

NYELVEMLÉKTÁR.
RÉGI MAGYAR CODEXEK
ÉS
NYOMTATVÁNYOK.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
NYELVTUDOMÁNYI BIZOTTSÁGA.

SZERKESZTIK

BUDENZ J., SZARVAS G., SZILÁDY A.

BIZOTTSÁGI TAGOK.

VII. KÖTET.

BUDAPEST.

A M. T. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ HIVATÁLA.

1878.

NYELVEMLÉKTÁR.

VII.

RÉGI MAGYAR CODEXEK:

EHRENFELD CODEX. — SIMOR CODEX.

CORNIDES CODEX. — SZENT KRISZTINA ÉLETE.

VITKOVICS CODEX. — LÁNYI CODEX.

KÖZZÉTESZI

VOLF GYÖRGY.

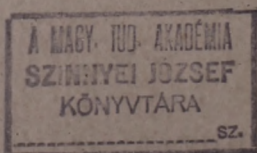
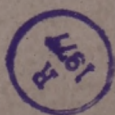
AZ EHRENFELD CODEX 66. LAPJÁNAK HASONMÁSÁVAL.

BUDAPEST.

A M. T. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ HIVATALA.

1878.

276183

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

M. TUD. AKADEMIA KÖNYVTÁRA

ELŐSZÓ.

A jelen kiadás, mely betegeskedésem miatt már 1878 óta készen várja e rövid bevezetést, a Nyelvemléktár szokásos eljárását követi. A mennyire nyomtatásban lehetséges, mindenképen híven közli az eredetit, még íráshibáit, törléseit és igazításait is megtartva. Könnyebb idézés végett a kiadás sorai meg vannak számozva, de hogy magára az eredetire is lehessen utalni, ennek lapjai elejét a lapszélre tett kövér szám, végét pedig a szövegbe iktatott || mutatja. Továbbá () szövegbeli hézagot jelent, (!) megerősítő jel, olvashatatlan vagy kétes olvasatú szó után (?) jel áll; az olvasható törlések ki vannak szedve és szögletes rekesztékbe foglalva, az olvashatatlanokat [?], az üresen hagyott helyeket [] jelöli; a nyomtatásban nem követhető rövidítések kiegészítése, valamint a pótlások általában és a latin idézetek dőlt, az eredetiben színesen írottak pedig ritkított betűkkel vannak szedve. Ennyit általános tájékoztatásul.

Az Ehrenfeld Codex a legrégebb magyar könyv s mint nyelvmaradvány is nyomban a Halotti Beszéd és a Königsbergi Töredék után következik. Szerencsés fölfedezője és méltó birtokosa hazánk szülötte dr. Ehrenfeld Adolf bécsi jogtanácsos, a ki nevét még egyéb érdemekkel is elválaszthatatlanul fűzte e kincshez. Első ismertetője, Toldy Ferencz eleinte (Ó s középk. magy. nemz. irod. tört. Pest 1862. I. köt. 181. l. és II. köt. 78. l.) tévedésből Ehrenreich, későbbben pedig (Magy. nemz. irod. tör. röv. előad. Pest 1868. I. köt. 25. l. és Irodalomtört. olvasók. I. köt. 51. l.) helyesen Ehrenfeld Codexnek nevezte. Minthogy azonban e helyreigazítás szó nélkül történt, nem lehetett tudni, melyik az igazi név, melyik a tévedés.

Azért Szarvas Gábor (Magy. Nyelvőr I. köt. V—IX. füz.) egyszerűen Ferencz legenda név alatt volt kénytelen taglalni. Végre a magy. tud. Akadémia 1878. márczius 4-én megszüntetve a bizonytalanságot és ingadozást, elhatározta, «hogy a codex a fölfedező tiszteletére Ehrenfeld codexnek nevezessék» (Magy. tud. Akad. + Ért. XII. évfoly. 59. l.). Dr. Ehrenfeld igen fiatal korában történetesen jutott e kiváló fontosságú kézirathoz. Midőn 1850—51-ben Nyitrán a gymnasium VI. osztályát látogatta, nyáron az iskolai év vége felé, julius hó valamely délutánján az osztályba lépve, tanulótársait nagy mulatságban találta. «Furcsa» régi könyvekkel labdázta, és midőn így egymásnak dobálták, egy ilyen «furcsa» könyv öt fején és vállán találva az ajtó közelében a földre esett. Talán nem törődött volna vele, ha társait e dolog nem fakasztja oly jóízű nevetésre; de hogy megértse széles jó kedvüket, fölvette a könyvet s azt látva, hogy régi és különösen hogy magyar, azonnal érdeklődni kezdett iránta. Teljes értékét, tudományos tekintetben rendkívül nagy fontosságát ugyan még akkor mint alig 15 éves ifjú természetesen nem tudta méltatni s talán nem is sejtette, de azt minden fiatalsága mellett is megismerte, hogy egy ily ősrégi írott, tehát valószínűleg a könyvnyomtatás föltalálása előtről származó magyar könyv megérdemli a megőrzést. Hogy pedig e könyv mily nagy veszedelemben forgott, mennyire ki volt téve a teljes elpusztulásnak, az meglátszik abból, hogy sem a többi deák, sem a ki az iskolába vitte, nem tulajdonított szegénynek legcsekélyebb értéket sem. Azért az utóbbi nagyon szívesen is ráállt, hogy valami háromkötetes modern munkáért átengedi, s iskola után meg is történt a csere, mely egy nyaláb új könyv árán megmentette egyik legnevezetesebb és legbecsesebb régi emlékünket a biztos enyészettől. Az a tanulótársa, a kitől kapta s a kinek nevére ma már nem emlékezik, azt vallotta, hogy padlásukon találta. Ott még több ilyes lehetett, mivel egy másik «furcsa» könyv, melyet dr. Ehrenfeld akkor délután a dobáltak közt látott, szintén igen régi, de szláv kézirat volt, mely azonban, akár mennyire fájjalja is most, akkoriban épenséggel nem érdekelte és kétségkívül végkép elkallódott, elpusztult, mivel a tanulók közt bizonyosan senki sem érdemesítette arra, hogy fölvegye és elvigye. Társával mindig föl készült menni arra a padlásra, de a rövid idő alatt míg még Nyitrán tartózkodott, mindig volt valami akadály, azután pedig

nem sokára haza ment Lévára, a hol a szünidőt töltötte, és Nyírára többé vissza sem került, hanem a következő iskolai évet már szeptembertől kezdve Bécsben töltötte. Innét Homoky Ignác theresianumi magyar oktató által 1852-ben a codexet póstán Pestre küldte Toldy Ferencznek, a kinél teljes tíz évig volt, míg tulajdonosához ismét visszakerült.

Toldy már az ötvenes években a Simor Codex töredékével és a Virginia Codex kis Ferencz-legendájával együtt a Régi magyar legendák tára IV. kötetébe szánta s a hatvanas években is folyvást a codex kiadására gondolt (l. Ó s középk. magy. irod. tört. Pest 1862. II. köt. 78. l., Magy. irod. tört. röv. előad. Pest 1868. I. köt. 25. l. és Irodalomtört. olvasók. Pest 1868. I. köt. 51. l.), de csak egy fejezetet (Szent Ferencznek fráter Leóra való tanojtásáról) közölhetett belőle Irodalomtörténeti olvasókönyvében mutatványkép mai orthographiával. Annyit azonban mégis megtehetett, hogy kétszer lemásoltatta. Az egyik másolat, mely az Akadémia számára készült, a szorgalmas és pontos Gyurikovics István írása; a másik, mely mint a régi orthographiát és interpunctiót a maival fölcserélő átírás a Legendatár IV. kötete alapjául maga Toldy számára készült s most szintén az Akadémiáé, Ring Adorján gyarló munkája. A Nyelvemléktár szerkesztői már elejétől fogva óhajtották e nevezetes régi kézirat kiadását. De minthogy birtokosát Toldy hol Ehrenreichnek hol Ehrenfeldnek nevezte és jogtanácsos helyett hibásan orvosnak mondta (Ó s középk. magy. irod. tört. II. köt. 78. l.), tartózkodása helyét pedig elhallgatta, nem tudtak kihez fordulni. Nem segített rajtuk, hogy dr. Ehrenfeldnek Bécsben nagy híre és tekintélye van, mikor biztosan nem tudták a nevét, hibásan ismerték állását, hollétét meg egyáltalában nem is sejtették. Budapestén is számos rokonai és jó ismerősei vannak ugyan, de mi haszna, ha a szerkesztők ezt sem gyaníthatták, amazok meg viszont az ő keresésükről nem értesültek. Így a codex kiadása sok ideig elmaradt, mivel egyedül Gyurikovics István másolatára kellett volna támaszkodnia, mely szorgalmasan s pontosan készültnek látszott ugyan, de mivel hitelesítve nem volt, feltétlen biztosságot nem ígért. Végre a magy. tud. Akadémia nyelvtudományi bizottságának 1877. nov. 15-én tartott ülésében dr. Fraknói Vilmos adta meg a szükséges fölvilágosításokat, azzal a kijelentéssel, hogy dr. Ehrenfeld a codextól megválni még ideig-óráig sem hajlandó

ugyan, mivel már egyszer csak nagy nehezen, hosszú tíz esztendő múlva tudta visszakapni, de lakásán Bécsben szívesen megengedi megvizsgálását, összehasonlítását vagy akár újra másolását, s arra a legnagyobb készséggel följánlja a kellő kényelmet is. A bizottság engem szólított fel, hogy Bécsbe menvén, dr. Ehrenfeldnél a codexet Gyurikovics másolatával összevessem, hogy a Nyelvemléktár VII. kötetében ki lehessen adni. Ezt mindjárt karácsonykor teljesítettem s utamról 1878. márcz. 4-én az Akadémiának jelentést is tettem (I. Magy. tud. Akad. Értes. XII. évf. 57—59. l.). Midőn azután a codex végre ki volt nyomtatva, magamtól újra felmentem Bécsbe, hogy a nyomtatványt is összevessem az eredetivel; mert annyit már a Nyelvemléktár I. kötetéből tanultam, hogy ez ismételt ellenőrzés oly kiadásnál, mely másolatból készült, minden esetre elkel. A hitelesített nyomtatványnak azonban, mint már említettem, hosszas betegeskedésem miatt még két álló esztendeig kellett várnia a feltámadás napját s így szándékomon kívül esett, hogy az első kiadás megjelenése mostanra maradvá egyúttal a codex fölfedezésének 30 éves jubilæumát is ünnepli.

Dr. Ehrenfeldhez a codex már igen mostoha állapotban jutott. Eredetileg legalább is 9 kis negyedréte alakú hármas azaz 12 leveles terniókból vagyis legkevesebb 108 levélből állott. Ebből csak 81 levél maradt fen, tehát legkevesebb 27 levél örökre elveszett. Dr. Ehrenfelddel ketten több ízben gondosan megvizsgálván a codexet, külső és belső okokból pontosan megállapítottuk, hol mennyi hiányzik. Biztos számításunk szerint kiesett az I. ternió 12., a IV. ternió 12., az V. ternió 1. és 12., a VI. ternió 4. és 9., a VII. ternió 3. 4. 5. 8. 9. 10., a VIII. ternió 1—12., végre a IX. vagy mostani VIII. ternió 6., 7. és 12. levele. Vagy a codex jelen állapota szerint jelölve a dolgot, kiszakadt a mostani 22. és 23. lap közt 1, a 92. és 93. közt 2, a 112. és 113. közt 1, a 118. és 119. közt 1, a 126. és 127. közt 1, a 136. és 137. közt 3, a 140. és 141. közt 3, a 144. és 145. közt 12, a 154. és 155. közt 2, a 162. után 1, összesen tehát 27 levél. E szerint elveszett az egésznek legalább is egy negyed része. Mert azt nem lehet eldönteni, hogy hátul nem volt-e még egy ternió; de úgy látszik, hogy nem volt, mivel a hiányzót is beleképzelve, többnek a codex táblái, melyek pedig a könyvvel alkalmasint egykoruak, aligha nyujthattak helyet. A vége nem fölötte régen hiányozhatik, mert az utolsó lap

ép oly tiszta színű mint a belső lapok s így nem nagyon régi időben még valami védte. Az minden esetre a mostani VIII. ternió 12. levele volt, de lehetett, habár nem valószínű, mint már mondtam, több is. Az időpontot meghatározni természetesen nem lehet; annyi bizonyos, hogy vagy 1851-nek ama nevezetes délutánján vagy nagyon kevéssel előbb kellett történnie, utóbb már dr. Ehrenfeldnél és ideiglen Toldy Ferencznél föltétlenül biztos kezekben volt. A két másolat, melyek közül Gyurikovicsé 1852 és 1854 közt készülhetett, a codexből már csak a máig fenmaradt 81 levél ismeri, melyek közül a 48. meg van fosztva felső külső sarkától, a mi a 95. és 96. lap szövegében hézagot okoz. Dr. Ehrenfeld az iskolai labdázásra vet; úgy hiszi, hogy a codex legnagyobb valószínűséggel ez alkalommal sérült meg, s hogy levelei vagy mind vagy nagy részt szintén akkor estek ki és iskola után kisöpréskor a szemétre kerültek. A kötés is szenvedett, különösen a háta, de azért még elég jó karban van. Két erős fatábláját nagyon színehagyott zöld bőr boríték fűdi, melyre elül-hátul egy-egy három egyközű vonalból alkotott s ugyan olyan három vonalú két keresztelő által négy háromszögre osztott, a táblák széleivel azonközepű négyszög van sajtolva. Elül egy nagyon kopott aranyozású vörös réz, hátul pedig sárga réz kapocs van három-három sárgarézt szögecskével a táblához erősítve. Az első kapocs alatt egy hajdan ügylátszik piros zöld átfogó szalag maradványa. A táblák belső oldala latin írásos hárttyával van beragasztva. A hátulsó ily levélen csak kevés az írott s az is csak tollpróbának látszik, ragasztékos oldala azonban, mint a kis részben levált sarkak mutatják, igen apró sűrű latin írással van tele. Az első hárttyán lábbal a codex felé kéthasábos, a másiktól különböző latin írás. Se az egyik se a másik nincs összefüggésben a magyar szöveggel. A könyvkötő, mint a terniók közepére s azonfölül kivételesen az elsőnek végére varrott szintén latin írásos keskeny erősítő hárttyaszletek is mutatják, egy kimustrált régibb latin hárttyacodex leveleit használta fel czéljára. Az említett kéthasábos latin írás fölött, a hárttyalevél egykori jobb, most felső szélére régi kéz, de nyilván már bekötés után kissé zavart rendben a betűsort írta. Ez alatt, habár ki van vakarva és el van mosva, egy vonással körülkerítve «Ehrenfeld Adolf 1851» olvasható. E kötetet, mivel igen régi és magánál régibbnek sehol legcsekélyebb nyomát sem mutatja, a codex első,

eredeti kötésének kell tartanunk. Igen örvendetes, hogy dr. Ehrenfeld érintetlenül hagyta s a helyett hogy kijavíttatta vagy újra bekötötte volna, oltalmúl inkább jó erős tokba tette a codexet. E helyes eljárásával megsegényítette még a bécsi udvari könyvtárt is, mely régi bibliafordításunkat, a Bécsi Codexet, régi kötését elvetve, szépen meggyalúlva újra bekötötte s e kárhozatos oktalanságával a kézirat előbbi állapotának és viszontagságainak kifürkészésére czélzó minden vizsgálatot örökre lehetetlenné tett.

Hogy az Ehrenfeld Codex nem hártýára, hanem papirośra van írva, az már az eddig mondottakból is gyanítható. Azt is megemlítettem, hogy e papiros, mely fölülről lefelé igen sűrűn, keresztben pedig nagy ritkásan bordázott s víznyomatúl helyenkint lóhere levelet mutat, 12 leveles kis negyedréti alakú terniókban van összehajtva. Az írás határa eleinte minden lapon négy (alul, fölül, jobbra, balra), azután főképi a 60. laptól kezdve csak két oldalt (jobbra, balra) van egy-egy vonallal megszábvá. E vonalak ugyanazzal a téntával vannak húzva, melylyel az írás készült. Az I., II., VI. és VII. ternió első lapjának felső bal sarkában levő arab 1, 2, 6 és 7 szám, továbbá a fejezetek fölírása és a bekezdések első betűje, valamint itt-otta szövegben is egyes szavak vörössel vannak írva. Mind ez a rendes írás után készült, mivel meglátszik, hogy helye volt hagyva. Legvilágosabban mutatják ezt az utóbb említett nagy kezdőbetűk és közbevetett szavak. Emezeknek mint a 48., 59. és 79. lapon hol szorongniok, hol meg terpeszke dniók kell, úgy a mint az szűken vagy bőven hagyott helynél természetes. Amazoknál pedig igen gyakran, mint pl. a 32., 74., 78., 79., 86., 87., 88., 91., 93. és még számos lapon, a rendes írás téntájával csinált jó apró betű jelöli, hogy milyen nagy kezdőbetű való oda, a minek csak úgy van czélja és értelme, ha e betűk beírása későbbre maradt s egyelőre hely volt hagyva számukra. Szintén utólag vörössel van tarkítva minden lap, a mennyiben a legtöbb nagy betű, néha egy-egy kis betű, sőt itt-ott egész szó is, valamint a pont és kettős pont vörössel van bevonva és helyenkint, főképi mondat elejére, ugyane színnel *q* alakú jel van festve. Mindenből világos tehát, hogy az író előbb a téntával írott rendes szöveget végzte el s csak azután egyfolytában pótolta bele a vörössel festetteket. Így történhetett azután, hogy néhány üresen hagyott helyét, mint pl. a 30., 52., 54. és 74. lapon, betöltetlenül felejtett. Az egész

codex elejétől végig mindenestül egy kéz munkája. Téntája fakó, írása pedig kapcsolt barátságát és különös sajátága, hogy a kétjegyű betűket soha sem rövidíti s hogy az i-re csak ritkán tesz pontot. Hogy ez író szent Ferencz-rendi szerzetes volt, az bizonyításra nem szorúl, mivel az egész codex szent Ferenczet dicsőíti és állhatatosan «atyánk»-nak mondja. Tudva van ugyanis, hogy szent Ágostont, kinek két beszédje, «De moribus clericorum» és az apáczákhoz intézett 109. levele alapján kapott a szerzetes élet általában megállapodott, szorosan kiszabott rendet, és a szűzek atyját, oltalmazóját, szent Jeromost kivéve, kit kiválóan az apáczák tisztelnek, «atyánk»-nak vagy «anyánk»-nak minden szerzet csakis a maga kiváló szentjeit nevezi.

De hogy Ferencz-rendi szerzetesünknek mi volt a neve, hogy kiknek szánta, hol és mikor írta e könyvet, arról semmi adatunk. Ha szabad arra támaszkodni, hogy szent Klárának, «bodog ferencz nemes plantaya»-nak a 73—77. lapon két egész fejezetet szentel, melyek közül szent Ferencz életével tulajdonkép egyik sincs valami szoros összefüggésben, akkor valószínű, hogy nem férfi, hanem nő ferenczesek, vagyis clarissa apáczák számára készítette. Támogatja e föltevést az is, hogy egyetlenegy magyar codexről sem lehet biztosan kimutatni, még a kétségtelenül férfi kézzel írottakról sem, hogy férfi kolostornak csak egyáltalában eredeti tulajdona lett volna, nem hogy férfi szerzetesek számára készült. A «hol» kérdés eldöntését meg sem lehet kísérteni; mert abból, hogy a codex Nyitrán került napvilágra, nem következik, hogy ott is készült. Habár a dolog nem lehetetlen, mivel Nyitrán már a XIII. század közepe óta vannak Ferencz-rendiek. Sőt így még a codex korának meghatározására is nyernénk némi alapot. A nyitrai ferencziek kolostorát ugyanis 1441-ben ghimesi báró Forgách János Péter ismeretlen okból feldúlta. A pörnek azonban, melyet a pápa meghagyására e hatalmaskodás megtorlása végett az esztergomi érsek és a nyitrai prépost Forgách ellen indítottak, úgylátszik nem volt kellő sikere s az elpusztult kolostor valószínűleg csak hosszú idő múlva épült föl újra, mivel javai jövedelmét a földulás után sokáig a pozsonyi Ferencz-rendiek élvezték (Rupp, Magyarország helyrajzi története, I. köt. első fele 593. l.). Ha tehát a codex Nyitrán készült, akkor a kolostornak 1441-ben történt elpusztulása előtt kellett készülnie, mert kimutathatólag sok-

kal régibb, mintsem hogy a kolostornak alkalmasint a XV. század közepénél jóval későbbben esett helyreállítása után lehetne tenni. Abban az esetben 1441 óta természetesen az 1552-ben a törökök által ismét lerombolt és azután régi helyén többé föl nem épült kolostoron kívül kellett lappangania. Hogy mily kezekbe került, azt némileg lehet sejteni. A codexben több helyt vakarások, törlések és igazítások vannak, melyek egyetmást elárúlnak. Hogy az 1. lapon néhány betű feketébb téntával föl van frissítve, hogy a 30. lapon (kiadásunkban 15. lap 17—18. sor) a «bozzofoltattak» szóból a zofolt ki van vakarva, hogy a 6. lapon (kiad. 3. l. 16—17. s.) az «azt kelyent» és a 19—20. lapon (kiad. 10. l. 5. s.) a «kynth ruhayokban kerefewtt» későbbi kéztől ki van törölve, arra nem lehet építeni. Már az, hogy a 30. lapon (kiad. 15. l. 15. s.) a «galyadok» és a 46. lapon (kiad. 22. l. 28. s.) ismét a «galyad» úgy van majdnem olvashatatlaná téve, hogy amabból galya, emebből alya ki van vakarva, alkalmasint többet nyom a latban. A galád ugyanis a nequam, sordidus, itt vilis jelentésen át könnyen valami ocsmány értelmet kaphatott s akkor ama vakarások valószínűleg női kéztől erednek. Ehhez járúl még néhány igazítás. Az 5. lapon (kiad. 3. l. 1. és 2. s.) «eleuelatny» fölé uela irányában «uilag» és «eleuelattuan» fölé eleue irányában «előre», a 10. lapon (kiad. 5. l. 13. s.) «olyma» fölé ma irányában «mint», ugyanott (kiad. 21. s.) »zerkhewt» fölé «zerződuen», ismét ugyanott (kiad. 23. s.) «ewn belewle kywl» fölé ewn irányában «elmeie», megint csak ugyanott (kiad. 26. s.) «elezteby» fölé «előbi», a 12. lapon (kiad. 6. l. 24. s.) «monnofelnék» fölé monno irányában «minden», végre a 13. lapon (kiad. 7. l. 5. s.) «ezuilagotmya» fölé mya irányában «zerte» van írva. Mind ez kétségtelenül a XVI. század második feléből való és a mi főkép kiemelendő, női kéz igazítása. Valószínű tehát, hogy a codexet ez időben apácák, még pedig, minthogy a 19. lapon (kiad. 10. l. 2. s.) a «my attyank Bodog ferenc» szavakból a «my attyank» ki van törölve, nem clarissák, hanem más szerzetbeliek bírták. A baj csak az, hogy Nyitrán 1861 előtt soha semmiféle apácakolostor nem volt. Azért a codex ott készülhetett ugyan, de fölfedezése előtt régtől fogva másutt kellett lappangnia.

A kor kérdésére térve, legelőször is a codex nyelvét kell tekintenünk, mivel általánosságban ez mutatja, hogy körülbelül mily időben tapogatódzhatszunk. Szarvas Gábor említett dolgozata

után (A Ferencz legenda. Magy. Nyelvőr I. köt. V—IX. füz.) e tárgyról nem szükség hosszan értekezni. A ki ott a teljesen vagy részben kihalt és egyéb föltűnő szónak, valamint a szóképzés és szóragozás sajátos alakjainak fejtegetését csak futólag is végig tekinti, még az is kénytelen elbámulni azon a nyelvbeli roppant nagy régiségen, melylyel az Ehrenfeld Codex a Halotti Beszédet és a Königsbergi Töredéket kivéve minden egyéb nyelvmaradványunkat, tehát még a Bécsi és Müncheni Codexet is fölülmúlja. Elég, ha egyet-mást kiemelek s egy kis tarlózásra szorítkozom. A valamely alakjukban vagy jelentményükben kihalt szókat egészen mellőzve csak néhány teljesen kihalt szót iktatok ide. Ilyenek: keezde belczen gondolny zent ferencben ezvylagnak ennye vtalatyat es bozzofagokban enny alhatattoffagatt es enny huzzw zenuedetitt vgy hogy h a n a (quasi) keteztendeyg ekkeppen emberrekmyat meg vtaltattott (3. l., előfordúl még az 56., 58., 68., 102., 129. lapon szintén quasi és a 146. lapon ac si értelemben mindannyiszor maga előtt hogygyal, melylyel a 68., 129. és 146. lapon egybe is van írva); De menuen az azony az yfteny febeknek yegyeuel ekefewlt labakhoz: Azanna vygafagot es malasztot es kewnueknek fokaffagat vewue onnattlan hogy mykeppen Maria Magdalene criftufnak labayt kewneyuel meg moffa: es ayoytatost meg czokolvan es hadapafokot (oscula?) kettewztettne mendenfelewl hogyha mafod Criftufnak hyvfeges hadapafokot (labia?) nyomuala febeknek helyere (142. l.); Vgy hogy ha bodog fferencz terdre le haylana auagy kezed menbe fel emelne auagy kegyege h ag y a p n a (spuere) auagy hurutna auagy fohazkodnak Es ew mend azokott tezyuala (100. l.); legottan h o l u a l l e u e n (mane facto) hozzahyvyva zent ferencett (5. l., magában előfordúl a 38. és 92. lapon szintén mane értelemben); yollehett ez zerzet zolyon angyal ynelewuel Es tudna h u g y o k n a k (stellæ) folyaft: yryad. mert nynczen ott tewkelletes vygafag (29. l., megvan a 152. lapon is sidera értelemben); Monda ewn y o n h a b a n (yonhanban az eredetiben íráshiba, cor, 3. l., előfordúl még ugyanezen alakban az 50. lapon mens és a 66. lapon cordialiter értelemben, a 156. lapon y o n h u a l, a 104. lapon y o n h a u a l, a 76. lapon y o n h o k u a l, az 58. lapon y o n h b e l y, a 72. lapon y o n h a b e l y és a 11. lapon alkalmasint íráshibából yonhom helyett y o h h o m alakban mind annyiszor cor jelentéssel); Akar-

yauala ewkewt ynka b zerelemuel yoknak lenny hogynem ment tudomannak ky de ffe ge uel (curiositas) keueyeknec lenny (109. l.); es ezudauala ezt lattnya: Mykoron tyztelendew attyaban: es ew elewlsew fyaban frater Bernaldban kyfaluala (certare) byzon vyadalban (12. l., előfordúl még az 50. lapon kyfaltatikuala alakban suggerere jelentésben és származéka szintén az 50. lapon kyfalafst és kyfalafra, a 77. lapon pedig kyfalafst alakban mind a háromszor pugna értelemben); Azert feluen hogyne azt: kewz nepek ezekbe vennek: Els hogy ezbelewl leuzatot (scandalum) es zydzalmat ne vallananak Gondolanak ayaytatofst azon zent fferenczhez folyamnya (68. l., előfordúl még a 98. lapon leuzatnal és a 112. lapon lewzatott alakban szintén csak scandalum értelemben); Sew monnofelnek (uterque) engedelmeflege zerrelme bekefege es alazatoffaga elewllele egymast (12. l., előfordúl még a 75., 130. és 134. lapon monnanyk alakban, amazon szintén uterque, emezeken ambo jelentéssel); Azert sent ferenc elmené nemy keuefet zomorwluan ezudaluan: es olyma (quasi) panazoluan (10. l.); Yme ewkewztewk aldot vr yefus crifstus még yelenek zepfegew hewfnec zemelyeben: malaztnak ezenne edeffegeuel: mendennek alduan auagy yol monduan hogy zent attya es egyeby voltanak mend elryuewl-tettek (rapere) es fekeznek uala mykeppen meg holtak (136. l., előfordúl még az 1. lapon ryuteteth, a 8. lapon rywtetikuala és a 77. lapon elrywtetykuala alakban mindannyiszor szintén rapere jelentéssel, továbbá a 41. ryvewletiben extasis és a 132. lapon ryuewlefeben impulsus értelemben); Es keues bezed vtan kyket mondana kyralne azonnak zepfegerewl huzu zerbezedet tewrlewyte (122. l., referre); tegyen mynket mend my zyuewnkuel yftent zeretny es az gyewmewlczewkbelewl auagy: az dereblefdarablaftalol: es neta-lamtal az etekbelewl venerekuel (potus): ewremest es gyczew-seguel euen (131. l.); Mert frater bernald aluala velem zerk-hewt (coniunctus): mykoron te hyuoduala ewtett (10. l., előfordúl még a 155. lapon zerkuen alakban cohærens jelentéssel *)

*) Itt mellékesen megemlítem, hogy ewge Gyurikovics István hibás olvasása ewcze helyett (Agnés azon zent Clarának ewcze

Figyelemre méltó, hogy e codexben a háború még nem bellum, hanem csak turbatio; bellum még had (Az bekefegnek tetelerewl mykort az barátok valnakuala haborot 93. l., hogy mend fegyuerkeduen mednek uala mykoron yarnakuala azuaras fewlden hogyhana kellett volna mennyek erewlhadra 146. l.). A még meg nem honosult hora mellett ugyan ez értelemben még gyakran előfordúl idő (De azzon nappon es horan: Tertenek hogy az angyal ez mondot fratertol eltéré 18. l., es mondaffonk egy mifet: mel myfe haluan vymadgozzonk harmad ydeyglen 6. l.). A csata és harcz, felebarát, kard, katona, pusztá, rabló, szikla, templom az Ehrenfeld Codexben még mind ismeretlen szó. Az első kettő még viadal (es czudauala ezt lattnya: Mykoron tyztelendew attyaban: es ew elewlfew fyaban frater Bernaldban kyfaluála byzon vyadalban 12. l.), felebarát még rokon (yftennek paranczollattyat tarczatok rokontokat zerefetek ha menorzagba yuttny akartok 58. l.), kard még tőr (Es ezkeppen criftunak hywfeges zolgáya fferencz Nem panczelual ewltewztetuen auagy tewruel nem yuet vyfeluen auagy hady fegyuereket De zentfeges hytnek verteuel kereztnek yegyeuel yegyzettetettuen Ragada vtat eleybe 147. l.), katona még vitéz (meglewle Azony Iacobat Romay nemeffett: ket fyayua romay feyedelmekuel Es vytezeknek nagy fokaffagauál 141. l.), pusztá még kietlen (monda criftus en eltetem ewkett: mikeppen yzdraelnek fyayt kyetlenben eltetem mennauál 112. l.), rabló még ragadozó és tolvaj, de már latoris (Nem voltam ragadozo 78. l., Attyamfyay toluayok yewyetek hozaank 105. l., ty vatok kett latrok 30. l.), szikla még kő (Mert ez mondot hegynek vewlgen kewuek magokot ewzueuertek fok tewzet boczattuan 54. l.), templom még kivétel nélkül egyház (Azert mykoron yutanakuolna Romaba bel menenek zent peter es zent Pal apaftaloknak egyhazaban Es myutan bel menenek: zent fferencz mene az egy haznak egyk zewgebe Es frater maffens malyk zewgebe: yftent kernye es zent apoftolokat hogy zent

76. l.), úgyszintén kezewdnek és crewftewn világosan kerewdnek és ezewftewn (hogy my vronknak gyezeretyre kerewdnek valamyt 136. l., lacz engemet ezewftewn elarolny 154. l.). Így Szarvas Gábornak ezekre vonatkozó magyarázatai (Magy. Nyelvőr I. köt. 224., 223. és 265. l.) elesnek.

zegenfegnek kencze vallafara ewkewt meg tanoytanak 133. l.). Ép úgy ismeretlen még a melléknévnek leg-gel alkotott felső foka; e helyett a codex a következő alakokkal él: z e p f e g e w (61., 78., 144. l. pulherrimus, 136. l. speciosissimus), továbbá e d e f f e g e s (43. l. dulcissimus), f e f f e g e s (48. l. altissimus), f e n e f f e g e s (71. l. clarissimus), h y w f e g e s (73. l. fidelissimus), k e m e n f e g e s (146. l. ferocissimus), k e f e r e w f e g e s (125. l. amarissimus), m e f f e g e s (32. l. profundissimus), m e l t o f a g o s (71. l. dignissimus), z e n t f e g e s (64. l. sanctissimus), t y z t a f a g o s (48. l. splendidissimus). A *mastan* (mostan) alaknak ugyan azon értelemben még csak alapszava ma él (De alazatoffagert nem akarom uala magamot yelentenem Immar ma tudyad byzonual 62. l.). A *van* sem fordul elő codexünkben, hanem még mindig csak a v a g y o n használatos (Es azért menewnc egettlenbe pispekfegherre holot vagon egy iopap 6. l.). Codexünkben még igen gyakoriak az ilyen képzések: a l a z a t o f t (35. l. humiliter), a y o y t a t o f t (22. l. devote), b e w f e g e f t (7. l. adfluenter), b y z o n f a g o f t (19. l. certissime), b o d o g f a g o f t (156. l. feliciter), e d e f f e g e f t (34. l. dulciter), e n g e d e l m e f t (20. l. patienter), e w r e w m e f t (22. l. libentissime), g y a k o r l a t o f t (4. l. frequenter), h a l a l a t o f t (145. l. gratiose), h y w f e g e f t (7. l. fideliter), y e l e f t (73. l. praesentialiter), k e d u e l e t e f t (39. l. caritative), k e m e n f e g e f t (30. l. durissime), k e n e r u e t e f t (34. l. patienter), k y u a n a t o f t (75. l. affectuosius), m e f f e g e f t (4. l. profundissime), t e k e l l e t e f t (13. l. perfecte), v e r e f t (= vérest, 154. l.), v y g a f a g o f t (20. l. lætissime, 76. l. consolabiliter), z e r e l m e f t (30. l. caritative). Nem ritkák az ilyenek sem: azért legyen egyarant eteltek nem hogy egy zaya k e d u e n t egyek fmafnak ne legyen mytt az ellenne enny (86. l.); De engemet yften zoltata ew akarratia: f c e r e n t (az eredetiben elválasztás következtében hibásan f c e r e n t) es nem en gondolatom z e r e n t (35. l.); l l e g o t t a n hogy fel ewltewztete ewtett zerzettnek ruhayaba vyfelyuala ewtett vele t a r f a e n t (100. l. pro socio); Ez ty fyatok akar zolgalny yftennek Es ezen nemkel bankodnotok de ynkab kel vygadnotok: mert ty l e k t e k n e m c z a k y f t e n e n t (secundum deum) de ez v y l a g e n t (secundum ad istud sæculum) es aloytatyk nagy tyztellfegnek (99. l.); mellett haluan frater Bernald: k e m e n u a l a neky azt hallany: de maga engedelmeffegert azt ment tehette e z u i l a g e n t

(humane) megtelyefeyte (12. l.). Mind ebből az előbbieik közül ewrewmest, az utóbbiak közül meg csak scerent vagy zerent él még mutatóul a mai nyelvben. Előfordúlnak még az Ehrenfeld Codexben az igei határozóknak ily teljesebb alakjai: Es nemykoron lewlyua ewtet fewldrewl fel emeltettettuel bykfa kewzepiglen (42. l.); Es mendenbozzofagokat frater Bernald ewrewluel. es engedelmeft el mulatuala (21. l.); mert en nyluala (= nyilván, clare) latlak tegedet ewrdewgtewl meg czalatottleny (52. l.). Igen nevezetes a segítő ragnak teljes alakja ezekben: Mykoron meg tertenekuolna az alamyznauala kyket lewltenekuala Mindenek mutattyauala bodog ferencznek (83. l.); Mert az barátok Bodog ferencznek halala vtan ewtet attyay kyuanatuala tyztelykuala (24. l.); es hagyta ewtett ezenne ewrewmben Es lelkenek vygafagaban Es elmeyenek fel magastatafaban hogy euel napuala el merewltetettuala yftenben (55. l.).*) A kiható rag előfordúl ugyan már összevontan is, mint menbewl (16. l.) és tarfbol (1. l.), de legtöbbször még teljes alakjában találjuk: Te hat zent ferenc sem magat valta az heylbelewl (de loco) sem arczayat le nem hayta menybewl (16. l.), De tewrtének nemy ydewben myelewt vallottauolna yduezeyteynek zebyt hogy ez bodog attya zent fferencz el teruen spoletana new vewlg belewl (de valle) menne Romanyolaba (36. l.). De annak felette ebbelewl (ex hoc) legen erdelmed te neked zent engedelmeffeknek myatta (76. l.): kyket effe belewl (ex professione) tartoznak tyztan es paraztol tartany (111. l.); kerdlec teged: ha alkolmas ennye mend az okbalol (ex iis) ewangeliummy tartokna mellyec eleueuttettnec: mykent criftus hagyta (16. l.); Mykoron meg terendez te fewldedbe En boczatok te hozza en tarfimbalol (ex sociis meis) kettewt (38. l.); yol tudom Azert

*) Szarvas (id. h. 412. l.) a segítő ragos szók közt megemlíti a tarfel alakot is (Ewtett gyakorta tarfel vele vizyuala 61. l.: ducebat pro socio); de minthogy ebből ép úgy társul lett, mint a hogy orcel, arczel, mely az Ehrenfeld Codexben ugyan nem, de másutt igen gyakran előfordúl, már régen arczul alakot öltött, nézetem szerint nem kell okvetetlenül a segítő ragnak rejlenie benne.

byzonual hogy en nekem hogy te vagy karhozattacnak zama-
balol (51. l. de numero); gyermeknek halottaybalol fel-
tamadafarol (158. l.).*)

+ Mind ez oly világosan mutatja az Ehrenfeld Codex nyelvének kiváló, minden egyéb codexünkét fölülmúló régiségét, hogy több bizonyíték tulajdonképen szükségtelen. Mégis hadd egészítsem ki ezt egy pár oly adattal, melyet Szarvas, minthogy dolgozata félben maradt, nem érinthetett. Hangbeli sajátságuknál fogva figyelemre méltók ezek: Mert kysfaltatykuala ew yonhaban agg ellenfeg: hogy ew nem volna y d u e w z e w l e w k k e w z e w l u a l a (50. l.); Tehatt az Ewrdeg meg haraguauak eltere ezene vezuel: kewueknek zewrnew gylekezezeueu Affyfia ala t u a l a hegyeknek romlafaua (54. l.); ew zyuenek y f t e n h e z u a l a nagy ewgyekezezeert (59. l.). A Halotti Beszéd és Königsbergi Töredék hangfokának maradványait találni ezekben: Semegykeppen nem lehet h u g ez frater nem vallana y f t e n n e k nagy malaftyat (3. l.); Azert menny haladek leuen: legottan mafoczor[t] es h a r m a c z w r h y u a (9. l.); De frater bernald legottan elewl lele zent ferenczet: es leuette magat ew l a b a y h u z (10. l.); Maranos hegyenek varaba beneuentum newew v a r a f h u z kewzel (155. l.); De ew feluen hogy valamyt n a g y w t neky n e v e t t n e, monda kez vagyok attyam engedelmeffeget tenny (11. l.); Es valakyket akarz fogadnod ez zerzedbe fogattak legyenek Es valakyket akarz kyboczatnod k y b o c z a t a f f o n a k (24. l.); yollehet hogy ez zerzettnek fraterry menden feldben a g y o n a k zentfegnek. es yo eppetyefnek y o p e l d a y a t Te ewrewmeft ezedben uegyed hogy nynczen ottogyel tekelletes vigafag (28. l.); Es monda bodog ferencz: had z o l y o n a k (90. l.); Mennyewnk el zent Peterhez es zent Palhoz: es keryewk ewkewt hogy ewk t a n o h o n a k mynkett (132. l.). Nevezetes régi alakok

*) Szarvas a ragozott névmások tárgyalásakor (id. h. 412. l.) ingadozik, nem kell-e a 77. és 150. lapon előforduló ewnek és tenek alakokat íráshibáknak tartani ewneky és teneked helyett, de azt hiszem, első gondolata, hogy ezek sajáttságos alakok, egészen helyes, mivel ama kettőn kívül van még tynek is (De en Akarok tynek fezzet tenny 145. l.), melyből már három betűnek kellett volna kiesnie, hogy tynektek helyett íráshiba lehessen.

eze k: Es el yarnakuala ezvylagotmya: mykeppen z a r a d n o k o k: es ydegenek (20. l.); yftentewl megualuan femmyt vele k vyfeluen kyert vala houa mednekuala (20. l.); Es nagy tyzteffeguel es malaftyual mednek alamyfnaert (82. l.); Es ez zenfe ges yambornak erdelmy myatt agyad lewlnem te yrgalmaffagodot (41. l.); Ez zentfe ges yambornak erdelmemyat Agyad te zentfe ges yrgalmaffagodot lewlnewm ennekem (64. l.); Meg anakfelete bodog ferencznek erdelme myatt: lewn oly ayoytatos (69. l.); Attyam hallak tegedett zolny es mondany es nagy czudalatoffagual vymadny (45. l.); kezde firnya es vymaduan zent ferenczet: es ew bewnet alazatoft meg efmeruen: mendenefte wlfoguan valtoztatak yobra (53. l.); Es myndeneftewlfoguan byzaltattatot yftenben zent attyanak ymtefemyat (53. l.); Masodezor elmene es zent fferencznek feby helyt azanneban vakara el hogy az kepnek alatauao mezeytys el romta (67. l.); Es himtuen auagya ewtuen nagy dolgokat yfteny malaztnak myatta zent Attya eznekes mykeppen elfewnek: vete czittehene tett (136. l.). A parancsoló mód egyes másodík személyének Szarvas (id. h. 413—414. l.) említette zolyw (9. l.), mongyw (11. l.), menye (56., 137. és 147. l.) alakjaihoz járúl még ez: Es tery meg te celladba yftennek aldomasaua l Es valya (habeas) enrolam zorgalmatus gondolatot (49. l.). Igen sok az ilyen teljes alak: vewe keftytt Es kyuaya az kepprewl febeknek yegytt: feleteket (color) es mezetes kyuaya (67. l.); kereuen (postulando) ez mondot yozagot yftentewl neky adattny (72. l.); Azert byzonfagoft ezekbe veue k: hogy azoon angyal. ew nalok az nappon. es horan yelenet volna (19. l. apparuerit); frater leorol mikent yelenet meg (apparuerit) neky bodog ferencz (61. l.); Mykeppen yelenet meg (apparuerit) criftus az baratoknak kyk yftenrewl bezelnekuala (135. l.); De hogy zent fferenc nem feleletuolna (42. l. responderet); frater leorol mykoron latta uala zent ferenczet fewltewl fel emeletlenny (63. l. elevatus); Mykeppen frater Egyed vonot ky nemy melftert ew ketfegebelewl (77. l.); Es kyuankozyk uala hogy meg zabadolhattna valamyl vylagofolott (illuminatus) elmeyew embertewl ezyly nemew ketfegetewl (77. l.); Az negy priuilegiumokrol kyket bodog fferencz nyeret vr yftentewl (103. l.); Nemi foto alat nyomorolot hewfrewl (162. l.). Kiváló figyelmet érdemelnek a következő vég-

hangzós alakok: Mert frater Bernald vala olyw nagy zentfegy (12. l.); Immar ma tudjad byzonual frater lleo: hogy myvtan elky mulok ez vylagbol: yewue zewrnewfeges es naualas ehfege vgy hogy ehfegtewl fok emberek fognak meg halny (62. l.); En zeretew fyaym yme enne es eze ylyeten lelkek yduewzewltenek ty kewnues ymadfagtokual es peldatokual (114. l.); Mykeppen fegye meg az baratokat kyke czynaltakuala oduary aztalt (83. l.); Es ewke ty alazatosfagtokert es bekeflegtekert legottan fogagyak tynektek (105. l.); Vgy hogy ha bodog fferencz terdre le haylana auagy kezed menbe fel emelne auagy kegyege hagyapna auagy hurutna auagy fohazkodnak Es ew mend azokott tezyuala (100. l.); es aznak engeduen Es himtuen auagya ewtuen nagy dolgokat yfteny malaztnak myatta zent Attya eznekes mykeppen elfewnek: vete czittehenetett (136. l.); En terdre haytam magamot. es megaldam yftente: ky nekem ada: myt hathatnek adnya (48. l.); Mert vr yften myeretewn k magat zegenné tewe ez vylagban: kynek exemplomaual valaztoko magonknak hyttuan zegenfegnek eletytt (82. l.). Meg ezeknél is nevezetesebbek a következők. Es mykeppen fezewltetet: nyomuan vas zegekett es szebeknek jegyt oldalarol zent fferenczenek (49. l.); fel emele ffrater maffeuft az fuallafual egebe Tartuan ewtett ew elewtte fen egben az annen ment egy fenguolna (132. l.); Mykoron nehezen beteglenek zent Demyen egyhazanal: egyebekuel nem mechettuala yfteny zolgala tonak adafara (73. l.); zent Crestenek jegyeuel: kyt mend yonhokual tyztelnekuala: Valamernyen meg jegyztettnekuala (76. l.); Es mykoron aluala fok kewnuezeleke uel ymadfagra Eme.yewue hoza ag ellenfeg criftusnak zemelyeben (53. l.); De zent ferencz egy napon paranczola neky hogy menne affifba es predicalna neppekenek valamyt felfeges yften neky yhlene (56. l.).

+

Csak a legfeltünőbbet s annak is igen csekély részét emeltem ki és mégis a Halotti Beszéden és Königsbergi Töredéken kívül melyik más emlékünkn tudna ily ősi nyelvet fölmutatni? Mind ez azonban e megbecsülhetetlen kincset a valónál régibb színben tünteti fel; mert mint minden codexünk úgy ez is csak másolat. Nem hivatkozom az üresen hagyott s utólag betöltött vagy végkép betöltetlenül maradt helyekre; — mert ezek nem bizonyítják valamely írásnak sem eredeti sem másolat voltát. Az író

azért hagyhatta üresen azokat a helyeket, mert nem jutott eszébe a kellő kifejezés s azt későbbben akarta pótolni; de hagyhatta üresen azért is, mivel az illető szót nem tudta elolvasni s közbe iktatását akkorra halasztotta, midőn vagy maga vagy más megfejté. Az első esetben eredetivel, a másodikban másolattal van dolgunk. Hogy melyik forog fenn, annak eldöntése attól függ, hogy mi mellett szólnak a többi nyomok. Már többet mutat a csínosságra törekvés. Ez kiválóan másolók sajátsága, kik sokszor annyira viszik a dolgot, hogy a legvilágosabb hibát is meghagyják, csak hogy ne kelljen kitörülni vagy kivakarni s azzal az írást elrútítani. Ezt kerülte az Ehrenfeld Codex írója is. Itt-ott törülget ugyan, de látszik, hogy nem szívesen. Egyes helytelen betűket akárhányszor érintetlenül hagy. Így maradtak meg az 1., 18., 38., 90. és 105. lapon d, l, y, l, b. Törülni való szók fölé egy sor pontot szokott rakni. Így tett a 7., 8., 12. és 66. lapon a penze, vagyon, valo, gondoluan szókkal. Erősebben mutatja másoló voltát, hogy orthographiája régibbnek és újabbnak vegyüléke. Az 1. lapon három féleképen írva fordul elő *scnt* és *zent*. A codexben mindvégig közönségesen csak az utolsót találjuk, a másik kettő ritka kivétel s csak észrevétlenül csúszott be. Hogy pedig melyik a régibb írásmód, mutatják a Halotti Beszéd és Königsbergi Töredék miloftben, *scine*, *scgin*; *scolanoc*, *seuz*, *seiuheffen*, *seplev* szavai. Szintén régibb orthographiának öntudatlanul átvett maradványa a *h*-nak *c*-vel jelölése ezekben: *cereft* (80. l.) és *Cerde* (95. l.); továbbá az éles és tompa sziszegőknek meg nem különböztetése egyrészt a már említett *scnt*-ben és *cereft*-ben, másrészt pedig ezekben: *czapazokual* (31. l.) és *morzalekat* (130. l.); végre a *h*-nak *ch*-val írása ebben: *nechezfeguel* (39. l.). Megjegyzendő, hogy ez is mind csak kivételes, és mint a Halotti Beszéd *cuzicun*, *miloftben*, *mulchotia*, *ozehuz*, *charmul* szavai bizonyítják, szintén régibb az Ehrenfeld Codexben szokásos írásmódnál. Ha a közönséges volna a régibb, akkor azt lehetne mondani, hogy az író orthographiája már az újba készül átmenni; de minthogy éppen a kivételes a régibb, szükségképen azt kell mondani, hogy másolás útján jutott a codexbe. Még világosabbá teszük a dolgot a következő törlések és igazítások: [z] *femyt* (5. l.), [cu] *czudalatos* (63. l.), [fe] *zerelmeert* (65. l.), [z] *fok* (86. l.), orz[f] *agol* (100. l.), vo[n] *lna* (109. l.), melyek csak úgy magyarázhatók, hogy a codex

írója előtt magyar szöveg volt, melyben az elsorolt szavakat így találta írva: zemyt, cudalatos, ferelmeert, zok, orlagol, vona, s hogy figyelmetlenségből maga is úgy akarta írni, de aztán észrevéve a dolgot, a megkezdettet kitörülte s a maga orthographiája szerint írta. Ugyan azt bizonyítja a ckayaltafokual (159. l.) is, mely az eredetiben cayaltafual írásra utal. Különösen gyakori az az eset, hogy az f helyett z-vel kezdett szó elé az író utólag kanyarítja az f-et. Így van ez a következőkben: fzenky (40. l.), fzkzoz (45. l.), fzebeknek (49. l.), fzetetfegeknec (51. l.), fzk (72. és 116. l.), melyek szintén csak később helyreütött vigyázatlan másolásból eredhetnek. Ide vágnak még a következő törlések is: felel[e] (12. l.), eftendewben[t] (14. l.), ywuend[e] (14. l.), teb[e] (29. l.), felel[e]nem (35. l.), felel[e]ne (41. l.), neppek[e]nek (57. l.), zerefetek[e] (58. l.), kezewfb[e] (64. l.), fok[o] (69. l.), aztalt[a] (85. l.), elewt[e] (88. l.), ewlewkuel[e] (98. l.), bewlez[e] (107. l.), fyracz[a] (157. l.), melyek mind világosan véghangzós régiebb, az író idejében már ritkuló, teljesebb alakokat változtatnak véghangzótlan újabb, az író korában már majdnem egyedül uralkodó rövidebb alakokká. Csak össze kell vetnünk egymással és a codexben található egyéb adatokkal, hogy a dolgot azonnal átlássuk. Álljanak egymás mellett felel[e] (=fötül) és elewt[e], ywénd[e] és fyracz[a], teb[e] és kezewfb[e], fok[o] és bewlez[e], felel[e]nem és felel[e]ne, eftendewben[t] és eftendewbent (65. l.), neppek[e]nek és neppekenek (56. l.), aztalt[a] és yftenŧe (48. l.), ewlewkuel[e] és kyuanatuala (24. l.), és rögtön kitűnik e törlések abbéli természete, hogy nem közönséges íráshibák, hanem új alakoknak irtóháborúja a régiek ellen. E törlésekben tehát két kornak a nyelve tükröződik. A codex írója pedig az egyikével szemben ellenséges állást foglal s az a régiebb kor nyelve. A mi tehát ennek a sajátosságai közé tartozik, abba magától sehogy sem, hanem csak mást követve eshetett s így szükségképen másolónak kell lennie. Ismét más fajta törlés, mikor az író szókat vagy sorokat átugor s aztán észrevéve a hibát, kellő helyre visszatér. Sorok átugrására az Ehrenfeld Codexben nincs példa; szók átugrására ellenben van elég, csak hogy erre nézetem szerint ép oly kevésbé lehet támaszkodni mint az üresen hagyott helyekre; mert az olyan ugrások mint pl. mykent [f] alazatos frater Bernald (2. l.), a hol az író az alazatoson keresztül mindjárt fraterre akart ugrani, vagy

pedig: kezde [eleuen] az vayafokbalol eleuen veer ky zarmazny (67. l.), a hol kezde után az vayafokbalol mellőzésével elevenre tévedt, nem csak a szem, hanem a gondolat előresietéséből is származhatnak s így ép úgy eredhetnek fogalmazótól mint másolótól. Még az olyan törlés sem nyom semmit mint pl. ky yften [vagyon] aldott legyen ewrekkal ewrewkke (8. l.), mert ennek is kétféle magyarázata lehet; vagy úgy származott, hogy az író kész magyar eredetit követett s nem szóról szóra, hanem mondatról mondatra másolva önkénytelenül készült megváltoztatni az emlékezetből írni kezdett szavakat, vagy pedig úgy támadt, hogy az írónak nem tetszett a megkezdett constructió s így szándékosan adott neki más alakot. Az előbbi föltevés szerint tehát csak megváltoztatta volna, az utóbbi szerint ellenben valósággal megváltoztatta. Hogy pedig az utóbbi föltevés csak fogalmazóra, eredeti íróra vagy fordítóra, de nem másolóra illik, azt első szóra is megérteni. Csak-hogy az előbbi föltevés sem nyom kevesebbet s így e kettő egy másnak ellensúlyt tartva, bizonyítékul egyik sem használható. A törléseken és igazításokon kívül még számba kell venni az íráshibákat. Ezek közt is lehetnek olyanok, melyek fogalmazótól másolótól egyformán telnek. A következők azonban világosan hibás olvasásból erednek: legottan vr Bernald mendennemew iozagat elozta: kyk valanak ygen z o k a t (zokac v. fokac hely.): es nagy arwyuak (7. l.); mert ott nem valanak lako helyek hanem e z a t (czac hely.) bewrben czynaltak (107. l.); Iftennek zerelmeert tegyetek a l a m y z n a k (alamyznat hely.) ez zegen zaradnoknak es betegnek (84. l.); De kezellyuala az batokott hogy oly alazatos es tyztes a z t a l o k o k (asztalokot hely.) vallananak hogy ynnetlen Vylagy emberek epewltethetnenek meg (85—86. l.); kyk (kyt hely.) haluan ewrele ygen zent fferencz (124. l.); Mert b e w n e w k t e w t (bewnewkterwl hely.) meg ewryztetet. azert felfeges yfttennek baratya (22. l.); Azert felkele evel beytfew zeredara vyradolan Segy czolnokott czynala. zent fferenczet az mondot zygetbet (zygetbel hely.) által vyue (26—27. l.); ky vagy te enedeffeges yftenem Es my vagyok en te fergedczked es zegen z o l g a l d (zolgad hely., 45. l.); Es elfeleduen hogy yften zemeynynek mendenek n y a l u a n (nyluan hely.) vadnak es meg yelenuen hyrtelen haragual vewe kefytt Es kyuaya az kepprewl febeknek yegytt (67. l.); nemykoron yeunekuala toluayok k e n e r e t t

(kenerert hely.) *kyk* lakoznakuala erdewben (104. l.) E hibák közül az első öt csakis úgy támadhatott, hogy a codex írója kész magyar szöveget követett, melyben szó végén a *k* rendesen *t*-hez hasonló *c*-vel volt jelölve, s hogy ennél fogva hol a *k* jelentő *c*-t *t*-nek nézve *zokac* és *czac* helyett azt írta hogy *zokat* meg *czat*, hol pedig a *t*-t *k* jelentő *c*-vel tévesztvén össze *alamyznat*, *asztalokot* és *kyt* helyett azt írta hogy *alamyznak*, *asztalokok* és *kyk*.
 + A többi hiba nem szorúl magyarázatra. Már most az elősoroltakat kellően fontolóra véve, senki sem kételkedhetik az Ehrenfeld Codex másolat voltában.

Ily nagy kerülő után ismét visszatérhetünk a kor kérdésére. Annyi világos, hogy a codex nem lehet oly régi mint a milyennek nyelve mutatja, mivel mint másolat sokszor önkénytelenül nem a maga, hanem eredetije korát tükrözteti vissza. Mind a mellett nagyon sokkal fiatalabb sem lehet eredetijénél; mert láttuk, hogy ettől akárhányszor szándékosan eltér és mégis annyi régiséget őrzött meg, hogy nyelvének okvetetlenül még meglehetősen közel kellett esnie az eredetinek nyelvéhez, különben minden esetre fiatalabb színt mutatna. Ismeretes dolog, hogy a régi másolók az eredetit mindig a maguk nyelvére és orthographiájára tették át, hogy tehát nem is annyira másolók mint inkább átírók és átdolgozók voltak. Azért az Ehrenfeld Codex írója bizonyára nem nagyon kapott volna eredetije nyelvének régiségén, ha az ő nyelve amazétól nagyon elűt, hanem az akkori eljárást követve kétségkívül fölládozta volna a régít, szokatlant az újnak, szokásosnak. Így hát a codex másolat volta mellett is van mire építeni következtetésünket s nem fogadhatjuk el azt, hogy csakis eredetije régiségéről tesz tanúságot, de a magáéről nem. Abból ugyan, hogy nyelve minden egyéb codexünkénél régibb, valamennyinek másolat voltánál fogva úgy magában csak annyi következik, hogy az eredetije régibb minden egyéb codexünkénél, s nem egyszersmind az, hogy maga mint másolat, mint kézirat is régibb minden egyéb codexünkénél. De ha kellően figyelembe vesszük a régi másolók amaz említett szokását is, hogy eredetijük nyelvét mindig a maguk korabeli nyelvvel helyettesítették, akkor az Ehrenfeld Codex nyelvének minden egyéb codexünkénél régibb voltából világosan nem csak az előbbi következik, hanem szükségképen az is, hogy maga a codex is mind nyelvére mind korára fölülmúlja valamennyi

egyéb codexünket. Már most a legrégibb datált írott könyvünk, a Münchener Codex, 1466-ból való; ennek természetes társa, a Bécsi Codex, külső és belső okoknál fogva csak kevéssel lehet régibb s elég, ha a XV. századnak épen a közepére teszszük. Így az Ehrenfeld Codex mint határozottan régibb nyelvű, korára nézve is ezek elé való, de másrészt mégis már közel állván hozzájuk, minden-
esetre csak a XV. század első felébe helyezendő. Toldy ugyan (Ő s középk. magy. irod. tört. Pest, 1862. II. köt. 78. l.) a Jászay vagyis Münchener és a Festetics Codex közé ékelte s így 1466 és 1493 közé tette; de ennek semmi okát sem adja s azonfölül még némileg ingadozik is, amennyiben egyszer «a régi Biblia» vagyis a Bécsi és Münchener Codex «kétségtelen kortársának» nevezi (A magy. nemz. irod. tört. rövid előad. Pest 1868. I. köt. 25. l.), másszor meg «a Régi Biblia után legrégibb s legnevezetesebb emlékek» mondja (Irodalomtört. olvasók. Pest 1868. I. köt. 51. l.), tehát az említett két codexnek hol egykorú hol fiatalabb társává teszi. A három kéziratnak csak fölszínes összehasonlítása is mindenkit meg fog győzni, hogy az Ehrenfeld Codex a másik kettőnél határozottan régibb és okvetetlenül a XV. század első felére teendő.

Ez eredménynyel pontosan összevág a palaeographusok ítélete is. Midőn első ízben jártam Bécsben a másolatnak az eredetivel való összevetése végett, külön-külön megvizsgálták a codexet korunknak a palaeographia terén egyik legnagyobb tekintélye, Sickel Tódor, és volt tanítványa dr. Károlyi Árpád. A kéziratot mindketten s egymástól függetlenül a XV. század közepéről valónak állították, Sickel azzal a hozzátevessel, hogy a mennyire a Régi Magyar Nyelvmélekek I. kötetében közölt hűnek látszó hasonmásból következtethetni, a Bécsi Codexnél régibbnek tartja, Károlyi pedig azzal a kijelentéssel, hogy semmiképen sem nézheti a XV. század második, hanem inkább első feléből valónak. Arra a kérdésre, hogy a Magyarországon készült kéziratok nem mutatják-e az írás korbéli characterét későbbben mint a máshol készültek s így nem lehet-e az Ehrenfeld Codexnek a valónál régibb színe, Sickel azt felelte, hogy ép ellenkezőleg Olaszországot, mely e tekintetben tudvalevő vezér volt, a szoros egyenes érintkezésnél fogva Magyarország mindig igen hamar követte, úgy hogy a magyar kéziratok az egyenlő characterűek közt csakis az olasz kéziratoknál fiatalabbak. A palaeographusok tehát codexünket velejé-

ben szintén a XV. század első felére teszik s ítéletük a nyelv vizsgálatából nyert eredménytől csak annyiban különbözik, hogy ez a kort csak általánosságban jelöli meg, ők pedig valamivel határozottabban a század közepe felé eső időt tűzik ki. Úgy hiszem, sem nyelvésznek, sem palaeographusnak nem lehet kifogása, ha az Ehrenfeld Codex korát kerek kifejezésben a XV. század második negyedére teszszük. Ezt annál inkább kockáztathatjuk, mivel dr. Ehrenfeld gondoskodott róla, hogy az írásról mindenki maga is ítélhessen. Már midőn első ízben jártam nála, kifejezte abbeli szándékát, hogy a codex valamely alkalmas lapjáról hű hasonmást fog készíttetni a jelen kiadás számára. Mikorra elkészült a nyomtatvány, megvolt a héliogravure útján előállított gyönyörű hasonmás is. A héliogravuret addig csak Goupil alkalmazta Párisban. Ezen kívül akkoriban még csak Bécsben tettek Sickel megbízásából kísérletet ez eljárással Jaffé intézetében. A kísérletek kitűnően sikerültek ugyan, de alkalmasint költséges voltuk miatt mind az ideig csak kísérletek maradtak. Így a jelen kiadás melléklete valószínűleg az első héliogravure, mely Párison kívül készült. Nem csoda, mivel a másolásnak e kitűnő módja, költséges voltát nem tekintve is, egy-kissé bonyolódott és hosszadalmas. A jelen esetben a metszet teljes elkészítésére, nem számítva a nyomtatást, egy egész hónap kellett. Dr. Ehrenfeld, mivel az 1. lap írása már annyira színtelen és papirosa is annyira elpiszkolódott, hogy nem adott volna elég határozott tiszta képet, a codex 66. lapját választotta a hasonmás számára, mivel ez új fejezettel kezdődik és a többinél aránylag kevésbé foltos. E lap lephotographálása 1878. november 10-én történt; a rézlapra átvitel néhány napig, a ráetetés pedig vagy három hétig tartott; azután következett a hasonmás alatt levő írás bevézése és végre nyomtatás előtt a rézlemez megacélozása. Az első tíz lenyomatot 1879. február 3-án a nyelv- és széptudományi osztály heti ülésén mutattam be az Akadémia-nak. Másnap már itt volt a többi 740 lenyomat is a metszettel együtt és dr. Ehrenfeld ajándékából az Akadémia birtokába ment át. Hogy e hasonmás minden tekintetben mily szépen van kiállítva, az úgyis szembe tűnik, ha nem emelem is ki; hogy pedig mily bámulatosan hű, arról meggyőződtem második bécsi útam alkalmával. Ha fehér széleit elfödve teszszük az eredetinek megfelelő lapja mellé, nincs ember, a ki úgy egyszerűen rá nézve meg-

különböztesse, annyira összevág nem csak a betűk nagysága és alakja, hanem még a ténta fakósága és a papiros színe is. Valóban meglepő a kettőnek összetéveszthetősége. Az eltérés csak annyi, hogy a «Zent febekrewl ualo czuda» fölírás, az utána következő M kezdő betű és a több helyt előforduló q alakú jel vörössel van írva, valamint hogy a nagy betűk szintén vörössel vannak kitüntetve. E hasonmás kiadásunkat kiválóan díszíti és a mi fő, lehetőségessé teszi, hogy mindenki a saját látása alapján ítéljen a codex írásáról és koráról. *)

Hátra van még a tartalom ismertetése. Itt is megkönnyítette nekem a dolgot Szarvas, midőn röviden, de igen világosan kimutatta (Magy. Nyelvőr I. köt. 215—216. l.), hogy az Ehrenfeld Codex szükségkép latin fordítás. Ez állítást «bizonyítják a nagyon is erős, néha éktelen latinismuskok», melyeknek fölötté nagy számából különösen kiemelkednek a következők: Es ezkeppen menuen mogyad (íráshiba mongyad helyett) ennekem ott fekegy peneten-czedert ny w g o l m a t l a n (inquiens) parazt (11. l.); O frater lleo emlekezel hogy mykoron valek ez vylagban p r e d i c a l o k u a l a (praedicebam) mend ez vylagnak yewuendew nagy h y r t (famem, 62. l.); De oh azoknak kyk czac r e m e n f e g b e n (de specie) es nyaffagnak yelenetjben zerzeteft magoknac ewrewlnek (110. l.). Az első példában *inquiens* (mondván) *inquires*-szel, a másodikban *praedicebam* (meghirdetem vala) és *famem* (éhséget) *praedicabam*-mal és *famam*-mal, a harmadikban pedig *species* (szín) *spes*-szel van összetévesztve. E hibák teljesen kétségtelenné teszik, hogy itt «minden idegen nyelv segítsége nélkül közvetetlenül a latinból» készült fordítással van dolgunk. Szarvas meg is találta volt azt a latin munkát, mely a magyar szövegnek meglehetősen megfelel, de minthogy címét föl nem jegyezte és későbbben egészen el is

*) Dr. Ehrenfeld a Königsbergi Töredéket is, melylyel 1863. július 13. óta, midőn Toldy Ferencz először ismertette e nevezetes és fontos ősrégi nyelvmaradványt, senki sem törődött, miután az eredetit a bécsi egyetemi könyvtár igazgatója dr. Leithe elismerést érdemlő szíves közbenjárására megkapta egy kis időre Königsbergből, hasonlókép lemásoltatta héliogravure útján és a metszetet tíz lenyomattal együtt, melyet a nyelv- és széptudományi osztály 1879. június 9-én tartott ülésében mutattam be, szintén az Akadémiának ajándékozta.

felejtette, többé nem tudtunk ráakadni. Így a szó szoros értelmében újra kellett fölfedezni, s dr. Ehrenfeld a latin eredetinek fölkutatásában fáradhatatlan buzgóságot fejtett ki. Buvárkodása nem szorítkozott csak Bécsre, hanem kiterjedt Alsó-Ausztria valamennyi kolostorára, sőt még a külföld számos könyvtárára is. Három heti kitartó keresés után megvolt, a mit keresett. Kitünt, hogy a codex nagyjában egy Speculum vitæ beati Franciscinek a fordítása, melynek első kiadása Velenczében 1504-ben jelent meg. Ezt a lipcei egyetemi könyvtárból sikerült néhány heti használatra megszereznie. E kiadás oly ritka, hogy még a Bollandistának, Suyskennek sem állt rendelkezésére; mert (Acta Sanctorum. Octobris tom. II. pag. 551.) ezt mondja: «Præter has» (t. i. Metis 1509., Antverp. 1620. és Colon. 1623.) «aliæ editiones non exstant in Museo nostro. Waddingus, mox uberius laudandus, memorat editionem Venetam anni 1504; sed hanc Metensi prorsus similem esse suspicor, quod, quæ in Veneta assignat folio 77 & 78, iidem planè foliis in Metensi legantur». A bibliographusok (Hain, Panzer, Grässe, Brunet stb.) a Speculumnak ez editio princepsét mind csak hallomásból ismerik; Panzer azt mondja róla: «Liber rarissimus, paucissimis visus». Úgy látszik, eddig csak a lipcei példány volt ismeretes. Mind a mellett dr. Ehrenfeld még egyet tudott fölhajszolni Németországban s azt meg is vette. Így e szerfölött ritka és rendkívül becses munkát a lipcei egyetemi könyvtáron kívül ő is bírja. Azt hiszi, hogy e kiadásnak fölötte nagy ritkaságát a könyv utolsó öt levele (fol. 236—240.) magyarázza meg. E levelek ugyanis csupán a magyarországi Ferencz-rendiekre vonatkozó adatokat foglalnak magukban, s így kétségtelen, hogy e kiadás Magyarország számára készült, s hogy csakis az idevaló Ferencz-rendi kolostorokba jutott, a hol valószínűleg legnagyobb részt elpusztult, minélfogva Magyarország határain kívül csak igen ritka esetben vetődhetett. Abból különben, hogy e kiadás Magyarország számára készült, dr. Ehrenfeld véleménye szerint az is valószínű, hogy a nyomtatványhoz használt latin kézirat szintén magyarországi volt, s így ugyanazon kéziratból származhatott, melynek valamely régibb másolata vagy compilatiója codexünknek is alapúl szolgált. Azért lehetségesnek tartja, hogy Magyarországon a Speculumnak nem csak első, Velenczében 1504-ben megjelent kiadása, hanem valamely kézirata is lappanghat. Sajnos, hogy ilyen még nem került elő; mert a Suysken

említette (Acta Sanct. Oct. tom. II. pag. 551.) három külföldi (löveni, antverpeni és brüsseli) kézirat, mely mellékesen mondvá, minthogy az első 1454-, a második 1472-, a harmadik pedig csak 1549-ből való (Suysken id. h. u. o.), mind részben jóval is fiatalabb codexünknel, bizonyára nem vág úgy össze a magyar codexszel, mint természet szerint össze kellene vágnia a magyarországinak. Ez kitűnik a Speculumnak Győrött 1752-ben megjelent kiadásából, mely alkalmasint csak kevésbé változtatott lenyomata a flandriai Bosquierus 1623-ban megjelent kölni kiadásának s így külföldi kéziratra viendő vissza. Dr. Ehrenfeld már az első fejezet összehasonlításakor látta, hogy a valószínűleg magyarországi kézirat nyomán készült velencei editio princeps jobban megfelel a magyar szövegnek mint az idegen kéziratra visszaviendő győri kiadás. Az utóbbiban pl., hogy csak az első fejezetnél maradjunk, nincs meg sem a «My vronknac iefos criftufnac gyczeretyre es gyczewfegere es my atyanenak bodog ferencznek» (1. l.), sem a «ky ezkeppen fordolot vala meg» (2. l.) szavaknak megfelelő latin szöveg, holott az editio princepsben megvan. Ennélfogva hasonlóságra nézve is a velencei kiadást illeti az elsőség. Szarvas csak a győrire akadt.

Dr. Ehrenfeld a codexet mindvégig összevetette nem csak az editio princeps-szel és a győri kiadással, hanem még Spoelberchnek 1620-ban Antverpenben megjelent átdolgozásával is. Az utóbbiról azonban kitűnt, hogy célunkra nézve semmi fontosat nem nyújt. Ez összehasonlítással dr. Ehrenfeld valóban nem csekély munkát végzett. Nagyon megnehezítette a dolgot, hogy a codex fejezeteinek mind sorrendje mind címe a latin eredetitől igen gyakran különbözik, de még inkább fáradságossá tette a keresést, hogy a codex hézagossá vált miatt a magyarban sok fejezetnek hiányzik az eleje. Egy része a codexnek még azonfölül nem is a Speculum-ból, hanem szent Bonaventura Vita beati Franciscijéból való. Szorgalmas és fáradságos kutatásának eredményét dr. Ehrenfeld egy pontos jegyzékben foglalta össze, melylyel mind magamat mind e kiadás használóit nagy hálára kötelezte. Ez összeállítást a tartalomjegyzékbe iktattam. Csak mintegy harmadfél lapnyi magyar szövegnek («Arrol ky zegyenlyuala alamyznaert mentett» 87. l. és «fezewletnek: ymadkozaforl» 153—154. l.) nem tudjuk latin eredetijét. Magam is hiába kerestem, nem csak a Speculum-ban és Bonaventurában, hanem Celanóban és a Tres Sociiban

(Acta Sanct. Oct. tom. II. pag. 684—742.) sem találtam. Talán a XIV. század közepe tájáról való és először Vicenzában 1476-ban nyomtatott Fioretti di San Francesconak valamely régi latin fordításából vagy Bartholomeus de Pisis 1385-ben írt és először a XVI. század elején Velenczében megjelent Liber Conformitatumából származik, mely munkákhoz azonban nagy sajnálatomra nem fértem. Hogy a latin szöveg fölkutatása szükséges volt-e, azt nem kell fejtegetnem. Ha a codex nem ragaszkodnék is annyira az eredetinek minden szavához, ha nem volna is olyan homályos egyrészt a fordítónak botlásai, másrészt a szöveg hézagossága miatt, már nyelvtudományi nagy fontossága is kívánatosná teszi e latin eredetinek ismeretét. Dr. Ehrenfeld tehát kutatásával igazi szolgálatot tett a tudománynak. Csak az kár, hogy első szándéka szerint még egy lépéssel tovább nem ment; mert eleinte arra gondolt, hogy a codexének megfelelő latin szöveget nem csak összeállítja, hanem ki is adja. Midőn már minden készen volt, kételkedni kezdett, hogy nem volna-e az több, mint a mennyire a tudománynak igazán szüksége van, és így nem tenne-e talán olyat, a mi szükségtelen voltánál fogva a hiúság színét viselné magán. Ezért letett a kiadás szándékáról, de reményelem, nem végképen. Mert hogy félelme alaptalan, azt nem kell fejtegetnem. A tudománynak nem csak az tesz szolgálatot, a ki valamit fölkutat, hanem az is, a ki eszközöket nyújt neki. Megengedem, hogy sok más codexre nézve elegendő volna az eredetire való egyszerű ráutalás. De egészen másképen vagyunk az Ehrenfeld Codexszel, mely a magyar nyelvtudománynak ép oly fontos alapja mint a Halotti Beszéd és a Königsbergi Töredék. Nem csak a tudomány, hanem az oktatás sem mellőzheti e codexet, melynek beható tárgyalása az egyetem mulaszthatatlan kötelességei közé tartozik. Azért nagyon szükséges, hogy az eredetihez mennél többen férjenek, mivel ennélkül a codex kellő ismerete lehetetlen. Már pedig még a codexszel kevésbé meggyező győri Speculum-kiadásból sincs több Budapesten annál a három példánynál, melyet a magy. nemz. Múzeum könyvtára őriz, A magyar szövegnek leginkább megfelelő editio princepsből még épen mindössze is két példány ismeretes és az egyáltalában még csak Magyarországon sincs, hanem az egyik a lipcei egyetemi könyvtárban, a másik pedig Bécsben dr. Ehrenfeldnél van. Egye-

temi tanuló még a győri kiadáshoz is aligha vagy csak nagy nehezen fér, hát még az editio princepshez, mely a tudósok közül is csak nagyon kevésnek és nem akár mikor áll rendelkezésére. A latin szöveg kiadása tehát minden esetre szükséges és dr. Ehrenfeld a fölkutatással szerzett nagy érdemét azáltal nem hogy csökkentette, hanem még inkább növelte volna. Itt még az a kérdés is fölmerülhet, hogy a latin kiadásba csakis annyi veendő-e fel, a mennyi az Ehrenfeld Codexhez szükséges vagy pedig több; nevezetesen nem kellene-e hozzá csatolni a Virginia Codex kis Ferencz-legendájának és a Simor Codex töredékének megfelelő latin szöveget is?*) Az utóbbit magam is üdvösnek, de nem épen elkerülhetetlen szükségesnek tartom; mert rendkívül tanulságos ugyan a mind a három codexben közös, de a mi a másik kettőből az Ehrenfeld Codexben nincs meg, az nem enged egyenes összehasonlítást, tehát csak közvetett értékű mint minden egyéb régi magyar szöveg is.

Az eddigi fejtegetésekből már eléggé kitünhetett, hogy a *Speculum vitæ beati Francisci* ránk nézve igen fontos. Nem csak hogy legrégibb könyvünknek, egyik legbecsesebb nyelvemlékünknek szolgált alapúl, hanem legrégibb és legnevezetesebb kiadása is Magyarország számára készült. Hogy e mű csak compilatio még pedig nem épen a javából való lehet, az már abból is meglátszik, hogy négy századon keresztül mindenki, a ki csak hozzányúlt, res nulliusnak, Csáky szalmájának tekintette. Az Ehrenfeld Codexben nem mind az, nem csak az és nem ugyanaz a rend van, a mi az editio princepsben. Hasonlóképen különböznek ezektől és egymástól a löveni, antverpeni és brüsseli kéziratok is, melyekről Suysken (*Acta Sanct. Oct. tom. II. pag. 551.*) így szól: «*Quemadmodum magna est differentia inter editiones Speculi, sic non exigua est in tribus exemplaribus Miss., Lovaniensi, Bruxellenfi & Antverpiensi, quæ tempore Majorum nostrorum inter se & cum dictis editionibus collata fuere*». Mindenki kihagyott, betoldott,

*) A Teleki Codexben csak egy példa van szent Ferenczről, melyben el van mondva, hogy Krisztus három bűn miatt három lándsával akarta elveszteni a világot, de anyja kérésére és azon ígéretere, hogy szent Ferenczet és szent Domonkost fogja elküldeni, hogy ama három bűn ellen prédikáljanak, legottan megengesztelődött.

változtatott, áthelyezett, a mit akart és a hogy jónak látta vagy kedve tartotta. Hogy mely munkákból van összeállítva, azt úgy látszik eddig még senki sem vizsgálta. Sem Suysken, sem Hase (Franz von Assisi. Leipzig 1856.) nem ereszkedik e kérdésbe, Chavin de Malan (Assisi szent Ferencz élete. Magyarra fordította Kudlik János. Pest 1865.) pedig még csak meg sem említi a Speculumot. Nekem az a nézetem, hogy főkép a már említett Fioretti di San Francesco olasz népkönyvből van latinra fordítva vagy pedig, ha már akkor volt, ennek latin fordításából van kölcsönözve. Minthogy sem az eredeti olasz munkát, sem annak valamely latin fordítását nem tudtam megkapni, Ozanam (Oeuvres complètes. Tome V. Les Poètes Franciscains en Italie au treizième siècle, avec un choix des Petites Fleurs de Saint François traduites de l'italien. Paris 1872. 266—384. l.) igen szép, de fájdalom nem teljes, franczia fordítására vagyok utalva. A mit Ozanam közöl, mind megvan a Speculumban és a mi különösen figyelemre méltó, eleinte egészen abban a rendben, mint az Ehrenfeld Codexben. Hogy miből meritett a Speculum még azonfölül, az csak annyiban érdekel, hogy így talán, ha a Fioretti di San Francesco cserben hagyna, az Ehrenfeld Codex még hátralevő mintegy harmadfél lapnyi szövegének is megkerülne latin eredetije. Jóval fontosabb az a kérdés, hogy mely időből való; mert így meg lehet állapítani legalább annyit, hogy codexünk magyar eredetijét meddig szabad visszavinnünk, a mi kivált a nyelvészt nagyon érdekli. Spoelberch szent Ferencz kortársait, frater Leót, frater Rufinust és frater Angelust állítja a Speculum szerzőinek vagy inkább összeállítóinak, de alaptalanul. Ép oly helytelenül tulajdonítja Bosquierus frater Fabianusnak, frater Hugolinusnak és szent Ferencz még néhány más kortársainak. Suysken (Acta Sanct. Oct. tom. II. pag. 551—552.) Waddingra és Stilingre támaszkodva, csak a XV. században keletkezettnek tartja, a mit Hase (Franz von Assisi, 15. l.) is elfogad. Ezzel azonban sajátoságos helyzetbe jutottunk. Az Ehrenfeld Codexet latba vetve, vagy a Speculum korát kell hátrább tennünk, vagy azt kell mondanunk, hogy az Ehrenfeld Codex nem a Speculum, hanem a Fioretti di San Francesco latinból készült fordítása. Mert ha amabból van fordítva, akkor e codex, mivel kétségtelenül a XV. század második negyedéből való és mint másolat vagy fél-

századdal fiatalabb magyar eredetijénél, mely ismét szükségképen fiatalabb s talán, minthogy rendszerint csak népszerű munkák részesülnek a fordítás kitüntetésében, a népszerűség elérésére pedig idő kell, jóval is fiatalabb a maga latin eredetijénél, akkor az Ehrenfeld Codex a Speculum keletkezését határozottan a XIV. századra veti vissza. Ha ezt nem lehet tenni, akkor nincs más mód, mint hogy az Ehrenfeld Codex eredetijét a XIV. század közepe tájáról való Fioretti di San Francesconak valamely még ugyan e század második felében készült latin fordításában keressük. Időm nem engedte, hogy az e kérdés eldöntéséhez multhatatlanul szükséges eszközöket megszerezsem; mert nem akartam ez annyira fontos nyelvemlékünk megjelenését, melyet betegeskedésem a nélkül is már két évig gátolt, még továbbra is halasztani. De ha isten is úgy akarja, vissza fogok térni nem csak erre az egyre, hanem a többi kérdésekre is; mert elevenen érzem, mily nagy hálával tartozom ama szerencséért, hogy a legrégebb magyar könyv kiadása nekem jutott osztályrészül. Ezúttal nem mulaszt-hatom el, hogy az Ehrenfeld Codex derék fölfedezőjének és birtokosának, a ki nevét, mint fejtegetéséből mindenki látja, csakugyan még egyéb nagy érdemekkel is elválaszthatatlanul fűzte e kincshez, ismét'elve legőszintébb és legforróbb köszönetemet ne fejezzem ki mind azért, a mivel e kiadást támogatta, mind pedig azért, a mivel munkámat a legönzetlenebbül megkönnyítette.

Végül mindjárt kijavítva és az első számmal a kiadás lapját, a másodikkal pedig ennek sorát jelölve ideiktatom a következő sajtóhibákat: 1, 17 ryuteteth; 3, 16—17 mykeppen azt kelyent meg tekelenewnk; 4, 14 vegere, 26 feczwlet; 5, 6 nem felele neky, 13—14 panazoluan; 6, 1 yohhom, 6 nywgolmatlan, 24 Sew, 30 Iacabot; 7, 38 czerge-; 8, 27 tewttuala; 10, 18 latakuala; 12, 20—21 halalahoz; 13, 3 Angyalaknak, 5 bewytrewl; 14, 23 egyebeknek; 15, 9 zenuedengewk, 16 hyfpitalba, 26 le ewt; 17, 1 vygalagnac; 18, 28 meny orzag; 20, 1 vyglagual, 12 fzenky, 22 ryvewletiben, 25 ewrzyuala; 21, 15 lata, 29 czergefeet; 22, 10 yftenem; 24, 6 rerzetben; 25, 14 hogy zent ferencz; 27, 29 ottogyel; 28, 27 Rufen; 29, 12 vylagoffagot; 31, 22 kefyuel; 32, 14 ez mondot conuentnek frater y gylekezenek ez, 30—31 gyappodpan; 36, 21 Crestenek; 37, 26 czalattna-; 38, 17 kyzyuala; 39, 8 azanneben, 10 faradattuolna, 12 alamyznaert, 25 kyk; 40, 8 mendenyk; 41, 27 vra ky lewn; 42, 7 Vy burga; 43,

25 akewzewnetett; 45, 8 feledewee; 48, 3 Azyfuaraſanac; 49, 2 vygaſſagual, 9 orz[f]agol, 18 alazatoffagoo; 50, 24 azanneben; 54, 19 byztanak, 21 tyzta tartafaban; 56, 8 epeleſekben, 38 banatban es vezelben; 57, 7 Ez bezedekett; 58, 20 egy ygyewet; 59, 15 ayoytatof; 61, 29 mewuetleſgre; 62, 14 aranyazot; 63, 1 akard tudny honnat nekem akard tudny, 13 de ky ky gyczekedyk, 26 ewnbenne; 64, 14 Maſſeuſnak, 31 bel ez egyhazba; 67, 14 Ezt mongya; 68, 1 kameriyumbelyek, 4 tennetek; 69, 8 gyczeryuala, 22 Iacobat; 70, 19 galamby; 71, 28 egy [f] zernyw, 30 azonhokot; 72, 15 fegyuerkedet; 75, 12 kewteleztel; 76, 25 [holot] nagy fyralmra; 78, 1 halottaybalol, 18 yewuendewben [lenny], 28 uulterim; 79, 14 ayoytatoft, 38 es ky[k] oda. Nem mentségül, hanem magyarázatúl jegyzem meg, hogy a ſzedés javítását a másolat alapján voltam kénytelen végezni s hogy e hibák legnagyobb része innét származik. Azért egy kis elnézést kérek, hogy az olvasót a kijelöltek javításával terhelem.

A Simor Codex egy 7 levélnyi, kis nyolczadrét hártýára kapcsolt barátgót betűkkel írt codextöredék, melyet Simor János biborcs primás hihetőleg bajnai pap korában Eppel esztergomvármegyei faluban, Bajna egyházi fiókjában, egy odavaló paraszt embertől kapott és 1848. novemberében a magy. nemz. Múzeumnak ajándékozott. Hogy e becses ereklýe hogyan jutott az egyszerű földmíves birtokába, nem tudni. Mátrai Gábor igyekezett ugyan ezt «a' leghítelesebb forrásból kifürkészni», főkép azért, «hogy e' szerint talán annak is nyomába» juthasson, «nem létezik-e még a' kézirat' egyéb része is valahol» (Magy. Acad. Értesítő 1850-ről 8. l.); de eredménytelenül. A Múzeum könyvtárában most az élül-hátul csonka töredéket 15. Duod. Hung. szám alatt őrzik. Midőn Mátray 1850. június 24-én a magy. tud. Akadémiának kis gyűlésben bemutatta, még csak egybe volt fűzve, «miként hihetőleg eredeti kötetében volt» (u. o. 8—9. l.); mostani barna bőr kötését tehát a bemutatás után kapta. Hogy Mátray köttette be, azt mutatják az első tábla belsejére maga kezével írott és nevével is megerősített jegyzetei. Első ismertetője is Mátray volt (u. o. 8—10. l. és változatlan lenyomatban Új Magy. Múzeum 1850—1. II. k. VIII—X. l.), ki «a' szöveg' egyikét helyéből» azt következteti, «hogy e' munka lelki elmélkedéseket foglalt magában a'

szent alázatosságról 's engedelmességről, 's lelki gyakorlatul irattak a' ferencz-szerzetiek, és pedig (miután magyar nyelven írvák) ugyanazon rendű szerzetesnők számára». Mátray akkor még a Virginia Codexet is (megj. a Nyelvemléktár III. köt.) aligha látta, az Ehrenfeld Codexet meg épen nem ismerhette. Most már az említett két codexet is tekintetbe véve inkább azt következtetjük, hogy a Simor Codex darabjai, mivel mind sz. Ferenczről szólnak, nem általános elmélgedéseknek, hanem sz. Ferencz legendájának részei voltak. Akkor, föltéve hogy egyebet nem foglalt magában, az elején nagyobb a hia mint a végén. Hogy apáczák számára készült, az valószínű; s ez esetben csak clarissákra gondolhatunk. A szöveg azonban erről nem árul el semmit sem, valamint hallgat arról is, hogy ki írta s hogy mikor készült.

Mátray «azért is, mert íróhártján van írva 's írásmód, betűk' alakja, egyes kifejezések 's nyelvbeli sajátságok csaknem mindenben megegyeznek» a Guary Codexéival (megj. a Régi Magy. Nyelvemlékek IV. köt. 1. füzeté gyanánt), melyet Horvát István (Tud. Gyűjt. 1835. II. köt. 102—103. l.) XIV. századbelinek tartott, hajlandó «e' kézirat-töredéket» is «a' XIV. század végén, vagy legalább a' XV. század elején készült műnek tartani». Toldy Ferencz erre a codex bemutatásakor nyomban azt jegyezte meg, «hogy az félreismerhetetlenül ugyanazon írókezet tüntetvén elé, mely az egyetemi könyvtárban levő, 1508-ban írt úgynevezett Nádor-codexet írta, de szilárdabb lévén 's így az író barát' ifjabb korára mutatván, az ha nem is a' XVI. század elejéről, minden esetre a XV-nek végéről való. A' Guary-codexxel vont nyelvi párhuzam is, melly azonban bővebb megalapíttatást kívánna, a' korra nézve ugyanazon eredményt adja, mert az nem XIV. századbeli, mint Horvát István gyanította, ki annak csak tíz levelét ismerte, hanem mint Döbrentei czáfolhatatlanul bebizonyította, a' XV. század végéről van (Magy. Acad. Értesítő 1850-ről 10—11. l.). Toldy helyesen látta, hogy a két codex egy kéztől ered; de hogy azért a Simor Codex, mivel írása «szilárdabb», régibb legyen mint a Nádor codex, az nem egészen bizonyos. Lehet, hogy épen az utóbbi a régibb, mivel írása gyakorlatlanabb. Csak annyi bizonyos, hogy eredetét 1508-on sem nagyon innen, sem nagyon túl nem kell keresnünk. E codex most először jelenik meg; Toldy a Régi Magy. Legendák Tára IV. kötetében akarta kiadni, e kötet

azonban elmaradt. Másolta az akadémiai könyvtár számára Gyurkovics István 1853-ban. A betűk közül csak a č, ō, ű és ŷ követel külön megemlítést; az első l alakú, a második hasonló a 9-hez, a harmadik olyan mint az ú, a negyedik fölül vonásos v.

A Cornides Codex tulajdonkép nem önálló könyv, hanem első és harmadik része azon terjedelmes régi kéziratnak, melyet az egyetemi könyvtár, talán hogy kézíratainak számát ily módon szaporítsa, még az ötvenes években szétszedetett, 5 kötetbe osztott, irgalmatlanul meggyalúztatott s a mennyire csak lehetett, különböző színű, minőségű és diszítésű bőrrel borított táblákba kötöttetett és ötfélekép elkereszteltetett. Hogy e barbár eljárás számos nyomot, számos adatot semmisített meg örökre, arról szomorú tanúszágot tesznek a meggyalulás következtében olvashatatlanná vált lapszéli jegyzetek. Ha még hozzá megfontoljuk, hogy az eredeti kötés is elpusztult s vele mind az, a mi a kézirat minden oldalú ismeretére nézve talán fölötte becses a két tábla belsejére lehetett jegyezve, akkor ez oktan rombolást nem tudjuk elég szigorúan kárhozhatni. Csak veszett fejszének a nyele, hogy az akadémiai könyvtárban van e szerencsétlen kéziratnak egy tökéletlen, de még abból az időből való másolata, mikor még nem volt földarabolva. Toldy alkalmasint feledékenységből említi létét a Cornides Codex leírásánál (Ő s középk. magy. nemz. irod. története, 3. kiad. Pest 1862. II. köt. 86. l.); mert hogy nem volt oka, az kitetszik abból, hogy a többi foszlánynál elhallgatja. E másolatból, melyet Döbrentey Gábor utasítása szerint Pesten az egyetemi könyvtárban «Fejér György k. könyvtárnagy» szobájában a a kéziratnak kész közlése után Illés László orvos dr. Április' elejétől, Junius végeig 1841-ben» készített, megtudunk legalább annyit, hogy a kéziratnak nem volt czimlapja, hogy a hátára «Élete (Szenteknek)» volt írva, hogy «bal táblájára belől, ujjab cursiv betűkkel» a következő foglalat volt jegyezve: «Eben a könyuben vagyon Sz. Dorotheia Aszon elete 1514. Sz. Agotha aszonie Sz. Ilona kiralneie Sz. Potenczianaie. Sz. Julyanaie. Sz. Margit Aszonie. 1518. Sz. Praxedise. 1519. Sz. Justinae. Sz. Agnese. Sz. Lucyae Sz. Berecz püspöke Mind szent napi predikacyo Halotak napi pre. Az zent apostolokrol valo Irasz. Masz szep peldakis.» A másolatból természetesen nem ismerhetni meg ez írás charec-

terét s így orthographiájából kell következtetnem, hogy XVII. századbeli nőírás. Hogy még egyéb is lehetett a táblákra írva, az onnét gyanítható, hogy a másoló a nyomokat hagyott lapszéli jegyzeteket is mellőzi. Így fájdalom a kézirat múltjáról semmit sem tudunk meg; még azt sem, hogy kitől, mikor s hogyan jutott az egyetemi könyvtárba.

Azt mondja ugyan a másoló, hogy «Itt minden le van másolva, a mi az eredetiben találtatik; s mindegyik lapon anyi van, mint az eredetiben»; de e szavait nem lehet egészen szigorúan venni; mert a csonka részeket mind kihagyta, arról nem is szólva, hogy több helyen jókora darabokat átugrott. A másolat lapjai tehát szám szerint nem vágnak össze az eredetinek a lapjaival. Fődolog azonban, hogy megőrizte a kézirat erőszakosan szétszedett részeinek összetartozóságát. Megtudjuk belőle, hogy e részek így következtek egymásután: Cornides Codex 1—420. lap, Bod Codex, Cornides Codex 421—430. lap, Könyvecske a szent apostoloknak méltóságáról, Példák könyve 69—86. lap, Példák könyve 1—68. lap, Sándor Codex. E részek, minthogy összevalóságukat magukból sejteni sem lehetett, a Nyelvemléktárban is szét vannak szórva. A Cornides Codex a VII., a Bod Codex a II., a Könyvecske a szent apostolok méltóságáról és a Példák könyve a VIII., a Sándor Codex a II. kötetbe került. Hogy az összetartozóság ismerete mily fontos, arra két dolgot említek. A Bod és Sándor Codexekben nincs évszám. Ilyenkor a gyanítás 50 év közt ingadozik. Minthogy pedig a két codex a XVI. század első felének charecterét mutatja az időköz, melybe tehetjük 1500—1550. Az összetartozóság ellenben azt mutatja, hogy azt az időközt legkevesebb 11 s legfeljebb 30 évre kell tenni. Mert a másik három codexben meg van említve az év, melyben készültek; abból pedig kitűnik, hogy azok közt, melyek időre legtávolabb esnek egymástól, úgymint az 1510-ből való Példák könyve és az 1521-ben készült Könyvecske a szent apostoloknak méltóságáról, 11 év van. Valószínűséggel következtethetni, hogy a datálatlan két codex ez időközbe esik; lehetséges azonban, hogy vagy a Példák könyve előtt vagy a Könyvecske a szent apostoloknak méltóságáról után készültek. Ha már most fölteszszük, hogy ugyanannyival régiebbek vagy ugyanannyival újabbak, a mennyi idő esik a két határvető codex közé, akkor az eredmény 33 vagy kerekszámban 30 év. Még ez is

sok, ha meggondoljuk, hogy eddig magyar codex legnagyobb időköze gyanánt a Kazinczy Codex, mely 1526 és 1541 közt készült, csak 15 évet mutat. De legyen bár kétszer 15, az 50 év, melyben az összetartozóság ismerete nélkül tapogatódnunk kellene, még így is tetemesen leolvadt; a valóhoz pedig bizonyára jóval közelebb vagyunk, ha csak annyit tudunk is, hogy a Bod és Sándor Codex korát legrosszabb esetben 1500 és 1530, legjobb esetben 1510 és 1521 között lehet keresnünk, mint ha 1500 és 1550 közt kell tapogatódnunk. Fontossá teszi továbbá az összetartozóság ismeretét az is, hogy fölvilágosítást ad még az oly codexek íróiról, közönségéről és birtokosairól is, melyekben mind erről semmi adat sincs. Minthogy a Cornides Codexet és a Pélák könyve első felét Ráskai Lea dömés apáca írta s az apostolok méltóságáról szóló Könyvecske írója is elárulja, hogy dömés apáca, tehát természetesen következik, hogy a többi is mind dömés apáca írta. Ezt magában sem a Bod sem a Sándor Codex nem mutatná, legkevesbbé az előbbi, melynek férfias írása és utolsó szavai (Ennek io aldofafa volna io helen) inkább férfi szerzetest sejtetne velünk. De meg ha valaki fölismerné is bennük a nőírást és a szövegből hihetővé tenné még az apáczaírást is, már a két apáca szerzetét sehogy sem tudná kimutatni, mert arra nézve a tartalom épen semmi fogantyút sem nyújt neki. A Cornides Codex, az apostolok méltóságáról szóló Könyvecske és a Pélák könyve megszólításáiból világos továbbá, hogy az írók szerzetükbeli nénéiknek vagyis dömés apáczáknak szánták, s így természetes, hogy a Bod és Sándor Codex is dömés apáczáknak számára készült. Végre a Cornides Codex és Pélák könyve első felének írójától Ráskai Leától való a Margit-legenda is, ennek pedig számos helye azt bizonyítja, hogy e jámbor nő a margitszigeti dömés apácza-kolostor tagja volt s így bizonyos nem csak az, hogy a többi is itt élt, hanem az is, hogy mind az öt codexet együtt a margitszigeti dömés apácza-kolostor birta. Ennek sincs nyoma sem a Bod Codexben, sem az apostolok méltóságáról szóló könyvecskében, sem a Sándor Codexben. A mit tehát az egyetemi könyvtár, hála Illés László másolatának, nem tudott megsemmisíteni, röviden a következő: 1. a többször elősorolt öt codex az ötvenes évekig csak egy könyv volt, mely valószínűen 1510 és 1521, legrosszabb esetben 1500 és 1530 közt készült; 2. mind az ötöt nem ugyan mint Illés gondolja

kilencz, hanem hat kéz, határozottan szólva hat margitszigeti dömés apácza saját kolostorabeli társai vagyis a margitszigeti dömés apáczakolostor tagjai számára írta.

Magáról a Cornides codexről már nincs sok mondani való. Írója, mint már említettem, Ráskai Lea, ki az eredetinek 368. lapján nevezi meg magát, és ki szent Margit életét, a Példák könyve mostani első felét, Szent Domonkos életét és a Horvát codexet is írta. Több darabnál följegyezte, hogy mikor végezte. Szent Dorottya életét az eredetinek 260. lapja szerint befejezte 1514-ben «zent borlobás eftyn zombaton» (juniús 10-én). Antiochiai szent Margit életét a 334. lap. szerint befejezte 1518-ban «penteken zent dyenes eftyn» (október 8-án). Szent Praxedis életét a 337. lap szerint befejezte 1519-ben «penteken zent peter martyr napyan» (április 29-én). Szent Justina életét a 368. lap szerint 1517-ben (a napot nem mondja, hanem a helyett megnevezi magát). Szent Lucza életét a 408. lap szerint befejezte 1515-ben «zent lucia azzon eftyn zerdan» (deczember 12-én). Ez évszámok mind betűvel vannak kiírva s rendjük, mint Illés másolatából látni, a kézirat szétदारabolása előtt is az volt, a mi most. Az 1517-et kivéve, minden évszámhoz egy-egy följegyzés járul, melyeket mind ide iktatni szükségtelen, kiki megnézheti az évszámoknál kijelölt helyeken. Csak azt az egyet emelem ki, mely 1515-höz van toldva s mely szerint «Ezen eztendevben zenteltek meg az kapolnat. zent katerina azzon napyan vafarnapon» (november 25-én). Hogy e kápolna a margitszigeti dömés apáczakolostoré volt, az következik abból; hogy Ráskai Leának, a Margit-legenda tanúsága szerint, mint már fentebb is említettem, ép ebben a kolostorban kellett élnie. Ez tehát egy csekély adatocská a Margitsziget történetéhez. Hogy mi előzte meg a fölszentelést, építés-e vagy csak javítás, azt kutassák mások; a «megzenteltek» kifejezés inkább az utóbbit sejteti.

Ráskai Lea azonban a Cornides codex darabjainak sem szerzője sem fordítója, hanem csak leírója. Hogy egyszerűen másolt, az sok adatból látszik. Vannak tévedései, melyek csak magyar szöveg hibás olvasásából származhatnak. Ilyenek: jmadfagyd[na]-dal (az eredetiben bizonyosan jmadfagydual volt, a mit jmadfagydnal-nak olvasott, de tévedését észrevéve jmadfagyddal-ra javította; kiadásunk 104. lapja 21. sorában), regulay (regulaya

helyett; 105. l. 4. s.), zegyeneknek (zegeneknek helyett; 106. l. 34. s.; ugyanúgy 129. l. 23. s. is), zegyenfegeuel (zegenfegeuel helyett; 126. l. 13. s.), chakardhfagnak (chalardhfagnak helyett; 108. l. 14. s.) mongy (mongya helyett; 108. l. 22. s.; szintűgy 121. l. 26. s. is), kyt (kyk helyett, az eredetiben bizonyosan kye volt; 122. l. 9. s.), iduezitent (iduezytenk, iduezytenc helyett; 223. l. 17. s.), zekrenyek (zekrenyet helyett, az eredetinek t-jét k-jelentő c-nek nézte; 164. l. 24—25. s.), jmagya (jmagyad helyett; 123. 33. s.), lennek (lennenk helyett; 126. l. 14. s.), [Na]Magaztagya (az M-t először N-nek nézte, de aztán kitörölte; 133. l. 27—28. s.) stb. Vannak törlései, melyek azt mutatják, hogy néha szókat, sőt egész sorokat átugrott, de ismét visszatért. Ezek is azt bizonyítják, hogy már kész magyar szöveg volt előtte. Ily törlések vannak a 110. l. 14. s., 133. l. 3. s., 145. l. 20. s., 209. l. 18. s. és még sok helyen.

A codex külsejéről és mostani állapotáról csak annyit említek meg, hogy kis negyedrért papirosra van írva, hogy kötése vörösbarna bőr, hogy 57. lapja után 1, 204. lapja után 6, 337. lapja után 11, 382. lapja után 15 lap üres, és hogy a könyvkötő gyalújától legerősebben 59., 97., 122., 168., 184., 372., 399., 403. és 408. lapja szenvedett. Utolsó darabja, mely a kézirat szétszedése előtt a Bod codex mögött foglalt helyet, elül csonka. Későbbi kéz írta elébe a «Vala egi Toluai ki lakik vala egi erdőben ez mikor latot volna» szavakat. Ez írást XVII. századbéli nőírásnak nézem, melylyel körülbelül egykorú a lap felső részére írott eme jegyzet is: «ez az leg első Példa az kit kel irn» (a vége el van gyalúlva). Ugyan e kéz a darab végére azt írta, hogy «it vége vagyon». Ebből megtudjuk, hogy a XVII. században le akarták másolni és hogy már akkor is csonka volt. Hogy mennyi hiányozhatik belőle, bajos meghatározni. Talán nem hibázok, ha 3 levelet teszek fel, mert a «Harmad rend bely emberek»-ről, «kyknek ev lelkek ala mennek purgatoryomban» 2¹/₂ lap szól; az első és másodrendbeliekre együtt tehát megfelelően 5 lapot számítok s akkor kell még 1 lap a példa címére és bevezetésére; az épen 3 levél. A codex betűi nem követelnek külön megjegyzést. A sajtóhibák így javítandók: 99, 31 emlekevezetevmre, 35 zevkevs; 125, 23 evrem; 140, 23—24 zeretnek. kyknek kedeg; 141, 9—10 magyerasztatyk; 145, 7 iarafarvl; 205, 19 gyogyetot; 230, 3 azert hog en az.

Szent Krisztina élete 23 negyedréte levélből áll, közép-szerű barátgót betűvel papirosra van írva, hátul pedig csonka. Révai is (*Antiquitates Literat. Hung. Pest 1803, 28. l.*) Toldy is (Ő s közép-k. magy. nemz. irod. története, 3. kiad. Pest 1862, II. köt. 79. l.) hátul csak egy levelet tart elveszettnek. A legenda valóban oly közel van befejezéséhez, hogy egy levélnél több csak-ugyan nem is szükséges. A codex korát is egyértelműen a XVI. század elejére teszik (Révai id. h., Toldy a Régi magy. legendák tára V. köt. Pest 1858, XVI. l.). Hogy ki írta, annak semmi nyoma. Magát a legendát Révai (*Magyar Literatura, Tud. Gyűjtemény 1833. II. köt.*) Bátori Lászlónak tulajdonította, mint a kit a források egyedül emlitenek legendairó gyanánt. Ez azonban pusztá gyanítás, melyet maga a codex semmivel sem támogat. E codex multjáról csak annyit tudni, hogy a nemz. Muzeumba került előt, hol most 403. Quart. Hung. szám alatt őrzik, 1836 előtt Jankovich Miklósé volt. Jankovich egy levelet tétetett elébe, melyre rá íratta: «Sec. XV. 1470—1500. Magyarul Legenda S. Christinæ Virg. & Martyris. 23 Levél. Nicolai sen. Jankowich». A végére maga Jankovich írta: «Itt fogyatozik. W. J. Miklós». Az egész codex egy kéz írása. Nevezetes, hogy eredeti cím-lapja is van. E tekintetben maga áll codexeink közt. Címe egész rendesen első levele innenső lapjára van írva, a tulsó lap üres. Első ismer-tetője, ki Jankovich szivességéből használta is, Révai volt (id. h.). Ő kötetlen állapotban látta, de azt mondja: «Probe compactum fuisse ostendit filum in cardine adhuc apparens, et exacta margi-num scissura. Tabulas nihilominus, quas videtur habuisse leuiores, ætas penitus rapuit». Mátray Gábor is azt bizonyítja a codex mostani első táblája belső oldalán, hogy «E' kézirat Jankowich Miklós első gyűjteményéből köttetlenül jutott a' magyar nemzeti Muzeum' birtokába. Beköttetett 1852-ki Januariusban». E kö-tése sötétbarna bőr, hátán ez aranybetűs fölrással: «S. Christinæ legenda XVI. sz. kézirat.» Elül 10, hátul 14 tiszta új levél van hozzákötve. Amott az utolsó levél innenső oldalára van ra-gasztva az a szürke papirosra írott cím-lap, melyet Jankovich készítettett; emitt pedig az első levél innenső oldalára valaki leg-fölül ezt írta: «Ihuf ziletéfe vtán ket zaz ñolezuan heet ezt», a mi nagyon jól odaillik a codex csonka végéhez. Első másolója is Révai volt. E szép másolat 462. Quart. Hung. szám alatt szintén a Mu-

zeumban van. Másodszor lemásolta az Akadémia számára 1853-ban Gyurikovics István. Először kiadta Toldy Ferencz a fönt idézett legenda-tár V. kötetében, de mai orthographiával.

Már Révainak föltűnt, hogy codexünkben «Frequens occurrit longarum vocalium signatio, in aliis manuscriptis nondum mihi visa». A hosszúság megjelölésének más codexekben csak két módját találjuk s az is csak az a-ra és e-re szorítkozik. E megjelölés vagy egymás mellé vagy egymás fölé írt kettőzésből áll. Itt előfordúl e két mód is, de azonfölül egy harmadik is, mely abból áll, hogy az író a hangzó fölé egy v alakú jegyet tesz. Ez eljárás az előbbiektől abban is különbözik, hogy kiterjed nem csak az a-ra és e-re, hanem még az o-ra és ö-re is. Kiadásunkban e különös betűket á, é, ó, ő helyettesíti. Az ő, ő abban különböznek az o, ó-tól, hogy amazoknak alul farkacskájuk van, emezeknek meg nincs. Természetes, hogy az ő ama farkacskán kívül fölül még a hosszúság (vagy kettőzés?) v alakú jelét is viseli. Kiadásunk w-je az eredetiben fölül vesszős w. A mássalhangzók írása is föltűnő sajátságot mutat. A többi codex a gy, ly, ny, ty írását úgy rövidíti, hogy az y-t kihagyja és a g, l, n, t mellé fölül jobbra kihagyó jelt tesz, mely némely codexben egyszerű, másokban kettős. E betűk tehát a többi codexekben vagy g', l', n', t' vagy pedig g'', l'', n'', t'' alakúak. A Krisztina-legenda kihagyó jelt csak kétszer használ, kétszer t mellett (gyalazatt'at, att'a 278. l. 1. és 2. s.), háromszor g mellett, a hol azonban nem az y-t, hanem a h-t pótolja (g'eriezteny 278. l. 14. s., veg'ezte 279. l. 32. s., yg'yvel 282. l. 12. s.), egyszer r mellett (akar' 280. l. 17. s.) és egyszer szóközepe kihagyásnál (ze'nth: zerenth 286. l. 2. s.). Minden egyéb esetben a g, l, n, r, t mellé fölül jobbra egy apró i-t ír. Kiadásunk ezeket is g, l, n, r, t-vel helyettesíti. A sajtóhibák így javítandók: 275, 9 ístennek; 279, 30 es attad nekem.

A Vitkovics codex kis nyolczadrét alakú, 54 levélből álló, papírosra írott, rideg barátgót betűjű könyvecske, mely mind végig egy kéztől származik és a 103. lap tanúsága szerint 1525-ben készült. Második része legalább ez évben «Vzöges zent peter napyan» (február 22-én) fejeztetett be. Elül nincs hia, hátul csonka, belül is hézagos. Hogy közbül hány levél szakadt ki, azt a terniókból biztosan meghatározhatni. Egy ternió ugyanis 10 le-

vélből áll s a codex 6 terniót foglal magában, melyek közül a 4. és 6. nem teljes; amabból a két első és két utolsó, emeből az első és utolsó, összesen 6 levél hiányzik. Belül tehát 5, hátul pedig 1 levél szakadt ki. Hogy ez egy levélen kívül hátul még mennyi hiányzik, azt nem tudhatni; csak annyi bizonyos, hogy egyes levelek már nem hiányozhatnak, hanem csak egész ternió vagy terniók. E codexet legelőször Horvát István ismertette a Tud. Gyűjtemény 1836. XI. kötetében s egyszersmind 1. lapjáról hasonmást is adott, melyet «Boldogúlt Vitkovits Mihály hofzfazas nemes barátsága Emlekezetének szentel». A codex történetéről Horvát csak ennyit mond: «Ezt, s még egy másik magyar kéziratot» (a Kazinczy Codexet) «a ditső hazafiuságu Vitkovits Mihály, kedves emlékezetű Barátom, Egerből, szerette születése helyéből, esmérte meg velem 1803-dikban, s hozzám viseltető szives hajlandóságból mind a kettőből saját kezével hosszabb töredékeket leírt azonnal számomra, melyek most is gyűjteményemben vagynak. Tudósíttatván általam a találmányról Révai, mindent elkövetett a két régi Magyar Kézirat lemásoltatása miatt, s boldog emlékezetű Mészáros György Egri jeles Egyházi Férfiu gondoskodásából Augustus 20-dikán 1804-dikben kezéhez is nyerte azon Másolatot, melyet olly nagy hévvel kívánt. Nem állíthatni tehát helyesen, hogy Révai e két Magyar Régiséget (Kassay József, Magyar-Nyelvtanító Könyv S.-Patakonn, 1817. 8-o Előszó, 14. lap) nem is esmérte volna, s róluk nem is hallott volna valamit».

Vitkovics töredékes másolatát ismételve is hiába kerestem a magy. nemz. Muzeumban. A Révai számára Egerben Mészáros gondoskodásából készült másolat azonban, mely a Kazinczy Codexét is magában foglalja, itt van s 470. Quart. Hung. alatt található. E másolat csak betűről betűre, de nem egyszersmind lapról lapra és sorról sorra követi az eredetit s az utolsó lap 8 sornyi töredékét el is hagyja. Van azonban némi fontossága, a mennyiben kétségtelenné teszi, hogy a most hiányzó már a codexnek Egerben létekor sem volt meg; mert 27. lapján megjegyzi: «In originali Manuscripto defunt Folia 2», 33. lapján ismét mondja: «Hic rurfum duo Folia defunt in Manuscripto», végre 40. lapján is észreveszi, hogy «Hic unum folium defideratur in Manuscripto». Kétségtelenné teszi különben azt is, hogy a codex levelei akkor még nem voltak összekuszálva mint most. Itt ismét meggyőződ-

hetünk, hogy a könyvtárak, ha a régi kéziratokat beköttetik, haszon helyett csak kárt tesznek. Mátray Gábort még ellensége sem vádolhatja, hogy a kéziratokkal általában a legkíméletesebben ne bánt volna; és a Vitkovics Codexnek mégis kárt okozott, hogy 1852. februárban beköttette; mert okvetetlenül ennek kell tulajdonítani, hogy most a codexnek csak 1. és 47—54. levele van a maga helyén, a többi pedig úgy össze van zavarva, hogy a mostani 12—46. levélnek 2—36., a mostani 2. levélnek 37., a mostani 4—11. levélnek 38—45., a mostani 3. levélnek 46. helyen kellene lennie. Az eredeti 2—36. levél most tehát 12—46., az eredeti 37. most 2., az eredeti 38—45. most 4—11., az eredeti 46. most 3. levél. A hiba onnét ered, hogy az ötödik ternió 10. levele ugyane ternió 1. és 2. levele közé került s ily cserével az egész ötödik ternió azután az első ternió 1. és 2. levele közé jutott. A jelen kiadás az eredeti rendet követi. Minthogy az 1804-ben készült egri másolat a fölforgatásról semmit sem tud, tehát világos, hogy ennek későbbben kellett megesnie, s így legtermészetesebb azt hinnünk, hogy 1852-ben bekötéskor történt. Gyurikovics István másolata, mely 1854-ben az Akadémia számára készült, már a mostani kuszsátságot mutatja. A bekötés egyébiránt még akkor sem helyesíthető, ha nem tesz is valami nagy kárt, mert egyet-mást mindig eltöröl, a miből a codex előbbi sorsára, tartalmára vagy egyébre lehetne következtetni. Mátray jegyzetéből tudjuk ugyan, hogy a Vitkovics Codex «kötetlen» volt, de hogy régibb kötés nyomát nem mutatta-e, az iránt kétségben maradunk. De meg há tudnók is, hogy volt nyoma, mi haszna, ha nem láthatjuk s így következtetéseket sem fűzhetünk hozzá? Arról nem is szólok, hogy a bekötéssel szükségképen járó fűzés és összeragasztás a terniók megvizsgálását, mely az egyedüli biztos eszköz a hézagok nagyságának megállapítására, nagyon megnehezíti, sőt gyakran épen lehetetlenné teszi. Csak azt akartam mutatni, hogy a bekötés a legnagyobb óvatosság mellett is mindig némi kárral jár s hogy a könyvtárak sokkal okosabban tennék, ha a régi kéziratokat bekötés helyett tokokkal látnák el. E tokokat ép oly erősen, ép oly díszesen lehet kiállítani, mint a bekötést, anélkül, hogy a kéziratokat csak legkevésbé is érinteni kellene.

De visszatérve a codex történetére, sajnálattal kell megemlítenünk, hogy Horvát István nem jegyzi meg, kinél akadt Vitko-

vics Egerben 1803-ban e becses kéziratra? Egerből azután, nem tudni hogyan, Jankovich Miklóshoz került, ettől pedig első gyűjteménye megvételevel még 1836 előtt a magy. nemz. Muzeum könyvtárába jutott, a hol 8. Duod. Hung. szám alatt őrzik. Itt sötét barna bőrbe köttették s hátára arany betűkkel rányomatták, hogy «Sz. Bonaventura szerz. új regulája 1525 Vitkovics». Elül hátul 6—6 üres levél van bele ragasztva. Az 1. üres levél túlsó lapján e szavak olvashatók: «Jankowich Miklós első gyűjteményéből. Köttetlen lévén 1852-ki Februarban bekötetett. Mátray Gábor». A 2. üres levél innenső lapjára szintén Mátray ezt írta: «Új szerzeteseknek regulája Szent Bonaventura szerint 1525. Felfedezte Vitkovics Mihály Egerben 1803». Magában a codexben is akadnak későbbi bejegyzések. Így az 1. lap alsó szélére az van írva, hogy «Sunt folia 54»; az 53. lap jobb szélén ez olvasható: «Præb Omnia si perdas famam reservare memento. O», alsó szélére pedig lábbal a szöveg felé ugyanaz a kéz ezt írta: «O! mihi si liceret tecum consummere noctem Oscula Centa tibi Elisabeta Darem».

Hogy e codex apáczáknak volt szánva, arra számos kétségtelen jel mutat. Az «vyh zerzetefek»-et a «Regula» írója ismételve «zeretõ leañom»-nak szólítja (292. l. 10. s. és 301. l. 13. s.), egyszer ugyan «zeretõ fyam»-nak is, de kitörli a «fyam» szót és «leañom»-at ír helyébe (306. l. 21. s.), a többi közt így oktatja: «Es foha ne fekeg hañota, auag egebekepen tizteletlen, Soha ne alog kezeidett kebeledbe vonuan auag terdeid zaraid fel emeluen, meg mezihtelenyntuen, hazas azonoknac moğa zerent de mendenkoron az zokñat zarad kőze teged hog fenki tegedet tizteletlen fekeven ne leñen» (301. l. 30. s. — 302. l. 1. s.). Hogy miféle apácza számárá készült, biztosan nem tudni ugyan, de mivel szent Bonaventura Regula novicioriumát adja, valószínű, hogy clarissák számárá. Írója is alkalmasint nő s hihetőleg szintén clarissa apácza volt. Az írón azonban itt csak leíró szabad értenünk, mert botlásai csak másolásból eredhettek. Így törlései (289. l. 10. s., 293. l. 13. s., 295. l. 18. s., 300. l. 29. s., 303. l. 35. s., 306. l. 21. s.) és íráshibái mint: alamifnac (alamifnat helyett, 298. l. 21. s.) és haromfagnat (haromfagnac helyett, 299. l. 1. s.). Az eredeti fordítás vagy inkább átdolgozás, melynek codexünk ki tudja hányadik másolata, jó régi lehetett, mert codexünkbe olyan

alakok szivárogtak át belőle mint: mo (ma: nunc), hot (hat: sex), čol (csal), hol (hal: moritur), vol (vall), holot (halott), vok (vak), olas (alás: alvás), bol (bal), kor (kar: manus), mor (mar), holmok (halmok), nağub (nagyobb), burul (borul), allonac (állanak), hay-tonac (hajtanak), kyaltonac (kiáltanak) stb. Betűi közül ẽ hasonló az L-hez, é alul jobbra kanyarított farku e, ẽ alul vonásos o. A g, I, ñ, t, ũ, v, z fölül jobbra kihagyó jeles g, l, n, t, u, v, z. Hogy e betűk fölül jobbra alkalmazott vonáskáját csakugyan kihagyó jelnek kell tekintenünk, az meglátszik abból, hogy másutt is ilyen gyanánt szolgál. Példa erre: akar' (akary, 290. l. 9. s.), ha'afa-gone (hayafagone, 291. l. 32.), bu'dofafauual (buydofafauual, 296. l. 4. s.), nap'a (napya, 297. l. 24. s.), nap'at, nap'aiglan (301. l. 2. 3. s.), iff'u (307. l. 15. s.), pelda'a (peldaya, 307. l. 25. s.), re'anc (309. l. 3. s.), hozza'a (310. l. 20. s.). Végül a sajtóhibák így javítandók ki: 291, 12 el veztetel; 297, 20 apastal[al]val; 308, 3 orcaian.

A Lányi Codex onnét kapta nevét, hogy legelőször Lányi Károly említette föl és hogy a magy. tud. Akadémia könyvtáraé is az ő ajándékából lett. Lányi felemlítéséből csak keveset tudunk meg. A Magyar catholicus clerus érdemeinek történet-igazolta emléke című, Pozsony 1848-ban megjelent műve I. kötete 98. lapján e codexet «úján felfedezett régi 1517-be tartozó, a posonyi klarissák számára készült» és «Schuster nagyszombati gyógyszerész Urnak gazdag gyűjteményében» lévő «magyar ordináriumnak» mondja. Volt-e határozott adata arra, hogy ez ordinarium a pozsonyi clarissák számára készült, vagy csak gyanította, s ha gyanította vagy következtette, mire támaszkodott, azt nem említi. Talán tudta, hogy a pozsonyi clarissák bírták; de még erről is hallgat, a codex maga meg nem árulja el. Annyi kétségtelen, hogy itt apáczaordinariummal állunk szemben; mert utasításai közt van ilyen is: «keeth foror atyafyw az yffyak kewzewl ky allyonak az karbwl ees Mondyak kyrieleyzont» (342. l. 24—25. s.), a «Benediccio menfe»-ben abbatissáról, cantrixről, circatrixről szól, a szerzetbe fogadás szertartásában a fölavatandókat nowyciaknak, szűzeknek, özvegyeknek nevezi és a priorissát emlegeti. Már arra a kérdésre, hogy miféle apáczák számára készült, a codex csak azt feleli, hogy nem domonkosiak számára, mert azt mondja: «ezth

hedeek Byzonnyal twdyatok hogy az Concede nos ygy kellene Mondanotok Merth az zent domonkos apacyayt halotham hogy ygy Mongyak concede nos famulas tuas quefumus domine deus Merth az famulos ferfyat illet oztan az famuloromotys ygy kellene Mondany famularum tuarum quefumus» (336. l. 3—7. s.). Az már azonban bizonyos, hogy a kolostor, melynek számára készült, az esztergomi egyházmegyéhez tartozott; ezt mutatják a következő szavak: «Zent gyergy Martyrol eztergomy egyhaztol duplexnek kelly Tartanwnk mert a melly pyspekfleg alat lakwnk A myt oth yllenek, nekõnk ys il'ew az» (373. l. 2. s.). De arra ismét nem lehet építeni, hogy egy helyt patronusúl szent Lampertet említi (Patronus napyan, a zent lampert nalatok, 373. l. 3. s.), mert nyomban említi: «Zenth yfthwan kyralt, zent lazlo kyralt, zent ymre hercheket» is, sőt más helyt szent Lampertet ki is hagyja s helyette a szent lelket veszi föl (Patronufoknak, Nalatok zent leleek napian, zent yftwan kyralt, zent lazlo kyralt, zent ymre hercheke, 373. l. 18—19. s.). Ezek nyilván az oltárok patronusai, de hogy melyik a főoltaré vagy egyházé, azt nem tudni; így pedig bajos kolostort keresni hozzá. Annyi mégis bizonyos, hogy code-xünket a XVII. században clarissa apácák bírták; mert első táblája belső oldalán e szavak olvashatók: «Anno 1689 Die 27 Decembris Adom Szent Prophefsioia Napian Ezt a könyuet Soror Catharina Franciska Vlafsiechnak Emlekezettől. hagi Sorgalmátosan tanullia Oluasny Sor Maria Victoria Balafsa Ordinis S: Claræ». Úgy sejtem, hogy főképp ez az adat és meglehet az is, hogy a codex Nagyszombatba Schusterhez talán (a mit egyébiránt nem tudni) Pozsonyból került, mondatta Lányival, hogy a «possonyi klarissák számára készült».

A kis nyolczadrét alakú papirosra írott, elül hátul csonka codex 19 ternióból áll, melyek közül egy 16 leveles, a többi 12 leveles. E terniók azonban nem mind teljesek. Kiszakadt 3 írásos és 11 üres levél. Az írásosak az 1. ternió első és a 19. ternió két utolsó levele. A codex tehát csak 218 levelet foglal magában. Azonfölül elül is hátul is egy-egy ternió nyomai látszanak. Hogy még több is hiányoznék, nem valószínű, mivel a kötésbe több nem férne. E kötés természet barnította igen esinos nyomatú bőrrel bevont fatáblákból áll, melyeken két pár sárga rézkapocs maradványai látszanak. A hátulsó tábla hosszában ketté van törve. Az

első tábla belsején Balassa Mária föntemlített néhány sora s Toldy Ferencz következő jegyzete olvasható: «Clarissák Ordinariuma. A M. Akademiának ajándékozta Lányi Károly». A bőrboríték szép nyomata s a megmaradt két nöstény kapocs világosan a XVI. század első felére vall s így a kötés a codexszel egykorú; mert ez 414. lapja szerint 1519-ben készült. A fennmaradt szöveg három kéz írása; az első terjed a codex elejétől a 185. lap végéig, a második azután a 222. lap végéig, a többi a harmadik kéz műve. A harmadik író az említett 414. lapon meg is nevezi magát ilyenképen: «Laudetur deus Necnon sua genitrix vnica: quum finis ad esse videtur per me ladiflaum pbrm» (presbyterum) «de kalmanchey Ob refrigerium Corporis et anime sue: quod operifex omnium rerum: hominibus In ipso sperantibus tribuere sine fine [concedat] dignetur 1519». Ez a «kalmanchey» nyilván Kálmáncsainak olvasandó, mert Kálmáncsa nevű falú van Somogyban, ellenben Kálmáncse, Kálmáncsehi vagy más efféle helységet sehol sem találtam. Minthogy azonban ama névben a ch után világosan e van, meg kell maradnunk a Kálmáncsei mellett. Tehát a codex második felét Kálmáncsei László pap írta 1519-ben. Hogy szerzetes pap volt és hogy az apáczákkal, a kiknek ez ordinarium szánva volt, egy szerzetbelinek kellett lennie, mutatja az is, hogy a 314. lapon «az my zerzetwnk»-et említi. Ha tehát az ordinarium, a mint valószínű, csakugyan clarissák számára készült, akkor Kálmáncsei László pap szent Ferencz rendi szerzetes volt. Papnak és az apáczákkal egy szerzetbelinek kell gondolnunk a másik két író is. Az elsőről az alig lehet kétséges, mert egyrészt megkülönbözteti magát olvasóitól (ezth kedeez Byzonnyal twdyatok hogy az Concede nos ygy kellene Mondanotok 336. l. 3. s.), másrészt meg velük közös szerzetbelinek vallja magát (ezth Thedeek enky yrom nem mondom en Magamtwl de latham ez My zerzetwnknek Byzon kewnyebe hogy ygh kelly lenny, 344. l. 26—27. s.). Hogy mind a hárman másolók voltak, az már abból is kitűnik, hogy mondat közben váltják fel egymást, tehát szükségképen kész szöveget követtek. De meglátszik az némely íráshibáikból is; pl. ezekek (ezeket hely. 359. l. 3. s.), Antiphonak (Antiphonat hely. 362. l. 20. s.), sufragiumot (sufragiumok, sufragiumoc hely. 364. l. 9. s.), kyk kyt (az első a hiba, a második a javítás, 365. l. 30. s.), wolna (walua hely. 372. l. 27. s.), ky[k]t (375. l. 14. s.) stb. Ugyan-

csak az Akadémia számára másolta Ring Adorján. A betűk közül *č* hasonló az *l*-hez, az *á*, *é*, *é*, *g*, *z* fölül két vesszős *a*, *c*, *e*, *g*, *z*, az *o* alul egy vesszős *o*. A fölül alkalmazott kettős vessző előfordul mint kihagyó jel is (Antiphona'ok 362. l. 15. s., le'nd 364. l. 34. s., re'a 375. l. 8. s.). A sajtóhibák így javítandók ki: **337**, 18 hethchaka; **343**, 32 ees; **357**, 5 az wr; **383**, 23 absolucio.

Az itt ismertetett codexek közül csak szent Krisztina élete volt eddig kiadva, mint már fentebb megjegyeztem, Toldytól a Régi magyar legendák tára V. kötetében (Pest, 1858.), de mai orthographiával. Az Ehrenfeld Codexet a Simor Codexszel együtt Toldy ugyan szintén ki akarta adni s az idézett legendatár IV. kötetébe szánta, de ez abban maradt. Így e kettő valamint a többi is mind most először jelen meg.

Budapest, 1881. február 23.

VOLF GYÖRGY.

TARTALOM.

EHRENFELD CODEX.

Cod. = Codex. — Vel. kiad. = Velencei kiadás (Speculum vitae beati Francisci et sociorum eius. Velenze 1504.). — Győri kiad. = Győri kiadás (Antiquitates Franciscanae seu Speculum vitae beati Francisci et sociorum ejus. Authoribus F. F. Fabiano, Hugolino et sociis, divo Francisco coaevis Győr 1752.). — Bon. Boll. kiad. = Bonaventura, Bollandisták kiadása (Vita beati Francisci, auctore s. Bonaventura. Acta Sanctorum, Octobris tom. II. Antv. 1768, 742—798. l.). — Bon. nagyszomb. és kassai kiad. = Bonaventura, nagyszombati és kassai kiadás (Vita sancti p. Francisci, authore s. Bonaventura. Nagyszombat 1748. — Vita beatissimi patris Francisci, authore divo Bonaventura. Kassa 1756.).

	Lap.
«Nemy yrafok bodog ferenczrewl es tarfyrol» (Cod. 1—2. és 2—8 lap = Vel. kiad. 2a. és 5b. levél = Győri kiad. 1—2 és 8—14. lap) ...	1
«Frater Bernaldnak alazatoffagarol es engedelmeffegerewl» (Cod. 8—13. lap = Vel. kiad. 84b. levél = Győri kiad. 241—244. lap) ...	4
«ffrater bernaldrol mikoron angial vele mene» (Cod. 13—19. lap = Vel. kiad. 34b. levél = Győri kiad. 98—104. lap) ...	6
«hogý mentuala frater bernald bolonyaba» (Cod. 19—22. lap = Vel. kiad. 45b. levél = Győri kiad. 129—133. lap) ...	10
Frater Bernát dicsőséges haláláról (eleje hiányzik) (Cod. 23—26. lap = Vel. kiad. 85b. levél = Győri kiad. 244—248. lap) ...	11
«Negyuen napy czudalatos bewytrewl» (Cod. 26—28. lap = Vel. kiad. 96a. levél = Győri kiad. 275—277. lap) ...	13
«Zent ferencznek frater leora ualo tonoytafarol» (Cod. 28—32. lap = Vel. kiad. 89b. levél = Győri kiad. 256—260. lap) ...	14
«Ifteny zozat leueuen zent fferencznek frater leo myatt» (Cod. 32— 36. lap = Vel. kiad. 88b. levél = Győri kiad. 253—256. lap) ...	16

«Aluerna hegye meglewleferewl» (Cod. 36—49. lap = Vel. kiad. 92a. levél = Győri kiad. 264—275. lap)	18
«Frater Rufennak kyfertetyrewl» (Cod. 49—56. lap = Vel. kiad. 110a. levél = Győri kiad. 320—325. lap)	24
«ffrater rufennac czudalatos alazatoffagarol es engedelmeffegerel» (Cod. 56—59. lap = Vel. kiad. 112a. levél = Győri kiad. 325—327. lap)	26
«ffrater rufenofrol mykeppen az ewrdewngewft zabadoytotta» (Cod. 59—61. lap = Vel. kiad. 112b. levél = Győri kiad. 328—329. lap)	28
«frater leorol mikent yelenet meg neky bodog ferencz» (Cod. 61—63. lap = Vel. kiad. 90b. levél = Győri kiad. 260—262. lap)	29
«frater leorol mykoron latta uala zent ferenczet fewlttewl fel emeletlenny» (Cod. 63—65. lap = Vel. kiad. 91b. levél = Győri kiad. 262—264. lap)	30
«Zent febekrewl uala czuda» (Cod. 66—70. lap = Vel. kiad. 96b. levél = Győri kiad. 278—281. lap)	31
«Mykeppen zolot Cristus frater Maffeufual» (Cod. 70—73. lap = Vel. kiad. 105b. levél = Győri kiad. 305—307. lap)	33
«Mykeppen vytettetuolt zent clara eucl yften zewletety napyan az egyhazba» (Cod. 73—74. lap = Vel. kiad. 140b. levél = Győri kiad. 417—419. lap)	34
«Mykeppen kereftet czudalatoft teryezte ky kenyereknek» (Cod. 74—77. lap = Vel. kiad. 141a. levél = Győri kiad. 419—420. lap)	35
«Mykeppen frater Egyed vonot ky nemy mestert ew ketfegebelewl» (Cod. 77—78. lap = Vel. kiad. 109a. levél = Győri kiad. 316—317. lap)	36
«hogy alohad vrfagnak lenny felettebualo alamyznakot» (Cod. 78—79. lap = Vel. kiad. 13b. levél = Győri kiad. 33. lap)	37
«Cristufnak bodog ferenczre latogatafaryl» (Cod. 79. lap = Vel. kiad. 14a. levél = Győri kiad. 33—34. lap)	38
«Penznek meg vtalafaryl» (Cod. 79—80. lap = Vel. kiad. 14a. levél = Győri kiad. 34—35. lap)	—
«Mykeppen tanyoytotta az baratokot alamyzna ert menny» (Cod. 81—83. lap = Vel. kiad. 15b. levél = Győri kiad. 39—41. lap)	39
«Mykeppen fegye meg az baratokot kyke czynaltakuala oduary aztalt» (Cod. 83—86. lap = Vel. kiad. 16b. levél = Győri kiad. 42—44. lap)	40
«Mykeppen hoftyenfj bely vr syra baratoknak zegenfegen» (Cod. 86—87. lap = Vel. kiad. 17a. levél = Győri kiad. 44—45. lap)	41
«Arrol ky zegyenlyuala alamyznaert mentett» (Cod. 87. lap = ?)	42
«Mykeppen mentuala ky buzgofagual nemj zegenhez ky megyenuala	

	Lap
alamifnaua! (Cod. 87—88. lap = Vel. kiad. 19 ^b . levél = Győri kiad. 52—53. lap)	42
«Myre kewfided baratnak mondatnac» (Cod. 88—91. lap = Vel. kiad. 20 ^a . levél = Győri kiad. 53—55. lap)	43
«Mykeppen ewuek zewlewt beteguel» (Cod. 91—92. lap = Vel. kiad. 22 ^a . levél = Győri kiad. 58—59. lap)	44
«Mykeppen mutatta magat mezeytelen es tarfat hogy meg ruhazna nemynemew ven azont» (Cod. 92. lap = Vel. kiad. 22 ^a . levél = Győri kiad. 60. lap)	45
Hogy veszedelmes hamar parancsolni engedelmesség miatt (eleje hiányzik) (Cod. 93. lap = Vel. kiad. 29 ^b . levél = Győri kiadás 84. lap)	—
«Az bekefegnek tetelerewl mykort az baratok valnakuala haborot» (Cod. 93—94. lap = Vel. kiad. 30 ^b . levél = Győri kiad. 86—87. lap)	—
«Mykeppen cristus panazlat halatlan baratokrol» (Cod. 94—95. lap = Vel. kiad. 30 ^b . levél = Győri kiad. 87—88. lap)	46
«Mykeppen felelet yr predicatoroknak zerzetekewzewlualo nemynemew doctornak» (Cod. 95—96. lap = Vel. kiad. 31 ^b . levél = Győri kiad. 89—91. lap)	—
«hogy sepriuala alazatoft a zentegyhazakat» (Cod. 96—97. lap = Vel. kiad. 37 ^a . levél = Győri kiad. 104—105. lap)	47
«Az parasztrol ky zent fferenczet lewlteuuala egyhaz seprette» (Cod. 97—101. lap = Vel. kiad. 37 ^b . levél = Győri kiad. 105—108. lap)	48
«hogy kynozza ewnmagat poclofual egy talbalol euen» (Cod. 101—103. lap = Vel. kiad. 40 ^b . levél = Győri kiad. 115—116. lap)	50
«Az negy priuilegiumokrol kyket bodog ferencz nyeret vr yftentewl» (Cod. 103—104. lap = Vel. kiad. 67 ^a . levél = Győri kiad. 194 lap)	51
«Mykeppen tanoytotta az baratokot toluayoknac lelket meg nerny alazatoffagnac myatta» (Cod. 104—107. lap = Vel. kiad. 46 ^b . levél = Győri kiad. 133—135. lap)	—
«Mykoron bodog ferencz fegye meg az baratokot kyk akarnakuala tudomanyrac vtan jarni: es nem alazatoffagnac» (Cod. 107—108. lap = Vel. kiad. 48 ^b . levél = Győri kiad. 139—141. lap)	52
«Mykeppen meglen ez mondot tudoman lezen romlafnac ygeert» (Cod. 108—110. lap = Vel. kiad. 49 ^a . levél = Győri kiad. 141—142. lap)	53
«Eleue meg monda zerzetnek yewuendew tewredelmit es yo baratoknac kyfertetit» (Cod. 110—111. lap = Vel. kiad. 49 ^b . levél = Győri kiad. 142—143. lap)	54
«Ezek az bezedek kyket monda bodog ferencz frater Cunradufnak»	

	Lap
(Cod. 111—112. lap = Vel. kiad. 50b. levél = Győri kiad. 146—147. lap)	54
Hogy az alázatos és együgyű barátok könyörgései és könnyei megtérítik a lelkeket (eleje hiányzik) (Cod. 113—116. lap. = Vel. kiad. 51a. levél = Győri kiad. 147—151. lap)	55
«ffeyedelmeknek es predicatoroknak alazatoffagarol kele» (Cod. 116—117. lap = Vel. kiad. 54b. levél = Győri kiad. 158—159. lap)	57
«Bodog ferencznek az gyewtremerewl mykoron latuala gonoz barátokat» (Cod. 117—118. lap = Vel. kiad. 68b. levél = Győri kiad. 198—199. lap.)	58
Miképen szólott neki az úr, midőn felettébb aggódott a barátok miatt, kik a regula tökéletességétől eltértek (eleje hiányzik) (Cod. 119—120. lap = Vel. kiad. 68b. levél = Győri kiad. 200—201. lap)	—
«Mykent yegyzet barátoknak tewkellertes baratott» (Cod. 120—121. lap = Vel. kiad. 83a. levél = Győri kiad. 237—239. lap)	59
«Mykeppen tanoytyauala az barátokat tyzta zemeweknek lenny» (Cod. 121—123. lap = Vel. kiad. 115a. levél = Győri kiad. 336—337. lap)	60
«hogy kelnekuala neky az barátok kyk regulat tartnakuala» (Cod. 123—124. lap = Vel. kiad. 125a. levél = Győri kiad. 367—368. lap)	—
«Az tudomanrol kyt zent ferencz eleue meg mondott» (Cod. 124—125. lap = Vel. kiad. 125a. levél = Győri kiad. 368—369. lap)	61
«Angyalnak yzanyv yelenetyrewl» (Cod. 125—126. lap = Vel. kiad. 38b. levél = Győri kiad. 108—114. lap)	62
Hogy tudta meg frater Massæus az atya alázatosságát (eleje hiányzik) (Cod. 127—128. lap = Vel. kiad. 102b. levél = Győri kiad. 296—298. lap)	—
«Mykeppen zent ferencz emele fel fuallaffual frater Maffeust» (Cod. 128—135. lap. = Vel. kiad. 64b. levél = Győri kiad. 187—192. lap)	63
«Mykeppen yelenet meg criftus az barátoknak kyk yftenrewl bezelnek vala» (Cod. 135—136. lap = Vel. kiad. 54a. levél = Győri kiad. 156—158. lap)	66
Miképen az úr kijelentette szent Klárának és frater Silvesternek, hogy szent Ferencz prédikálni tartozik (eleje hiányzik) (Cod. 137—140. lap = Vel. kiad. 62b. levél = Győri kiad. 180—185. lap)	67
Miképen jelentetett meg Jacoba asszonyinak szent Ferencz halála (eleje hiányzik) (Cod. 141—143. lap = Vel. kiad. 137a. levél = Győri kiad. 406—411. lap)	69
«Mykeppen criftos és bodog zewz maria zent Ianus baptizta és	

evangelifta es angyaloknak fokfaga zolnakuala zent ferenczuel» (Cod. 143—144. lap = Vel. kiad. 118 ^a . levél = Győri kiad. 346—348. lap)	70
Miképen szabadította el szent Ferencz a gerliczéket és tett nekik fészket (eleje hiányzik) (Cod. 145—146. lap = Vel. kiad. 157 ^a . levél = Győri kiad. 469—471. lap)	71
«Az fordolt farkafrol: ky bodog ferencznek myatta fordola nagy zewledfegre» (Cod. 146—153. lap = Vel. kiad. 155 ^a . levél = Győri kiad. 463—469. lap)	—
«fezewletnek: ymadkozaflrol» (Cod. 153—154. lap = ?)	75
A kútból kiszabadúltról (eleje hiányzik) (Cod. 155. lap = Bon. Boll. kiad. Cap. XVI. §. III. 249. = Bon. nagyszomb. és kassai kiad. Cap. XVII. §. III. 3)	—
«Az azonyrol ky bodog ferencznek ayoytatoft zolgaluala» (Cod. 155— 156. lap = Bon. Boll. kiad. Cap. XVI. §. II. 237 = Bon. nagyszomb. és kassai kiad. Cap. XVII. §. II. 1)	76
«Anyanak es attyanak egyetlenegy lyanyarol» (Cod. 156—157. lap = Bon. Boll. kiad. Cap. XVI. §. II. 238 = Bon. nagyszomb. és kassai kiad. Cap. XVII. §. II. 2)	—
«Az baratoknak myatta lewtkerelemrewlzewkfegetnemi yambortol» (Cod. 157—158. lap = Bon. Boll. kiad. Cap. XVI. §. II. 239 = Bon. nagyszomb. és kassai kiad. Cap. XVII. §. II. 3)	77
«Zent ferencznek myat germeknek halottaybalol fel tamadafarol» (Cod. 158—160. lap = Bon. Boll. kiad. Cap. XVI. §. II. 240 = Bon. nagyszomb. és kassai kiad. Cap. XVII. §. II. 4)	78
«Egy nemynemew gyermekrewl ky holtuala vyzbe» (Cod. 160—161. lap = Bon. Boll. kiad. Cap. XVI. §. II. 241 = Bon. nagyszomb. és kassai kiad. Cap. XVII. §. II. 5)	—
«Az gyermekrewl ky meg nywmuadotuala haznac romlafatol» (Cod. 161—162. lap = Bon. Boll. kiad. Cap. XVI. §. II. 242 = Bon. nagyszomb. és kassai kiad. Cap. XVII. §. II. 6)	79
«Nemi foto alat nyomorolot hewfrewl» (Cod. 162. lap = Bon. Boll. kiad. Cap. XVI. §. II. 245 = Bon. nagyszomb. és kassai kiad. Cap. XVII. §. II. 7)	80

SIMOR CODEX.

Frater Pacificus látása (eleje hiányzik)	83
Példák «ez zent alazatoffagrol es az tőkelletős engedelmeffegről»	—
«Mas pelda ez tőkelletős alazatoffagrol»	84

	Lap
«Harmad példat vete bodog atianc az zent alazatoffagrol es a tôkel- letôs engedelmeffegrôl az holt teftrôl»	85
«Halgaffoc immar bodog atanenac ô alazatoffagat, es ô fiaynac enge- delmeffegôket»	86
«Az zent alazatoffaggal valo engedelmeffegnec iozagat es zentfeget mel igôn feli az ôrdôg halgaffad es tanolyad meg»	88

CORNIDES CODEX.

«Azzonyonk zepplevtelen zvz marianak. zentfeges eletenek es lelky jozagos myelkevdetynek tytkoffagarol auagy zentfegerevl valo kevnv»	92
«Zentfegnek regulay kyknek myndenyket azzonyonk maria nagy tev- kelletevfleggel meg tarta»	105
«Mynd zentekrevl valo predicacio»	115
«Karachon napyara valo predicacio»	121
«Hvfueth napyay predicacio»	130
«Ascensio napyara valo predicacio»	141
«Pynkest napyarol valo predicacio»	145
«Zent haromfag napyarol valo predicacio»	150
«Vr napyan valo predicacio»	163
«Mynd zent napyan valo predicacio»	170
«Kys karachon napyara valo predicacio»	179
«Vyz kerez t napyan valo predicacio»	185
«Zent dorothea azzonnak zentfeges elete»	192
«Zent agota azzonnak elete es martyromfaga»	202
«Dychevfeges zent <i>Iuliana</i> azzonnak zentfeges elete»	208
«Zent <i>potenciana</i> azzon elete»	211
«Dychevfeges zent <i>Ilona</i> azzonrol ygen zeep tanufag»	214
«Nemes azzonyunk zyz mariarol valo predicacio ky hyuattatyk vyfy- tacio marie napyanak»	227
«Bodogfagos (antiochiai) zyz zent <i>margit</i> azzonnak zentfeges elete»	234
«Bodogfagos zent <i>praxedis</i> azzonnak elete»	239
«Zent <i>bereck</i> pispeknek elete»	241
«Zvz zent <i>justina</i> azzonnak elete es martyromfaga»	244
«Nagy cheterteky predicacio»	250
«Zent <i>lucia</i> azzonnak elete»	256
«Zvz zent <i>agnes</i> azzonnak elete»	261
Példák a purgatoriumról	266

SZENT KRISZTINA ÉLETE.

	Lap
«Legenda sancte xpine uirginis et martiris»	273

VITKOVICS CODEX.

«Vrnac neuube kezdetic vyh zerzetefeknec Regulaia»	289
«Az imačagrol C 1»	—
«Az gonaflrol C 2»	294
«Az comonicaflrol Capitulum»	296
«Az etelről negéd Capitulum az az reze en kőőnec»	298
«Az zenuedefről őtőd reze»	300
«Az olaflrol hotód reze ez»	301
Nyolczadik rész (legvége)	302
«Az tizteffegről . c . 9 .»	—
«Az kefertetnec ellene allaflrol tized reze»	304
A primára való isteni gondolat (legvége)	306
«Az terciara való ifteni gondolat»	—
«Az Sextara való ifteni gondolat»	309
«A nonara való ifteni gondolat»	311
«Az večerőnere való ifteni gondolat ez»	312
«Mů vronc iefus criftufnac a kereztfan való vtolő zauarol való aih- tatos imačag»	313
Krisztusnak «zent Brigida azon kőőnueben» megírt kínszenvedése	315

LÁNYI CODEX.

Első capitulum	319
«Mafodyk Capytwlom»	320
«Negyedyk capytwlom»	321
«Karachon kantorol ees zenth thamas napyarol»	322
«Dominika negyed Adwentba»	323
«Cryftufnak zyletefereul az az karachon napyarol ualo ordinarium»	324
«Az zenteknek napyarol walo capitulum az az zenth esthwanrol zenth yanofrol apro zentekrewl zent thamaflrol zent fyluefterrol»	326
«Kys karachonrol octaua zwletethnek wy elztendewye xpufnak»	327
«Wyzkerezth wygylyarwl ees Napyarol»	328

«Az ydewrewl ky wagyon wyz kerezth octauayatul fogwa kylenech hagyoyk»	330
«Egy dominykarol wyzkerezth ees kylenech hagio kezeth»	331
«Az zentekrewl kyk wyzkerezt wtan efnek»	334
«Septuagesima: kylenech hagio»	336
«Nagy chetertekrewl»	342
«Az zenthssgef hfweth napyarol»	344
«Hfwet octauaya vtan walo vafarnaprol ees az harom vafarnaprol ky vtanna effyk»	348
«Az negyed wafarnap»	349
«Aldozorol ees octavayarol»	350
«Az zentekreul kyk effnek husuet vtan Pynkefdyg»	351
«Pynkefd vigiliayarol ees Napyarol»	353
«Kezdetyk az mafodik réze az az ordinariomnak nyary Reeze»	355
«Tabla mykeppen az wy iftoriakat be wenny nyaradzaka kyk efnek»	359
«Benediccio menfe az az aztal az my zersetwnknek ygaz modya zerent»	377
«Az betegh keneteffe my modwnkra»	380
«Confessio fratrum in morte»	—
«Az Nowyciaknak Nemynemw byzonytassak Meg yelenteffek ees ker- deffek»	385

EHRENFELD CODEX.

My vronknac iefos criftusnac gyczeretyre es
gyczewlegere es my atyancnak bodog ferencz-
nek: yrtattanak meg yttegyel nemy yrafok bodog
ferenczrewl es tarfyrol: ewnekyk czudalatos
myuelkedetecrewl.

5

Tudni melt azert hogymi atyank bodog fferench minden
miuelkedetiben: iftenhez volt hasonlatos. Mert mikepen aldot cris-
tus ew predicacioyak kezdetiben ven maganak tizenket apostalt
mendent el hagyuan: Ekeppen bodog sent fferench vallot tyzenket
tarlot, melleges zegenfeget valasztuan. Es mikeppen egy d tizen ket-
10 tewbelewl tewrben magat megakasztotta: Ezkeppen egy ezfelelmon-
dot tizenket tarfbol, cappolnabely frater Ianus, ki magat terben
megakasztotta. Es mikeppen az fcent appasztalak voltak mend ez-
vilagnak czudalatosok es zent lelekuel tellesek: Azkeppen ferenc-
nek sentseges tarfi azanna sentsegnek voltanak embery: hogy appas-
15 taloknak ideytelfuguan vylag nem vallot oly czudal embereketh.
Mert nekyk volt fyteteteth harmad meny: mykenth frater Eged.
Neky volt ylteteteth, ayakyual, Mikent yfayas, tyzes keuel angaltol:
mykent || frater fylep: Legimos. olvasuk hug neky zoluala yften-
2 uel: mikeppen barat baratyanak: mykeppen moyfes Auagy my-
20 kent tyztalagos Siluester|. Neky reppeluala yfteny belczefegnek
vylagoffagara: Mykeppen Ianus Ewangelista: mykent [f] alazatos
frater Bernald, ky magarazuala melleges yrafokoth|. Neky volt
sentelteteteth yftentewl Es sentsegefewltetet menben; Mikoron meglen
eelne ezuylagban, mykeppen sentelteteth/Mykent frater Rufinus
25 afifiabely nemes, yftenben ygen hyuseges. Es vollehet mend fenlet-
tenek yelenfeges, malaftual, mykeppen ala meg tettyk. kykkezewl
elewlsew es eleve zylettett, ydenek eleztebuoltaban, mykent zent-
segnek yeleffegeuel, volt frater Bernald, ky ezkeppen fordolot vala

meg. Mykoron sent ferench meglen vala ezvylagy ruhában, De
 maga mendenestewl meg vtaltatott es vylagnak keppetewl el tauo-
 zot es penitencyaert mendenestewl meg zyrnyeedett es meg fargo-
 lott, vgy hogy fokaktol balkatagnak aloytattnek: mert de maga
 5 vala yfteny belczeefeguel yzefellett, es sent leleknek fenderetesse-
 3 gevel fundaltatott es ereffeytetett: fok || ydeyglen ezkeppen Afisia-
 altal menuen: farual, keuekuel ewnen tulaydonitol mikeppen yde-
 genektel zamtalan bozzofagokual yllettetikuala. Ew kegyeg nag
 bekefeguel mykent fiket es nema nagy vigy arczaual el mulykuala.
 10 De vr Bernard, ky vala afifiabely nemessekkezzewl es belczekkezzel
 yeles, kynek tanalczynac mend engednekuala: keezde belczen
 gondolny zent ferencben ezvylagnak ennye vtalatyat es bozzofa-
 gokban enny alhatatoffagatt, es enny huzzw zenuedett, vgy hogy
 hana keteztendeyg ekkeppen emberekmyat meg vtaltattot es meg
 15 meuettetett: mendenkor ynkkab alhatatoffnak lattatykuala, Monda
 ewn yonhanban: Semegykeppen nem lehet, hug ez frater nem val-
 lana yftennek nagy mamalaftyat. Es yftentewl yhlefm Wyatt vendege
 hyva zent ferencet, hogy estue uele ennek. De vr Bernald vette ew
 yonhaban, akaratyauaual mekkymleni bodog ferencznek zentlegett;
 20 ewtett hyua hogy az euel ew hazaban nywgonnak: Es zent ferencz-
 nek alazatoff engeduen, vr Bernald tewn ewn tulaydon kamara-
 4 yaban agyat czynaltattny: kyben euel zenettlen eg||nekuala lampa-
 1872
 1x.26. fok. De zent ferenc akamoraba hogy mene, hogy elreytene yftenek
 malaftyat, mellet valluala: legottan lehagyta magatt az agyra mu-
 25 tattuan magatt alonny akaratyauaual: De wr Bernald vetee azt ewn
 zyueben, reytezuen ewryzni eyel. Tehat elette ylnemew ocual:
 hogy mycoron valamennyet ew agyaban nugonnak, mutata magatt
 alonny fennent es mellegett: De zent ferenc yften tytkynak hyw
 reytwye: Mycoron aloytana wr Benhardot mellegett alony, Enek
 30 melleges vestegfegeben felkele az agyrol es menbe felemelet arcza-
 ual es felemelet kezekuel es zemekuel yftenre mendenestelfoguan
 ygekezet: es zenettlen byzuan ymaduan mondyauaual. En yftenem!
 Es mend ez bezedeket [n] ezenne kyenuezefekuel neguen yftenhez
 azannya kefedelmuel es ayoytatoffagual azon bezedeket veterneygy
 35 gyakorlatoff mondyauaual, Es semyt egyebet nem monduala, hanem
 csak ez bezedeket: De: en yftenem: es mendent. Es ezt mondy-
 uala zent ferenc, Czwdaluan yfteny nagy sagnak magasagatt, Es
 azokot, kyket vezedelmes vilagban meltoluala gondolny, Es ew

myatta || zegenmyat zerezuala eleuelatny yduessfegnek vruuffagarol. 5.
 De prophetalo lelekuel vilagoffolot, eleuelattuan nagy gondokot,
 melleket ew myata es zerzetenek myata/es azan leleknek tanufa-
 ganal elegtelenfeget es ereynek kyfdelefeget gondoluan : Es hyuya-
 ula ystent, hog mellet ew nem tehetuala, hog az ysten megtekeli
 lene: ky nelkewl hembery teredelmefeg [z] femyt nem hat. Azert
 mondyauala: *Deus meus*, en ystenem! De vr Bernald mendent lat-
 uan egew lampafnal: Es megmodot bezedeket yol ertuen, Es zent
 ferencnek ayoytatoffagat ebrenualo latafauaal ertuen: zentlektewl
 ylletett belfew zyuenek gekereben, legottan holualleuen, hozza- 10
 hyvya zent ferencett fmonda: Attyam fya, ferenc, En mendeneftewl-
 foguan zerzem ezuylagot elhadny: es kewuettny tegedet, valamire
 paranczolf. De zent ferenc ezt haluan, lelkeben ewrewle es nagy
 ewrmuel monda: Vram Bernald, ez myu ol nehez, hogy erewl my
 vronknak iefus cristufnak kel tanalczat kerdeneuw, hog ew mel- 15
 tolya nekewnk iokellemeteffeget || muttatnya: mykeppen ~~szab~~ 6 art kel
~~belyett (2)~~ megtekelenewn. Es azert menewnc egettlenbe pil-
 pekfegherre, holot vagyon egy iopap: es mondassonk egy mifet:
 mel myse haluan vymadgozzonk harmad ydeyglen: De my
 vymadsagonban keryenk my vronktol iefus cristuftol: hogy 20
 meltolyon nekenk mutattnya myfalnak charmad nytaflan neky
 kelewutat, melyet kellyent valaztanonk: De vr Bernald monda
 neky: kell myt mondaz: De menenek el pypfekfegherre: es az
 myffet meg haluan: Es az vymadsagot harmad ydeyg vonuan: Ez
 felelmondott pap vewue az myfaalt: zent ferencnek es vr Bernald- 25
 nak kerefere: Es zent kereftnek yegyuel magat yegezuen: Megnyta
 az myfalt iefus cristufnak my vronknak neuueuel: mely megnytaf-
 ban elewzer efek ez: Ha akarz tekelleter leny, menel farwldel men-
 denedett, kyket vallaz es agyad zegeneknec. De mafod nytafaban
 efek ez: ky akar envtannam yewnye, vegye fel kynyat es kewuesen 30
 engemmet. Es ezeket latuan zent fferenc, monda vr Bernaldnak: Ez
 yme vronk ysten tanalcza melyet vallonk. Menyel ftekeledmeg
 azokot, kyket || hallottal. Es legen aldott my vronk iefus cristus, ky 7
 meltola mynekewnc mutatny ew ewangeliumy vtatt. legottan vr
 Bernald mendennemew iozagat elozta: kyk valanak ygen zokat: 35
 es nagy arwyuak Es mend nagy ewremuel zegeneknec el vztyuat:
 kebelet [penze] penzuel tele hordozuan: bewfegest ezuegynek aruak-
 nak vtonyaroknac: es vr ystennek zolgaloknac el oztyauala. Zent

fferenc mend ez felewl mondottakban ewtett tarlafagban hywfelegt
 zegellyuala: Demaga fefuenfeguel tewlt vr Siluefter mykoron lat-
 yaual mend ezeket el ozftanya: Monda zent fferencznek: Te nemy-
 nemew kewekrel kyket entewlem veteluala egyhazy eppeytesre
 5 nem fizettel telyeffeguel meg: De zent fferenc czudaluan ew fef-
 uenfeget: es nem akaruan ew uele vetedni: mykeppen bizon euan-
 geliumnak tartoya: mendenhatto yften nec magat ayalnuan: bo-
 czata kezet vr bernald kebelebe, Es telyesen vette filuefternek
 kebelebe: Smonda: ha tebet akarz, meges tebet adok: De az meg-
 10 elege duen elmene. Annak vtanna vr siluefter mykoron mentuolna
 hazaban es gondoltauolna eftue azt myt napual tetuolna: megfegy-
 8 uen magat fefuenfegerewl: es megesmeruen || Vrbernaldnak buz-
 gofagat: es zent ferencz nec zentfeget, kynec nagyfaga menyeket
 illettuala: es ew furot karyay es oldaly ez vilagnak vegre lattatik
 15 vala teryedny: kyert vr yftentewl illettetet: mend ew yauit el ozfta
 es zegenek nec ada: Es annakutan len szent fferenc zerzetnek
 fratera, ky zent fferenc vala ezenne zenfegnek es malaftnak fratera,
 hogy yftenuel azonkeppen zoluala, mykent barat baratyaua: my-
 kent alab yelenyk: De vr Bernald menden yozagat elosztuan yften-
 20 ert: Es mendeneftewlfoguan zegenne es ewangelyumoffa leleuen:
 yftentewl ezenne malaftot erdemle: hogy gakorta rywtetikuala
 yftenhez: Es zent fferenc predicalyauala ewtet meltott menden
 tyztfegben Es mongyauala: hogy ew fondaltauolna ez zerzetett
 Azert hogy elewzer ew vewn ewangeliumy zegenfeget: menden yo-
 25 zagat zegenek nec elosztuan: mendeneftewlfoguan maganac femytt
 meg tarttuan: De mezeytelen magatt aduan criftusnak fefewlet
 karynak: ky yften [vagyon] aldott legyen ewrekkel ewrewkke amen

k. 241. - 244.

Frater Bernaldnak alazatoffagarol es engedel-
 meffegerewl

9 CRiftusnak ayoytatos zolgaya zent || fferenc penetencyanak
 kemenfegyeit: es gyakorlatos firalmaert: letuala mykent vak, vgy
 hogy keufet latuala: Mert nemy ewdeben mene el helerewl: es
 mene az helyre holot vala frater Bernald: hogy zolnanak ewzue
 yfteny myuelkedettrewl. Es mycorth yutottuolna az herre: frater

bernald lakykuala egy erdewben: yfteny edeffegben mendenestel-
 foguan felmagasztatott: es yftenuel egyefewltetet. Tehat zent ferenc
 mene el az erdewbe: es hyua frater bernaldot monduan azt neky:
 yewy zolyw ez vaknak. De frater bernald mert vala nagy yftenfeg-
 bely edeffegnek embere: Es mykort volna elmeyeben yftenhez 5
 akasztatott: nem ~~fel~~ neky, Sem hozza mene: de ez frater Bernald ~~± fele~~
 yftenbenualo zolafaban valuala yelenfeges. malasztott, mykeppen
 zent ferenc ymmaran yelenfeges vala benne tebzer: Es azert ew-
 uele kyuanuala zolnya: Azert nemy haladek leuen: legottan
 mafoczor es harmaczwr hyua: azonbezedeket monduan: yewy zolyw 10
 ez vaknak: Es frater bernald egyelfem vewue ezebe: vgy hogy
 sem oda mene sem vele zola az zent ferencuel: Azert sent ferenc
 elmene nemy || keveset zomorwluan czudaluan: es olyma pana- 10
 ■zoluan ewnenbenneten: hogy frater Bernald ew tewle harumzor
 hyutattot sewny nem akartuala: Ezt zent fferenc gondoluan: es 15
 elmenuen: Mykoron menne az vton: monda tarfanak: Vary meg
 engemet nemykeuese: Es mykoron adna magat ymadfagnac egy
 nemy nemew helyel: (es) yme yfteny felelet lewn hozya monduan:
 Es honnat te ze[n]gen[s]emberke haburultatol: my nem kel yftent
 embernek elhadny valamel teremtettert² Mert frater bernald aluala 20
 velem zerkhewt: mykoron te hyuoduala ewtett: Es azert nem
 mehetuala te hozzad: sem nem felelhetuala: es azert ne czudal
 ha nem zolhatot te neked: mert vgy uala ewn belewle kywl: hogy
 te bezzedythez: mendenestewlfoguan semmyt nem hayla: Ezt meg-
 ertuen zent fferenc legottan hamar yarasual frater Bernaldhoz for- 25
 dola: hogy magat elezteby gondolafarwl neky alazatoft vadlana:
 De frater bernald legottan elewl lele zent ferenczet: es leuette
 magat ew labayhuz: es frater Bernaldnak f zent fferencnek alaza-
 toffaga: zeretett es tyzteffeg elewl lewlek egymast Es yfteny felelet
 megmonduan: melyet vallotuala || zent fferenc: (es) paranczola 11
 frater Bernaldnac, hogy ha valamyt engedelmnecmyata neky pa-
 ranczolna, tennee: De ew feluen, hogy [ne] valamyt nagywt neky
 ne vettne, Mykeppen zokottuala, akaruan keges engedelmeffegett
 yelentyeny, monda: kez vagyok attyam engedelmeffegett tenny: de
 csak te es ygery azogban engedelmeffegett kyket mondandoc: Es 35
 felele zent fferenc: Engedem ygerem: avagy fogadom: De frater
 Bernald monda: Mongyad attyam valamyt akarz velem tetettned:
 Es zent fferenc monda: paranczoloc neked zent engedelmeffegnek-

myatta hogy en johhom battorfaganac es vakmerewfegenec kyn-
yara: engemett fewlden feket: fel labadual nywmofal en torkomra:
es nywmotuan malyk labadot vefed en zamra, vgy hogy en tor-
komra es en zamra nyumotuan, te labaydual egy felewl mas ferreV
5 Es ezkeppen menuen, mogyad ennekem: ott fekegy penetenczedert
nywgomatlan paraszt: bernaldo peter fya: Es egyeb bozzofagocott
tebett es nagyobakot zyalmazuan mongyw: honnat te neket ennye
keuelfege: ky vagy hyttuan teremttett? mellett haluan frater Ber-
12 nald: kemenuala || neky azt hallany: de maga engedelmeffegert
10 azt ment tehette, ezulagent megtelyefeyte, es az leuen, monda zent
fferenc: Es ma frater bernald paranczwl, melyet akarz hogy tegem:
mert fogadek neked engedelmeffegert: De frater Bernald monda:
zent engedelmeffegnek myat paranczoloc nec: hogy valamykoron
vagyonk egyettlenbe: fegy meg engemet en fogyattkozalombol: es
15 kemenen megzegenges: ky haluan zent fferenc valyauala ewtett
nagy tizteffegben: es ygen meg yzanywdak: Mert frater Bernald
vala olyw nagy zentfegy. Azert tehatt zent fferenc ozyuala vele [valo]
zokaualo lakafat, hogy ne ez felel[e] mondott engedelmeffegnekmyat
tertenek yl zent lelket ● es yl yftenyet valami nemew fegelemuel
20 megbantanya: De mykoron zent ferenc kyuanauala frater Ber-
naldot latynya: auagy yftenrewl zolot hallany: ewtwle magat
reuyden megmentyuala: es elegfegett: es czudauala ezt latnya:
Mykoron tyztelendew attyaban: es ew elewlfew tyaban, frater Ber-
naldban, kyfaluala byzon vyadalban S ew monnofelnek engedel-
25 meffege zerrelme bekefege es alazatoffaga elewllele. egymast:
13 iefus cri||ftusnak (gyczewfeger) gyczeretyre

k. 98. - 104.

f frater bernaldrol mikoron angial vele mene

In principio ordinis: zerzednec elew kezdetiben: mykoron ke-
ues fraterrec valanak Es meglen nem voltakuolna megfoglalt helyek:
30 zent ferenc mene zent Iacqbot meglatny: vyuen vele egynehan
tarfokot: kyknec egyk vala zent bernald: De mykoron mennenek
egyettlenben, lelenek nemynemew felden egy betteget, kyn kenye-
rewle zent ferenc S monda sent Bernaldnac: Akarom fiam hogy ez
betegnec zolgalattyara meg maragy: ky legottan haylott d terdy-

uel: es feye le hayttuan tyftelen fogada zent attyanac engedelme-
 feget. De zent fferenc el hagyuan ew atyafiat Bernaldot mondot
 beteguel: mene zent Iacabhoz az egyeb tarfyual: Es mykoron
 allana es vymadkozna: yelentuala neky vr yftentewl az egyhaz-
 ban, hogy ew venne helyeket ezuylagotmya azert hogy [ke]keluala ew 5
 zerzetenek nagy fokaffagban teryedny: Azert tehat yfteny paran-
 czolatbol: kezde helyet mendenewt foglalnya: De megteruen zent
 fferench az elfew vton, Meglele frater benhardoth es az neky ha-
 gyot betegeth tekellest meg || Vygaftat. Azert mafod eftendew- 14
 ben [t] engede hogy frater Bernald elmenne zent Iakabhoz [l]legotta 10
 zent ferenc megtere Spoletanew vewlgbe: Es hogy laknana
 nemynemew helen: ew es frater maffeus es frater ylyes es egyebek
 nekyk: Es nemelynappon aluala zent fferenc erdewben vymadkoz-
 uan De ew tarfy valyakuala ewtet nagy tyzteffégeben: es felnek-
 uala hogy ew vymadlagat megne bantanak valamykeppen: nagy 15
 dolgokert kyket yften tetuala neky ymadlagaban: Tertenek hogy
 nemy ygen zepp hews, ruhauual eltezet, mykeppen vtra yarny ke-
 zewlt, yewue az kappura es czergete oly fyetuen es oly fokka:
 mykent zokatlan|. De mene frater maffeus az kappuhoz es meg-
 nyta Es monda az hewfnec: ffyam nem hyzlec tegedet lewtleni fra- 20
 tereknek kapuyan: mert nem tucz loffan czergetned |. Yes hogy kel
 czergetny? ky nec monda | czergetes magadnac es rytkan: egyet maf-
 vtan czerdeh; Az vtan vary, meglen egy pater noftert megolialnal:
 Es tehozad yew | Es ha ez kefedelmben nem ywuend[e], Es meg czer-
 ges. De az hews felele: ennekem vagon nagy fyetefem, azert ezkep- 25
 pen fyetek: mert huzzu vtat kel tennem; De azert yewuek hogy
 zolnek frater ferencuel|. De ew alma || erdewben, yfteny edeffegnek 15
 nezefeben; Azert nem akarom ewtet bantany. de menyel fkewlged
 nekem frater Elyaft: mert hallam hogy ygen belez, Azert akarok
 neky tennem ygy kerdest: De frater maffeus mykort meg mondot- 30
 taualna frater yllefnek, hogy menne az hewfhewz: zenuede zomo-
rwan: es nem akara menyé, keuelkeduen es haragulan. De frater
 maffeus nem tudyauala myt tenné: mert ha mondana hogy az
 nem yewhetne. ygazat nem mondottuolna. Sha mondottauolna
 hogy meg haboroltatot: feluala, hogy ne mutattna gonoz peldatt, 35
 Es mert azonkezbe az frater ylles kefekuala yewnye, Szahews ezmeg
 czergete, mykeppen eleztebe. De annak vtanna frater maffeus tere
 akkapura es monda: Te hews, nem tartad en tanwflagomot az czerge-

tesben. De az hews vala yfthenec angala: ky eleueueue[fnck] fele-
 letyt frater bernaldnac, Smonda az hews: Elyas nem akar en hazam
 yewnye; De menyel zent fferenczhez Es mondyad, hogy en yewtem
 frater ylyefhez bezellenem: mert nem akarom ewtett bantanya;
 5 Smongyat, hogy kewlge hozzam frater Ilyest. Tehat elmene frater
 16 maffeus | zent ferenchez, Aluan vy||madfagban erdewben, Arczaya
 felemeluen menybe, Es meg monda mondott hewfnec menden my-
 uelkedetyt Es frater ylyefnec felelelet. Te hat zent ferenc sem magat
 valta az heylbelew, sem arczayat le nem hayta menbowl, Monda:
 10 eregel smongyad frater ylyefnek, hogy engedelmeffegneemyata
 maydan oda menyent hozzaya: De frater helyas oly haboroduan
 mene akkapura, hogy sebfeffeguel az aytot megnyttuan tewn nagy
 zozatott | es nagy zerdewlest, mondaa az gERMeknec: Myt akarz
 te? De az hews monda: hogvad, dragalatos, elmedet: mert latatol
 15 haborodotnac lenye, mert harag meg h bant elmet: hogy ne valaft-
 haffon ygaffagot. Te hat frater helyas monda: Smongyat myt
 akarz. Es monda az: kerdlec teget: ha alkolmas ennye mend azok-
balol ewangeliummy tartokna, mellyec eleueuettettne: mykent
 cristus hagna |. Es kerdlec ha zent ewangelium, tarto emberecnec
 20 valamelyc meryen ewangeliumy zabadfnagnac ellene tenny? ffelele
 frater ylyes smonda: ygyol tudom ezt fneked nem akaram mon-
 danom |. Menyel dolgodra! felele az hews: En tudnek yban ez ker-
 defre felelnem: hogynem te: De frater ylyes meg haragwan: sebef-
 17 feffeguel belteue aytayat: Seltere. || Es hogy gondoluala ez mondott
 25 felelelfrewl, kettelkedykuala, megsem tudyauala yelenty |. De az
 ylyes, mykoron volna az: zerzetnek vikaryufa, mere ewangeliumnac:
 es regulanak ellene zerzenye: es ymaran tewttuala az zerzett, hogy
 semegy frater az zerzetben huft ne ennek; vgy hogy az mondott
 feleles mendenestewlfoguan uala ew ellene. Azert, mert nem tudya-
 30 uala magat houa haytanya: Ezzebeueuen ez mondott hewfnec
 ekeffeget alazatoffagat: es az felelelt hogy mondottauala: Azert
 yoban yelenty, [me] terre azkappura, meg nyta az aytott, hogy
 az hewftewl mondott felelelt | kerne maganac megyelentetty. De
 meg nyttuan az kapput, senkett nem lele. kernyel es futofuan meg
 35 kerefe, Senkyt nem lelhetett |. De az vala yfthenek angyal: ky azert
 ewtett nem vara, feltere, Mert keuel elme nem vala melto angyaly
 bezedet hallanya, kyk meg leuen, zent fferenc, kynec mendenec va-
 lanac meg yelnue, megteruen erdewbowl kemenen megfegyte frater

ylyest, Smonduan nagy yweltesuel: gonozol tezed frater ylyes es
 keuelewl, ky el ewz zent angyalokot: kyk ywnek mynekewnk lata-
 fonkra es tanwytafonkra. de mondom te neked, hogy ygen felek
 azon, hogy tegedet te kevelleged ez zerzetnekkyyuel ne || vettne. Es 18
 neky touaba tertenek, mykeppen zent lelek eleue profetizalo zaya-
 ual meg monda. De azzon nappon es horan Tertenek, hogy az
 angyal ez mondot fratertol eltere: es megteruen zent Iacabtol,
 azon zemelben frater Bernaldnak ylenek: llegottan nemynemew
 nagy vyzeluewl: kyt nem mehetuala altal. Es kewzenne frater
 Bernaldnac tulaydon l nyeluen: monda: yo attyamfia, yften agyon 10
 neked bekfeget. Es frater Bernald czudaluala ew nagy zepplege-
 rew, es ew nagy esmeretyrew; Es bekefeles kewzenetyrew, es
 vyg arczayarwl: kerde ewtet: honnatt vallonk teget yo hews. Es
 fellele ew; yewuek yl fylnemew herrew, holot lakozyk zent fferenc:
 Es menek zolny vele. Mert aluala erdeuben, yfteny edeffegnek 15
 nezeleben. Es az helyen alnakuala fratresek ev vele, Tudny melt:
 Maffeus, Egyed, es yllyes. Es maffeus tanyoyta engemet kappu-
 tokra czergettny. De frater ylyes az felelefrewl, melyet neky tewk,
 engemett meg vtala halgatnya; ky annakutanna penetenczet tarta,
 Es nem akara meglatny, sem meghalgatny engemett. Es ez mond- 20
 uan, Monda frater Bernaldnak az angyal: Myre kefel altalmened
 ez vyzen? ky ffelele: mert az vyznek mellegeyrt, kyt latok, felek
 vezedelmett. Es az angyal monda, Ne fely, menyewnk egyel altal! 19
 es kezett foguan frater Bernaldot zemnek egy pyllontafaban az
 vyznek maffelere egezen uette. latuan azt frater Bernald, hogy 25
 az volna yftennek angyal, Nagy zoual es tyzteffeguel es ewrmel
 monda: O yftennek aldot angyala, mongyad meg nekem ky neved?
 ky felele: Mytt kerded en nevemett: mely neuezhetetlen. Es ez
 monduan, el enyezek. es el hagra frater Bernaldot: ygen ewrewluen:
 vgy hogy mend az vtat ewrewmuel yara. Az frater Bernald nappyat, 30
 es horayat meg yegyzee, Mykoron neky az angyal meg ylenek.
 Es myvtan yuta az herre, holoth frater fferenc lakozykual ez mon-
 dot tarfyual, Azert byzonlagost ezekbe veuek: hogy azoon angyal/
 ew nalok azon nappon es horan ylenet volna, My vronknac iefus
 cristufnak gyczeretyre, kynek legyen tyzteffeg es gyczefeg ewrew- 35
 kewl ewrewke Amen

k. 129. - 133.

hogy mentuala frater bernald bolonyaba

Mert my attyank Bodog ferenc, ew tarly es ewn maga, yften-
 tewl valanak kynrol kynra hyuatalofok, Azert ew es ew elezteby
 tarly ygazan lattatnakuala es valanac mend meg fezewltettek,
 20 kynth ruhayokban || [keresewtt ruhayaban] es eletiben es ewnekyk
 menden myuelkedetyben vyfeluen kynt: ynkab kyuanua x cristuf-
 nak zemeremfegy: ment ez vylagnac hiufagat es czalardfagos zep-
 fegy; hogy mert ewrewlnakuala bozzofagokrol, Es bankodnak-
 uala tyfteffegekrewl. Es el yarnakuala ez vylagotmya, mykeppen
 10 zaradnokok es ydegenek. yftentewl megualuan semmyt vele
 vyfeluen, kyert, vala houa mednekuala: mert valanac eleuen vez-
 zewnek agy: lelkeknek fok eleuen haznalatyat tezykuala. Azert
 zerzetnek kezdetiben tertene egyel: hogy zent ferenc boczata
 frater Bernaldot Bolonnyaba, hogy ottogyl terremtene gyemewl-
 15 czewt yftennek: yftentewl neky adot malaftnak myatta. De frater
 Bernald cristuf kereftenek yegeuel magat meg yegyezuen: es enge-
 delmeflegnek yozagual kewuettetet: mene bolonyaba |. kyt myko-
 ron laftakuala az varafnak gyermeky: zokatlan ruhaban es vtala-
 tofban: Sok bozzofagot kezdenek neky tenny |. Mely bozzofagokot
 20 frater Bernald byzon zent, nem csak engedelmeft: de es vygafa-
 goft zenuediala |. Mert hogy bizonual uoltuolna cristufnak tekel-
 letes tanoytuanya, nepnek vtalatya es emberek zemerme, Ez mondot
 21 varafnak vezayaban tuduan le || Vete magat az feldre, hogy embe-
 rektel ynkab meg mewuettetetnek. Azert hol yluala: ottan germekek
 25 gylekezenek hozzaya foka: es emberek |. Es nekyk vonzauala: [z]
 kapuciumat hat mege, f nekyk eleue; es nekyk hagyuala port f
 nekyk kewueket hagytnak uala ew rya. Annakfelette ewtet neky
 ymte toua nehezen haboratyauala. Es menden bozzofagokot frater
 . Bernald ewrewluel es engedelmeft el mulatuala, mendenestewl
 30 foguan semgyben megharaguuan auagy zuguan. Sewt mely na-
 gyobuolna, ezfele bozzofagokra tewrhettendew, Teb napokon ez-
 mondot vezaban tuduan yaruala. Es mert hogy ewtewlewky lylettet-
 tettnek bozzofagokual, De maga myndenkoron vygarcza mutattuala
 habarolatlan elmett |. Mert engedelmeft val es byzonoyt tekel-
 35 letes myuet, Azert nemely belcz byro ezzebeueuen es yol meggon-
 doluan yl yozagos alhatatoffagot, ezenne nappokban mendenestewl-

foguan Semegyben meghaboroltattatot, /es/ monda ew zyueben :
 lehettettlen hogy ez ember ne legen zent¹. Es mene frater Bernald-
 hoz Smonda: ky vagy te, es kytewl yewtel yde². De frater Bernald
 nyvla yokezeuel kebelebe Es ada {yog regulayat: avagy} zent
 fferencznek ewangeliumy regulayat, kyt vyfeluala zyueben es my-²²
 uelkedeleben meg telyestytyuala. de az Byro mykoron ew nagy
 regulayanac alatyat meg oluaftauolna: ygen meg yzanyudak: mert
 uala ertew ember. Es el fordola tarfihoz: nagy czudalatosfagual
 monda: melyet valaha latamvolna, oly nagy allatyw ez ¹. Es azert
 ez ember ew tarfiual ewzuen ez vylagnak zentfegefb emberikew-¹⁰
 zewlualo ¹. Azert nagy bewnt tezne: kyk neky bozzofagot tezne;
 mert nem bozzofagokual magazthatando: de nagy tyzteffegekuel;
 Mert bewnewktewt meg ewryztetet, azert felfeges yfittennek ba-
 ratya ¹. f monda neky: Dragalatosom, ha valaky adna nektek ekef
 helyet, holot yol zolgalnatok yfittennek, akarnatokee vennyet³. En en-¹⁵
 lelkemnek yduessegeert ewrevmest adnan nektek ¹. frater Bernald
 monda: Dragalatos vram, hyzem hogy ezeket yhlette neked vr iefus
 cristus. Es azert te ayandokodot cristusnak tyzteffegere ewrewmest
 vezem. Tehat amondot Byro frater Bernaldot {vyue hazaba: nag
 ewrewmuel es nagy zerelmuel fogada. Es annakutanna, az ygeret²⁰
 helet neky ada: es ew kelezegyt mendenestewlfoguan tekellest es
 ayoytatost meg tellefeyte. Es lewn elfew oltalma frater ||*)

Gy. k. 245-

fferenc ygen megewwewle nagy ewreumuel, vr iefus cristusnac nagy²³
 halat aduan, Es tehat arrol touaba nem ketelkedek, De mendenkor
 nagyob ewrewmuel, es touaba valo zerelmuel lelettetikuala hozzaya: 25
 Mely zerelmet, nem czak eletiben de es halalaban mvtata. Azert
 Bodog ferencznek halalaban: Mykeppen Iacob patriarcha, elewte
 allo fyaynak es ayoytatost firoknac, oly zerzetefattyanc el mene-
 sen: Monda zent ferenc: hol vagyon en elfew germekem² yewteu
 fyam, hogy aldassek neked en lelkem, my [el] elewt meg halok. Tehat³⁰
 frater Bernald monda frater ylesnek: ky azkoron vala vykariusza
 az zerzetnek: kerlek Attyam meny zent fferencznek yogyahoz
 hogy algyon meg tekedet. De hogy frater ylyes magat vetetteuolna
 ew yogyahoz, Es zent ferenc siralmas zemeyuel magat gywtewruen,

*) Itt az eredetiben egy levélnyi hézag van.

yo kezet tewue ylyefnek feyere Es monda'ez few nem en elew fyame,
 frater Bernalde. Tehat frater Bernald mene Balyara. De zent ferenc
 kolezolot kezeyuel. I ualtoztatot karyual bal kezet tewue frater
 ylyes feyere: Syokezet frater Bernaldnak feyere, Monduan frater
 24 Bernaldnak: Algyon || tegedet my vronk iefus criftusnak attya:
 menden aldomasban, lelkyben, mennyeyben: criftusban: Mykep-
 pen ez zerzetben vagy elewlfew fyw, ewangeliumy exemplumot ad-
 nya, Criftust kewuetnye ewangeliumy zegenfegben. Mert nem csak
 tyedet beufegest adad es criftusnak zerelmeirt egezlen el oztad:
 10 De tenmagadot es adad ydeffegnek yllattyara ayandokott. Azert
 aldot legy, vr iefus criftustol, es entewlem zegentewl, ew zolgaya-
 tol: erewk aldomasfokban, ky menyuen es belyewuen, vygyazuan,
 es aluuan, eluen es haluan. kyk aldandnak teged, aldomasfokual
 beltelyenek; Es kyk gonozol mondandnak te noked, gonozmonde-
 15 kokual beltelyenek. I. legy te Baratidnak vra, Es te paranczo-
 latodnak mendenek engegyenek. Es valakyket akarz fogadnod ez
 zerzedbe, fogattak legyenek; Es valakyket akarz kyboczatnod, ky-
 boczataffonak. Es az frateroknak ez hatalmat semegyik ne valya
 te raytad. Es vala houa akarandaz menned, el mehecz zabadon,
 20 auagy laknod. De mykoron, hogy ez yly aldot fiw kezelgetne halala-
 hoz (Mert az baratok Bodog ferencznek halala vtan ewtet attyay
 25 kyuanatuala tyztelykuala) kewl||ewmbe kylemb felbelewl yewnek-
 uala hozzya, kykkewzet uolt Es az mennyey es yfteny frater egyed.
 Mykoron latauala frater bernaldot, Monda nagy ewrewmuel: fel
 25 legyen zyued, frater Bernald, fel legyen zyued! De frater Bernald,
 monda egy barat pappnak: hogy czynalna egy ekes helyet frater
 Egyednek yfteny nezeffre, hogy ky lattauala holot mennyey edesse-
 geket, nezhetne. De hogy frater Bernald ywtina halalanac ydeyere,
 fel emeltete magat, es elewte allo Baratinak monda: Dragalatos
 30 baratym, akarok nektek fok bezzedet mondanom, de eztekbe uege-
 tek, hogy az lakast, melyet en tartottam, ty es azzont tarczatok, kyt
 en tartottam, es tartok legyetek. De lewlewk en lalkemben, hogy
 ylyen ezer vylagert nem akarnek zolgalny hanemczak my vronk
 iefus criftusnak. Es az bewnekrewl, kyket tewtem, vadolom maga-
 35 mot en yduezeytemnek iefus criftusnak, yftennek es tynektek.
 kerlek tytekett, dragalatos attyamfyay, hogy zereffetek egymast. Es
 ez bezedeknec vtanna, es egyeb ylyen idueffeges ynteffeknec
 vtanna: Mykoron le haytottaualna magat az agyban: ew arczaya

lewn ygen fenlew Es vyg, mindennek nagy || czudalatyaua,lyk ott ²⁶
 alnakuala. Es bodog lelee azzon ewrewmben, criftustol neky ygerett
 gyezedelmuel, mene Angyalqknak ewrewmyre iefus criftusnak
 gyczeretyre.

Gy. k. 275. - 27

Negyuen napy czudalatos bewytrewl

5

Iftennek ygen ygaz zolgaya ferencz: mert nemelyekben volt
 adattatott ez vylagnak mykeppen criftus, Azert mennyey attya
 ez bodog embert haffonla ew fyahoz criftushoz, Mykeppen/ew
 zent tarlynak zent gylekezeseben, Ew zent febenek czudalatos
 tytkyaban, es zent negyuen nappnak gyakorlatos beyteleseben.¹⁰
 Mert mykoron Parusia feldeben voltuolna egy to mellet: volt
 ottogyal nemy ayoytatof embernel huffhagyo nappba vendege hy-
 uatott, kyt zent fferenc yftenec kedueyrt kere: hogy ewtett vettne
 altal az tonak nemynemew zygetebe, kyben meglen egy ember-
 sem lakottuala; ez vala beytfew zeredara viradolan, Azert¹⁵
 hogy egy emberfe vewteuolna ezebe. De az gazda az nagy ayuyta-
 toffagert, melyet vallna ew benne: hazt yoban megtelyefeyte. Azert
 felkele evel beytfew zeredara vyradolan Segy czolnokott czynala,
 zent fferenczet az mondot zyget||bet altal vyue. De zent fferenc²⁷
 femmy eledelt vele nem vyn, hanemczac ket kys keneret |, leuettuen²⁰
 az mondat zygetben, kere ew hordoyat: hogy ezt senkynek meg-
 nem yelentene; Es hogy ewtet ne kerefne, hanemczac hufuetnap-
 yan |. De hogy ew hordoya elky fordola az zygetbelew, zent fferenc
 ewnnewn maga marada. Es hogy ottogyel Semegy lakas femuala,
 holot feyet lehaytana, Nemynemew fewrew zewueuenben: holot²⁵
 tewuisben czynaltuala olyatant ment egy haylok, f bele mene Es ott
 lakozak mend az negyuen napon yndolattlan, femyt euen sem yuan.
 De ez felewl mondot gazda Bodog fferenczet zent hufuetnapian
 meg kerefne, mykepen mondottauala, Es meg lewle|. Es ez felewl
 mondot ket kenerektewl egyknek feletewl megualua femmy teb³⁰
 nem yllettetettuala. De az felet azert hyue nem yllettetettleny:
 hogy tartottauolna aldott criftusnak negyuen napy bewytenek
 gyczewfeget: es az kenernek keues rezeuel kyewzyek hyw gyczew-
 fegnek mergesseget, Vgy hogy beytewle iefus criftusnak gyczeretyre

28 negyuen e nappot. De az helyen, holott zent || fferenc yly czudalatos penetencyzet zolgalotuala: ew eletyben nagy zoklagos czudac lewnec, kykert mend kezdenek emberek ott az zygetben laknya. Es kyfded ydew el muluan: lewn nagy var es yo, es len fratereknek helye, ky mondatyk zygetbelynek. Es megys az varnak embery nagy tyzteffeget teznek az helnek, holott zent ferenc ez felewl mondott negyuen nappot zolgalta Iesus cristusnak neve gyczeretyre.

k. 256. - 260.

Zent ferencznek frater leora ualo tanoytafarol

NEmynemew tely ydewben Mykoron zent fferenc yewuala
 10 parifbakol frater leoual zent mariahoz de angelis Es ewtett hideg kemenen gewtriuala, hyua frater leot, ky nemy keueffe eleuehaladotuala; monda: O frater leo: vollehet hogy ez zerzettnek fraterly menden feldben agyonak zentflegnek, es yo eppeytesnek yo peldayat, Te ewrewmelt ezedbe uegyed, hogy nynczen ottogyel tekellates
 15 vigafag. Es hogy valamennyet yartuolna, efmeg hyua ewtett smonda: Oh frater leo, vollehet ez zerzett vakokot vylagofohon, gewrbekett teryezzen, ewrdewgewkewt kyewzseen, Syketeknek hallomast, fantak-
 29 nak yaraft, nemaknak agyon zolaft, || es hogy megys teb[e], Negyed nappy halottat fel kewlt; ymmar ma yryad, mert meg ott lynczen
 20 tekellates vygafag. Es touaba kayaltuan mondyauala: O frater [Ber] lleo, ha ez zerzett tudna menden neppeknek nyeluett, es menden tanufogat es yrafyt, vgyhogy prophetalna es yelentene, nem csak az yewuendeutt, de es egyebeknek tudomanyat; yryad, azert mert nynczen ott tekellates vygafag. megylfegottan az yaroknak kayalt-
 25 uala: O frater leo, kerem azzokott kyk vadnak yftenne, vollehet ez zerzet zolyon angyal nyelewuel, Es tudna hugyoknak folyaft, es fewueknek ereytt, es menden fewldeknek kenczy volnanak neky meg yelentettek, Es meg efmerne madaraknak halakna es lelkefeknek, embernek, fanak es gewkerekek es kewueknek es vyzeknek yoza-
 30 gytt; yryad, mert nynczen ott tewkellates vygafag. De ez mondas tarta yol kett mely feldett. De frater lleo mend ezekrewl fennyen czudalkoduan, monda: kerlec teged attyam yftennek felewle, hogy mogyad meg ennekem, holott vagyon tekellates vygafag. kynek

zent || fferencz monda: Mykoron meg yewnk zent mariahoz de ange- 30
 lis, es ezkeppen [] az helynek capuyara zozatlonk: es az kap-
 putarto yew haraguuan: smond: kyk uattok ty? es mondonk: my
 vagonk ketten te a attyadyay kewzawl; Smond ew, az ellen:
 fewg ty vatok kett latrok: kyk ez vilagott kernyel kerengyk: zege- 5
 neknek alamyfnayat ragadozuau; Es nem nytya meg nekewnk, De
 allat mynkett az hauon es vyzen es hydegen es ehyfeguel efelyglen.
 Tehat ha my az bozzofagokot: es az uetefekuel haborolafnalkyl
 es zugafnalkyl engedelmeft zenuedengewk, es zerelmeft es alaza-
 toft gondolangyuk, hogy az kaputarto ygazan fegy mynkett, Es 10
 hogy yften ew nyeluet magafsttalya my ellenewnk, Es frater leo
 yryad, hogy ott vagon tekelltes vygafag. ha my meg varandyok
 czergettuen, Es az kaputarto mykeppen nugatlan haboroduan ky
 yew, es kemenfegeft menkett czappafakual meg gewtewryewn:
 monduau: menyetekel ynnett yeles toluayok es galyadok: es me- 15
 nyettek az hspitalba: ty mendenestelfoguan nyugottak vatok: ytt
 nem eztek. Es ha ezt ewrewmeft zenuedengyk, es ezkeppen bozzofol-
 tattak mend zyuewnkuel es zerelmucl zenuedengyk, yryad frater
 leo: || mert ott vagon tekelltes vygafag. es ha mendenfelewl 31
 mynkent ezkeppen nyomoroltattakot, ehfegnek zoro ytafamyat, hy- 20
 degfegnek gyettrefemyat, meg annakfelete enek kezeleytelle myat
 czergetewnk, kayaltonk es firalmual allonk, hogy meg nyttalfek
 nekewnk: Es az yfteny fuldallafnak myata mondana: Ezek gonoz
 emberek es kemenek, azert enkymegyek smeg ewtewgettem ewkewtt. febr. 5
 Es ky yewuen nagy feyew bottual, mynkett capuciumoonkon fog- 25
 uau, feldre lewt farra es hora es vgy uer mynkett ez felewl mon-
 dot rudual, hogy mendenewt mynkett bel tewlt czapazokual. Sha
 ezenne gonozokott, bozzofagokott, verefegeket. ewrewmucl zem-
 uedendewnk, Gondolywk hogy aldor cristufnak kynyaytt my kellet-
 tewnk zenuedny, O frater lleo yryad: mert ott vagon tekelltes 30
 vygafag. Azert frater leo halgaffad vegezettytt, zent leleknek mend
 ayandoky kez: kyket cristus ew baratinak engede. es engedy, Es
 cristufert es yftennek zerelmert: magat gyezettny: kel bozzofagott
 zenuedny. Mert mend ez felewl mondott czudakban my nem gycze-
 kedhetewnk, mert nem myeynk: De yftenne. De maga myd || Vagon, 32
 mellyett yftentewl nem vewteluolna, vagy ha vewted, mytt gycze-
 kedel hogy hana nem vewteduolna? De tewredelmnek es gyettrelm-
 nek kereften gyczekedhetewnk, mert myenk az. Azert mongya apo-

ftol: nekem nekelyen gyczekednem hanemczak my vronk iefus
cristufnak kereftfayan: kynek legen gyczeret es gyczewleg amen

k. 253—256.

Ifteny zozat leueuen zent fferencz nek frater leo
myatt

- 5 Mykoron bodog my attyank zent fferenc ew zerzetinek kez-
detiben lacnak frater leoual nemy heleczken, holot kewnuewk nem
vala zolgaratra, Mykoron yutanak vetternye corra, monda zent
ferenc tarfanak: Dragalatofom, nekenk nynczen kewnuewnk, kyben
veternyet mondanank; De hogy az ewdewt yften nec gyczerettire
10 kewlczewk, mykeppen teged tanoytlak, az keppen mongyad Es ogyad
magadott, hogy egyeb keppen bezededyt ne boczaffad. mert en mon-
dom magamnak: O ffrater ferenc, te ez vylagban annya bewnt tew-
tel, hogy melto vagy pokkolban; Es te frater lleo mongyad: byzon
hogy mellegef pocolt, erdemlettel. De ffrate leo galamby alaza-
33 toffagual || felele: Ewrewmest attyam; kezdel yften aldomafaua. Es
zent fferenc kezde mondany: O frater ffrancisce, te tewtel anya
bewnt ez vylagban, hogy melto vagy pokkolban; de frater lleo monda:
De yften tezen te myattad azanya yott, hogy meggy paradyeczomba.
De Bodog fferenc monda: ne mongy vgy frater lleo; De mykoron en
20 mondok: frater fferenc, te tewtel azanya gonoz myuelkedeteket yften
ellen, hogy melto vagy pokolba atkoztattatny, (Es) te vgy felely:
Adkoztattakkewzybe melto vagy zamlaltattnod. Es frater lleo monda:
ewrewmest, attyam | zent fferencz zok kewuezefekuel monda es foha-
zafokual es melyenek veresfuel | es nagy kayaltafokual monda: Oh
25 vram yften, fewldnek es mennek vra, En te ellened ez enne gonofa-
got tewtem: hogy mendeneftewlfoguan melto vagyoc atkoztattny. |
frater lleo felele: O frater fferenc: yften teged tezen olya, hogy aldot-
tak keztlez azonkeppen aldot. Es zent fferenc czudalcodak, hogy
ew myndenkort ellent felelwala, Es ewtet meg zegyengetuen monda:
30 Myre frater nem felelz vgy, mykeppen en tegedet tanoytlak? zent
34 engedelmeffeg nec myatta || paranczolok neked, hogy en bezedym
zerent felely, kykuel teged tanyotandlac. Ez keppen mondom: O fra-
ter ferenc, aloytode hogy yrgalmaz neked yften: ez enne bewn te-

tedert yrgalmaffagnak attya ellen: es menden vygaffagnac yftene ellenne: mert hogy nem vagy melto yrgalmaffagott lelned? Es te frater leo yftennek zemelyeben felely ez keppen: Semegykeppen nem vagy yrgalmaffagott lewlnewd. Es frater leo felele: Mongyad ymmar attyam, mondom azonkeppen, mykeppen paranczola. Es zent fferenc menybe fel emelet arczayaua. Es yftenhez menbe emelet kezeyuel. Es terdeplet terdeyuel. nagy fyralmual monduala: O frater ferenc, aloytode, hogy yrgalmaz neked yften, hogy ezenne bewnt tewtel yrgalmaffagnak attya ellen: Es menden vygaffagnak yftene ellen: hogy nem vagy melto yrgalmaffagott lewlnewd. Es frater leo felele: At-10 tyay yften, kynek vegezetlen yrgalmaffaga nagyob, hodnem te byned: azet tezen te neked nagy yrgalmaffagot: Es annac felette ad neked nagy malaftott. De zent fferenc edeffegeft haraguuan, es keneruetelt haboroduan monda frater leonak: myre, frater leo, engedelmessegellen merel ten||ny? Es frater leo ygen tyztelen es alazatost felele 35 zent attyanak: yften tugya, yo attyam, hogy myndencor azkeppen akarek fele[e]nem, mykeppen paranczoltaluala; De engemet iften zoltata ew akarratia, fcererent, es nem en gondolatom zerent, kyrewl zent fferenc ezudalkoduan, monda frater leonak: kerlek teged dragalatosom, hogy esmeg mongyad, mycoron magammot megquadlandom 20 mykeppen elezteb: hogy nem vagyok melto yrgalmaffagra; es myndenkor ezeket frater leonak mondyauala nagy fyralmual. felele ffrater leo: Mongyad attyam: mert ymmar ez zeruel azkeppen felelek; mykeppen akarandaz. Es zent fferenc kewnuezeffekuel ewueltuen monduala: O frater ferenc, alaytode, hogy yrgalmaz neked yften? 25 felele frater leo: Ez keppen: yrgalmaz neked yften. Sewt nagy malaftott vez te yduezeytedtewl yftentewl; es fel magasztat tegedet, es gyczewfeyt tegedet ewrewkewl ewrewkke: mert valaky magat alazattatya, menden felmagasztatyk. es nem mondhatok egyebett: mert yften zol en zamrol. Es ez alazatos vetekezefben es fuldalasnak 30 kenuezebe[s]n, es yfteny vygaffagban maradanak ewbrewn || hay-36 nalcorik Criftulnak gyczere tyre amen

f. k. 164-175

Aluerna hegye meglewleferewl

Felfeges yftennek hyv zolgaya és baratya zent ferenc: mert ew teremtewet es yduezeytewet mend ew zeueuel ewnmaga es egyebeknek myatta, kykuel tyztelhettiuala, tyztelyuala, Azert kegelmes es engedelmeffeges my wronc iefus cristus yduezeytenk Tyztelewnek esmeg tyzteffeget aduala, Mert mongya vr iften: ky engemet gyczer, gyczerem ewtet. Es azert valahoua megyen uala zent fferenc, Ez enne tyzteffegben vallatyk uala, hogy ynkab mend ez vylag yl czudalatos emberhez futtuala. Azert mykoron kezeleyt vala fewldekre auagy falucra es egyeb nemew helekre: ky latthattyauala eutet auag ylletthetiuala, bodognak aloytyauala magat az. De tewrtenek nemy ydewben, myelewt vallottauolna yduezeyteynek zebyt, hogy ez bodog attya zent fferencz el teruen spoletana new vewlgbelewl menne Romanyolaba, De az vton mykoron yuttottuolna phetrom hegynek nemynemew varaban, Es tehat ottegyal zolgaltatikual vy vyteffegnek nagy tyzteffege; hogy mykoron ezebeuewteuolna zent ferenc ott lakozoktol, monda ew tarfanac frater leonak, Mennyewnk ezekhez, mert yftennek segedelmeuel valamynemew haznalatott ||
 37 ew kewzewttek tezewnk. De ez mondot tyzteffegben valanak kylemb kylemb herrewlualo. fok gewlekezet nemefneppek: kykkewzewt uala nemynemew tufciabely vr Vrlandus new, ygen kazdag es nemes: ky czudakert, kyket zent fferenczrewl hallottuala: nagy ayoytatofagot ew hozzaya fogadottuala: es zent ferenczet lattny es hallany ygen kyuannyauala. De zent ferenc mykoron az mondot varba belmentuolna, hogy yoban fokaffagtol hallatattnak: fel haga nemy kewfarra es onnattlan pdicala ott allo fokaffagnak: Es ew nyeluen ez vala kezdety pdicacioyanak: penitencyet tarczatok: mert meg kewzeleytt menyörzag. Es ez bezedeken oly ayoytatoft es ew nyelue myat zent lelek bezzelle yfteny edes bezedekett: byzonoyttuan apof-
 30 toloknak es martyroknak kynymyat, Confessoroknac kemen penitencieye myat, Es zenteknek [z] fok tewredelme myat, hogy mend czudalyakuala Es halgatyakuala ewtet mykeppen angyalt: kyrewl ez felewl mondot vrlandus vr ewrewle Bodog fferencznec kyuanatuf yelenuoltan: Es ew czudalatus predicacioyatol yllettetett: Mende-
 35 nestewlfogua zerze magat zent attyaual bezelleny ew lelkenek ydueffegerewl. Azert az predicacio || meg leuen, Monda szent

ferencznek: En akernec valamyt te veled zerzenem en lelkemnek yduessfegerewl. De zent ferenc bewlczeffegnek zyyuel egezlen eze-
 fewltetett: monda: vram menyel ez holual, tyztellyed te baratydot: kyk tegedet ez ydneppe vendege hyutanak, Es az vtan mon-
 gyad meg valamyt akarz. De az engeduen, ebedutan fe, tere Es zent fferenczuel ew lelkenek yduessfegerewl tellyeffeguel zerze fe.
 Es vegezetyn monda: frater ferencz, nekem vagon, tulciaban egy hegyen: ky hyutatyk aluerne new hegynek, es ygen magas Azhok-
 nak, kyk magoknak yalo eletett kyuannak vyfelny fe, ha neked es tar-
 fidnak kell az hegy, ewrewmest en lelkemnek yduessfegeert neked fe 10
 adom fe. De zent fferenc, ky maganakualo helekett y, kyuanuala lewl-
 nye, holott yoban ewrewlhettne yfteny edeffegnek nezesere, Vgy
 hogy ez felewl ayandok haluan: Elezteb yftennek monda gyczeretett,
 hogy ew hyuy myatt fe llat ew yvhynak, Annakutanna halataduan
 vrlandus vrnak Es ezkeppen felele: Mykoron meg terendez te fewl- 15
 dedbe En boczatok te hozzad en tarfimbalo kettewt Es te meg
 mutassad az hegyet ewnekyk. Es ha lattatyk magasnak, ewrewmest
 te alamyfnadot fogadom fe. De ez felewl mondott vrlandus vr fe || la- 39
 kozykuala kewzel aluerna hegyehez nemynemew varaban. Es azert
 ez felewl mondott ydneppe el muluan: Es vrlandus vr feldebe teruen: 20
 zent ferenc boczata kettewt tarfy kewzewl: kyk meg kerefnek ew-
 tett. De ewk az helnek esmeretlenfegeert: Ez felewl mondott vrnak
 varat nagy nechezfeguel lewlek meg fe. De mykoron ez felewl mondott
 vrhoz yuttanak volna, Ewtewle oly kedueleteft fogatatanak, mykep-
 pen yftennek angyal. Azert hogy yutottakuala ez felewl mondott 25
 hegyre: es lattuan hollott czynalhattnanak lakohelyet, Annakuttanna
 lelenek ott egy kyfded pyaczott, hollott gondolanac yftennek newe
 gyczerettyre laknya. De az vylagyak, kyk oda vyttekuala az barato-
 kott, vaganak agakot: Es az agakban zerzenek nemy haylekot. Es
 ottogyel ez felewl mondott vrnak bolezoyauual helyett foglalu- 30
 iefus cristufnak neuebe: menenek azok zent ferenczert, hogy oda
 hoznak ewtett: Meg yzenuen neky ez mondott helyett ygen mezze-
 nek lenny fe. De zent fferenc ezt haluan: nagy ewrewmuel es gycze-
 rettett yftennek monduan vele ueuen frater leott: es frater Maffeust
 es frater angyalott, Menenek az vitezhez Es vele ewzuen, ez mondott 35
 hegyre fel menenek fe. De || mykoron fel mentekuolna: es nemy ke- 40
 ueset egy czerfatewueben nugottakuolna, ky tartuala meg nemy-
 keues menew fewldet az heltewl, kewlewmb kewlewmb madarak

febr.

futtnakuala ew hozza: Es ew hog hozza nagy vygofagual futuan:
 es nemelyek zalnakuala feyere: nemelyek terdere: nemelyek val-
 lara: nemely zalnakuala Zent fferencznek kezeyre |. kytt latuan
 monda tarfynak: Dragalatof attyamfyay, hyzem hogy my vronkiefus
 5 cristufnak neue gyczeretyre ez maganakualo helyen egy helyett czy-
 nalyonk |, Ezenne vygflagott mutattnak my yewefenkrewl my hu-
 gynk madarak. Es felkeluen mendenestewlfoguan vygan mene az
 felewl mondott [hal] herre, holot meglen semmy nemuala, hanem-
 czak faknak agyban egy zegen czynalt haylok. Es latuan maganak-
 10 ualo helyet: holott egyebektwel el tauoztattatuan ymadkozna, Czy-
 nala egy keys cellatt maganak ez mondot hegynek oldalaban, Es
 paranczola tarfynak, hogy ewhozza kenky ne menne, Es egyebett
 se boczatnanak, hanem csak frater leott, Mert ott ygekezykuala
 41 tenny zent mychal arhangyálnak negyuen bewytet ||. Es paranczola
 15 frater leonak, hogy tewbzer ne menne hozzaya egy nappon, hanem
 csak egyel keneruel es vizuel, Es veternyekoron euel egyel: [ky e] Es
 mykoron oda yewne egyebett semmytt ne zolna, hanemczak azt mon-
 dana: *Domine labia mea aperies*: es zent ferencz felelen onnattbelewl:
et os meum annunciabit laudem tuam: egyenbe mondananak veter-
 20 nyett. Es ha nem felel[e]ne, legottan el terne frater lleo. Es ezt azert
 paranczola Zent ferencz, mert nemykoron vala elmeyenek ezenne
 ryvewletiben: *sem nappual sem euel nem zolhatuala*, vgy vala yften-
 ben megnyomuadot, mely paranczolatokott frater lleo ewrewmest
 meg tarta mendenestewl foguan |. De tehatt frater lleo zent fe-
 25 renczet hyvfegeft lesezyuala es czyttenhameduen ewr_zzyuala mene-
 ben tehetiuala: lesezuen mytt zent ferencz tenne: es kymeluen. Es
 nemykoron lewlyuala ewtett cellaya kewl egbee fel emeltettet:
 azannera, hogy kezuel meg ylletthetiuala ewtett, Es tehatt meg czo-
 kolyauala labaytt: monduan kenuezesuel, yften, leg kegyelmes ne-
 30 kem bynesnek, Es ez zenfeges yambornak erdelmy myatt agyad
 42 lewlnem te yrgalmaflagodot. Es || nemykoron lewlyua ewtet fewld-
 rewl fel emeltettettuel bykfa kewzepiglen. Es ottogyel fok vala ez
 mondott faban Es ygen nagy magasoak valanak. Nemykoron lewite
 ewtett egnek ezenne magallagaba fel emeltettuen, hogy lathatya-
 35 uala ewtett. Es tehat frater lleo leterdeplikuala, Es magatt ew he-
 lere mendenestewlfoguan fewldre le teryeztiuala, Zent fferenc
 vala ymaduan magasagra fel vetettettett. Es azon frater lleo ymad-
 uan, zent attyanak erdelmymyat ayanla magat vr yftennek, mykep-

pen elezteb, Es ezkeppen yfteny malaztnak nagy latafit erzyuala. Es azert, hogy frater lleo, Zent ferenczrewl erezuale: Mert oly nagy ayoytatoffaga vala ew hozzya, mert ygen gyakorta Zent melegfegben eyeknekmyatta tudakozykuala zent fferencznek tytok dolgyn. Azert tertenek, hogy ez felewl mondot negyuen napokban 5 *febr. 18* frater leo mene veternyere, hogy zent fferenczett: mykeppen zoktauala: meg kerefne. Es hogy acellaba mentuolna es mondott uolna: *Domine labia mea aperies*: vram nyfad meg en ayakymott: mykeppen, zent fferencztewl vala zereztetett ezt mondany, De hogy zent fferenc nem feleletuolna, || hold vylagofoyttuan, kyeek 43 vylagoffaga bel megyenuala az hazba a haznak aytayan, Ezzebe ueuen, hogy zent ferencz nem volna ott, Es gondoluan, hogy kyuewl ymmadkozna, Es az erdewben ydestoua ewryzen, halla ewtett zolny: es meg kewzeleyttuen, hogy meg hallana, mytt mondana, holduylag meg mutattuan: latia zent ferenczet terden alua: 15 menbe arczaya fel magasztatuan es kezey fel emeluen yftenhez: es monduan ez bezedekett: Myczuda/enjedeffeges yftenem: Es my vagyok en, te fergeczked es te zegen zolgad. Es ezekett gyakorta monduan: egyebet nem monduala. Es azt nezy vala frater leo: lata egy zepp tewzellangot ygen fenlewt: zemuel nezny kyuanatost: 20 magas menbelewl zent ferenc feyre le zallanya, Es az langbol zo zozatlikuala, es zent fferenczuel zoluala, Es bodog fferenc monduala zolonak: Es frater lleo meghalla es hatmege yeppek: hogy ne bantana zent ferenczet ezenne czudalatos tyttkokban: vgy hogy nem hallyauala az bezedekett kyket monduala zent ferencz. De maga 25 lata, hogy zent fferencz ky teryez || tyuala ew kezeytt ez felewl mondot langbalol; De az lang el menuen: frater leo kezde losan oda menny, hogy ne erzettettnek zent fferencztewl. de zent ferencz haluan ew labaynac Sergefeet, Erdewnek nemy fayert, Es monda zent fferencz: paranczolok teneked my vronc iefus cristusnak ereyeuel, 30 hogy valamy vagy, meg aly, magadot se indohad. De frater leo legottan meg alla ez zentnek paranczolattyaert: es monda: en vagyok attyam. es nemikoron monda frater lleo: mert tehat vala ezenne felelemuel meg rettenet: hogy ha fewld meg nytaulna magat: ewrewmest magatt el reyttetteuolna; mert feluala, hogy zent ferenczett 35 megne bantana: es ew gyczewfeges tarsafagat ne veztene el. mert ezenne hiteuala zent ferenben: hogy ew nalanalkewl elny nem byzykuala. Es azert, valamykoron mytt zoluala zent fferenczrewl:

mondyauala ffrater lleo; En dragalatofim: mend nagyok: de zent
 fferencz ^{es} nagy, es nagyokkewzewl ^{egy} czudalatoflagyert: kykett
 45 yften myuelkedyk ew || myatta; Es azt ew rola es egyebekrewl ew-
 rewmeft bezellyuala. Azert nem czuda, ha meg rettenett ew zozat-
 5 tyara, kytt zent fferencz meg esmeruen, monda: ffrater p^{ee}corone,
 myre yewtel yde? nemde gyakarta mondani te neked: hogy enge-
 mett kyfertuen valahol yarz? Mongyad ennekem ha valamit latandaz
 engedelmeffegnek myatta, ky felele: Pater: Attyam [ha] hallak tege-
 dett zolny es mondany es nagy czudalatoflagual vymadny, monduan
 nem! 10 azt: ky vagy te enedeffeges yften? Es my vagyok en te fergeczked
 es zegen zolgald? Es tehat latek tewz langott menbelewl leytewtta
 es veled zolott: es szokzor neky felelny tegedett: Es harmaczor
 te kezeydett neky ky teryezteny: de az egyebekrewl nem tudok mytt.
 Es magat terdre le hayttuan frater lleo: nagy tyzteffeguel: mond-
 15 uan kere zent fferenczet: kerlek teged attyam, hogy mongyad meg
 46 ennekem ez bezedekett, kykett hallek: Es tanohmeg || engemett
 azhoc, kykett nem hallottam. De hogy mert zent ferenc ygen zereti-
 uala ewtett tyztalagert es alazatoflagaert, kyt valuala, Monda
 neky: Oh attyam fya cristufnak zemele: ezekben, kyket te latal,
 20 valanac meg nytattanak kett vylagoffagok: Egy vala terem-
 tewmnek esmeretyrewl, Es masyk vala enmagamnak esmeretyrewl.
 Mert mykoron mondomuala: ky vagy te enyftenem: es my vagyok
 en? tehat valek edeffegnek nemy vylagoffagaban, kyben latom-
 uala vegezettlen[t] yozaganak es yfteny edeffegnek melleget: Es
 25 hyttuanlagomnak melleges fyralmatt. Azert mondomuala: ky vagy
 te, vram yften, nagy bewlezeffegj f nagy yo g kegyelmeflegi: hogy
 lasmeg engemet, ky uagyok en: hanemczak egy kyfde fergeczke:
 galyad es vtalatus. De az lang vala yften: ky meg yelenek ennekem
 langnak zemeleben es zola mykeppen moysefnek. Es egyebekkewzewt,
 30 kyket akkoron monda yften en hozzyam: / hogy en tennek harom
 ayandokott. [tennek] kynek felelek. Vram en mendenestewl tyed va-
 47 gyok, Azert nenczen semym, hanem csak engalya ruham || es cordam
 es zoknyam, es ezek azonkeppen tyed ment enem, Mytt adhatok te
 nagyfagos ayandokodnak: mert meny es fewld es tewz es vyz tyed, Es
 35 mynd azok, kyk ewbennek vadnak, Vram kynek mye vagyon hannem
 mynd tyed? mert mykoron valamit neked adonk: tyedett agywk
 neked. Azert mytt athatok teneked: vram: fewldnek es mennek
 es minden teremtettnnek yftene? Tehat monda yften: boczassad te

kezedet kebeledbe: es valamit lewlendez add ennekem. ¹² De
 hogy bel boczattamuala, lewlek egy aranpenzt: oly [e] nagyott
 es oly fenlewt: es zeppett: kytt sonha nem latamuala ez vilagban:
 Es adam yftennek. De legottan monda yften: Agyad esmeg
 ennekem mykeppen elezteb. Es monda yftennek: vram nen-
 czen nekeem, Es nem zeretek egyebet semmyt, hanem csak
 tegedet; Es te zerelmedert meg vtalek aranyat es mendenmemew-
 uet. Azert ha valamit egyebett lewlnék en kebelemben: te tewted
 oda, Es azt meden vralkodoyanak adom. Es || Es ezzekett tewm ¹⁸
te neked, Es harmad adas leuen, En tēdre haytam magamot, es meg-
 10 aldám yftente: ky nekem ada: myt hathatnek adnya. Es legottan
 meg adatek nekem erteni: hogy az harmad adas yegyez aranyas
 engedelmeffeget: felleges zegenfeget: ez tyztalagos tyztalagot:
 mellet yften ew malaftyanak myatta oly tewkellest adta nekem
 tartanom, hogy en lelkem confciam semegyben nem zegyengett meg ¹⁵
 engemett. Es mykeppen micoron boczatamuala kezemett kebelembe:
 adomuala az penzeket yftennek: kyket ewnenmaga tewtuala kebe-
 lembe, Es vgy ada yften ennekem hatalmat lelkemben: hogy ew-
 tewle nekem engedet menden [iob] yombalol yfteny malaftnak my-
 20 atta: mendencoron ewtett zyuemuel es zamual gyczerem es nagyo-
 boyttom. Azert ezzek valanak az bezedek, kyket hallottal, Es az ke-
 zek kyket latal. De ogyad magadot frater a ty a m f i a, hogy enge-
 met touaba ne kymel, Es tery meg te celladba yftennek || aldoma-
 49 faual, Es valya enrolam zorgalmatus gondolatot. Mert keues napig-
 lan o ly czudalatos czudak latattnak ez hegyben: hogy mynd ez vi-
 25 lag czudalny fogya; Es tezen nemynemew hyrekett: mynemewkewt
 sonha nemfews ez vilagban valamely teremtettnék. Tehat frater
 leo eltere ygen ewrewlue. De azon felewl mondot negyuen napok-
 ban: azon aluerna hegyeben meg ylenek neky criftus tewzes Se-
 raph arhangyálnak zemeleben: nagy zent kereftnek ydnepe fele; ³⁰
 Es mykeppen fezewltetet: nyomuan vas zegekett es szebeknek yegyt
 oldalarol zent fferenczenek: mykeppen legendaya mogya. Es ezenne
 fenefseguel meg ylenek euel, hogy vewlgekett es kewrnewl allo he-
 gyekett ynka b vilagofoytottuala meg, hodnem nappnak fene. kyrewl
 voltak tanoc mend az paztorok: kyk az felben czordaua l vygyaz-
 35 nakuala. Criftusnak gyczeretyre Amen: legyen

febr.

k. 320—325.

Frater Rufennak kyfertetyrewl

Afifyabelewlualo nemes frater Rufen nehezen ewrdewgmyat
 50 gew||tretykuala lelkenek yduessfegerewl, ky vala zent fferencz-
 nek tarla zent ferencz eletynek nemy ydeyben. Mert kyfaltaty-
 5 uala ew yonhaban agg ellenfeg: hogy ew nem volna ydnew-
 2' XVIII. zewlewkwewzewlualo, Es az az terzetben valamitt zolgalna,
 mend el veztene. Es ez kyfalafert fok nappokon kemeneduen
 yonhaban: mendenestewl foguan lewtuala komorodott, es zomoro,
 Es ez ew dyadalmat zent ferencznec zegyenlyuala meg mon-
 10 dany, mendenestewl foguan ■ zokott vymadlagit es zenvedetteffegy
 nem hagyauala|. De agg ellenfeg akaruan zomorufagot zomorw-
 fagra adnya: kyuel nehezen zepphetyk yftennek zolgaya: kyl-
fewlualo kyfalast ada belfewlualo kyfalafra. Azert yelenek
 neky az gonoz kyfertett fezewlewlt cristusnak zemelyben. I monda:
 15 O ffrater rufine, myre gyewtrewd magadot ymadlagydban [a] auagy
 penetencyedben: mert te nem uagy ydnewzewlendewkwewzawl.
 Es azt hygyed ennekem, En tudom kyket valasztandok: Es ne hygy
 51 Bernaldo peter fyanak || ha ellent neked mondand, Ewt se kerdyed
 ez allattrol: mert ew, auagy egyeb ezt nem tuggy, de en, ky vagyok
 20 yftennek fya, yol tudom, Azert byzonual hogy en nekem, hogy te
 febr. 27. vagy karhozattacnak zamabalol. Es az frater ferenc, te tarsod, es ew
 attya karhozott; Azert valaky ewtett kewuetty, meg czalatyk. De
 frater Rufen vgyvala megfetetewltett fzetetfegeknec feyedelmetewl,
 hogy ymaran hytett es zerelmett zent fferenczben el vezetteuualo,
 25 es azt neky nem gondolyauala mondany|. de hogy zent attyanak
 frater Rufinus megnem mondottauala, vrnak zent lelke meg ye-
 lente. Azert ez kegyes attya latuan ezenne vezedelmet ez mondot
 fraternac lelkeben, Boczata vtanna frater Maffeus, hogy mendenes-
 tewl foguan hozza yewne. Mert frater rufen es frater fferenez laknak-
 30 uala azyfya hegyenek alata egy helyben kewzel affyfyahoz|. de frater
 rufen felele frater maffeusnak: maga my dolgom vagyon frater fe-
 renczuel? Tehat frater Maffeus, yftennek bewlczelegeuel egezlen tele
 52 tewlt ember, || meg esmeruen nylua gonoz ellenfegnek czalardsagat,
 monda: O frater rufine, nem tudod, hogy frater ferencz olyan ment
 35 yftennek angyal, ky ezzen vylagban ezenne lelkekett meg vylago-
 foytot, kytewl [e] myes yftenny malaftnak ezenne ayandokat vew-

tewk² Azert akorom enn, hogy te mendenestewlfoguan hozya yewy :
 mert en nyluala latlak tegedet ewrdewgtewl meg czalatottleny¹.
 de legottan frater Rufen yewue zent ferenczhez, Es hogy zent fe-
 rencz lattauolna ewtet tauol : kezde ewuewlteny. O frater rufine, ki-
 nek hewl² es megmonda mend zereuel kyfertetyt, kyt vallotuala be-
 lewl es kyuewl. Es zent attya megtanoyta ewtet, hogy az ky ez
 felewl mondottakot neky kyfaltauolna, vala ewrdewg Es nem cris-
 tus. Es azert ew czalardfaganak engedny nemkel; De mykoron
 mondand neked : te karhoztal, Tehat te batron felely neky¹es. [] ez
 legen te neked yegyed Es azon meg esmered ewtett ewrdewgnek 10
 lenny, / mert te zyued megkemenedett menden gonofagra : ky te tu-
 laydon tyztet. De aldott cristus sonha hyw || embernek zyuet meg 53
 nem kemenetyt, Sewg monda: Eluezem kemen zyuedet es adoc te
 neked tefty zyuet. De frater Rufen, hogy ferencz kyfertetnek zeret ben
 zereuel mondyauala, kyuel belewl es kyuewl erewffen gewtretettuala : 15
 kezde fyrnya es vymaduan zent ferenczet : es ew bewnet alazatost
 meg esmeruen azbalol melyett ewtewle el enyeztettuala, Es mynde-
 nestewlfoguan byz¹laltattatot yftenben zent attyanak ymtefemyat :
 mendenestewlfoguan valtoztatak yobra. De monda zent ferencz :
 eregyel fyam es gyouonyal meg, Es zokot vymadfadognak dolgat 20
 el ne hagyad; Es byzonual tudyd, hogy ez kyfertet lezen te neked
 nagy yozagodra es vygafagodra, mykeppen byzonfagat uezed hamar
 yden. De frater Rufinus tere cellayaba erdewben ymadny, Es my-
 koron aluala fok kewnuezefekeuel ymadfagra, Eme yewue hoza ag
 ellenseg cristusnak zemelyeben : smonda : frater Rufine, nemde mon- 25
 damee neked, hogy Bernaldo fya peternek ne hygy : mert karhoztal,
 azert y||madfagydban es kewnuezefydben ne myuelkegyel. Azert 54
 mytt haznal neked, ha ez vylagy eletedben es meg gyewtrewd maga-
 dot, mykoron meg halandaz es carhozol? Es legottan felele frater
 Rufen []. Tehatt az Ewrdewg meg haraguak, eltere ezene vezuel, 30
 kewueknek zernew gylekezefeuel, Affyfia alatuala hegyeknek romla- Első x.
 faual, hogy kewueknek fokaffaga futot nagy ter fewlden, holot / meg-
 len / meglehes meg yelenyk kewueknek zernew romlafa. Mert ez Első x.
 mondot hegynek vewlgen kewuek magokot ewzueuertek fok tewzet
 boczattuan. Azert yly nagy czudara es zewrnyew dologra zent ferencz 35
 es ew tarly ky yewuenek helyek kyuewl, hogy neznek ez vyfagott.
 Es tehat frater Rufen yelennen ezebeuewue, hogy ewtet az gonoz
 ag ellenseg meg czaltauolna. Azert mafodezor zent ferenczhez tere

Es letereytuen magat fewldre legottan ew bewnet meg monda. ky
 5 erewfeytettetyk zentfeges attyatol egezlen bekefegeft meg marada.
 Es mykoron az vtan fok kewnuezezekuel ymaduan, Emeé aldot crif-
 55 tus || meg yelenek neky, es mend ew lelket yfteny zerelmuel meg
 5 oluafta; monda: yoltewd, fyam, hogy hewl frater fferencznek: mert
 az ky meg zomoroytottuala, volt ewrdewg, De en vagyok criftus, te
 attyad. Es hogy erewl tegedet agyalac, byzonfagos legy: Ez legen
 teneked yegyed, hogy myglen ez vylagban lez, fonha nem lez zo-
 moro. Es ezkeppen meg alda criftus frater Rufent: es hagna ew-
 10 tett ezenne ewrewmben, Es lelkenek vygasagaban, Es elmeyenek
 fel magaftatafaban, hogy euel napuala el merewltetettuala yftenben.
 Es tehat erewfelytetek ezen malaftual es aldomaftual Es ewrewk
 yduewffegnek batorfagaua, hogy mendeneftewlfoguan vala egyeb em-
 bere valtoztatot. Es elmeyenek ezenne fel magasztatafara es ymadfa-
 15 ganak gyacorlatoffagara volt erewfelytetet, hogy allotuolna zenetlen
 yfteny edeffegnek nezefeben kyfded kerekfegnek alata, ha ewtet vala-
 ky nem bantottauolna. Azert monduala ewrola zent ferencz, hogy
 frater rufen mykoron meglen eluala: vr yefus criftoftol vala meny-
 56 orzagban meg zen||teltettett: es hogy frater Rufent nem ketelte
 20 zentnekleny ezenfewldewn uoltaban. Vrnak gyczeretyre Amen: —

k. 325-327.

ffrater rufennac czudalatos alazatoffagarol es
 engedelmeffegerel

Wala frater rufen yfteny edeffegnek gyacorlatos dolgaert az
 keppen yftenben el merewltetet, hogy hana voltuolna erzetlen: meg
 25 annakfelette sem vala ezefewltetet bezednek vettniualo malaftyara,
 Mert zolniualo malaftyra es batorfaga es zeppebezedé nem vala. De
 zent ferencz egy napon paranczola neky hogy menne affisba es
 pdicalna neppekenek, valamyt felleges yften neky yhlene. De frater
 rufen felele [Di]: Tyztelendo attyam, boczos nekem es ne kewlgy ez
 30 dologra: mert mykeppen yol tudod hogy bezednek malaftyat nem
 vallom, Es vagyok alazatos es femy tudo. De zent ferencz monda:
 Myert legottan nem engedele Azert paranczolo~~k~~ neked engedelmeff-
 segnek myatta: hogy mezeytelen, egy engalya ruhaban meg marad-

uan menye azyfba : es belmenuen varafba ezkeppen mezeytelenewl ||
 valamyt predicaly neppek[e]nek. | ky legottan, mykeppen ygaz enge- 57 *mar*
 dew, mezeytelen mene azyfba. Es tyztesszeg teuen, nemynemew egy-
 hazba, feltamada pdicalny. de germekek es neppek kezdenek mew-
 uettny es mondany: Oh yme ezek teznek azanna penetenczet, hogy 5
 leznek elmetelenek! Azonkewzbe zent ferencz gondoluan frater Ru-
 fennak tyztafagos engedelmeffegerewl es yly ew kemenfeges paran-
 czolatyarol: kezdewnmagat kemenfegest fegnye monduan: honnatt
 teneked, Bernaldo fya peter: semmyt mendenestewlfoguan paranczol-
 nod frater Rufennak: ky vagyon azyfbely nemefbakkewzewl: hogy 10
 mennyen mezeytelen nepeknek pdicalny? yftenre mondom, en tezem,
 hogy te onnatt fegytetel meg, melyet egyebeknek paranczol. De ezt
 monduan leleknek haragyaban meg mezeyeteleneyte magat: kew-
 tewfet le uete Es mezeytelen mene azyfba: vyuen vele frater leot,
 ky frater Rufennak kewntewfet vttanna vyzyuala. | kyt mykoron 15
 azyzabelyek mezeytelenewltett neznenek, mykeppen bolondott meg
 mew||uetykuala, Aloytuan ewtet es frater Rufeent nagy penetencze- 58
 ert meg kergetegewlny. De zent ferencz meg lewle frater rufent, ky
 ymmaran kezdetuala predicalny es ayoytatost mongyauala: Oh en
 dragalatosym, fufatok ez vylagtol; bewntewket hagyatok el; ege- 20
 beknek yozagat agyadokmeg. betegeket latogafatok: yftennek pa-
 ranczollattyat tarczatok, rokontokot zerelfetek[e], ha menorzagba *Elon' x*
 yuttny akartok; Penetenczet tarczatok: mert meg kewzeleyt meny
 orzag. Es tehat zent ferencz fel haga az predicalo zekbe Es predi-
 cala oly czudalatosfagot ez vylagnak vtallattyarol, zent akaratos 25
 zegenfegrewl, zent penetenczerewl: menorzag honnyanak kyuanfa-
 garol: ffezewlewt iefus cristufnak ew mezeytelenfegerewl, bozofaga-
 rol, zentfeges penetenczeyrewl: hogy mend ferfyw es azonember, kyk
 ologyel meg gylekeztene kuala nagy lokalfagual: ygen kezdenek
 fyrnya Es hyhettettlen ayoytatoffagual es yonhbely fyralmassagual 30
 fellefeges yftennek yrgalmassagat ewuewltykuala mennyekbe, Azkep-
 pen hogy hana || mend elmenek vy felel me | en meg fordolanac. 59
 es az napon azyfban volt ott allo neppek kewzt oly fyralm, hogy
 sonha nem volt az varafban vr iefus cristusnak kynyarol olyatan
 hallot fyralm. Es mykepen nepnek epeyterewl es cristusnak 35
yuby vygaztalasarol Es vr iefus cristusnak aldott neuerewl zent fe-
 rencz fel ewltewztete frater Rufent es ewnmaga egyenbe vele ewz-
 uen fel ewltewzek. Es ezkeppen felewltewzuen yftent gyzewltetek

es gyczerek: hogy ewnmagokot meg gyewztekuala es cristufnak
 yuhyt meg epeytettekuala, Es mellet ezvylagot vtalny mutattanak-
 uala, De terenek ez, vydeknek helyre, Es bodognak alaytiakuala ma-
 gokot azok, kyk csak ruhayoknak perémet ylletthetykuala, Istennek
 5 gyczeretyre amen

k. 328-329.

ffrater rufen ofrol mykeppen az ewrdewngewft
 zabadoy totta

DE ez felewl mondot frater Rufen ew zyuenek yftenhezuala el
 nagy ewgyekezeleert Es elmeyenek angyalomy nugodalmaert: Va-
 10 lamykoron valakytewl hywtattatykuala, ezenne nehezfeguel es ze-
 60 relmuel es zauanak ke||kefedelmeuel ewtet hyuonak feleluala, hogy
 latatykuala egyeb vylagbalol meg terny. Azert egyel hyutatak tar-
 fitol, hogy menne kenyerett, Ew mykeppen ygaz yfteny felele, neky:
 Attyamfya, en l elkemnek baratya, kerlek teged felleges iefufnak es
 15 mendenhato haromfagnak neuebe, segehetek meg yften zegenet. De
 hogy mykoron kerefuala kenert affyfyaban: yme hoztatykuala ele-
 ybe egy erewfen kewtewzet eredewnges ember, Es fok emberektewl
 [c] zerkeztetet, ky vitetykuala zent ferenczhez, hogy ewtet ewrdewg-
 tewl meg zabadoytana |. ky mykoron latauala frater rufent tauol, leg-
 20 ottan kezde ewuewlteny es kergetegewlly oly erewfen, hogy menden
 kewteleyt elzagatuan es mendennek kezebelewl elky zalada. De azok
 ezenne vylagrol czudaluan: meg kewtelezek ewtet, hogy meg mon-
 dana: myre ma zokafnal ynkab kynzatnak |. ky felele mert az zegen
 frater es engedelmes, zent rufen, ky eleue yew kewteluel, Ew ymadfa-
 25 gyual engemet meg gyoyta es kynoz. Es azert nem lakhatom tew-
 bet ez emberben. Es ezek megmonduan, legottan elky mene. kyt
 haluan frater Rufen (hogy az emberek ez az beteg vygazafat, Az
 61 frater || Rufennak nagy tyztelfeget teznekuala) Ada gyczeretet vrie-
 fus cristufnak, Es kyzlele azokat, hogy mendezeiben gyczeryek vr
 30 iefus cristoft.

k. 260 - 262.

frater leorol, mikent yelenet meg neky bodog
ferencz.

¶ Dyzeffegnek magyarazattya, ky testet meg ekefeyt Es lelket
malastra bel vyzen. malaft zeretew zent fferencz nagy tyztalag-
nak es galamby artatlanfagnakmyatta, kyt frater leoban ewrif-
uuala: Ewtett gyakortab tarfel vele vizyuala, es ew tytkyra gya-
korta evel es napual boczatyauala. Azert zent attyanak mend
ew tarly kewzewl nem volt oly, hogy ky inkab tudofbuolt-
uolna ew tytkyrol es czudayrol, mykeppen mondott frater leo.
Mert ew gyakorta latta ewtett egbe fel emeletlen. Es ew gyakorta
hallotta zolny yftenuel Es bodog azonual: es angyalokual. Meg
annakfelete lata tewzes vylagoffagot ewrya zallanya menbelew,
Es halla zozatott az vylagoffagbalol ew uele zolny. Ewes myko-
ron nemy napon egyenbe mennenek, lata zent ferencznek Arczaya
elewt egy zepfegew kereftett elewt menny. Es lata, hogy az
czudalatos kereft zent ferencz megaluan meg alluala az kereftys,
Es vala holot zent ferencz yaruala, az kereft elewte megyen-
uuala. Es az kereft vala yl fenefegew, hogy nem csak zent
ferencznek arczayat, De meg ekefeytuala es megvylagofoyt-
uala felewlualo eget es; Es mend ezeket frater ileo nyluan lattya-
uuala. Ez frater leonak nemczac eletiben tewt lok es czuda-
latoff vygalagokot, De halala vtan es, zent attya meg yelenek neky
monduan neky: O frater ileo, emlekezel hogy mykoron valek ez vy-
lagban, predicalokuala mend ez vylagnak yewuendew nagy hyrt. Es
mondomuala enmagamott zegen embernek lenny: ky, kynek ze-
relmeert yften enged es ad: Az zegencze ehfeznek dewge mellet
yftentewl nem hagyattatykuala meghalny, felele ffrater leo: yol em-
lekezem, zent attyam. Es monda zent ferencz: En valek az teremtet,
es az zegen ember, kynek zerelme[r]ert yften emberekre ehfeget
nem boczatuala. De alazatoffagert nem akaromuala magamot ye-
lentenem. Immar ma tudyad byzonual, frater ileo: hogy myvtan
elky mulok ez vylagbol: yewue zewrnewfeges es naualas ehfege,
vgy hogy ehfegtewl || lok emberek fognak meg halny. es az kep-
pen lewn. Mert netalamtal hatt ho nem uolt ez bezedek utan, hatal-
mazak meg mendenewt oly nagy ehfege, hogy emberek nem csak
fewueknek gewkeret De es faknak kerget meg ezykuala, Azert eh-

nov. 29

fegert embereknek foklaga veze el. Azert frater leonak az felewl
mondottakbalol tyzta artattlanlaga es zent ferencznek azon yfteny
baratlaga es meg feythetetlen prophetalas legen criftusnak gycze-
retyre amen

y. k. 262 - 264.

5 frater leorol mykoron latta uala zent ferenczet
fewlttewl. fel emeletlenny

Mikoron bodog attya zent ferencz kezdetuala erzeny vy yf-
teny malaftott Az ew aldol lelke, gyakarta egbe nemczak elmeye-
zerept de teftizerent es fel emeltetykuala fewldrewl. de lezenuala
10 ew hozya yftennek [cu] czudalatos kegyelmeflege: ez mondot
fel emelkedeffegben, hogy ment gyakarlatofban yfteny malaft-
nak ayandokat erzyuala, annal felyeb emelkedykuala fewltewl,
Mykeppen reyttethtyuel ewneky teb tarfy ewrzewtek, Es azzon-
64 keppen frater leo, || kyt ew galamby fewg Angyaly artattlanla-
15 gaert gyakorta zent ff erencz ymadfagnak es egyebnemew yfteny
dolgok kewzewt hagyauala lenny. Azert az frater leo, gya-
korta erdemle lattny zent attyat egbee feleemeletlenny, Es ynkab
kezewfb[e], menyey zenteknek gradofazerent, yozagrol yozagra haz-
naluan: leplebe fel emeltetykuala yftenhez. Nemykoron ez mondot
20 frater leo lata zent fferenczet ezennere fewltewl felemeletlenny:
hogy nem yllethetyuala ew labaytt|. Nemykoron latta ewtett fel-
emeletlenny faknak teteyere. Nemykoron latta ewtett ezenne ma-
gallagra feluontlenny, hogy elygy lathattyauala ewtett. De mykoron
bodog zent ferencznek yllethetyuala labat, meg ewlelyuala es meg
25 czokolyauala ew labayt: Es ayoytatof ymadyauala monduan neky:
Iften legy kegyelmes ennekem bewnewfnek Ez zentleges yambor-
nak erdelmemyat; Agyad te zentleges yrgalmaffagodat lewlnewm
ennekem. De mykoron ezenne fel emeltetett nezne es ewtet nem
65 yllethetne, || Magat zent ferencznek alata leteryetztuen, ayoy-
30 tatoft ymadfagot elfewhewz hafonlatoft tezenuala. De ez zent
attyanak fel emelkedely voltak aluerna newew helyen es egyeb
fok helyeken. De zent ferencz ew febynek helyt hagy csak
frater leonak ylletny, Es frater leo mendennapon kewlewmb [ruh]
vy ruhaua kewtewzyuala az czudalatos valzegeknek (he-) febenek

helytt vének meg tartafara : es ferelmnek engedelmere : minden nap meg vyoytyauala tyztoytuan : czetertektewl megualuan es pentektewl mend napottefteg : kyben femegy nugodalmat nem akaruala ew febynek vettny : hogy cristufnak [fe] zerelmeert kereftfanak ferelmeben auagy kynyaban ygaz fezewlewt cristufual fygene. De nemykoron az tyztes febekuel yegyezet kezekett akaruan vette frater leonak zyue eleybe, ky keznek vetefebelewl frater lleo azanna ayoytatoffagat erzuala ew zyueben : nagy elyg hogy meg nem hialuala gyakortaualo zypegefeknek yduessleges felelemre valtoztatuan. cristufnak gyczeretyre, Amen : — ||

10

k. 278—281.

Zent febekrewl ualo czuda

66

MEne czudalatoffagual legenek Az zent ferencznek zent feby meltoc : Teczyk az nemynemew esmeretes czudaban, yelenlegeft mutatuan Nemynemew [fra] predicalo fratereknek gylekezetyben. Mer vala az gylekezesben nemynemew predicalo frater, ky bodog ferenczet ez keppen gylewly uala ew yonhaban, hogy sem yrafban ewtett latnya, sem bezedben hallanya, sem zyueben hyhetyuala zent febeknek helyuel ekefewltnek lenye. Azert mykoron emondot barat lakoznak hegyekeluwl ez mondot conuentben : kynekebellew hazaban meg yrtakuala Zent ferenczet [ew] zent febeknek helyuel : hytet-20 lenseguel es gylewseguel yndoltatott, Az frater el mene tytkon [ke] es az zent attyanak zent feby helyet ~~kefnel~~ eluakara, vgy hogy mendenestewlfoguan m femmy meg nem yellenek. De mafod napon mykoron azon frater ewlne az aztalnal : neze zent ferencznek kepere es lata ot [al] az helyeken vyab febekett, holott el uakartauala, ment 25 elezteb uoltakuolna. Es [gondoluan] meg || haraguuan gondola, hogy 67 eleztebe tekelleteft nem vakartauolna el. Es ydeyt varuan, mykoron lenky yelen nem uolna. Mert ky gonozt myuelkedyk vylagofagot vtal, Malodeczor elmene es zent fferencznek feby helyt azanneban vakara el, hogy az kepnek alataualo mezeytys el romta. De 30 harmad napon, hogy mykoron azon frater az aztalnal ewlne : tekente zent fferencznek kepere, Es Ime lata az sent febeknek helyet oly zeppen es vyan, hogy sonha vyaban meg nem ylentekuala, ment

-kefny

inave.

te hat. Tehat az frater alnokfagnakmyatta meg feteteffewle, Es kegyetlenfegnekmyatta rezeztetek: ew bewnehez tewn harmad bewnt, Es monda ew zyueben: Istenre mondom, hogy en az febeknek helyt vgy vakarom el, hogy sonha touaba meg nem yellenek. Es mykeppen
5 zoktauala varny ydeyet: ky ydewben embereknek zemy nem latnak, Es elfeleduen hogy yften zemeynynek mendenek nyaluan vadnak es meg yelenuen, hyrtelen haragual vewe kelytt Es kynaya az kepprewl febeknek yegytt: fefeteket es mezetes kynaya. De legottan mykoron kezde vayny: kezde [eleuen] az vayasokbalol eleuen
68 veer ky zarmazny, || Es az ver hyrtelen ky buzdoluan meg verefeyte az mondot fraternek arczayat es kezet: es kewntewfett. De az frater meg yeduen le efek hogyhana meg holtuolna. De az zent febekbelew ewtlewt vyer futuala az kewfalon: az maualyal myat ky ewtletett. Azon kezbe ez mondot conuentnek frater yglekezenek ez fe-
15 kewhewz mykeppen meg holthoz: es magokot gondoluan annak gonozfagarol: ygen bankodanak. Meg annakfelete latuan, hogy az ver zenetlen ky futuala az febbelew: bel dugak az febek helytt ruhaual es gyapotual, az ver megfem allatthatykuala. Azert feluen hogyne azt: kewz nepek ezekbe venne: Es hogy ezbelew leuzat
20 tot es zydalmat ne vallananak, Gondolanak ayayatofst azon zent fferenczhez folyamnya. Es az prior mend az conuent belyekuel magat le uetkezettuen: zent fferencznek kepe elewt magokot fegyuen: Es kewnuezefekuel kerek bodog ferenczett, hogy ez mondot fraternek vetket yrgalmazuan meg boczatna, Es az vernek folyalat mel-
25 toltattnak meg allattny. Es legottan azocnak alazatoffagaert ymad||-
69 fag lewn meg halgattattot, Es az Ver touaba ky nem futott, Es mendentewl tyztelendo zent febek ew zepfegekben meg maradanak. De ez mondot frater tehat lewn ez zent ferencznek oly ayoytatoffa: hogy aluerna helyrewluo baratok es valyak lewtlenny. De az fra-
30 ter ayoytatoffagert mene aluerna hegyere Es az megueresewlt gyap-
podpan vewn uele es ada az baratokna. meg annakfelette yewue ayoytatoffager zent mariahoz de angelisrolualohoz, Es zent ferencznek menden mew helyet ayoytatofst nagy tyztesszeguel es fyralmual meglatogata. Mert valaholott zent fferencznek myuekedeseben
35 es marhayaban lewlhetuala: oly ayoytatof kewnuezefekuel fyruala: hogy kyk latyakuala, azokes fyrnakuala hozyaya keppeft. Es ew mend ez meg mondot czudakott aluernaban es affyfa lakozo sok[o] baratoknak elewte meg mondottauala, Ew tarfy ott nem voltokban:

mert netalamtal ez fewlewlmondottat, alaytanak ew zerzetynek zemermiere. Meg annakfelete bodog ferencznek erdelme myatt. lewn oly ayoytallos, Azkeppen baratyhoz yokeduew, hogy mykep-70 pen ewket valamykoron nem latthattyauala, Azonkeppen azvtan zerelmnek erewfewduen, Ewkett tyztelyuala attyafywy zerelmnek 5 kyuanattyaua / cristusnak gyczeretyre Amen :

k. 305-307.

Mykeppen zolot Criftus frater Maffeufual: ez
arroualo.

MI bodog attyanknak ferencznek ew zent tarly : byzon marchau-
al zegenek, de yftenuel kazdagok: nem kazdaglagokot aranyban 10
auagy ezewftben, De zorgalmassagual zorognakuala kazdagolny
zent yozagokual: kykuel zokot embereknek ywttnya byzon es ew-
rewk kazdaglagokra. Azert tewrtenek nemy nappon, hogy frater
maffeus, zent attyanak t valasztott tarly kewzewl egy, Mykoron egyeb
tarlyual yftenrewl bezeluala, egyk kewzewlek monda: hogy vala 15
neky yftennek baratya: ky byrya uala czelekedew elettnek es
yfteny edes elettnek nagy malastyat, Es ezekuel valluala mely-
fege alazatoffagot, kyuel magat nagy bewnewfnek aloytyauala: ky
alazatoffag ewtett meg || zentelyuala es meg erewfewtyuala, Es 71
gyacorta yfteny ayandekokban meg neuelyuala. Es mely iob: sonha 20
ewtett bewnbe nem hagyauala efny, hogy ky Czudalatoffagokot
frater maffeus halla, es ezebeueuen azt lenny ewrewkelew yduel-
segnek kenczenek, Az anneban geryede meg, ez mondot alaza-
toffagnak zerelmeben: yfteny meltosagos yozagat ewlelefuel:
hogy nagy buzgofagban arcyayatt menbe fel emeluen, magat 25
kewteleze erewf fogadafual: hogy ez vylagban akarattyaua tebe
nem vygadna: Myglen az fenefleges alazatoffagot ew lelkeben nem
erzene lenny, Es ezt fogaduan: ez zent gondolatnak dolgaban Al-
uala gyakorta cellayaban belrekeztuen, Es vr yftennek elewte mond-
hattlan fohazkodafokual magat ewztewereytyuala: mert latta- 30
tykuala neky, magat embernek mendeneftewlfoguan meltott
pokolnak lenny, ha az zentfeleges alazatoffagban nem elettuolna:
mykeppen az yftennek baratty (kyt hallottuala telyefinek leny

yozagokual] mendennel kyffebnek aloytyauala magat leny Ewnewn-
 72 bennete, mendeneftewlfoguan pokolnak leny meltot || magat aloy-
 tyauala. Es mykoron frater maffeus ezkeppen bankoduan izok na-
 pokon meg maradotuolna, Ehfequel zomywfagual es fok fyralmaffa-
 5 gokual magat ewztewuereytetteuolna, Tewrtének hogy nemy napon
 belmene erdewbe es altal menuen az erdewn az mondót ayoytatof-
 lagert Es erewfen ky boczatuan fyralmnak ewuewltefet Es kewn-
 uezefeket Es fohazkodafokot: kereuen ez mondót yozagot yftentewl
 neky adattny. Es mert vr yften yonhabely teredelmefekett meg vigazt
 10 Es alazatoffoknak zauyt meg halya: lewn neky keczer zozad menbe-
 lewl, f monduan neky: frater maffee! " ky zentleleknék myatta aldot
cristoft meg efmered: ky felele: en vram! Es vr yefus ewhozaya:
 Myt akarz adnod ez zent malaftnak byrafara? Es frater Maffeus fe-
 lele: Vram en feyemnek zemytt. Es monda neky vr yftten: Akarom,
 15 hogy zemed legyen es malasztod. De frater maffeus marada ez kyua-
 natof[fagnak] alazatoffagnak azanna malaftyaban Es yftennek vyla-
 goffagaban, hogy gyakorta uala vygaffagban, Es gyakorta mykoron
 ymadkozykuala, tezenuala nemy egyeffleges vygafagot, Es tompa
 73 zoual || tezyuala, mykeppen galamb v. v. v. Es vyg arczaual yfteny
 20 edeffegnek vygagabyn lakozykuala. Es ez alazatof frater magat
 aloytya uala leny mendentewl kewffebnek], falernay zent elmew
 frater Iakab kerde [v]ewtett, myre az vygaffagban a verfett meg nem
 valtoztattyauala? ky felele nagy vygafagual: hogy mykoron egy al-
 latban menden yozag tewltetyk: nemkel a verfet megualtoztattny.

Gy. k. 417-418.

25 Mykeppen vytettetetuolt zent clara euel
 yften zewletety napyan az egyhazba

Clara allattyaban es vr iefus cristufnak neueben ayoytatos
 men: Mykoron nehezen beteglenek zent Demyen egyhazanal: egye-
 bekuel nem mechettuala yfteny zolgalatonak adafara, De ywtuan
 30 Aldot vr iefus cristus zewletety napyanak ydnepere, kynek zewletety
 napyara az apacza lyanok zoktakuala myfere meny es vratt uenny,
 Egy euel bodog klara: mend az ydnepre menuen, ewnewnmaga Az
 betegfegben meg nehezeden meg marada, Es vala nagy zomorofag-

ban Azert hogy nem lehettuala tarfy kewzt yly ayoytatof ydnepbe. De
 vr iefus criftus akara meg vygaztalny ez ew hywfeges lyanyat, Tewe
 ewtett lelkeben yefest yfteny zolgalatok kez lenny zent fferencznek
 egyhazaban veternyen es myffen. || De mykoron az lyanak zent **74**
 Demyembewl yfteny zolgalat meg teuen tertenekuolna zent Clara-
 hoz: mondanak: „vayha velewnk yewheczuala, Dragalatos clara
 azony: mely nagy vygalagot my vallank ez ewdnewzewytew yften-
 nek [ydnep]zewletetty napyan! De az Clara azon felele: En hugym:
 Es en dragalatoslyanym: halat adok vr yefus criftusnak, mert ez
evnek menden tyzteffegere es nagyobara es tyzteffbere es ayoyta-
 toffbara, melyet ti []. Mert vr yefus criftusnak tetelme myat:
 es en bodog attyamnak ferencznek zerzefe myat: ben uoltam en
 attyamnak ferencznek zent egyhazaban, Es testy fileymuel es lelky-
 uel hallam mend az Eneklest es az orgonalaft: megannak felette
 aldot testett vewk ottan. Azert ez enne malaft nekem leuen ewrewl-
 yetek Es iefus criftoft mend zyuetekuel gyczereték. Mert ytegyel
 betegewl fekewk Es nem tudom hogy testembenee auagy testem-
 kewuewlee voltam mend ez yfteny tyzteffegben, Mykeppen felewl
 mondam: zent fferencznek vr iefus criftusnak gyczeretyre.

marc.

k. 41q - 42o.

Mykeppen kereftet czudalatoft teryezte ky ke-
 nyereknek

Ayoytatos zent clara es kereftnek tanoytuanya Es bodog fe-
 rencznek || nemes palantaya Oly zentfegew vala, hogy nemezak **75**
 pispekek, gardinarofok: De papa es kiuanatoft kyuanyauala hal-
 lany es latny, Es gyakorta papa ewnkepere meglatogattyauala ew-
 tett. Azert nemykoron vr papa mentuolna zent Claranak monofto-
 raba, hogy ewtewle, ky vala zent leleknek tytkofa, hallana mennyekett
 es yfteny zepp bezedekett. Azert monnayk leleknek ydueffegewl—
 es yfteny gyczerettrewl z kafeyg bezeluen, Azonkezbe zent Clara
zerzete kenerekett az aztalokra menden apaczanac, kyuana meg-
 tartany az criftul vycaryufatol meg aldatot kenerekett. Azert
 aldomas meg vegezuen, zent Clara terde lehayoluan papanak
 elewte: nagy tyzteffeguel kere ewtett hogy meltoltattnak az aztalra

tewt kenereket meg aldanya. De az papa felele: hywfeges hugom Clara, En akarom, hogy te algyad meg az kenerekett, Es tegyed aldott cristufnak kereftett ew ryayok, kynek magadott egezlen aldozott aldozast ayandekoztal. De az zent Clara felele: zentfeges attyam, enge-
 5 gyed ennekem: mert ezben volnek ygen meg pyroytando; hogy en, ky vagyok egy hytuan azonyember, mernek tenny yly aldomaft ||
 76 Cristufnak vykaryusa elewt! Es fellele erre papa: hogy vakmerewfegnek ne uetessék, De annak felette ebbelew ligen erdelmed te neked, Vzent engedelmeffegnek myatta: hogy ez kenerekre tegyed zent ke-
 10 restnek egyett Es aldyad meg ewkewt vrnak neuebe. De az zent Clara, mykeppen engedelmeffegnek lyanya, Az kenerekre kereftet teuen Ayoytatoft meg alda]. llogottan yelenek byzonual mend az kenereken kyreztnek czudalatos zepfegew yegye]. kykben fokban ewtekuala nagy ayoytatóffagual, Es teben czudaert touaba megtartot-
 15 takuala. Annakelett papa czudalkoduan Cristuf lyanyatol lewt yozagos kereftrewl, Elewzewr cristufnak halat ada, Annakutanna bodog Clarat vygalagost meg alda]. llakozykuala ez mondot monostorban egy ortulana nevew apacza, zent Claranak annya: es Agnes azon, zent Claranak ewcze: Egyeb fok zent apaczakual es cristufnak
 20 lyanyual mend telyefek valanak zent lelekuel: kykhez zent fterencz fok betegeket kewlduala, zent Crestennek yegyeuel: kyt mend yonhokual tyztelnekuala: Valamennyen meg yegyztettnekuala, egez-
 77 leguel terne||kuala meg Cristufnak gyczeretyre Amen

Gy. k. 316-317.

Mykeppen frater Egyed vonot kynemy mestertew
 25 ketfegebelewl

Azkoron, kyben meg eluala zent Egyed, vala nemy nagy mester Predicatoroknak kewzewtte: ky fok elmenek myatta valla nagy ketfeg: Aldott cristuf Annyak zewzefegerewl. mert latattykuala neky lehattetlenfegnek: hogy Annya volna: es zewz. de maga by-
 30 zon hyw, ew ketfegerewl bankodykuala, Es kyuankozykuala, hogy meg zabadolhattna valamyl vylagofolott elmeyew embertewl ezyly nemew ketfegtewl]. Es azert mykoron hallottauolna: hogy frater Egyed voltuolna ygen meg vylagoffolot ember yftentewl, vgy

hogy ew elmeyenek magasztalaban gyakorta el rywtetykuala:
 meg vegeze ew zyueben ewhozza menny: byzuan ez mondott
 ketfegtewl meg zabadolny ez yfteny embernek myatta. Azert.
 mykoron yutottuolna ewhozza, De zent fferencz ewnek yewue- *el'no' X*
 fet, yogondolattyat es kyfalafat annak elewtt meg tuda ew lel-5
 keben: my elewtt valamyt neky mondottuolna. Elewl lewle
 ewtett zent ferencz es tartuan egy efftapot kezeben, monda neky:
 Oh Attyam fya predicator! es ewte || az fewldett f monda ezt: zewz 78
 zewlefenek elewtt. Es hol ewtewtteuala az estapual az feldett, Az
 helyen legottan kewltuala egy zepfegew lilium. Es massodezor ewt-10
 uen az fewldett monda neky: Oh attyam fya predicator, zewz zew-
 leffeiben. Es az helyen esmeg kele egy zepp lilium vyrag |. harmad-
 czor ewttuen az fewldett monda neky: Oh Attyamfya Predicator:
 zewz zewlefenek vtanna |. es ott kele harmad zepfegew lilium. Es
 ez leuen el futta az frater Eged. De az predicator legottan meg za-15
 badola menden nemew kefertetyewl | mondol, Czudalatos es vy
 hyr lattuan. Es mykoron ezebe vewtteuolna, ewttett lenny frater
 egyednek, ezenne ayoytatoffagott fogada ew hozza, hogy ewtett
 es az frater Egyednek zerzetett czudalatoft fel magastattyauala.
 Criftusnak gyczeretyre Amen

20

y. k. 33.

hogy alohad vrfagnak lenny felettebualo ala-
 myznakot: ez arol ualo

Ez bezedekett gyacorta mondyauala az bodog ferencz ew
 attyafyaynak: Nem voltam ragadozo alamyzna keresefekben, es
 bennekeluen, kellettfezenek felette. Myndenkoron keuefebbett vewt-25
 tem, mynt ennekem kellettuolna: hogy egyeb tarfim ne czal|attna-
 nak meg rezyben: mert ez || ellen teweunek or ag volna zerzettnek. 79

Gy. k. 33-34.

Criftusnak bodog ferenczre latogatafarol, hogy
ewneky tanalczot adna barátoknak
segedelmere: —

Mikoron az mynifter ymtene zent fferenczet, hogy valamyt
5 engedne az barátocnak csak kewzewnfegben, Vgy hogy ezenne
lokaffag vallana valamynemew marhat, kyre folyamnanak. De bo-
dog ferencz ymadfagaban hyua criztuft, Es ezen kerde tanalczot
criftoftol |.ky legottan felele neky monduan: En menden marhat
eluezek yelenfegef**elyet** es kewzfeg**elyet**. Annakuttanna valamen-
10 nyett new ez zerzett, mendencoron lezec kez ehfegben meg segelle-
nem, Es mendaddeg eleltetem az zerzettett: meglen enbennem
byzyk.

Gy. k. 34-35.

Penznek megvtalafarol es mykeppen az barátot
gewtre meg. ky ewtet ylletteuala

15 CRiftusnak ygaz barátya es kewuetewe zent ferencz: mend
ez vylagyatt tewkelleteft meg vtala: mendennek felette vtaluala
penzt: Es kyzyuala ew barátytt bezeduel es pelldaua: eltauoz-
tattny az penzt mykeppen ewrdewgewt. Azert ez be wlcze feg
80 adatottuala Zent ferencztewl fratereknek, hogy ganay es penz || ze-
20 relimnek egy yutalmaual mertekletnenek. De tewrtének nemy na-
pon, hogy ez vylagy pap mene bel Porciuncula bely zent marianak
egy hazaba ayoytatoffagnak kedueert, es aldozafnak kedueert vete
egy penzt az cereft melle. Az ember el menuen egy nemy [paraszt] fra-
ter parasztol kezébe wewue az penzt es vete egy ablakba. De hogy
25 meg mondottakuolna frater ferencznek, Az frater lattuan vettkeze-
tyt, folyamak boczanattra, Es fewldre leteryeztuen magat, ada
verefegre |. fegye ewtett zent ferencz, Es azmondott penzrewl ke-
menen fegye meg, Es paranczola neky, hogy az ablakbalol [fel] fel-
uegye az penzt tulaydon zayaual, es kyuyge az fewuennek helye
30 kyuewl, Es ewtett vesse tulaydon zayaual zamarnak ganayara. De
hogy az frater az Paranczolatott nehezen telyefeytyuala meg: mend
azt nezewk es hallok bel telenek nagy felelemuel |. Es tehat ynkab

vtalak meg az zamar ganayahoz hafonlot penetz, hodnem az zamar zarat. Es vy peldakual ewfewltettnek zent ferencztewl az penzt vtainy. Azert penzt ne zereffetek, mert czalard: — ||

44. k. 39-41.

Mykeppen tanyoytotta az baratokotalamyznaert 81
menny

5

Mikoron kezdetuala bodog ferencz vallany ezenne baratokott, ewruendezykuala ewnekyk nayaffagokrol, Es hogy vr yftenn ada neky tarlafagot, Es azanneben zeretyuala es tyztelyuala ewkewt, monduala nekyk hogy ne mennenek alamyznaert. Es mykora p. 12. ygen meg faradottuolna, mert latatykuala neky, hogy koldolny 10 zegyenlenenek meny. Azert engede ew zemerneknek, minden nap ewnewn maga megynuala alamyznaert. Es mykora ygen meg faradottuolna, mert vala ez vylagban gewnge ember es beteg termeszety zerent, Es nagy zenuedetyert es gyewtrelemeert ykab bedtegewltuala meg; Gondoluan magat, hogy ezenne dolgott ewnewn 15 maga nem vyfelhetne, Es hogy ewk voltakuolna erre hyuatalofok, yollehett zegyenlykuala az koldulast tenny, mert csak nagya-eleg efmerykuala telyeffeguel, Sewg oly ertelmefek sem ualanak, hogy csak azt mondyakuala neky: my es el megewn alamyznaert, — Monda nekyk dragala attyam fyay es en fyaczkaym, Ne zegye||nletek 82 alamyznaert mentettek, Mert vr yften myeretewn magat zegenne tewe ez vylagban: kynek exemplomauval valasztok magonknak .:hyttuan zegenfegnek eletytt, Mert ez mynekewn [ele] ewrewkewn: kyt vr iefus criftus kerefett es hagyott mynekewn valasztottynak, Es mendennek, kykew peldayauval akarnak zentleges zegenfegben 25 akarnak elnye. Byzonual mondom nektek, hogy ez vylaagnak fok bewlczekewzewl es nemefekewzewl fognak yewny ez gyewlekezefbe, Es nagy tyzteffeguel es malaftyual mednek alamyfnaert. Azert mennyetekel byzuan es vig elmeuel alamyznaert yftennek aldomasauval. Es ynkab ewwmeiben es vygaban kel men- 30 netek alamyznaert: Ment az, ky egy penzbelewl zaz penzt ad, Mert azoknak adtok yfteny zerelmett, kyktewl kertek alamyznatt: monduan: Iftennek neube tegyetek alamyznat nekewn, Mert yftennek

zerelmehez [zem] fewld fem men hafonlatyk. De mert meglen ke-
 ueffen valanak az baratok, nem boczathattyauala ewket ketten ket-
 ten: myndenykyt kewlewn boczattyauala Castellomokba es falukba.
 83 Es || ez leuen, Mykoron meg tértenekuolna az alamyznauala, kyket
 5 lewltenekuala, Mendenek mutattyauala bodog ferencznek, Es egyk
 mafyknak mondyauala: en nagyob alamyfnatt lewltem, hogy ne
 te. Es ezen ygen meg ewrewle bodog zent ferencz, lattuan ewkett
 oly vygan es ewrewlewket; Es adtolfoguan myndenyk erewmesben
 keruala bole^zot alamyznaert menny. Gristufnak gyczeretyre Amen
 10 legyen

13.

gy. k. 42-44

Mykeppen fegye meg az baratokot kyke czynal-
 takuala oduary aztalt.

Mikoron yewtuolna fratereknek nemy mynyftere zent fe-
 renczhez vr zyletetynek ydnepett zolgalnya fratereknek lako helyre,
 15 Es az baratok mynyfternek kedueert es az ydneppnek: czynalanak
 aztalokot nemykeueffe tyztessen es oduarzerent, az zewletettnek
 napyan nemel es zep es feyer abrozokott tewnek az aztalokra es
 eueg poharakott. De zent ferencz etelre le zaluan kamorayabol,
 lata az aztalokott magaffan meg uettny, Es oly oduar modra, Te-
 20 hat legottan tytkonnan elmene fueue egy nemy zegennek caplayatt
 84 es bottyatt, ky az napon oda yewue, Es lassu || zoual ky hyua tarfa-
 nak egykett es ky mene az ayton. De azonkezbe az baratok bel-
 yewuenek az aztalra; De mer hogy bodog ferencz zerzetteuala,
 hogy ne varnak: mykoron legottan elnem yewuala etelnek ydeyen.
 25 mykoron allottuolna nemykeuefett, czergete aytokewl Es ew tarfa
 legottan meg nyta neky. Es yewuen caplayat hatara uettuen es
 botat kezeben hozuan: mene az haznak aytayara, holott az baratok
 eznekuala: mykeppen zaradnok es zegen, Es ewueltuen monda
 azt: Istennek zerelmeert tegyetek alamyznak ez zegen zaradnoknak
 30 es betegnek. De az mynifter es egyeb baratok legottan meg elmerék
 ewtett Es az zegennek felele mynyfter: Attyamfya, myes zegenek ua-
 gyonk: mert fokban uagyonk, kel mynekewnk az alamifna, kyt vallonk.
 De az vrnak neuebe, kyt neuezel, yewybel az hazba, f adonk az alamyf-
 nakban, kyket vr Isten adott nekewnk. Es mykoron belmentuolna es

allana az baratoknak aztala elewtt, Az mynifter ada neky talat, kyben
 ezykuala, es azonkeppen akenerben; es elueuen, az aztalnal ewle
 baratoknak elewtte. Alazatoft le ewle a tewz mellett, Es fohazkod-
 uan || monda az baratoknak: Mikoron latam ez aztalt tyztelen es 85
 oduar modra zerzettett, Gondolam, hogy ne legyen zerzettefegemnek-
 nek aztalla, kyk menden napon mednek aytoral aytora alamyzna 5 *nb.*
 ert|. Mert, en dragalatoftym, ynkab illyk mynekewn Criftus alaza-
 toffaganak es zegenfegenek peldayat kevettnewn, hogy nem ment
 egyeb zerzetnek; Mert erre vagyonk hyuatalofok es yaronk vr elewt
 es emberekelewtt; Azert malattatyk ennekem, hogy ewlyek mykent 10
 kyfded baratt. Mert yftennek yeles nappya es egyeb zenteknek ynkab
 tyzteltetyk fogyadkozasual es zegenfeguel, ky myat es az zentek
 nertek menorzag, hodnem ment tyzettefeguel es torkoffagual: ky
 myatt lelek el tauozyk men orzagtol. Es ezbelew zegenkedenek
 az baratok, Ezekbeueuen, hogy ew tyzta ygazlagot mondyon, Es ne- 15
 melyk kewzewlec kezde erewffen kewnuezny, Ezekbe ueuen, mykep-
 pen az fewldewn ewluala, Es oly erewffen akara ewkett meg fegyny
 es tyztelen tanoytany. De kezellyuala az batokott, hogy oly alaza-
 tos es tyztes aztalok || ok vallananak, hogy ynnetlen Vylagy emberek 86
 epewltethetnenek meg; Es ha ualamely zegen baratt yutandana 20
 auagy bely yewne, ewlhetne le az fraterektewl es ewlhetne egyenbe
 az baratokual: nem hogy zegen az fewldewn ewlne: es az barat
 az magaf aztalnal ewlne. azert legyen egyarant etelték, nem hogy
 egy zaya keduent egyek, fmafnek ne legyen mytt az ellenne enny: —

4. k. 44-45.

Mykeppen hoftyenfj bely vr fyra baratoknak 25
 zegenfegen

Hoftyensisnek vrakylewn Geregely papaya, Es mykoron
 yewtuolna porciunkulaba zent maryahoz, bel mene frateroknak
 gyewlekezett hazaba [z] fok vytezekuel es pap dyakual, hogy meg-
 latna az baratoknak halohazatt. Es lattuan, hogy az baratok fekez- 30
 nekuala az fewldewn es semmy nem vala alattok, hanemczak egy
 keues pelyua, Es nemy zakadozt gyekenek ualanak alattak, es azok
 es semmyre valanak yok, es egy vankofok femuala, kezde mend

elewttekw erewfen kewnuezny monduan : Eeme holot aloznak az baratok ; kegyeg my zegenek lok felettebualoual elewnk ; Azert my 87 lezen my nekewnk² Azert ew es mend egyeby lew||nek erewfen meg epewltettek.es ottogyel egy aztalt fem latotuala, Mert az baratok eznekuala az fewldewn yftennek gyczeretyre.

Fig. k. - 2

Arrol ky zegyenlyuala alamyznaert mentett: —

Vyburga newuew varafnal vala egy nemy nemes nembelew Myhaly neuw frater, ky zegyenfegeben femegy keppen nem akaruala menny alamyznaert. De tewrtenek, hogy bodog ferencz yewue oda 10 es meg uadoltatotuala neky : kyt bodog ferencz ygen erewfen meg fegyuen, Paranczola neky engedelmeffegnek myatta, hogy csak engalya ruhayaban mezeytelen menneel alamyznaert nemynemew egy mely fewlthewz kewzelualo uaralba : ky alazatoft engeduen mene alamyzna ert mezeytelen minden zemeremfeg el hagyuan 15 mene: kenerben es egyebekben eleget lewle Es hazayaba tyzteffen tere. Es tehat azanna malasztot: es vygafagot vewn, hogy egyebett semmytt nem akaruala tenny mend ew eleteben hanemczak alamyznaert menny Criftusnak gyczeretyre Amen

Fig. k. 52 - 53.

Mykeppen mentuala ky buzgofagual nemj zegenhez, ky megyenuala alamifnaua. 20

Es egyeb ydewkoron lakozykuala zent ferencz zent maryanal,|| 88 yewuala nemy lelky zegen nagy sebefeguel porciunculabol: megteruen affizbalol alamyznaua, Es megyenuala nagy fel zoual[al] yftent gyczeruen: nagy vygafagual. Es hogy meg kezeleytetteuolna 25 zent Marianak egyhazat: meg halla ewtett zent fferencz : ky legottan nagy buzgofagual es ewrewmuel : mene hoza : es elewl lewle ewtett az vton : nagy vygaffagual meg czokoluan vallat aholot az kenerett vyfelyuala alamyznaua, es vewue ew vallaral az kenerett, es ezkep-

pen vewue ewtett frateroknak hazaba es monda az fraterok elewt[e]:
Akarom, hogy en attyamfyay vygan es ewrewluen el mennyenek es
meg teryenek alamyznauaal Criftnak gyezeretyre Amen

Gy. k. 53-55.

Myre kewfded baratnak mondatnac

Neha bodog ferencz monda: zerzett es elett kyfseb fraterokee, 5
nemy nemew kews czorda, kytt yfennek fya ez vtolfo ewdewben,
kewuette ew mennyey attyanak: monduan: *Pater: Attyam,* akar-
nam hogy tennel es adnal ennekem egy vy es alazatos nepett ez
vtolfo ewdeben: ky volna alazatoffag||ban es zegenfegben menden- 89
tewl kewlewmb: azoktol kyk el multanak: es elegednek meg enen- 10
magamon. Es monda attya ew zeretew fyanak: En fyam, meg lewn
az, kyt kewuettel. Azert mondyauala bodog ferencz, hogy arra akarta
vr yfenn[e] es meg yelentette neky: hogywtattnanak kewfseb Bara-
toknak: mert ez zengen nepp es alazatos: kyt yfennek fya kere ew
attyatol: ky neprewl yfennek fya ewn maga moda ewangeliumban: 15
Ne felyetek, kewfded czordac, mert kelletek ty attyatoknak adnya,
orzagat nektek. Elmeg: ha myt enkewfdedymbelewl ualonak tete-
tek, nekem tewtetek, Es menden lelky zegenekrewl monda azt, de
maga yelennen monda kewfseb baratok zerzetenek: Mykeppen meg
yrtata venturanak egyhazaban. Azert, mykeppen meg ylenek bo- 20
dog ferencznek, hogy ez zerzetnnk kellene hyutatny kewfseb bara-
toknak zerzetenek: mykeppen meg yrtata elfew regulayaban, mert
vyue [vr papanak eley]|| harmad Innocencios vr papanak eleybe, ky 90
ewtett byzonoyta es annakutanna engede, es ytelew helyen meden-
nek meg hyrdettete. Es azonkeppen, kewzewnetett, l melyet az frate- 25
roknak keluala mondanyok: Vr neky meg yelente: mykeppen meg
yrtata testamentomaban: monduan: Vr nekem meg yelente: mykep-
pen kellene mondanom kewzewnetett: „Vr agyon neked bekefeget.”
Azert az zerzettnek kezdetiben: mykoron megyenuala nemy fra-
terual, ky uala ez elfew tyzenkettenek egyk, Az frater kewzew- 30
uala azon embernek es ferfyunac, vtoualonak es mezewbenua-
lonak: monduan nekyk: Isten agyon bekefegett. Es az emberek
meglen nem hallottacuuala lenny valakytewl ylyen kewzewnetett,

la

Es azon ygen czudalnakuala. Sewg nekyk nagy haragual mond-
nakuala nekyk: Myt akar neky ez ylnemew kewzewnefte²Vgy
hogy az frater kezde zegyengeny Es monda bodog ferencznek:
hagy engemett egyeb kewzewnetyt mondanom. Es monda bodog
91 ferencz: had zolyonak: mert el kezdyk || meglen azokot, kyk
yftene. Es ne zegyenkegyel ezbelewl: mert meglen ez kewzenet-
belewl ez vylagnak feyedelmy es nemeffy teznek tyzteffeget neked
es egyeb baratoknak. Azert nem ygen nagy, ha vr yften akart val-
lany egy vy nepet, mend azokbalol kyk el multanak, egyeffegeft es
10 valazoft életben es bezedekben: ky elegednek meg csak azon felle-
ges gyczewleges cristofon

44. k. 58-59.

Mykeppen ewuek zewlewtt beteguel

Nemy ydewben: mykoron bodog fferencz uoltuolna azyfmettel
Rigumtortom newew varafnal, Nemy lelky frater es ag az zertzet-
15 ben: vala beteg es erewtelen ygen]. kyt nezuen zent ferencz,
kegyeffeguel yndoltatuan ew rya]. De mert akoron egez bara-
tok es betegek, nagy vygalagual elnekuala, zegenfeget beufeger
zenuednekuala, Es ew betegfegekben nem elnekuala vruuffa-
gokual, sem kerefyk uala, De hinkak, kyk valanak ew testek
92 ellene, ewrewmefben kerefykuala: || Monda ewnbennetten bodog
fferencz: ha az frater holual reg eret zewlewtt ennek; hyzem
hogy haznalna neky. Es mykeppen gondola, az keppen tewn. Egy
nemy napon fel kele ygen reguel: Tytkonnan hyua az frater velle:
es vewue ewtett egy nemy zewlewbe, kyben valanak yo enny valo
25 zewlewky. es leewluen az zewlew uelzew mellett, afraterual kezde
enny az zewlewben, hogy ewnewn maga ne zegyellene etet az
frater. Es azok euen, az frater meg zabadola, Es vr yftent egyet-
lembe gyczerek. Azert az frater mend ew eletyben meg emle-
kezek az yrgalmaffaganak es kegyelmeffegenek dolgaral: kyt
30 zent ferencz mutatot, es tewt neky. Es mert nagy ayoytatoffagnal
es kewnuezeffnek ewtlefeuel ezt gyakorta az fraterok kewzt mond-
yauala: Amen.

k. 60.

Mykeppen mutatta magát mezeytelen es tarlat,
hogy meg ruhazna nemynemew ven azont

Mikoron bodog ferencz lakozykuala tely ydewn Celanum
nevw varasban: Es mykoron uoltuolna bod-ferencznek palaft mo-
dofraualo egy zen || *)

5

k. 84.

Semmy ygazb ezeknel. mert paranczolatnak hatalma, /mert/ vac-93
merew paranczolonál semmy egyeb: ment kergetegnek kezeben tewr.
Azert my vtalatosb, ment engedelmeflegnek zerzetef feled/wee² es /e
vtaloya.

k. 86-87.

Az bekefegnek tetelerewl, mykort az barátok val-10
nakuala haborot.

Előszó XI

Bizonoytyauala ez kewfseb barátokott ez vtolfo ewdeben: vr
yftentewl hogy bewnewknek [vylagofflagaro] homalyoffagarol meg
oduan, vylagoffagnac beldayt mutattnak |. mongyauala magatt
beltewltnek leny, edeffeges zagokual, Es dragalatos kenetuel mēg 15
kentlenny: mykoron halyuala zent frateroknak nagy dolgyt, kyk
ez vylagotmya el ozlottakuala. De tewrtének nemy ydewn egy
nemy fraternak, Ciprus zygetebely nemes embernek elewte, mas
frat ellen bozzofagnac bezedeuél vetelgedny: mykoron lattna ew
barattyat valaménye meg haborotnak lenny: llegottan ewnewn 20
[k] geryedetyneec bozzofagara, vewn uele zamar ganayt Es ewtett
boczata tulaydon zayaba fogayual meg ragny: monduan maganak:
Ganayt ragny az nelew: ky en attyam fya ellen harag[ot]nak mer-
get ewtewtte. || De azkeppen nezyuala az czudatul yedett, Igen meg 94
epewltetek, Es tehat el mene f magat es mend ew dolgyt az frate- 25
rok akaratyának meg monda. Es ezekett mend az fraterok ezkep-
pen tartyakuala zerelembelew, hogy ha valamelyk valamykoron
malyknak mondottauolna bozzofagnac auagy verefegnek bezedett,

*) Két levélnyi hézag.

llegottan fewldre le teryezkedykuala, es az bantatot fraternak la-
bayt meg apolyauala Es alazatost boczanatot kernala. Ewrewluala
zent Attya ezekben, mykoron halyauala ew fyayt ewnewnbenetek
zentsegnek peldayatt vezerleny, Es aldomassokual men vételuel az
5 melto baratokat gewyte, kyk bezzeduel es myuelkedefuel bew-
newfewkett criftusnak zerelmere kyzlelnenek, Mert lelkeknek
mennyben: ky menuel vala ew tewkelletes beltewlt, Akaryauala
ew fyayt vallatny haffonlatos bizonfagual neky|.

Hy. k. 87-88.

Mykeppen criftus panazlat halatlan baratokrol.

10 NEha vriesus criftus monda frater leonak, bodog ferencz
tarfanak: ffrater leo, en fyrok az baratokrol! kynek felele frater
leo: Myert, vram? Es ewhoza vr yften: haramert: mert nem ef-
merik en yo tetemet, kykett oly zaporan es beusegeft adok nekyk,
95 mykent tudod. Mert nem hy||ntenek, sem aratnak, Es
15 potelteg morognak, es hyuan mert gyacorta magokat nyer
. . . . ra yzgaryak, Es zerelmre nem . . . bozzofagokat engedel-
meft nem ze . . . kyket veznek.

Hy. k. 89-91.

Mykeppen felelet fyr/ predictoroknak zerzete-
kewzewlua. nemynew doctornak.

20 ZEnt fferencz senanal lakoztaban: yew hozza nemy predica-
toroknak zerzetebely doctor, ky byzonual vala ygen lelky alazatos.
Es mykoron ew bodog fferenczuel yftennek bezedyrewl valamen-
nyet bezellettec uolna, Cerde ewtett ez mondot mester Ezechyelisnek
bezederewl: ha meg nem kayaltandod kegyetlennek ew kegyetlen-
25 segett, Ew lelket te kezedebeawl kerefem meg. Es monda az attya:
fokat efmerik leny halalos bewnben: kyknek nem hyrdetem meg
ew kegytlenfegeket|, kynek bodog ferencz monda magat alazatost
lenny femmy tudonak, Es az ert ynkab ylykuala neky ew tewle ta-

nulny, hogy nem mynt zent yrafra felelny. Tehat az alazatos mef-
ter: Attyam fya, yollehatt valamely bewlczehtewl ez bezednek ma-
gyarazattya hallott || maga ewrewmeft vezem ezen 96
. ett. Azert monda bodog fere bezedet kewzewin-
fegeft kel erte ezkeppen vezem ewtett, hogy yft zolga-
5 yanak Ezkeppen eletben es zent . . egben/ewnbenneten fenleny:
hogy ew zent nayaffaganak vylagoffagaua, minden kegyettleneket
meg zydalmazon | Ezkeppen, mondok, ew eletynek feneflege es ew
hyrenek zaga ynkab meg hyrdety mendennek ew gonozlagyt. Azon
keppen meg alla az Doctor f monda zent ferencz tarfynak: Attyam-10
fyay ez embernek bewlczeleges zentyrafa/ tyztafagual es yfteny
edeffeguel fenlyk olyatan, mend egben repewlew kefelyw. De my
tudomanyonk zeluel yar fewldewn, 1ct.

Gy. k. 104—105.

hogy fepriuala alazatoft a zentegyhazakat

Nemy ydewben mykoron lakozykuala angyalis newew herrewl-15
ualo zent marianal Es meglen keufenualanak az baratok, megyen-
ualo zent ferencz affiznak kewrnewlualo falukra es egyhazakra:
hyrdettuen es predicaluan Nepeknek, hogy tartananak penetenczett
Es vele vyfelualo feprewkewt zemetes || egyhazakat meg fepreny. Mert 97
banya uala mykoron valamely egyhazat nem lewlualo oly tyztan 20
ment ew akarya vala Es azert myndenkoron predicacio meg vegez-
uen. ewzue gewytyualo mend az papok kyk az helyen valanak Es
taul ygen predicalual nekyk lelkeknek ydueffegerewl: hogy ne
hallattatnak vylagyaktol: hogy lennenek gyarfak tyzta egyhazat
tartany Es mend azokat kyk tartananak yfteny zolgalattnak zolga-25
galattyara Amen eleg legyen ez feleben

5. — 103. Az parasztrolky zent fferenczet lewlte uala egy haz
seprette.

DE mykoron yewtuolna zent ferencz Azyfmarafanak egy fa-
luyanak zent egyhazaba: kezde ewtett alazatof meg sepreny es
5 meg tyztoytanya, es legottan ew[belewle]rola kymene az hyr mend
az faluzerte. Mert lattatykuala erewmest az emberektewl es
halgattatykuala. De hogy hallotta uala nemy czudalatos alaza-
toffago Ianus newew paraszt: ky zantuala ew mezeyben: legottan
mene ew hozza zent egyhazat alazatof es ayoytatof seperny.
10 monda bodog ferencznek: frater agyad ennekem az seprewt, ||
98 mert akar lac teged segeyteny. es veuen az seprewt ew kezebe-
lewl meg sepre, akyt meg nem sepretuala. Es ott ewlewkwel[e]
egyenbe monda bodog ferencznek: frater, fok annak ydeye, hogy
akartam yftennek zolgalnom. Es annakutanna[k] ynkab hogy
15 hallec te rolad es baratydrol hyrt: de nem tudom ualec mykep-
pen te hozza yuthassak. Azert ymar myolta kelletek vrnak, hogy
teged latnalac, akarom tenny, valamy neked keletendic. Zent ferencz
gondoluan ew buzgosagat: ygen ewruendezek yftenben; mert te-
hat keues baraty valanak. Es lattatykuala neky, hogy alazatoffaga-
20 ert es tyztafagaert kellene lenny yo fraternak. De monda neky: At-
tyamfy, ha akarz my eletewnkbely lenned es tarfasonkbely, kel
hogy tulaydonohad magadot menden nemewttewl, kyket leuzatnal
kewl hatthacz vallanod, es azokat agyad zegeneknek Zent ewangeli-
umnak tanalcza zerent: hogy azont mend azon enattyamfyay es
25 tewtek kyk tehettek, ky haluan legottan el mene az mezewre, hol-
lott az ewkrewkewt hattauala, es meg ada ewkewt es vyue egykett
zent ferenczhez, monduan neky: frater ezenne ydeyglen zolgaltam
en attyamnak es mendenuel en hazambalol. Es yollehett legyen
99 kewfded ezen erew||kfegemnek reze, Akarom ez ewkrewt en re-
30 zemre venny es ewtett adny zegennek, mykeppen yoban lattatyk te
neked. De lattuan azt ew rokony es ew attyafyay, kyk meglen valanak
kewfdedek, hogy el akaryauala hadny ewkewt: mend ew hazabalol
kezdenec oly erewfen kewnuezny Es cly banatof zokot ky boczatny
fyralmual: hogy zent ferencz yndoltatak kegyesslegre: mert nagy
35 [zolgalat] fokallag es erewtelenuala. Es monda azochoz bodog fe-
rencz: menyetekel es czynalyatok mendennek eledelt mynekewnky es

egyewnk: mert tyteket ygen megvygasztallak. Azert ne bankogya-
 tok. De azhoc legottan zerzenek es egyenbe nagy /ygaffagual ew-
 nek; de az etel vtan monda nekyk zent ferencz: Ez ty fyatok akar
 zolgalny yftennek. Es ezen nemkel bankodnotok, de ynkab kel vy-
 gadnotok: mert ty nektek nemczak yftenent de ez vylagent es aloy- 5
 tatyk nagy tyzteffegnek es vettetyk leleknek es testnek nagy haz-
 nalatyara: mert my testewnkbeawl tyzteltetyk yften es mynd ty
 attyadyay leznek my baratynk es fyaynk. Es mert yftennek terem-
 tette, f akar tereintewnek zolgalny, ky neky zolgal, vele orzflagol, Nem 100
 tehetsegem es nem merem nektek meg adny, de hogy ewrola val- 10
 lyatok vigafagott, Akarom hogy ew meg mencze magat ez ewkewr-
 tewl es agy nektek mykent zegeneknek; yollehet ewangelium mon-
 deka ferent kellene egyeb zegeneknek adny. Es mend meg ewrewle-
 nek bodog ferencznek bezederewl. Az ewkrewn ygen ewrevlenek, ky
 meg adatottuala nekyk, mert valanak ygen zegenek. Es bodog ferencz- 15
 nek ygen keluala ewbenneten es egyebekben tyzta es zent alaza-
 toffag, legottan hogy fel ewltewztete ewtett zerzettnek ruhayaba,
 vyfelyuala ewtett vele tarlaent. De vala az ezenne alazatoffagoe,
 hogy mendenre hyzyuala magat tartany, kykett zent ferencz tezen-
 uala. Azert mykoron bodog ferencz aluala ualamely egyhazban 20
 auagy helyben ymadkozny: es akaryauala lattny ewtett hogy men-
 den my[lue]uelkedeffeben es dolgyban magat mendenestewlfoguan
 hozza hafonlana. Vgy hogy ha bodog fferencz terdre le haylana
 auagy kezed menbe fel emelne auagy kegyege hagyapna auagy
 hurutna auagy fohazkodnak, Es ew mend azokott tezyuala. De myko- 25
 ron ezt ezebe vewteuolna bodog ferencz, || kezde ewtett ez ylynemew 101
 alazatoffagrol nagy ewrewmuel fegynye. kynek az felele: Attyam-
 fya, en fogadam mend azt tennem, kykett te tez. Azert kel enmaga-
 mott mendenben neked hafonlanom. Es ezen czudalkodykuala es
 ewreluala bodog ferencz, latuan ewtett ezenne tyztaffagban es ala- 30
 zatoffagban. De ew annakutanna kezde menden nemew yozagokban
 es yo erkewlczewkben azannera haznalnya, hogy bodog fferencz es
 egyeb tarfy ewneky haznalattyarol mend ygen czudalnakuala. Es
 keues ydewjutan meg hala ez zent akaratban es yozagoknak tekel-
 lettiben. Azert annnakutanna bodog ferencz elmeyenek es testenek 35
 vygafagual ew baratykewzt ew [b] nyayaffagatt yellentyuala,
 ewtett neuezven nem barattyanosnak leny, De zent yanosnac.

5. - 116.
 hogy kynozá ewnmagát poclofual egy talbalo-
 euen.

DE teretuala bodog fferencz zent marianak egyhazahoz: lew-
 lewtuala ott egy alazatos frater, kynekuala Iacab neue; nemy fze-
 5 hewt poclosual. De neky ayanlottauala bodog ferencz ewtett es
 mend egyebekett, mert vala ewnekyk mykeppen vruufok. Es ewrew-
 102 mest yllettyuuala es vygagtalyauuala febyt ewnekyk. Mert tebat az
 baratok lakoznakuala poclofok Spitalaban. Monda bodog ferencz
 frater Iacabnak: hogy hana ewtett meg fegyuen: Te ugy vezefeld at-
 10 tyadfyayt: mert sem te erted, sem ew eretek tyztes; yollehet akarna
 hogy zolgaltuolna nekyk, De maga nem akaryauala, hogy ewkewt
 az Spital kewewl vinne: kyk valanac ygen febeffek. Mert emberek
 ylyeteneket zoktakuala ygen vtalny. Es az frater Iacab vala oly
 alazatos, yaruuala ewuelek az spitalbalol zent mariahoz: mykeppen
 15 ew baratyuual. De az poclofokothuyauuala kereftyeneknek. Es eze-
 ket monduan bodog ferencz legottan meg fegye magat, Es hyuen
 ewnewnmagat Poclofnak lenny, Zegyenkedykuala az fegyelmert, kyt
 tewtuuala az fraternak Iacabnak: nem akaruan elegetteny yftennek
 es az poclofnak, Es monda ew bewnett Catanienlibely frater Peter-
 20 nek: ky vala akkor kewzewnfeges Minifter. Es monda: Akarom hogy
 103 ere||wfewh ennekem Penetenczett, melyett valasztottam tenny ez fo-
 gyadkozasert; es ennekem semegykeppen ellenem ne mery monda-
 nod. ky felele: Attyamfya, ted azt amy neked kel. mert frater Peter
 azanneben tyztelyuuala. es felyuuala ewtett, hogy nem meruuala neky
 25 ellene mondany, yollehett gyakorta tewle gyewttrettettnek. Tehat
 monda bodog ferencz: Ez legyen en penetenczeem, hogy az poclof-
 ual egyem egy talban. Azert mykoron ewlne az aztalnal bodog fe-
 rencz az poclofual es egyeb attyafyay tewtekuala egy talat zent fe-
 rencz kewzt es az poclofkewzt, de az poclos uala mendenestewlfog-
 30 uan meg sephewt es ygen vtalatos, mert vala benna vyay neky es
 vérefekualanak, kykuel ky uezyuuala az talbalo az etkett, vgy hogy
 mykoron vyayt vetyuuala az talba, vynak vere es eue az talba fut-
 ual. Es latuan ezt az egyeb baratok, ygen meg zomoroduan, De
 femmit nem mernekuala mondany Zent attyanak felelmeert es
 35 tyztellegeert, ky ez vallast latta, azon meg yrta azt. Amen

Az negy priuilegiumokrol kyket bodog ferrencz
nyeret vr yftentewl ||

194.

Bodog ferencz, monduala negyett nertlenny vr yftentewl: 104
kyk neky voltak meg yzentetek angyalnak myatta, tudny melt: hogy
kewfde fratereknek zerzete es effy nem fogyadcoznak meg ytellet: 5
[nek] napiglan. Es hogy senky ezzerzetnek myatta bewlcze fegebelewl
fokka nem elhett. Es femegy gonoz ez zerzetben gonozol eluen nem
lachatyk fokka benne. Es hogy valaky mend ew yonhauual zeretne
ez zerzetett, legymely ygen bewnewflegyen, De maga yrgalmaz
neky yften. amen.

10

Mykeppen tanoytotta az baratokat toluayoknak
lelket meg nerny alazato fagnac myatta

133—13

FRateroknak nemy Cymteremeben zent Coporfoknak vara
felett: nemykoron yeunekuala toluayok, kenerett, kyk lakoznak-
uala erdeuiben es onnattmenew emberekett megtoluayolnakuala, 15
Snemely baratok mondnakuala, hogy nem youolna nekyk ala-
myznat adny. De nemelyek adnakuala kewnewrewletbowl, ymtuen
ewkewt penetenczere. Azon kewzbe bodog ferencz yuta az helyre:
kyt az baratok meg kerdenek, ha volna yo nekyk alamyznat ||
adny. Es monda nekyk bodog ferencz: ha vgyan teyendetek, 105
mykent mondek nektek: byzom yftenben, hogy meg nyerytek ew-
nekyk lelkekett. Azert menyetek el es keretek yo kenert es yo
bort es vygyetek az erdeuibe nekyk, holot lakoznak. Es ewuewl-
czetek, monduan: Attyamfyay, toluayok, yewyetek hozaank: mert
baratok uagyonk Es hoztonk nektek yo kenyert es bortt. Ewk leg- 25
ottan el yewnek, De ty az fewldre terehetek az abrozt Es ra tegye-
tek akenyert es az bort vygan es alazatoft zolgalyatok nekyk myg-
len ezek; De etelutan mongyatok vrnak bezedyben, Es vegesleg
keryetek ew tewlewkw az elfew kereft, hogy fogagyak nektek, hogy
nem vernek vala kyt meg, fem nem (ban) teznek gonozt valakynak 30
ez zemelyben. De ha egyenbe mendent kerendetek, nem halgatnak
meg tyteket, Es ewke ty alazatoftagtokert es bekeffegtekert legottan

fogagyak tynektek, De mafodeczor ew^byo fogadafoker auagy ygere-
 tekert vygyetek nekyk tykmonyat es laytott borual es kenyeruel, Es
 106 zolgalyatok nekyk myglen eznek. || es etelutan mongyatok nekyk:
 Myt allotok yt menden napon, ehuel haluan es ezenne bozofagot
 5 zenueduen² Es myre teztek akaratal es myuelkedefuel ezenne go-
 nozt² kykert el veztytek lelketeket. Azert en dragalatos attyam-
 fyay, fordolyatok vr yftenhez. mert yob vrnak zolgalnotok; Es ew
 ez vylagban ad tynektek testj zewkfegtekreulualo .fegedelmet, Es
 vegesleg yduezeyty lelketekett. Tehat vr yften nekyk yhel: hogy ty
 10 nektek alazatoffagtokert es zerelmetekert, melyet nekyk mutattok,
 meg fordolnak. Es azonkeppen tewnek az baratok, mykeppen zent
 ferencz mondotuala nekyk. Es az toluayok yftennek malaftyamyatt
 es yrgalmaflaga myatt meg halgatak ygerewl ygere: mend azokat,
 kyket az baratok kertenekuala ewtewlewkw alazatoff. Sewtt az ba-
 15 ratoknak alazatoffagaert es zolgalatyaert (e) kezdenek (ew hozzaok
 es) alazatoff nekyk zolgalny, az baratoknak vyuen ew vallokon fatt
 az clastromyglan |. Es annakutanna nekyk ew kewzewlewkw zerzetbe
 menenek, Nekyk kegyeglen meg gyononak bewnewkewt: es bew-
 107 newkrewl tartanak penetenczet, Es ygerekw ma||gokot elny kezek
 20 munkayautan² az baratoknak, Es sonha ylyettent nem tenny.

r. 23.

- 14/. Mykora bodog ferencz fegy meg az baratokat
 kyk akarnakuala tudomanyac vtan yarni: es
 nem alazatoffagnac

Mikora bodog ferencz volna kewffeges captalamban Porci-
 25 uncula hely zent marianal: ky mondatyk bewr captalomnak: mert
 ott nem valanak lako helyek, hanemczat bewrben czynaltak. Es
 voltanak ewt ezen, es lok bewlcz[e] baratok es tanultak vala-
 nac kewztek. | menenek hostyenfisnek vrahoz, ky vala ottan
 kewzel, Es mondanak neky. Vram, akaryuk hogy onzolyad fra-
 30 ter ferenczet, hogy kewueffe baratoknak bewlczyt, es hagyta ma-
 gat kewzewfleg ewtewlewkw vezertettetny. Es vetykuala zent be-
 nedeknek regulay zerzetett, Agoftonnak, bernaldnac, kyk tanoy-
 t[at]nac ezkeppen es ezkeppen zeruel elnye. ky Gardinalis my-
 koron mynd ezt meg mondottaolna zent ferencznek, (ymd) ym-

teffnek zokafazerent: bodog ferencz semmyt nem felele neky:
 De foga ewtett kezen es vyue ewtett az baratokhoz captalambely-
 ekhez, Es zent leleknek buzgolaga||ban, En attya fyay, en Attyam 108
 fyay, Vr yften hyua engemett alazatoffagnak es egygyewfegnek
 vtan, Es ez vtat mutata ennekiem byzonual erettem es azokert, 5
 kyk akarnac ennekiem hynnye es engemet kewuettnye, Es azert nem
 akarom hogy valamely zerzetett ennekiem neuezetek, sem zent be-
 nedekett, sem zent Agoftonet, sem zent Bernaldet, sem valamelyet
 egyebett, Es eletnek vtat es semelyett. Es monda vr yften enneke,
 hogy nem akarna, hogy ez vylagban lennek egy balgatag olaz. Es 10
 nem akara mykent vyfelny [az] egyeb vton: ment ezen. De ygaz
 tanufag es bewlezelegnek myatta vr tytekett meg zydalmaz. Es en
 byzom yftenben, hogy meg tyteket kynoz yften ewrdewgewknek
 myatta, es meg tertek ty allastokra nagy zydalmazafokual, akar akar-
 yatokl akar ne. Tehat az Gardinalis ygen meg yede es semmyt 15
 nem felele. Es mynd az baratok ygen felelmenek Amen &c

Mykeppen meglen ez mondott tudoman lezen 141-14
 romlafnac ygeert

BOdog attya ygen bankodykuala, ha ymadfagnak yozagarol
 feleduen, kereftettne. fuualkodott tudoman, || yelennen ha valaky 109
 az hyuatalban, nem lakoznak, kybe hyuattatotuolna elewtewlfoguan.
 De mert mongyauala: en attyamfyay, ky tudomanynak kydeffege-
 uel vezettetnek: tewredelmnek napyan lewlyk hyuan kezekett. Az-
 ert akarnam ynkab erewfewyteny ewkewt yozagokban, hogy myko-
 ron tewredelmnek ydeye el yutandana, velel vo[n]lna vrok tewredel- 25
 meffegeken. Es mert yewuendew tewredelmefeg, ky kewnuek
 semmyre yok nem lezne es ablakokba es reytek helyre vettettnek.
 Nem azt modya uala, mert zent yrafnak oluaffafa neky nemkellene,
 De tanufagnak g felettebualo gongyarol se vonna mendent. Akar-
 yauala ewkewt ynkab zerelemuel yoknak lenny, hogynem ment tu- 30
 domannak kydeffegeuel keuleyeknec lenny. Es hyrdetyuala yew-
 uendew ydewkewt nem mezze lenny, kykben tudyauala ez fuualko-
 dott tudomant, hogy kellene tewredelm effenek lenny. Azert tarfy-

nak nemelyket, predicalafoknac tanufagauaal ygen ygyekezett, zent
ferencz halála után meg yelenek neki: megfegye és megtylta. Pa-
110 ranczola || aznak hogy tanulna yáry Alazatosfagnak és egyygew-
fegnek után Amen :c

-143.

5 Eleue meg monda zerzetnek yewuendew tewredel-
mit és yo baratoknac kyfertetit

Mongyauala bodog ferencz, hogy yew meg az ewdew, hogy ez
frateroknak gonoz peldayauaal Istennek zeretew zerzete meg zyda-
maztatyk, vgy hogy zegyenly ky mentett yelennen |. De ky azkoron
10 zerzet fogadni yewuendenek: csak zent leleknek myuelkedety myat
vezettettnek, ver és test semmynemew zeplewt ewbennek nem ye-
gyeznek. És leznek vr ystentewl aldottak. És yollehatt ewbennek
nem voltakuolna erdelmes myuelkedetek: de maga zerelm meg hy-
ueluen, ky tewt gyakarta zenteket myuelkedettetny: vadnak nêkyk
15 nagy yewuendew kyfertettek. És kyk az ewdewben valtakuolna lewl-
tek: leznek byzonyoltattak mykepen elfew yo neppek. De oh azok-
nak, kyk czac remenfegben és nyaffag[b]nak yelenetjben zerzetest
magoknak ewrewlnek, És ew tudományokban és bewlczefegeken
8 byztanak: leyendnek lewlítették hyuan, az az vgy hogy yozagos my-
111 uelkedefegben magokot nem czelekettettek uol||na kereftnek vta-
ban és Penetenczenek. Ewangeliumnak tyzta 14 tafaban: kyket esse-
belewl tartoznak tyztan és parasztol tartany. De ezek nem alnak
erewfen kyferteteknek ellene: kyk valasztottaknak kyfertettre ysten-
tewl boczáttattattnak. De kyk leyendnek kyfertettek, vezyk elettnék
25 coronayat: kyre ewkewt yzgatya gonozoknak gonozlag

-147.

Ezek az bezedek, kyket monda bodog ferencz fra-
ter Cunradusnak: —

Ez ala yrt bezedeket frater lleo bod ferencznek tarfa és con-
fessora gywuontatoya Ira offydabely frater Cunradosnak: mond-

uan magat vallottleny bodog ferencznek zayabalol. frater cunrados
 lakozykuala kewzel affyfhoz zent Demyennel. Zent fferencz lako-
 zykuala zent marianal de angelis ymadfagban fel emeluen kezett
 menybe Es kayalt uala cristufhoz, hogy vallana yrgalmaffagott
 nepprewl: yly fok tewredelmefsegrewl, kyknek kellene el yuttny. Es
 monda neky yften: fferencz, ha akarod, hogy vallyak yrgalmaffagot
 csak kereftyen neprewl, De te tegyed ezt ennek. Ilem, hogy te zerze- 112
 ted maradyon azon allattban kyben uettett; mert nem marad teb
 nep mend ez vylagban. Es en te neked fogadom, hogy te zerelmed-
 ert es te zerzetednek zerelmeert. nem boczatom ez vylagot yuttnya 10
 tewredelmefsegre. De mondom neked, hogy ewnekyk kel ternyek
 ez vtrol, kyben uettettem ewkewt. Es [yndoytatik] yndoytnak enge-
 met azanna haragra, hogy en feltamadok ew ellenek Es hyuok
 ewrdewgawkewt es adok menden hatalmat nekyk, melyet akarand-
 nak. Es ewk azanna lewzatott uettnek ewkeztewk es vylag kewzt, 15
 hogy lenky nem lezen, ky hordozhatna te zerzetedet, hanem csak
 ewrdewkewn[k]. Es mykoron ez vylag elnezty te zerzetednek hy-
 tyt: nem marad touaba vylagoffag: mert vetem ewkewtt ez vylag-
 nak vylagoffagara. Es monda bodog ferencz: myuel elnek en attyam
 fyay az erdewben? monda cristus: en eltetem ewkett: mykeppen 20
 yzdraelnek fyayt kyetlenben eltetem mennaua, mert ezek olyatanok *El'si x*
 leznek es oly yok. Es tehat megternek elfew allatokra: ||*)

Es azt mondyakuala: fok barátok: kyk menden enczelkedefeket 113
 es mend zorgalmatoffagokat vetetek kyllfew tudoman kerefetyre,
 el hagyuan alazatoffagnak es zent yymadfagnak vtat, elmeben 25
 es tettben budofuan; kyk mykoron nepnek predicalandnak, es
 insetlen esmerendnek epewltetny Auagy egyebeket penetencere
 fordoytany: fel fuualkodnak es fel magaz[ko]ttatnak egyebeknek
 myuelkedefelewl es gymewlczebelewl; De mag ynkab karhoza-
 tyokra es yteletekre predicalnanak: semmyt maganak myuelke- 30
 dewnek byzonfagzerent tewttenek: hanem csak mykeppen egye-
 beknek zerzamaual, kyknek myatta yften myuelkedyk eznek byzon
 gyewmelczet. (es kerelle) myert kyket hyznek predicaciookert es

*) Egy levélnyi hézag.

tudományokert fordolny penetenczere, Vr yften zent alazatoſſe-
 neknek es egy ygyew baratoknak ymadſagamyatt es kewnuezeſeuel
 epeyty es fordoyty; yollehet az zent baratok hogy azt inkab nem
 tudyak, mert ezkeppen vagyon yftennek akaratty, hogy azt ne
 114 tudyak, hogy ynnet ne keuelkegyenek. Ezek az en attya||mfyay, ke-
 rek aztalnak vytezy, kyk budofnac kyetlenben, es tauolualo he-
 lyekben, hogy kedueletelben yrewlyewnek ymadſagnak, Es ew
 epeleſekben egyebeknek bewnyt meg firuan, eluen egy ygyewuen:
 Es naya||koduán alazatoſt; kyknek tudomanya yſtentewl meg
 10 eſmertetyk, Es nemykoron baratoktól, es emberektewl eſme-
 retlenewltetyk es eſmeretlen. Azoknak lelky Angyaloktól vr
 yſtennek adattattnak, Tehat vr. yſten meg mutatya ewnekyk es
 myuelkedefeknek gyewmewlczet es yutalmat: tudny melt lok
 lelkeket: kyk ew peldayokual es ymadſagokual es kewnuezeſe-
 15 uel ydnewzewltenek. Es mond ewnekyk: En zeretew fyaym, yme
 enne es eze ylyeten lelkek ydnewzewltenek ty kewnues ymad-
 ſagtokual es peldatokual. Es keueſen voltatok hyuek, Sokak felet
 tyteket helyhezttetek. De nekyk myuelkettenek predicalaſban es
tarſyual; En ty erdelmetekuel ydueffegnek gyewmewlczet myuel-
 20 kettem. Es azert fogagyatok ty myuelkeſteknek yutalmat es gyew-
 115 mewlczet: kyk ewrewk orzagot: melyet alazatos || ymadſagoknak es
 egy ygewlegteknek es ſyralmatoknak myatta erewuel ragattatok.
 Es ezkeppen vyfelyk ew keueyeket, Es ew alazatoſſaganak, es zent
 egy ygewlegenek gewmewlczet, es erdelmyt, bel mednek, vr
 25 yſtennek ewrewmebe vygaduan es ewrewluen. De azok kyk nem
 gondoltanak egyebre, hanemczak tudomanra, Es egyebeknek yd-
 ueffegnek utatt muttattny, ſemmyt ewnewn eretek myuelkeduen,
 Criſtufnak ytelew zeky elewt alnak mezeytelen, es hyuan, Es csak
 zemeremfegnek vezelytt es banattnak keueyt vyfeluen. Tehat zent
 30 alazatoſſagnak es zent egy ygewlegnek es ymadſaganak es zegen-
 fegnek yozaga: ky my hyuatalonk: ſſelmagaztattatyk es ew-
 rewltettetyk es nagyoboltatyk menden ewrewmuel. Ewk ew tudo-
 manyoknak zeſeuel, meg ragalmaztak eleteket ew bewczefe-
 geknek kewlewmb kewlewmb bezedyuel, monduan Az byzonſagot
 35 lenny hamoſſagnak, Es mykeppen vakok, azokat kyk yartanak
 byzonſagban, kemenen kewuettek. Tehat ew nezmelleffegnek te-
 uelgeſe es hamoſſaga, kyken yartak, kyket byzonſagnak lenny pre-
 116 dicaltanak, || banatban es vezelben meg vegeztetnek es zemerfeg-

ben. Es ewk ew fetettfeiges myuelkedefeguel kylfew fetettfegekben,
 fetettfeznek lelkyuel el merewltetnek. Azert gyakorta monda bodog
 fferencz az bezedrewl: Myglen meddew zewl fzik gyermekeket, ky-
 nek vala fok fyay, meg betegewlew, Meddew mondatyk yo zerze-
 tesnek, egy ygew, alazatos, zegen es vtalatos, hytuan es eluetett. ky
 zent ymadfagokual es yozagokual gyakorta egyebekett epeyt es zewl
 banatos newgefekuel. Ez bezedekett gyakorta mynyftereknek es
 egyeb baratoknak, Es yelennen kewzewnfeiges gyewlekezefnek mon-
 gyauala zent fferencz.

ffeyedelmeknek es predicatoroknak alazatoffa-10 /58-/
 garol(kele)

CRistufnak hyw zolgaya es tewkelletes kewuetewye fferencz
 Erzuen magat zent alazatoffagnak yozaga myat nemel cristufban
 meg valtoztat, Egyeb yozagoknak felette Az alazatoffagot kyuanya-
 uala ew baratyban. Es az keressendew, Zeretendew, kyundo (alaza- 15
 toffagot) Alazatoffagra zenetlen ewkewt bezedu beldaual kyua-
 toft erewfewtyuala; Es yelennen Ministereket es predicatoro 117
 ymtuala es kyzlelyuala alazatoffagnak dolgy czelekedefere. Mongya-
 uala, hogy feyedelmeknek [D] zolgalatyaert es predicalafnak zor-
 galmaert nemkel el hadny zent es ayoytatof ymadfagot: Ala- 20
 myfna ert menny, es ew kezeyuel valamikoron myuelkedny: alazatof-
 fagnak valamynemew miuelkedetyt czelelekedny: mykeppen egyeb
 baratok, yo peldaert: es ew lelkeknek neresege ert. Es monduala:
 Mert ygen epewltetnek kewz baratok: mykoron ew ministerek auagy
 predicatorok ewrefewlnek ewrewmest ymadfagra, Es hatyak mago- 25
 kot yozagnak myuelkedefere: es zolgalatyara. Egyebkeppen nem
 hathatnak ew gyalazafoknal, yteleteknel: es karhozatyoknal kewl
 egyeb baratokot yntenye]. Elezteb kel cristufnak peldayauaal tenny,
 ment tanoytany. Amen &c

8-199. Bodog ferencznek az gyewtreimerewl mykoron
latuala gonoz baratokat

Mert zerelemnek hafonlatyara: kyt valuaala zerzetnek tewkel-
118 lefere, keluala ewbenne lenny banatnak: myko || haluala auagy lat-
5 uala tewkelletlenfegnek valamyet ewbenne; mykoron kezdetteuala
meg erten, hogy valamely baratok adnakuala gonoz peldat az zer-
zetben, es hogy baratok ew efeknek felfeges magaffagatol kezdet-
tekuala el haylany: Illettetek zyuenek belewlualo nagy ferelmeuel:
Neha ymadfagban monda vr yftennek: Vram Ayanlom te neked en
10 fokaffagomott, kyt adtal ennekem. Es legottan monda neky vrystenn:
Mongyad meg ennekem tudatlan, es egy ygyew emberceze, Myre
ezennet bankodol: mykoron valamely barat ez zerzetbeawl ky me-
gyen, Es myre az baratok nem yarnak az vton, melyet neked mu-
tattam. Es mongyad meg en nekem: ky palantalta ez zerzetett: Sky
15 fordoytott embert penetenczere, Sky ad erewt benne lakoznya?
Nemde enee? Mert en valasztalak tegedett yrafelmerew emberert Es
en fok gyewlekezefimnek predicalnya, Mert sem teged sem azokat
kyk lezneek byzon baratok es regulanak byzon tartoy, kyt adek neked,
Nem akarom tudoman vtan es predicacionak yarnya ewkewt. De
20 valasztalak teged egy ygyew, es tudatlant hogy || *)

et

-201. 119 nek zerzetnek adnya, hogy menden napon ewrewfawlnek ymadfagra
ewerette, vr yftenhez; mert ew yftenfege byr, tart es oltalmaz;
mert enmagamot vrnac es baratoknak kewtelezem: hogyha bara-
toknak valamelyk eluezend, Akarok ewerte tartoznom vrnak ocott
25 adnya. Ez bezedeket ewnbennete mondyauala ew zyuenek nyuga-
dalmara, Es frateroknak collacioban Es gyakorta gyewlekezezekben
yelengetyuala. Azert ha ualamely barat valamykoron mongyauala
neky, hogy kellene magat boczatny az zerzettnek byrofaagaba, Ew fe-
leluala monduan: baratoknak vagy on regulaok es tartoznak ewtet
30 meg tartany. Es hogy ne legyen mentsege en raytam, Myolta kelle-
tek vrnac engemet helyheztettny: hogy volnek feyedelmek, Ew
elewtewk eskewm az zerzetett tartanom, Azert: myert az baratok

*) Egy levélnyi hézag.

tudyak, mytt kel tartanyok Es myt eltauoztattny: nem ylyk, ha-
nemczak myuelkedefekrewl tanoytok: mert erre vagyok adatott ||
nekyk eletemben es halalom vtan: Amen

120

Mykent yegyzet baratoknak tewkelletes baratott 237-23

Bodog attya zent baratokhoz zerelmnee geryedy myat, es
zeretettnek buzgofaga myat, kyt valuala ewnekyc tewkelteffegere,
Gyakarta gondolyauala ewnbenneten: ky allatokual kellene yo
kewfdeed baratokot meg ekeffeyteny. es, mongyauala, hogy az volna
yo kyfdeed barat, ky vallana ez zent[eknek] baratoknak eletyt es al-
latyat, Tudnymelt frater Bernaldnak hytyt, kyt tewkelleteft vallot¹⁰
zegenfegnek zerelmeuel, ffrater lleonak egy ygewfeget es alazatof-
lagat: ky byzonual zentfeges eletewuala; frater angyalnak tyztet-
feget: ky volt tyztteffeguel es kegyelmefseguel ekefewltetet: ky
mondatic ez zerzetnec elfew vytezenek; ffrater maffeufnak ertel-
met es [me] nezefet: ew zep es ayoytatof nezeseuel es zep¹⁵
beze[de]deuel; frater egyed edeffegnek yozagaban elmeyet, melyet
valuala telyes tewkellefyglen; ffrater Rufennak yozagof es gya-
korlatos ymadfagat, ky || zenetlen mendenkoron, ymadkozikuala¹²¹
es aluuan auagy valamyt myuelkeduen: myndenkoron ew elmeye
yftenuel uala; ffrater Iuniperiusnak bekefege: ky bekefegnek²⁰
tewkelletef allatyayg yuta: tulaydon akarattyanak tewkelletes
vegezetytt, kyt gyakorta valuala zemey elewt, Es cristuft kewuettny
kereftnec vtan: nagy kiuanatoffagot; De laudibus-bely frater
lanofnak tety es lelky erewfeget, ky az ydewben volt tetteben
erews menden embernek felette; frater Rogeufnak karitaffagat:²⁵
kynek menden elete[t] es nayoffaga vala zerelemnek yozagaban;
ffrater lucidiusnak gyorffagat ky uala nagy gyorffago, Es nem akar-
uala hanemczak egy honapon lakozny egy helyben, De mykoron
keluala lakozny valamely helyen, legottan el megyenuala inneg, Es
monduala: It nelegyen lakafonk: De menben legyen

30

-337. (Mykeppen tanoytyauala az baratokot tyzta zemeweknek lenny: kel arrol

Egyeb yozagokkewzt, kyket ygen zeretuala es kyuanuala ewn-
 122 benneten || es egyebeknek felette kyuanuala tyztafogot es tyzteffe-
 5 get. Azert akaruala baratokot tyzta zemet vallany: zokotuala yly
 meseuel zemermetlen zemett meg tewrny, monduan: kegyes es hatal-
 mas kyalaly boczata kyalalyne azonnyhoz ket kewettet, egymafutan,
 megfordola az elfew, Es bezedekert csak bezedet hoza, Es kyalalyne
 azonnyrol femmit nem zol. Mert ew zemeyt tartottauala ew feye-
 10 ben bewlczen, fem igyenest vetetteuala femeyt az kyalalyneazonra.
 Es az maf kewetyf meg tere, Es keues bezed vtan, kyket mondana,
 kyalalyne azonnak zepfegerewl huzu zerbezedet tewrlewyte. Monda:
 byzon ygen zep azont latek: bodog ky uele el. Es akyalaly azon
 bezedre felele. Te alnok zolga, en gyewrewfemre vetetted te zemer-
 15 metlen zemeydet. yelenuagyo hogy az nezet allatot meg akartad
 uenni. Paranczola meg hyuattatny az elfew kewuetett Es monda
 neky, my lattatyk te neked az azontol? felele: yol lattatyk ennekem:
 mert ewrewmest es bekeffegeft engem meg halla. ffelele kyalaly bew-
 123 czen es moda neky: Nemde vagyon ewbenne valamy zepfeg? || fe-
 20 lele az: En vram tyed azt ewrzeny es valasztany. de enem volt be-
 zedet mondany. Adatyk kiraltol ytelet: monda: te neked vagyon
 tyzta zemeyd; legyen kamoramban tyztafogos testuel Es ely en gye-
 newrewfegymuel. De ez zemermetlen zemew el ky menyen enha-
 zambalol, hog en agyamot nefertezteffe meg, mert mongyauala: ky-
 25 nek nem kellene felnye cristufnak gyewrewfet nezny Amen)

7-368. hogy kelnekuala neky az baratok kyk regulat
 tartnakuala

NE mynemew nemet orzabely frater, kyuala mestter zentyraf-
 ban: monda egyel bodog ferencznek nagy tyzteffeguel, hogy ewan-
 30 geliumot erewffen meg tarthatna es regulat: mykent fogadam, tyz-
 taakaratom zerent: kyt cristos te myattad zolott vegiglen alaza-

toft es hyuen,yfteny malaztnak fegedelmeuel. De egy/k) malaftot ke-
rek tewled: hogy/en eletemnek napiban te baratyd ha el hayland-
nak tyzta malaztnak tartafatol: kyt te zent leleknek myatta el-
hagny nem hyrdeted: hogy te || engedelmeffegedrewl enmagam 124
auagy egyeb fraterokual ewtet tyztan tartany akaronak hathatnek:
el mennem ewtett nem tartoktol Es az zerzetet tewkelleteft tartany.
kyk haluan ewrele ygen zent fferencz, Es yolmonduan neky: Es
felele: Criftuftol es entewlem tугyad engedetnek lenny: melyet
kewetel. Es vetee yogyat ew feyere, Es monda neky: Te uagy pap
ewrewkewl ewrewke Melhyfedeknek zerzete zerent, /hogy menden 10
ygeretek criftuftol az zerzetnek lewtek: azokban vegelfleg meg tel-
yefegyenek: kyk regulat paraftol es ygerewl ygere glosanalkewl
ewrewmuel enczelkedtenek tartany

Az tudomanrol kyt zent ferencz eleue meg
mondott

368-3

15

Es eleue meg mondottauala zent ferencz hogy tanufagnak
zerelmert ew baratynak nagy kyfertete yew tartomanbalol mykep-
pen hyrtelen zel: Es ew elfew magzatya hazanak negy zewget ezue
verny es meg fordoytany Es mend lyanyt fyayual ewzuen meg
nyomoroytany Es hogy ylyen romlafnak el tauoztatnak vezedel- 20
mett: Mykeppen mafod Iob paranczola ew fyay||nak vezetny zegen- 125
fegnek vtat: nem czynalny palotakot: nem palantalny zewlewkwet
kewlewmb tanufagokual: sem vylagy tudomannak borat yunny Es
criftufnak tewkelletes eletymyat Es zent leleknek hevfege myatt:
eleuen myuelkedet vetet tewruen ew fyaynak: De ez felewl mon- 25
dot bewlezece mykeppen felewl mondam: az nagy paraznanak
magasztalnak fatorokot es fyayt beluezyk ew hozza hogy aznak yu-
talma balol torkofon elne elnenek: es lezen egy ygewfeg ygeret
mewuetfegore es neznye vlatatof ew zemekuel: fogadnak batorfa-
got es vakmerewfeget Es gyczewlkewdny kezdek embereknek 30
gyczeretyben Es tudomannak neueben Es bewlczeffegbelew auagy
vkofflagbalol byznak Es tehat tezen zyubely nyayaffag keferewfe-
ges es zenuedethetlen

—114. Angyalnak yzanyv yelenetyrewl: —

Egy napon mykoron ymadkozyk uala zent ferencz Angelyfy
 zent marianak helyen: meg yelenek neky yelenek neky angyal yza-
 nyw abrazban es tekentefben: mert vala ew feye aranyazot: melye
 126 es karyay || ezewftbelew: haffa erczes: zaray vaffafoac labay vaffa-
 fok: es czerepefemek: ew vallay hytuan zakual fetettekualabel es
 kemenuel Es mutattnakuala az hytuan zaknak belfedeferewl nemy
 zegyenfeget: ky latuan megkede Es az angyal monda ew hoza:
 mykeppen yzanyols es czudalz Ez abraz kyt lacz yegyze te zerze-
 10 tednek kezdetyt yarafat es vegezetyt es cristuf eletynek es zent-
 egyhaznak yogywlatat: kyt te zerzeted vallott zewlefenek ydeye-
 twelfoguan: Mert te tarfydual: kyk vadtok yftennek zeremleuel
 telyefek: Es cristuft es ew halalat elmetekben es tettekben vyfelytek:
 Es vadtok aranyozot few De kyk te vtannatok yewnek ymadlag el-
 15 hagyuan: tudomanra ky felfuualkoddat es oluafafnak tanufagara
 es kewnueknek fokaffagara: es zegenfegnek ferelme el hagyua:
 lelkek ewduewffegének remenfege alat Es rokonoknak epewlefenek:
 meg fordolnak es predicalyak yduessfegnek bezedyt: auagy zentfeg-
 nek tudomanyat yozagokual Es belewl maradnak hydegen es hy-
 20 uan zerelemuel Arannak [hyde] es ezewftnec valtozafanal kewl:
 valyak || *)

-298. 127 alazatoffago volna Monda frater fferencznek: honnat ymar te ne-
 ked: honnat nekede: felele zent fferencz: my: Monda frater maf-
 ffeus: mert mend ez vylag lattatyk te vtannad yewnye Es mend
 25 teged kerefnek latnya esteneked engednye Te nem vagy zepember.
 te nem vagy nagy tudomanyw es bewlczefegew: te nem vagy ne-
 mes Azert honnat nekede hogy mend ez vylag te vtannad yewyewn:
 Bodog ferencz ezt haluan: lelkeben egezen meg vydoluan Ar-
 czayat menbe fel ygazoyta[n] Alla nagy ydeyglen elmeyet yftenbe
 30 kewlduen Es hozza teruen terdre hayla Iftennek halat es gycze-
 retet myuelkeduen: leleknek nagy buzgofagaban fordoyta
 magat frater Maffeufhoz. es monda neky Akard tudny honnat

*) Egy levélnyi hézag.

nekem. Akard tudny honnat nekem Akard tudny: Es yol ved
 ezedbe hogy mend ez vylag yewyewn en vtannam Ez vagyon
 ennekem yftennek az zentleges zemeytewl: kyk menden helyen
 neznek gonozokot es yokott: mert az bodog zemek nem latak
 gonozokkewzt nagyob bewnewft es galyadbat es hytvabat
 ment engemet Es azert || ez czudalatos Dolgot tenny. kyt yge-¹²⁸
 kezyk yften tenny: fewldewn yob teremtetett nem latott: azert
 engemett valasztott: mert ez vylagnak bolondyt valasztotta yften:
 hogy bewlczeket meg zegyengeffen. Es ez vylagnak nemtelenet es
 vlatatoffat es beteget valasztotta yften: hogy meg zydalmazzon ne-¹⁰
 meseket es nagyfagokot es erewfeket: hogy yozagnak fellege legyen
 yftentewl: ne teremtetewl: hogy menden test ne gyczewlkewgyek
 ew lelkeben de kykygczekedyk vr Iftenben: gyczekedyk hogy czak
 yftennek legyen tyztfeleg es gyczewfeg ewrewke: Tehat frater maffe-
 us: yly alazatos felelefre: ezenne buzgofagual bezellettet: meg¹⁵
 yzanyodak: es byzonual meg elmere hogy az zent attya volt byzon
 alazatoffagual fondaltatott Amen: —

Mykeppen zent ferencz emele fel fuuallaffual. ¹⁸⁷⁻¹⁹²
 frater Maffeuft

Iftennek czudalatos zolgaya es byzon kewuetewye criftusnak²⁰
 zent ferencz hogy criftusnak magat mendenben haffonlana Mykep-
 pen ewduezeytew yften boczata ew tanoytuanyt ketten ketten men-
 den varafba es helyre: houa ew vala yewuendew Azkeppen bodog
 ferencz || vala nemy tarfy tyzenket apostoloknak zamara gyewle-¹²⁹
 keztek: boczata kettewt kettewt ez vylagotmya predicalny es el oz-²⁵
 lata Es hogy peldat ewenne es egyebekben meg mutattna ygaz
 alazatoffagrol Ew eleb aldor criftusnak peldayarol kezduala tenny:
 mynt tanoytany Azert nemy ydewn ew egyeb tarfyual ez vylagnak
 kewlewmb kewlewmb feleet meg yegyczetteuolna Ew valazta ma-
 ganak frater Maffeuft tarfa: francya tartomanya fele vewn vtatt: ³⁰
 De mykoron egyenbe mennenek: yutanak nemy hyuoknak lakozo
 helyekre Azert testeknek nauolyaokert keluala koldolnyok: mykent
 regula mongya vgy hogy zent ferencz mene egy felre es frater

Ln

Maffeus maf fele : De zent ferencz mert uala vtalatos es kewfde :
 Azert efmeretlenek kewzewt hogyhana vtaltatykuala mendenektewl :
 mert embery bewlczelegnek zemey nemczak azokat kyk belewl : De
 azokat kyk kyuel vadnak es meg mu[ta]tattyak Azert ew mykeppen
 5 galyad : aloytatott : kewfde kener alamyfnat lewlewt De frater Maf-
 130 feufnak : mert vala zep ember es nagy teb alamyznat adta||akuala
 neky De mykoron monnayk feld kyuel nemy helyben hogy egyetlenbe
 uennenek etket : egybeyuttakuala : nem lewlnekuala holot letennek
 az lewlt alamyznat hanemczak fewldet : mert az tartoman kewtewl
 10 tyztauala mendenestewlfoguan Annnakutanna yftenny akaratnak
 myatta yutanak nemynemew kutra : kynek kewrnywle vala egy hel-
 heztetett zep kew Es zeles vala : kyn ygen ewrewlenek Es az kere-
 fet kenyernek morzalekat vetek az kewre : De mykoron lattauolna
 zent ferencz hogy frater Maffeufnak kenyere morfaleka teb es zeb :
 15 ment ewue : lelkeben ewrewlue : zegenfegnek kyuanattyaert. monda :
 O frater Maffe nem vagyonk meltok yly nagy kenczewl : Es ezt za-
 uat fel emeluen teb monda : ffelele frater Maffeus Dragalatos attyam
 hogy mondatthatyk kencznek hollot ezenne nauolya vagyon : hogy
 holott sem Abroz sem tal sem aztalkes sem kes sem haz sem aztal
 20 sem zolgalok sem zolgalo lyanyk vadnak : felele zent ferencz Es
 azaz[a] kyt en aloytok nagy kencznek holot femmy ezekbelewl kyket
 131 embery bewlczeleg zerez : de || valamy zolgaltat mend zolgaltatyk
 yfteny bewlczelegtewl : Mykeppen nyluan yelenyk ekerefet kener-
 ben es yly zep kewben Es yly tyzta kutban Azert akarom hogy ker-
 25 yewk yftent hogy zent zegenfegnek yly nemes kenczet Es ez zolga-
 lot yftent : tegyen mynket mend my zyuewnkuel yftent zeretny
 es az gyewmewlczewkbelewl auagy : az dereblefdarblafbalol : es ne-
 talamtal az etekbelewl venerekuel : ewremeft es gyczewfeguel
 euen : felkelenek hogy francyafele mennenek Es mykoron yuttak-
 30 uolna nemy egyhazba : monda zent ferencz tarfanak mennyewne
 bel az egyhazba hogy halyonk myfett De mykoron pap nem
 voltuolna : zent ferencz az egyhaznak oltara megett el enyezte
 magat ymadfagra Es ottan ven yfteny malaztnak latafatt : Es
 ewneky oly magaffagos geryedetyt hogy ew elmeye zegenfeg-
 35 nek kyuatyara : mendenestewlfoguan meg geryede : hogy latta-
 tykuala ew arcayabalol es zayanak fuallafabalol : mykent
 zerelmnek langyt ky boczattny Es mene tarfahoz ezkeppen tewze-
 fewlt zayaua! hyrtelen mongyaua! A A A frater Maffe agyad ||

nekem tenmagadot Es ezt tewtte neked: De frater Masseus meg **132**
 yzanyodak: nagy buzgofagtol: mykoron zent ferencz mondotta-
 uolna haramzor agyad nekem tenmagadott: boczata magat men-
 denestewlfoguan zent attyanak ewlebe Tehat zent fferencz nagy
 fuuallafual es zent leleknek buzgofagauual Es nagy kayaltafual ⁵
 gyakorta monduan A A A: fel emele ffrater masseust az fuuallaf-
 ual egebe Tartuan ewtett ew elewtte fen egben az annen ment
 egy fenguolna: kyt latuan frater masseus ygen meg yzanyodak
 Annakuttanna czudaluan attyanak buzgofagat Es azutan meg
 bezelle tarlynak: hogy az zent ferencznek ryuewleseben el azanna ¹⁰
 ewruendezest es vygaztalaft erzet: hogy sonha ew eletyben oly
 nagy vygafagot nem emleyt vallotlenny Ezekutan monda zent ffe-
 rencz Mennyewnk el zent Peterhez es zent Palhoz: es keryewk
 ewkewt hogy ewk tanohonak mynkett Es segehenek bodoglagos
 zegensegnek kenczet vallanonk mert oly meltofagos es oly ysteny ¹⁵
 hogy meltok nem vagyonk ewtett mynekewnk yly galyad edenynk-
 ben tarta || tartany Mert ez legyen az mennyey yozag ky myatt **133**
 fewldy es mend el mulandok nyomottattnak Ez az ky meglen fewl-
 dewnuegett lelket tezen menyben Angyalokual nyaffkodny Ez az
 ky cristust kereftfan tarfolkodtatt Ez az ky cristufual coporfoba ²⁰
 el reyteryk es cristufual fel tamad es cristufual menybe megyen
 Azert keryewk yesus cristusnak apostolyt: hogy ewk kyk vadnak
 ez zent ewangeliumy gyewngnek zeretewy Ez malasztot mynekewnk
 keryek vr yesus cristofol hogy ew ky volt zent zegensegnek tar-
 toya es tanoytoya: meltoltattnak ew zentleges yrgalmassaga myat ²⁵
 nekewnk engedny hogy erdemlyewnk lenny nemes es zeretew An-
 gyaly zegensegnek byzon tartoy es alazatos tanoytuany Azert my-
 koron yutanakuolna Romaba bel menenek zent peter es zent Pal
 apastaloknak egyhazaban Es myutan bel menenek: zent fferencz
 mene az egy haznak egyk zewgebe Es frater masseus malyk zewgebe: ³⁰
 ystent kernye es zent apostolokot hogy zent zegensegnek kencze
 vallasara ewkewt meg tanoytanak Es meg segeytenek Es azt nagy
 ayoytatoflagual Es szok kewnuezesekuel kewuetykuala De myko-
 ron ymadfagban alazatost lakoznanak Ime zent || Peter es zent **134**
 Pal megyelenenek nagy fenefseguel: bodog fferencznek Meg ewlel- ³⁵
 uen es meg czokoluan zent ferenczet Es monduan Attyamfya
 ferencz mert te azt kered kyt cristuf es zent apostolok tartottak
 Azert yelentyvk neked cristusnak felevle hogy te kyuanatod

[me] vagyon meg tellyefewlt Es vr iefus criftus boczatot te hozad
 mynkett hogy meg hyrdefewk neked: es te kewuetewydnek tew-
 kellestet vagyon engedue Es neked yftentewl mondonk hogy
 valaky ez ayetatoffagot tewkellestet te peldadual kewuety bodog-
 5 fagnak orzagabalol, vadnak batorok Te es mend teged kewue-
 tewk leznek yftentewl aldottak Es ezekett meg monduan el
 menenek hagyuan ewtett ygen megvygadian De zent fferencz
 felkeluen ymadfagtol tarfanak eleybe mene: es megkerde ewtett
 ha valamyt vallottuolna vr yftentewl: ky felele hogy semmyt nem
 10 vallottuolna De zent ferencz monda hogy bodog zent peter es
 zent Pal neky meg yelentenek es ez vygaffagos bezedeket mondot-
 tak: mykeppen felewl meg mondot: Mert monnayk azanna ew-
 rewmucl tewltenekuala bel hogy francyab menny el felettenekuala:
 135 mykeppen gondoltakuala Elezteb || syetefuel terenek Spolyncya
 15 newew vewlgybe holot keluala kezdettny ez mennyey es angyal
 vtnak Criftusnak gyczeretire

Mykeppen yelenet meg criftus az baratoknak ky
 yftenrewl bezelnekuala

MI zentleges attyank fferencz: ky mend ew gondolatyat vr
 20 yftenbe vetetteuala. es ymadfagnak es bezellettnek kyuanattyat.
 es nyayaffagnak zokafat ewnbenneten es ew tarlyban ew akaratt-
 yara zerziuala Mykoron akarucla zolny yftenrewl: es leleknek
 yduewffegerewl: Nemykoron mykoron voltuolna az apoftoly tar-
 fokual es fentekuel: yftenrewl bezeleny az helyben gyewlekez-
 25 tekuel Tewrtének egyel ew nyayaffaganak kezdetyben: mykoron
 meglen keufen volnanak: Ewluala kegyes attya yly bodog fyak-
 ual zent leleknek buzgofagaban Egyknek monda. es paranczola
 hogy vrnak neuebe zayat meg nyttna es zolna yftenrewl vala-
 mit neky zent lelek yhlene: De mykoron az engedelmeft kefe-
 30 delmmelkewl elkezdetteuala: Es zentleleknek tanytafa my fo-
 hazkodnak yly yzanywt: zent attya vette neky czyttenetett Es
 136 mafnak paran||czola hogy meg nyttna Vrnak neuebe ew zayat
 es aznak engeduen Es himtuen auagya ewtuen nagy dolgokat
 yfteny malaztnak myatta zent attya eznekes mykeppen elfew-
 35 nek: vete [para] czittehenetett Es harmadnak paranczola: hogy my

vronknak vr yesus cristufnak gyczeretyre gondolattnalkewl kerewd
 nek valamyt: Es ez elfewknek peldayahoz Alazatos engedelmet
 meg telyefeytuen Ifteny tytkokrol oly czudalatos tytkokot vezet-
 uala vylagoffagra hogy lenkynek nem vala ketleg hogy ewmyatta
 es egyebeknek mytta zent lelek nem zoltuolna Azert mykoron zent 5
 egygyewknek edenybe[gyen egyen] ez keppen egyen egyen ewtewt-
 tek [z] Ifteny malaztnak balsamomat: zent attyanak paranczolat-
 tyara: bezeluen edeffegeft yftenyrewl Yme ewkewztewk aldott vr yesus
 cristus meg yelenek zepfegew hewfnec zemelyeben: malaztnak
 ezenne edeffegeuel: mendennek alduan auagy yol monduan hogy 10
 zent attya es egyeby voltanak mend el ryuewltettek es fekeznek
 uala mykeppen meg holtak Ez vylagban ||*)

n valla yfteny feleletett Es legottan ky mene frater maffeushoz 137
 monduan neky Ezt mongya■ hogy mongyad frater ferencznek
 hogy ewtet nemczak ewnmagaert hywta de hogy lelkeknek 15
 tegyen gyewmewlczewt Es ew myatta lzokan meg nertettnek
 Ez vtan frater Maffeus tere zent Clarahoz hogy tudna myt
 vr yftetewl kertuolna ky zent Clara felele hogy mend azon
 felelet volt vr yftentewl ew neky ky zent Siluefternek Azert
 eltere frater Maffeus zent ferenczhez: kyt zent ferencz karita- 20
 lagban veuen: labayt meg mosuan es eledelt czynaluan Etek ue-
 uen: frater Maffeust hyua erdewbe Es mezeytelen fewuel scolczo-
 lot kezeyuel terdre hayoluan ker ewtet: monduan Myt akar my
 yftenewnk vr iefus cristus hogy tegyek ffelele frater Maffeus hogy
 frater Siluefternek es zent Claranak es tarfanak egy volt aldott crif- 25
 tufnak felelet: tudnimelt hogy akarya hogy el menyé predicalnod:
 mert nem hyuot tenmagadot te erted: De egyebeknec es yduessfege-
 ert Es tehat vagyon zent ferenczen vrnak hatalma Es leleknek
 bu||zgozagaban felkele mendenestewlfoguan felleges yftennek yoza- 138
 gauál tewzefewlt: monda mennyewnk el vr yftennek neuébe Es 30
 fogada maganak tarfa angeluft. es maffeus ez zent yamboro-
 kot Es hogy menne leleknek hamarzagaban mykeppen vylla-
 mat: nem ygyekezuen az vtra auagy ewfvenre Iuta az varashoz
 ky mondatyk kameriumnak es predicala otta ezenne buzgozagban
 Es fellekeknek czudayaban: kyk ew paranczolatyara vezteglenek 35

*) Három levélnyi hénag.

hogy mend az kam^eriyumbelyek ferfyak azon emberekes el hagy-
 uan az varaft akarnac uala mend vtanna menny De bodog fferencz
 monda azoknak: né fyeffetek es en meg zerzem myt kellyen nek-
 tek te ewduewffegtekert tennetek Es tehat gondola tennye harmad
 5 zerzetett hogy mendennek yduewffeget kewzewnfegest zerzene Es
 el hagyuan ewkewt igen vygan Es penetenczere zerzettekett El-
 mene onnattlan Es yewue kam^eria es beuania kewzybe Es atarto-
 manyon altalmenuen az mondott buzgofagban eleue mondott tar-
 fyual Tekente az vt melletualo nemy fakra kyken aluala kew-
 10 lewmb kewlewmb madaraknak ezenne fokfaga hogy sonha az
 139 felekben || nem volt lattatot olyan fokaffag Meg annak felette
 ez felewlmondott faknak melletteualo mezewben lakozykuala
 kewlewmbkewlewmb madaraknak nagy fokaffaga mely fokaffa-
 got nezuen zent ferencz es czudalkoduan yftennek yhlefeuel
 15 rayta lewtett: monda tarfynek: varyatok meg engemet ez vton
 elmegyek es predicalok en hugymnak madaraczkaknak es mene
 az mezewbe: ky madarak lakoznakuala: az fewldewn: legottan
 hogy predicalny kezde mend az fan lakozo madarac le zallanak
 ew hozza es egyetlenbe velek az mezewn egyetlenbe velek meg
 20 maradanak De mykoron menne zent ferencz ewkewztewk: fokat
 ew zoknyayauaual illetual femegyik mendenestewlfoguan yndoltatyk-
 uala Mykeppen monda Maffay frater Iacob az zent ember ky
 mynd ez felewl mondottakot vallottauala frater Maffeufnak zaya-
 balol: ky az czudaban volt zent ferencznek tarfa az zent attya-
 25 nak: ky madaraknak zent ferencz monda Igen tartoztok yftennek
 en hugym madarak Es tartozzatok mendenkoron ewtett gyczerny
 az zabadfagert kyt vallotok mendenewt rewpewlelt: kettewl
 140 ruhaert auagy harm||azotert Nouenak barkayaban yftentewl ty
 magtoknac meg tartafaert: egnek elety nektek adafaert: ty
 30 nem vettek fem aratok es yften tyteket el eltett Es ad folyo
 vyzett es kutforrassokot ynnatok: fezekre liegyett es halmot
 Es mer fem fonny nem tuttok fem zewny De maga ad tynektek
 es ty fyaytoknak kellemetef ewltewzest: Azert ygent zeret tyteket
 teremtw: ky tynektek ezenne yot adott: Azert ogyatok magato-
 35 kot en hugym madaraczkak hogy nelegyetek halattlanok: de men-
 denkoron kellemetef gyczeryetek yftent Ez bodogfagos attyanak
 bezedyre: Mend az madarak kezdec meg nyttny orrokot: ky ter-
 yezteny zarnyokott: ky nywytyany nyakokot Es tyztelen feyeket le

haytak fewldyglen Es ew eneklesekuel es myuelkedefekuel mutak
 hogy az bezedek kyket zent attya mondotuala nekyk fokkep-
 pen ewruendeznekuala De zent attya azonkeppen mykoron eze-
 ket ewryzne: czudalatoft ewrewle Es cudalkodykuala madaraknak
 ezenne fokaffagaral Es ewnekyc kewlewmbkewlewmb zeppfege-
 rewl: es gygekezefekrewl es nyayas fokaffagokrol Es ewkewt te-
 remtewnek gyczeretyre edeffen hywyauala Es azert ewkewztewk
 zent ferencz czudalatoft gyczeryuala teremtewtt De az predicacio
 megteluen Es yfteny [e.] ||*)

myatta en eletemnek yewuendew ydeyet rokomban meg yelente 141
 Azert ha akarz engemet eleuenen lewlnewd: leuel latuan Angelify
 zent Mariahoz fyes: mert ha ez yly nemew napiglan nem yewuen-
 dez: engemet eleuenen meg nem lewlhecz Es hoz teueled cilicinum
 poztoti kybe en testemet beltakaryad Es temetefemre vyazt: ker-
 lek hogy hoz az elefegekben kyket nekem zoktaluala adnod mykoron 15
 beteglekuala romaban: De mykoron hogy ez yrtattattnak meg mu-
 tattatak lelekben zent fferencznek hogy az Azony yewuala ew hozza
 Es vele mend ez felewl mondottat hozsauala Azert legottan monda
 az yronak: ne yryad touaba: mer nem kel: es az yraft tedel Es
 mend kezewnseg czudalkodac myre az leuelet meg nem hagyauala 20
 vegezny Es ymeydew kezleuen: Azon Iacoba cergetuala az Capura:
 kyre mykoron mentuolna az caputarto: meglewle Azony Iacobat
 Romay nemeffett: ket fyayua romay feyedelmekuel Es vytezeknek 21
 nagy fokaffagual: ky yewuala zent fferenczhez Es hozsaua mend
 azt kyket zent fferencz yruala az leuelbe: yele||entetteuala az vr 142
 yften meg Azony Iacobanak: mykoron ymadkozna romaban Es
 zent ferencznek halalat rokomb yewuendewt Es az marhakot auagy
 alatokot kyket keretuala leuelben: Megannakfelette hozuala vyo-
 nak azanna fokaffagat hogy nemezak az koporfora De myfere es.
 Es ewneky testere: fok napokon. mendentewl beuefegest zolgalta- 30
 tak De mykoron az mondot azony bel mene zent fferenczhez meg-
 len eletyben vewnek nagy vygafagot nyenyebeualo latogatafert:
 De menuen az azony az yfteny sebeknek yegyuel ekefewlt labak-
 hoz: Azanna vygafagot es malasztot es kewnueknek fokaffagat
 vewue onnattlan hogy mykeppen Maria Magdalene cristufnak la- 35

*) Három levélnyi hézag.

bayt kewneyuel meg mossa: es ayoytatoft meg czokolvan es hada-
 pafokot kettewztettuen mendenfelewl hogyha mafod Cristufnak
 hyvfeges hadapafokot nyomuala febeknek helyere vgy hogy az
 baratok ewtett nem vonhattyakuala el labaytol De az vtan ferre
 5 vyuen meg kerduen hogy mykent yewtuolna yly zerrel: felele: hogy
 mykoron ymadkozna romamaban halla zot neky monduan ha
 143 akarod[o] zent fferenczet eleuenen meg lewl||nevd: kefedelmnelkewl
 gygyen mayan (?) el meny azyfba es vydel veled azokott kyk beteg-
 lewnnek zoktal vynned: Es kyk lezne zewkewfawk temetfegre: De
 10 Azon Iacoba alla ott addeg meglen zent fferencz ky mulak ez vy-
 lagbalol es ew teftehez t czudalatos tyztefseget tewn: kkeues ydew
 vttan zent fferencz hely ayoytatoffagaert yewue Azyfba: Es ottan
 zent penetenczeben es yozagos nyayaffagban ew napit meg vegez-
 uen: Es tetete magat zent fferencznek egyhazanal temettettny
 15 Amen: —

Mykeppen crifto es bodog zewz maria zent Ia-
 nus baptizta es evangelifta es angyaloknac fok-
 faga zolnakuala zent ferenczuel:

Nemy yfyofagtol edefewlewt gyermek gyermek galahby tyztafag-
 20 ual es angyaly artatlanfagual: vetettuala zent ferencztewl zerzetbe
 De mykoron lakoznak nemy helyeczken holot az baratok zewkfeg-
 ert fewldewn nyugoznakuala Es az helyeczkere yewtuala bodog
 ferencz Es eftue completa monduan az agyra hogyhana egyebek-
 nek elewte mentuolna hogy annakutan euel egyebek aluan: my-
 144 keppen gyakorta zoktaua: fel || kelne: Az gyermek uete ew zyuebe
 zorgalmaft ewtett meg kymleny houa menne frater ferencz auagy
 myt euel tenne mykoron felkeluala: es hogy ewtett alom meg ne
 czalna helyheztete magat helyben zent ferencznek mellette: Es
 ew ewuet kewtte zent ferencznek ewuehez hogy meg erzene myko-
 30 ron zent fferencz fel kelne vgyhogy zent ferencz ez ylynemew
 kewtfewl femmyt nem erzet: de mykoron mynd melyen alonna-
 nak: zent fferencz fel kele es ew ewuett erzen meg tartotlen meg
 oda azt agyermekeknek ewuetewl cly okoson hogy az gyermek
 fem egykeppen nem erze: Es mene nemy halomra az hely melet
 35 holotuala zepfegew erdew ewn maga ymadkozny: De az gyermek
 mykoron magat fel kewltewttuolna Es lewltuolna ewuet zentnek

ewuetewl meg feytettleni: legottan fel kele hogy attyat mykeppen gondoltauala meg kymlene De mykoron lewlteuolna nyttua az ay-tott: kyn megyenuala az erdewbe: Ezebeueuen hogy zent ferencz onnatt mentuolna ky: legottan az erdewbe mene vtanna Es mene az mondot halomnak tetyeglen holot zent feren haytottauala 5 magat || *)

gatokot meg fognya De en Akarok tynek feziket tenny es el zaba-145 *Előszó*
doytany hogy teryegyetek Es teremteunek paranczolatya hogy fokafolyatok meg telyefehetek Es el mene zent fferencz es tewn feziket mend az madaraknak De az madarak az bodog fferencztewl 10 zerzet fezekben fyaztálnakuala az baratokelewt es newnekuala Es ezenne zolgalatot mutatnakuala bodog ferencznek es egyeb baratoknak hogy czudalkodnakuala hogy ha ment tytok eltettetek az baratoktól Es fonha az baratoktól el nem menenek: myglen zent ferencz aldaful boczot nekyk nem ada De az gyermek-15 nek ky az gerliczeket attauala monda ffyam meg te lezez barat ez zerzetben Es halalatoft fogz zolgalnod yftennek es vgy lewn: Mert mykeppen neky mondottauala eleue zent ferencz vgyan lewn az vtan kewczewned baratya zerzetnek Es ew eletet vyfele vegiglen az zerzetben erkewlczewkuel es peldakual es ygen gyczeretelt vgy 20 hogy zent ferencz nemczak az madaraknak ez vylagy eletnek vygalagat: De || az hewfnek es zerzee ewrewk elettnek ewrewmet: 146 Criftufnak gyczeretyre Amen

Az fordolt farkafrol: ky bodog ferencznek myatta
fordola nagy zewledfegre 25

TEwrtenek nemy czudalatoffag es tyztes emlekezefuel melto Eugubia varafaban mykoron meglen eluala zent Attya Mert vala Eugubia varafanak tartomanyaban egy zernyw farkas teftenek nagyfagaua! es gywlhewzefnek ehfegeuel kemenfeges: ky nemczak baromy lelkefeket veztuaiael De embereket es azonfokot es: meg-30 maruala vgy hogy mend az polgarok tartatnakuala azanna dewgben es felelemben hogy mend fegyuerkeduen mednek uala my-

*) Tizenkét(?) levélnyi hézag.

koron yarnakuala azuaras fewlden hogyhana kelletuolna mennyek
 erewfhadra De maga fegyuerefek sem arthatnakuala az mondót
 farkafnak fogay ellenn ky gonoz zerenczenek myatta elewllewlyual
 nem menekethetykuala fene gyewlhewtfegetewl Azert ezenne
 5 felelm mend meghata ewkewt: hogy valaky nagy elyg mer uala
 kymenny az varafnak kapuya kewl Azert vr yften akara meg
 147 yelentyeny ez felewl mondót polgaroknac || zent fferencznek zentfe-
 get Mykron lakoznak vgyanottan meg mutata czudalatos my-
 uelkedetnek myatta Mert zent ferencz kewnyewrewluen raytok:
 10 zerze magat az mondót farkafnak eleybe mennyi Azt az polgarok
 meg ertuen mondnakuala neky Attyamfya ferencz az kapukewl
 ne menye Mert az farkas ky ymmaran fok embereket megmart
 mendenestewlfoguan tegedet meg ewl De zent ferencz hyuen vr
 iefus cristufba ky menden testy lelkefeknek vralkodoya nem payz-
 15 ual fegyuerkedet auagy pykonbhokual De zent kereftnek yegyuel
 yegyzuen magat ky mene az kapon: [mend] tarfauual menden byzo-
 dalmat vete vr iftenbe kyk ewbenne hyendnek tezy ewkewt menden
 feregnelkewl nyomtatny es yartatny bazalifoson es [Es] yaspif-
 kyon nemezak farkafon De es orozlanyon es farkanyon Es ezkep-
 20 pen cristufnak hywfeges zolgaya fferencz Nem panczelual ewltewz-
 tetuen auagy tewruel nem yuet vyfeluen auagy hady fegyuereket
 De zentfeges hytnek verteuel kereztnek yegyuel yegyzettettettuen
 148 Ragada vtat eleybe Es ew felelmnelk||ewl alhatatofst kezde elmenny
 Es yme fokaknak latafara az helyekrewl kykre nezny felhaktak-
 25 uala Az zewrnyew farcas mendenestewlfoguan zaya felnyttuan
 zent ferencz ellen futtuála: ky ellen zent fferencz vete kereztnek
 yegyett ewtewlees tarfatoes farkast meg ehnyettuen es fvtamafat
 meg tarta yfteny erewnek myatta: es kemenen meg nytot zayat
 belrekezte Es annakutanna hozza hyuan ewtett monda neky: yewy
 30 ydee Attyamfya ffarkas es cristufnak felewlé paranczolok nekéd
 hogy sem nekem sem egyebnek valakinek arez: Chuda: legottan
 kerezt leuen bel rekezte ew zewrnyew zayat: es az paranczolat
 leuen. legottan magat feye haytuan leteryezte zent ferencznek
 labayhoz: farkasbalol lewn baran De ezkeppen fekewnek monda
 35 Attyamfya farkas te tewtell fok kart ez tartomanyban yzanyw
 gonoz tetelmeket tewkelletel: Teremtetteket yrgalmaffagnalkewl
 elueztuen De nemezac oktalantermezeteket elueztettel es meg ew-
 lel [ewl] es meg maral De es embereket yftennek zemelyere terem-

tetteket Azert te melto uagy zewrnyew halalual mykeppen gonoz
 toluay gyol||kos : kyert mend te ellened ewuewltnek es zugnak Es 149
 teneked mend ez varas ellenffeged De Attyamfyam farkas en aka-
 rok tekewzted es ez emberekkewzt bekefeget tenny. Vgyhogy te
 tewled touaba megne ferteffenec Es teneked menden el mult vet- 5
 kedett meg boczatyak vgyhogy sem ebek sem emberek tuaba nem
 ewzewznek Es az farkas testenec es farkanac es fyleynek. es feynek
 haytafauual mutattyauala menden keppen fogadny azokot kyket zent
 ferencz monduala Es monda zent ferencz Attyamfyam farkas De
 hogy kelteneked ez bekefeget tenned. en fogadom te neked hogy 10
 addeglan adatok neked eleg elefeget. ez varasnak emberi myatt
 myglen elz Vgyhogy touaba ehfeget nem vallaz Mert en hyzem
 hogy te valamyt gonozol tewtel : te[h]ehfegednek gyewlhewzfegeert
 tewted : De en attyamfya farkas. myert en teneked kerefek yly
 kegyelmet akarom hogy fogagyad ennekem hogy sonha valamely 15
 lelkeft meg ne fercz. auagy embert. sem valam y kart mendenne-
 mew allatban tenny ne mery ffogadod ennekem vgy Es az farkas
 tettetes yegyet kyt feye hay||tuan fogaduala tenny mend azt kyk 150
 neky paranczoltatnakuala Es zent ferencz monda Attyamfya en
 akarom hogy te agyad ennekem hitedet hogy byzuan hyhetnec 20
 annak kyt fogacz Es mykoron kyteryezettetuuala zent ferencz kezet
 hytuettelert : az farkas fel emele elfew yob labat es zepen vete zent
 ferencznek kezebe az hogy yegyet adhattyauuala Tehat zent ferencz
 monda Attyamfyay farkas en paranczolak tenek vr yefus criftus- *Előszó x*
 nak neuébe hogy yewel uelem es ma semmyt ne ketelkegyel hogy 25
 mennyewnkel ez bekefeget tenny vrnak neuébe Es az farkas leg-
 ottan el megyenuuala zent ferencznek vtanna mykeppen zeled ba-
 ran : kyt latuan az varasbelyek kezdenek ygen czudalkodnya Es
 az hyr legottan mend az varaszerte meg hyrhewuek Vgyhogy mend
 aggok es hewfek ferfiyak. es azony emberek nemefek es nemtele- 30
 nek az varasnak vezayara gyewlekezenek : holot zent ferencz lako-
 zykuuala az farkafual De ez nepnek fokaffaga gylekezuén : felta-
 mada bodog ferencz ftewn czudalatos predicaciot monduán : hogy
 lelkefek kewzybe yftentewl bewnert boczattatnak || ylyen halalok es 151
 hogy vezedelmeff legyen pocol fewzenek telhetettlen langa ky val 35
 ewrewkewl ewrewke karhoztakot marny hodnem mynt farkasnak
 gyewlhewtfege ky lelket megnem ewlhet hanemczac testet Es mynt
 kel felny embernek pocol kynyaba merewlestew : haegy kewfded

lelkes ezenne fokaffagot yly felelemben es vezedelben tartuala
 Azert en dragolatosim fordolyatok yftenhez es tegyetek peneten-
 czet es afarkastol meg zabadoyt tyteket vr yften ez vylagan es
 yewuendewn meg maro pocolnak tewzetewl Es ez monduan:
⁵ monda: halgaffatok en dragalatosim ez farkas ky yt elewtetek al.
 fogada ennekem es fogadalabalol hytet ada: ty veletek bekeffeget
 tenny Es sonha megnem fert tyteket valamyben ha mynden nap-
 pon fogattok neky adnya eleg eledelt Es en az farkafert kezeffezek
 hogy bekeffegnek kewtelett erewfen meg tartya Tehat mend az
¹⁰ gyewlekeztek: nagy ewueltefuel fogadak: egyetlenben eltetny az
 farkast: Es te attyamfya farkas fogadod tartany ez zegewdeft ez
¹⁵² polgaroknak hogy sem lelkeft sem valamynemew || allatot meg ne
 fercz Es az farkas yelentuén feyének haytafaual testének farkanak
 es fyleynek zep mutatafyual: magat yelennen mutattyauala az
¹⁵ fogadaft tartany Es zent ferencz monda Attyamfya farkas en aka-
 rom hogy mykeppeu adad nekem hytewdewt mykoron meglen va-
 lank az varasfnac capuya kewl azonkeppen yt mynd ez nepnek
 elewte agyad nekem hytedet hogy ezeket tarczad es engem te er-
 ted kezeffeuén el ne hagy Tehat az farkas yo laba fel emeluen ada
²⁰ hytytt zent ferencznek kezebe ew kezesének: Mend ott alloknak
 elewte Es lewn oly czudalatosfag es ewrewm zent ferencznec mynd
 yly aytatoffagaert es czudanak vylagaert Es farkasfnac es nepnek
 bekeffegert hogy mend ewuewltenek hugyokra gyczerue es alduan
 vr iefus cristuft: ky boczata nekyk bodog ferenczet es ewkewt ew
²⁵ erdelme myatt az kemen gonoz vadnak zayabalol meg zabadoyta
 Es yly zernyew halalbol bekeffegbe es nywgodalomba vette Azert
 az naptolfoguan az farkas es az nep. zent ferencznek myatta zer-
 zet bekefeget tartak: Es az farkas ket ezde eztendeyg eluen az
¹⁵³ varaf zerte aytorol aytora megyenua || koldolny fenkyt megnem
³⁰ fertuala sem megnem fertettetykuala valakytewl: tyztelen eltetuen
 Es hogy czuda sonha sem egyeb ew ellene nem vgtuala Az vtan
 az farkas meg aguan meg hala Mert ez mondott farkasfnac bekefe-
 ges es engedelmes bekefegen az polgarok ygen bankodanac: mert
 valamykoron zent ferencznek vezayan yaruala zent ferencznek
³⁵ yozagat es czudalatos zentleget elmayekbe hywyakuala iefos cris-
 tufnak gyczeretyre amen: —

fezewletnek: ymadkozafrol

NEky nagy tewredelmeflegbe vettetet: alla fezuletnek elewte
 zenetlen ymaduan hogy ewtet az mondot tewredelmeflegtewl meg
 zabadoytana: ky ew kerelmenek sem egy haznalattyat aloytuan
 magat vallany ynka es ynka kezdé bankodny: kynek az szoka
 allonak zarmazak kereftfarol zozat monduan: ky kewuettetyk: Es
 en te erted myt erdemlek figuen toluayok kewzt: ymadkozam sem
 vallam: halalnac poharat yum meg Attyamnak tanulek keleny
 testnek kynya myat Azert morgas ne zarmazzek || ky belewled ha- 154
 nem lezen kyt kertel sem ymadafod se hagyad yollehet nem val-
 lottad Mykoron kyuanatofagban meg czalától Adot nagyob yote-
 telre kewtelezte En ram ha zemedet fel emeled lacz engemet
 ezewftewn el arolny es czokolafnak myatta el adny es kemenyen
 fcydalmazny Es kewtelekuel kew kewtewwny Es veresegekuel vert-
 lenny engedelmnek tewruenyenel kewl. zeretewymtewl el hagy- 15
 tam. mykeppen ymar kyben semmy bizadalm nynczen vytetem
 pyspekeknek kewtewwue mykeppen toluay ha kyket erewfben zeret-
 tem azoktól hamaraban meg vtaltattam es meg tagattattam Ott-
 uagyon ewuewltes meg mewuetes fennegetefnek kemenfege es few-
 nek bel fedefe: arczaknak verese mynd haborgatanak engemet es 20
 valamyt ennekem tewnek lattatek ennekem kyfdednek: bozzofa-
 gokual elegettetem. vytettetem. Pylatoshoz bozzofagokual meg-
 vyyoytuan: omolnak ram vadlany Es gyolkost el zabadoytyak es
 engemet verest vernek Es kereftre ytelnek Ott semmy ygazlag
 sem eleue vetefnek tewuenye De ellenfege ewuewltes hattalmazak 25
 yngeruen: sem feydelm ad fegedelmet: sem gondol || *)

azoknac kyk ott alnakuala Mykoron hyrtelen bel effem hyuam bo- 155
 dog fferencznek fegedelmet: kyt bel effetnek ennekem yelennen
 legottan ott lewn Es kezét nywyttuan kewnuen meg foga elfem
 hagyta sonha adeglan myglen veletekuel ewzuen ez kutbalol 30
 ky hoza

*) Két levélnyi hézag.

Az azonyrol ky bodog ferencznek ayoytatofst
zolgualala: —

Maranos hegyenek varaban beneuentum newew varafhuz
kewzel nemy azonember yelenfeges ayoytatofagual zent ferencz-
5 hez zerkuen meg valtoztata menden testnek vtat: az az meg hala
de dyakok egybe gyewluen egy euel zolgalatra vygylyakra zoltar-
eneklefekeuel: mendennek nezefere hyrtelen fel emele magat az
azon: es ottallokewzewl egy papot attyaya hyua monduan meg
akarak gyouonnom. attyam halgalmeg: mert en meg holt kemen
10 tewmlewbe valec fogando. mert az bynt melyet neked megyelen-
tek: meglenfem gyouontamuala meg De zent ferencz monda
ymadlagot en ertem: kynek mykoron Meglen elekuala ayoytatos ||
156 yonhual zolgalam Ma ennekem ew myatta engettetet testembe
ternem hogy az bewn megyelentuen erdemlyek ewrewk eletett Es
15 yme ty lataftokra: myvtan azt meg yelentendem az ygeret nyw-
godalmra megyek De az rezketew papnak gyouonuan odozas vetel-
utan nugolomual magat agyba takara es vrban bodogfagofst el alu-
uak Amen *dicamus semper cum Christo maneamus*

Anyanak es attyanak egyetlenegy lyanyarol

20 Aamplia orzagnak hegyeben ualo pomarko newew varafban
vala attyanac es anyanak egyetlenegy lyanya gyenge korbely. ygen
felette zeretew: ky lyany nehez betegfeguel yuta halalra zewley
mas maradecot nem hyuen magokot azlyanban aloytyakuala my-
kent meg holtakot Azert [rok]rokony es baraty ewzue gyewytewzuen
25 [holot] nagy ffralmra holot az halot fekzenuala bodogtalan anya
mondhatatlan ferelmekuel belteluen es nagy zomorofagokual me-
rewluen: ezekrewl kyk leznekuale femmyt mendenestewlfoguan
ezebe nem vezenuala Azonkewzbe zent ferencz [czak] csak egy
157 tarfauaal meg yelenuen meltolewn meglatogatny || az banatos
30 azonyallatot kyt maganak emertuala lenny ayoytatofnak. es kegyes
bezedekuel ewtett onzolyauala monduan. ne fyrry: Mert te zew-

uednek ednek vylaga kyt fyracz[a] meg aluttatt: en effedefemuel
 vagyon neked meg adando: llegottan fel kele az azonyallat Es
 kyket mondottuala zent ferencz neky: mendennek meg yelentuen:
 nem hagyja az meg alut testet kyvynny az hazbalol De nagy hyt-
 uel zent ferencznek neuett hyuan: Es holt lyanyat felueuen ele-
 uenen: es egezen mendennek latafara es czudalattyara fel emele

Az baratoknak myatta lewt kerelemrewl zewk-
 legert nemi yambortol

Mykoron az baratok zewkfegegrewl kernenek nemy zekeret:
 nemynemew Peter newew embertewl kynelkewlewn nemy keueffe¹⁰
 zewkefek valanak Balgatagol feleluala nekyk az keret fegedelmert
 ewkewt meg poroytuan es Zent ferencznek tyzteffegere kewuetett
 alamifnaert ew neuett pcoozaluan(!) meg karomla: llegottan az ember
 megbana ew balgatagfaganak gonozlagat yfteny felelm rya || zaluan¹⁵⁸
 Netalamtal vrnak kynzasa kewuetne engemet: mykeppen lewtuala¹⁵
 kewuettetett Mert legottan elfew fya meg betogewle kewfde ydew
 el muluan ky boczata lelket Bodogtalan attya heuer uala az fewl-
 dewn es yftennek zentett fferenczet nem zenykuala hyvnya kewn-
 uezefekuel ewuewltuala En vagyok ky bewnt tewk En vagyok ky
 gonozt zolek: kellettuolna gyewtewrnewd meg engemet tulaydon²⁰
 zemelyemben Agyad meg ymmar bewne zantnak kyt el vewtel
 kegyetlen karomlotol Noked adom magamot ty zolgalatydr enma-
 gamot mendenkor ky uetem Es mert te neuednek tyzteffegeert:
 cristofnak mendenkoron adom gyczerettnek ayaytatof aldozafat:
 Czudalatos allatt Es ez bezedekre fel kele az gyermek es meg²⁵
 tyltuan az fyralmat: Byzonyoyta magat meg holtnak es meg ele-
 uenewltnek lenny bodog ferencznek myatta

Zent ferencznek myat, gyermeknek halottayba ¹⁰ol
fel tamadafarol

Romanak varafabeli nemy notariusnac fiazckaya meglen
nagy elyg vala heted euy germeky erkewlczuel kyuana kewuetny
159 anyat zent Marc || Egyhazahoz menuen Mykoron anyatol ketele-
neytetnek i maradna hon az palotanak ablakarol ky uete magat
es vtollo nagy tewrefuel legottan meghala: De anya: ky meglen
mezze nem menttuala efefnek zozattyara gyanakoduan gyermeke-
nek efelen: hamar meg tere. es fyat meglewluen yly naualyas
10 efefuel hyrtelen meg holtat: legottan vete ewnmagara kezeyt boz-
zofaganak allafara Es ferelmes c kayaltafokual mend az zomzedfa-
got fel rezzezte syralomra De nemy nemew Rabo newew barat
zent ferencznek zerzetebely oda menuen predicalnya az germekhez
kewzeleyte Es hytuel telyes. monda. attyanak hyzed yftennek
15 zentet ferenczet hogy felkewlthety ty fyadot halotayabalol: az ze-
retetert kyt myndenkoron vallott fezewlewlt criztofhoz embereknek
elety adafaert ky monda erewfen hynny magat es erewfen vallany
Es hyuan zent ferencznek ewrewk zolgaya yewuendewben [lenny]
magat lenny igere: ha yftentewl ezen ayandekot ew erdelme
20 myat erdemlene venny: le teryezte magat tarfaual ewzuen ymad-
160 sagban egyebeket kyk ot valanak rezzeztuen y||madafra ky leuen
kezde az gyermek nemy keuisse afoytany Es zemey fel nyttuan es
karyay fel emeluen fel ygazoyta magat es legottan mendennek
elewtte yara egezzen az zentnek cudalatos hatalma myatt: eletnek
25 es ewdnewffegnek egyetlenbe meg adatak amen: —

Egy nemynemew gyermekrewl ky holtuala vyzbe

Caupue newew varafban mykoron nemynemew germek yacik-
uala fok germekuel ¹⁰ulterim newew vyznek partyan magat nem
ouan effek az mely vyzbe: kyt az sebes vyz gyarfan el nyeluen az
30 halottat eltemete az fewuen ala: De az germekék ewuewltuen kyk
vele yaczottakuala. oda az vyzhez gyewlekezek embery fokallag

Es mykoron mend az nep alazatoft es ayoytatoft hywnak bodog ferencznek erdelmett hogy neky ayoytatus zewleynek hytett nezuen: meltoltatnak megzabadoytany az germeket halalnac vezedelmebelewl Nemynemew vzo taual nezuen ewuelteshaluan oda mene Es kefedelmef kerdes vtan Annakutanna zent ferencz fegedelme⁵ hyuan meg || lewle az helyet mynt vlna egy koporfo holot uala **161** az germeknek teste el fedekezet az fewuen alaa: es ky hozuan az halottat bankoduan nezyuala. De yollehet az neppeknek kyk ott alnakuala lattattnak az gyermek mendenestewlfoguan meg holtnak lenny: De maga az nep fyruan es fohazkoduan ewuewtuala zent¹⁰ ferencz agyad meg attyanak az germeket: llegottan az gyermek mendennek ewrewlefere es czudalafara fel keluen egezlen Alazatoft kewuete vytettny magat zent ferencznek egyhazaba hogy neky ayoytatoft halat adna kynek hatalmaual esmerteuala magat czudalatoft feltamadotlenny amen: —

15

Az gyermekrewl ky meg nywmuadotuala haznac
romlafatol

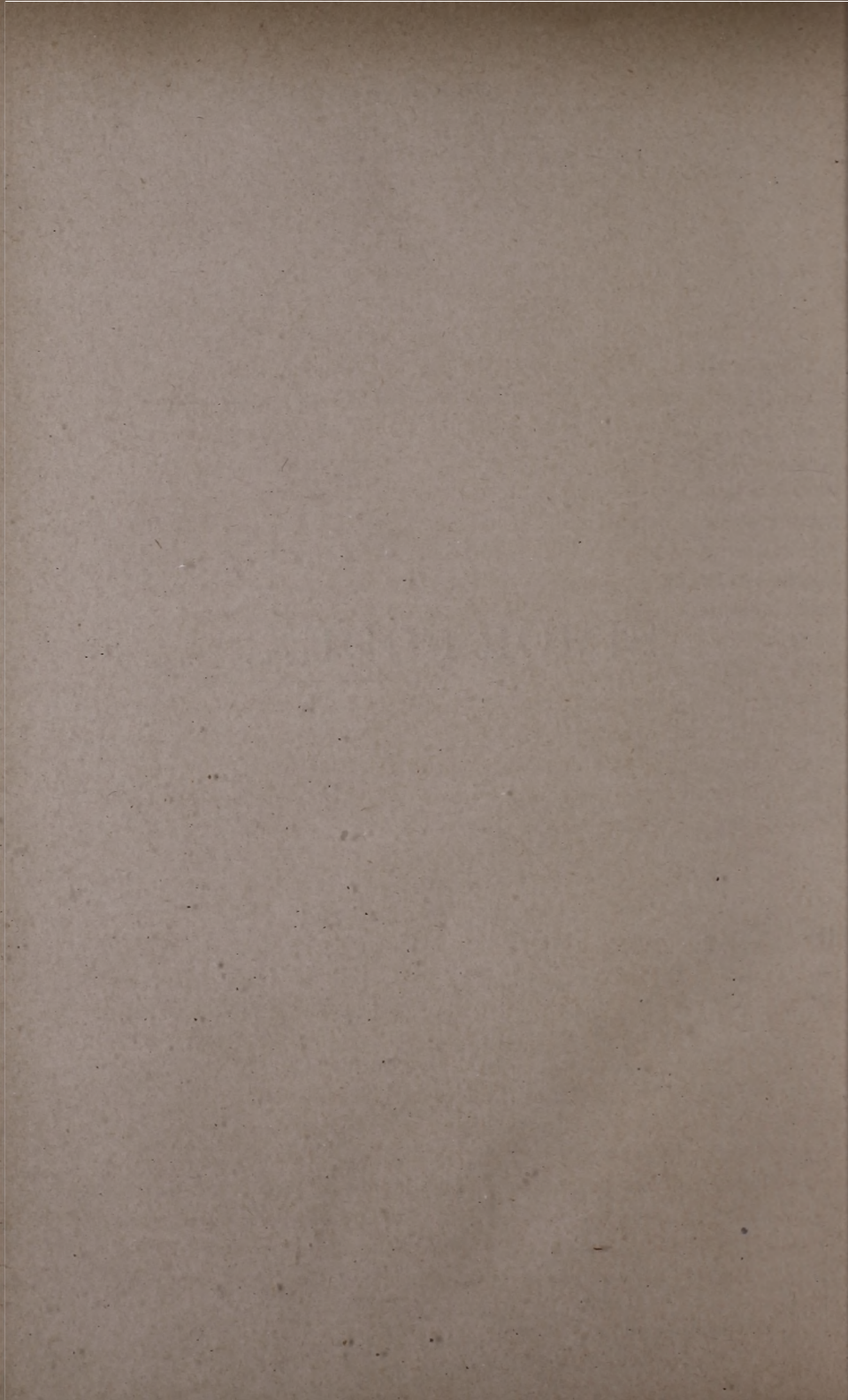
Suaffa nevw varafnak vezayaban ky mondatyk labaknak Nemynemew haz hyrtelen le omoluan egy hewfet nyoma meg: hyrtlen meg ewle De ferfyac es azonallatoc az omlafnak zozatty²⁰ tol fel ebrewluen: yde ftoua futuan. az kewueket es fakot yde-ftoua emelgetek es az naualyas any^a||nak meg adak holt gyerme- **162** ket De az azon keferewfeges zypegefekuel belteluen Mykeppen tehetyuala banatof zokual ky kayaltyauala: zent ferencz addyad meg ennekem en fyamot Nemezac az azzony. de mynd azok kyk²⁵ ott ualanak kewuetykual^a zent attyanak fegedelmet: De mykoron sem zaua sem erzety nem voltuolna: vetek az halottat agyba el temetny ewtett: masod napot varuan De annya bizadalma vala vr yftenben zent attyanak erdelme myatt: fogada bodog ferencz- nec oltarat vy gyoiczual bel fedny: ha ew fyat neky eletre hyvna³⁰ Es yme efelkoron kezde az hews afoytanya es tagy meg melegewluen eleuenen es egezzen fel keluen gyczeretekben ez bezedeket ky kayalta De es papott dyakot es ky³oda gyewytewzewtuala es mynd

kewz nepet fel rezzetzte. yftennek. es bodog ferencznek elmenec
vygfagauual gyczeretet. es halat adakozny Amen

Nemi foto alat nyomorolot hewfrewl

Nemy hews ragufyabalo zarmazando Gerlandus nevw hews ||

SIMOR CODEX.

halando testbe előnece, de vő mint immar mehorzagba orzaglonac
 Miert kedeg ez frater pacificus nem akara zertelen bodog afank-
 nac meg ielőnteni ez zentfegős titkot, kezde vele zolni tauol valo
 idegön zocat Es egeb zo bezed közbe monda neki De en zerető
 atam kerlec tegődet hóg mongad meg enneköm hóg mit aleytaz⁵
 tenmagadrol, es minec hiződ magad lenni iftennec, es embörnec
 előtte: Felele bodog atanc, es monda neki, Vő teccie enneköm
 zerető atiamfia, hóg ez zelős velagba ninčen nagob bynős embör
 en nalamnal mert ha volt volna, az io kegelmes iften azt vőtte
 volna előue, es annac miatta zerzötte volna ez három zent zerze-¹⁰
 tőket Kiből incab meg ielőntötte volna ő nag irlalmassagat kiuel
 vagon az zegen bynőfőkhöz. Es legottan || hóg ezt halla frater²
 pacificus iften ottan meg ada esmerni hóg az latas kit lata bizon-
 sag volna, es hóg az volna a nag felfegős zek kit lucifer keulfeg-
 nec miatta el vezte, es bodog atyanc ő melfegős alazatoffaganiak¹⁵
 miatta maganac here

Halgas immar ez melle peldacat, kit vete bodog
 atanc v fiaynac, leaúinac eleigbe ez zent alaza-
 toffagrol. es az tőkellētős engedelmeffegről
 monduan

20

TEkenčetőc az zöld fara. es vegetőc peldat v tőle Mert az
 zöld fa ki zepőn veragozie, es beuön gymőlčőt terőmt, ez v neki
 vagon az v gőkereből, kit ala bočatot az földre. es ez v neki lelke,
 es myndön zöldfege, veragozafa. es v gymőlč terőmtese ebből va-
 gion neki: Es meneuel incab az földbe magát ala bočatta. es me-²⁵
 neuel incab faros ganeual felil be fedezettőt anneual incab zöld-
 feget veragat || es gymőlčet zebben, iobban. es beuőbben agga Az 3

zöld fan erced az io zerzetős embört, az fanac gőkeren erced az ő
 tókelletős akaratyat, az földön kibe az fanac gőkere tartatic erced
 az zent alazatoffagot, es az faaros ganeen erced magadnac meg
 vtalasat, es binőcnec meg esmeretit, es meneuel incab az tókelletős
 5 akaratnac gőkeret az zent alazatoffagba melebben ala bočatandod,
 anneual incab teneköd io miuelködelőknec töb gymölčet terömti,
 Es meneuel incab magad meg vtalandod byneidet meg esmerueen
 anneual incab ifteni iozagoknac veragaua dičeködöl, es fenőfködöl
 mynd földön menőn

10 Mas pelda ez tókelletős zent alazatoffagrol, kit
 mi zent atancvete ynön magarol, ekkeppen
 monduan

Ime zerető atamfiai el közelget az capitolomnac ideie, Nem
 4 teccie enne||kőm hog en legeg kisseb atafiu, hanem olan nem leien-
 15 dőc, kit im meg mondóc nectőc, Mert azt iol tuğgatoc hog engömet
 mynd az atafiac nağ tiztőffeggel tartnac. es hozzam mynd ayeta-
 toffaggal vannac. es engömet v̄k be hynac az capitolomba. es en
 ő aietatoffagoknac eleget teuen be megőc Es v̄k engömet azon
 kernek hog en nekie istennek igeiet hirdeffem es ő kőzöttec pre-
 20 dicaľac. es en v̄ akaratyoknac engeduen fel alloc es predicalloc,
 v̄g mikeppen engömet zent lelőc taneytot, Es lenne v̄g immar hog
 a predicacio el vegezuen mynd az en atamfiai menőn a capito-
 lomba voltanac mynd en ellenőm feltamadnanac. es mynd egzör
 5 azt caialtanac, monduan, Nem akaryoc azt hog te mi||raytone
 25 vralcoggal. es mynket te bir', mert te nem vağ bőlčen zolo mikep-
 pen illenec elen zentfegős gilekőzetnec feiedelmehöz, mert te vağ
 eg igū. es igön tudatlan. es mi ezt igön zegőnlőc hog elen vtalatos.
 es tudatlan feiedelmőnc vağon: Es mondanac azt ennekőm hog
 ez naptolfogva soha többbe ne merőzkőggel mondani azt hog mi
 30 feiedelmőnc vağ: Es ezönkeppen engömet ilen nağ buzzufaggal.
 es zegőnfeggel közzűlőc ki vetnenec, Nem teccie es ennekőm nem
 lattatic hog en volnec frater minor, az az kisseb atafiu. es bizon
 alazatos. es bizon engedelmes. ha vig orčauaľ zent alazatoffagos

bekefeggel el nem zenvednem Mert ha örölec vigadoc. es génerkő-
döm abba micoron engömet fel magasztalnac es tyztölne^c, Kibe
kezdetic || a lelőkne^c vezedelme, Naggal incab kel en neköm örül- 6
nöm en lelkömnec haznalatyaba vigadoznom, es génerkődnöm
iduölfegebe, micoron engömet zidalmaznac, meg v^talnac. es meg
vethne^c, kibe vágoc a lelőkne^c nág fellegös. es bizonfagos nére-
fege, Mert azt tугyato^c hóg az feiedemfegebe törtenic az efees. es
a dičeredbe lezen niha ala vetees, de az zent alazatoffagba tartatic
myndöncoron allelőkne^c nág nérefege

Harmad peldat vete bodog atianc az zent ala- 10
zatoffagrol. es a tökéletös engedelmeffegről az
holt teltről

Ug oluaffoc hóg nemicoron ez zentlegös embör vl uala ő tarfi
közöt es gondolkodic vala zerzetöffegne^c tökületöffegeről, igön
nagon fohazcodeec es monda, čac aleg vagon ez velagba ol zerze- 15
tös embör ki iol, es tökületöf||feggel engedelmes volna v feiedel- 7
menec, es hóg hallac ezt az atafiac mondanac neki, Zeretö atam
kerönc azon tegödet, hóg tanič meg mynket arra hóg mi legön az
tökületös engedelmeffeg, es a bizon alazatoffag. Es felele nekic, es
monda En az bizon engedelmes, es alazatos zerzetöst hasonlom a 20
meg holt tefthöz, vegec fel a meg holt tefthöt, es valahoua akarod
teged oda ötet, azt latod hóg semmit ellenöd nem zool az fel ve-
telről, es semmit nem morgodie azon hóg houa vizöd, es nem
panazol semmit arrolees hóg houa vtet tezöd, ha vtet fél tezöd az
zegbe v onnet ala neez. es ha vtet öltöztetöd barfomba, es göngel 25
fizöt ruhaba azt latod hóg ő incab meg heruad Ezönkeppen a bi-
zon engedelmes, es || alazatos zerzetös a kit micoron eg helböl 8
maiba vizne^c ezt meg itele miert tezie, es holot hağgac awal sem-
mit nem gondol, es hol el változtatyac, ez ellen semmit nem alh
Es ha tiztöffegre vizic feiedelme tezie, Azon meg zokot alazatof- 30
lagba meg marad, es meneyel incab tiztöltetic, anneual incab ma-
gat meltatlannac aleyfa. es iteli Azert ez [b]abbizon alazatos. es
bizon engedelmes, ki ezőnkeppen tezőn

3hr.-k. 56. Halgaffoc immar bodog aťan nac ō alazatoſſa-
gat, es ō fiaynac engedelmefſegōket

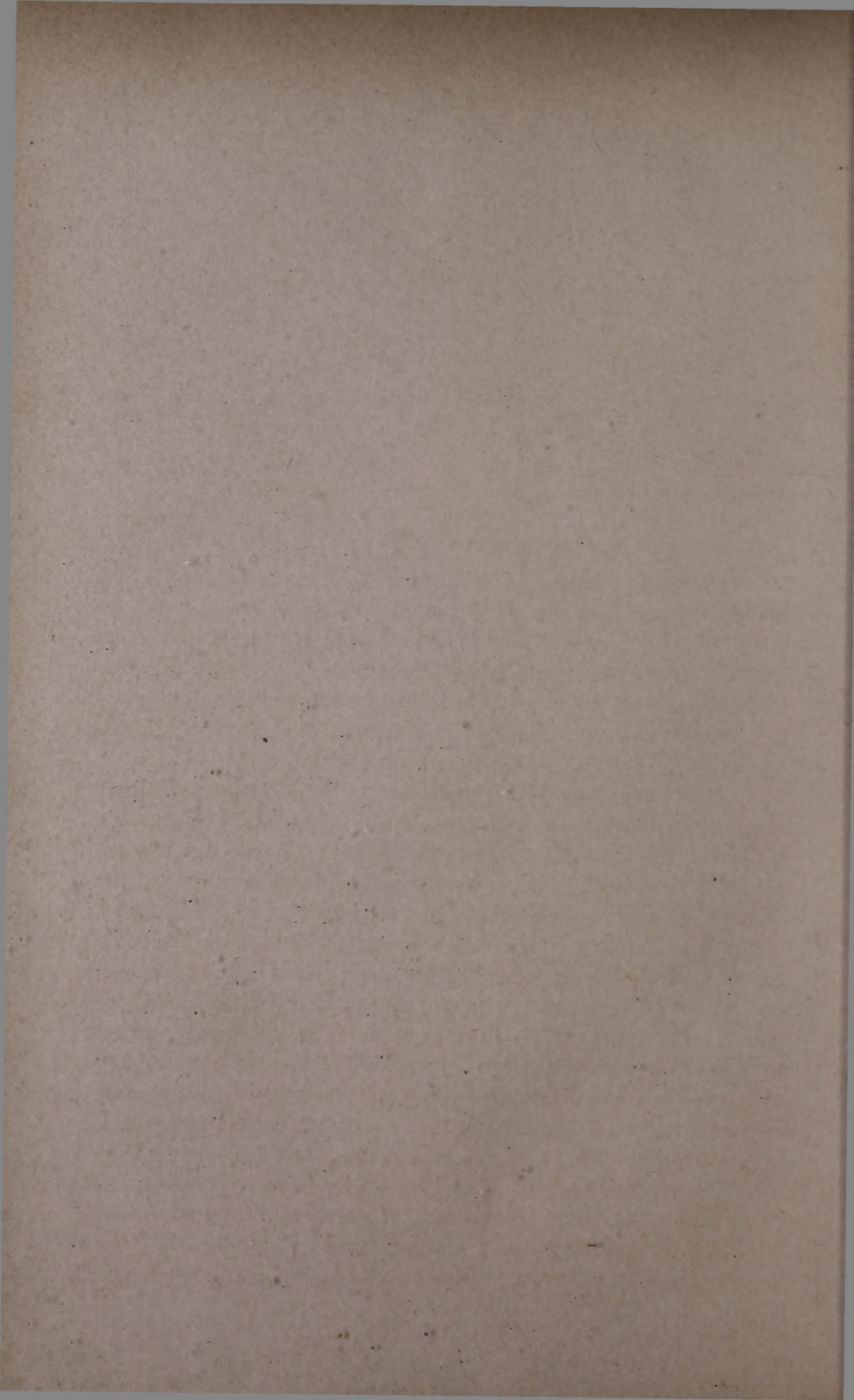
Ug olvaſſoc, hoġ frater Rufinus, kiuala affiſbeliek nec nōmōſi
közſil valo. es az iſteni gondolatba zōntelen valo edōſkōdeſeiert ol
5 igōn el merŭlt vala iſtembe, hoġ ol mel kiul valo erzekōnkōſſeg(!),
es ez velaghoz valo igekōzet igōn keues vala v benne, es predical-
9 lafra, es zolaſtra || malaztya es batorſaga nem vala Miert immar az
zolaſnac tehetſeget el veztōtte vala: Bodog aťanc kedeeg nemico-
ron paranċola neki hoġ menne be affiſba. es oth annepnec predi-
10 callana. es iſtennec igeiet hirdetneie, Vg mikeppen az vr iſten neki
zaiba vetnee: Monda frater Rufinus Tiztōlendō aťam boċas enne-
kōn. es ne kilġ engōmet ez elen dologra. mert mikeppen iol tudod
hoġ ennekōm ninċen malaztom. es tehetſegōm zolaſtra. es vaġoc
tudatlan. es eg igŭ. Azert kerlec zeretō aťam hoġ ne banċ engōmet
15 az elen dologgal, mert nem vaġoc alcolmas es eleg reaia Bodog
aťanc kedeeg monda neki Miert te ennekōm elō mondaſomra nem
engedeel, Parancſoloc azert nekōd zent engedelmefſegre hoġ me-
10 zeytelen ċak a kiſſeb ruhadba || maraduan meńbe az varoſba. es
valamel eġhazban a nepnec mezeytelen predical vġ mikeppen meg
20 montam nekōd, Ime laſh alazatos engedelmefſegōt, leg ottan le
vetkōzeek. es el mene mynt bizoń engedelmes. es hoġ be ment
volna a varoſba, latuan v̄tet a nepec. es a gemōkōc es az yſiac,
Kezdek v̄tet mōuetnie. es rayta ċodalcodnac vala, monduan. Ime
ezōc a naġ kemeń penitenciaba meg bolondultac. es eztelenne
25 lōttec Ezōnkōzbe bodog aťanc meg gondolvan ez zent aťaſiunac
v naġ engedelmefſegeet. es vń maganac naġ kemeń paranċolatyat,
kezde magat naġ kemeńſeggel feġelmezni monduan, Honnat vaġon
tenekōd ez elen naġ batorſagod bernard fi peter nec fia, hoġ te ez
zent embōrnec elen naġ kemeńſeggel paranċol, ki affiſbeliek nec
30 nōmōſſi közſil eg hoġ te v̄tet mezitelen kildōd be az varoſba, Kit
11 tennie tiztōſſege nem agġa vala. ielōn||nen azert miert onnat ta-
madot. es oth v̄tet meg eſmerie Azert iſtenre mondom azt hoġ
tennōmmagadon bizońoytom meg azt mit te maſnac paranċolz
Ezt meg monduan lelkenec naġ buzgoſagaval, leg ottan ruhaiat
35 levete magat meg mezitelenitte, es ezōnkeppen mene be affiſba,
vele viuen frater leoth ki az ō capaiat. es frater Rufinus capaiac

vtannoc viuee, Kit latuan mezeytelen a varosbeliek, mōuetic vala
 ūtet mikeppen bolondot, aleytvan ūtet es frater Ruphinost hog
 ezōc el vezōth volna az kemenlegōs penitencianac miatta: Bodog
 atanc kedeg lele frater ruffinost predicalvan. es nag buzgofagos
 ayetatoffaggal ezōket monduan nag fel zoual O zeretō atamfiai 5
 tauoztaffatoc el ez velagot, haggatok el abbint, aggatok meg az
 mastol el vōtte iozagot ha nem akartoc ōrōc tūzre men||netōc Tar- 12
 čatoc istennec paranolatyat. Zereffetōc az vr istent. es atatoc fiat
 hiuōn tiztan. es igazan ha be akartoc menni az ōrōc hazban, tar-
 čatoc penitenciat, mert el kōzelget meñnecne orzaga Ezōnkōzbe 10
 hog mynd ezōket caialtanaia ez frater Ruffinus Ime bodog atank-
 ees vgan mezeytelen ves az eghazban mas zegletibe fel alla. es
 kezde predicallani oī nag buzgofaggal. es ifteni edōffeggel ez ve-
 lagnac meg vtalafarol. es az zent penitenciarol es az akarat zerent
 valo zent zegenfegrōl. es az meñnei hazanac zent keuanfagarol. es 15
 a buzzufagnac bekeuel valo zenvedeferōl. es a megfezilt criftusnac
 keferufegōs kenāarol, vghog mynd a kemen zyuū ferfiac. es azzoni-
 allatoc. kik oda giltenece vala nag focaffaggal, igōn nagon el amul-
 codanac. es el čodalkodanac, kezdenec nag keferufegōs siraft ten-
 niōc es hihetetlen ayetatoffaggal. es tōredel||mefleggel istennec nag 13
 irgalmaffagat caialtanioc. es kerniōc, vghog oī mint elmeiōknec
 vyonnan valo el amulcodafara fordulanac. es terenec mynd: Es
 lōn az napon affisba a nag varosba oī nag ohaytas. es oī igōn-
 nag firas az predicacion valo nep kōzōt, hog soha a varosba crif-
 tusnac kenāarol, es halalarol oīan nem volt: Es ezōnkeppen a 25
 varosnac nepet. es a criftusnac iohait micoron meg epeytōttek
 volna. es ifteni malaztnac iozagauā meg vigasztaltac volna, nag
 dičeretōs zoual mi vronc criftus iesusnac neuet dičeruen. es meg
 aldvā bodog atankcat. es frater Ruffinost fel ōltōzteteece ō ruha-
 iokba Es hog fel ōltōztet volna dičerece fel magasztalac. es meg 30
 aldac az fellegōs vr istent. Azert hog v̄m magocat elen nag vitez-
 leggel meg gōzec. es hog az criftusnac iohait ekkeppen meg epōy-
 tek || Es hog ez velagot az ō mezitelenlegōknec miatta igōn meg 14
 vtalandonac mutatac lennie, Es mynd azok meg leuen, a nepet
 meg alduan. es ō tōlōc bulčot veuen be terenec porciunculaba. Es 35
 bodognac aleytya vala magat az, ki čak az ō kapaioknac peremet
 illethetiala

Az zent alazatoffaggal valo engedelmeffegnec
iozagat es zentfeget mel igôn feli az ôrdög hal-
gaffad. es tanolyad meg

Ug oluastatic, hog ez frater Ruffinus v ziuenec nag tiztalag-
5 val es o lelkenec angali kieffegeuel myndöncoron istenhöz ige-
közöt, es o benne edöfködöt. es ha valaki valamiconon neki zolt,
auag vtet hitta, nag ert erkölcel. es edöffegös kegöffeggel felel vala
neki. es lattatic vala, hog a mas velagrol terne meg Törtenec ke-
deg hog nemicoron kildec vtet a varolba kyneret koldulnia, v ke-
10 deg mikeppen ||

CORNIDES CODEX.

Kezdetykiftennek zvleyenek azzonyonk zepplev-
telen zvz marianak. zentfeges eletenek es lelky
jozagos myelkevdetynek tytkoffagarol auagy
zentferevl valo kevnv ez keppen. —

Elfev predicacyo.

5

Fyam el ne hagyad az te anyadnak tevruenyet. hog adasseek
malaszt auagy kegyelm te feyednek. Ez bezedevket mongya
salamon kevnnyenek ellev rezeben: Mely jgygben bevlcheffeges
salamon jnt mynket. zent leleknek jntyfe myat. hog amy annank-
nak. az az. az aldot zvz marianak tevruenyet. az az. elety-
nek regulayat el ne hagyv de kevueffevk. Mert az zvz maria
mynekeynk lelky anyank. az vyonnan valo zvletfnek. es az
ilteny fyvfagnak valasztafa myat. es my vronk iefus cristusnak
atyafyvfaga myat. zent anfelmosnak mondafa zerent. ky vgy mond.
Ha cristus my atyankfya. ky az zvz || mariatwl zvletet. tahat myre 2
nem volna my anyank az. aky zvlte amy atyankfyat cristust. olyha
az mondanaya. byzonyaban my anyank. Annak okaert byzonual
meltan jntetevnk mynd nyayan. az zvz marianak eletenek zentf-
geet kevuety. Mert tanalchozya nekevnk elevzer peldazatzerent
valo jas. Mafodzor pelda zerent valo termezet. Harmadzor. ta-
nollag zerent valo ertelm. Elevzer mondam. hog ezt tanalchozya 20
mynekevnk peldazatzerent valo jas. Mert iacob patriarcha kevuety-
veen ev anyanak tanalchat. ennek myatta nyere az atyay aldomast.
Ezenkeppen my es. ha akaryvk meg nyerny atya iftennek aldoma-
faat. tahat kevueffevk azmy anyanknak zvz marianak tanalchaat. 25
az ev eletyt kevuetyeen. Mafodzer tanalchozya ezt mynekevnk
pelda zerent valo [jas] termezet. Mert mykeppen || nyluan valo 3
byzonfag vetellel tugyv azt. hog az atya nagyob zerelmel ne-
uely targya fel az oly fyat melyet laat hog hafonlatos ev hozya.

hognem azt a ky hasonlatlan ev hozya. Ezen keppen az zvy maria
 az malaztnak anya eltet neucl mynket lelek zerent alelkyekben.
 ha lezevnyk ev hozya hasonlatofok. es be mutat mynket atya if-
 tennek. hog zereffen mynket. Ha kedeg hasonlatlanok lezevnyk
 5 amy anyankhoz mariahoz. jgeen keel feelmevnyk hog el ne hagyon
 mynket amy kegelmes anyank zvy maria. Azert zeretevym kev-
 ueffeyk az aldor zvy marianak tyztafagat. alazatoffagat. bekeffeege
 tartafat. es egyeb jozagos myelkevdeyt. Annak okaert kyalt az ev
 fya vronk iefus monduan. Tanolyatok en tevlem. mert en keges
 10 vagyok es alazatos zyvev. es leltek nyvgodalmat ty lelketeknek.
 4 Harmadzer tanalchozya ezt nekevnyk. || tanolfagzerent valo ertelm.
 Annak okaert vgy mond zent ambrus zvzeffegrevl valo kevnyveben.
 monduan. legen ty nektek az zvy marianak elete. mykeppen keep-
 ben meg jrt. kytevl ky feenlyek mykeppen tykerbevl tyztafag-
 15 nak zeepfege es jozagos myelkevdevevnek peldaya. Ynneet ve-
 gyetek eletnek peldayat. holot iamborfagnak mesterfygy ky irat-
 tattak. mykeppen egy nemes peldan ky meg mutagya. mytkelyen
 el tauoztatny. myt meg feddeny. myt meg tartany. Ezeket zent
 ambrus mongya. O azert hyv lelek. ved ezedbe bevlechnek tanal-
 20 chat. fogagyad az ev jntefeet. ky azt mongya. ffyam el ne hagyad
 te anyadnak tevrue nyeet. az az. marianak te anyadnak tevrue nyeet.
 O idueffeges inteet. o edeffeges tanollfag. O egeffeges tanalc. ky-
 nek ha engedevenk. tahat lezen hog adasseek malazt vagy kegelm
 te feyednek. Azert ha malazt adatyk. adatyk dychevleg es. es kev-
 5 uet||kevev keppen adatyk mynden io. Mynek okaert azzonyonk
 marianak eletet keyuetnevnyk. annak okaert evrola harom tanolfa-
 gok mondatnak. kykben meg efmerhegyevk es kevuethegyevk az
 ev eletenek zentfegeet. Azert az elfev tanolfag mondatyk. irafze-
 rent valo tanolfagnak. Malyk mondatyk zentfegzerent valo vetel-
 30 nek. Harmadyk mondatyk regulazerent valo eletnek meg tartafa-
 nak. Az elfev tanolfag mondam. hog mondatyk irafzerent valo el
 hagyafnak. Mert fokaktwl gyakorta kerdetevt. hog myre zent iraf-
 ban. foha valamy nem irattatot azzonyonk maria zentfegerevl
 es myelkevdeyrevl. sem meg nem iratot az zent euangeliftaktwl
 35 valamy az eletenek iftoriyabol. fevt meeg chak tamadasarwl es.
 vagy zvleynek zentfegevkrevl. Sem az ev dychevleges es felette
 chodalatos myelkevdeyrevl. Auagy ev halalarwl auagy az vy tevr-
 6 veen bely zentfegevknek vetelerevl. by||zonyaban nagy choda ez.

myre hatta el ezeket es el halgatta az zent jras. es iftennek fenefleges anyanak egyeb zentleges myelkevdetyt es. Zent mathe jruan criftnak nemzetfegerevl. chak ezt mongya. jacob zvle iosephet. marianak jegyeseet. kytevl az az zvz mariatvl zvleteek iefus. ky hyvattatyk criftnak. Aleýtom vala hog jg kellene mondany. Iacob 5 zvle iosephet marianak ioachym leanyanak jegyeseet. melyet joachym zvle zent anna azzontvl chodalatos keppen. angelnak hyrdetefe myat. ky vala tyztafagos zvz. Azonkeppen zent lucas es. chak ezenkeppen mond. bohattateek gabriel archangal az zvzhez. *et cetera* Megnem ira zent lucas. azzonyonk marianak tamadasat. 10 sem az ev eleteet sem myelkevdetyt. sem az ev fenefleges zentlegeet. Ezenkeppen vagyon az egyeb euangelistakrol. eztevl meg valla. hog az euangelistak meg iryak iften fyanak foganatyat zent lelek mya zvz mariatvl. Es chak azokat kyk illetyk iften fyanak || testelevet. 7 es egyeb myelkevdetyt. Es ennek ellene nemelyek jg mondnak. 15 Myert az euangelistak kereztevev zent janosnak tamadasat. es ev zvleynek meltofogat. az ev eletenek es zentlegeet. es az ev kemen es fenes myelkevdetyt meg irtak. mynd az ev eletenek vegeyglen es martyromfagayglan. Annak okaert nagyaljnab meg kellett volna irnya iften anyanak tamadasat. zentleges eletet. es dychevleges 20 halalat. kereztyen hytnek es erkevlchnek epevletyre. lattatyk azert hog az zent iras ezeket el hagyuaan. legen meg kyfsebeytetevt. de ennek jmez ellene vagyon. mert az iftennek zent embery zoltanak zent leleknek ihlese myat. kyrevl vgy yr zent mathe kevnynenek tyzed rezeben monduan. Nem ty vattok kyk zoltok. de az ty atya- 25 toknak lelke. ky ty bennetek zol. Annak okaert az zent leleknek taneytafa myat irtak valamelyek meg vadnak iruan az zent irafban. mely zent jrafban femmykeppen nem kellett hadny teuelgeest auagy valamy meg kyfsebeytett. || Mert pokalbevl mondafa zerent. 8 iften es az termetet az az. az negy eltetev allat. nem beuelkevdnek 30 az fevlette valokon. sem meg nem fogyatkozyk zvkfegevfekben. sem teznek valamyt heyaban. fielelek nagy albertnak es egyeb doctoroknak mondasok zerent. hog jgeen okoffaggal levte ez. hog az iftennek zvz anyarvl ezek zent jrafban el hagyattanak az zentektevl. sem valamy evrola nyluan nem iratot. hanem chak azok kyk vala- 35 nak kyk iftenfyanak meg testelevleferevl evtevl. Mert ezt teue zent lelek. az ifteny bevlcheffegnek chodalatos zerzeseuel. jelefevl harom okaert. Ellev oka mondatyk felyevl vetefnek. Mafyk oka mondatyk

aytatoffagnak fel kevltesenek. Harmadyk oka mondatyk maga fel
 emelesnek meg nyomorey^{re}tafanak. auagy my meg alazafonknak.
 Mondam hog az elfev mondatyk felyevl vetesnek. Az az. mert az
 iftennek anyanak zentfegenek fel magasztatafa es meltofaga. men-
 5 den kereztyen emberektevl meltan. mendeneknel iftennek alatta.
 9 felyeb vettetyk. || Annak okaert. mykeppen az credot femmy nemev
 euangeliomban iruan nem lelyevk. de miert erevffen kel hynny az
 credot. annak okaert az kereztyeneknek elmeyekben jrandonak fe-
 lette vagy felyebkel egyebnelkel lenny az credonak. Ezenkeppen iften-
 10 nek anyanak iftoriyarol eletyrevl meltofagarol es zentfegerevl lev-
 zent leleknek jhlefebevl. Mert mykoron zent mathe ezt mongya az
 iftennek anyarvl. monduan. kytevl zvleteek iefus. Ezeket monduan
 zent mathe hog evtelve zvletet iftennek fya. legottan mynd az
 tevbbyt es meg monta. Az az. az iften anyanak ev nagy zentfegest.
 15 meltofagat. es az ev nagy erdemynek es jvtalmynak fellegetes voltat.
 Ezenkeppen az iftennek [az] anya. az ev edes fyarol dychyrt-
 tetyk. mert az jo fanak jo dymevliche vagyon. Azert ha az fyv
 zentfeges es meltofagos. tahat az anya. es zentfeges es melto-
 fagos. jelesevl mykoron ev legen iftennek anya. kynel zentfegeslb
 20 es meltofagofb nem lehet. Mert monduan evrola. hog ez zvltet felle||-
 10 ges iftennek fyat. vagy hog malasztal telyes es ezhez hafonlok. re-
 uid jgeuel elegfegesen mendeneket mond. Az az. hog az iftennek
 anya femmynemev malasztvl. femmynemev zentfegtevl. es femmy-
 nemev erdemektevl es jvtalmaktvl jdegen nem volt. Mafyk oka
 25 mondatyk. aytatoffagnak fel kevltesenek. Mert ennek myatta az
 kereztyen doctoroknak aytatoffagok felkevtetyk. ez dolgoknak ke-
 refefere beylchnek mondafazerent monduan. kyk eznek engemet.
 meeg es eheznek. touab efimeg vgy mond. kyk ky vilagofeytnak
 engemet. erek eletet valnak. Harmadyk oka mondatyk maga fel
 30 emelesnek meg nyomorey^{re}tafanak. auagy my meg alazafonknak.
 Mert az my hyv dychekevdefevkn meg nyomorey^{re}tatyk. hog
 amy io myelkevdeytynket nagynak ne aleychvk. mykoron latyvk
 hog az bodog zvz marianak fellegetes erdemyt lok zentfeges myel-
 kevdeyt. lev^t nem chak azzonyonk marianak myelkevdeyt.
 11 de meeg my vronk iefusnak zentfeges myelkedetyt || mynd
 harmyc eztendeyg el veztegueen az zent iras el mulatuan el ha-
 gya. hog veztegueen olyha mondanaya mynekevkn az jgeket kyt
 meg irt zent lucac keynyvenek tyzenheted rezeben monduan.

Mykoron mendeneket meg teyendevtek melyek parancholuan vadnak. mongyatok. hazontalan zolgak vagyonk. zent mathe es vgymond. Ne akaryad tronbytaba enekleny te elevtted. Esmeg my vronk iefus. es az my azzonyonk zvz maria. az ev tytkon valo zentfeges myelkevdetydet kyket evmagok tuttanak. nem akartak evnen magok mya ky ielenty. beyle salamonnak mondafazerent. kyt meg irt peldabezedrevl irt kevyuenek huzónheted rezeben. monduan. dycheryen tegedet jdegéneknek zaya. veztegyen az te zad. Azert az ev tytkon valo myelkevdetyk nynchenek meg iruan. de azok meg vadnak jruan my epevletevnkre. kyket tevttenek az 10 apoftoloknak es az nepeknek ielenvoltokra. hog my es taneytatnank ezbevl. hog a my io myelkevdetyn||ket vgy tegyevk. hog azok- 12 bol kyvevl dychyreteket ne keressvkn. Mert mykeppen zent gergely mongya. hog az menyey keuanfagnak zerelmeet. nem eleg meg evrzyny az gonoz lelkektevl. valaky ezeket embery dychyretektevl 15 elnem reyty. Mert meg foztatny keuan az oly ember. ky az ev kenchet nyluan valo vton vifely. Ezen keppen jgeen okoffaggal lev. zent leleknek jhlefe mya. hog az zent euangelistak reviden akartak meg jrnya azokat. kyk vadnak iftenfyanak meg testefeleserevl. az hytnék tanollagára es epevletyre. Azokat kedeg kyk tytkon tetet- 20 tenek. es az apaftoloktvl es egyebektevl nem tudattak. Iollehét hog az tytkon valo dolgy es vronknak es azzonyonk marianak nagyok es chodalatofok voltanak. minden zenteknek myelkevdetyfelet. de ezeket el veztegletteek ez felyevl meg mondot okokert. Azra kedeg jgy feleltetyk hol azt mongya. hog meg kellett volna jrnya 25 azzonyonk marianak tamadafat. es ev zvleynek zentfegeet. Hog 13 myert az ev zvley||nek dychevsege es meltolaga volt azzonyonk mariabol. mert azzonyonk mariaert volt eleytevl fogua valasztatot iftentevl az ev nemzete telyeffeggel. Annak okaert nem kellett azzonyonk marianak az ev zvley myat dychyrtetny. mykeppen crif- 30 tus sem dychyrytetyk anyarol. hanem jnkab azzonyonk maria dychyrtetyk az ev zent fyanak zentlegerevl. Ezenkeppen azzonyonk marianak zvley es. dychyrtetnek az ev leanyoknak zentfegebevl. Esmeg kereztevev zent janusznak tamadafarvl. eletyrevl. es halalarvl jgy feleltetyk. hog ez jgeen okoffagal lev hog ezek meg jrattat- 35 tanak zent ianosrol. mert ha megnem jrattanak volna. tahat ketelkevthetnenek ezekrevl. Azzonyonk marianak chodalatos fogamatya kedeg. es vigaffagos tamadagya. zentfeges elete. felyevl mulo

myelkevdety. es az dragalatoffagos es dychevfeges elete. azert nem
 jratos meg. Mert hyv kereztyenek kevzevt byzonfaggal hytetnek
 mendenek azzonyonk mariarol. valamyllic azzonyonk marianak ||
 14 meltosagara. zentfegere. es felyevlmvlo tyzteffegere. Es ezek nyl-
 5 uan vadnak azoknak azzonyonk mariarol. kyknek egez hytyk va-
 gyon vronk iefufrol. O azert bynes lelek efmeryed meg. mert sem-
 mynemev villongafnak oka nynchen. azent irafnak ellene. Mert
 valamelyek meg vadnak iruan. mytanolfagonkra irattattanak meg.
 O kereztyen lelek ved ezedbe. mert nagy dolgok el hagyattattanak
 10 [e] vezteffeggel. ate tanolfagodert. hog tanoly nagyokat hynned
 azvz mariarol es az ev edes gyermekerevl vr iefufrol. es hog tanoly
 aytatoffon kerefuen es gondolkoduan erdemeket lelnek. es az te
 myelkevdetyben tanoly alazatoffagot tartanod. O keges iften mely
 edefdedevn vonzaz mynket. mely kegyeffen taneytaz. es mely id-
 15 ueffegesen akarz mynket meg alazny. hog ennek myatta mynket
 fel magasztas. : —

Mafod reze mondatyk ez predicacionak zentleg zerent valo
 15 fel vetelnek. Mert azzonyonk marianak kellet fel venny || anya
 zent egyhazuak menden neky illendev zentfegevket fok okokert.
 20 nagy albertnak mondafa zerent. Elevzer kellet fel venny. evmaga
 meg alazafert. mert azzonyonk maria meneuel zentfegelfb volt
 mendeneknel. anneual jnkab kellet evmagat meg alazny az zentf-
 gevknek fel vetelere. Mykeppen tevn [az] mykoron magat meg alaza.
 az o tevrvennek tyztulafanak tevruenye ala. Mafodzer. kellet fel
 25 venny. az parancholatnak be tellyefeyteteert. Mert az parancholat
 kevtelez vala mendeneket az zentfegevknek fel vetelere. kyrevl vgy jr
 zent Iano's kevnyvenek harmad rezeben az kereztelefrevl monduan.
 Ha valaky vyonnan nem zevletyk vyztevl es zent lelektevl. nem me-
 gyenbe menyeknek orzagaban. Harmadzer kellet fel venny. az gonoz
 30 peldanak el tauoztatafaert. ky tamadot volna azbol kereztyenek
 kevzevt. ha azzonyonk maria fel nem vette volna anya zent egyhaz-
 nak zentfegy. Negyedzer kellet fel venny erdemeknek bevevletyert.
 16 Evtvedzer. kellet fel venny azzonyonk marianak. az || erethnekfeg-
 nek el tauoztatafaert. Mert mongyak vala evtet lenny angelnak
 35 nem embernek. Hatodzer kel vala fel venny. az tevkelletevffevknek
 tanolfagokert. hog az aky zent. meges meg zentelteffek. Hetedzer.
 az bynefeknek meg feddeffere. Mert az bynefek. mychoda magok
 menteest mondhatnak azok kyk nem akaryak fel venny az peni-

tencianak zentfegeet auagy egyeb zentfegevket. Mykoron halyak. hog meeg az menyeknek zentfeges kyalne azzonya es fel vette anya zent egyhaznak zentfegy. Byzonval meg feddetnek ez il bynefek errevl hog azzonyonk maria peldayaua⁴ fel nem vezyk az zentfegevket. es hyvattatnak az ev peldayaua⁵ az zentfegevknek 5 fel vetelere.

Ymmar jt vettetyk reez zerent valo kerdees. anya zent egyhaznak minden zentfegerevl.

Elevzer. az kereztfegnek feel vetelerevl.

Mafodzer. az bermalafrol.

10

Harmadzer. az oltary zentfegnek vetelerevl. ||

Negyedzer. az penitencianak zentfegerevl.

17

Evtedzer. az hazaffagnak zentfegerevl.

Hätodzer. az vtolfo keneteefrevl.

Hetedzer. az zerzetnek zentfegerevl.

15

Annak okaert elevzer kerdetyk. hogha azzonyonk maria meg kereztelkevdevt. auagy nem. Mondhatnad te azt. hognem kevreztelkevdevt. Mert bevle embernek dolga az. hog femmyt heyaban netegyen. de heyaban vezen az oly ember oruoffagot. kynek nem zevkevs. Azert mykoron azzonyonk maria volt meg zenteltetueen²⁰ meg anyanak meheben. nem volt zevkevs az kereztfeggel. Elmee²¹g mykoron azzonyonk maria volt malaztal tellyes. ha ev meg kereztelkedet volna. mychoda malaztot vet volna az kereztfegben ha tellyes volt malaztal. Elmee²²g ha azzonyonk maria meg kereztelkedet volna. tahat anya zent egyhaznak jnnepet kellene illeny az²³ ev kereztfegerevl. Mykeppen jnnepet il anya zent egyhaz az ev tyztulafarvl. Ennek ellene ezenkeppen vetekevttetyk. hog az parancholat az kereztfegerevl kevtelez vala mendeneket az ev ky¹⁸ hyrdetefe vtan. hog meg kevreztelkevgyenek. Annak okaert azzonyonk mariat es. kevtelezte az kereztfegre. Elmee²⁴g my vronk iefus.³⁰ jollehet nem vala evneký zevkfeges. de maga meg kereztelkevdeek. Azert azzonyonk maria es meg kereztelkevdevt. noha nem volt zevkfeges. az bezedert kyt vronk monda zentjanos irta meg kevnyvenek harmad rezeben monduan. Byzon byzon mondom nektek. haky megnem zvletyk vyonnan vyzbevl es zent lelektevl. nem me³⁵gyenbe menyeknek orzagaban. Zent marc meg vgy jr. Valaky hyend es meg kereztelkevdevt leyend. Idvezevl. Elmeg vettetyk az apoftolokrvl hog es meg kereztelkettek. mert vgy monda nekyk

- vronk. ky meg mofattot. nem zevkes hog meg mofattassek. hanem hog chak labayt moffa meg. Azert nagyaljnab kel hynnevnk hog azzonyonk maria meg kereztelkevdevt. mert ev vala tevkelle-
teffeggel valo meg tartoya az tanalchoknak es az parancholatok||
19nak. Mert nagy albertnak mondafa zerent hynnevnk kel byzonual. hog azzonyonk maria meg kereztelkevdevt. Mert ha [meg] megnem kereztelkevdevt volna. tahat evrayta nem volna az kereztienfegnek jegye auagy bylege. kyuel meg valneek az fydoktevl es poganoktvl. Sevt ennek felette. mykoron azzonyonk maria felette jgeen alaza-
10tos volt. alazatoffagnak femmynemev garadychat elnem hagna. Annak okaert az ev alazatoffagabol meg kereztelkevdevt azzonyonk maria. nem chak cristufnak kereztfegeben. hanem meeg az kereztelev zent janoseban es. Mert zent thamas doctornak mondafa zerent. meeg az oly ember es. ky ev anyanak meheben meg zentel-
15tetevt tartozyk fel venny az kereztfegevt harom okokert. Elevzert az jegy[ek]nek auagy bylegnek meg kerefeseert. kyvel zamlaltassek iftennek nepe kevzyben. es olyha zamlaltassek az ifteny zentfegevknek vetelere. Mafozder. hog az kereztfeznek myatta. meeg teft
20zerent es. hafonlattassek cristus kenya||hoz. Harmadzer [azert]
20az engedelmeffegnek jauaert. mert az kereztfeznek valo parancholat adatot mendenek. Mely engedelmeffegbevl azzonyonk maria malaztot kerefe. mert az kereztfeznek myatta fel veue az byleget. kynek myatta veue erdemeknek bevevletyt. Azrol kedeg hog myre nem illy anya zent egyhaz. az ev kereztfeznek jnnepet ezenkep-
25pen feleltetyk. hog egy oka ez lehet. Mert az ev kereztfege tytkon volt. de az ev tyztulafa nyluan volt. Mafo oka lehet. mert az kereztfege ielefevl adatot byneknek bochanatyara. kybevl meg tyztetytatneek az kereztfegeben. Azert azzonyonk marianak kereztfeznek jnnepet nem kellet zerzeny. hogne aleytatneek hog evneky byne volt
30volna. kybevl meg tyztvlt volna az kereztfegeben. Ha kedeg Iduezeytenknek kereztfeznek innepe tyzteltetevt. kyben femmynemev byn nem volt. Ez ennek okaert lev. mert jduezeytenknek kereztfege volt az my kereztfegevnknek meg zentelese. : — ||
- 21 Mafozder kerdetyk az bermalafvlt. hogha azzonyonk maria
35volt meg beer maltatot. Es mondhatnad hognem beer maltatot. mert vr iefus. ky chak evnen maga athatot volna azzonyonk marianak tevruent. nem oluastatyk hog ez beerma[fa]lfnak tevruenyet vronk zerzette volna. Azert azzonyonk marianak sem tartozyk vala ez

beemalafnak tevrvenyere. Esmeg az beermalafh arra zerzet zentfeg
 hog az [pife] pyfpekevknnek keze rea vetefe myat. Zent lelek adaf-
 feek. kyvel ember meg erevfeyteffeek az lelky viafkodafban rabanuf-
 nak mondaf a zerent. de azzonyonk maria nem oluafatyt. hog vala
 kynek kezenek rea vetefe mya vevt volna zent lelket. fem volt ev zev-
 kes zent leleknek erevfeytefeuel. Mert volt evnala malaztnak tel-
 lyeffege. azert nem lattatyt. hog myert kellett volna meg beermal-
 tatny azzonyonk marianak. Ennek ellene ezenkeppen vetekettetyk.
 Azzonyonk maria volt tellyeffeggel es tevkelleteffeggel valo kerez-
 tyen. de hog ember || leleffeek tellyeffeggel kereztyennek. ez lezen az 22
 beermalafnak [m] zentfegenek myatta. Azert mongya rabanus
 monduan. Menden hyv kereztyeneknek kel vennyk zent lelkeet
 az kereztfegnek vtanna. pyfpekeknek kezeknek rea vetefek mya.
 hog leleffenek tellyeffeggel kereztyeneknek. Annak okaert azzo-
 nyonk maria es meg beermaltatot. ffeleltetyk nagy albeetrnak mon- 15
 dafa zerent. hog azzonyonk maria meg beermaltatot. Iollehet ne
 legen nyluan az zent jrafban. Mert az beermalas iollehet
 ne legen altalyaban zevkfegnek zentfege. de haky meg vtalya.
 karhozatos. Arra kedeg hol az mondatek. hognem oluafatyt hog
 vronk iefus zerzette volna az beermalaft. ezenkeppen feleltetyk 20
 petrus aureolenfisnek mondaf a zerent. hog vronk iefus akoron
 kezde az beermalaft. Mykoron az ev aldott kezeet vete az kyfde
 gyermekeknek feyere. es meg alda evket :. —

Harmadzer kerdtetyk. hogha azzonyonk maria vette az oltary
 zentfegv. auagy nem. Mondhatnad hognem vette azzonyonk || 25
 maria az oltary zentfegv. Mert nem lattatyt mynemev malaztot 23
 vet volna. ez oltary zentfegben. Mert ez oltary zentfeg zereztetv.
 az ifteny zeretnek beveletyert. es az bochanando byneknek bo-
 chanatyart. es az halalos bynektevl valo meg oltalmazafert. es
 hog criftufnak kenyanak jegye meg emleyteffeek. kyrevl zent lukac 30
 vgy jr. Ezt tegyetek en meg emleykezetevmre. de azzonyonk
 maria. ez oltary zentfegnek vetele nekevl es. telyes volt [z] ifteny
 zeretettel. Byneknek bochanatyauat. es halalos byntevl valo evry-
 zettel nem volt zevkes azzonyonk maria. mert foa nem vetkezv.
 fem volt zevkes erzenefegzerent valo meg emlekevzettel criftus 35
 kenyarol. ky mindenkoron [hafonlatos volt crif] egyenlev volt
 criftufhoz erzenefegzerent. es egyenlev volt iftenhez. ertelm-
 zerent. Annak okaert nem kellett venny azzonyonk marianak

- az oltary zentfeget. de ennek ellene vetekevttetyk ezenkeppen.
- 24 hog ez oltary zentleg. zerelmlnek zentfege. auagy || ifteny. zerelmlnek zentfege. azert jgeen nagyon kellet venny azzonyonk marianak az oltary zentfeget. mert ev vala jgeen nagy az ifteny zerelmben. ffeeltetyk. hog azzonyonk maria[nak] gyakorta vette az oltary zentfeget. es es meg byzoneytatyk zent iraffal. Mert meg vagon iruan apostolok jarasarvl valo kevnynnek elfev rezeben monduan. valanak zevnetlen allok vagy meg maradok jmadlagba az apostolok iefusnak anyauual mariaual. es az kenyernek zegefenek
- 10 oztogafaban. az az. az oltary zentfegnek veteleben. Ez zent jras vetetyk ez oltary zentfegrevl. mynd magyerazas zerent. mynd kedeg nagy albertnak mondasa zerent. Mert menden hyv kereztyenek tartoznak komunykalny. anyazent egyhaztvl zerzet alkalmas jdeven. Iduezeytevnknek sentenciayanak kevtelezesebevl. kyt meg
- 15 irt zent ianos kevnynvenek [elfev] hatod rezeben. monduan. hanem
- 25 eyendtyk ember fyanak testeet. || nem lezen elet ty bennetek. Annak okaert ha azzonyonk maria nem comunykalt volna. tahat ezbevl egyebeket meg tantoreyrtot volna. de azzonyonk maria soha senkyt megnem tantoreyrtot valamyben. azert tahat comunykalt.
- 20 Alexander de hales es vgy mond. hog azzonyonk maria. ez oltary zentfegnek vetelebevl vette ieles kyualtkeppen valo criftus kenyanak emlekevzetyt. myelkevdet zerent valo aytatoffagnak chelekevedeet. es az ev edes fyanak test zerent es lathato voltanak el tauozasa ellen. vezen vala nagy edeffeges vigaztalast. ev fyanak
- 25 ielen voltaban. ky vezen vala ev hozyaya ez oltary zentfegben. :—
- Negyedzer kerdetyk az penitenciarol. hogha azzonyonk maria vette [vet] valamykoron az penitencianak zentfeget. byzon tevredelmeflegben gyonafban es elek tetelben. Es vetekevttetyk ezrevl hog nem vette volna azzonyonk maria az penitencianak zentfeget.
- 26 mert soha nem vettezevt || ha nem vetkevezvt. tahat tevredelmefseget sem vevt. Az tevredelmefsegnekevl kedeg nynchen malaszt az penitencianak zentfege myat. tahat azzonyonk maria ezenkeppen nem vette az penitencianak zentfeget. es az ev malasztat. Esmeg az gyonafrol. ha az tevredelmefsegnek helye nem volt. mert nem
- 35 vetkezevt. tahat megsem gyont. eleg tetelt sem tevt. Mert tevredelmefseg. gyonas. es eleg tetel nynchen egyebrevl. hanemchak bynrevl. Azert mykoron azzonyonk maria soha nem vetkezevt. soha penitenciat sem tartot. Ezeknek ellene jmylyen byzonlag vagon.

Hogy az gyonas volt oo tevrüenben es. vy tevrüenben es parancholatbol. azért mindenek tartoznak vala az gyonafra. Azert ha az parancholatbol mindenek tartoznak vala az gyonafra. tehát nemes azzonyonk maria es tartozot az gyonafra. Elmeg. az penitenciarol. az penitencia elfev iozagos myelkevdet. mykeppen 5 mongya magyerazo || jras az jgeken. penitenciat tarchatok. Az- 27 zonyonk mariaban minden malazt [volt] volt es minden iozagos myelkevdet. azért az penitencia es volt. mert elfev iozag. Elmeg azzonyonk maria tevtte myelkevdetnek gyonafat. tartuan auagy teuen gyonast. es az meg tyztulando bynefekert zerzet aldozatot al- 10 dozuán. Mykeppen zent lukacjrya. kevyüenek masod rezeben. Azert ha azzonyonk maria ez tyztulatnak tevrüenyet meg tartotta oo tevrüenben. meg kellett tartany az vy tevrüenben az zanak gyonafat es. ffeleluen kedeg nagy albertnak mondafa zerent. hog azzonyonk maria vette minden zentfegevknek malaztyt. vagy evnen magogban. 15 vagy egyenlevkeppen meltofogofban. Annak okaert azzonyonk maria az penitencianak [es iozagos myelkevdet] zentfegeet es iozagos myelkevdetevt vette meltofogofban egyeb embereknek felette. mert egyeb emberekben az penitencianak myelkedety nezy az bynt ky vagyon vagy volt emberben. || Az aldöt zyz mariaban kedeg ielennen 28 valo vagy el mult byn nekevl volt. az penitencianak myelkevdety. Az penitencia kedeg femmy nem egyeb. hanem bynnek meg vtalafa. auagy bynt nem akarny tenny. de nemes azzonyonk mariaban. az penitenciazerent valo tevreldelmeffeeg helyeben volt. az ev zent artatlanfaganak meg tartafa. es byn tetelnek erekke nem akarafa. El- 25 meeg az gyonas helyeben azzonyonk mariaban vala. hala adas vr iftennek. az eleg tetel helyeben. vala az myelkevdetevknek meg tevbeytefe. de ezekrevl meges marad nemevnemev ketleg. Az az. Nemes azzonyonk maria myt gyonhatot. hogha evmagaban femmy-nemev bynt nem esmert. kyben meeg chak bochanando byn fem 30 volt. Erre felel nagy nagy albert ezenkeppen monduán. hog három keppen valo gyonas vagyon. Egyk gyonas mondatyk. byneknek meg vadola||fanak. Malyk gyonas mondatyk. az iftentevl adatot 29 ayandokokrol valo. hala adatlanfogoknak meg esmerety. harmad gyonas mondatyk. erdemeknek elegtelenfege. Es ez harmad gyonas 35 vala nemes azzonyonk zeplevtelen zyz marianak tulaydon gyonafa. Kyuel gyonyk vala az vr iftennek nagy alazatoffaggal. hog ev az vr iftentevl illyen nagy malaztot vet volna. mely malaztot ev soha

melta nem erdemelhetet volna meltan. fevt menden teremtet allat
 fem erdemelhette volna meltan. Meges kerdetyk egy kerdees.
 hogha jmmar azzonyonk maria meg gyont. ky volt evneky con-
 fessora. Es lattatyk hog zent peter volt az ev confessora. mert
 5 zeer tartas vagyon az confessorok kevzevt. es az gyonok kevzevt.
 Azert mykoron azzonyonk maria nagy meltosagbely zemely volt.
 kellet ev neky nagy meltosagbely confessornak gyonny. Az nagy
 meltosagbely confessor kedeg papa. de zent peter papa volt. azert
 lattatyk hog azzonyonk maria zent peter apostolnak gyont. de
 30 ennek ellejhe ezenkeppen mondatyk. hog az felyeb valo feyedelm-
 nek nemkel magat be bochatny. az ev alatta valonak dolgaban
 auagy tyzteben. Pelda rola. Az erfeknek nemkel magat bebochatny
 az ev alatta valo zentelev pispekeknek dolgaban. hanem chak el
 vegezet dolgogban. Azert mykoron nemes azzonyonk maria volt
 15 volna ielefben kyualtkeppen ayanluan iduezeytenktevl zent ianos
 euangelistanak. vgy kellet hog ev tevre vegye az egyhazy zentfegev-
 ket. Annak okaert engettetyk hynny. hog azzonyonk maria zent
 janos euangelistanak tevt gyonaft ez felyevl mondot keppen. my-
 keppen tulaydon confessoranak. Es ev tevre vevt egyhazy zentfegev-
 20 ket. az ev zent fyanak halala vtan. Ezeket nagy albert mongya.: —

Evtvedzer kerdetyk az hazaffagnak zentfegerevl. de ez kerdes-
 nek nynchen helye. Mert nyluan vagyon az euangelyombol. hog azzo-
 nyonk maria volt jegyeztetuen zent iosephnek. hog zolgalna iduezey-
 tenknek. kynek mondatyk vala aleytat zerent valo atyanak.: — ||

31 Hatodzer kerdetyk az vtolfo zent kenetnek zentfegerevl. hogha
 azzonyonk maria vette az kenetnek zentfegeet. Mely kerdesre reuid
 jgeuel rea feleltetyk illyen okoffaggal. nagy albertnak mondafa ze-
 rent. hog azzonyonk maria vette az vtolfo kenetnek zentfegeet. Mert
 vgy mond iacab apostol. ha valaky mynd az tellyes tevrueut meg
 tartangya. egykben kedeg vetkevzendyk. bynes lezen menden tevr-
 uenben auagy parancholatban. de myert az vtolfo kenet volt pa-
 rancholatbol zereztetuen iduezeytenktevl es anyazent egyhaztv.
 Mykeppen zent mark jrya. hog vronk elkevlde az ev taneytuanyt
 meg kerevlny varafokat. kyk meg kenneyek olayal az betegevket.
 35 es meg gyogyvlnanak. Azert azzonyonk maria es tartozyk vala az
 vtolfo kenetre. es ezbevl kevvetkevzyk hog fel vette azzonyonk ma-
 ria az vtolfo kenetnek zentfegeet.: —

Hetedzer kerdetyk az papy zerzetrevl auagy zentfegerevl. ffe-

leltetyk ezrevel nagy albertnak mondafa zerent. hog azzonyonk ||
 maria chak ez papy zentfeget nem vette sem ev rayta nynchen az 32
 papy zentfegnek bylyege auagy iegyé. Ez zentfeget kedeg azzo-
 nyonk maria azert nem veue fel. mert nem illeek evneky fel venny.
 ELEVZER nem illeek fel venny azzonyonk marianak az papy zent- 5
 fegetv. az ev allapatyanak ellenkevdev voltaert. Mert az papy
 zerzetnek zentfege. embereknek kevlfev aleytafok zerent. mutat
 nemevnemev meltofagot. belevl kedeg byzonfag zerent. illye
 alazatos zolgalatra. Mafodzer nem illeek fel venny az papy
 zentfeget azzonyonk marianak. alazatoffagnak okaert. es egyeb 10
 azzonyallatokhoz egyenlev voltaert. Mert azzonyallatok ez papy
 zentfegtevl ky rekeztetnek. az azzonyallaty természetnek mel-
 tatlanfagaert. es az byn tetelnek nagyob gyarlófagaert. es mynd
 azokert melyek kevuetekevzenek. az ev alkotmatlan byro-
 rodalmakbol. de te Immar mynd ezekbevl azt mondhatnad. hog 15
 ezekbevl kevuetekevzyk. hog azzonyonk maria nem volt malasztal
 tellyes. Mert ez pa||pa zentfegnek malaztya nem volt evbenne. 33
 ffeleltetyk erre nagy albertnak mondafa zerent. hog jollehet. hog
 azzonyonk maria fel nem vette az papy zerzetnek zentfegeet. de
 maga valamynemev meltofag auagy malaszt adatyk az papy zer- 20
 zetnek zentfegben. ez fele meltofaggal es malasztal tellyes volt
 azzonyonk maria. fevt meeg felyeb. mykeppen jde alab iobban meg
 mondatyk. Mert anyazent egyhaz zolgaynak az papoknak. ez
 papy zerzetnek zentfegeben adatyk corona auagy pyls. az ev tyz-
 tyknek meltofaganak jegyere. de azzonyonk marianak volt melto- 25
 faganak coronaya. nem chak vitezkevdev anyazent egyhazon vral-
 koduan. de ennek felette mynd az tellyes gyevezedelm vevt zent
 egyhazon vrolkoduan. az az menyorzagon. Elmeg az papy zerzet-
 nek zolgay kezzevl az az. az papok kezzevl. ky ev keztek nagyob.
 hyvattatyk papanak. ky nevezetetyk. iften zolgaynak zolgaya- 30
 nak. Azzonyonk zeplevtelen zyz maria kedeg. papanak es men-
 den angeloknak. es mynd || ez telyes velagnak azzonya es ky- 34
 ralne azzonya. Elmeg ez papy zerzetnek zentfegeben. vagon
 iftentevl adatot hatalm. es iftennek vicariofatvl adatot hatalm. ev
 alatta valoknak. de ez bodog zyz mariaban vagon menyey hatal- 35
 maffag. tellyeffeges es evrevk hatalmaffag. az neky adot hatalmbol.
 Elmeg ez papy zerzetnek zentfegeben vagon. meg kevtavzeinek
 es meg oldozafnak myelkevdey. az kvchoknak es papy hatalmak-

nak myatta. Azzonyonk mariaban kedeg vagyon hatalmaffag vral-
 kodny. meg keytevezefre es meg oldozafra. parancholat mya. Esmeg
 az papy zerzetnek [zerzetne] zentsegeben vagyon hatalmaffag. es
 papanak vagyon tellyes hatalma de chak ez eletben. Es nynchen
 5 papanak hatalma menyorzagban. fem purgatoryomban. fem po-
 kolban. Azzonyonk marianak kedeg vagyon [volt hata] tellyes ha-
 talma ez eletben. menyorzagban. purgatoryomban. es pokolban.
 Azert mongya zent bernald. O zvz maria teneked adatot hatalm.
 35 menyen es fevldevn. es valamyt akarz. meg tehetevd. Azert || nyl-
 10 uan vagyon. hog femmynemev zentleg nynchen es malazt. ky az
 zvz mariaban nem volna. O azert zvz maria es felette aldott zvz. O
 dychevfeges azzonyom. O meltofagos lean. edeffeges zvz maria.
 ky foghagya meg elmeyeuel. ky ielenthety meg nyelueuel az te
 meltofagydat. malaztydat. es iozagos myelkevdetydet. kychoda
 15 dychyrhet tegedet meltan. ha myndenykevnknek ezer zaya volna.
 Es myndenykevnknek tyz ezer nyelue volna. tegedet dychyruen.
 nem volnank elegek te dychyretevdre. Chak ez egyet keryek o ke-
 geffeges zvz. egyetlen egy remenfegevnk. es my zyuevnknek vigaf-
 faga. edes azzonyonk kenyergevnk tegedet. teneked hog te edes
 20 fyadnal. az edeffeges iefusnal. melyet nekevn iduezeytevyel attal
 az aldott iefust. hog erdemlyevnk te jmadfagyd[na]dal ev dyche-
 fegevdben rezeffek lennenk.: —

It kezdetnek az zentfegnek regulaykyknek myn-
denyket azzonyonk maria nagy tevkelletevvfeg-
gel meg tarta.: — ||

Zentfegnek elfev regulay melyet nemes azzonyonk maria 36
mynd ev tellyes eleteben meg tartot. mondatyk gonozoknak el 5
tauoztatafanak. az az. byneknek el tauoztatafanak. Azert mongya
dauid propheta. hayolyal az gonoztv. Mert az veteknek es az byn-
nek gonozza. ellenkevdyk az evrek bodogfagnak zentfegnek es
malaztnak ellene. annak okaert egyevt nem alhatnak. kynek oka-
ert kyalt az vr iften ifayas propheta myat monduan. Zevnyetek 10
meg gonozokat tennetek. tanolyatok iot tennetek. Az tevrueen
kevnben es. vgy vagyon meg iruan. hog az artatlanfagnak zent-
fege chak az joknak illic. Az gonozok mondatnak konkolnak. az
jok mondatnak buzanak. Azert iduezeytenk iefuftyv adatot senten-
ciaya myat vgy mond. kevtevyzetek evzue az konkolt meg egetefre. 15
az buzat kedeg gyevhchetek az en zevrevmben. Ezekbevl kevu-
etkevzyk. hog az aky gonoz. amyg gonoz. addeg nem lehet zent es
idvezevlendev. hanem karhozando. Annak okaert ky akar zent
lenny es bodog. zevkfeg hog elevzer el hayolyon az gonoztv. es
penytenciat tarchon az bynrevl. Iduezeytevnk||nek elfev predica- 37
cyoya zerent. holot vgy mond vala. Penitencyat tarchatok. mert
el kevzeleyt menyeknek orzaga. Ez zentfegnek elfev regulayat. az
aldot zvz maria nagy felfegefen meg tarta. Mert mynd ev tellyes
eleteben meeg chak bochanando keppen fem vetkevezeek.: — Zent-
fegnek mafod regulaya. Ioknak myelkevdey. azert mongya zent 25
dauid propheta. es tegy jot. Mert mykeppen zent gergely mongya
az confessorokrol valo omelyaban monduan. keuf az hog ember
chak gonozt ne tegyen. hanem meeg ennek felette ember erevke-
gyek jo myelkevdetekben es vereytezny vagy chelekevdney. Ez
zentfegnek mafod regulayat es nagy tevkelleteffeggel meg tarta 30

nemes azzonyonk zvv maria. mert mynd ev tellyes eleteet kevlte
zentleges jo myelkevdevekvben. Mert mykeppen mynd egyetemben
irnak azzonyonk mariarol. epiphany[m]us. germanus. jgnacius. es
zent hieronimus. cromaciushoz es heluidiushoz jrt leuelekben
5 monduan. hog azzonyonk zvv maria mynd ev tellyes eleteben
38 illyen regulat || zerzet vala evmaganak. hog veternyenek jdeyen
menden napon felkelne. es mynd reggelyg zevnetlen Imadkozneek.
Haynaltvl fogua kedeg gondolkodyk vala. az ev zent fyanak tyt-
koffagarol. az az. az ev zentleges foganatyarl. zvletefferevl. ke-
10 reztfegetevl. bevyterevl. keen zenuedeferevl halalarvl. eltemetefe-
revl. fel tamadafarol. menyben meneferevl. Zent leleknek bocha-
tafarol. es menden egyeb zentleges myelkevdeetyevl. Es nagy
halat add vala az vr iftennek. embery nemzetnek illyen kegyes
meg valtafarol. Mykoron az nap meg vilagofodyk vala. mynd
15 napnak harmad jdeyeyg. hierufalemhez kevel valo helyeket.
es hierufalemben belevl valo helyeket. kykben cristus vronk
myelkevde embery nemzetnek Idueffegeet. ezeket azzonyonk
maria nagy aytatoffaggal myelkevde zerent meg jarya vala.
Napnak harmad jdeyetevl fogua kedeg mynd nonayg. zevuesnek
20 dolgaban foglalya vala magat. Mondatyk kedeg hog beechben
vagyon egy ev vagy maye. kyt mondnak hog-azzonyonk maria
39 zevtte. Es valakyk lattaak az evuet|| azt mongyak hog foha annal
zebbet ember nem lathat. Elmeg nonatvlfogua. Imadlagtvl elnem
tauozyk vala mygnem az angyal neky ielenyk vala. es etket vezen
25 vala az angyal kezebevl. kyt zokot vala neky hozny az angyal. Es
vezy vala az augyaltvl azzonyonk maria. nagy hala adaffal. Sem
choda ez hogy azzonyonk maria etket vezen vala az angyaltvl.
mert ha az vr iften. izrahelnek fyayt eltette mennauual nyegyuen
eztendeyg az kyetlenben. angely [ze] keznek zerzefe myat. Es ha
30 illyes prophetat eltette. oreb hegyere fel menteben. meneuel jnkab
kel hynnevnk azzonyonk mariarol. Azert az etket melyet azzo-
nyonk maria vezen vala az angyal kezebevl. evmaga eltetyk vala
vele. Mely etkeket kedeg vezen vala az papy feyedelmektevl. azo-
kat az zegeneknek oztogatya vala. meeg ennek felette valamyt
35 keres vala azzonyonk maria kezy mukayauual. azt es zegenyek-
nek oztogatya vala. Sedulius es vgy mond. hog azzonyonk maria-
nak ev agyanak feyenel vala egy zeek. mely zeekben az zent
40 kevyuek alnak vala. || Mely kevyuekben oluaf uala azzonyonk

maria. ev aalmat el hagyuan. Vala vgyan ottan jmadó hely es. hol azzonyonk maria zevnetlen jmadfagban es ifteny gondolatokban al vala. Annak okaert nylyan vgyon ezekbevl. hog femmynemev jdeu nem volt. femmy hora nem volt. kybe nemes. azzonyonk maria foglalatos nem volt volna iftennek zolgalatyaban. es erde-⁵ meknek kerefeseben. : —

Zentfegnek harmad regulaya. haborufagnak bekeffeggel valo el zenuedefe. Azert mongya dauid propheta. keres bekeffeget. Mert az bekeffeguel valo zenuedes. tevkelletes dolog. Vgy mond zent gergely. Zenteknek elete. ev ellenek valo haborufagban. bekeffeg-¹⁰ uel valo zenuedefben esmertetnek meg. Iduezeytenknek mondasa zerent holot vgy mond. ty bekeffegtekben byryatok az ty lelketeket. : . Ez regulat es jgeen nagyon meg tarta azzonyonk maria. mert az ev tevrefe vagy bekeffege meg gyevzhetetlen vala. minden gonoztvl. de valyon ky gondolhatnaya meg eleg||fegefen. mene⁴¹ nagy fok keferevfeget zenuede nagy bekeffeguel az zvz maria. Mykoron lata az ev edes fyat az nagy keferev keen zenuedny. kynek keferevfege nek tevre az ev zyuet által jara. Sem leleteek ev benne chak mentevl kyffeb beketelen jge es. ky chak egy bezedeu el az ev fyanak meg fezeytevyt. erdemlette volna iftentevl. hogy²⁰ mynd meg evlettek volna. Mert ha illyes propheta egy jgeuel erdemlette. hog menyorzagbol tevv zallyon ala. es meg emezze az evtuen ember elevt jaro hadnagyot. es mynd kyk ev vele valanak. Nagyal jnkab meg tehette volna ezt az iftennek anya. de oluafd mynd meg az euangelyomokat. es byzonual nem leled azt. hog az²⁵ zvz maria az ev egygyetlen fyanak keen zenuedefeert bonzonkodot volna jvevltevt volna. Vagy bozzv allaft keuant volna vagy keert volna. Vagy chak egy jgeuel ellene mondot volna. O azert zvz marianak. es ev zent fyanak vronk iefusnak bodogfagos bekeffeg tartaffok. kyuel ez velagnak elet adateek. O azert || bynes embery⁴² allat. tanolyad kevuetned az ev kegyelmefsegevket. kegyeffegek. bekeffeg tartaffokat. es ev nagy zeledsegevket auagy egygyevgyevsegevket. Zentfegnek negyed regulaya al. zyvnek es gondolatnak tyzta es zent keuanfagaban. Az az. hogy femmy fevldyekre ne jgyekezeyek. femmy testyeket ne kevanyon. hel az ev zyue meg³⁵ zepplevfevlne. az ev zerelmekkel. Ezt kyalgya az vr iften jfayas propheta myat monduan. Mofogyatok meg. legyetek tyztak. Vegyetek el az gonoz gondolatokat. az en zemeym elevl. Iduezeytenk

es. az tyzta zyvev embereknek jgyerte iftennek latafat monduan. bodogok az tyzta zyvevyek. mert evk iftent latyak. Ez regulanak oka kedeg vetetyk zent agostontvl. zent ianosnak mondasan holot vgy mond. Minden ember olyatan. mynemevyeket zeret. ha fevl-
 5 det zerec. fevld vagy. ha menyorzagot zereted. menyorzag vagy. ha iftent zereted. nem mondom en teneked. hog iften vagy. de
 43 halyad myt || mond dauid propheta az soltar kevnben monduan. En mondam. iftenek vattok es az fellegefnek fyay mynd nyayan . . .
 Ez regulat mely nagy zerelmel meg tarta azzonyonk maria. nyluan
 10 ky ielentetyk zent ambrus bezederevl. kyt irt az zvzeffegrevl monduan. Mychoda nemelb iftennek anyanal. mychoda fenelb annal. kyt valasztot az erek fenefseg. Mychoda tyztat az nal. ky cristuft zepplev nekevl zvlte. zvz vala nemchak testel. de meeg elmeuel es. ky femmynemev chakardhfagnak gonoz keuanlagauual.
 15 az ev tyzta keuanlagat megnem febhette vala. Elmeg vgy mond. az io gondolatok mendenkoron tarsy valanak az zvz marianak. zyvyuel vala alazatos. bezedeuel vala meg eert erkevlchev. lelkenel vala ezes. mendeneknel keusefet zol vala. egyebeknel iobban tanol vala. kezy mukayara jgyekevzyk vala. bezedeben jgeen zemer-
 20 mes vala. chak az vr iftent zokta vala kerefny. es tellyes zyvyuel zeretny. vgyan ezenek meg elmertetnek zent anselmos bezederevl es. ky azt mongy. hog azzonyonk maria anne tyztaffagual fenlyk ||
 44 vala. kynel nagyob nem erthethetyk iftennek alatta. : —
 Zentfegnek evted regulaya al. jgaz es zent jgyekevzetben.
 25 kyuel ember regulaltatyk jgazgattatyk menden jo myelkevdetevkben. Mert mykeppen iduezeytevnk mongya. Zent mathe irta meg keynyuenek hatod rezeben monduan. Az te testednek zevuete-
 neke. az te zemed. ha az te zemed egygyevgyev leyend. nem valuan fetetsegeknek valamely rezeet. mynd te tellyes tested vilagos lezen.
 30 deha az te zemed az az. az te jgyekevzeted alnok leyend. te tellyes tested az az. mynden myelkevdetevt fetet lezen. Mert az vr iften jnkab nezy az jgyekevzetevt. hognem az myelkevdetevt. Vgy mond pogan bevle. hog valamynek az vege jo. az dolog evmaga es jo. de valamynek az vege gonoz. az dolog evmaga es gonoz. Zent pal
 35 apostol es jgy jnt mynket monduan. Mendeneket iftennek dychyretyre tegyetevk. : — Ez regulat es meg tarta nagy tevkelleteffeg-
 45 uel azzonyonk maria. Mert mendenekben || femmyt egyebet. nem keres vala. es femmyre egyebre nem jgyekevzyk hanem chak iften-

nek tyzteffegere. Mykeppen ev rola byzonfagot tezen zent ambrus doctor. zvzeffegrevl irt kevnueben.: —

Zentfegnek hatod regulaya al. zentleleknek evtteseben. Mert az zent leleknek malaztya nekevl. nem zenteltethetyk ember. kyrevl vgy mond zent pal apoftol. corintyofokhoz irt mafod kevn⁵ uenek harmad rezeben. monduan. Nem hog my elegek volnank valamy iot gondolny my magonktvl chak. de menden my elegfegevnk. iftentevl vagyön. Az tevrueen kevnynben es jgy vagyön meg iruan. hog az iftennek malaztya nekevl. az ifteny parancholatok sem tarthattatnak meg. Mafvt efmeg vgy vagyön meg iruan az¹⁰ teruen kevnbe. hog az iftennek malaztya nekevl. akar mely jgeen tytkos helyek sem iduezeythetyk az lelket. Mert ember paradychombol. es angyal menyorzagbol vetkevzueen efeek le. Azert valaky zente akar lenny. tanolyon ez velagba elteben ifteny malasztot zorgalmatoffon kerefny es nagy zerelmel meg tartany.: — ||¹⁵ Ez regula es meg leleteek nagy tevkelleteffeguel azzonyonk zepp⁴⁶ levtelen zvz mariaban. mert ev tellyes vala zent leleknek malaztyaua. Kyrevl vgy monda zent gabryel archangyal. Iduezlegy maria malazttal tellyes.: —

Zentfegnek heted regulaya al. etelnek italnak iozanfagos²⁰ meg tartafaban. Mert vgy vagyön meg iruan az tevrüen kevnben. hog az torkoffag. femmynemev menyeyeket nem hagy gondolny. jduezeytenk iefus es vgy mond. zent lukac irta meg kevnynenek huzon egyed rezeben monduan. laffatok hog az ty zyuetek megne nehezevlteffenek torkoffagual es rezegfegüel. Zent peter apoftol²⁵ efmeg vgy mond. Atyamfyay iozanok legyetek es vigyazyatok. mert az ty ellenfegtevk pokolbely evrdeg. mykeppen az ordeyto orozlan kerenguen keres. melyet be nyelyen. kynek ellene allyatok ereffen hytben.: — Ez zenuedeteffegnek regulayat byzonfagual meg tarta azzonyonk zvz maria. mendenekben tartuan³⁰ evmagat jgeen nagy mertekleteffeguel. Kyrevl byzonfagot tezent zent ambrus doctor. zvzeffegrevl || irt kevnveben monduan. My⁴⁷ zolyak az zvz marianak eetkeynek zenuedeteffegerevl. es az ifteny elmeelkevedeffeknek beuelkedeferrevl. Az eetkeknek zenuedeteffege vala az zvz mariaban. természetnek felette. Az ifteny elmeelkevedes³⁵ kedeg vala az mariaban. menden jdevnk kevnben vetefe nekevl. Es ha mykoron azzonyonk marianak etelre valo akaratya lezen vala. az etek angeloktvl el hozatyk vala. Nem oly etek ky gyenye-

revfegevket zolgaltatna. hanem ky az ev eleteet taplalnaya. Az zvz marianak ev el alafa. jnkab volt zvkeeg. hognem gyerevfeg. de maga mykoron az zvz marianak tefte alozyk vala. akoron az ev elmeye vigyaz vala. Es [a] ev almaban az meg oluafot iraft vagy
 5 meg elev mongya vala. vagy az alombol felferkenuen az irafokat oluaffa vala. Ime zvz marianak ev nagy iozanfaga.: —

Zentfegnek nyolchad regulaya vagyon. ifteny zeretetnek keuanfagaban. Mert az az ifteny zeretet. kynekevl fem hyt. fem Igaffag. fem io myelkevdetek nem haznalnak idueffegre. kyrevl vgy
 48 mond zent || pal apostol coryntyofokhoz irt kevnvenek tyzenharmad rezeben. monduan. ha embereknek es angeloknak nyelueuel zolyak. zerelmem kedeg nem leyend. olyan vagyok mynd az pengev eerc. Zent bernald vgy mond. menden leleknek zentfegenek mene nagy volta [auag] mertekletyk auagy bechevltetyk. az ifteny zeretetnek
 15 merteke zerent. ky emberben vagyon. Es valakyben nagy auagy fok az ifteny zeretet. az oly lelek nagy. Valakyben az ifteny zeretet keues auagy kyfded. az oly lelek es kyfded. Es valakyben az ifteny zeretetben femmy nynchen. az oly lelek es femmy. erched az evrek idueffegre. Ez nyolchad regulat es Igeen nagyon
 20 meg tarta az zeplevtelen zvz maria. mert ev az vr iftent Igeen nagyon zerete. es az ev kevzeleet iftenert. Az zvz marianak iftenhez valo zerelme volt elevzer. termezet zerent valo. Mert az zvz maria zerete criftuft mykeppen anya. fevt meeg jnkab hog nem mynt anya. Mafodzer az zvz marianak zerelme tellyeffeges.
 25 mert femmynemev teremtet allat tevkelletevfben be nem. tellye-
 49 feytette ez parancholatot. zereffed te || vradat iftenedet te tellyes zyued[de]bevl. es tellyes lelkedbevl. es te tellyes elmedbevl. es menden te erevdbevl. azzonyonk marianal. criftufnak vtanna. Harmadzer az zvz marianak zerelme volt kyualt keppen valo. az-
 30 ert es. mert az zvz marianak nem volt fem vart lenny hafonlatos fyat criftufhoz. Azert es. mert az zvz maria femmyt egyebet iftennek kyvevle nem kerefet. hanem chak tyztan az vr iftent. Negyedzer volt az zvz marianak zerelme byzonfagos. Mert mykoron egyebekrevl jgy legen iruan fyak fya iefus kevnnyuenek kyleneched rezeben monduan. fenky nem tugya hogha gyevevfegre auagy zeretetre legen melto. Ez bezedevknek nem volt helye az zvz mariaban. mert azzonyonk maria menden ketfegnekevl byzonyos volt. iftennek kyvalt keppen valo malaztyabol. hog ev iftennek ze-

relmeben volt. Azert mynd ezekbevl nyluan vagyon. hog azzonyonk maria zentfeges volt mert iftennek zerelmeben vala.: —

Zentfegnek kylenehed regulaya al. alazatoffagnak fundalafaban. kyrevl vgy mond iduezeytenk. Zent lukac irta meg kevnnyue-
nek tyzenheted rezeben monduan. Mykoron mendellneket meg te- 50
yendetek. melyek parancholuan vadnak nektevk. mongyatok hazon-
talan zolgak vagyonk. Efmeeg vgy mond. valaky ev magat meg
alazya. az fel magasztatyk. Hugo es vgy mond az alazatoffagrol
[vgy mond]. hog az oly ember nagyob menyorzagban. ky ez velagon
alazatofb.: —

10

Ez regulat es meg tarta azzonyonk zvz maria. mert jgeen
alazatos vala. Mely alazatoffagert levn iftennek jgeen kellemetes.
hog lenne iftennek anya. Kyrevl byzonfagot tezen zent lukac mond-
uan. meg tekente ev zolgalo leanyanak alazatoffagat. Ez alazatof-
fagrol zent bernald es vgy mond. merem mondanom. hog az zvz 15
marianak zvzeffege. alazatoffag nekevl nem volt volna kellemetes
iftennek. Mely alazatoffagnak myatta. erdemle Igeen nagyon fel
magasztatny. de myert azzonyonk marianak mendeneknek felette
fel kel vala magasztatny menyekben minden angelok kara felet.
Annak okaert kevuettevzyk. hog volt mendeneknel alazatofb. 20
mynd zyvyuel. zayauul. es myelkevdeutyuel. Az zvz marianak ala-
zatoffaganak iegye kyt vifel vala zyvyben || mentevl jnkab ielente- 51
tyk meg azban. Mert mykoron az zvz maria valasztatneek az ifteny
anyafagra. ottan efmere magat lenny zolgalo leannak. Annak oka-
ert monda Ime vrnak zolgalo leanya. Az zvz marianak zayaban 25
valo alazatoffaga ielentetyk azban meg. hog mykoron az zvz maria
az vr iftent nageytanaya. azkoron evnen magat monda lenny
[alaza] iftennek alazatos zolgalo leanyanak monduan. Meg tekente
ev zolgalo leanyanak alazatoffagat. Az zvz marianak myelkevdeuty-
ben valo alazatoffaga jgeen nagyon meg ielenteteek ezben. Mert 30
mykoron az zvz maria volna iftennek anya. nalanal kyfsebet meg
latogata. az az. Zent erfebet azzont. kynek ez alazatos zvz maria
eleeb kezevne. es harom holnapyg neky zolgala. O azert zvz maria-
nak chodalatos alazatoffaga. Ime angeloknak kyralne azzonya. ez
velagnak azzonya. iftennek anya zolgal alab valonak. Azert o te ke- 35
vely tanoly meg alaztatny. az alazatos zvz marianak peldayauul.: —

Zentfegnek tyzed regulaya al. kezelevknek epevelytyben. ky-
revl vgy mond richardus || [kele embernek alkoholmafon zentek lenny] 52

kel zent embernek. alkolmafon zereztetnek lenny. meeg azokhoz es. kyk kyvevl vadnak. hog zent pal apoftolnak mondafa zarent. jokat tegyevnk. nem chak iften elevt. de meeg emberek elevt es. Az az. hog mynekevnk legen epeytev nyayaffagonk. Mert keufet
 5 haznal az hyttevl el nem tauozny embernek evmaganak. es egyebeket az hyttevl peldayauaal auagy jgeyeuel ky vetny. Zent gergely elfmeg vgy mond. hog az feyedelmek anne halalokra meltok. mene gonoz myelkevdeteknek peldayat bochatyak az ev alattok valokra. meeg ha az gonozokat az feyedelmek soha sem tenneyek es. bevle
 10 aryftotyles es vgy mond. Igeen io ember az. ky nem chak evmagahoz eeltetyk iozagos myelkevdetekkel. de eeltetyk egybekhez es. Gonoz ember kedeg az. ky nem chak evmagahoz eeltetyk gonofaggal. de egybekhez es. Azzonyonk maria kedeg soha fenkynek gonoz peldat nem adot. Mert mykeppen zent ambrus mongya. zvzef-
 53 fegrevl jrt kevnben. hog az zvz marianak || zemeyben semmynemev hvnyorgas. auagi horgaffag nem volt. auagy vizza nezees. Az zvz marianak bezedeben semmy aprofag auagy chvf lag nem volt. my nemev bezedekkel eelnek az gonoz erkevlchev azzonyallatok. Az zvz marianak evmaga vifelefe. nem vala tetoua zegdelev.
 20 Az ev jarafa nem vala tetoua haylodozo auagy tekergev. Az ev myelkevdetyben. semmy zegyenfeg nem volt. es az ev zaua nem volt aprofagra jndeyto. Vgy hog az ev teltenev kyllév kepe. volt ev elmeenek abrazatya auagy mutatoya. es iamborfagnak peldaya auagy jegye. Zent hyeronymus es vgy mond az zvz marianak zent
 25 eletyrevl. cromaciufhoz es heluidiufhoz Irt leueleben monduan. Az zvz mariat fenky soha nem latta meg haraguuan. gonoz bezedet mondany. evtet fenky nem hallotta gonozt mondany. Mynden ev bezedes es mynden ev myelkevdety oly Igeen tellyes vala malaztal. hog elmertetneek ev nyelueben iften. Byzonual az zvz maria
 30 epeyty vala ev io peldayauaal ev kevzelyt. es haznalt evnekyk ionak
 54 taneytafaban Mert mykeppen zent hyeronymus mongya || hog az zvz maria zorgalmatos vala az ev tarfyrol. hog valamelyk ev kevzevlevk ne yetkezneek nyeluenek myatta. Es hog valamelyk ne mondana bozzv bezedet. auagy keuely bezedet az ev tarfanak. de
 35 myndenkoron az vr iftent algya vala. Es hog az zvz maria meeg chak az ev kevzevnetyben es. megne zevnneek iftennek dychyretytevl. ha valaky evneky kevzevn vala. az kevzevnetnek fogadafa ert felel vala. *deo gracias*. Az zvz mariatvl jevue ez nemes tanolfag

elevzer. hog mykoron az zent embereknek kevzevnnék. hog evk deo graciaft mongyanak. Az zvz marianak mynden napon lattatnak vala angelok zolny. es mykeppen jgeen zerelmeflek engednek vala evneky. Ezeket zent hieronymus mongya. Ezeknek felette. az ev. nemes zent clete. menden egyhazakat meg velagofeyt. aduan lelky ⁵ epevetnek peldayat. mykeppen enekly anyazent egyhaz.: — Zent-fegnek tyzen egyed regulaya al. menden lelky. iozagoknak ekeffegeben. Azert mongya zent bernald. Akar mely Igeen oftorozyad auagy veryed || te magadat. akar mely Igeen gevteveryed te maga- ⁵⁵ dat. Az lelky iozagoknak vra. nem agya teneked az ev bevfegeet. ¹⁰ az az. te veled leteet. auagy ielen voltat. hanemha. leyendez lelky iozagokkal meg ekefevltetevt. Zent pal apostol es vgy mond. Nem bezedben vagyou chak. iftennek orzaga. de lelky iozagban. sem eleg hog emberben chak egy lelky iozag legen. de zevkfeg hog menden lelky iozagok legyenek emberben. hog azoknak myatta myn- ¹⁵ den bynek ky evzeffenek. Mert mykeppen ez velagnak viteze nem haznalatos. hanemha menden fegyvere leyend. Ezenkeppen criftufnak [vize] viteze sem lehet haznalatos. ha evneky meg fogyatkozyk. vagy evbenne nem leyend vala mely lelky iozag. Azert mongya zent gergely. Egy lelky iozag. egyeb lelky iozagok nekevl. auagy ²⁰ myndeneftevl fogua femmy. auagy tevkelletlen. Tullius es vgy mond. ha vallod. hog tenalad egy lelky iozagos myelkevdet nynchen. zevkfeg hog egy se legyen tenalad. Ezt tullius mongya.: —

Azzonyonk maria ez regulat meg tarta. mert ev menden embereknek felette fenlyk || vala menden lelky iozagokkal. Azert ha ⁵⁶ az zvz maria menden embereknek felette feenlet menden lenky iozagokkal. tahat ev Igeen zentfeges vala. Vgy mond zent hieronymus. ha zeretettel ezedben vezed. femmy nemev lelky iozag nynchen oly. femmynemev feneffeg. femmynemev malaszt. femmyne- ³⁰ mev tyztalag nynchen oly. ky nem feenlet az zvz mariaban.: —

Zentfegnek tyzenkettevd regulaya al. az joban vegyg valo meg maradafaban. Mert vgy mond zent gergely. hog heyaban myelkevttetyk az jo. ha az eletnek vegezety elevt. auagy halala elevt el hagyatyk. Mert nem az iduezevl ky az iot el kezdy. hanem az iduezevl ky az iot el vegezy. Zent bernald vgy mond. Chak az ³⁵ ioban valo vegyg meg maradaas oly lelky iozag. kynek Igyrtetyk az evrek iutalm. kynekevl fenky iftent nem latya.: — Az aldott zvz maria ez regulat es meg tarta. mert ev meg hayolhatatlanul mynd

halalyg ragazkodeek az Iohoz. es meg marada az malaztnak tel-
57 lyeffegeben. Azert az zvz maria volt || Igeen zentfeges. Oh azert
hyv lelek erevkevgyel kevuetned az zvz mariat. az ev zentfeges
eleleben. ha akarz meg zenteltetny. ha akarz egyevt orzaglany az
5 zvz mariaual. Es ne hagyad az te anyadnak zvz marianak elete-
nek tevrueenyet. hog adaffeek malazt auagy kegyelm te fayed-
nek.: — ||

Kezdetyk mynd zentekrevl valo predicacio.

Gaudete et exultate. quoniam merces vestra copiosa est in celis.
mathey [v] quinto.

Evrevlyetek es vigagyatok. mert aty jutalmatok bevleges menyekben. zent mathe mongya kevyuenek evtevd rezeben.

Tugyatok zeretev atyamfyay. hog anya zent egyhaz ez may napon. tezen jnnepet mynd az menyorzagbely zentekrevl. Mert az zentekrevl kepekre myndenykrevl nem tehet jnnepet. az zenteknek fokaffagokert. hanem tezen jnnepet anya zent egyhaz kezevnfeg-10 gel. Vadnak kedeg az zenteknek kylenc rendek. kyket anya zent egyhaz ez may napon tyztel. Mely kylenc rendek vettetnek az kylenc responforiumbokban. kyk ez eyel enekeltettenek. Azert ez may napon tezevnk jnnepet az felfeges zent haromfagnak. Az az. atyanak. es fyvnek es zent leleknek. Es ez meg jegyeztetyk az 15 elfev responforiumon. monduan. *Summe trinitati simplici deo. vna diuitas et cet.* Az az. felfeges zent haromfagnak. eegy iftennek. egy iftenfeg. egyenlev dychevfeg. egyevrevk felfeg || Atyanak. es fyv-60 nak. es zent leleknek. ky ez egez velagot ev byrodalma ala vety. vers. *prestat nobis gratiam deitas beata. et cet.* Agyon my nekevnk 20 malaztot. atyanak fyvnek. es veledegybe kegyes zent leleknek bodog iftenfege. ky ez egez velagot ev byrodalma ala vety. Es meltan tyztelendev my televnk ez may napon es naponkent fevldevn ez felfeges zent haromfag. hog jevuendevre erdemlyevk evtet menyekbe bodogvl nezny. Mert ez az evrek elet. hog nez-25 yevk az zent haromfagnak tevkevreet. Ennek okaert mongya dauid az soltarban. Mert ezer eztendevk te zemeyd elevt olyanok mynt az tegnapy nap ky elmvlt. Es az iftennek latafaban. meg

esmerevnk menden zentet menyorzagban. es myndenyk evrevl es
 meg oztya az ev erdemyt maffal. Annak okaert mongya zent an-
 felmos. menden zent annet evrevl az mas zentnek erdemerevl
 mynt zyntyn az ev tulaydon erdemerevl. Ime azert mely nagy
 5 zeretet vagyon az evrek menyorzagba. es az akaratoknak mely
 61 nagy egyenlevfegevk. || Masodzer tezevnk jnnepet ez may napon
 azzonyonk zeplevtelen zvz marianak. es ez meg jegyeztetyk az
 masod responforiomban. ezenkeppen monduan. *ffelix namque es*
sacra virgo maria. et cet. Az az. bodog vagy es zent zvz maria. es
 10 menden dychyretre melto. Mert te belevled tamadot az jgaffagnak
 napya xps my iftenevnk. Vers. *Ora pro populo.* Az az. jmagy az
 nepeert. kevzbe jary az egyhazy emberekert. esedezyel az aytatos
 azzonyallat természetert. Erezyek mendenek az te segedelmedet.
 valakyk tyztelyk az te jnnepedet. Mert te belevled vagy te tevled
 15 tamadot az jgaffagnak napya xps my iftenevnk. kynek okaert meg
 kel tudnonk. hog azzonyonk zvz maria. nynchen az zent három-
 fagnak zerebevl. Mert az zent háromfagban nynchenek tevb zeme-
 lyek háromnal. az az. Atya fyv es zent lelek. Az zenteknek vagy
 angeloknak zereben lynchen azzonyonk maria. hanem fel magaz-
 20 tatot menden zenteknek es angeloknak felettek. Ennek okaert
 62 azzonyonk || maria ez [maria] may napon nagy tyzteffeggel tyzte-
 lendev menden hyv kereztyenektevl. Mert ev mynekevnk anyank.
 es hyvseges zok zolo. Ennek okaert hasonlattatyk az edes zvz
 maria az haynalhoz. mert mykeppen az haynal kevzepevt tart az
 25 nap kevzevt es az ey kevzevt. Ezenkeppen azzonyonk kevzbe jar
 iften kevzevt es bynes emberek kevzevt. Annak okaert mongya az
 edes mezzel folyo edes bezedev zent bernald doctor. bator jarulafa
 vagyon embernek iftenhez. hol ev erette kevzbe jaro az fyv atya-
 nak elevtte. es az anya fyvnek elevtte. Cristus meg mezeyteleneyt-
 30 uen ev testet. mutagya az atyanak oldalat es az febeket. es az
 anya mutagya ev fyanak az emleyt. Azert nem lehet ot valamy-
 keppen valo el evzes. holot evzve folnakzerelmnek enne nagy jegyey.
 Hasonlatyk ennek felette azzonyonk maria az hodhoz es. mert
 mykeppen az hod egyeb chyllagoknal. az fevdhez kevzelben va-
 35 gyon. Ezenkeppen azzonyonk maria es. menden zenteknek felette. ||
 63 kevzelben vagyon menden bynesfekhez. az ev irgalmaffagauul.
 Azert mongya anya zent egyhaznak velagoffaga zent agoston
 doctor. Maria az. aky menden zenteknek felette. haladekot nyer

az parancholat tevrev bynefeknek. hog ellene mongyanak az ev teuelyefeknek.

Harmadzer ez may napon. tezevnk jnnepet mynden zent angeloknak. ky meg jegyeztetyk az harmad responforiomon. monduan. *Te sanctum dominum in excelsis laudant et cet.* Az az. Tegedet⁵ zent vrát magaffagokban dychyrnek menden angelok monduan. Tegedet vr iften illet dychyret es tyztellef. Vers. Cerubyn es seraphyn sanctuſt auagy zentet kyaltnak. es menden menyey zer monduan. Tegedet vr iften illet dychyret es tyztellef. Ez iftennek zent angely my télevnk meltan tyztelendevk. mert zolgálnak¹⁰ mynekevnk menden helyen es menden jdevben. Annak okaert adatyk angyal evryzetre menden[den] embernek anyanak meheben. hog pokolbely erdegtevl meg ne foytassek. || ky jevuen anyanak me-⁶⁴ hetevl. hog az kereztfegnek malaztyatvl megne bantassek. Ez velagban eluen. hog fok byneknek myatta megne haboreytassek. Es¹⁵ ky menuen halálnak myatta ez velagbol. hog halаланak jdeyen. hytben ne kefertellek. auagy rementelenfegben be ne vontassek. Es hog gyonafaban pokolbely evrdegtevl halala koron megne bantassek. Ez velagbol ky mulafa vtan kedeg. hog pokolbely erdegnek tevretevl meg ne fogassek.

20

Negyedzer ez may napon tezevnk jnnepet. menden zent patriarchaknak es menden prophetaknak. ky meg jegyeztetyk az negyed responforiomon. ky enekeltetyk zent janos babtyltarol monduan. *Inter natos mulierum non surrexit maior iohanne baptista. et cet.* Az az. Azzonyallatoknak zvletty kevizet nem tamadot²⁵ nagyob Ianos baptyftanal. ky vrnak vtat meg zerzette az kyetlenben. Vers. Volt ember bochattatot iftentevl. ky vala neue janos. ky vrnak vtat meg zerzette az kyetlenbe. Mert ez zent Ianos baptista nagyob pro||phetanal. Mert azt kyt az egyeb prophetak prophetala-⁶⁵ nak auagy jevuendevnek mondanak. azt ez zent janos baptista³⁰ vyauál mutata meg. monduan. Ime hol vagy on az iftennek baranya. ky el vezy ez velagnak bynet. Ennek felette zent janos baptista cristuſt meg kereztele. Tyztelendevk azert my télevnk ez may napon nagy tyztellefeggel. mynd az o teruenbely zent atyak. Mert cristus az my edeffeges meg valto iftenevnk az pat-³⁵ riarchaknak es prophetaknak gyevkerekbevl zvletevt my erettevnk.

Etvadzer ez may napon tezevnk jnnepet menden zent apotoloknak. ky meg jegyeztetyk az evtevd responforiomon. mond-

uan. *Qui sunt isti. qui vt nubes volant. et cet.* Az az. kychodak ezek. repesnek. mynt az kevdevk. es mykeppen az galambok az ev ablakokra. vers. feyerbek az honal. tyztabbak teynel. pyrofbak az o ebvr tetemneel. Es mykeppen galambok repesnek az ev ablak-
 5 yokra. Ez zent apostolok ez may napon nagy aytatoffaggal tyzte-
 66 lendevek || my teylevnk. mert ez zent apostolok nagyob zentek menyorzagban. Ennek felette az zent apostolok plantaltanak es taneytottanak mynket. az kereztyen hytben. Es az hytnek tyzenkeet agazatyt. az az az credot. vronknak menbe menety vtan az
 10 ellev conciliumban zerzeek. Mely hytnek tyzenkeet agazatyt. tartozyk menden ember meg tanolny es hynny. Mert valaky az hytnek agazatyanak chak egykben teuelgene. ez evrekke karhozneek. Annak okaert jgeen megkel embernek magat oltalmazny hog az hytnek valamely agazatyaban ne ketelkevgyek. Hatodzer ez may na-
 15 pon tezevnk jnnepet. menden zent martyroknak. kyk cristufert es az kereztyen hytert. az ev vereket ky ontottak. ky meg jegyeztetyk az hatod responforiomon monduan. *Lauerunt stolas suas et candidas eas fecerunt. et cet.* Az az. Meg mosag az ev ruhayokat. es meg fenefeytek evket. az artatlan barannak vereben. vers. Ezek azok
 67 kyk jevttenek nagy nyomorufagbol. es || meg mostak ev ruhayokat. Az artatlan barannak vereben. Ez zent martyrok ez may napon meltan. [m] tyzteltetnek. my teylevnk nagy aytatoffaggal. Az zent martyroknak nagy fok voltokert. mert mykeppen zent Ieronimus mongya. hog eztendeiben menden napon leletnek evt ezer mar-
 25 tyroknak neuek. Zent ieronimus jdeytevl fogua tevb martyrokat es martirizáltak vagy meg evltek. Es evk az az. az zent martiropk mykeppen kazdag erevs vitezek. cristufnak hytyert ev jozagokat. testeket. es eleteket veteek. Ezben adnak nekevnk peldat az zent martiropk. hog myes vessevk eletevntket az hytert. Annak okaert vgy
 30 jrattatyk az tevrven kevnyben. hog anne nagynak kellenny az kereztyen hytnek alhatatoffaganak. hog elevzer veteffeek el az elet embertevl. hognem az hyt. Ez lynchen meltathlan. mert valaky az kereztyen hytert eletyt vety cristufert. ez il emher legottan fel repevl menyekben. Annak okaert Irattatyk az tevrven kevnyben. hog
 68 valaky cristufnak neueert martiromfagot || zenuednek. azok ketfegnekevl az evrek eletet meg nyeryk. Hetedzer ez may napon tezevnk innepet menden zent confessoroknak. ky meg jegyeztetyk az heted responforiomon monduan. *Sint lumbi vestri precincti. et lu-*

cerne ardentis in manibus vestris. et cet. Az az. legyen az ty derekatok
 meg evuedevzuen. es egev zevvetnekek ty kezetevekben. Es ty ha-
 fonlatofok vattok az emberekhez. kyk varyak ev vrokat mykoron
 meg teer az menyekzevkevl. vers. vigyazzatok azert. mert nem
 tугyatok mely horaban. az ty vratok jevuendev legen. Es ty ha-
 fonlatofok [leztek] vattok az ember[hez]rekhez. kyk varyak ev vrokat.
 mykoron meg teer az menyekzevkevl. Ez zent confessorok es nagy
 tyzteffeggel tyztelendevk ez may napon my tevevnk. mert az id-
 ueffegnek vtat. es minden jozagos myelkevdeteknek vtat. predical-
 lak mynekevnk jgeuel es jo pelda adafokkal. Mert meeg elveen ez 10
 jelen valo velagon. az zent confessorok voltak alazatofok. bevlchekek.
 zemermekek. tyztak. jozanok es nyvgodalmasok. Ennek felette. jm-
 mar menyeknek orzagaben leuen. efedeznek my erettevnk. Es nyer-
 nek my nekevnk irlgalmassagot. es || malasztot es dychevfeget. Nyol- 69
 chadzer ez may napon tezevnk jnnepet minden zent zvzeknek. Ez 15
 meg jegyeztetyk az nyolchad responforiomon. monduan. *Audiui*
vocem de celo venientem. venite omnes virgines sapientissime. et cet.
 Az az. halleek zozatot jevny menyorzagbol monduan. Ievyetek
 minden bevlcheffeges zvzek. Olayt reychetek az ty edentekben.
 myg az vev legeen el jev. vers. Eyfelnek jdeyen jvevltis levn. jme 20
 az vev legeen el jevt. Olayt reychetek az ty edentekben. myg az
 vev legeen el jev. Ez zent zv[ke]zek es nagy tyzteffeggel tyz-
 telendevk mytevevnk ez may napon. mert cristufnak iegvely
 es menyorzagnak kyalne azzony. Mert cristus az nagy pap.
 kyrevl vgy irattatyk moifesnek egy kevnyvenek huzonegyed re- 25
 zeiben. hog az nagy pap zvzet vegyen maganak felesegge. Es
 ezbevl kevuetkevzyk. hog az zvzek [meny] kyalne azzonyok.
 mert cristus dychevfeznek kyalya evnekyk jegyefek. Annak
 okaert mongya zent dauid az foltarban monduan. Allapeek
 kyalne azzon te jogodrol. meg aranyazot ruhaban. Zent cipri- 30
 anus es vgy mond || zvzeffegrevl valo kevnyveben. monduan. Az 70
 zvzeffeg minden angeloknak huga. fertezeteffegeknak gyevedelme.
 Iozagos myelkevdeteknek kyalne azzonya. es minden joknak by-
 rodalma. Kylenchedzer ez may napon tezevnk Innepet. minden
 valasztottaknak nemefnek es nemtelenevneknek. gazdagoknak es ze- 35
 genyeknek. jffyaknak es veneknek. rokonfagynknak. fyaynknak es
 leanyknak tyzteffegevke. kyk jmmar orzagolnak menyorzagban
 cristuffal. Es ez meg jegyeztetyk az kylenched responforiomon

monduan. *Concede nobis quesumus domine veniam delictorum. et intercedentibus sanctis quorum hodie solemnina celebramus. et cet.* Az az. Engegyed kerevnk vram mynekevnk bynevnknek bochanatyat. es ez zenteknek efedezefe myat. kyknek ma Innepeket tyztelyevk. Agy
 5 mynekevnk oly aytatoffagot. hog erdemlyevnk az ev tarföfagokra jvtnya. vers. Segelyenek mynket az zenteknek erdemek. kyket meg bantnak tulaydon bynek. Menchen meg mynket ez zenteknek efedezefe. kyket az az. abynefeket vadol [amy] az myelkevldet. es ky
 71 attad az zenteknek az mellnyey gyevezedelm vetelnek palmayat. ne-
 10 kevnk megne tagagyad bynevnknek bochanatyat. Agy mynekevnk oly aytatoffagot. hog erdemlyevnk az ev tarföfagokra jutnya. Azert melto mynekevnk fevldevn tyztelnevkn mynd az zenteket. hog az zentekes efedezyenek my erettevkn. Es nyeryenek mynekevkn malasztot ez ielen valo velagban. es dychevfeget az jevvendev velagon.
 15 Azert mongya zent ieronimus. lehetetlen lokaknak Imadfagoknak megnem halgattatny. fevt jnkab lehetetlen. mynd az zenteknek es mynd az angeloknak megnem halgattatny. Es ha egy jo ember ez velagon malasztot nyerhet iftentevl. tahat myt tehetnek meny-
 20 orzagban mynd az zentek. Es ha az zentek ez velagban eeluen. az ev jmadfagokkal halottakat tamazthattanak. poklofokat tyzteythattanak. Vakokat vilagofeythattanak. byzonyaban maftan es meny-
 25 orzagban mynd az zentek kyknek ma jnnepet tezevkn. nyerhetnek nekevkn iftentevi malasztot. Mert az zentek az zerelmert. mely zerelmek vagyon amy idueffegevknhez. zorgalmatosok mynket fe-
 25 geyteny az ev Imadfagokkal az vr iftennek elevtte minden Idevnek koraban . . . — ||

Ecce Euangelizo vobis gaudium magnum. quod erit omni populo. quia natus est vobis saluator mundi. luce secundo.

Yme hyrdetek nektek nagy evrevmet. mely[rt] lezen menden
 nepnek. Mert zvletevt tynektek ez velagnak iduezeytev. Ezeket
 zent lucach mongya kevnyvenek mafod rezeben. Mynd az tellyes
 eztendevnek vigaffagos innepy kevzevt. cristusnak zvletesenek in-
 nepe anneual vigaffagosfb. meneuel iduezeytenk iesusnak gyermek-
 fegenek innepe edesfb. Annak okaert ez may nap jgeen vigaffagos. az
 my edeffeges iduezeytevnknek zvletesebevl. Annak okaert mongya 10
 zent leo papa. femmykeppen nemkel ot lenny zomorusagnak helye-
 nek. hol vagyon eletnek zvletese. Azert monda az angyal az paztorok-
 nak monduan. Ime hyrdetek nektek nagy evreytmet. mely lezen men-
 den nepnek. Mert zvletet tynektek ez velagnak iduezeytev. Annak
 okaert ez jelen valo predicacyoban harmak leznek mondandok. Elfev 15
 lezen az euan||gelionnak iftoriyarol. Mafod lezen ez zentfeges In- 73
 nepnek evruendetes voltarol. Harmad lezen cristusnak es az ev zent
 anyanak zegeenfegekrevl. Elevzer zoluan ez may euangelyomrol.
 holot mondatyk. ky mene az parancholat augustos chazartvl. mert
 ez parancholatrol jrattatyk scolastica iftoriaban. hog octavianus 20
 chazar orzaglot negyuen keet eztendeyg. Es ev halalanak elevtte
 tyzenkeet eztendevuel. anne nagy bekeffeget zerze menden orzagok-
 ban. kyk romay chazarfagnak alatta valanak. hog betev zerent lattat-
 neek be tellyeffedny ifayafnak mondasa monduan. Evzue veryk az ev
 tevrevket zanto vasnak. az az zanto vasat chynalnak belevle. Es az ev 25
 zuchayokbol farloot. Es vgyan ottan mongy ifayas propheta. Nem
 emel tevrt egy nemzet mas nemzet ellen. es ez volt az idev kyben kel-
 let zvletny ez velagra. mendeneknek iduezeytevenek. Mykeppen zent
 dauid eleue meg latta vala monduan. fel tamad ev napyban igaffag.
 es bekeffegnek beuelkevdefe. de myert akara iduezeyteynk ez nagy 30
 bekeffegnek ideebe zvletny. ezt meg muta||gya tyztelendev beda 74

monduan. zvletendev testben istennek fya. mykeppen zvztevl zv-
 letet. ennek myatta meg mutatta hog evneky jgeen kedues kelle-
 metes az zvzessegnek ekeffege. Ezenkeppen nagy bekeffegnek idee-
 ben zvletek. ky az bekeffeget kerefny taneytot. es az bekeffegnek
 5 kevvetevyt ev malaztyanak myatta meltoltatyk meg latogatnya. An-
 nak okaert mykoron illyen nagy bekeffeg volna mynd velagot mya.
 tahat octavianus romay chazar. akara meg tudny orzagoknak
 zamyt. es varafoknak varaknak faluknak zamyt. Ennek felette
 akara tudny menden embereknek zamyt. kyt ev alatta valanak.
 10 Ennek okaert mongya az euangelista. ky mene az parancholat
 augostos chazartvl. hog meg Irattatneek mynd az kevvewnfezes
 velag. az az hog regiftromban vetetneek mynd ez velag. az az men-
 den emberek. mynd nemessek es nemtelenek. mynd kazdagok es
 zegenyek. mynd varafy polgarok. es az paraszt nepek. kyk valanak
 75 ev vrafaganak alat||ta. Es megyen vala kykymynd ev varafaban.
 nyluan mongya hogy kykymynd evnen feyeert megyen vala. az az
 hog ev feye el ne vetetneek. es ad vala egy ezevft penzt. ky tezen
 vala tyz jaro penzt. Hog ezenkeppen vallaft tenne. nem chak za-
 yauual. hanem ayandokauual es auagy adoyauual es. hog engedelmes
 20 romay chazarfagnak. Es el veuen ev tevl az penzt. menden em-
 bernek neuet meg jryak vala. hog az meg irt neuk be vitetnenek
 romaban. es chazarnak elevtte meg oluafatnanak. annak okaert
 hog chazar meg tudhatnaya embereknek erdemeket es meltofago-
 kat. Es ezzel evzue hog meg tudhatnaya az ev hatalmaffagat es.
 25 Annak okaert ir simon de cassia zent lucach mondafan. Hog octa-
 uianus chazar fel emelkevdeek keuelfegben. fel emelt zybevl. es
 paranchola mynd ez velagot meg irnya. Ez meg irasban nagyob-
 ban vetkezeek octavianus. hognem dauid kymeg irata izrahel
 76 nepe zamat. Mykeppen meg vagon iruan mafod kyraly kevn||nek
 30 hvzon negyed rezeben. Ennek okaert David es izrahelnek nepe.
 Igeen nehezen meg veretteteek istentevl. Annak okaert kerdy. symon
 de cassia. hog myert nem verettetet meg istentevl augustus chazar
 valamy nemev chapassal. Mykoron augustos chazar nagyobban
 vetkezet istennek ellene ez nepnek meg jrattatafaban. hognem da-
 3 uid. ffelel erre evnen maga simon de cassia. hog az vr istent ezert
 nem fedde meg valamely chapassal. Mert augustos chazar pogan
 vala. es meltatlan vala ez velagzerent valo isteny chapasra. de
 dauidot az vr isten meg akara verny valamely chapassal. mykeppen

zerelmes fyat. hog ev teyle evrekke ne verettetneek. Mert vadnak
 nemelyek zent agoftonnak mondasa zerent. kyk meltatlanok ez
 velagzerent valo chapafra. kyknek evrek lezen karhozagyok. Ennek
 okaert byzon jegye az evrek karhozatnak. ez velagyaknak zevnet-
 len valo zerencheye. Ielefevl bynefeknek. mykeppen zent agofton 5
 mongya. affuerofrol kynek mendenkoron jo || zerencheye vala. Es 77
 ez ellen hefternek mendenha ez velagy dolgogba zerenchetelensege
 vala. es olyha mendenha fyralmban es fazkodaiban vala evma-
 gaert es az iftennek nepeert.

Masod reze ez predicacionak. ez may napnak evruendetes 10
 voltarol. Mely evrevmet hyrdete gabriel archangyal criftufnak
 zvleteserevl. ez vala nagy evrevm mynd ez tellyes velagnak. Sem
 choda ez evrem. mert mynekevnk zvletet iduezeytev. ky mondatyk
 iefus criftufnak. Ez evrevmmel nem chak fevldiek evruendenek. de
 az menyey lelkek es. az az angelok es nagy evrevmmel evruen- 15
 denek. Mert mykeppen landulfus mongya. hog az evrevmmel hyr-
 detev angelhoz tarfolkodanak nagy fok angelok. [e] meg erevfeytuen
 az angelnak mondatat. Ennek vtanna az angelok meg terenek
 menyorzagban nagy evruendetes enekleffel. es ez vigaffagos zvle-
 telt meg hyrdeteek az ev menyey polgar tarfoknak. Ezeket haluan 20
 az zent angelok. tahat meg evrevle ky jelenthetetlen nagy evrevmmel
 tellyes menyorzagnak || vduara. Es tevnek nagy jnneplest es nagy dy- 78
 chyretet. es nagy hala adafokat az angelok atya mendenhato iften-
 nek. ez vigaffagos zent zvleteserevl. Es nagy tyzteffegget teuen atya-
 mendenhato iftennek. es jevvenek menden menyey angely feregek az 25
 ev rendek zerent nagy vigaffaggal. latnya ev vroknak iefusnak or-
 chayat. Es jmadak mynd az zent angelok iduetenk iefust. es az ev
 zentfeges zvleyet zvz mariat nagy tyzteffeggel. es mondnak vala
 es enekelnek vala nagy edeffeges menyey enekeket. O ky volt volna
 az angelok kezzevl. ky halla iftenfyanak zvleteseet. es nem jevt 30
 volna evtet latnya. byzonual mynd el jevttenek vala nagy vigaf-
 fagal. Vgy mond landulfvs. O aytatos lelek menyel te es latnod.
 az te erted lev jgeet telte. es terdre efuen jmagya ate vradat es
 ev anyat. es nagy tyzteffeggel kezevny az zent veen Iosephnek.
 Ennek vtanna ote aytatos lelek chokolyad meg az jazolba fekev 35
 gyermek iefusnak edes labayt. es keryed az zvz mariat. hogy agya
 neked vagy hagia fel vened az jazolbol az ev || zent fyat. Vegyed 79
 azert o aytatos lelek te hozyad ez zepfeges gyermek iefust. es te

karyayd kevezet tarchad. zorohad zyvedhez. Nezzed zerelmest az ev zepfeges orchayat. es chokolgaffad nagy tyzteffeggel. es gyenyerkevgyel [te zyuedben] evbenne. Es [zy] byzodalmas zyuel tehetevd ezeket. Mert bynefekert jevt es zvletet. ky evmagat ada abynefeknek elede-
 5 levl az oltary zentfegben. Annak okaert ez kegyelmes vr meg enged. hog akaratos zerent tapogaffad es gyenyerkevgyel ev benne. Az sem tulaydoneytatyk vagmereknek. hanem zeretnek. demaga ezeket mendenkoron nagy felelme es tyzteffeggel tegyed. Mert ev az zenteknek zente. Ennek vtanna agyad meg evtet az ev zvle-
 10 nek. es nezzed nagy zerelme. mely nagy zerelme es bevlcheffeggel targya es zolgalya ez zepfeges gyermeket az ev zent anya zvz maria. Aly te es ot oaytatos lelek. es legy kez zolgálnod ez edes iefuának. es segely az zolgalatba az zvz marianak. Es emlekevvzel ezekben gyenyerkevdy. evrevlly. es zevnetlen gondolkodny. Es menyere || tehetevd aly nyayafon ez azzonnak az az azzononk marianak elevtte es az gyermek iefuának elevtte. Es nezzed gyakorta ez edeffeges gyermek iefuának zepfeges orchayat. kyre angelok keuanak nezny. de maga mendenkoron tyzteffeggel es nagy felelme. hog onneet el ne evzettel ez zepfeges gyermektevl es az ev zvleyetevl.
 20 az te mereffegedert. mert meltatlannak kel magadat velned. iften fyanak es ev zent anyanak nyayaffagara. Annak okaert mongya zent anfelmus. O aytatos lelek. keseryed az zvz anyat betlehembe menden aytatoffaggal. es be teruen az fiallochkaban aly ev vele. es zolgaly az zvzen zvlev zvz marianak. es helyhezttetuen az gyermek iefuát az jazolban. effel vigaffagnak zozatyara. es jvevlcjfayas prophetaual monduan. kyfde zvletet mynekevny. es fyv adatot mynekevny. Es evlelgeffed az ifteny edes jazlot. Meg engeztelye az zemermesseget az zerelm. az felelmet el evzze az keuanlag. hog az gyermek iefuának edeffeges labayhoz fyggezzed ayakaydat. es
 25 chokolgaffad az ev keet zentfeges labachkayt. Annak vtanna
 30 elmedben forgaffad az || paztoroknak vigyazafokat. Chodalyad az angeloknak futofo feregevket. Veffed kevvbe az te kevvnyergelydet. az menyey enekleseknek. egyetemben zyueddel es zadal enekelveen *Gloria in excelsis deo. Et interra pax homibus*
 35 *bone voluntatis.* Az az. dychevleg magaffagogban istennek. Es fevldevn bekeffeg jo akaro embereknek. Vgy mond gregorius nazanzenus. Az paztorokkal tyztelyed az gyermek iefuát. az angelokkal eneket dychyretet mongy. es archangelokkal az kart vifelyed vagy

byryad. Evrevly. hanem evrevlhech vgy. mynt zent janos anyanak meheben. byzonual evrevly. mykeppen dauid vigada az istennek zekrenyenek meg adafaba. Tyztelyed az zvleteft. kynek myatta meg zabadultal az fevldy zvleteftevl. de maga jevvel minden napon. hog lassad iefuft az lelky jazolban. az az. az oltaron. hog az 5 iefus az ev zent testenek buzayaual. meltolyon az [zent lelekkel me] lelkes allatokkal tegedet meg elegeteny. Vgy mond crisostomus. hog ez may napon evrevlly kel minden jgaznak. mert zvletet az ev jgaffaganak meg ayandekozoya. Evrevlyon az bynes. ky || az ev 82 byneyrevl tevredelmefteget vevt. mert ez eyel zvletet cristus. ky 10 jevt jduezeyteny azokat kyk ev zyvekben tevredelmefteget vettek ev bynekrevl. Mert ha az zvz marianak zvletefe evrevmet hyrdetevt ez velagnak. nagyal jnkab evrevmet hyrdet mynd ez zeles velagnak. istennek es embernek iefusnak cristusnak zvletefe. Azert monda az angyal. hyrdetek tynektek nagy evrevmet. Mert ez evrevm 15 oly nagy vala. hog fel mene mynd menyorzagy. es istent angelokat es meg vigasztala. Annak okaert ez may napon anne nagy evrevmmel telenek meg az angelok. hog menyorzagbol le zallanak. es az ev evrevmevket ez velagnak meg jelenteek. Mykeppen az evrevmmel tellyes ember. nem tartoztathagya meg magat. hanem 20 meg jelenty egyebeknek es. Esmeg oly nagy evrevm levn cristusnak zvletefe. hog altal hata poklokat. es az lymbos bely zent atyákat ky jelenthetetlen evrevmmel be tevlte. Esmeg oly nagy evrevm levn ez. hog ky teryede mynd nap keletyg. Annak okaert az harom || kyralyok kyk lakoznak vala nap keleten. anne nagy evrem- 83 mel telenek meg. hog el hagyak az ev orzagokat. es menenek az zvletet gremeket kerefny. Ennek felette ez oly nagy evrem levn. hog ky teryede mynd nap nyvgatyk. Annak okaert romaba ez may napon. az napban lattateek zvznek kepe. Ennek okaert auguftos chazar oly nagy evremmel evtletek meg. hog evneky az az. az zvz- 30 nek tyzteffegere temyent fystele auagy ayandokoza. Esmeg oly nagy levn az evrem. hog mynd ez velagot be [tele] tevlty. Ky ezbevl byzoneytatyk meg. mert ez may nap nem eleg ez evrevmre. hanem az ey es ez nagy evremben foglaltatyk. Soha eztendev altal harom myfe egy paptvl nem mondatyk. sem eyel myfe nem mondatyk. 35 hanem chak ez evruendetes zent zvletefnek napyan. Azert mongya guiellinus. hog telephorus papa zerzette mondany karachon napyan az harom mifet. annak jegyefere. hog cristusnak zvletefe idue-

zeytette az teruen elevt valo zent atyakat. Az tevrhveen alat valo
 zent atyakat. es az tevrveen vtan valo atyakat es. Elmeg megkel ||
 84 tudnonk. hog menden embernek evrevlny kel lelekzerent. Elevzer
 azert kel evrevlny mert iften emberre let. hog ember lenne iften.
 5 Masodzer azert. hog az wr lev zolga. hog az zolga lenne wrra es
 menyorzognak kyralya. Harmadzer azert. mert iften menyorzagbol
 le zallot. hog ember fevdrevl menyekben fel menne. Negyedzer
 azert. [hog ember lev] mert iften lev embernek fya. hog em-
 ber lenne iftennek fya. Evtvedzer azert. mert az halaltalan iften
 10 lev halaloffa. hog az halalos ember lenne halaltalanna. Hatod-
 zer azert. mert az kazdag iften. lev zegyenye. hog zegen em-
 ber lenne zakdagga. Azert mongya zent pal apostol. Mykoron
 volna gazdag. levn zegennyé. hog az ev zegyenfegeuel gazdagok
 lennek. Harmad reze ez predicacyonak. criftusnak es az ev
 15 zent anyanak zegenfegekrevl. Kyrevl megkel nekevnk tudnonk.
 hog criftus iduezeytenk ev zvletefeben az ev zegenfegeet negy-
 85 ben mutata meg. Elevzer criftus mutata az ev zegeenfeget || az
 ev zallafaban. kyrevl vgy enekeltetyk. Az jazolban tetetyk az.
 ky ez velagot targya. Azert mongya zent bernald. Laffad embery
 20 allat. mykeppen zvletet te erted. ha ev kyraly. hol az kyraly pa-
 lota hol az kyraly zeknek magaffaga. Az kyraly palota es az
 kyraly zeknek magaffaga nem egyeb. hanem az jazol. holot
 megkel tudnonk. hog az hely mykeppen az iftorya mongya hol
 criftus zvletet. volt be fedezveen keet haaz kevzevt nyluan valo
 25 vton. onnan muloknak be fogadafara hev jdevn. auagy effevs jdevn.
 es vala ot egy jazol az lelkes allatokert. Es ez haznak vala mynd
 keet felevl ky menete es be jevuete. rekeztees nekevl. Auagy mon-
 dadhatyk. hog ioseph chynalta ot az jazolt az evkerert es az za-
 marert kyket vele hozot vala. Az zamart hozta vala az zvz maria-
 30 nak zarandoklaganak segedelmeert. mert nehezkes vala. Az evkret
 kedeg hozta vala az adonak meg fyzeteseert. es az zentfezes zvle-
 tefre valo kevtfegert. Mely jazolban az aldót zvz maria teue az ev
 86 edeffeges fyat az zamarnak es az || evkernek eleyben. kyt ez kep-
 pen akara lenny az ifteny bevlcheffeg. hog be telneek abakve
 35 prophetanak mondana. maas magyerazas zerent monduan. Keet
 lelkes allatok kevzevt esmertetevl. Es vgy mondnak nemelyek. hog
 az zamar es az evkevr terdre esenek criftus elevt. mutatvan evneky
 zolgalatot. hog be tellyefedneyek Ifayafnak mondana ky jgy mond.

praeter
 vobis

Meg esmere az evkevr az ev byroyat. es az zamar ev vranak jazolat. izrahel kedeg engem meg nem esmert. az az nem akart meg esmerny. de ha mondanad myert teue azzonyonk zeplevtelen zvz maria az ev zentleges fyat az iazolban. Erre feleltetyk ez keppen. hog azzonyonk zeplevtelen zvz maria az zentleges fyat azert teue az jazolban. mert nem vala egyeb hely az ftalloban. Ez helyen kedeg azert akara zvletny. hog mutatnaya magat ez velagon nem fokayg maradandonak. Es hog myes aleychvk magonkat ev peldayauat. lenny ez velagon zarandokoknak. Annak okaert mongya zent pal apostol. Nynchen jt meg ma||radando varafonk. Azert 87 mongya zent dauid. jevueuen vagyok en es zarandok. mykeppen mynden en atyaym. Elmeg ezben hog criftus akara zvletny az ftalloba meg feddetyk azoknak balgatagfaga. kyk chynalnak ev magoknak nagy es zeles hazakat. kykben reuid jdeyg meg maradandok. Az menyey hazrol kedeg keuefet auagy femmyt nem gondol-15 nak. Mert ha anne nagy zorgalmatoffagok volna az menyey lakodalmakrol mynt ez velagrol. O ky nagy kazdag menyey polgarok lennenek menyorzagban. Ennek felette nemelyek nagy es zeles hazakat byrnak. de criftufert chak egy zegeent fem fogadnak hazokban. Ezeknek jgeen kellene felnyk az vtollo jtyleten valo senten-20 cyat. hol criftus ezt mondando. Zarandok valek. es be nem fogadatok engemet. menyetek el atkoztak az evrek tevzben. Masodzer criftus zegeen vala ev agyaban. mert teteteek az zenara. fem vala evneky vankofa. hol ev feyet le haytanaya. Annak okaert mongya nemely doctor. O aleythatatlan zegeenfeg. az paztornak fya zvle-25 tyk. es vankos tetetyk alaya. de iftennek fya zvletyk. es az kemen jazolban tetetyk le auagy helheztetyk. || Azert mongya zent dauid 88 az foltarban. zegeen vagyok en. es mukakban en jffyvfgomtvf fogua. Ezben taneyt mynket criftus. agynak lagyfagat el tauoztatny. es felette valokat. Mert az agynak lepelnek dragalatoffagy.30 meg feddyk my bennevnk criftufnak hytuan poztochkay. Az agynak lagyfagat meg feddyk mybennevnk. az kemen zena kyn criftus fekvueek. Az agynak nagyfagat es zeleffegeet meg feddy az jazolnak zoroffaga. Ezt azok nem vezyk ezekben. kyk ev alayok három parnakat es teznek. es feyek ala három vankoft. es ezben eleget 35 teznek az ev keuanfagoknak es tefty gyenyerevfegevknek. Ezek nem jarnak az zoros vton. ky az evrek eletre vizen. Harmadzer criftus zegeen volt etelben. annak okaert enekeltetyk ev rola

monduan. Keues teyel elteteek. hol az zvv maria taneygya az az-
zonyallatokat. hog az ev kys gyermekeket evnen teyekel tarchak.
Negyedzer criftus zegeen volt ev ruhayaban. Mert hytuan poz-
tochkakba takartateekbe. Kynek okaert megkel tudnonk hog
5 [criftus] azzonyonk maria fogada criftust aprilis hauanak nyolchad
89 napyan. es zvle || januaris hauanak nyolchad napyan. Es ezen-
keppen volt jduezeytevnk ihs. azzonyonk marianak meheben keet
zaz es hetuenhat napyg. Azert myert iduezeytenk iefus enne jdeyg
vlt az ev anyanak meheben. byzonual lev az zent mehe. kegyef-
10 segnek kwt feye tyztasagnak tevkevre. zvfessegnek edenye. Esmeg
megkel tudnonk. hog egyeb azzonyallatoknak ev zvlesek elevt
nagy felelmek vagyon. mert lokak el veznek vagy meg hálnak zv-
lefeb. Az zvlefeb es vagyon nagy faydalmok. es zvlesek vtan
nagy betegfegek. de nemes azzonyonk zeplevtelen zvv maria nem
15 zenuede ez neuolyakat. Nem fele azzonyonk maria. mert iften-
nek fyat vifele ev meheben. Azonkeppen zvlefebem sem zenvede
faydalmat. mert bynnekevl fogada. Zvlefe vtan sem zenuede beteg-
feget. mert orvoffagot zvle. ky menden betegfeget meg vigagt. Ezt
es megkel tudnonk. hog azzonyonk zeplevtelen zvv maria zvle az
20 ev zentfeges fyat vafarnapon evelyenek jdeyen. es latuan az gyer-
meket ev elevtte. legottan meg efmere lenny iftennek. es ev egyet-
90 len egy fyanak. kyt zent lelektevl (fo||tevl) fogadot. Annak okaert
azt amelyet zvle legottan jmada. Ennek vtanna az zvv es anya.
az zvv maria. veueen az gyermeket be takara evtet. hytvan es o
25 poztochkakban. lokra mongya poztochkakban. hog meg mutatnaya
az zvvnek zegeenfeget. Mert nem vala az iftennek anyanak meny-
orzagnak kyalne azzonyanak egy poztoya kyben elegfegzerent
be takarhatta volna atyanak bevlcheffeget es ev egyetlen egy zep
fyat. hanem folt poztochkakban takara be evtet evnen maga. Mert
30 semmynemev azzonyallat nem vala melto evtet illetny. sem fo-
gadny sem vifelny. es nekevnk zvlny jdueffegevnkre. Es leteue az
jazolban. az ket lelkefek kevzyben. mert nem vala hely az ftallo-
ban. Ime criftusnak nagy zegeenfege. mert nemchak hog nem
levn ev zvletefenek tulaydon haza. de meg az kevzevnfeges ftallo-
35 ban sem levn alkolmas helye. Annak okaert [be] meg byzoneytatek
ez mondas. rouazoknak lykok vagyon. madaraknak fezek vagyon.
embernek fyanak kedeg nynchen hol ev feyet le haycha. Azert
91 mondhagya vala jduezeytevnk || iefus. dauidnak mondasat. Mykep-

pen barom lettem te nalad. Vgy mond zent anfelmus. O zeretendev es chodalando meltolag. Az merhetetlen[istén] dychefvegnek istene. nem vtalal lenned vtalatos fereg. mendeneknek vra. zolga tarlnak akaral jelenned. keufnek lattateek teneked jo iesus hog hozyánk hasonlatos legy. de akaral lenny my atyankfya. Te vr isten ky az fevldet 5. markodba tartod. be takartatuan hytuan poztochkakban letetettel. az jazolba az zenara. azt es ate anyad az lelkes allatoktvl kevlchevn kerte. Annak okaert vigasztaltassatok meg. vigasztaltassatok meg. kyk zegenfegnek zennyeben neueltettek. mert veletek vagyon vr isten az zegenfegbe. Nem nyvgozyk az isten az gyenerevfegeg- 10 ben fenlev agyon. sem leletyk fevldevn edeffen elevk kevzevt. Myt dychekevdevl tahat kazdag. fevld eden. Azert mongya zent bernald. Nem vigasztalya meg cristufnak gyermekfege. az fok [fok] zofokat nyeluefeket. nem vigasztalyak meg cristufnak kevnhullafy. az hahotalokat. Nem vigasztalyak meg cristufnak poztochkay. draga ruha 15 vifelevket. nem vigasztalyak meg az ftallo es az || Iazol azokat kyk 92 gyevelekevezetekben elfev zekeket zeretnek. Az vigyazo paztoroknak hyrdettetyk az vilagoffagnak evrevme. es az zegeneknek es mukal- kodoknak mondatyk. hog zvletet az iduezeytev. nem az kazdagok- nak kyknek jt ez velagon vagyon vigaffagok. Elmeg zvletek istennek 20 fya. kynek akaratyaban vala. valamynemev jdevt akarna valasztany. valazta azert azt amy az testnek nehezzeb fanyrvb. jelesev az ev gyenge gyermekfegenek. es az ev zegeen anyanak. Annak okaert ote testy ember fvffad el az testy gyenyerevfegevket. mert halal vettetevt az testy gyenyerevfegevknek be menetere. Tarch penitencyat. mert 25 ennek myatta kevzeleyt menyeknek orzaga. Az penitencyat predi- calya az ftallo. azt kyalgya az jazol. azt hyrdetyk nyluan az gyer- meknek gyenge tagyay. azt mongyak az gyermeknek kevnhullafy es kevuekevlyfy. vgy mond zent bernald. O en zyuemnek nagy kemen- fege. o en vram isten. mykeppen az Ige let teste. ezenkeppen legeen 30 testesse az en zyvem es. Mert ezt meg jgyrted propheta myat mond- uan. el vezem ty tevletek az || kev zyuet. es adok nektek test zyvet. 93 Lattad ez zentfeges fayedelmnek az az iesusnak tamadasat. Lattad egyetemben az menyey kyalne azzonnak zvleseet es. es mynd ez kettevben kemenfeges es zoros zegeenfeget lathattal. Ez zegenfeg- 35 nek jo zaga. az euangelyomy dragalatos kev. kynek meg veteleert es bevehvleseert. mendenek el arulandok es el adandok. Ez zent zegeenfeg. minden lelky epevletnek elfev fundamentoma. ||

Hec est dies quam fecit dominus. exultemus et letemur in ea. Az az. Ez az nap melyet teremtet vr isten. evrevlyevnk es vigagyonk evbennè. Ezeket irta meg zent dauid az soltár kevnnek zaz tyzen-
 5 heted rezeben. Megkel tudnonk zeretev atvamfyay. hog ez may jnnep felyevl mul egyeb jnnepket. jnneplessel es vigaffaggal. Annak okaert enekletyk mynd ez tellyes hetecchaka ez felyevl mondot jge. Ez az nap melyet teremtet vr isten. evrevlyevnk es vigagyonk evbenne. Es jollehet hog menden napokat az vr isten te-
 10 remtet. demaga ez napot kyvalt keppen meltofagoffa es evruendettefe tevtte az ev fel tamadafa myat. Azert mongya zent agofton. cristufnak fel tamadafarvl valo predicacyoyaba. Hog mykeppen cristufnak dychevfeges zvz anya. feyedelmfegevt tart menden azonyallatok kevzevt. Ezenkeppen menden napok kevzevt. ez fel
 15 tamadafnak napyá menden napoknak anya. Zent ambrus vgy mond.
 95 Critufnak fel tamadafa. az meg holtaknak elet. az penitencia tar||toknak bochanat. az zenteknek dychevfeg. Annak okaert meltan [kel evr] mondatyk. Ez az nap melyet teremtet vr isten. evrevlyevnk es vigagyonk evbenne. Evrevlyevnk kel ez may napon. mert az felfevk.
 20 az az. az angelok evrevlenek ez may napon embery nemzetnek meg valtasfarol. es az ev romlafoknak meg epevletyrevl. es cristufnak ev nagy meg dycheveleferevl. Mert menden angeloknak. felfevknek. alfoknak. kevzebfevknek. nagy evrevmeknek kel lenny. es jgeen evrevlnek embery nemzetnek meg valtasfarvl. Annal na-
 25 gyob evrevmekk vagyon. az ev efefeknek meg epevletyrevl. De ennel es nagyob evrevmekk vagyon. cristufnak nagy dychevfegerevl. Azert mongya zent gergely. az hvfuety omelyaban monduan. Az my meg valtonknak fel tamadafa. levn my jnnepvkn. mert mynket halaltalanfagra hoza meg. levn angeloknak [es] jnnepk es. mert

mynket meg hyvan az menyeyekre az. angely zamot vr iften be tevlte.
 Elsmeg evrevlenek ez may napon az alfok. az az. az lymbos bely
 zent atyak. mert valanak nagy puztulasban. Es valanak jgeen ala||-
 valo helyen. kyknek kel vala lenny fellev helyen az az. menyorzag- 96
 ban. Elsmeg erevlnek vala. mert evk valanak homalyban. kyknek⁵
 kel vala lenny iftennek fenes latafaban. Ezek az az. az zent atyak
 meg vigasztaltatanak cristufnak lynbosban valo ala zallasa mya. es ev
 fel tamadasa mya. Vgy mond zent jfayas propheta. Evrevmet es vi-
 gaffagot valnak. es el fwt az keserevfeg es az nyevges. Annak oka-
 ert enekly anya zent egyhaz. El jevttele keuanatos. melyet varonk 10
 vala fetetfegegben. Zent agofton vgy mond. My vronknak es idue-
 zeytenknek parancholatyara. menden vas zauarok meg tevrete-
 nek. Es hertelenfeggel zenteknek zamlalhatatlan nepe. kyk halal-
 ban fogua tartatnak vala. az ev jduezeyteyeknek eleyben teerdre
 esenek. fyalmas kevnyergeffel keryk vala monduan. El jevttele ez 15
 velagnak meg valtoya. el jevttele melyet keuanuan naponkent va-
 ronk vala. El jevttele. melyet nekevkn jevvendevnek hyrdetevt
 vala az tevruen es az prophetak. El jevttele. aduan testben elevknek
 byneknek bochanatyat. meg ol||dozuan holtakat. es pokolnak fog- 97
 lyayt. Azert ezek mynd ez may napon cristufnak fel tamadasan 20
 Igeen evrevlenek. mert evket cristus az ala valo helybevl ky vona.
 es az ev menyben menetyn evket fel viue menyorzagban. es ev-
 nekyk meg mutata evrekke az ev bodog latafat. Ennek felette
 evrevle ez may napon nagy evremmel az zeplevtelen anya zvz
 maria. Mert mykoron az mariak el mentek volna az koporfohoz. 25
 hog meg kenneyek cristufnak testeet dragalatos kenettel. hog-
 megne rodhadna. Azzonyonk maria nem mene el vele. mert tu-
 gya vala hog az zent leleknek ballamaval oly jgeen meg kentetet.
 hogha cristufnak teste tyz ezer eztendeyg allot volna fevlben.
 sem rodhadot volna meg. Azt es tugya vala hog cristufnak teste 30
 nem volna az koporfoloban. de mert Immaz az halaltalanfagra es
 rodhadatlanfagra fel tamadot. de myert az keges zvz maria latta
 vala az ev egyetlen egy fyat. meg tartatny. meg oftoroztatny. es
 meg fezeytetny. Ezeket meg gondoluan. az ev gyenge zent
 kezeyvel. very vala az ev gyenge||feges melyet verueen. Es 98
 ev magat nagy banattal. vigyazafokkal es bevytevkkel gyev-
 terveen. Immaz ereeben mendenestevl el fogyatkozot vala.
 egyedevl az hazban tytkon evl vala. es azokrol kyk az ev edes

fyanak tevtentenek vala keferég es fyr vala. Azert ezenkep-
 pen azzonyonk maria jmaduan. es kevnhullafokat edeffen ky-
 bochatuan. Ime hertelenfeggel el jevue az edes iefus az dychev-
 legnek es az feltamadafnak feyerfege ruhayaban. Es az ev
 5 vyonnan valo feltamadafnak vidam orchayaua. Igeen zepfe-
 ges. dychevfeges. nagy evrevmmel az ev meg keferevdevt anyanak
 meg ieleneek. Azzonyonk maria legottan jmada az ev zent fyat. es
 fel kelueen ev nagy evrevmenek myatta fyralmakkal meg evlele az
 ev zerelmes fyat. es menden ev keferevfege fordula nagy evrevmre.
 10 Annak vtanna le evlenek mynd ketten. azzonyonk maria nezy
 vala jduezeytenknek orchayat. es az ev teften valo evt mely febe-
 ket az egyeb febekkel. Nagy zerelmel kerdevzuen hogha menden
 99 kenok el multak volna jmmar ev tevl. O mely nagy evrevm||mel
 telyekbe ez aldot zvz anya maria. mykoron nezy az ev zvlevttee
 15 hog ev jmmar keen zenuethetlen. Es nem chak evrekke. gye-
 zedelm veuevt. de ennek felette menyen es fevldevn es menden
 teremtet allatokon evrek tevrueenyl vralkodoot. Alnak azert es
 egybe bezelnek evrevlueen. es az hvfuetet nagy zerelmel es gye-
 nyerevfeggel vifelyk. Ezeknek vtanna meg jelente iduezeytenk az
 20 ev zent anyanak. hog mykoron az ev lelke ev teftetevl el valek.
 mykeppen legottan le zalla lynbofra angeloknak fokallagaua. es
 mykeppen poklot meg tevre. es az zent antyakat kyhoza. Es meg
 mutata az ev zent zvleyenek az ot allo angeloknak feregyt. es
 mynd az zent prophetakat patriarkakat es menden valasztottakat.
 25 Es tahat jarulanak az angelok azzonyonk marianak eleyben kev-
 zevnuen evneky mondanak. *Aue regina celorum. aue domina angelo-
 rum.* Az az. Iduezlegy menyeknek kyralne azzonya. Iduezlegy an-
 geloknak azzonya. Yduezlegy zent gyevkeer. kybevl tamadot ez ve-
 lagnak velagoffag. Evrevly dychevfeges. mendeneknek felette zep-
 100 feges. Maragy bekeffeggel Igeen ekeffeges. es my || ertevnk criftuft
 mendenkoron jmagyad. Ennek vtanna eleyben mene adam es Eua
 mondanak. Aldot vagy te vr iftentevl my leanyonk. mert te
 myattad rezefevltevnk eletnek dymevlcheben. es terdre efueen
 azzonyonk maria elevt bochanatot kerenek azrol. hog evk vetkez-
 35 ueen. okay voltanak criftufnak jllyen keferevfeges kenyanak hala-
 lanak. es zvz marianak keferevfegenek. Elmeg-elev menek az patri-
 arkak monduan. *O gloriosa domina excelsa supra sydera. et cet.* Az
 az. O dychevfeges zent azzon. chyllagok felet magasztatot. ky tege-

dét teremte nagy bevlchen. zent emlevyddel emtetted. Melyet zom-
 morv eua el vezte. te meg leled te zent zvlfeddel. hog menyben
 menyenek fyralmafok. menyorzagnak kapuya. levl. Te vagy kyal-
 nak [kapuya] aytoya. es velagoffagnak fenes kapuya. elet adateek
 zvz myat. meg valtót nepek vigagyatok. Ennek vtanna elev me-
 nenek az prophetak izrahelnek minden valasztót fyayvál monduan
 azzonyonk marianak. Te vagy hierufalemnek dychevfege. te vagy
 izrahelnek vigaffaga. te vagy || my nepévnknek tyzteffege. my 101
 tegedet hyrdettevnk myndeneknek felette dychevfegefnek. Ezek-
 nek vtanna elev menenek azzonyonk maria eleyben az vy 10
 tevruenbely zentekes. Az az. zent ianos baptifta. zent ioseph
 azzonyonk maria iegyefe. Zacarias. Symeon. Zent anna az-
 zon. az apro zentek. Es ev kevztek az toluay. kynek criftus mon-
 dotta vala az kereztfan. Ma velem leez paradychomban. Ezek
 mynd nyayan eneklenek azzonyonk maria elevt monduan. *felix* 15
namque es sacra virgo maria et omni laudi dignissima. quia ex te
ortus est sol iusticie xps deus noster. Az az. Bodog vagy es zent
 zvz maria es minden dychyretre melto. mert te tevled tamadot az
 jgaffagnak napya criftus my iftenevnk. kynek myatta iduezevltevnk.
 de ha te mondanad. mykeppen latta mynd ezeket az zvz maria. fe- 20
 leltetyk erre nagy albertnak mondafa zerent. Hog azzonyonk ma-
 rianak oly malaztya volt iftentevl. hog az angelokat es az bodog
 lelkeket gyakorta latta tulaydon zemelyek zerent. Zent ambrus es
 vgy mond. hog az archangelok ielefevl gabriel archangyal. es az
 zent || prophetak zoktak vala meg elegeyteny azzonyonk ma- 102
 riat jgekkal vagy bezedevkkel. Mynd ezekre monda nemes az-
 zonyonk maria. *Magnificat anima mea dominum.* Az az. [Na]
 Magaztagya en lelkem vr iftent. Es meg erevle en lelkem
 en iduezeytev iftenembe. Mert meg tekente ev zolgalo leanyanak
 alazatoffogat. Ime ezbevl bodognak mondna engemet minden 30
 nemzetlegevk. Mert teyn en velem nagyokat. ky hatalmas es zent
 ev neue. Es evneky irlgalmassaga nemzetrevl nemzetre. az evtet
 felevkre. Tevn hatalmassagot ev karyaban. el ozta az keuelye-
 ket. ev zyvenek elmeyevel. Le vete az hatalmafokat ev zekykbevl.
 es fel magasztatta az alazatoffokat. Az ehezevket be tevlte jokkal. 35
 es az kazdagokat el hagma evreffen. flogada izrahelt ev zolgayat.
 meg emlekevezEEK ev irlgalmassagarol. Mykeppen zolt my atyaynk-
 nak. abrahamnak es ev magzatyanak evrekke. Ezeknek vtanna

monda vronk xps az ev edes zvleyenek. O en edes tyztelendev
 anyam evrevly. [my] mert en tegedet fel magaztatlak menyorzagban
 103 menden || angeloknak es menden zenteknek felette. mykeppen il-
 lety iftennek anyat. Es az en evt mely febeymbevl. kyken en edes
 5 anyam nagy keferévleges banattal bankodal. adok en teneked
 evt ieles ayandokot. az te neuednek evt betevyenek ertelmezereit.
 hog mendenek kyk az te neuedet hyvyak jduezeyteffenek. Elvezzer
 tezelek tegedet jrgalmaffagnak es malaztnak anyaua es menden
 malaztnak kvtfeyeue. Mafozzer confirmallak tegedet keuanatos
 10 auagy lelky anayvl. es kereztyeneknek fegeyteveue. hog fuffanak
 te hozyard myndenek. menden zevkfegevgben. Mert az kereztfan es.
 menden hyueket ianosnak kepeben teneked ayanlottam fyvul. hog
 az ev idueffegevknek gongyat vifelyed. mykeppen anya. Es adok
 teneked hatalmat. mendeneket melyeket akarz meg nyerned. Har-
 15 madzer tezelek tegedet es confirmallak. angeloknak kyralne az-
 zonyaua. azzonyoknak azzonyaua. es mynd ez velagnak azzo-
 nyaua. hog tyztelyenek tegedet es engegyenek teneked mendeneket.
 104 Negyedzer adok teneked en zerelmes anyam. meg nyerefnek || ayan-
 dokat. mendeneken valakyket akarandaz. hog iduezehed kyket
 20 akarz. Evtvezzer akarom hog te legy. menden byneknek. es men-
 den bynes embernek zozoloya. Ennek vtanna Iduezeytenk iefus
 meg evlelueen es meg chokoluan az ev edes zvleet zvz mariat. Es
 bvlchvt veueen. el mene iduezeytenk iefus az ev zent zvleetevl. : —

Ennek felette evrevlenek ez may napon az zent azzonyalla-
 25 tok. ielesfevl maria magdalena. ezenkeppen. Mykoron ez may napon
 jduezeytenk iefus jgeen reggel. angeloknak es zenteknek nagy fo-
 kaffagaua fel jevue lynbosbol. az coporfohoz. Es mykoron men-
 denek aldanayak iduezeytenket. mendeneknek elevtte criftusnak
 lelke az testet fel veueen. coporfo be rekeztuen ky jevue. Es zent
 30 vince doctornak mondafa zerent. az meg dychevfevl tert meg
 alla az coporfon. es az ev zentleges sebeyt mendeneknek meg
 mutata. monduan. Ime lassatok mykeppen valtottalak meg tyte-
 ket. tahat mynd az zentek le teryezkevdnen mondanak. *Gloria*
tibi domine. qui surrexisti a mortuis. Az az. dychevfeg teneked
 105 vram. ky fel tamattal halottaydbol. || Tahat levn nagy fevld
 jndulas zent mathe mondafa zerent. Ennek okat kedeg ez kep-
 pen mongya monduan. Vrnak angela le zalla menyorzagbol
 es ezenkeppen az angelnak ereuel levn ez fevld jndulas. ludolfos-

nak mondaſa zerent ez teue az angyal evrevmnek iegyere. Es járuluan az angyal el veue az kevuet az coporforul. es evle az kevre. Bedanak es liray miklos meſternek mondaſok zerent. Ezt teue azert az angyal. hog meg mutatnaya criſtusnak az koporſobol ky jevvefeet. ky jmmar fel tamadot vala. es hog az fel tamadaſnak iegyet mutatnaya. es az evres coporſot meg mutatnaya. Vala kedeg az angelnak tekentete mykeppen vellamas. es ev ruhaya mykeppen ho. Az angyaltyvl valo feltekben kedeg. az evryzevk [levne] meg rettenenek. es levnek mykent meg holtak. Criſtoſtomosnak mondaſazerent. ez fevld jndulaſra. fel ſerkenenek az zent azzonyok. Es kyk eſtue vet-¹⁰ tek vala draga kenetevt. elmenenek meg kenny ieſusnak teſteet. Valanak kedeg ezek az azzonyallatok. az az. Maria magdalena. zent iacab anya maria. es ſalomenak feleſege maria. Es ev velekk || ſok egyeb azzonyallatok. mykeppen mondatyk zent lukac kevy-¹⁰⁶ uenек vtolfo rezeben. de zent marc chak ez harom azzonyallatokat¹⁵ neuēzy. mykeppen ieſebeket. El jevuen kedeg ez azzonyallatok az coporſohoz. mondnaк vala egy maſnak. kychoda vezy el az kevuet az coporſonak zayarol. Es mykoron kevzeleytettek volna az coporſohoz. tekentenek es lataak hog el vetteek az kevuet. zent agoſtonnak mondaſa zerent. lataak az angyal evlny az kevuen.²⁰ ky monda nekyk. Ne akaryatok felny. mert tudom hog az ieſuſt kereſytevkk aky meg fezevlt. fel tamadot mykeppen meg mon-dotta. jevyetek es laſſatok az helt hol tetetevt vala. Es bemenenek az coporſoban az azzonyallatok. latanak maas angyal- jogrol evlueen. evltevzueen feyer ruhaban. es meg chodalkozanak.²⁵ Ky monda nekyk. Ne akaryatok meg jyednetek. az meg fezevlt. nazaretbely ieſuſt kereſytevkk. fel tamadot nynchen jt. Ime az hel evres. de menyetek el mongyatok az ev taneytuanyinak es peternek. mert elevl vezen tyteket galyleaban. ot evtet meg latyatoк mykeppen meg monta. Es ez azzonyallatok ha||marſagual ky¹⁰⁷ menenek az coporſobol. feelueen hog az coporſo evryzevk ne tamadnanak ev elienek. kyk ot ſekezneк vala mykeppen holtak. Tahat mykeppen criſtoſtomos mongya aleyta vala maria magdalena hog criſtusnak teſteet egyebevue vittyk. annak okaert futa az taneyt-vanyokhoz. hog auagy ev velekk kereſneye. auagy ev vele bankod-³⁵ nanak. Tahat juta maria magdalena peterhez es ianoſhoz monda nekyk. El vetteek vronkat az coporſobol. es nem tucyvk hol tetteek evtet. El futa peter es ianoſ az coporſohoz. de ianoſ iuta elevzevr

az coporfohoz. mert iffyab vala. Es be hayla janos es be tekente
 az coporfoba. es lata az lepevdevket le teueen. es az kezken ev ky-
 len al vala maganak. kyuel azzonyonk maria be kevtevtte vala vronk
 iefusnak zent feyet. Es meg vara ianos petert. es egyetevmben be
 5 menenek az coporfoban. es jgeen chodalkozanak es elmenenek.
 Ezen jdev kevzben az coporfo evryzevk jevuenek az varafban ieru-
 falemben. es meg hyrdeteek az papy feyedelmeknek az fevld indu-
 laft. es hog angyalt lattak volna. es hog az coporfo hezag volna.
 108 es hog criftus fel tamadot || volna. Az papy feyedelmek kedeg ada-
 10 nak penzt az evryzevknek hog hazvdnanak monduan. hog myko-
 ron evk alonnanak. criftusnak testeet el vroztak. de az ev hazvg-
 lagok ellen. fok zentek tamattak vala fel criftuffal. kyk bemenenek
 ierufalemben. es fokaknak ielenenek. meg byzoneytuan criftusnak
 feltamadasat. Ezen jdevben maria magdalena az zent azzonyokkal
 15 meg terenek az kerthez meg zomorodot elmeuel. hol vala ciftus-
 nak coporfoya. Yme keet angelok fenes ruhaban. meg allapanak ev
 melletek. Es az azzonyallatok le haytak ev orchayokat az fevldre.
 az azzonyallaty zemermeffegbevl. Es mondanak az angelok. myt
 kerefytek az elevt. az holtakkal. Emlekevyzetek meg mykeppen
 20 zolt nektek monduan. mert embernek fyanak kel meg fezeytetny.
 es harmad napon fel tamadny. Maria magdalena kedeg menueen
 az coporfohoz. al vala kyvevl fyruan. Es fyruan le hayta magat. es
 tekente az coporfoban. es lata keet angelokat feyer ruhaban evl-
 ueen. egyk fevtevl mafyk labtvl. hol tetteek vala iefusnak testeet.
 109 Es mondanak neky az angelok. azzony allat || myt fyrz. es ev monda.
 Mert el vetteek vramat. es nem tudom hol tettek evtet oly azt
 mondanaya. Myre ne fyryak. ha en az mendeneknek felette zerel-
 mes vramat kerefem. es megnem lelem. O io iefus ky ielen vagy
 es keez az teged kerefevknek. mutaffad meg magadat ez teged ke-
 30 refev es keuano. fyralmas azzonyallatnak. Es mykoron maria mag-
 dalena efimeg az coporfoba nezne. mert zent agofton mondafa ze-
 rent. hol az zerelm. ot az zem. Tahat jme iefus meg alla maria
 magdalenanak hata meget. az angelok latuan iefust fel kelenek
 es jmadak iefust Aranzayv zent ianosnak mondafa zerent. maria
 35 magdalena hatra fordula. hog latnaya kyt tyztelnenek az angelok.
 Es latuan iefust megnem esmere. hanem aleyta evtet lenny
 kerteznek. ky monda neky. Azzonyallat myt fyrz. felele maria
 magdalena. Vram ha te vetted evtet. mond meg ennekem. es en

el vizem evtet. [O ez azzonyallatnak mely chodalatos az ev kegyeffege]. O mely jgeen chodalatos iefus cristusnak ev kegyeffege. kerteznek kepeben ieleneek azert. mert az ev lelkenek kerteben. hytet akara plantalny. || O chodalatos ez azzonyallatnak 110 ev zerelme. mely zerelmel kezereytetyk ev ereyefevlevt. tenny es 5 fogadny monduan. En el vezem evtet. mykoron eleg nem volt volna [illyen] evmaga illyen nehez testet el vinny. sem gondola az sydoknak haragos evldevzesevket. Vgy mond zent agofton. Az zeretevnek semmy nem tecchyk neheznek. Maria magdalena esmeg fordeyta az ev zemeyt az coporfora nezny. monda iduezeytenk iefus. 10 Maria. Es legottan meg esmere maria magdalena iefust az ev igeynek edeffegebevl. Es forduluan monda neky. raboni. az az. mester. es le teryezkevedek iefusnak labaynal. Monda neky iefus. ne a'ary engem illetned. ezt kedeg monda neky iefus zent agofton mondasa zerent. az hytnek fogyatkozafaert. Auagy egyeb doctoroknak mon- 15 dasok zerent. hog ezbevl maria magdalena ne keuelkevdneyek. hog evneky ielent elevzer iduezeytenk ihs. Monda neky iefus. Menyel es mongyad az en atyamfyaynak. fel megyek az en atyamhoz es a ty atyatokhoz. en istenemhez es ty istentekhez. es el enezeek. Azert maria magdalena el mene nagy vigaffaggal az zent 20 azzonyokhoz. kyk meeg || nem mentek valaky az kertbevl. es meg 111 ielente evneky melyeket latot vala. Es legottan eleygben ievue iefus monduan. Iduezevk legyetek. es evk Imadak evtet es megtartak ev labayt chokolgatuan az zentfeges sebeket. Tahat az zent azzonyok elmenenek es meg hyrdeteek ezeket az taneytua- 25 nyoknak es peternek. Peter kedeg gondoluan azt. hog cristusnak kegyeffegebevl hyrdettetevt meg evneky ieleffen cristusnak fel tamadasa. hog keetfegben ne esneek. Ludolfosnak mondasa zerent kezde syruan menny zent peter az coporfohoz. auagy az veremhez holot peter syratya vala az meg tagadafnak byneet. Es ezen- 30 keppen az vton az coporfohoz menueen. auagy az veremben meg ieleneek vronk ihs zent peternek. Es le teryezkevedueen zent peter jmada vronkat. es bochanatot kere az meg tagadafrol. Es iduezeytenk iefus neky meg bochata. es meg alda evtet.: —

Evrevlny kel azert ez may napon minden fevlden lakozo 35 embereknek. Elevzer azert kel evrevlnevnk. mert amy atyanfya. az az cristus. ky meg holt vala. meg eleuenedet. Kyrevl vgy ir zent lukac. fflyam evrevlned || kel. mert az te atyadfyia ky meg holt vala. 112

meg eleuenevdevt. Ezenkeppen mond az evrek mendenhato atya
 iften menden kereztyennek. hog kedeg criftusnak atyafyay legyevnk.
 Ez meg mutattatyk az euangelyombol. kyt meg irt zent janos kevy-
 uenek huzad rezeben hol criftus az ev fel tamadafa vtan monda
 5 maria magdalenanak. Menyel az en atyamfyayhoz. es mongyad
 nekyk. fel megyek az en atyamhoz. es ty atyatokhoz. Mafodzer
 azert kel evrevlnevnk. mert az my byneynket meg bochatta ez
 zentfleges bevhtnek jdeyeben. az penitencianak myatta melyet tar-
 tottonk. Harmadzer kel evrevlnevnk. mert mynket etetet es jtatot
 10 az ev dragalatos zent tetteuel es vereuel. kyben egyefevltevnk if-
 tenhez. Annak okaert meltan kel evrevlnevnk. mert vgy mond
 zent pal apostol monduan. Evrevlyetek vrban myndenkoron.
 esmeg mondom. evrevlyetek. Mert jndeyhtnak mynket evruen-
 detevffegre ma menden teremtet allatok. mert criftusnak fel ta-
 15 madafaban mendenek meg viragoznak es evrevlnek. kyrevl vgy
 113 enekeltetyk. El || jevt az nap. kyben mendenek meg viragoznak.
 Az nap nagyob vilagoffaggal feenlyk. Zent maximus vgy mond. Crif-
 tusnak fel tamadafaban menden eltetev allatok dychekedvnek.
 mert aleytom az napot es. nagyob fenefleggel feenleny ez may na-
 20 pon. hognem egyeb koron. Mert zevkfeg hog az nap criftusnak fel
 tamadafan evrevlyen. ky az ev keen zenvedesen bankodeek. Esmeg
 ez fel tamadafnak jdeyeben. az eeg meg vidamul. fevldnek fay es
 viragy viragozny kezdnek. Az madarak es enekleny kezdnek.
 kyk mynd mongyak mynekevnk evrevmnek es vigaffagnak fel
 25 kevltefeet. Megkel kedeg mynekevnk tudnonk. hog criftus-
 nak fel tamadafa. az. my ieuuendev fel tamadafonknak pel-
 daya. Mert mykeppen criftus fel tamadot. ezenkeppen my es
 fel tamadonk. de kerdetyk hog vronk criftus. myert ielente meg
 elevzer az ev feltamadasat azzonyallatoknak. ffeeltetyk erre. hog
 30 ezt teue vronk iefus elevzer meltofagnak okaert. hog ezben jdná
 nekevnk peldat. hog az zeplevtelen zvz marianak iftennek anyanak
 114 tyztelfegeert. menden azzonyallatokat || tyztelnenk. Akar hazafok
 legyenek. akar evzuegyek. akar zvzek. Mert az halalt. melyet eua
 azzonyallat hoza. azt az zvz maria azzonyallat el tauoztata. Annak
 35 okaert enekeltetyk ez keppen. *Paradisi porta per eam cunctis*
clausa est. et per mariam virginem iterum patefacta est. Az az. pa-
 radichomnak kapuya eua myat mendeneknek be rekezteteek.
 es zvz maria myat esmeeg meg nyttateek. Mafodzer teue ezt idue-

zeytenk azert. mert azt akara hog az ev fel tamadafa meg ielentet-neek egyebeknek. De myert azzonyallatok tytkot nem tarthatnak. de valamyt halnak azt legottan meg ielentyk egyebeknek. Azert akara vronk ils az ev fel tamadafat elevzer meg ielenteny azzony-allatoknak. hog hamarab ky hyrdetteffeek. Ezrevl ilyen pelda oluastatyk. Nemely clastromban valanak apachak. kyk evnen kevz-tevk ezt el vegezeek. hog ev kevzzevlek el bochatnanak kettevt. kyk el mennenek romaban vr papahoz. Es hog papatvl megnyerneyek ezt evnekyk. hog evk egymafnak az apachak megy gyonhatnanak. Meltatllannak aleytaak azt. hog az ev tytkyokat es gyarlofagokat 115 egy ferfyvna. az az egy papnak ky ielencheek. Azert mykoron ez apachak iutottak volna papahoz. es kevnyergevtttek volna papa-nak az confessorfagert. Haluan ezeket papa. es meg ertuen ez apac-chaknak egygyevgyevfegeket es pokolbely erdegnek chalardfagat. Ada evnekyk egybe rekeztet zelenchet monduan. menyetek el az zal- 15 lafra es vigyetek oda veletek ez zelenchet. es holnapon reggel ezen-keppen berekeztuen meg hozyatok. es myt [kernek] kertek meg nye-rytek. Tahat evk elmenenek az zallafra. kezdeek nezegetny forgatny az zelencheet. es Igeen evrevmest meg nygyak vala. Vegezetre ke-deg monda az egyk apaccha. nyffuk meg az zelenchet es lassuk meg 20 my vagyon benne. ffelele az mafyk. ne nyffuk fel mert papa pa-ranchola. de maga vegezetre meg gyevzetenek kefertetnek my-atta es meg nytak az zelencheet. akaryak vala meg azonkeppen be-rekezteny. Azert mykoren fel nytottaak volna. legottan egy madar repevle ky az zelenchebevl. kyt az papa rekeztet vala bele. || Ezt 116 latuan az apacchak meg rettenenek. es mykoron reggel meg teer-nenek papahoz es meg tutta volna az papa hog el zalasztettaak volna az madarat. monda nekyk. Ezben esmertetyk meg az ty al-hatatlanfagtok es gyarlofagtok. mert ezenkeppen tennetek egyk maftoknak. ha ty egy mas gyonafat halgatnatok. Mert mykoron az 30 egytek maftokat meg bantanya. semmykeppen az evneky meg gyont mafnak bynet megnem tarthatnaya. hanem haragyaban ky mondanaya. Ezenkeppen az tarsokhoz heuon terenek meg. az ze-geen confessor anyaym. : —

Esmeg mas pelda oluastatyk ez keppen. Vala nemely barat. 35 mely barat zerze ev magat comunikalafra aytatoffon menere ev te-hete. Es mykoron ez barat agnus dei vtan fekenneek Imadfaban. tahat lata ez barat az papnak kezeben az gyermek iefuft. olyha

kereztfan fyguen. es menden ev febey verrel folnak vala. Azert az barat ezeket latuan meg zomorodeek es meg jyede. meltatlannak
 117 aleyta magat. es nem comunykaleek egyebekkel. Az myse || kedeg
 meg leuen. Mykoron az barat volna Imadlagban. neky ieleneek
 5 azzonyonk maria monduan neky. Myert nem vetted ma hozyad az
 en fyamnak testeet. felele az barat. azert nem vettem hozyam.
 mert vagyok melto. Monda azzonyonk maria. te temagadat mel-
 tatlannak gondolyad. valyon fky lehet arra melto. de keryed evtet
 hog tegedet meltoua tegyen. es lassad hog ezt touabba ne te-
 10 gyed.: —

Esmeeg vala egy pispek. ky hufueet napyan kere vr iftent.
 hog az vr iften neky meg ielenteneye. kyk meltan comunikalnak.
 Es mykoron mendenek mennenek az zent egyhazhoz. lata az
 pispek hog nemelyek veressék. nemelyek kedeg fenessék. Ennek
 15 vtanna fok azzonyallatok ievuenek. es valanak kevlemb kevlemb
 zynyevyek. kyk kevzevt lata keet nyluan ualo paraznakat. kyknek
 vala jgeen feketefegev orchayok. Mely paraznak misenek vtanna
 oly jgeen fenefeknek ielenenek. hog semmynemev zepplev ev orcha-
 118 yokon nem vala. Mykoron az pispek ezeken || Igeen nagyon cho-
 20 dalkozneek. jevue ev hozya iftennek angela monduan. Azok kyk-
 nek fenes orchayok vagyon. ezek azok kyk zentfegeffen es jgazan
 elnek ifteny zeretben. Kyknek vevrevs orchayok vagyon. azok ra-
 galmaffag[zook]got. meuteeft. heetlagokat. hevlagos zolasokat ze-
 retnek. kyknek. kedeg fekete orchayak vagyon. azok paraznaak. gyol-
 25 kofok. vforafok. ky be vadnak foglaltatuan halalos bynekben. Az
 keet parazna azzonyallat kedeg kyk be jevuenek az egyhazban.
 akoron tevredelmességevt vevnek. es fogadaft tevnek hog tyztan
 eelnenek. es az vr iften menden ev byneket meg bochata. Tahat
 az pispek az nepeket mynd evze hyva. es ez dolgot nekyk mynd
 30 meg ielente. Es az nepek mynd nyayan tevredelmességevt vevnek
 es meg gyonanak es levnek fenessék. es ezenkeppen iarulanak ayta-
 toffon vrnak aztalához.: —

Ez az ascensio napjara valo predicacio

Ecce ascendit quasi aquila. et expandit alas suas super bosra.
hieremie quadragesimo nono. Az az. Yme fel megyen mykyeppen || ke-119
felyev. es ky teryezty az ev zarnyayt bofrara. Ezek meg vadnak
iruan hieremyas propheta kevyuenek negyuen kylenched rezeben.⁵
Ez felyevl meg-mondot igegben. mynekevnk kettevk ielentetnek.
Elfev vronk iesufnak menbe menete. holot azt mongya. fel mene
mykeppen kefelev. Mafodyk zent leleknek bochatafa. holot azt
mongya. es ky teryezty az ev zarnyayt bofrara. Mert bofra magya-
reztatyk zomorufagnak. es jegzy cristufnak taneytuanyt. kyk vala-10
nak zomorufagban es meg haboroduan cristufnak elmeneferevl.
de vronk xps akoron teryezte ky az ev zarnyayt az taneytuanyokra.
mykoron nekyk bochata zent lelket. Meg kel azert mynekevnk
tudnonk. hog vronk xps hasonlattatyk az kefelevhevy. az kefelevnek
lok tulaydonfagyert. Elfev tulaydonfaga az kefelevnek. hog ev bev¹⁵
adomanyv. Mert az kefelev oly jgeen bev adomanyv. hog az ev
eetkeet menden [mara] madarakkal kevyly ozgya es eeltety evket.
Ezenkeppen tezen az nemes kefelev. az az cristus. ky az ev bev-
seges adomanyabol eeltety mynd ez tel||lyes velagot. Mert ezt iol¹²⁰
lagyvk. hog az vr iften menden teremtet allatokat. teremtevt my²⁰
eletevnkre es my[hazla]haznalatoffagonkra. Az teremtet vr iften egy
madarakat. tengernek es egyeb vizeknek halayt. kylemb kylemb
dymevlchevknk magyayt. kyk az fevldnek dymevlcheet eztende-
veent ky hozyak. Es mynd ez nem levn eleg az vr iftennek. hanem
hog adnaya mynekevnk az zent testeet eetkevl. es az ev zent ve-²⁵
reet italvl. Annak okaert veue iduezeytenk ihs az kenyeret meg
zege. es meg alda. es ada az ev taneytuanyynak monduan. Vegye-
tek es egyetek. ez az en testem. Ezenkeppen veue az kelyhetes
mynek vtanna vochoralt volna monduan. Igyatok ezbevl mynd
nyayan. ez az en verem. Ezenkeppen eeltete evket akoron az ev³⁰
zent testeuel es vereuel. maftan es eeltet mendeneket naponkent

- kyk meltan vezyk cristufnak zent vereet es tetteet. Mafod tulaydon-
faga az kefelyevnek ez. hog ev magafban repevl egyeb madarak-
nal. es magafb helyen chynal feziket. Ezenkeppen vronk cristus ||
- 121 ez may napon felyeb repevle menden emberneel. az ev emberfege
5 zerent. Mert menden angely karoknak felette repevle. Ez repevlet-
revl mondatyk iob prophetanak kevényuének harmyc kyleneched
rezeben monduan. Az te parancholatodra fel emeltetyk az kefelyev.
es magas es kemen helyeken vety az ev fezkeet. Ez kefelyev nem
egyeb hanem vronk cristus. ky az atya mendenhato iftennek pa-
10 rancholagyara. menyorzagbol fevdre le zalla. Es may napon men-
den angelok kara felet. fel repevle. Es ot chynala teue az ev feez-
keet. es az ev lakodalmat kemen auagy nagy helyeken. Az az. az
ev zent atyanak iogyara. kyuel egyenleven orzagol. de myert teue
Iduezeytevnk ihs. hog illyen Igeen magaffan chynala az ev fezkeet.
- 15 Byzonyaban ezt nem teue egyebert. hanem chak azert hog az my
keuanfagonkat es zerelmevnket. huznaya ev vtanna. Ezrevl vgy ir
moifes propheta monduan. Mykeppen az kefelyev hyvya az ev
fyayt repefefre. es ev reyayok gyakorta repevluen. ev zarnyayt
- 122 ev reayok ky teryezty. Ezenkeppen || cristus my elettevnk ment
20 fel. es ev-zarnyayt ky teryeztette my reank. hog my es kyk ev fyay
vaygonk. ev vtanna repevlyevnk. Mert keet zarnyak vadnak. kyk-
nek myatta nekevnk repevnevnk kel cristufnak vtanna. Az az.
ifteny zerelmnnek es atyafyvy zerelmnnek zarnyayual. mely zarnyak
nekevl lenky cristufhoz nem mehet. Ez zarnyakrol irattatyk zent
- 25 ianos latafáról való kevénynek tyzenkettevd rezeben monduan.
hog egyeb chodak kevzevt ielentetet auagy mutattatot meg. ne-
mely zevlev azzonyallat. es nemely nagy farkany. kynek vala heet
feye. Ez farkany meg vara ez azzonyallatnak dymevlcheet auagy
gyermekeet. hog mynek vtanna zvlnee. az farkany be nyelnee.
- 30 Tahat ez azzony allatnak adatanak keet zarnyak. es el repevle.
Ez zevle azzonyallat iegzy. az hyv zent lelket. ky akoron zevl.
mykoron io myelkevdetnek dymevlcheet tezy. de ez farkan ez heet
feyekuel. az az. az erdeg az heet fev halalos bynekuel. erevkevdyk
az io myelkevdetek[uel]et meg bantany es femmye tenny. Ha kedeg
- 123 az hyv || es zent lelek akarya el tauoztatny erdegnek menden cha-
lardfagyty. tahat fel kel venny az kefelyevnek keet zarnyayt. Az az.
az ifteny es atyafyvy zerelmnnek zarnyayt. Es tahat az erdeg nem
foythagya meg az ev io myelkevdetynek dymevlcheet. es ez keet

zarnyakual az aytatos lelek repevlhet menyorzagban cristufhoz. kyrel vgy mond zent agofton. Valaky zeretendy iftent es atyafyat. az oly embernek vagyon zent zeretettel tallas zarnyv. zabadon repevlev lelke menyorzagban. Valaky kedeg ez velagnak zerelmuel leyend be foglaltatot. az oly embernek fogyatkozás vagyon ev⁵ zarnyayban. az az. az ifteny zerelmnek es atyafyvy zerelmnek zarnyayban. Es akar az ifteny zerelmnek zarnya. akar kedeg az atyafyvy zerelmnek zarnya kynel nem leyend. az menyorzagban fel nem repevlhet. Harmad tulaydonfaga az kefelevnek ez. hog ev latafanak velagoffagauual felyevl mwl egyeb madarakat. Mert¹⁰ ev velagosban lagya az napot. hognem mynt egyeb madarak. Annak okaert olvafta||tyk az kefelevrevl. hog az kefelev zokta¹²⁴ az ev fyayt meg keferteny. allatuan evket az napnak vilagoffaga auagy feneflege ellen. Es ha az kefelevnek ev fya tyztan fenefsen nezy az napfennek feneflegeet. tahat meg efmery ev fya vagy¹⁵ ev fyay legyenek. Az oly fyat kedeg ky az napnak fenenek feneflegeet nem nezhety. azt le hagyegya az ev fezekebev mykeppen jdegen fyat. Ez tulaydonfagot meg lellyevk ez my kefelyevnkben iefufban cristufban. kynek jgeen tyzta es bator nezese vagyon. Kyrevl zent pal apostol vgy mond. mendenek nyluan es mezeytelen²⁰ vadnak ev zemey elevt. mert femmy nynchen ez velagon oly tytkon. kyt az vr iften mynd tellyeffeguel ne lasson. Es nem chak az myelkevdeteket lagya vr iften. de meeg chak mentevl kyfseb gondolatot es. es az zyveknek keuanfagat es meg nezy. Mykoron vala mely ember latya. mas embernek gonoz myelkevdetyt. tahat kyalt²⁵ monduan. jay myt myelz. Ezenkeppen az kefelyev cristus. ky myndeneket lat. kyalt az bynefeknek monduan. O ty byneffek myt myeltevk. es ezeket mongya az vr iften az predicatorok || myat.¹²⁵ auagy belevl az lelky efmeretnek mardofafa myat. Ez kefelyevrevl jrattatyk zent ianos latafarol valo kevnyvnek nyolchad rezeben³⁰ monduan. Latam es hallam mennek kevzepette. egy repeflev kefelyevnek zauat. ky kyalt vala es mond vala nagy zoual monduan. Iay. jay. jay. fevldevn lakozoknak. az az. Azoknak kyknek zyuek haylot az fevlgyekre. es nem az menyeyekre. Ezeknek mongya haromzer. Iay. jay. jay. Elevzer jay az zyvnek byneert. Ma³⁵ fodzer jay az zanak byneert. Harmadzer jay az tetemennek byneert. Az zyvnek byney ezek. Az az. az gonoz gondolatok. gonoz keuanfagok. keuelleg. jregyleg. harag. gyelevleg. fef-

unseeg. hyv dychevfeg. es ezekhez hafonlok. zanak byney ezek.
 rvt es gonoz bezed. hazvgfag. ragalmaffag. hamys efkees. es ezek-
 hez hafonlok. Az tetemennek byney kedeg ezek. orfag. gyolkoffag.
 ragadozas. toluayfag. vfura. paraznafag. torkoffag. es ezekhez ha-
 5 fonlok. Ez illyen bynek es mendenek egyebek nyluan es mezeyte-
 126 len vadnak iftennek elevtte. || akar mely jgeen tytkon tevrtennye-
 nek. Ezrevl illyen pelda oluastatyk. Vala nemely thais nevev
 parazna. ky oly igen zeep vala. hog fok emberek ez tays parazna
 zerelmeert. menden iozagokat el arulyak vala. es ivtnak vala vtolfo
 10 zegenfegre. chak hog ev vele elhetnenek akaratyok zerent. Sok
 emberek kedeg ez thays paraznaert. egy maft meg evlyk vala. Es
 ezenkeppen thays fok lelkeket ad vala evrdeygnék. Melyet haluan
 nemely zent apat. vevn ev rea velagy ruhat. es mene ez thays pa-
 raznahoz. aduan evneky penzt. Thays kedeg aleyta hog ez zent
 15 apat akarna ev vele vetkezny. be viue evtet nemely tytkos hazban.
 Monda thayfnak ez apat. nynchene valahol tytkosb hazad ezneel.
 hol fenky nem lathatna. ffelele thays. It ez hazban mynket fenky
 nem lathat. ha kedeg iftent feled. nynchen fohol oly hely. oly
 jgeen tytkos hely. ky el tytkoltasseek iftennek zemey elevl. Kynek
 20 monda ez zent apat. fhyzede lenny iftent. hogky mendeneket
 meg lasson. melyek ez velagon tevrtennyenek. ffelele thays. hyzem.
 127 Kynek monda ez zent apat. || Ha hyzed. tahat myre karhoztattad
 el az te lelkedet. es nagy embereknek lelkeket. Mert nem chak te
 magadert. de meeg mynd azoknak lelkekert es. ok adando vagy
 25 iftennek elevtte. Mely bezedeket haluan ez zegeen parazna. tevre-
 delmelleget vevn. es efeek ez zent apatnak labayhoz. es fyralmak-
 kal bochanatot kere. Es veueen menden ev iozagyt. es viue az
 varafnak kevzepyre. es mendeneknek elevtte meg egete monduan.
 Ievyetek es lassatok mykeppen egetem meg azokat. melyeket vet-
 30 kezuen nyertem. Ezek meg leueen. el mene thays az zent apat-
 hoz. es bochanatot kere. Es ez zent atya be rekezte evtet nemely
 cellaban harom eztendeyg. Ennek vtanna meg ieleneek ez zent
 atyanak. hog az vr iften el vette volna az ev penitencyayat. es
 menden byneet meg bochatta volna. es ennek vtanna ky hoza
 35 evtet az cellabol. Es tyzen evt napoknak vtanna. thays ky muleek
 ez velagbol. es veue az evrek eletet. [Gog] Gondolyad meg azert
 o emberi allat. hog az vr iften mendeneket oly igeen nyluan lat.
 mykeppen ha zyntyn elevtte volna. : — ||

Factus est repente de celo sonus tanquam aduenientis spiritus vehementis. et repleuit totam domum vbi erant apostoli sedentes. Actuum secundo. Levn hertelen zozat menyorzagbol. mykeppen hertelen ievuev leleknek zozagya. Es meg tevlte mynd az tellyes 5 hazat. hol valanak evluen az apostolok. Ez igEEK meg vadnak iruan apostolok iarafardl valo kevnynek mafod rezeben. Ezevknben kel vennevnk mynekevkn. hog az zent lelek fok abrazban kevldetevt. auagy bochattatot. Elevzer bochattatot zent lelek zelnek abrazaban auagy kepeben. mykeppen ez may euangelyomba. 10 holot mondatyk hog zent lelek ievt. hertelen zelnek hafonlatoffagaba. Ez kedeg levt aznak iegyere. hog az zent lelek kyket be tevt. kevnyeve auagy ferennye tezy io myelkevdetevkre. Magerazo iras vgy mond. hog az zent leleknek malaztya nem twd kesedelmet tenny. Annak okaert nyluan valo iegye. hog ez illyen emberneel 15 zent lelek vagyon. valaky || kevnyev auagy feren az io myelkevde- 129 tevkre. Zent pal apostol es vgy mond. Valakyk iftennek lelkeuel myelkevdnek. azok iftennek fyay. de vadnak nemelyek. kyknel vagyon zent lelek. es ky evzyk evtevek fertezetes gondolatok mya. [kyk vadnak ertelm nekevl] hazontalan gondolatok mya. 20 Es fertezetes es hazontalan myelkevdetek mya. Vgy mond bevlc. Az zent lelek el vezy evmagat. az oly gondolatoktvl kyk vadnak ertelm nekevl. Es ky evzetyk az zent [lelek] lelek. az ev rea jevuev alnokfagtl. es ez illyenek erdemelnek evrek halalt. Vgy mond zent pal apostol. Valaky meg tevry moyfnek tevrue- 25 nyet. az meg hal. Meneuel jnkab aleygyatok. hog gonozb kenokat erdemel. ky iftennek fyat meg nyomodangya. es az zent lelek malaztyanak bozzvfagot teyend. Ezrevl pelda vagyon iudaiban. ky vette vala zent lelket. es bynheduen ky evzy ev tevl zent le ket. Mafodzer. volt adatuan zent lelek tevzne abrazaban. annak iegyere 30

hog azoknak zyveket ifteny zerelmre meg gyogya. kyket be teel
 malasztal. kyrevl vgy mond zent lukac. tevzet ievtttem bochatny
 130 fevldre. es myt akarok egyebet. hanem chak hog || eegyen. Zent
 bernald vgy mond. Tevznek abrazaban ieleneek meg zent lelek.
 5 auagy tevznek abrazaban jevue. Mert menden zyvtel ky evzy. az
 hydegfegnek lankatfagat. melyet az zent lelek be tevt ev malaz-
 tyauaal. es embernek keuanfagat meg geryezty. es tezy fel menny.
 Annak okaert jgeen byzonfagos jegy ez. hog valakynel vagyon
 zeretet. annal vagyon zent lelek. Esmeg ievue zent lelek tevznek
 10 abrazaban azert. mert mykeppen az tevz hamva tezy azokat. kyk
 ev beleye tetetnek. Ezenkeppen az zent lelek kyket be tevt. alaza-
 toffa tezy es vtalatoffa az ev aleytafa zerent. Vgy oluastatyk ab-
 raham patriarcharol. hog mykoron zolna vr iftennek. vgy monda.
 Zolok en vramhoz. mykoron legyenek hamv es por. Azert valaky
 15 akarya venny zent lelket. kel evneky lenny alazatosnak. es nem
 keuelnek. Kyrevl vgy jrattatyk zent peter elfev kevényuenek evtevt
 rezeben. es zent Iacab negyed kevényuenek. Az keueyeknek iften
 ellenek al. az alazotoffoknak kedeg agya ev malaztyat. Mert my-
 131 keppen az vizek el hagyak az hegyeket. es ala folnak || vevlgyekre.
 20 Ezenkeppen az zent leleknek malaztya el hagyja az keueyeket. es
 foly az alazatos zyuekre. Azert mongya zent agofton. Maria mag-
 dalena. meneuel alazatosban evl vala vrnak labaynal. anneual
 jnkab fyr vala. Mert az vyz ala foly alazatosfagra. az hegynek
 teteyrevl. Vgy fyrae fya iesus kevényuenek harmad rezeben. Me-
 25 neuel nagyob vagy alazad magadat mendenekben. es nagyob ma-
 laztot helz vrnak elevtte. Pelda nekevnk iftennek anyaban zvz
 mariaban. mert myert ev alazatos vala azert mongya vala evneky az
 angyal. Zent lelek felyevl jev te beled. Zent bernald es vgy mond.
 Az zvz marianak alazatosfagarol iol merem mondanom. hogha az
 30 zvz maria alazatos nem volt volna. az ev vzzeffege sem volt volna
 iftennek kellemetes. sem iftennek fyat ev meheben nem fogatta
 volna. Esmeg mykeppen az tevz jgyekezyk mendenkoron fel. ezen-
 keppen valakynel zent lelek vagyon. mendenkoron jgyekevzyk az
 132 mennyeyekre. Mert || menden fevldyeket ollyanoknak aleytnac my-
 35 keppen ganeet. mert az ev nyayaffagok menyekben vagyon. jollehet
 hog ev magok test zerent fevldenv legyenek. Mert keuannak meg fef-
 leny az testbevl halal mya. es lenny cristuffal. Azert mongya zent
 pal apostol romayakhoz irt kevényuenek heted rezeben monduan.

En bodogtalan ember. kychoda zabadeyt meg engemet. ez halálnak tettével. Annak okaert byzon iegye ez annak kynel zent lelek vagyon. hog mely ember nem gondol ez fevldyekkel. fem fely vetny az ev eleteet iftenert. Harmadzer ieleneek zent lelek nyelvnek abrazaban. annak iegyere hog valakyket az zent lelék be tevtl. 5 tezy evtet ev kevzelynek kedueffe. es tezy evtet zolny ifteny dolgokrvl. Magerazo iras vgy mond. Mykeppen regen ez vala annak iegye kykneel zent lelek volt. hog evk zolnanak minden nemzeteknek nyeluekkel. Ezenkeppen maftan ez annak iegye kykneel zent lelek vagyon. hog evk bekeffeget zolnak ev kevzelevkkel. es tar- 10 gyak evzue az bekeffeget. Mert melyek iftene azokat zolyak es tanalcholyak. || mert zent lelek ievt nyelvnek kepeben. azert hog 133 emberek zolnanak minden nemzeteknek nyelueuel. tevzes igeket. Es hog az tevzes tevrueent. tevzes nyeluekkel predicalnayak. Valaky kedeg leyend ragalmazo es hazug nyelv. es ky iftenrevl nem zol. 15 annal nynchen zent lelek. Negyedzer jelent zent lelek lehelletnek keppen. kyrevl vgy irt zent ianos kevnyuenek huzad rezeben. reyok lehelle es monda. vegyetek zent lelket. Akara vr iften lehelletnek myatta iegyezny. mely lehellet vontatyk az zyvhez. hog meg ielentetneek zent leleknek zentfeges volta. Mert mykeppen az telt 20 nem elhet lelek nekevl. ezenkeppen az lelek nem elhet zent lelek nekevl. Kyrevl vgy mond dauid propheta. El vezed ev lelkeket. es meg fogyatkoznak. Elmeg vgy mond. bochaffad az te lelkedet es teremtetnek. Zent Ianos es vgy mond. lelek az. aky meg eleueneyt. Es myert illyen jgeen zvkfeges az zent lelek. kel mynden zerelmel meg 25 oltalmazny. hog az zent lelek meg ne bantasseek az my zyveynktevl. Kyrevl vgy mond salamon. men||den evryzettel evryzyed meg tarchad 134 az te zyuedet. mert az zyvtevl zarmaznak. mynd az elet mynd az halal. Gyakorta meg kel mynekevnk nyttonk az my zankat. az zyvnek keuanfaga myat. Es jmaduan gyakorta kel az my lelkevnket 30 meg vonnonk. az byneknek geryedeteffegytevl valo meg kyvefeyteffre. Ezrevl mongya dauid propheta. *Os meum aperui. et attraxi spiritum.* Az az. En zamat meg nytottam. es lelket huzeek. Evtvedzer ielent zent lelek galambnak kepeben. mykoron criftus meg ke-reztelkevedeek. annak iegyere. hog valakyk akaryak venny zent lel- 35 ket. kel evnekyk olyatanoknak lennyk ev eletekben. mynt az galambnak. Az galamb epe nekevl vagyon. ezenkeppen valakyk akaryak venny zent lelket. kel evnekyk lennyk. haragnak. gyevelevfeg-

- nek es jregyfeznek epeye nekevl. Ez harag iregfeg gyevevfeg. mon-
datnak epenek. az keferevfegert. Mert ez bynek oly jgeen keferevk
mynt epe. Azert monda zent peter fimon magofnak. ky meg akarya
vala venny zent lelket. Latom hog te vagy epenek keferevfegeben.
- 135 mert || ev tellyes vala irygfegnek epeeuel. Mert jgeen iryly vala
az apoftolokat. hog evk zent leleknek myatta illyen nagy fok cho-
dakát teznek vala. Es fimon magos meg akarya vala venny az
apoftoltvl az choda tevev zent lelket. de myert ev benne irygfeg-
nek epeye vala ev benne. nem vehete meg ev tevek zent lelket.
- 10 Ezenkeppen my es. ha akaryvk venny zent lelket. le kel vetnevk
zyvnek mynden keferevfegeet. Kyrevl vgy mond zent pal apoftol.
Menden keferevfeg. harag. es meltatlankodas. kyaltaas es karom-
laas el veteffeek ty tevetek. menden gonozfaggal. legyetek kedeg
egymafhoz kegyeffek es irtalmafok. adakozuan egymafnak. my-
- 15 keppen adot nekevnk es iften. criftufban. Es tahat ezenkeppen ve-
hetytek zent lelket. Mafodzer valakyk akaryak venny zent lelket.
kel evnekyk ollyanoknak lennyk ev eneklesekben. mynt az galamb-
nak. Mert az galambnak nyevgefe vgyon. az eneklees helyeben.
Ezenkeppen kel nekevnk es tennevnk. mert amy byneynkert
- 136 nyevgnevnk es fyrnonk kel. Ezrevl vgy mond || yfayas propheta
kevnyuenek evtuened kyleneched rezeben. monduan. Ordeychonk
mynd nyayan mykeppen medueek. es gondolkoduan nyevgyevnk
mykeppen az galambok. Ifidorus es vgy mond. nyevgnevnk kel es
fyrnonk. meg emlekevvzen mely jgeen nehezek az bynek kyket tet-
- 25 tevnk. Mely jgeen gyenyerevfegefek az menyey evrevmek. kyket el
veztettevnk. Es mely jgeen retteneteffek az pokolbely kenok. melye-
ket erdemlettevnk. Crifoftomus esmeg vgy mond. Meg kel gondol-
nonk. mely nagy bodogfag legyen ez. lenny myndenkoron egyevt vr
iftenuel. Meg kel gondolny. mely nagy neuolya legeen elny ez velag-
- 30 ban. Es [na] mely nagy haborufag vezedelm. gyevevrtetny pokol-
ban myndenkoron. Ezbevl tamad az fyralm. Ky erdemly zent lelek-
nek vigasztalafat. Kyrevl vgy jr zent mathe kvvnyvenek evtevd reze-
ben. bodogok kyk fyrnak. mert evk meg vigasztaltatnak Harmadzer
valaky akarya venny zent lelket. kel evneky feezkezny kev zyklaba
- 137 mykeppen az galambnak. Mert az galamb zokot feezkezny kev
lykakban. Az kev zyklan iegyeztetyk criftus. az kev zyklanak ly-
kayn. iegyeztetnek criftufnak febey. kyket az kereztfan zenuede.
Mely febekben kel lakozny az bodog leleknek. criftufnak kennyanak

zevnetlen valo emlekevezety myat. Annak okaert mongya az vev
 legen az az criftus. az leleknek. kyt meg irt salamon egy kevny-
 venek masod rezeben monduan. Ievvel en iegye fem. en galambom.
 az kev zyklaknak lykayban. olyha azt mondanaya. Veffed az te
 zyuedet. es az te gondolatydat az en sebeymben. gondoluan mely⁵
 nagy kenokat te erted zenuettem. Vgy mond origenes. Oh en lel-
 kem ha te nyvgodalmat keuanz. ha te batorlagot keuanz. Vegy
 tallakat auagy zarnyakat. mykeppen az galamb. es repevluen chy-
 naly feezket criftusnak sebeyben. Semmynemev helyen nynchen
 keduefb nyvgodalm. femmynemev helyen nynchen batorb bator-¹⁰
 lag. Mert ot leled meg ot tanolod meg. myt predicali az keuleyek-
 nek. mert criftusnak nem vala hol ev feyet le haytanaya. Ot ta-¹³⁸
 nolod meg criftusnak sebeyben. myt predicaly az haragofoknak.
 Mert criftus azonkeppen viteteek az halalra. mykeppen az baran.
 Es mykeppen az baran meg nem nygya ev zayat az nyerevnek¹⁵
 elevtte. ezenkeppen criftus az kenzoknak elevtte meg nem nyta
 panazra. az ev zayat. mykoron ev gonozvl kegyetlenevl kenzatneek.
 Ot tanolod meg myt predicaly az jrygyeknek. mert criftus az ev
 menyey zent atyat jmada az meg fezeytevkert monduan. Zent at-
 yam bochas evnekyk. mert nem tuggyak myt teznek. Ot tanolod²⁰
 meg myt predicaly az resteknek. mert criftus fyete az halalra em-
 bery nemzetnek meg valtafaert. Annak okaert monda iudasnak.
 amytt tee. tet hamarab. Ot tanolod meg myt predicaly az fefue-
 nyeknek. mert criftus mezeytelen fygge az kereztfan. Ot tanolod
 meg myt predicaly az torkossoknak. mert criftus jtateek ecettel es²⁵
 epeuel. Azert myert iduezeytenk criftusnak mynden tagyay fol-¹³⁹
 irgalmassagual. ot vadnak az nemes chatornak es. az az criftusnak
 zent sebey. kyknek altala folnak my reank iftennek irgalmassagy.
 Mert vgy mond vronk. meg asaak en kezeymet es en labaymat. es
 en oldalamat. Mely zentfeges tagokhoz es zentfeges sebekhez le-³⁰
 gyen mynekevnk folyamafonk. az ev zent kennyat gondoluan. es
 meg lelyevk zent leleknek malaztyat. Mely zent leleknek bevfe-
 ges malaztyat engegye my nekevnk valhatnonk. atya fyv zent lelek
 egy evrek iften. Amen

Ez az zent haromfag[rol] napyarol valo
predicacio.

Gracia domini nostri iesu cristi. et caritas dei patris. et comunicacio sancti spiritus. sit semper cum omnibus vobis.

5 My vronk iesus criftusnak malaztya. es atya iftennek zerelme.
es zent leleknek egygyefevlete. legyen myndenkoron ty veletek. Eze-
140 ket zent pal apostol irta meg || coryntyoffokhoz irt mafod kevny-
uenek vtolfo rezeben. Ez felyevl meg mondot jgeghen zent pal
apostol ielenty mynekevnk. Zent haromfagnak io teteleet. kyk my-
10 nekevnk adattanak atyanak. fyynak. es zent leleknek myatta. hog
my az io teteleket emlekevezetevnkben tartanoyok. es el ne feledne-
yevk. Keuanuan Azert my valamyt mondanonk zent haromfagnak
tyzteffegere. Elevzer zolyonk atya iftenrevl. Mafodzer fyv iftenrevl
harmadzer zent lelekrevl. Az elfevrevl az az atya iftennek zerel-
15 merevl ezevnbken kel vennevnk. hog atya iftennek zerelme haromba
al. Elevzer ezben. hog az my elfev zvleynk az parancholat tevref-
ert. oly jgeen el tauoztatuan valanak iftentevl. nem chak amy elfev
zvleynk. de meeg my es. el vagonk tauoztatuan mezze el evzet-
uen paradychomtv l es menyey dychevfektevl. kyre mynket terem-
20 tet vala az vr iften. Az atya vr iften kedeg kenyerevle my raytonk.
mykoron synkynek egyebnek myatta my megnem hozadhathatnak
141 az menyey dychevfegre || hanem chak ev myatta. Az ev evrek zerel-
met kyuel mynket zeretet. nekevnk meg mutata. es mynket hozya
hvza. Kyrevl vgy jr hieremyas propheta. kevnyuenek harmyc egyed
25 rezeben. monduan. Evrek zeretetben zerettelek tegedet. azert huz-
talak tegedet en hozyam. kevnyerevluen te raytad. Es nem chak
huzot vont mynket akoron. de mastan es huz vonzon mynket ze-
relmnek myatta. mykeppen az atya ev zerelmes fyat. mykoron my
ev tevl el tauozonk. Ez az amyt iduezeytevnk iesus monda zent
30 janos irta meg kevnyuenek hatod rezeben. fenky en hozyam nem

ievhet. hanemha az en atyam huzangya evtet. ky engemet bochatot. Mykeppen huzyon kedeg valakyt atya iften. meg mutagya ofeas propheta monduan. Adamnak kevtelyben huzlak tegedet. Az az. zerelmnek kevtelyben. Adamnak kevtely valanak ezek. Ostorok. nyvmorufagok. hefegek. zomyvlagok. Ezek mondatnak adamnak 5 kevtelynek. mert ezeknek myatta oftoroztateek meg. az ev byneert. Es ezeknek || myatta huzattateek iftenhez penitencianak myatta. 142 Ez illyetenek mondatnak zerelmnek kevtelenek. mert illyeneket bochat az menyey atya iften az ev ifteny zerelmebevl az ev fyaynak. kyrevl zent pal apostol vgy mond. Melyet az vr 10 iften zeret. meg gyevtri mert meg oftorozya menden fyat. melyet hozya vezen. Peldank vagyon ezrevl az tekozlo fyvrol. ky az ev atyatl el mene. de kezereytetuen [he] ehfegeknek zevk-fegyuel. meg tere ev atyahoz. Atya iftennek ez illyen nagy zerelmet. my emlekevezetevnkben kel tartanonk. Es evneky halat ad- 15 nonk. zent palnak mondafa zerent. halat aduan mendenkoron mendenekert. Az az. halat aduan nem chak az io zerenchekrevl. de az haborufagokrol es. Mykeppen zent job propheta tezen vala. ky mynek vtanna menden jozagytl el vezette volna. monda. Vr iften atta. vr iften el vette. legen aldot vrnak neue. . . Mafodzer atya iften 20 ezben mutata meg mynekevnk az ev zerelmeet. hog az my meg valtafonkert. ada my nekevnk az ev zent || fyat. Kyrevl vgy irt 143 zent ianos kevyuenek harmad rezeben. Ezenkeppen zereteh iften ez velagot. hगेवे egyetlen egy fyat adnaya. hog mynden ky ev benne hynne. el ne vezne de lenne evneky evrek elete. Zent gergely vgy 25 mond. O ifteny zeretnek aleytattatlan zerelme. hog az zolgat meg valtanad. te zent fyadat adad halalra. Byzonyaban nagy zerelm volna valamely nagy feyedelmtevl. hogha az ev fyat adnaya foglagban. zolgayanak meg zabadeytafaert. de ennel es nagyob zerelm volna. ha fyat halalra adnaya zolgayaert. Ezenkeppen tevn atya 30 mendenhato iften. mert az ev zent fyat ada halalra. nem chak zolgayart de fevt ellenfegyert. Vgy mond zent janos elfev kevyuenek negyed rezeben. Ezben jelent my bennevnk iftennek zerelme. mert az ev egyetlen egy fyat bochata ez velagban. hog ev myatta elyevnk. Az az. az ev halala myat. Illyen zerelmet kel tartanonk 35 az my zyuevnkben. hog az vr iftent az ev my hozzank valo nagy zerelmeert zereffevk. Mert ev zeretet mynket elevzevr. femmyt egyebet az vr iften my tevlvknk nem keuan. || hanem chak hog 144

zereffevk evtet tellyes zyvenkbevl. Mert az vr iften zent dauid prophetanak mondafa zerenem zevkfeges az my jo myelkevdeytynkel. de chak amy zyvevntet keuanya. Kyrevl vgy jr salamon pelda bezedrevl irt kevnyuenek huzonharmad rezeben. monduan. ffyam
 5 agyad nekem az te zyuedet. Iduezeytenk ihs vgy mond zent mathe irta meg kevnyuenek huzonkettevd rezeben. Zereffed te vradat tellyes lelkedbevl. tellyes elmedbevl. Zereffed tellyes lelkedbevl. ertelmre. Zereffed tellyes elmedbevl. myelkevdetre. Az ev zevnetlen valo emlekevzetyre. myndenevt azt mongya tellyes. Azert
 10 mongya hog tellyes zyuevntbevl. tellyes lelkevnkbevl. es tellyes elmenkbevl. hog femmy my bennevnt ne maragyon. kyuel evtet ne zeretneyevk. es ky az atya iftennek zerelme ne fordeytatneek. Harmadzer atya iften mutata mynekevnt ezben az ev zerelmet. hog nem chak hog. az ev zeretev fyat nekevnt ada.
 15 de meeg ennek felette mynket fyayua keuana auagy valazta
 145 lelky fyaffagra. Kyrevl || vgy ir zent janos elfev kevnyuenek harmad rezeben. monduan. Laffatok mynemev zerelmet adot mynekevnt atya iften. hog iften fyaynak neuzteffevnt es legyevnt. Zent pal apostol vgy mond az galatombelyekhez irt kevnyuenek harmad rezeben. Mynd nyayan iftennek fyay vattok hytnek
 20 myatta. iefufban criftufban. Ha kedeg iftennek fyay vagyonk. tahat lezevnt evrevkevfevk es. menyekhnek orzagaban. Mykeppen mongya zent janos elfev kevnyuenek harmad rezeben. monduan. zeretevym maftan iftennek fyay vagyonk. es meeg
 25 megnem ielent mychodaak lezevnt. tuggyvnt azt. mert mykoron meg ielenendyk. hafonlatoffok lezevnt ev hozza. mykoron meg lagyvnt evtet. mykeppen vagyon. Vr iftennek ez illyen nagy zerelme et kel mynekevnt my emlekevzetevntben tartanonk. hog iftennek fyay vagyonk. es hog el ne vezeffevnt my televnt az
 30 ev ifteny atyafagat. Es hog my televnt el ne veteffeek az menyey dychevfegnek evrekfeg. mykeppen paraznafagbely. fyaktvnt. Vgy
 146 mond zent ianos elfev kevnyuenek ma||fod rezeben. fyachkaym maragyatok evbenne. hog mykoron meg ielenendyk. legyen byzodalmonk es meg ne zegyenevnteffevnt ev tevl ev jevuetyben. Ez meg
 35 mondottakbol nylvan vagyon. atya iftennek my hozzant valo nagy zerelme.: —

Mafozder kel mynekevnt emlekevzetevntben tartanonk. fyv iftennek malaztyat melyet mynekevnt mutata. Elevzer ezben mu-

tata meg mynekevnk az ev malaztyat auagy zerelmeet. hog my
 erettevnk akara fel venny az embery természetet. Ez malasztrol jrat-
 tatyk zent lukac kevnyuenek elfev rezeben monduan. Iduezleg
 malasztal tellyes. byzonyaba nagy malaszt nagy zerelm volt ez. hog
 az felfeges istennek fya ilyen jgeen meg alazza ev magat. hog ev
 emberre akara lenny. es ev magat nekevnk meg mutata. Mert my-
 koron zent haromfag tanalchot tartana embery nemzetnek meg
 valtatarol. Monda fyv isten. jme en. en zent atyam keez vagyok
 meg valtanom embery nemzetet en kenommal. bochaffal engem.
 ffyv isten ez ilyen nagy || malaztyat kel mynekevnk my zyuevnk- 147
 ben tartanonk. es evneky zevnetlen valo hala adafokat adnonk.
 Masodzer fyv isten ezben mutata meg nekevnk az ev malaztyat
 auagy zerelmeet. hog ez jdev zerent akara zegeen lenny. hog myn-
 ket meg kazdageytana menyorzagnak evrekfegeben. Kyrevl vgy ir
 zent pal apostol corintiosokhoz irt masod kevnyuenek nyolchad 15
 rezeben. monduan. Tugyatok my vronk iesufnak cristufnak ma-
 laztyat. mert mykoron ev kazdag volna. my erettevnk zegeen levn.
 hog my az ev zegeenfegeuel kazdagga lennenk. Es ez vala nagy
 malaszt. hog mennek es fevldnek vra lenne emberek kevzevt ze-
 geenb. hog mynket meg kazdageytana. es meg hyvna menyeknek 20
 orzagara. Mert ezben. hog istennek fya let my atyankfya. my let-
 tevnk menyorzagnak evrevkevfy. Azert mongya zent pal apos-
 tol. tytufhoz jrt kevnyuenek harmad rezeben monduan. Meg ielent
 my iduezeytenknek emberfege es kegyelmessége. hog meg jgazod-
 uan ev malaztyauual. legyevnk evrev||kevfevk az evrek eletnek re- 148
 menfege zerent. Ez malasztot auagy zerelmet mendenkoron emle-
 kevzetevnkben kel tartanonk. az az. hog istennek fya azert let
 zegyenye. hog mynket meg kazdageytana. Kyre jnt mynket hiere-
 myas propheta. fyralmarvl valo kevnyuenek harmad rezeben
 monduan. Emlekevzzel meg az en zegeenfegemrevl. melyet te erted 30
 zenuettem. hog myes evrevmeft zenuegyevk ev erte az zegeenfeget.
 vgy mond zent bernald. Nagy vlatatoffag. es byzonual jgeen nagy.
 hog az neuolyas feergecke embery allat akar lenny kazdag. kyert az
 nagy felleznek istene let neuolyassa es zegeenye.: — Harmadzer
 fyv isten meg mvtata az ev malaztyat mynekevnk ezben. hog amy 35
 byneynkert meg halny akara. hog annak myatta mynket iduezey-
 tene. vgy mond zent pal. romayakhoz irt kevnyuenek harmad reze-
 ben monduan. Mert mendenek vetkeztenek. es zevkevfevk istennek

malaztyaua. az meg valtasnak myatta ky vagon iefus criftusban.
 meg jgavzltak jngyen ev malaztyamyat. Elmeg vgy mond zent
 149 pal. ephesombelyekhez irt || kevényuenek elfev rezeben monduan.
 Kyben vallonk valtfagot ev verenek myatta. byneknék bochanatyat
 5 ev malaztyanak kazdaglaga zerent. ky beuelkevdyk my bennevnk.
 Es jol mongya hog ev malaztya beuelkevdevt my bennevnk. Mert
 az beuelkevdev malazt ez. mykoron az io barat meg hal io bara-
 tyært. ffelette beuelkevdev malaztya criftusnak kedeg volt my ben-
 nevnk. ky nem chak baratyert. de meeg ennek felette ellenfegyert
 10 halalt zenvedet. Azert mongya zent pal apoftol romayakhoz irt
 kevényuenek evtevd rezeben monduan. Mert mykoron ellenfegek vol-
 nank. meg egyeffevltettevnk iftenuel ev fyayanak halala[ban] myat.
 Ez malaztot kel mynekevnk myndenkoron my emlekevzetevnkben
 tartanonk. Mykeppen ezrevl jrattatyk fyrak fya iefus kevényuenek
 15 huzon kyleneched rezeben monduan. Az te kezefednek malaztyat
 io teteled elne felegyed. mert atta az ev lelkeet az az ev eleteet te
 erted. Ez kezes nem egyeb hanem criftus vronk. mynd ez tellyes
 velag az elfev embernek byne myat el karhozot vala. es vettetevt
 150 vala pokolbely || erdegnek hatalma ala. Es fem egy embernek my-
 20 atta. meeg akar mely nagy zent embernek myatta fem valthathatyk
 vala meg. Es kenyerevluen iftennek fya. Ievue ez velagban. es levn
 embernek kezefe. Lehet kedeg. hog nemykoron ember oly nagy
 okert lehet kezees. hog evneky ezert el kel hadny hazat nemyko-
 ron. Nemykoron kedeg evrekfegeet. nemykoron eleteet es. Ezenkep-
 25 pen tevn criftus az my kezefevnk. Azert irattatyk hieremyas pro-
 pheta kevényuenek tyzenkettevd rezeben monduan. El hagyam en
 hazamat. az az menyorzagot. El hagyam en evrekfegemet. az az.
 az finagogat. Adam az en zeretev lilkemet. az az. az en eleteemet.
 En ellenfegymnek kezeben. Ezenkeppen jmmar eleeg nyluan va-
 30 gyon ez felyevl meg mondottagbol. fyv iftennek malaztya zerelme
 io tetele my hozyank.: —

Harmadzer vety mynekevnk zent pal. zent leleknek egygyefev-
 lefeet. kyt myndenkoron kel tartanonk my emlekevzetenvkben.
 Mert az zent lelek egygyefeyty vagy kevzevfeity my nekevnk az ev
 35 zent heet ayandokat. az heet halalos bynek ellen. Elfev halalos byn
 151 keuel||feeg. Zent agofton vgy mond. Az keuelleg. ev maganak tulay-
 don fel magasztatafanak zerelme. Auagy jmezenkeppen magyeraz-
 tatyk. Az keuelleg mondatyk nemevnemev mereeffegnek. kyuel

ember iftennek felelme nekevl meery tenny azokat. kyket twd lenny iftennek ellene ev teremteenek ellene. Es ennek okaert mondatyk az keuelfeeg. mynden bynnek kezdetynek. Vgy mond ifidorus. Az keuelfeg mynden bynnek kezdete. mert menden [bynne] byn tamad es kezdete vagy on azbol. hog ember mery azt tenny. melyek vadnak⁵ iftennek ellenne. Ez keuelfeeg. evrdevgnek byne. mely keuelfegnek bynyert ky vetteteek menyorzagbol. azert hog meere magat vetny iftennek ellene. Es myert pokolbely erdeg ez keuelfegnek byneuel efeek. ennek okaert emberek ev es jnkab kefeert vele. de mykoron ember meery azokat tenny. kyk iftennek ellene vadnak. tahat az vtan¹⁰ keez lezen haylob lezen. mynden gonoz tetelre. Ez gonoz keuelfegnek byne ellen. zent lelek agya az ev ayandokat. az az. az ifteny felelmet. Ez felelmnek anne nagy ereye jozaga vagy on. hog embert oly jgeen felelmesse || tezen. hog mynd ez tellyes velagert. es mynd¹⁵² ev tellyes eletyert. nem akarna valamyt tenny. melyet esmerne¹⁵ lenny iftennek ellene. Es ez illyen ember menden ev myelkevdytyt tezy felelmel. es menden evjgeyt [tezy] zollya felelmel. Yob propheta vgy mond kevnyvenek kyleneched rezeben monduan. Zegyenlem vala menden en myelkevdytymet. Azert ha teneked oly malasztod vagy on. hog menden te jgedet felelmel mondod²⁰ ky. feelueen myndenkoron hog az vr iftennek kellemetlen lehec. es feelz hog te kevzelevdnek arthac. jegye az hog tenalad vagy on zent leleknek elfev ayandoka. az az. az felelm. Esmeg ha te menden io myelkevdytydet akar mely io myelkevdytydet. myndenkoron felelmel tezed. feelueen hog az te io myelkevde-²⁵ tyd iftennek nem kellemetevfevk. es hog ne legyenek oly tevkellefelek mykeppen kellene. Es hog az jok nem tetettenek anne nagy zerelmel. mykeppen illeneek. sem anne nagy ifteny zeretettel nem tetettenek. mynt az vr iften melto volna reaya. Ezek iegye hog nalad vagy on az felelmnek ayandoka. Esmeg ha annera feled ||³⁰ meg bantanod te iftenedet. hog nem akarz menden kazdagfagokat¹⁵³ vened. de jonkab akarz menden keent zenuedned. hognem mynt zantzandokkal te iftened ellen veetkevnzed. nyluan valo iegye ez hog nalad vagy on zent leleknek elfev ayandoka. az az. az felelm. Zent leleknek ez elfev ayandoka jgeen zevkevs embernek. Mert³⁵ vgy mond fyrak fya iefus kevnyvenek elfev rezeben. Valaky iftennek felelme nekevl vagy on. keez haylo menden gonoz tetemenre. Salamon vgy mond. bevlcheffegnek kezdete vrnak felelme. Esmeg vgy

mond vrnak felelme ky evz bevnt. Esmeeq valaky felelmne-
kevl vagyon. megnem igazvltathatyk. az az. nem jduezevltet-
hetyk. Mafod halalos bevn [jg] jrygfeeg. Zent agofton vgy
mond. hog az jrygfeeg. mas embernek bodogfaganak auagy
5 elöv menetynek banatya. Az jrygfeeg fok gonozokat tezen
embernek. Elevzer embernek zyueet meg kemenyhty. hog ev
kevzelenek gyevtreimen ne kenyerevltheffen. Mafodzer be re-
kezty ev zemeyt. hogne lathaffa egyebeknek bodogfagokat auagy
154 zerencheyeket. Harmadzer || be rekezty ev fevleet. hogne halhaf-
10 fon jokat zolny mafrol. Negyedzer be rekezty ev kezeyt. hogne ad-
haffon alamyfnat az zevkevfevknek. Evtvdzer meg zoreyggya ev
labayt. hogne meheffen ev kevzelenek haznalatoffagara. Hatodzer
be rekezty ev zayat. hogne zolhaffon egyebrevl jot. Ezeket tezy
embernek az irygfeeg. Ez jrygfeegnek bevne ellen adatyk zent le-
15 leleknek mafod ayandoka. az az. az kegyeffeg. Zent gergely mondafa
zerent. az kegyeffeg vgyan azon. ky az irgalmaffag. Ez kegyeffeg-
nek vagy irgalmaffagnak ayandoka. tezen embert irgalmaffa es
kenyerevleteffe ev kevzelynek zevkfegyben. Azert az irgalmaffag
nem egyeb. hanem. egyebnek gonozyn auagy haborufagyn valo
20 zomorufag. Zent agofton vgy mond. Mychoda az irgalmaffag. ha-
nem chak mafnak neuolyaffagan valo zyben nemy nemev keny-
erevlet. Azert ha teneked vagyon illyen malasztod. hog mykoron la-
tod te kevzelevdet meg gyevtretuen vagy meg haboroduan. es keez
az te zyued fohazkodafra es kenyerevletre. Az te zemeyd kezek
155 fyralmra. kezeyd kezek adomanra. Az te zaad || keez io tanale
adafra auagy taneytafra. Az te labayd kezek. meg latogatafra. fev-
leyd kezek. te kevzelevdnek zauat meg halgatny. es zemeyd kezek
meg latogatny te kevzelevdnek faydalmat. Az te karyayd kezek az
te beteg kevzelevdet fel emelefre. es el viteleefre. Ha ezek mynd
30 te benned vadnak. byzon iegye ez. hog tenalad vagyon zent lelek-
nek mafod ayandoka. az az. az kegyeffeeg. Mert mynd ez felyevl
meg mondottak fenkynel nem lehetnek. zent leleknek ieles ma-
laztya nekevl. Ha kedeg. mykoron latod te kevzelevdet meg habo-
roduan. es az te zyued annera meg kemenyedet. hog az te kevze-
35 levdnek keferevfegeen ev uele evzue nem fahazkodhatol es nem
bankodhatol. es az te zemeyd nem fyrhatnak. Az te nyelued nem
tugya te kevzelevdet hata mege menteny. de jukab amyt egyebek-
tevl hallottal azt tudod beueytened ky ielentened. Es nemykorom az

hallot dolgokat nem meg kyffebeteny. de jnkab meg beueyteny. Ha az te illatozasod zegenyeknek dohat elnem zenuedhety. de jukat elfordyod te magadat ev eleve. olyha techchyk neked meg dohofultnak. || Ha az te zemeyd nem lathagyak az betegnek febeyt. es te kezeyd 156 nem tapasztalagyak. es te karyayd fel nem emelhetyk vagy elnem 5 hordozhagyak az zegeen beteget. mynt zent erfebet azzonrol oluafatatyk. Ha mynd ezeket nem teheted. ennek az iegye hog tenalad nynchen zent leleknek mafod ayandoka. az az. az kegyeffeeg. Es ha ez kegyeffegnek vagy irgalmaffagnak ayandokaua! nem leyendez meg holt. femmykeppen nem iduezevlz. Mert az irgalmafok-10 nak mondatyk. jévyetek en atyamnak aldoty. byryatok en atyamtvl nektek zerzet orzagot. : — Harmad halalo bevn harag. Az harag elmenek zemeet meg vakeygya. az harag. bozzv allafnak keuanfaga. Az harag embernek fok gonozokat tezen. elmenek auagy okoffagnak zemeet meg vakeygya. Az harag embernek er-15 telmeet es okoffagat el vezy. es bolonda tezy. mykeppen zent agofton mongya. Az harag embernek nyelueet jngerly hyvya vetekevdefre. es atkozodafra [Zayat hyvya embernek az harag] Az harag embernek zayat keferety bozzv mondafra. es meg chufolafra. kezeet verekevdefre. es maga hanyafra. Az harag nem enged || fem 157 atyanak. fem anyanak. fem ev iftenenek. fem ev tulaydon idueffegenek fem tyzteffegenek. Vgy mond zent agofton. Az haragos ember menden gonozra keez es haylo. Ez gonozokat mynd az harag tezy. Ez haragnak gonoz byne ellen. adatyk zent leleknek harmad ayandoka. az az. az tudomany. Ez tudomannak ereye iozaga ez. 25 hog embert meg taneyt jgazan elny nyayaskodny. gonoz vyzza fordvlt emberek kevzevt. Zent agofton vgy mond. Az tudoman. ifteny es embery allatoknak meg efmerety. Ez igeegbevl vetettetyk. hog az tudomannak ayadoka al ezben. hog ember tugya. mykeppen kel emberekkel ez velagban nyayaskodny eelny. vgy hog az ev elete 30 iftennek kellemetes legyen. es azzal egyetevmben meg jgyzhetetlen meg fegyethetetlen eletet vifelyen emberekkel. Vgy hog mendenek kyk evtet lagyak es halyak. az ev eletybevl meg epevlteffenek. Azert mongya iduezeytevnk zent mathe irta meg kevnyuenek evtevd rezeben. Ezenkeppen vilagofogyek az ty vilaffaktok embe-35 reknek elevtte. hogy laffaak az ty jo myelkevdeetteket. es dycheyfyhyk az || ty menyey atyatokat ky menyekben vagyon. Zent pal 158 apostol es vgy mond. Eleue meg latuan iokat. nem chak iften elevt.

de es menden emberek elevt. Nem eleg ezben. hog ember chak if-
 tennek zolgalyon. de es hog embereknek io peldat es io eletet mu-
 taffon. de vadnak nemely emberek kyknel vagyon illyen malaszt.
 hog iol tudnak elny ez velagban emberekuel. Es ezzel egyetevm-
 5 ben vagyon evnekyk illyen zerenchetelenfegevk. hog nem tугyak
 magokat meg evryzny es el tauoztatny bynektevl. hanem meg zepp-
 levfeytetnek bynekkal. Az ev eletet iftennek vtalatos. Iollehethog
 emberekkel malasztoson kedvefevhn eellyenek. Esmeg vadnak neme-
 lyek. kyk io es zent eletet vifelnek es iftennek kellemetessék. es
 10 vagyon evnekyk illyen zerenchetelenfegevk. hog nem nyayafok.
 nem ekesen bezellevk. oly haragofok. oly restek ev myuelkevdetevk-
 ben es oly otrombak ev erkevlchevkben. Es oly jgeen alkolmatla-
 nok mendenekben. hog ienky ev uelek nem nyayaskodhatyk. senky
 az ev nyayaffagokbol nem epevltetyk. vgy hog valakyk evket lat-
 159 yak vagy halyak vagy ev velek nyayaskod||nak vagy eelnek. meg
 vnnyak evket. de maga azert ez illyen emberek jok es zent emberek
 iften elevt. Esmeg vadnak nemelyek. kyk jo es zent eletet vifelnek.
 es ezzel evzue vagyon evnekyk illyen zerencheyek. hog emberek
 zeretyk evket. es ev velek evrevmest nyayaskodnak es evket evrev-
 20 mest latyak. evrevmest halyak. Es valamyt zolnak ezek. valamyre
 taneytnak. valamyt predicalnak auagy teznek. mynd kellemetes
 embereknek. Es mendenek ev belevlevk meg feddyk ev eleteket.
 Mynd ezek leznek zent leleknek ez harmad ayandokabol. az az. az
 tudomanbol. Negyed halalos bevn restfeg. ky embernek fok gono-
 25 zokat tezen. Mert az rest tunya ember morgodas nekevl nem zen-
 uedhet kemen dolgokat. Az rest ember. egy jgeet el nem tevrhet
 iftenert. Nem beytevlhet. nem oluafhat. nem jmadkozhatyk. nem
 vehet disciplinat. Zent egy hazban nem mehet gyakorta. nem kel-
 het veternyere. predicacyot iftennek igeyet nem halgathagya. Sem-
 30 mynemew kaart auagy oftort iftentevl. auagy betegfegevt faydalmat
 bekeffeggel el nem zenuedhet. keues kaarert. iften ellen morgodyk.
 160 ez velllagban valo eelteet meg vnta. Evnen magat atkozya. maga-
 nak halalt keuan. es menden gonozokra keez. menden jokra kefe-
 delmes. Ez gonozokat mynd az restfeg tunyafag tezy. Ez negyed
 35 halalos bevn ellen adatyk zent leleknek negyed ayandoka. az az. az
 erevfseeg. Zent leleknek ez ayandoka tezen ember erevfse menden
 haborufagoknak el zenuedefere. kevnyeve tezy menden io tete-
 menyre. es ad bekeffegvt menden ellene valokban. kefertetevkben.

oftorokban es betegfegevkben. Zent agofton vgy mond. hog az crevfleg az zeretet. kyuel mendeneket kevnyen el vifel azert aký zerettetyk. Ez erefflegnek ayandoka mynekevny jgeen zevkfeges. mert ha nem lezevny erevflek jo myelkevdetevkre. es tevreffe. nem lezen nekevny erdemevny menyorzagban. : — Evtvd halalos 5 bevn fefuenfeg. Zent agofton vgy mond. hog az fefuenfeg ez. fokakat gjevhteny. es az felette valokat zegenyeknek nem adny. Az fefuenfeg tezen embert mendeneket keuanny. mendeneket gjevhteny. foha nem beuelkevny. myndenkoron marhayanak el fogyafarvl feelny. kevzelet || meg chalny. Az zegenyeknek keufet 161 auagy femmyt adny. mynden ev remenfegeet ez el mulandokban vetny. Tevbbet gondolny az ev jozagyrol kazdagfagyrol. hognem iftenrevl. fevt gyakorta az vr iftent el feledny. Ez velagy bevlcheflegben jgeen tanolny. mykeppen kazdagfagokat gevhchevn. Es az ev lelkeet evrek karhozatra adny. mykeppen gyakorta tertenyk az 15 fefuenfegnek bevneert. Mynd ez gonozokat tezy az fefuenfegnek bevne.: — Ez fefuenfegnek bevne ellen adatyk zent leleknek [hete] evtvd ayandoka. az az. az tanale. Ez tanalchnak ereye iozaga ez. hog meg taneyt embert. mykeppen tугyon tanalchot valogatny bevlcheben haznalatofban. fokak kevzevt. Pelda. Ez velag 20 az tanalchot agya. hog kazdagfagokat. hatalmafagokat. tyzteffegevet. meltofagokat. feyedelmfegevket keres. Az teft ez tanalchot agya. hog gyenyerevfegeffen eely. jol egyel. jol jgyal. fokayg. alogy. edeffen fekegy evly. es chak egyzer fe hagyad az te labadat kemenyen nyomodny. hog femmyt kedued ellen valot ne zenuegy. es valamyt 25 keuanz. menden meg legyen. hog teftedet lagy ruhaual evltevztefed. es teftedet || gyakorta ferezyed. Soha fe ehezny fe zomyvhozny 162 ne hagyad. Hog az te gonoz keuanfagydat mynden koron be tevlched. es foha magadat megne zenuetteffed femmy gonoz keuanfagtyl. Az pokolbely erdeg az tanalchot agya hog keuel legy. jregy 30 legy. haragos legy. es hog effel bevnrevl bevnben. Mer ev bevnnek myatta efet ala menyorzagbol. annak okaert mendenkoron bevnt es efetet tanalchol. Azert monda az erdeg cristufnak. Ezeket mynd neked adom. ha le efueen jmadandaz engemet. Az gonoz emberek adnak gonoz tanalchot. az or ember orfagra. az 35 ragadozo toluay. ragadozaffra toluayfagra. Az vfuras vfuraffagra. Ezenkeppen menden gonoz ember az ev gonoffaga zerent ad tanalchot. Az vr iften kedeg ad teneked tanalchot. hog el agyad if-

tenert ez el mulando kazdagfagydat. hog vegyed az evrek kazdag-
 lagokat. Es hog keuefet. es veeg zaz anneet. hog ez velagon zegen
 legy evrevmeft. es menyorzagban legy menden kazdag. Tanalcholya
 az vr iften touabba. hog ez velagon zenuegy reuid nyomorufagot.
 5 es menyorzagban veegy evrek vigaffagot. hog ez velagon zenuegy
 163 byneydert reuid penitencyat. || es el tauoztaffad pokolnak auagy
 purgatoriomnak evrek kennyat. Elmeg vgy mond jduezeytevnk zent
 mathe irta meg kevnyuenek tyzen kylenehed rezeben. Menyel es
 arulyel mendeneket kyket byrz. es agyad zegenyeknek es kevues
 10 engemet. es lezen kenched menyorzagba. Elmeg vgy mond. Myn-
 den valaky el hagyangya hazat. vagy atyafyayt es hugayt. auagy
 atyat annyat en neuemert. Zaz annyet vezen es az evrek eletet byrya.
 Elmeg vgy mond vronk zent lukac irta meg kevnyuenek tyzenha-
 tod rezeben monduan. Tegyetek magatoknak baratokat az alnok-
 15 fagnak kenchebevl. hog mykoron meg fogyatkozandotok. be ve-
 gyenek be fogyanak tyteket az evrek haylokokban. Ime azert em-
 bery allat hallottal fok tanalchokat. ha ez tanalchok kezzevl twe
 iobbat vagy jobban ezeiben valasztanod es kevuetnevd. ez vagyon
 zent leleknek evtveid ayandokabol. az az. az tanalchbol. de halyad
 20 tobyafnak mondafaat. Mynden jdeiben ev benne az az iftenben
 maragyanak te tanalchyd. Vgy mond fyrac fya iefus kevnyuenek ha-
 tod rezeben. Legen teneked. ezer kezzevl egy tanalchofod. olyha
 164 azt mondanaya. Ezer tanalchofok kezzevl. valaz || magadnak egy
 tanalchoft az az vr iftent. Hatod halalos bevn torkoffag. az torkoffag
 25 tezy embernek hog tompa elmeje legen. vgy mond zent hironimus.
 Az kevuer has. nem tezeri nem nemz gyors elmeet. Vgy mond ez revl
 fyrak fya ihs monduan. gondolam hog en teftemet meg vonnam az
 bortwl. hog ezenkeppen valtoztatnam en lelkemet az bevlcheffegre.
 Az torkos ember femmyt egyebet nem gondol. femmyt egyebet nem
 30 tanol. hanem chak azt mykeppen hafaat tevlche. kykrevl vgy mond
 zent pal. Ezek azok kyknk hafok iftenek. Es myert az ev hafokat
 valasztottak magoknak iften gyanayan. az ev ertelmek oly jgeen
 meg tompul. hog az vr iftent keueffe gondolyak auagy ertyk. Ez
 torkoffag ellen adatyk zent leleknek hatod ayandoka. az az ertelm.
 35 Ez ertelmnek ayandokanak anne ereye iozaga vagyon. hog ember-
 nek elmeyet meg elefeyty. hog az teremtet allatoknak myatta ky-
 ket laat. tugya meg elmerny az ev teremteyet-kyt nem laat. Vgy
 mond zent pal. iftennek lathatatlan allatyh. ez velagnak teremtet

allatytwl. azoknak myatta kyk lettek. ertelmel meg lattatnak vagy
 meg efmertetnek. Pelda rola. latonk az eegben es ez velagban
 nagyfagot. ennek || myatta meg eerthegeyvk. hog az eegnek es ez 165
 velagnak teremteye. nagy es foghatatlan legen. Ha latonk az
 nappban az hodban az chyllagogban feneffeget. ennek myatta meg 5
 eerthegeyvk hog az ev teremteyek fokkal fenefb legen. Ha latonk
 az rofaban zepfeget. lylyom veragban es violaban. ennek myatta
 meg eerthegeyvk. hog az ev teremteyek fokkal zeeb legen. Ha la-
 tonk valamely teremtet allatban bevlcheffegevt. mykeppen az ke-
 gyoban. az kakasban es az galamba. ennek myatta meg eerthe- 10
 geyvk. hog az ev teremteyek fokkal bevlcheb legen. Vgy mond job
 propheta. keerd meg az barmokat. es meg taneytnak tegedet. keerd
 meg az repesev madarakat. es meg ielentyk neked. Zoly az fevld-
 nek. es meg felel teneked. es ielentyk teneked az halak. Azert
 mynd ez teremtet allatokbol meg efmertetevnk valamyt. iftenrevl 15
 es az menyey evrevmrevl. Ha valamely ember hal vala mely mar-
 kaat edeffen enekleny mynt az fylemyle. vagy egyeb madarka. es
 jgeen gyenyerkevdyk benne. ennek myatta meg eerhety. hog
 menyorzagban nagyob evrevm es gyenyervefeg vagyon. holot ene-
 kelnek anne nagyfok angeloknak es zenteknek kary. ||

20

Ezrevlillyen pelda oluaftatyk. Egy frater argentynaban nema 166
 zerzetbevl. evl vala az fratereknek dymevlc kerteben egy fanak
 alatta. Ez fraternek uala io zaua. es kezde enekleny. Ezt meg halla
 egy fylemyle madar. oda repevle es zalla egy fara. Es kezde ter-
 mezet zerent ez fylemyle enekleny erevfssen ez frater ellen. Melyet 25
 haluan az frater. kezde az ev zauat felyeb fel emelny. Az ma-
 dar es felyeb kezde ev zauat emelny. es annera kyalta jvevlte
 enekle az fylemyle. hog meg foytatuan le efeek az farvl az fra-
 ternek evleben. Ime azert ha ennere gyenyerkevdyk egy oktalan
 madarka. embernek eneklefeben. tahat mynemev gyenerevfseeg 30
 lezen menyorzagban. holot anne fok angelok zentevk es zvzek ene-
 kelnek. Mynd ezekben es ezekhez hafonlatoffokban kyket latonk
 es hallonk. meg eerthegeyvk az felfevket es az menyeyeket. de vad-
 nak nemelyek oly jgeen parasztok gorombaak. hog ez illyeneknek
 myatta semmyt nem eertnek. hanem mykeppen oktalan barom. 35
 chak az fevldyekben foglaltatnak. kykrevl vgymond zent dauid
 propheta az foltarban. Ne akaryatok lenny olyanok mykent lo es
 zamar. kyknek nynchen ertelmek.: — Heted halalos bevn pa||-

167 raznafag. auagy tefty gyenerevfeeg. ky embernek tezen fok
 gonozokat. Embernek elmeyet meg vakeygya. iftennek zerel-
 meet meg kyffebeuty. iftent elmerny nem hagyta. es az ev
 teremtev ifteneet vele el felettety. Vgy mond zent gergely. My-
 5 koron az tefty gyenyerevfeeg embernek elmeeben be menend.
 lemmynemev jot nem hagy gondolny. Innocencius papa vgy
 mond. fertezeteflegnek bevne. mynden jdey kort meg ront. men-
 den ertelmet meg zegyeneyt. menden zerzetet meg feyt. menden
 allapatot vizza fordeyt. Vgy mond zent bernald. Az fertezetefleg
 10 az teftet meg erevteleneyty. az lelket meg evly. jo hyryt el vezty.
 kevzelet meg bangya. iftent teyle el vezty. elmeet meg tompeygya.
 embert baromma változtat. fevt fertezeteflegnek myatta ember
 barommal alab valo lezen. Mert az barom ev termezetynek jdeyet
 targya. de ez fele ember menden horaban gonozt keuan. Mynd ez
 15 gonozokat tezy embernek az tefty gyenyerevfeeg. Ez bevnnnek ellene
 adatyk zent leleknek heted ayandoka. az az. az bevlcheffeeg. Az
 bevlcheffeeg mondatyk jo evzev bevlcheffeegnek. es vagyon ev
 benne lelky edeffegnek nemevnemev jo jze. melyet erez az aytatos
 168 ember. az menyey. || elmeelkevedfben. Vgy mond jfydorus. Az bevl-
 20 cheffeeg chak az evrevkevket elmeelkevdy. es azokban gyenyervek-
 dyk. Zent leleknek ez ayandoka vala zent agostonnal. mykort azt
 monda. Be vyz engemet vram nemykoron. jgeen zoktalan ke-
 uanagban belevl. nem tudom mynemev edeffegben. Mely edeffeg
 ha meg tevkelletyk en bennem. nem tudom my legen egyeb az
 25 evrek elet. ha ez nem leyen. Ez ayandok adatyk tefty gyenyerev-
 feegnek ellene. Zent gergely vgy mond. Mykoron az lelek meg gof-
 tolya az lelky edeffeget. ottan ky megyen menden tefty gyenyerev-
 feeg. Mert valaky egyzer koftoland az bevlcheffeegbevl. az az. az
 jo jzev tudomambol bevlcheffeegbevl. mynden tefty gyenyervekvet
 30 jzetlen lezen. Mykeppen ky [egyzer ezyk] mezet ezyk. annak vtanna
 egyeb eteknek jzeet nem jgazan erzy. Vgy mond .fyrak fya iefus.
 Az en lelkiem meeznel edefb. es az en erekfegem. az az. az en erek-
 fegevmnek elmeelkevedfev edefb meezneel es lepes mezneel. : —
 Aue maria. Pater noster.

Ez az vr napyan valo predicacio. ||

Cenantibus illis accepit iesus panem benedixit ac fregit. dedit-169
que discipulis suis et ait: Accipite et comedite hoc est corpus meum.
Mathey sexto decimo. Item luce vicesimo secundo. additur quod pro uo-
bis tradetur. [Mathey quarto decimo.] Marci quarto decimo. Et accepto 5
calice gracians agens dedit illis dicens. Accipite et bibite ex hoc om-
nes. hic est enim calix sanguinis mei noui testamenti qui pro multis
effundetur. Vachoraluan evk. veue iesus az kenyeret. meg alda es
 meg zege. es ada ev taneytvanyinak es monda. Vegyetek es egye-
 tek. ez az en testem. Ezeket zent mathe mongya kevyuenek ty-10
 zenhatod rezeben. Zent lukac kevyuenek huzon kettevd rezeben.
 ez hozya adatyk. mely ty eertetek el arultatyk. Zent mark kevy-
 uenek tyzen negyed rezeben kedeg vgy mond. Es veueen az kelyhet
 halat ada. nekyk ada monduan. Vegyetek es jgyatok ezbevl mynd.
 mert ez az en veremnek pohara. vy tevrueenben. ky fokakert ky¹⁵
 evttetyk. Ez meg mondot jgeek cristus vronnak bezedy jgey. kyket
 monda ev taneytuanyinak || mykoron az veeg vachoran evnekyk 170
 ada az ev zent testeet es vereet. Mely jgeegben jduezeytevnknek
 zerelmenek keet jegyeyt vehegyevk ezevnkben. kyuel mynket zere-
 tet. Zeretetnek elfev iegye ez. Hog my ertevnk atta cristus az ev²⁰
 testeet. mykoron azt mongya. Vegyetek es egyetek ez az en testem.
 Zeretetnek masod iegye. mykoron cristus my ertevnk ada az ev
 zent vereet. mykoron azt monda. Ez az [en] en veremnek pohara vy
 tevrueenben. ky fokakert ky evttetyk. Azert meg tudnonk hog cristus
 keet keppen atta my ertevnk az ev zent testeet. Elevzer ada az ev²⁵
 zent testeet mynekevnk eetkevl etelre. kyrevl mondatyk ez felyevl
 meg mondot jgeekben monduan. Vachoraluan evk. veue iesus az
 keneret es meg ada es meg zege. Es ada ev taneytuanyinak es
 monda. Vegyetek es egyetek ez az en testeem. Mert jduezeytenk ie-
 sus zerze akoron ez oltary zentfegvt. mykoron az ev taneytuany-30

twl telt zerent el menne. Az zeretnek jegyere. kyuel mynket zere-
 tet. Byzonyaban nagy zeretnek jegye volna. ha ember ev baraty-
 nak zevkfegeben mynden ev jauit ev baratyanak kevzevfeiteneye
 171 adnaya. Mynt oluafatyk [job] tobyafrol || [prophetarol] ky mykoron
 5 volna fogfagban. mendeneket kyket valhat vala. kevzevfeity vala az
 fogfagban ev atyafyaynak. Nagyob zeretnek iegye volna. ha valaky
 ev atyafyanak zevfegeert. adnaya ev fyat meg etelre. Ez illyen do-
 log oluafatyk negyed kyraly kevnynnek hatod rezeben. Hog myko-
 ron samariat ellenfegek meg zallottak volna. egy azzonyallat
 10 meg fevze ev fyat. es az kyralyal meg eue ev fyat. Ygeen nagy ze-
 retnek jegye volna. mykoron ember ev baratyanak tulaydon telt-
 teet adnaya eetkevl. Ezt tezy cristus naponkeent mynekevnk az
 oltary zentfegben. Azert mongya zent bernald. Tanold meg kerez-
 tyen ember. menere kel cristust zeretned. ky atta teneked az ev
 15 zent teltteet eetkevl. az ev zent vereet jtalwl. az ev zent
 lelkeet jutalmwl. es eleteet valtfagra. Az ev oldalanak vyzeet meg
 mosafra. az az. az kereztyeznek myatta valo. vyonnan zevle-
 tefre. Agya cristus mynekevnk az ev zent teltteet eledelevl. elfede-
 zet tevrtenetek alat. az az. kényernek zemelye alat. neeg okaert.
 20 Elevzer erdemert. mert zent gergelynek mondasa zerent. az hytnk
 172 ot || nynchen erdeme: hol az embery okoffag esmeretet aad. Ma-
 lodzer agya mynekevnk cristus az ev teltet kényernek zemelye
 alat. az gonozoknak meltatlanlagokert. peldank vagyon mynekevnk
 ezrevk betfamytaakban. kyk meg verettenek azert hog vrnak zek-
 25 renyek be fedetlen lataak. mert meeltatlanok valanak. Harmadzer
 agya mynekevnk cristus az ev teltteet kényernek zemelye alat. em-
 bereknek erevtelenfegevkert. Mert nem lathatnoyok az meg dy-
 chevhevlt teltnek fenefsegeet. mykeppen ez nyluan vagyon az
 apostolokban. kyk iduezeyteneknek zyne valtozala jdeyen fevdre
 30 le esenek. az ev orchayanak nagy fenefsegeert. Ennek felette meg
 ielentetyk moyses prophetaban es. kyt izrahelnek fyay nem neez-
 hetnek vala. hanemha be fedy vala ev orchayat. Negyedzer hog
 ember meg ne rettetne. ha cristusnak elev teltteet fogayual ragnaya.
 Annak okaert jollehet hog ot az oltary zentfegben legen az kényer-
 35 nek zemelye. de maga byzonfaggal ot vagyon cristusnak zent teltte-
 ezenkeppen mykeppen az kereztfan fygget. es mykeppen mastan
 173 vagyon menyorzagban. Valaky kedeg kevlemben hynneye || mel-
 tatlan volna cristusnak zent telttenek vetelere. Vgy mond moyses

propheta kevényuének tyzenkettevd rezeben monduan. Az jdegen nemzet ne egyik ev beleve. az az. kynek maas hyty vagyon. de mynek okaert criftus atta mynekevnk ev zent testeet. meges zerze. hog minden kereztyen ember. egyzer hanem tevbzer eztendevben meg zerezze arra hog meltan venne criftusnak zent testeet. Mert⁵ valaky ok nekevl es ev feyedelmenek plebanofanak aldomasa nekevl el hadnaya. ennek ky kellene tyltatny zent egyhazban valo be menestevl. Es ev halala jdeyen zentelt fevldben nem kel temetny. mert ez il ember elmetendev [az] anya zent egyhaznak egyesegetevl. mykeppen meg rothadot es meg azot tag. Valaky¹⁰ kedeg meltan vezy. az oly ember criftus iesusnak tagya. Mykeppen zent pal mongya. criftusnak tagy vagyonk. Az tagokat kedeg taplalny kel eledellel. az az criftus iesusnak testenek eledeleuel. Ha kedeg az tagok nem taplaltatnak criftusnak zent testeuel. tahat az tag meg rothad. mykeppen az oly tag emberben. kyben az testy¹⁵ eledel nem megyen. : — Masodzer criftus atta [nekevnk] my ertevnk az ev testeet halakra veressfegre. Kyrevl vgy mond jfayas || propheta¹⁷⁴ vronknak kepeben monduan. Az en testemet adam engem verevknek kezeben. es orchamat meg verevknek. Elmeg nagy zerelnek iegye volna. ha ember egy tagyat adnaya ev baratyaert. de²⁰ criftus nem egy tagyat fevt minden tagyayt. es mynd tellyes testeet ada my erettevnk gyevtrehmre. az ev ifteny zerelmebevl. Mert hagma az zent feyet tyuyskekeknek altal gyakdosny. ev zent zemyt hagma be fevdevzny. orchayat hagma meg pevkdevny. es ev orchayt verny. Az ev nyakat hagma nyakon verny. es ev zayat²⁵ epeuel itatny. Az ev kezeet hagma altal furny. labaat kereztfahoz zegezny. es mynd ev tellyes testeet az kev ozlophoz kevtevnny es hoftorozny. Mert labanak talpatwl fogua. feyenek teteeglen nem vala ev benne egeffeg. Vgy mond zent bernald. ha criftusnak anne tagyay voltanak volna mene chyllagok az egen vadnak. mynd³⁰ enne fok tagokat criftus my erettevnk halakra. atta volna. mynek elevtte chak egy lelket hagyot volna pokolba. Byzonyaban nagy zeretet volna. ha az atya annera zeretneye ev fyat. hog ev erte akarna meg halny. Mykeppen dauid ky vgy monda. abfolon en fyam ky agya ennekem hog en meg halyak te eretted. de ennel es³⁵ nagyob zeretet volna. ha az zolga annera || zeretneye ev vrat hog¹⁷⁵ ev erte magat halakra adnaya. Mykeppen tevn Ionatafnak fegyuer vifelevye. kyrevl vgy oluastatyk elfev kyraly kevénynek tyzenne-

gyed rezeben. Hog mykoron ionatas kymént volna chak az ev
 fegyuer vifeleveuel. es latta volna az jazoknak nagy feregevket
 monda ionatas. Menyevnk el ev hozyayok. talam segel vyafkodyk
 az vr iften. Mert nem nehez evneky meg zabadeytany keuefekben
 5 auagy lokakban. ffelele az fegyuer vifelev. tegy mendeneket kyk kel-
 lemetevfevk teneked. Menyel azert houa akarod. en teueled lezek. Es
 be menenek chak ketten az hadban. es meg verenek hwz ferfyakat.
 es mynd az tellyes haad elfuta. Melyet latuan az izrahel fyay evl-
 dezeek evket. es veryk vala evket nagy febekkel. Valanak kedeg
 10 az jazoknak hadaban. harmyc ezer zeker. hat ezer louagok. es
 kevz nepnek veghetetlen vagy zamlalhatatlan zamuan. Ezenkep-
 pen byzoneytatyk meg az fegyuer vifelevnek hyvfege. hogky illyen
 vezedelmre vete magat ev vraert. de jgeen nagy zerelmnek iegye
 volna. ha az kyral adnaya ev eleteet az ev zolgayaert. Es ezt teue
 15 codrus neveu kyral. kynek athena neveu varafa ellenfegtevl meg
 176 zallatot || vala. feletet vevn apolynus baluantwl. hog az varas meg-
 nem zabadeytathatneyek egyeb keppen. hanem ez codrus kyral-
 nak halala myat. Es ez kyraly oly jgeen zerete az ev varafat. hog
 ev erte halalt zenuede. de mendeneknek felette valo zeretnek
 20 iegye volna. ha valamely ember meg halna ev ellenfegyert. Ez ze-
 relmnek iegyeet mvtata mynekevnk criftus. kyrevl vgy jr zent pal
 romayakhoz jrt kevnyuenek evtevd rezeben. monduan. Mert myko-
 ron ellenfegevk volnank. meg egyeffevltetevnk iftenuel. ev fyanak
 halala myat. Mert ha iduezeyteneknek iefufnak ev teste megees ha-
 25 lando volna. az ev nagy zerelmenek myatta megees halalra
 adnaya emberert. Mykeppen zent dyenes mongya irya. hog
 vrnak menbe menete vtan. Iduezeytenk meg jelenuen nemely
 carpo nevuv zent embernek monda. keez vagyok Iduezevlendeu
 emberert keent zenuednem. Ime mynd ezekbevl nyluan vagyon
 30 criftufnak my hozzank valo nagy zerelme. : — Zeretetnek mafod
 jegye hog criftus my erettevnk ada az ev zent vereet. keet keppen.
 Elevzer hog bekeffeget tenne iften kevzevt es ember kevzevt. my-
 keppen zent pal mongya. Meg bekeltetueen ev kereztenek vere
 177 myat. auagy melyek mennyek||ben vadnak. auagy melyek fevldevn.
 35 Zokaas volt regeen nemely poganoknal. hog bekeffegnek zerzefe-
 ben. val amely lelkees allatnak vereet es vyzeet evtnak vala ky. An-
 nak iegyere. hog valaky az meg zerzet bekeffeget el tevrneye. az ev
 vere azonkeppen ky evttetneek. mynt az veer es az vyz. Azert

oluaftatyk fcolaftica iftoryaban. hog mykora moyfefnek meg kel-
lene halny. evzue hyuan minden nepet. bekeffeget tevn iofue kev-
zevt es izrahel fyay kevzevt. hog touabba el nem tauoznanak ev
tevl. Ez bekeffegnek zerzefenek iegyere. iofue vizet evtte ky ne-
mely edenbevl. Egyeb nemzetek zoktanak ky evtteny veert. de
izrahelnek fyay vizet evttenek ky. mert mykora az vyz ky evttetyk
az edenbevl. femmy az edeenben nem marad. de mykora veer evtte-
tyk ky az edeenbevl. meg marad valamy az edenben. hanem tevb
chak az vernek zyne. de mykora vyz evttetyk ky. es az edeenben
femmy nem marad. olyha azt mondanaya. Ez bekeffegnek telleyeffeg-
gel es zepplevtelenevl meg kel tartatny. es valaky ez bekeffeget meg
tevrendy myndenestevl es telleyeffeggel le vakartatyk vagy meg evle-
tyk. Azert mykora criftus vronk || akarnaya meg epeytehny az be-
keffegevt. iften kevzevt es ember kevzevt. Nem evtteky valamely lel-
kes allatnak vereet. de az ev tulaydon zent vereet. es ezzel egyetem-
ben vizet es evtteky. Kyrevl vgy jrt zent ianos kevyuenek tyzen-
kylenched rezeben monduan. Egy az vitezevk kezzevl. lanchaual
meg nyta ev oldalat. es legottan ky jevue ev zyuebevl ky jevue
veer es vyz. Annak okaert valaky ez bekeffegevt meg meerneye
tevrny. ha ezenkeppen meg halna. tahat mendenestevl fogua el
vezne. Es myert illyen jgeen gyarlok vagyonk. hog ez bekeffeget
menden napon tevryevk. atta mynekevnk az ev zent verenek zent-
legeet. hog menden napon aldoztasseek my erettevnk atya iftennek.
es el ne vezzevnk. Zent agofton vgy mond. Myert menden napon
efevnk bevnben. annak okaert criftus mynden napon aldoztatyk
az oltary zentfegben. Vgy mond zent ieronymus. Semmynemev
aldozat es zentfeg nynchen. ky olyan jgeen haznalyon bevneknek
bochanatyara. es kenoknak meg oltaffara. mynt criftus testenek
aldozatya || ha meltan aldoztatyk. Mafodzer ky evtte criftus az ev
zent vereet my erettevnk. azert hog mynket meg zabadeytana po-
kolbely evrdegnek hatalmabol. kyrevl vgy jr zakaryas propheta
kevyvenek kylenched rezeben monduan. Te az te testamento-
modnak vereben hoztadky az foglyokat. az neuolyaffagnak helye-
revl. az az pokolnak helyerevl. kyben nynchen irgalmaffagnak
meg kyefeytev vize. Mely meg kyefeytev vizet keer vala az fesuen
kazdag. mykora monda abrahamnak. Bochaffad el lazart. hog mar-
chabe az vyzben ev vyanak vegeet. hog meg kyefyhe az en nyelue-
met az vyzzel. de nem valhata egy chep vyzet. Keres azert irgal-

maffagot. nem pokolban. hol megnem lelhetevd. de kereffed az
 irgalmaffagot ez velagon myg eelz. mert pokolban egy chep vyz
 meg tagattatyk. Ez velagon criftusnak vere beuen adatyk. pokol-
 ban kedeg abraham az kazdagnak egy chep vyzet meg tagada. Ez
 5 velagon az bynefeknek criftus verenek cheppey. fevt nem chak
 cheppey de folyo vizey folyanak. Vgy mond zent bernald. Eleg
 180 volt volna embery nemzetnek meg valtafara. my vronk iefus || crif-
 tusnak dragalatos zent verenek egy mentevl kyffeb verenek chep-
 penety. de nem egy chep adateek. hanem az ev dragalatos zent
 10 verenek bevfege. hog az io tetelnek bevfegebevl. ky nylatkozneek
 az zeretevnek iozaga. Kyrevl vgy mond zent dauid az foltarba.
Apud dominum misericordia. et copiosa apud eum redemptio. Az az.
 vrnal vagyon az irgalmaffag. es bevfeleges evnala az meg valtaas.
 Mert egy chep veer. hanem veernek arradafa vagy folyafa zarma-
 15 zeek folya. my vronk iefus criftusnak zent testenek evt chatornayn.
 az az. az ev zent evt mely febeyn. Azert ez zent veernek myatta
 vagyonk meg zabaduluan. kyk valank meg kevtevtetuen pokolnak
 pochatekaban. Vgy oluastatyk scolaftica iftoryaban. hog falamon
 kyraly. egy ftruc madarnak fyat berekezte egy jueg edenben. Me-
 20 lyet mykoron latot volna az ftruc madar hog ev fya berekeztue
 volna. vevn ez ftrwe madar nemely feerget. es az feregnek vereuel
 meg kene az jueget. az jueg meg tevreek. es ezenkeppen az ftrve
 madarnak fya meg zabadeytateek. Ezenkeppen criftus meg tevre
 poklot az fergechkenek vere myat az az. az ev testenek vere myat.
 181 es mynket meg zaba||deyta pokolbol. kyben be valank rekeztetuen.
 Mert jduezeytenk ihs. az ev kennyaban hafonlatos vala fergechke-
 hez. kyrevl vgy mond dauid *propheta* az foltarban vronknak kepe-
 ben monduan. *Ego sum vermis et non homo.* Az az. En fereg vagyok
 es nem ember. Az az. En vagyok nagy erevffen meg nymottatot
 30 mykynt fereg es nem ember. oly jgeen erevffen meg nyomottatam.
 myntha en fereg volneek. es nem ember. Pokol kedeg gyarlo erev-
 telen vala ez fergechkenek vere ellen mykynt az jueg. de az pokol
 az karhoztak ellen nem jueg. hanem vas. Mert soha onnat ky nem
 zabadulnak. Criftus poklot meg kene az ev vereuel. es az evueyt
 35 meg zabadeyta. Vgy mond zent agofton. O dragalatos lelek nem
 vagy meg valtatuan aranyal es kazdaglagokkal. de vagy meg val-
 tatuan az artatlan barannak vereuel. Gondolyad meg o dragalatos
 lelek. mely jgeen draga vagy. es mely jgeen nagy draga allat te

erted adateek. Gondolyad meg. hog efmeg magadat ne agyad ve-
 zedelmre. kyert criftus az ev zent vereet ky evtte. Igeen draga levl
 te criftusnak o te dragalatos lelek. ky tegedet illyen jgeen dragala-
 latos al||lattel meg valta. Vgy mond zent bernald. O io iefus. mely 182
 nagy mondhatatlan zerelmnek evlelefeuel evlelteel meg engemet
 az kereztfan. hol az kereztfan te zyuedbevl veer jevueky. te olda-
 labol vyz jevueky. es te teftebevl te zent lelked ievueky. Vgy mond
 zent bernald. O io iefus. mely jgeen nagy zerelmnek evlelefeuel
 evlelteel meg engemet az kereztfan. hol az te zyuedbevl veer jev-
 ueky en zerelmemert es meg valtafomert. Azert en bodogtalan myt 10
 tegyek. houa fordoham magamat. ha en il dragalatos nagy keen-
 chev az en lelkemet. tevrtenendyk refen tunyafagual evryznem.
 fevt illyen jgeen dragalatos keenchet az en lelkemet. Melyet criftus
 evnen dragalatos vereuel valta meg. Efmeg vgy mond. O ha en.
 en vramnak iefusnak az kereztfan chevpevkev zent vereet meg 15
 gyevytevkettem volna. ez es zentseges veer le tetetevt volna en nalam
 egy jueg edenben. Mely zent veert kellene ennekem gyakorta el oz-
 togatnom egyebeknek. valyon myt volneek teyendev ez illyen nagy
 felelmben. vagy mely jgeen feelneek ez oztogatafban. hog ennek
 myatta ne jvtneek valamy vezedelmre. ha iol e nem evryzneem ez 20
 enne || zentsegevt. de azt vettem en az en evryzetevmben az az. az
 en lelkemet. kyert atya iftennek evrek bevlcheffege az ev zent ve- 183
 reet ky evtevtte. de ez dragalatos kenc az az. az en lelkem. ky
 iftentevl adatot en nekem. hog en evtet kaar nekevl meg evryzzem
 Vagyon vettetueen romlando fevld edenben. holot vadnak fok kev- 25
 lemb vezedelmek es felelmek. Vgy hvgo. criftus vronnak kepeben
 monduan. O kereztyen ember. tarchad meg evryzyed meg az te lel-
 kedet. En meg holtam az te lelkedert. ha te el veztevd az te lelkedet.
 en jmmar tevbbe megnem halhatok az te lelkedert. Keryevk azert
 az vr iftent. hog az ev zent dragalatos zent teftert es vereert. agyon 30
 nekevnk oly malaztot. hog az my dragalatos kenchevnket az my
 lelkevnket. kyt meg valta az zent halalaua. meg eryzheffevk tyz-
 tan es zeppevnekevl. az evrek eletnek meg nyerefere es vallaffara
 erekkevl erekke. Amen.

hyt kezdetyk el az mynd zent napyan valo
predicacio.||

184 *Beati qui persecucionem paciuntur propter iusticiam. quoniam
ipsorum est regnum celorum. Mathey quinto. : —*

5 Bodogok kyk evldezeest zenuednek igaffagert. mert evueek
menyeknek orzaga. Zent mathe irya kevnyuenek evtet rezeben.
Ved jol ezedben atyamfya. hog az menyeknek orzaga. sok nembely
embereknek adattatyk. Elfevk kyknek adattatyk menyeknek or-
zaga. azok kyk evldevzeest es nyomorufagot zenuednek. kykrevl
10 mondatnak ez felyevl meg mondot igeek. Ezerkrevl vagyon
iruan az apostolok iarasarvl valo kevnynek tyzen negyed rezeben
monduan. Sok nyomorufagoknak myatta kel be mennevnk me-
nyeknek orzagaban. Zent pal es vgy mond. thymotheoshoz irt
mafod kevnyvenek mafod rezeben. ha zenuedendevnk. tahat
15 orzaglonk es. Yduezeytenk iefus es vgy mond. Zent lukac irta
meg kevnyvenek huzon kettevd rezeben monduan. Ty vattok kyk
meg maratattok en velem az en nyomorufagymban. es en meg
185 zerzem tynek||tek. mykeppen meg zerzette ennekem az en atyam
hog egyetek es igyatok en aztalomon en orzagomban. Ez' modon
20 kerestek mynd az zentek iftennek orzagaat. Vgy mond zent hie-
ronimus. kychoda koronasztatot meg az zentek kezzevl nyomoru-
fag nekevl. Mafod zerbelyek azok kyknek adatyk menyeknek or-
zaga. kyk zegeen eletet vifelnek. kykrevl mondatyk ez may
euangelyomban monduan. Bodogok az lelky zegenyek. mert
25 evueek menyeknek orzaga. Vgy mond zent bernald. Nem az
zegeenfeeg neuztetyk lelky [zegeensegne] jozagnak. hanem az
zegeensegniek zerelme. Byzonual bodogoknak iteeltetnek. nem mar-
haua! zegeenyek. hanem lelekkel zegeenyek. Magyerazo iras ezrevl
vgy mond. lelekkel zegeenyek azok. kyknek femmyek nyn-
30 chen. es mendeneket byrnak. Zent iacab vgy mond. Nemdee az
vr iften valasztotta az zegeenyeket. hog kazdagok lennenek hyt-
ben. es menyorzagnak evrevkevy. Zent agofton es vgy mond. Ze-

geenfeggel vetettetyk meg menyorzag. menyorzag anneet eer. mene
 tehetlegevd vagyon. Harmad zerbelyek azok || kyknek adatyk me- 186
 nyeknek orzaga. kyk evmagokat meg alazyak. Vgy mond iduezey-
 tenk iefus. zent mathe irta meg kevnyuenek tyzenkylenched reze-
 ben monduan. Hagyatok en hozzam jevny az kyfdedevket. az az. az 5
 alazatoffokat. mert illyetenevke menyeknek orzaga. Esmeg vgy
 mond zent mathe kevnyuenek tyzen nyolchad rezeben. Iarulanak
 az taneytuanyok iefulhoz monduan. Melyet aleytaz lenny na-
 gyobnak menyeknek orzagaban. es hyuaan iefus egy kyfded gyer-
 mekevt. meg allata evtet ev kezettek. es monda nekyk. ha meg. 10
 nem fordulandotok. es nem leyendetek olyanok mykent kyfde-
 devg. [ha] az az. ha nem leyendetek alazatoffok. nem mentek
 be menyeknek orzagaban. Zent bernald vgy mond. Az alazatoffag
 az wt menyeknek orzagara. menyfel azért az magaffagra alazatof-
 fagnak myatta. mert ez az wt es nynchen sem egy egyeb. Es valaky 15
 egyeb vton megyen menyorzagban. ez illyen ember jnkab efyk.
 hognem megyen menyorzagban. Vegy peldat lucyperevn. ky keuel-
 segnek myatta le efeek menyorzagbol pokolban. || Negyed zerbe- 187
 lyek azok kyknek adatyk menyeknek orzaga. kyk iftennek akara-
 tyat tezyk. Vgy mond zent mathe kevnyuenek heted rezeben 20
 monduan. Nem minden megyen be menyeknek orzagaban. ky azt
 mongya ennekem vram vram. de az megyenbe menyeknek orzaga-
 ban. ky tezy en atyamnak akaratyat ky menyekben vagyon. Ezrevl
 vgy mond magerazo iras. Iftennek vta az engedelmeffeg. My legen
 kedeg iftennek akaratya. erre meg taneyt zent pal apostol. teffalo- 25
 nyayakhoz irt elsev kevnyuenek negyed rezeben monduan. [Az ty]
 Iftennek akaratya az ty zentlegtevk. az az. az ty tyztafagtok. Zent
 mathe vgy mond kevnyvenek evted rezeben. Bodogok az tyzta
 zyvevyek. mert evk iftent latyak. Zent dauid es vgy mond az sol-
 tar kevnyben. kychoda megyen fel vrnak hegyere. Auagy ky aal ev 30
 zent helyen. Evnen maga rea felel monduan. Artatlan kezev. es
 tyzta zyvev ky nem vette heyaban az ev lelkeet. sem eskevt cha-
 lardfagban ev kevzenek. Esmeg iftennek akaratya ez. kevnyerevlny
 ev kev||zeleen. Zent mathe ezrevl vgy ir monduan Irgalmassagot 188
 akarok. es nem aldozatot az az. jnkab akarom az irgalmassagot. 35
 hognem valamy aldozatot irgalmassag nekevl. Vgy mond bevl
 pelda bezedrevl irt kevnyuenek huzon egyed rezeben monduan.
 Irgalmassagot tenny. jnkab kellemetes iftennek hognem az aldozat.

Azert valaky iftennek akaratyat teyendy. iftennek orzagat byrya. Mykoron ez zo mondatyk neky. Ievyetek el en atyamnak aldoty. Ehezeem es ennem adatok ennekem. Evtévd zerbelyek azok kyknek adatyk menyeknek orzaga. kyk penitencyat tartnak ev bevnekrevl. Vgy mond iduezeytenk ezrevl zent mathe irta meg kevnyuenek harmad rezeben. Penitenciat tarchatok. mert el kevzeleyt menyeknek orzaga. Ezechyel propheta es vgy mond. Ha az kegyetlen penitenciat tartand az ev bevnerévl. es teyend igallagot es ityiletet. elettel eel es meg nem hal. Ezrevl peldank vagyon az toluayban.

189 ky azt monda. Vram emlekezzel || meg en rolam. mykoron intandaz te orzagodban. kynek monda iduezeytenk iefus. byzon mondom neked. ma velem leez paradychomban. Hatod zerbelyek azok kyknek adatyk menyeknek orzaga. kyk iftenrevl gondolkodnak. Vgy mond beyle kevnyuenek evtévd rezeben. Az igaz emberekrevl

15 monduan. Az ev gondolatyok az felfeges iftenneel vadnak. annak okaert vezyk ekeffegnek orzagaat. es feneffegnek. nemeffegnek. dychevfegnek koronayat iftennek kezebevl. Salamon vgy mond. Meg adatyk az igazaknak az ev keuanfagok. Syrak fya es vgy mond. jevyetek en hozzam mynd. kyk keuantok engemet. es

20 az en nemzetfegymbévl tellyetevk meg. Heted zerbelyek azok kyknek adatyk menyeknek orzaga. kyk vegyg meg maradnak az ioban. kyrevl vgy mond iduezeytenk iefus. Zent lukac irta meg kevnyuenek huzonkettevd rezeben. Ty vattok azok kyk meg maratattatok en velem az en nyomorufagymban. es en meg

25 zerzem tynektek az orzagot. mykeppen ennekem meg zerzette en menyey zent atyam. Vgy zent bernald doctor. chak evnen maga

190 kyualt keppen va||lo leanya az felfeges kyralnak. az ioban valo vegyg meg maradaas. Mert chak evnen maga. az menyey orzagnak evrevkevfe. Vgy mond zent ianos latafarvl valo kevnyvenek mafod

30 rezeben monduan. Leegy hyv mynd halalyg. es byrod eletnek coronayat. Iduezeytevnk iefus es vgy mond. Zent mathe irta meg kevnyuenek tyzed rezeben. Valaky meg maradand az ioban mynd vegyg. az iduezevl. az az. az vezy menyeknek orzagaat. : —

Az mend zenteknek jinnepe neeg okokbol tyzteltetyk vagy

35 jinnepletyk. Elevzer az mynd zenteknek napya tyzteltetyk. nemely templomnak meg zentelefenek emlekevzetyre. Mafodzer az el hagyot ioknak betellyefeytefere. Harmadzer. az tunyafagoknak meg tyztulafara. Negyedzer. az my jmadfagynknak kevnyeben valo

meg halgatafara. Mondam hog az mynd zenteknek jnnepe zerez-
tetevt. nemely templomnak meg zentelefenek emlekevzetyre. Mert
az rommayak mykoron mynd ez velagzerte vralkodnanak. raka-
nak nemevnemev || nagy templomot. Es az templomban fel alla- 191
taak ev baluanyokat. es zerzeek az ev baluanyok kernyevl allany. 5
mynden orzagoknak baluanyt. kyk nezneek az romayaknak balua-
nyat. Ha valamikoron kedeg valamely orzag el hayol vala vagy el
akar vala hayolny romayaknak vrafaganak hatalma alol. Tahat
az orzagnak baluanya. az romayaknak baluanyahoz hattal fordul
vala. mutatuan azt hog az ev vrafagok alol el ment volna. Ezt 10
latuan az romayak hamarfaggal hadat zereznek vala. es ev-
ket emeg ev vrafagok ala vetyk vala. Ennek felette mynden
baluannak kyualt keppen valo templomot zereznek raknak
vala. de myert az baluany ifteneknek fokaffagaert. mynden baluan
iftennek kyualt keppen valo temploma nem lehet vala. Azert az ro- 15
may poganoknak nagyob bolondfagoknak meg mutatafara. egyeb
templomoknal chodalatofb nagy templomot rakanak. menden bal-
uany ifteneknek tyzteffegere. Es neuzeek pantheonnak. az az.
tellyes iftenek. vagy tellyes iftenekkel. || Az baluan imado papok 192
kedeg az nepnek nagyobbban valo meg chalafokert. azt mutagyak 20
ielentyk vala. hog evnekyk volt volna parancholuan cybela neuve
iften azzontvl. Mely cybelat hyvnak vala menden erdegegnek
anyanak. hogha az romayak akarnanak menden nemzetekrevl gyev-
zedelmet venny. tahat az ev fyaynak tyzteffegevke egy igeen nagy
templomot raknanak. Az templomnak kedeg ev fundamentoma 25
keregededevn chynaltateek. hog az kerek abrazbol. az ifteneknek
evrekfege mutattatneyek meg. de myert az templom bolgyanak ze-
leffege. meg nem alhat vala. azert hog az rakaffal egy keueffe fel
mentek volna belevl az templomnak rakafaat mynd be tevlyk
vala fevldel. Es mykeppen mondatyk hog az fevldel egye- 30
tevmben penzt es hannak vala az fevld kevzyben. es ezenkep-
pen az templomot chodalatoffon el vegezeek. Tahat adateek
aldomas az nepnek. hog valaky az templombol az fevldet ky hor-
danay. valameny penzt az fevldben lelne. az mynd evue lenne.
Azert az fok neep fyetue megyen vala az || fevldet ky hordany. 193
es nagy hamar ky hordak. Ennek vtanna az romayak reezbevl
es meg aranyazot chyboryomot faraganak. es az templomnak te-
teyn fel teueek. Es vgy mondnak hog ez chyboryomban chodalatos

keppen valanak ky faragtatuan menden tartományok menden or-
 zagok. Vgyhog ha valaky romaban iev vala. mely fele volna az
 orzag honnat ev ievt az chyboryombol meg esmery vala. de maga
 idev iartara ez chyboryom onnat le efeek. annak okaert ez meg
 5 mondot helyen az templomnak teteyn nagy nyilas marada. Azert
 foka chazar ideeben. mykoron roma-fag jmmar regeen vronk iefuf-
 nak hytyt fel vette volna. Negyed bonifacius papa az nagy gergely
 papatvl fogua. mykoron irnanak vr zvletety vtan hat zaz es evt
 eztendeiben. Meg kere ez bonifacius papa ez felyevl meg mondot
 10 templomot foka chazartvl. es meg tyzteytuan az templomot
 menden baluanyoknak fertezetefeggetvl. Mayos hauanak ne-
 gyed napyan meg zentele. azzonyonk marianak es menden
 bodog martyroknak tyztefsegevkre. Es az helt neueze fanete
 marie ad martyres. az az. zent marianak egyhaza az martyrokhoz.
 194 ky maftan kerek bodog azzonnak neuztetyk. || Mert az confesso-
 roknak innepek anya zent egyhaztvl nem tyzteltetyk vala. de myert
 ez innepre nagy fokaffag folyamyk vala. Es myert mayos hauaban
 eleseegnek fogyatkozafaert. az inneplesben magokat nem foglal-
 hagyak vala. Annak okaert nemely gergely neuev papa. ez innepet
 20 nouember hauaban zerze illeny. Mykoron eledelnek es bornak na-
 gyob bevsege lattatneek lenny. es zerze ez papa hog mynd velagot
 mya ez jnnep mynd zenteknek tyztefsegere zereztetneek illeny nagy
 jnneplesfel. Es ezenkeppen az templom ky vala faragtatuan men-
 den baluanyoknak. maftan jmmar zenteltetet menden zenteknek.
 25 hog hol elevzer tyzteltetnek vala baluanyoknak fokaffagy.. ot jm-
 mar dychyrtsefek aytatoffon zenteknek fokaffaga. Masodzer tyz-
 teltetyk az mynd zenteknek jnnep. az el hagyottak be tellye-
 seytelere. Mert my fok zenteket el hagyonk. kykrevl semmy-
 nemev jnnepet nem tezevnk. sevt meeg chak emlekevzetet sem
 30 tezevnk. Az zenteknek fok voltokert. mert az zentek fokban vadnak.
 es olyha veghetetlen zammal vadnak. Az my gyarlofagonkert es.
 195 mert gyarlók es erevtelenek vagyonk. sem leheltevnk elegek enne
 fok zenteknek jnnepeknek illesere. Az idevnek reuid voltaert es.
 mert az idev sem volna eleg rea. hog enne fok zenteknek jnnepet
 35 illeneenk. Mert mykeppen zent hieronymus mongya nemely epif-
 tulayaban ky az ev kalendarjomaban felyevl vettetyk. hog egy nap
 synchen kys karachon napyatvl meg valua. Mely napon tevő nem
 leletyk jrua. evt ezer martyrnak napyanal. Annak okaert okoffon

bevlchen teue zerze anya zent egyhaz. hog myert mynden zentek-
nek jnnepet nem tehetevnk ky valt keppen. akar chak egyetevmben
az zenteket kevzevnfeggel tyztellyevk. Myert zereztevevt kedeg hog
az zenteknek jnnepek tyztelteffeek fevlden. ennek hat okat vety
altifiodorenfis bely villhelmus mefter. Elevzer tyzteltétnek fevl-
5 devn az zentek az ifteny felleznek tyzteffegeert. Mert myko-
ron az zenteknek tyzteffeget tezevnk. ákoron az vr iftent
az ev zentyben tyztelyevk. es az vr iftent az zentekben cho-
dalatosfnak predycalyvk. Mert valaky az zenteket tyztely. azt tyz-
tely ky az zenteket meg zentelte. Mafodzer tyzteltetnek az zentek.
10 az my erevtelen||fegevnknnek. nagy gyarlofagonknak fegedelmeert. 196
Mert my magonk mya nem iduezevlhetevnk. annak okaert zevke-
fek vagyonk zenteknek efedevzevevkkal. kyktevl hog fegeytetny er-
demlyevnk. meltan illic evket tyztelnevkn. Harmadzer tyztelnevkn
kel az zenteket. az my batorfagonknak bevevletyert. hog az zen-
15 teknek dychevfegek mya. ky mynekevkn az ev innepeken meg pre-
dicaltatyk. ennek myatta amy remenfegevnk es batorfagonk meg
bevevltteffeek. Mert ha az halando emberek kyk myhozzank hafon-
latofok voltanak. illyen nagy meltofagra fel magasztattak ev erde-
mek myat. My es ezenkeppen fel magasztathatonk. mert neuydevlt 20
meg iftennek io voltanak hatalma mynekevkn es. Negyedzer tyz-
telnevkn kel az zenteket. az my kevuetevevnknnek peldayaert. Mert
mykoron az zenteknek jnnepek emleytetyk. akoron az zentek-
nek eletekre hyuattatonk. Az az. hog az ev peldayoknak my-
atta fevldyeket meg [vtalyanak] vtalyonk. es az menyeyeket keua-
25 nyvk. Evtevdzer kel tyztelnevkn az zenteket. az adoffagnak meg
fyzetefeert. || Mert az zentek my rolonk jnnepet teznek. mert evrev- 197
mek vagyon iftennek angelynak es az zent lelkeknek. egy peniten-
cia tarto bevnfnak meg fordulafarol. Azert hog az zenteknek illyen
jnneplefevket meg fyzeffevk. melto igaz hog myert evk my ro-
30 lonk jnnepet teznek menyorzagban. My es ev rolonk jnnepet te-
gyevnk fevldevn. Hatodzer az zenteket kel tyztelnevkn. az my
tyzteffegevnknnek zerzeffeert. Mert mykoron az zenteket tyztelyevk.
akoron az my dolgonkkat zerezyevk. es az my tyzteffegevnket my-
elkevgyevk. auagy zerezyevk hozza latonk. Mert az zenteknek jnne-
35 pek. az my tyzteffegevnk meltofagonk. Mert mykoron tyztelyevk
az my atyankfyayt. my magonkat tyztelyevk. mert az zeretet men-
deneket tezen lenny kevzevnfegesse. Menden. my evrefegynk.

menyeyek. fevldyek. es evrekek. Ez hat okoknak felette. vagy ez hat okok nekevl veet egyeb okokat iohannes damascenus. negyed kevnyueben. heted capitulomban. Hog az zentek. es az zenteknek
198 testetek. auagy erekllyek. myert tyzteltetnek. || Mely okoknak
5 nemelyk vetetyk az zenteknek meltosagokra. nemelyk kedeg az zenteknek testeknek dragalatoffagara. Az zenteknek meltosagok mykeppen vgyan ottan mongya damascenus neegy keppen valo. Mert az zentek iftennek baraty. iftennek fyay. iftennek evrevkevy. es my vezerynk. Az elfevrevl vgy yr zent
10 ianos. monduan. Immar nem mondlak tyteket zolgaymnak. de baratymnak. Az malykrol es vgy mond ezen zent ianos monduan. Adot evnekyk hatalmat. iftennek fyaynak lenny. Az harmadykrol vgy mond zent pal monduan. Ha fyak. tahat evrevkevfek es. Az negyedykrevl vgy mond damascenus. O valyon menet munkalodnal. hog temagadnak oly vezeert lelneel. ky tegedet be vynne halando kyralnak eleyben. es te erted az kyralnak zolna. Azert nemdee meltan tyztelendevke tellyes embery nemzetnek vezery. kyk zozolok my erettevnk iftennek elevtte. byzonual igeen tyzte-
199 lendevk. templomokat fel emelueen. || iftennek es az zenteknek
20 emlekevzetyt tyztelueen. Esmeeg nemely okoknak nemelyk vetetyk. az zenteknek testeknek dragalatoffagara. Es veth neegy okokat ezen damascenus. Zent agofton aad evtevd okot hozza. Mert az zenteknek ev testek voltanak iftennek taar hazy. Criftusnak templomy. Zent leleknek kenetenek auagy malaztyanak alabastrom
25 zelenchey. ifteny kwt feyek. Zent leleknek algyvy. Elevzser az zentek voltanak iftennek taar hazy. azert mongya. Mert ezek az az. az zentek lettenek iftennek fok vachoralo hazay. vagy fok lakodalmy. Masodzer az zentek criftusnak templomy. azert mondatyk. hog ertelmnek myatta. az vr iften lakozot az ev testekben. Kyrevl vgy
30 mond zent pal apostol. Nem tугyatok mert az ty testetevk. az ty bennetek lakozo zent leleknek temploma. Azert myert nem volnának tyztelendevk. az meg lelkefevlt iftennek templomy. az az. az zenteknek testek. Crisoftomus es vgy mond. ember gyenyervevdyk
200 kev falaknak rakafyban. iften ke||deg gyenyervevdyk zenteknek
35 nyayaskodafyban. Azert mongya dauid propheta az soltarban. Vram zerettem te hazadnak ekeffegeet. mynemev ekeffegeet zeretted dauid. Nem zerettem vram az te hazadnak oly ekeffegeet. melyet tezen maruan kevueknek kevlemb kevlemb fenlev volta. hanem

azt zeretevm melyet ad elevknek malaztynak kevlemb kevlemb volta. Harmadzer az zentek zent leleknek malaztynak alabastrom zelenchey. azert mongya damascenus. Az zentek io illatnak kenety. Negyedzer az zentek ifteny kwt feyek. Azert mongya damascenus. az zentek eelueen byzonlagban. mykoron zabadon alnak if-⁵ tennek elevtte. idueffeges kwt feyeket adot mynekevnk vralkodo cristus. az ev zentynek ereklejeyt. kyk mynköt meg evteveznek kevlemb kevlemb io tetellel. Evtvedzer az zentek zent leleknek algyvy. kyrevl vgy mond zent agofton. Nem meg vtalandook az zenteknek testek vagy ereklejeyek. hanem nagy tyztelleggel tyztelen-¹⁰ devk. kyknek testekkel eeltetet zent lelek. minden io dolgokban. **201** mykeppen nemevnemev || algyvkal. az zenteknek ez velagban eeltetvken. Harmadzer tyzteltetyk ez mynd zenteknek jnnepé az tunyafagoknak meg tyztulafara. Mert iol lehet zenteknek keues jnnepetket tyztellyevk. de maga meeg az keuefeket es tunyan resten ¹⁵ tyztellyevk illyevk. Es fokakat ot el hagyonk tudatlanlag myat vagy el mulatas myat. Azert az zenteknek innepé napyan valamyt el hagyonk. az zenteknek kevzevnfeges jnnepé napyan meg tellyeseythegeyevk. : —

Negyedzer zerezetetv az mynd zenteknek jnnepé. az my jmad-²⁰ fagonknak kevnyeben valo meg halgatafaert es meg nyerefeert. Hog mykeppen my myndnyayan ez may napon kevzevnfeggel az zenteket tyztellyevk. ezenkeppen az zentek es mynd egyetevmben my erettevnk efedevznek. hog ezenkeppen iftennek irgalmassagat kevnyeben nyerheffevk. Mert ha lehetetlen fokaknak kevnyerge-²⁵ fevket meg nem halgatny. jgeen lehetetlen lezen. az my erettevnk kevnyergev mynd zenteknek jmadfagokat meg nem halgattatny. Hog kedeg ez may napon mynd az zentek evzue gyevelyenek kev||zevnfeggel efedevzny my erettevnk. Ez meg mutattatyk az latafbol. **202** ky tevrtenek ez jnnepnek zerzefe vtan valo eztendeiben. Mert ³⁰ mykoron ez mynd zent napyan. Zent peter egyhazanak custofa aytatoffagbol minden oltarokat meg kerevlt volna. es hyvta volna minden zenteknek fegedelmeet. Es vegezetre meg teert volna az peter oltarahoz. ot egy keufet nyvgouan. ev maganak kyvevle ragattateek. Es jme lata ez custos kyralyoknak kyralyat allany. ³⁵ magaffagos zekben. Es ev kevnyevle maradny minden angelokat. Tahat el ievue az zvzeknek zvze zvz maria. nagy fenlev coronaban. kyt kevuetnek vala zvzeknek zamlalhatatlan fokaffaga. hazafok-

nak nagy fokaffagaua. Ez zveznek eleyben legottan kele. es zeket
 teuen ev melleye evltete. Ennek vtanna ievue nely teueknek zevre-
 ben evltevezet ember. kyt kevuetnek vala tyztelendev veneknek
 fokaffa. Ennek vtanna el ievue nemely maas es. pyfpeky vagy pa-
 5 pay evltevzettet ekefevlt. kyt kevuet vala ev hozza hafonlatos kar.
 203 Ennek vtanna kedeg ievue vite||zeknek zamlalhatatlan fokaffaga.
 kyknek vtanna ievue kevlemb kevlemb nepeknek veeghetetlen
 ferege. Azert mynd enne nagy foklagv feregevk. menenek az ky-
 ralnak zeky eleyben. es az kyralt terdre efueen imadak. Az kedeg
 10 ky az pyfpeky ruhaban vala. az veternyet el kezde. es tevbby
 vtanna monda. Az angyal kedeg ky az custoft vifely vala. ez lataft
 neky meg magyeraza. Es az zepfeges zvezet monda lenny az iften-
 nek anyanak. Az teue zevrben evltezet embert. monda lenny zent
 ianos baptyftanak. mynd az prophetakkal es patryarchakkal. Az
 15 pilpeky ruhaba evltevztet monda lenny. Zent peter apoftolnak az
 egyeb apoftolokkal. Az tevb feregevket kedeg monda lenny. az zent
 vitezeknek. martyroknak. confessoroknak. es menden bodogoknak.
 Kyk mynd azert ievttenek az kyralnak eleyben. hog halat adnanak
 az vr iftennek az tyzteffegrevl. kyt ez may napon tevttének evne-
 20 kyk halando emberek. Es hog imadnanak. mynd ez zeles velagert.
 Ennek vtanna az angyal viue evtet maas helyre. holot lata ferfya-
 204 kat es azzonyallatokat. Neme||lyeket lata aranyas agyakon nyv-
 godny. nemelyeket lata aztalnal kevlemb kevlemb gyenyerevfegevk-
 kel evrevlly. Es nemelyeket lata mezeytelenevn es zegenyevn
 25 fegedelmet kvlduluan. Es monda az angyal ez helt lenny. purga-
 toryomnak. az lelket kedeg kyk gyenyerevfegevkkel beuelkevdnek.
 monda azokat lenny. kyknek io baratyto fok jmadfagok myfek
 alamyfnak bevfeeggel fegelnek vala. Az mezeytelen zegenyek kedeg
 valanak azok. kyknek femmy nemev fegedelm nem adatyk vala.
 30 Paranchola azert az angyal az custolnak. hog ezeket mynd meg
 mondanya papanak. Es hog az papa mynd zentek jnnpe vta.
 zerzene napot vagy jnnpet menden purgatoryombely lelkeknek.
 hog akar chak kezv ymadfagogbol lenne fegedelm az zegeen pur-
 gatoryombely lelkekert. kykert nem lezen kyualt keppen valo fe-
 35 gedelm. : ||

Izrahelnek fyay vegyenek az barannak verebevl. es vesseek az ev hazoknak fellev kyzebere. Lezen kedeg nektek iegyevl az veer. az hazakban kykben leztek. Es meg latom az veert es el mullak tyteket. sem lezen ty bennetek el puzteyto chapaas. mykoron meg oftorozom egyptomnak fevldeeth. Ezeket irta meg moyfes propheta egyk kevényvenek tyzen kettevd rezeben. Vgy oluafatatyk ezen felye vl meg mondot moyfes kevényueben. Hog az izrahel fyay valanak foglyok pharao kyralnak hatalma alat fok eztendeyg. 10 es valanak nagy gyevtremlben. Es evk kyaltanak vr istenhez. hog bochatna evnekyk zabadeytot. Vr isten kedeg kenyerevle ev raytok. kevde moysefhez monduan. Lataam az en nepemnek gyevtrelmeet. es meg hallam az ev kyaltafokat. es ievvel hog meg zabadoham evket pharaonak kezebevl es be vyzem evket az fevldre. 15 ky foly teyel es meezzel. Akarom kedeg elevzer pha||raot es mynd 212 egyptomnak fevldeet meg oftoroznom. de tynektek izrahel fyaynak kel vennetek valamely barannak vereet. es azzal meg kel jegyeznetek az ty hazatoknak aytoyat. Es mykoron el ievuendevk es meg oftorozandom egyptomnak fevldeet. Valamely hazat lelende ez baran 20 verrel meg iegyezueen. az hazat megnem oftorozom. Yzrahel fyayn kyk valanak pharao kyralnak hatalma ala egyptomban. iegyeztetnek ezen embery nemzetek. ky vala pokolbely erdegnek hatalma alat. egyptombely kyralnak hatalma alat. az az fetetsegnek kyralyanak hatalma alat olyha evt zaz eztendeyg. es senkynék myatta 25 megnem zabadulhatnak vala. Es kyaltnak vala az regy zent atyak vr istenhez. hog bochatna nekyk meg zabadeytot. Vegezetre az kegyelmes irgalmas vr isten. irgalmassagra indultatuan le zalla es meg zabadeyta evket erdegnek hatalmabol. Ez artatlan barannak

vereen ertetyk. iefus cristufnak zent vere. Azert mongya zent peter
 213 apoftol elfev kevnnyuenek elfev rezeben monduan. || Nem vattok
 meg valtatan romlando arannyal es ezevftel. de vattok meg val-
 tatan az artatlan barannak iefus cristufnak vereuel. Ez az artatlan
 5 baran. mely artatlan barant reegtevl fogua keuant vala jfayas pro-
 pheta monduan. Bochaffad el vram iften az fevld zabadeyto barant.
 Ez az baran melyet kereztelev zent ianos. jmmar ez velagnak el ievt-
 nek mutata monduan. Imehol vagon iftennek baranya. ky el vezy ez
 velagnak bevneet. Ez az artatlan baran. ky ez may napon my eret-
 10 tevnk az ev zent vereet ky evtte. hog mynket be vynne meezzel es
 teyel folyo fevldre. az az menyeknek evrek evrevmere. Meg kel
 kedeg mynekevnk tudnonk ezt. hog ez aldót artatlan baran my
 erettevnk heetzer hullatta az ev zent vereet. hog mynket meg
 mofna az heet halalos bevnekbevl. kykkel evtet oh iay gyakorta
 15 meg bangyvk. Elevzer ez artatlan baran ky evtte az ev zent vereet
 ez may napon az kernyevl metelefben. Es ezt teue az elfev halalos
 214 bevn ellen. az az. az keuelfeg ellen. Mert az || elfev ember adam
 fel emele ev magat iften ellen. keuelfeg mya. keuanuan hafonlat-
 tatny iftenhez. Cristus vronk kedeg ez ellen hafonlattata bevnef-
 20 hez evmagat. akoron mykoron ev magat meg alaza annera. hog
 akara kevrnyevl meteltetny mykeppen bevnes. Nem hog valamy-
 nemev bevnt vet volna fel iduezeytenk ihs. hanem chak az bev-
 nefnek iegyet. az az. az kernyevl meteleeft. Mert az kernyevl me-
 telees zereztetet volt az eredendev bevn ellen. azonkeppen mykep-
 25 pen maftan az kereztfeg. hanem chak hog az kernyevl metelees
 nem nytotta meg embereknek menyorzagot. de kevldette az lelke-
 ket abrahamnak kebeleben. hol varyak vala az meg valtaft. Cristus
 vronknak kedeg nem volt eredendev bevne. mert bevn nekevl
 fogantatot es zvletet. Annak okaert nem volt zevkes kernyevl me-
 30 teleeffel. de maga hog eleget tenne az my keuelfegevnkert. ennek
 okaert evmagat alaza az kernyevl meteleefben. es az ev zent
 215 artatlan vereet ky evtte my erettevnk. || Mafodzer ky evtte az ev
 zent vereet ez artatlan baran. az ev imadlaganak ideyen. Ezrevl
 vgy yr zent lukac kevnnyuenek huzon kettevd rezeben. monduan.
 35 Mykoron el kevzeleytene ev kenyanak horaya ideye. monda ev
 taneytuanynak. Evlyetek jt addeg. myglen el menyek es jmad-
 kozyam. Es el mene ev tevlvk egy kev hagyhtafnera. es ev teer-
 deyre le teerdepelueen. Imagya vala ev zent atyat monduan.

Atyam ha lehet mulyeek el en tevlm ez pohar. demaga byzon nem mykeppen en akarom. de mykeppen te akarod. Es levn ev vereyteke. mykeppen fevldre folyo veerneke cheppey. Ez ev zent vereet evtte ky ez artatlan baran. az masod halalos bevn ellen. az az. az reftseeg ellen. kyuel az vr iftent gyakorta meg bangyvk.⁵ Yduezeytenk ihs jmadkozyk vala. nem azert hog ev jmadfaggal zevkes volt volna. de azert jmadkozeek. hog mynekevnk jmadkozafnak formayat mogyat adnaya mutatnaya mynt magyerazo yraas mongya.: — || Harmadzer ky evtte az ev zent vereet ez artatlan²¹⁶ baran. az ev meg oftorozafaban. Mykoron evtet mezeytelen az kev¹⁰ ozlophoz kevtevezek. es vezzevkkkel es oftorokkal evtet oly igeen vereek. hog talpatwl fogua teteyglen evbenne egeez nem marada. Ez oftorozas bely zent vereet hullata criftus az harmad halalalos bevn ellen. az az. az buyafag ellen. Mert iduezeytevnk iefus az ev tefteet annera gyevtre. hog menden ev tagybol veert bochataky.¹⁵ Es ez vagyon az fertezeteffek ellen. kyk teftnek menden gyenyerevfegeet be akaryak tellyefeyteny. es az ev tefteket femmyben nem akaryak meg gyevtreny. Negyedzer ky evtte az ev zent vereet ez artatlan baran az teviffel valo coronazafban. Mert mynek vtanna meg oftorozak evtet. evltevteteek evtet veres ruhaban.²⁰ mykent kyralt. meg chufoluan evtet. Es evlteteek evtet zeekre vagy zeekben. es tevnk ev feyeben tevuys coronat. Es az ev zent. feyet veryk vala az naddal. ezenkeppen || az igeen elevs tevuysfkek²¹⁷ az ev aldot feyet altal hagyak vala. Es az ev zent vere ala folyo vala az ev orchayara. meg elegyevdveen az vtalatos nyallal. kyt²⁵ pevkdevftek vala az ev keuanatos orchayara. Vgy hog az ev aldot orchaya lattatyk vala lenny mykynt poklos. Es meg chufolyak vala evtet teerdeket haytuan es monduan. Yduezlegy fydoknak kyralya. es mynd ezekre femmyt nem felele. de bekeffeggel el zenuede. Azert mongya zent hieremyas propheta kevnnyuenek tyzen-³⁰ egyed kevnnyueben monduan. Mykeppen az baran zeleed baran ky vitetyk az aldozatra. Zent jfayas es vgy mond. Mykent az baran az nyrevnek elevtte. ev magat meg nymeyta. Ez coronazafban valo zent vereet evtteky az negyed halalalos bevn ellen. kyuel az vr iftent gyakorta meg bangyvk. az az. az harag ellen. Mert ez³⁵ artatlan baran mykoron atkoztatneek. nem atkoza fenkyt. Mykoron verettetneek nem || vere fynkyt meg. Ky vagyon az haragofok²¹⁸ ellen. kyk femmyt nem zenuedhetnek el mykoron meg haragoznak.

de legottan bozzwt akarnak allany. Evtedzer ky evtte ez ev zent vereet ez artatlan baran. az ev kezeynek meg fvralaban. Az az. Mykoron az aldót kezeyh. vas zegekkel az kereztfahoz zegeztetenek. es valanak altal zegeztettek altal furattattak az vas zegekkel.

5 Mely zegezeeffen ez aldót criftus nagy keent zenuede. es az ev zent kezeynek lykabol bevfeeggel ky bochata az ev zent vereet. Azert hog embernek kezeben tenereben. nagy fok erek jevnek evzue. Az ev kezeynek zentfeges vereet bochataky ez artatlan baran. az evtevt halalos bevn ellen. az az. az fefuenfeg ellen kynek myatta

10 az vr iftent gyakorta meg bangyvk. Vgy mond zent bernald. O ember laffad az kereztfan fyggey iefus criftusnak zyneet. Kezey vadenak meg fwruaan az ev nagy bev adomanyanak iegyere. mert keez adnya valamyt kerendevnk. Ky vagyon az fefuenyek ellen. kyknek

219 ev kezek || mendenkoron kezek el vetelre. de nem adafra. Es my-

15 keppen adam ky teryezte ev kezeet az parancholatnak teverefere. ezenkeppen criftus ev kezeet ky teryezte meg fvrafra. : — Hatodzer az ev zent vereet ky evtte ez artatlan baran. az ev labaynak meg zegezefeben. Az az. Mykoron az ev aldót labay vas zegekkel az kereztfahoz zegeztetenek. kyben es iduezeytevnk nagy kent zen-

20 uede. Es az ev zent vereet nagy bevfeeggel ky bochata. azert hog ot es emberben nagy fok erek es jnak evzue ievnek. Az ev zent labaynak vereet evtteky az hatod halalos bevn ellen. az az. az torkoffag ellen. Mert adam labayual mene az fahoz. hol az torkoffagot teue. Mely torkoffagert valank mynd nyayan meg

25 atkozta. es criftus az ev labayt az kereztfahoz zegeztete. hog eleget tenne az my beivnevnkert. melyet tettevnk torkoffagnak myatta. Es hog mynket meg zabadeytana az atokbol kyben eltevnk vala torkoffagnak myatta. Ky vagyon az oly bevnefek

220 ellen. kyknek || ev labok kezek az torkoffagra. Az az korcho-

30 mara zabalafra. es egyeb bevnekre menny. Kykreyl vgy mond bevlc falamon pelda bezedrevl irt kevyuenek elfev rezeben. Az ev labok gonozra fwtnak. : — Hetedzer es vtolzer az ev vereet ky evtte ez artatlan baran. az ev oldalanak meg nytalaban. Mykoron az ev zyveet longynus altal evklele. es legottan viz es veer ievueky

35 az ev zent zyuebevl. Ez ev zyuenek vereet evtteky iduezeytevnk az heted halalos bevn ellen. kyuel az vr iftent gyakorta meg bangyvk. Az az. az jrygfeeg ellen. Vgy mond zent bernald. O ember laffad az kereztfan fyggey criftust. Vagyon az ev oldala nytuan.

tevkelletes zeretnek iegyere. Mert byzonual azért evtettek az ev vereet az ev zyuebevl. hog ennek myatta meg mutatnaya. hog mynket tellyes zyvybevl zeretne. Es hog ev keez mynden bozzv allalat ev zyuebevl meg bochatny. ha my bochanatot kerendevnk ev tevl az my bevneynkrevl. Ezt igeen iol meg mutata longinus⁵ vitezen. ky mykoron vak vol||na. es illette volna az ev zemeyt²²¹ cristufnak vere. legottan meg velagofeytateek. Ez vagyon az ilygyek ellen. kyk nem zeretyk ev kevzelevket. Ezenkeppen immar nyluan vagyon. mykeppen evtteky az ev zent vereet my erettevnk ez artatlan baran. az az. cristus iftennek fya. hog mynket meg za-¹⁰ badoytana evrdegnek hatalmbol. Ez zent verrel kel meg iegyeznevkn vagy bechetlenevkn az my zyvevknnek aytoyat. hog be menuen es ky ievueen my zyvevknbevl. myndenkoron laffvk cristufnak kennyat. Es legen zevnetlen my emlekevezetevnkben cristufnak kennyat. gondoluan hog az ev halala es vere hullafa myat.¹⁵ vagyonk meg zabaduluan. evrdegnek hatalmabol. Es vagyonk be hozatuan az my evrekfegevgben. kybevl ky valank vetteteen. : — Peldat vehetevnk nemely zvzrevl. kyrevl vgy oluastatyk. hog nemely kyraly erevuel ky vete ez zvzet az ev zvleynek evrekfegevgbevl. Mely zvz mykoron az ev fevldeben fem egy oltalmat vagy²⁰ fegedelmet nem lelne. tevteneek hog nemely iffyv ievne || jdeg²²² orzagogbol. es fel veue az zvzert az hadat. yl zerzees alat. hogha. ez iffyv az hadban meg halna. Hog ez zvznek kellene ez iffyvnak ev veres fegyuaryt es ruhayt fel tenny az ev camorayaban. Hog ez zvz latuan ez iffyvnak verevs fegyuaryt es ruhayt. mendenkoron²⁵ meg emlekevezneek az ev hyvfegerevl. mellyet neky tevt vala. Es ha az ev baraty keerneyek ez zvzet hog hazaffagra menne. ezenkeppen mondana nekyk. En meg akarom magamat gondolnom. es tahat be menne ev kamorayaban. Es meg neznee az veeres fegyuereket. es meg emlekevezneek ez iffyvnak hyvfegerevl. hog ev³⁰ erte holt volna meg. Tevteneek azért hog ez iffyv addeeg hadakozee. hog az zvznek erekfegheet meg nyere. es evmaga az hadban meg hala. Az zvz kedeg mind meg teue. valamyt fogadot vala. Es mykoron el jevnek vala ez zvznek baraty. keerueen evtet hog hazaffagra menne. Ez zvz be megyen vala ev kamorayaban. es lat-³⁵ uan az veeres fegyuereket. femmykeppen nem akar vala || hazaf-²²³ fagra menny. Ez zvzen ertetyk tellyes embery nemzeet. mely embery nemzet volt ky evzetueen paradychombol. az ev evrekfe-

gebevl. evrdegnek chalardfaganak myatta. Es az embery nemzet-
feg mynd ez tellyes velagban fem lele maganak fegedelmet. Tahat
ievue nemely iffyv vendeeg orzagbol. Az az. ievue iefus criftus ez
zeep iffyv menyorzagbol. Es halalra vete magat. es az ev halala
5 myat az my evrekfegevnket meg lele. az az. menyorzagot. Azert
myes tarchvk az my zyuevnknek kamorayaban ez zeepfeget iffyv-
nak iefusnak meg veerefevlt fegyueryt. Es az ev hyvfegeet foha
foha ne akaryvk el feledny. Es fem egy egyeb zeretevt ev felette
zeretny. kyt my nekevnk engegyen tehetnevnk angeloknak hatal-
10 mas kyralya iefus xps. Amen.: —

Kezdetyk vyz kerezt napyan valo predicacio.

factum est autem vt baptizaretur omnis populus. et iesu baptizato et orante apertum est celum. Et descendit spiritus sanctus corporali specie. sicut columba super ipsum. || et vox de celo facta est. Tu 224
es filius meus dilectus. in te complacuit michi. Et ipse iesus erat in- 5
 Levn kedeg hog kereztelkevdneek menden neep. es iefus kereztelkevdneen es jmaduan. Meg nyleek menyorzag. es le zalla zent lelek tefty abrazban ev rea mykeppen galamb. Es zozat levn menyorzagbol monduan. Te vagy en zeretev fyam. te benned let en 10
 kellemetessegevm [] Es az iefus vala el kezduen olyha harmye eztendevket. hog aleytatyk vala ioseph fyanak. Zent lukac irya kevyuenek harmad rezeben. Meg kel tudnonk nekevnk hoga ez eyel auagy ez may napon. keet jnnep vagon. kyket tyztel anya zent egy haz. Ellev jnnep jmadafnak innepe. mykoron az kyralyok 15
 jmadaak iduezeytevnk iefust. es ayandokokkal meg ayandokozak. Masod innep. az kereztelefnek jnnep. mykoron zent ianos meg kereztele vronkat. Mert vronk iefus mykoron volna tyzenharom napy gyermek. ievuenek az kyralyok. es jmadaak evtet. es ayandokok||kal 225
 meg ayandokozak. Vgyan azon napon egyhean harmye eztendevk el 20
 muluaan. es tyzenharom napok el muluaan. Meg kereztelkevdeek vronk iefus zent ianoftvl. Ez keet jnnepkert oluastatyk ez may napon keet euangelium. Az egyk euangelium oluastatyk enekeltetyk eyel. chak conuent helyekevn. Az malyk euangelium oluastatyk enekeltetyk. menden egyhazakban. Az ellev euangelium vagon 25
 vronknak kereztlegerevl. mykeppen evtet zent ianos meg kereztelte. Az malyk euangelium vagon azrvl. mykeppen az kyralyok jmadaak. Az ellevrevl meg kel tudnonk mykeppen zent lukac mongya. hog zent ianos volt az kyetlenben ev eletenek harmychad ezten-

deyglen. Es tahat ez idevben levn zozat zent ianosnak iftentevl. hog el menne es predicalnaya az kereztfegnek penitencyayat. es kereztelne. Es mene zent ianos iordan vize melle. es kezde predicalny es kereztelny. Levn kedeg hog kereztelkevdneek menden
 5 neep zent ianoftvl. el ievue vronk iefus es. hog meg kereztelkevd-
 226 neek zent ianoftvl. Zent || janus meg tyлта evtet. Az az meg alaza magat monduan. Ennekem kel te tevled kereztelkednem. es te ievz en hozsam hog meg kereztelleyelek tegedet. ffelele iefus. hagyad el maftan az az. hagyad en nekem be telleyefeytenem azt. ammyre
 10 ievttem. Mert ezenkeppen kel mynekevnk be telleyefeytenevnk. menden jgallagot. az az. Ennekem es teneket ezenkeppen kel be telleyefeytenevnk az tevkelletes alazatoffagos. Tahat zent ianos meg kereztele vronk iefust iordannak vizeben. es ievue zent lelek galambnak kepeben jduezeytenkre. Es atya iftennek zaua halla-
 15 teek monduan. Te vagy en zeretev fyam. te benned let en kelleme-
 teffegevm. Maftan azert meg kel latnonk. myert akarta zent lelek fel venny galambnak zemelyeet. Meg kel ezt tudnonk. hog ezt azert teue zent lelek. Mert mendenek kyk akaryak venny zent lelket. kel evnalok lenny [zent leleknek] az galambnak zemelyenek
 20 abrazanak. Vagyon kedeg az galambnak heet tulaydonfagy. mely tulaydonfagoknak kel my bennevnk lenny. ha akaryvk venny zent
 227 leleknek heet ayandokyt. Elfev tulaydonfaga az galamb||nak. hog evneky nyevgefe vagyon. az eneklees helyeben. Mert az galamb nem zokot vigan enekleny. mynt egyeb madarak. hanem zokot
 25 nyevgny vagy fyrnya. Ezben [zokot] adatyk erteny. hog valakyk akar-
 yak venny zent lelket. azoknak el kel futnya ez velagnak evrevmeet es gyenyerevfegeet. es kel lenny mendenkoron fyralmban. Zent ifa-
 yas vgy mond. mykeppen az galamb nyevgueen fyruan gondolkod-
 dom. Yfydorus es vgy mond. myg ez velagban vagyonk. menden-
 30 koron nyevgnevnk fyrnonk kel. Meg emlekevzueen azrol. mely nagyok nehezek az bevnek kyket tettevnk. Mely edeffek az menyey evrevmek. kyket az bevnnnek myatta el veztettevnk. Es mely rettetefek az pokolbely kenok. kyket az bevnnnek myatta erdemlettevnk. Azert mongya zent bernald. Menden te myelkevdetydben o ember
 35 meg emlekezzel te vtolfo idevdrevl. az halalnak retteteteffegerevl.
 228 az ityletnek felelmes || rettetetes voltarol. Az evrek tevznek gyvertrelmerevl. ez velagbely eletnek neuolyaaffagarvl. es te tulaydon gyarlofagodrol. Azert te embery allat ha ez illyen fele gondolatok-

ban maradandaz meg, nem hagy tegedet lenny az vr iften lelky
vigasztalas nekevl. es be tellyefevdyk tebenned az. melyet az by-
zonlag igyert monduan. bodogok kyk fyrrnak. mert evk meg vigaz-
tatnak. Ez illyeten nyevgefekbevl fyralmakbol kereftetyk zent lelek-
nek elfev ayandoka. Mely ayandok mondatyk zent agostonnak⁵
mondafa zerent gonoztvl valo el tauozas. Az az. bevntevl. Ez ke-
deg akoron lezen mykoron ember kezdy feelny az vr iftent. mykep-
pen ev edes atyat zeretetbevl. es meg oltalmazya ev magat. hog
az ev zerelmes atyat megne bancha vala mely bevnnek myatta.
Vgy mond salamon. bevle ember feel. es el tauozyk az gonoztvl.¹⁰
Ez felelmnek ayandoka jgeen zevkes embernek idueffegere. || Ky-²²⁹
revl vgy ir fyrrac fya iefus kevnnyuenek elfev rezeben monduan. ky
felelmnekevl vagyon az megnem igazvltathatyk. az az. nem idue-
zevlhet.:. Masod tulaydonfaga az galambnak ez. hog ev az mas
galambnak fyayt fel targya. mykoron latya hog el hagyattattanak¹⁵
ev zevleyektevl. Az az. mely galamb fyayak ev atyok meg evletet
vagy meg fogatot vagy holt. Ezben adatyk nekevnk tanolfag. hog
mendenek kyk akaryak venny. zent lelket. kel evnekyk evrevmest
eeltetny zegenyeket aruakat zarandokokat es el hagyattakat. Es
kel az ev zevlegevket meg zerzeny. Ennek myatta nyeretttetyk ke-²⁰
restetyk zent leleknek masod ayandoka az az. az kegyeffeg. Zent
leleknek ez ayandoka hyvya embernek zyvyben az kenyerevletet.
hogha ember latya ev kevzeleet bando bankodny. ev vele evzue
bankogyek zyvnnek kevnnyrevlety myat. Es ha latya hog ev kevzele
fyr. vele evzue fyrron. mykeppen criftus tevn. ky lata maria mag-²⁵
dalenat fyrruan. ev es fyra ev vele evzue. || Es ha valakyt lat ev²³⁰
testeben gyevtretny. ev es tellyes zyuebevl keseregyn. Zent lelek-
nek ez ayandoka jgeen zevkes embernek idueffegere. mert az irgal-
masok irgalmassagot kevuettnek.:. Harmad tulaydonfaga az ga-
lambnak zeleetfeeg. mert az galamb zeled lelkes allat epe nekevl³⁰
es chalardfagnekevl. Ezenkeppen kel lenny az oly embereknek.
kyk akaryak venny zent lelket. Kyrevl vgy mond iduezeytevnk
zent mathe irya kevnnyuenek tyzed rezeben monduan. legyetek ze-
ledevk mykeppen galambok. bevle vgy mond. zyvnnek zeledfeg-
ben kereffetek evtet. Zent mathe vgy ir. ha az te zemed egygyevgyev³⁵
zeled leyend. mynd az te tellyes tested fenes lezen. Az az. ha az
te igyekevezetevd egygyevgyev zeled lezen es chalardfagnekevl.
menden te myelkevde tyd iok leznek. Ennek myatta kereftetyk zent

leleknek harmad ayandoka. az az. az tudomannak ayandoka. zent
 leleknek ez ayandokanak tulaydonfaga ez. taneytany embertigazan
 231 elny vizza fordult gonoz emberek kevzevt. || Azert mongya zent agol-
 ton. Az tudoman az embery es yfteny allatoknak meg esmerety. az az.
 5 hog ember tugyon valogatny az io kevzevt es az gonoz kevzevt. Az
 embery es ifteny dolgok kevzevt. es tugyon ez zerent ez velagon
 eelny. Vgy hog iftent megne bancha. es ezzel egyetemben meg igyz-
 hetetlenevl elny es mutatny evmagat ez velagban. .: Negyed tulay-
 donfaga az galambnak ez. hog ev evrevmeft zokot lenny lakozny az
 10 kev zyklaknak lykayban. Ezen iegyeztetyk ez. hog valakyk akaryak
 venny zent lelket. evrevmeft kel evnekyk lakoznyk gondolatnak
 myatta az kev zyklanak lykayban. az az criftus sebeynek lykayban.
 Mert zent pal apoftolnak mondafa zerent. criftus vala az zykla.
 Azert mongya criftus az bodok leleknek. bevlc salamon irta meg
 15 kevnyyenek mafod rezeben monduan. Ievvel en baratom. en ga-
 lambom az kev zyklanak lykayban. olyha azt mondanaya. Veffed
 az te gondolatydat az en sebeymben. gondoluan mene fok kenokat
 232 zenuettem te erted. || Azert mongya zent bernald. houa vigyem az
 en erevs nyugodalmamat. hanem chak criftusnak sebeyben. Mert
 20 ot criftusnak sebeyben anneual batorb lezek auagy batorban lako-
 zom. meneuel criftus hatalmafb jduezeytefre. Ennek myatta ke-
 restetyk nyeretetyk zent leleknek negyed ayandoka. az az erevf-
 segnek ayandoka. Mely ayandok tezen embert erevfse el zenuedny
 mynden bozzvlagokat. Vgy mond zent bernald. Akarya az keges
 25 herchev vagy vezer az aytatos viteznek zemyt fel emelný. az ev
 sebeyben. hog ezbevl az viteznek lelkeet fel emelye. Es az ev pel-
 dayaua! tegye erevfbe zenvedeefre. Azert mongya zent gergely. ha
 criftusnak kennya embernek emlekevyzetyben hozattatyk. fem my
 nynchen oly nehez vagy kemen hogy ky egyenlev lelekkel el ne
 30 zenuettefseek. .: Evtvd tulaydonfaga az galambnak ez. hog ev
 zokta az gabona zemnek az iauat valogatny. es az gonozat el vetny.
 Ezen ezek iegyeztetnek. hog mynden emberek kyk akaryak venny
 zent lelket. kel ev nekyk yob tanolflagokat valasztany. Kel ez illyen
 233 embereknek. mynden embereknek tanolflagokat || hallany. es nya-
 35 nyafflagokat eteket latny. Es mynd ezekbevl yobbat valasztany.
 melyet kevueffevn. Es ezbevl kereftetyk zent leleknek evtvd ayan-
 doka. az az. tanalechnak ayandoka. Mert az tanale ig jrattatyk
 monduan. Az tanale ez. az meg hant vetet ok. vagy meg gondolt

ok. valamyt tenny vagy nem tenny. kevlemb kevlemb emberek. kevlemb kevlemb dolgokra taneytnak es tanalchoznak. hog ember mynd ezekbevl valasztany tugyon iobbat. ez az tanalchnak ayan- doka. Azert mongya fyrac fya iesus kevnnyuenek hatod rezeben. Tanalchofod legyen teneked egy. ezer kezzevl. olyha azt monda- 5 naya. Ezer doctorok kezzevl valaz egyet kyt kevues. az az. cristuft. Tobias es vgy mond. Az te tanalchod mendenkoron cristufban maragyon.: Hatod tulaydonfaga az galambnak ez. hog ev zokot evlly vizeknek mellette. hog latuan az heyanak arnekat az vizben el fuffon ev elevle. Az vizeken iegyeztetyk az zent iras. mely viz- 10 nek az az. az zent irafnak mellette kel evlnevnk. Evrevmeft hal- gatuan es oluafuan az zent iraft. hog ev benne meg lathaffvk az heyanak arnekat. az az. az erdegnek arnekat. ky akarya || el ra- 234 gadny az my lelkevnket. Az erdegnek arneka kedeg nem egyeb hanem az bevn. Mert valahol lattatyk az korvoly madarnak arneka. 15 ot kevzel vagyon az kornoly madar. Ezenkeppen valahol bevn vagyon. ot ielen vagyon pokolbely erdeg. Es ez illyen arnekot. az az. az bevnt az zent irafban esmerhegyevk meg. azt es my legen az bevn. Es ennek okaert my nekevnk evrevmeft kel evlnevnk mykeppen az galambnak az vyz mellet. az az. az zent iras mellet. 20 Azert mongya cristus az bodog leleknek. falamen irta meg kevnny- uenek evtevd rezeben monduan. Az ev zemey olyanok mykepen. galambnak az vyzeknek folyafyn. Ennek myatta kerestetyk zent leleknek hatod ayandoka. az az. ertelmnek lelke auagy ayandoka. Az az hog ember tugya meg erteny ez fevllyeken kyket laat. az 25 menyeyeket kyket nem laat. Az az. hog ember meg erche meg ef- merye az ev teremteyet melyet nem laat az teremtet allatokon melyeket laat.. Pelda rola. Mykeppen || ha ember laat valamyn- 235 mev fenessegevt valamely teremtet allatokban. mykeppen az napp- ban hodban es chyllagogban. Ezen meg erthety. hog az ev terem- 30 teye fokkal fenefb legyen. Ha ember laat zepfeget az viragban. ezen meg erthety hog az viragnak teremteye fokkal zeeb legyen. Ha ember laat bevlcheffeget az kegyoban vagy az hangyaba. ezen meg erthety hog az ev teremteye bevlcheb legen. Ezenkeppen ert- het egyeb teremtet allatokrol. Vgy mond ezrevl zent iob propheta 35 kevnnyuenek tyzenkettevd rezeben monduan. Keergyed meg az barmokat. es meg taneytnak tegedet. Keergyed meg az egy repe- sev madarakat. es meg ielentyk teneked. Zoly az fevlldnnk. es meg

felel teneked. es meg ielentyk teneked ezeket. tengernek halay. Es az ertelmnek ayandoka. hog ember ezeknek myatta kyket laat. meg ertheffe az ev teremteyet. melyet nem laat. vgy dauid propheta az foltarban. Ne akaryatok lennetek olyanok mykynt lo
 5 es evzueer. Kykben nynchen ertelm.:. — ||

- 236 Heted tulaydonfaga az galambnak ez. hog mykoron ev nyvgodny akar. tahat az ev feezkere repevl. vagy kedeg ablachra. Mykeppen nyluan vagyon noenak galambyarol. ky mykoron ky bochattatot volna. nem lele helt hol az ev laba meg nyvgodneyeek.
 10 de meg teere az barkanak ablakara. Annak okaert tenger elue valo orzagogban. mykoron ellenfegtevl valamaly varas meg zallatyk. Vadnak ezekneel maas varas bely galambok. kykre leueleket kevnek. es el revpeytyk evket. es ez galambok foha nem nyvgoznak. mygnem az ev ablakokra ivtnak. vagy teernek. Ezen iegyezte-
 15 tyk ez. hog valakyk akaryak venny zent lelket. Nem kel azoknak nyvgodnyok. vagy nem kel nyvgodalmat kerefnyek ez velagy el mulando marhakban. de kel evnekyk repevlnyevk aytatos gondolatnak myatta az ev feezkevre honnat ievttenek volt. az az. kel evnekyk repevlnyevl az menyey allatoknak gondolafara. es az edes
 237 vr iftennek zeepfegss zynynek latafanak gondolatyara. || Mely vr iftentevl ievttenek. es kynek zynynek latafara teremtettenek. ot lelnek magoknak nyvgodalmat. es fohol nem egyebevt. Kyrel vgy mond zent dauid propheta az foltarban. Ky ad ennekem zarnyakat mykeppen galambnak. es el repevlevk es nyvgozom. Azert mon-
 25 datyk az iftenrevl elmelkevdevkrevl ezkeppen. Kychodak ezek kyk azonkeppen repenek mykeppen kevdevk. es mykeppen galambok ev ablakokra. Ennek myatta kereftetyk zent leleknek heted ayandoka. az az. bevleheffegnek ayandoka. az az io izev tudomannak ayandoka. Az az mykoron ember az menyey gondolatokbol. kezdy
 30 erzeny es vallany az menyey edeffegevt. Vgy mond ifydorus nevev doctor. az bevleheffeg chak az menyeyeket gondolya. es azokban eruendevz. Ez bevleheffegnek ayandoka vala zent agofton doctoral. mykoron ezt mongya vala. be vyz engemet vram nemykoron igeen zoktalan keuanfagban belevl. nem tudom mynemev edeffeg-
 35 ben. Mely edeffeg ha meg tevkelletyk en bennem. nem tudom my
 238 legyen egyeb az erek elet. || ha ez edeffeg nem leyend az erek elet. Pelda oluaftatyk ezrevl. keet aytatos zeztrakrol Kyk zoktak vala evlny chak evmagok fafangban. nemely hytuan nadas hazachka-

ban. es fevtnek vala tykot. Es kezdenek iftenrevl zolny. oly igeen nagy edeffeggel bezelnek vala. hog sem ehezenek sem zomehozanak. sem semmyt nem erzenek. de nemynemev evrevmmel evlenek mynd az tellyes nagy bevhtben. mynd hufuetyk. Tahat tevrtenet zarent ievue nemely ember ez nadas hazachkaban. es be mense monduan. 5 Myert evltek it be rekeztuen. felelenek az zeztrak. fasang vagyon. Es akaryvl el tauoztatny ez velagnak hevlagat. ky ez idevben ielelben zokot lenny. Monda azert ez ember. teuelygeteg nynchen mastan fasang menyetek ky mert ma hufueet napya vagyon. Ime azert mykeppen meg tarta az iftenrevl valo edes bezellees ez keet 10 zeztrakat. ezenkeppen mynket es meg tart az lelky edeffegben vr iften. ha feezkezevnyk es nyvgozonk az edes ihesufnak febeyben. : . ||

239 Yt kezdetyk zent dorothea azzonnak zentfeges
elete. es kemenfeges martyromlaga ez keppen
monduan.

Halgassatok engemet ifteny dymevlchevk. es mykeppen vi-
5 zeknek folyasyn plantaltatot rofak dymevlchezyetek. Ezek meg
vadnak iruan fyrae fya iesus kevnyvenek harmyc kylenehed reze-
ben. Ez bezedek ilnek vetetny. zvz zent dorothea azzonrol. Elevzer
az jegyzefnek okaert. mert mykeppen zent gergely mongya. hog
az rofanak viraga illatozyk az martyrokban. mert az ev vereeknek
10 chodaltatos illatyauual fenelnek. Annak okaert az rofanak piroffagan
iegyeztetyk az martyromlag. es az rofanak viragzo zepfegeen az
tyzta zvzefeg. Bodoglagos zent dorotea azzon kedeg levn martir
es dychevfeges zvz. kynek okaert meltan illic jegyeztetny az rofan.
Masodzer ilnek vetetny ez felyevl meg mondot igeek zent doro-
15 thea azzonrol. az levn chodanak okaert. Mert oluastatatyk az ev
legendayaban. hog mykoron zent dorothea azzon volna' az nyak
240 uago helyen. crifus evneky para||dychombol kevlde rofakat es
almakat. mykeppen ide alab iobban meg mondatyk. Harmadzer
ilnek ez jgeek vetetny zent dorothea azzonrol. peldanak okaert.
20 Mert ez. rofanak felyevl meg mondot chodaynak hyre. mynd az
tellyes fevldet kereztyen hytnek kevueteftenek peldayara fordeyta.
Es mykeppen az rofa az ev illatyauual embereket gyenyekevttet.
ezenkeppen my es halgassvk myt mond zent dorothea azzon men-
den kereztyeneknek ez felyevl meg mondot igegben monduan. Hal-
25 gassatok engemet. az az. engeduen halgassatok engemet. az az.
kevueten engemet ifteny dymevlchevk. az az. taneytuanyok ke-
reztyenek. Kyk vattok criftusnak zent verenek myatta. ifteny ke-
refefnek dymevlchy az menyey dychevfegre. Es mykeppen vizeknek
folyasyn evltetet rofak. kyk zepek. tyztak es pyroffak. dymevlchez-

yetevk jo myelkevedetben. tyztafagban es ifteny zerelmbe. Azert mel-
 tan vetetnek ez felyevl meg mondot igeek zent dorothea [azzonrol]
 azzonnak dychyretyre. Mely igeegbevl vegyevnk harom tanolfagot.
 kykbevl ielefevl dychyrtetyk zent dorothea azzon. Elevzer zolok || az 241
 rofa viragnak tyztafagarol. hol azt mongya. mykeppen rofak vize- 5
 ken. Masodzer az rofay pyroffagnak zeretetyrevl. hol azt mongya.
 plantaltattanak. az az. zeretetben. Harmadzer az rofay feneflegnek
 bodogfagarol. hol azt mongya. dymevlchezyetek. az az. dychev-
 segre. Az elfevrevl. az rofa viragnak tyztafagarol kerdetyk. hog
 honneet illie vala. hog az tyztafag az rofan iegyezteffek. ffelelte- 10
 tyk. hog zent dorothea azzonnak zvzey tyztaffaga meltan jegyezte-
 tyk az rofan. egyeb veragoknak felette. fok okoffagokkal. Elevzer
 zepfegnek okaua. Masodzer az ev io illatyanak edeffegeuel. Har-
 madzer tyuyfkes voltanak okaua. Negyedzer meg hyvefeytev joza-
 gos voltaual. Mondam elevzer. hog zent dorothea azzonnak zvzey 15
 tyztafaga meltan iegyeztetyk az rofan. zepfegnek okaua. mert az
 rofa igeen zeep. kyualtkeppen valo zepfeggel. Annak okaert mon-
 datyk. viragoknak viraga az rofa. Arra mongya zent ambrus. zvze-
 segrevl irt kevnyveben. kychoda aleythat || nagyob zepfeget. zvze- 242
 fegnek zepfegenel ekeffegeneel. hogky zerettetyk az kyraltvl az az 20
 criftustvl. meg byzonyeytatyk az byrotvl. es meg zenteltetyk az vr
 iftentevl. Ezrevl mongya bevlc es. oh mely jgeen zep az tyzta
 nemzetfeg az fenefleggel tyztafaggal. Mert halaltalan az ev emle-
 lekevzety. mely esmeretes iftennel es. embereknél es. Mely bevlch-
 nek bezedebevl ezevnkben vehegyevk. hog az tyztafag meg ze- 25
 peyty embernek lelkeet criftusnak hytyben. fok keppen. Elevzer
 paradychomy artatlanfagnak zepsegeuel. mert mykeppen damas-
 cenus mongya. Az zvzeffeg kezdettevl fogua. az az. artatlanfagnak
 allapatyaban embereknek természetben plantaltatot. Mert ember
 zvz fevidbevl teremtetevt. es chak egyedevl zvz adamtyvl eua terem- 30
 teteek. Annak okaert az tiztafagnak myatta. ember byrya az pa-
 radychomy tyztafagot. Arra mondatyk bevlchnek ez felyevl meg
 mondot bezedeben monduan. Oh mely jgeen zep az tyzta nemzet-
 feg. Masodzer || meg zepeyty az tyztafag embernek lelkeet az 243
 menyey zepfeggel. kynek okaert mondatyk ez felyevl meg mondot 35
 bezedevkben. O mely jgeen zeep az tyzta nemzetfeg. az fenefleggel
 tyztafaggal. Mert vgy mond zent ieronimus paulahoz es evfto-
 chyumhaz irt epiftulayaba monduan. Teltben telt nekevl elny.

nem fevldy elet. hanem menyey elet. Mert menyorzagban sem hazafvlnak. sem hazafeytatnak. Harmadzer az tyztafag. meg zepeyty embernek lelkeet. angely zepfeggel. Azert mongya bevle. halaltalan az ev emlekevezety. az angelokhoz byzonual hafonlatyk az halaltalanfag. Vgy mond aranzayv zent ianos. zent mathe mondan. Menden iozagos myelkevdetevk lelky allatok. de maga ielefevl az tyztafag angeli allat. Mert chak az tyztafagnak myatta. kyualtkeppen hafonlatnak emberek angelokhoz. es az természet meg gyevzetyk az iozagos myelkevdetevkkel. Negyedzer az tyztafag

10 meg zepeyty embernek lelkeet. ifteny zepfeggel. mert hafonlatyk criftushoz iftennek fyahoz. es az ev zvz anyahoz zvz mariahoz.

244 Annak okaert mondatyk ez felyevl meg || mondot jgekben. Mely efmeretes iftennel es. embereknel es. meg byzoneyitas mya. auagy joua hagyas mya. Ezert lakozyk ielefben kyvalt keppen az tyztak-

15 ban az vr iften. kyrevl vgy jr zent pal apofitol. corintiofokhoz irt elfev kevyenyenek hatod rezeben. Nem tuggyatoke. mert aty tagytok zent leleknek templomy. O azert mely jgeen bolondok azok. kyk az zent tyztafagnak jozogat meg vtalyak. es evmagokat teft zerent meg zeplevfeytyk. Mert byzonual ez illyen emberekben. nem chak

20 oktalan allatoknak rutlaga vagon ev bennevk. de meeg ennek felette az bynnek es. az dohos devgnek es. rutlaga vagon ev bennevk. Azert mongya zent gergely. az baromnak meg rodhadny ev ganeyaban. illyetenek az tefty emberek kyk az ev eleteket ferteze-teffegben vegezyk el. Ennek felette ez illyen embereknel vagon

25 pokolbely es evrdevgy rutlag. Kyrevl vgy mond zent ianos latafalarol valo kevyenyenek huzon egyed rezeben. Az fertezetefeknek

245 reze vagon. az egev tevznek es keenkevnek allo ta||uaban. Azert meltan mondatyk az tefty zerelm. dohofnak. rutnak. es fertezetefnek. Masodzer az tyztafag jegyeztetyk az rofan az ev

30 edes illatyanak okaert. Mert mykeppen az rofa jgeen edes illatv. azonkeppen az tyztafag edes illat az vr iftennek. es angeloknak es az bodog lelkeknek. Annak okaert mongya az bodog-lelek az jgeket kyt meg jrt salamon egy kevyenyenek elfev rezeben monduan. Vongy engemet te vtannad. futonk te kenetydnek illat-

35 yara. Ennek felette mondatyk criftus eltetny gyenyerevfegefen. tyztafagnak liliomy kevzevt. Aranzayv zent ianos es vgy mond. iftennek elevtte. es angeloknak elevtte. az jo es tyzta akaratok. olyanok mykeppen az jo illatv gyenyerevfegees viragok. Harmad-

zer az tyztafag iegyetzetyk az rofan. az ev tyviskes voltaert. Mert az rofa egyebvt nem tamad. sem neuvekydyk. sem vegyg meg nem marad. hanem tyviskek kevzevt. Ezenkeppen az tyztafag nem zvletyk sem neueltetyk. hanem chak eletnek kemenfegeben. es testnek meg nyomoretal||faban. Vgy mond zent bernald. az tyzta- 246 fag gyenyerevfegben el veez. Crisostomus vgy vgy mond. az tyztafag az ev tarfy nekevl. az az. bevthnekevl es mertekleteffegnekevl hamar el jzamyk. Ha kedeg ezekkel meg erevfeytetevt leyend mykeppen tamazokkal. tahat jgeen kevnyen coronasztatyk. Ezek mynd meg leletenek zent dorothea azzonban. Negyedzer az tyztafag jegyez- 10 tetyk az rofan. az ev hyvefeytev iozagos voltaert. Mert az rofanak vagyon hyvefeytev jozaga. hevfege ellen. mykeppen nyluan valo byzonfag vetel vagyon az rofa vizrevl. Ezenkeppen kel az tyztafagnak meg hyvefeyteny. minden gonoz keuanfagnak hevfegeet. Kyrevl vgy mond firak fya iefevs. kevnvenek tyzen nyolchad rezeben. Ne 15 jary az te keuanfagydt vtan. mert teeznek tegedet [evgevdvt] evrevmme te ellenfegydnnek. Neegy dolgok vadnak. kyknek myatta ember meg maradhad tyztafagban. hog ne esseek. Elfev dolog ez. hog ember tegyen aytatos. es syralmas jmadfagot. kyrevl vgy mond bevle. Tuttam mert egyebkeppen || nem lehetek tyzta. hanemha [iftennek] 247 iften adangya nekem. Vgy mond zent agofton. Vram iften tyztafagot parancholz. agyad amelyet parancholz. es parancholyad melyet akarz. Masod dolog testnek gyevtreleme auagy ehneytete. kyrevl vgy mond zent pal apostol. corintiussokhoz irt elfev kevnyuenek kylenechedrezeben. monduan. Gyevtrevm az en testemet. es zol- 25 galatra alazom. hog mykoron egyebeknek predicallandok. ne talam en magam meg vetevt legyek. Harmad dolog. mukanak gyakorlafa. Mert az evrefkevdés és gyenyerkevdés. az ag ellenfegnek fegyvery. az neuolyas leleknek el ragadafara. Zent jeronimus ezrevl vgy mond. Mendenkoron valamely jot tegy. hog tegedet az evrdeg mendenkoron 30 foglalua lelyen. Negyed dolog. az erzenkefegevnnek evryzety meg zabolazafa. Kyrevl vgy vagyon meg iruan syrac fya iesus kevnyuenek kyleneched rezeben. fordohad el az te orchadat. az meg ekefevl azzony [allatnak] allattvl es ne nezyed kevrnyevl az jdegennek orchayat. Mert zent hie||remyas prophetanak mondaafa zerent. kyt 248 meg jrt kevnyuenek kyleneched rezeben monduan. Mert az halal bement amy ablakynkon. az az. az evt erzenkefegevnkevn. Annak okaert mendenfelevl meg evryzendevk mynden erzekevnfegevnk.

nem chak az kylfevk. de meeg az bellefv erzenkefegevnkes. Vgy mond zent bernald. femmy olyan haznalatos oruoffag menden kefertetek ellen. mynt criftus kenyanak emlekevezty. Azert o embery allat ezeket tarchad. es nem jzamol. Ezeket mynd zorgalma-
 5 toffon meg tarta zent dorothea azzon. annak okaert meg ekefeyte-
 tevt tyztalaggal mynt rofa. viragozuan zvzeleggel. pyrofoduan mar-
 tyronfaggal. Annak okaert erdemlet rofakat. Mafodzer zolok az rofay
 pyroffagnak zeretetyrevl. hol azt mongya plan[taltatot]taltattanak.
 az az. zeretetben. bodogfagos zent dorothea azzon vala tevkellertes
 10 zerelmev criftusnak malaztyaban. es viragozeek mykeppen az piros
 rofa. ky meg byzoneytatyk fok keppen az ev eletybevl. Keerdevm
 hog honneet byzoneytatyk meg emberben. az ifteny malaztnak es
 ifteny zeretetnek. tellyes volta. ffelettetyk erre. hog jelefevl ez ||
 249 negyeknek myatta. Elevzer vgy oluastatyk zent dorothea azzonnak
 15 eletyrevl. hog ev tellyes volt zent lelekkal. azert tevkellertes volt
 criftusnak zerelmeuel. Mert vgy mond zent pal romayakhoz irt
 leuelenek evtevd rezeben. Iftennek zerelme el ozlot my zyvevnk-
 ben. Zent leleknek myatta ky adatot my nekevnk. Ez jmmar az
 legenda. Oluastatyk. hog bodogfagos zvz zent dorothea azzon es
 20 martyr. zvletevt romay nemes senatoroknak nemzetfegebevl. Az
 ev atyanak vala neue dorus. az ev anyanak thea. Az jdeve kedeg
 vala kereztyeneknek kemeny evldevzasek. az romay chazaroknak
 myatta. Kynek okaert dorus. zent dorothea azzonnak atya ev fele-
 fegeuel es keet leanyual kyket zvlt vala. criftennel es kalixtennel
 25 az baluanyokat meg vtaluan. Es el hagyuan romaban valo evrek-
 fegeet. mayor hazayt. zevleyt. zanto fevldeet. Hazayt es varat. El
 mene capadocya[ba]nak orzagaban. es lakozeek cefareanak varafa-
 ban. es ot zevleek ez nemes magzatot zent dorothea azzont. Me-
 lyet az ot vala zent pilpek meg kereztelveen. ada evneky neuet
 250 atyanak anyanak || neuebevl. es neueze dorotheanak. Ez zent
 gyermek kedeg meg telyek zent lelekkal. es menden jozagos myel-
 kevdevevkkel. es meg taneytateek kereztyenfegnek menden jo er-
 kevlchere. Es zeep vala az orzagnak menden leanyfelet. de nagyal
 zeeb vala hyttel es criftusnak zerelmevel. Mafodzer vala zent do-
 35 rothea azzon tevkellertes zerelmev criftusnak malaztyaval. mert
 criftusnak zerelmeert meg vtala menden fevldyeket es testyeket.
 Hogky nagy tevkelletteffegnek dolga. Mert mykeppen mongya zent
 agofton. hog ot orzagol az testy gonoz keuanfag. hol nynchen az

ifteny zerelm. Nevekevduen kedeg az ifteny zerelm. meg kyffebe-
 tyk az gonoz tefty [zerel] keuanfag. Mert akoron tevkelltes ember-
 ben az ifteny zerelm. mykoron femmyt egyebet nem keres. hanem
 chak cristuft. Ezenkeppen tevn zent dorothea azzon es. mert po-
 kolbely evrdeg meg jrille. zent dorothea azzonnak tyztafagat es
 zentfeget. az fevldnek feyedelmmeet fel jndeyta zent dorothea az-
 zonnak zerelmere. hog evtet keuannaya gonoz keuanfaggal. Mely
 feyedelm kevldueen dorotheaert. hog evtet venneya maganak ha-
 zas tarfvl. jgyr||veen evneky adny jegy ruhayaert zamnekevl valo **251**
 nagy fok marhakat. Mely marhakat vagy kazdagfagokat zent doro-
 thea azzon meg vtala mykeppen faart. azonkeppen az tefty hazaf-
 lagot es meg vtala. Es evmagat felelm nekevl valya vala cristufnak
 iegyefenek. melyet myndeneknek felette zeretevt es valasztot. Har-
 madzer vala zent dorothea azzon tevkelltes zerelmev iftenhez.
 mert nagy fok fele kenokat zenuede cristufnak zerelmeert. vgy va-
 gyon meg iruan az tevrueen kevnben. hog az ifteny zerelm. tezen
 bynnek ellene allany mynd halalyk. tezen jo myelkevdevekvben
 beuelkevdeny. ez velagnak hyzelkevdefeet meg vtalny. es mendenek-
 ket melyek embery gyarlofagnak nehezek. azokat meg tevkelleny.
 Annak okaert mykoron fabricius feyedelm latnaya. hog zent doro-
 thea azzont hyzelkevdefekkel es ez velagy jgyretekkal el nem ve-
 hetneye cristuftvl. Haraggal fel gyvlada es hagyta zent dorothea
 azzont. forro onnal tellyes kadba bebochatny. de zent dorothea
 azzon. cristufnak evryzety myat. ferelmnekevl marada meg. my-
 keppen ha ballamommal kentetneek meg. || Sokak kedeg az poga- **252**
 nok kezzevl. latuan ez chodat cristufhoz fordulanak. ffrabricius
 hyue hog ezeket zent dorothea azzon tenneye evrdevgy tudoma-
 nyal. berekezte evtet az tevmlevcben. es tarta evtet kylenc napgy
 etel jtalnekevl. de zent dorothea azzon eelteteek angeloktvl. es
 mykoron ky hozattateek az tevmlevcbekl az byro zeky eleyben. **30**
 zebnek lattateek hognem annak elevtte. Vgyhog mendenek cho-
 dalkoznanak ezen. hog enne napgy etel jtalnekevl maraduan illyen
 zepnek lattatneek. Monda fabricius. ha az ifteneket ezennel nem
 jmadandod. keenzo fanak keennyat el nem tauoztatod. Emeltet
 vala kedeg fabricius vgyanottan egy kevlabat. es az kevlabra bal- **35**
 uant. ffelele zent dorothea azzon. Menyeknek ifteneet jmadom.
 nem az evrdevgevket kyk vadnak az baluanyokba. Es jmada zent
 dorothea azzon legottan. hog vr cristus az ev mendenhato hatal-

mat meg mutatnaya. es hog chak evnen maga volna iften. Es jme angeloknak nagy fokfaga nagy hertelenfeggel jevuen. az baluant az kevlabbal evzve el tevreek. annera hog chak egy kys reez sem
 253 leleteek meg benne. Ezen jdevben hallateek || evrdevgevknek za-
 5 uok az eegben monduan. dorothea myre hog mynket ezenkeppen puzteytaz el. Ezeket haluan poganoknak ezery fordulanak meg. es martyromfagot zenuedenek. de fabricius ezeket mynd tulaydoneyta evrdevgy tudomanyoknak. es paranchola zent dorothea azzont keenzofara felkevtny. az ev testeet vas gerebenekkel zaggatny es
 10 meg oftorozny. Az ev zvzey emleyre paranchola egev faklyakat kevtny auagy hozya tenny. es holt eleuenevl az tevmlevcben berekeztény. Masodnapon kyhozattateek az tevmlevcbevl az feyedelmnek eleyben. es femmynemev ferefnek jegye ev rayta nem ielenek. Kyrevl mykoron meeg az feyedelm es chodalkozneek. monda zent
 15 dorothea azzonnak Ymmar maftan teer meg o zepfeges lean. mert elegge verettettel. Es el kevlde az feyedelm zent dorothea azzont az ev keet nenyhez cristenhez es kalixtenhez. kyk halaltvl valo felelmert. criftustvl el tauoztak vala. hog az ev keet neny zent dorothea azzont criftustvl el fordeytanayak. de zent dorothea
 20 azzon zoluan az ev keet nenyenek. criftushoz tereyte evket. Kyt haluan fabricius. zent dorothea azzonnak az keet nenyet kyk criftus
 254 tushoz fordultanak || vala. paranchola evket hattal evzve kevtny. es tevbzen vetny es meg egetny. Es monda fabricius zent dorothea azzonnak. ne akary mynket touabba vontatnod bezeddel.
 25 auagy aldozyal az isteneknek hog ely. auagy halalnak sentencyayat vezed hog meghaly. Zent dorothea azzon nagy vigan felele monduan. Valamyt akarz hog zenuegyek. keez vagyok en vram criftusfert az en jegyefemert zenuednem. Kynek kerteben rofsakat almakkal gyevhtevk auagy zedek. es vigadok evrevkke.
 30 Tahat az feyedelm paranchola. hog zent dorothea azzonnak zeep orchaya iftapokkal es palchakkal annera verettetneyek. hog az ev orchayanak chak nyoma vagy jegye se iellenneek. es meg tevmlevcheztete. Mykoron az alnokfagnak zolgay fokayg vertetek volna ez zentfeges zvz zent dorothea azzonhnak zeepfeges orchayat. es
 35 jgeen meg farattak volna. es ez zent zvzet az verefeknek evtefebevl jgeen meg eekteleneytetetek volna tellyeffeggel. Az feyedelmnek parancholatyabol esmeg az temlechben vettetek. Azon eyel meg ielenneek iduezeytenk edes iefus az ev zeretev iegyefenek zent do-

ro||thea azzonnak. es tellyesfeggel meg vigazta evtet. Masod napon 255
 ky hozattateek zent dorothea azzon az temlechbevl az feyedelm-
 nek eleyben. es lattateek minden ferehnekevl. Negyedzer vala
 zent dorothea azzon tevkelletes zerelmev istenhez. mert criftulnak
 zerelmeert halalt zenuede. ez kedeg jgeen tevkelletes zerelm. Mert 5
 mykeppen magyerazo jras mongya zent pal mondan. hog tev-
 kelletefb zeretet nynchen sem egy ennel. amely zeretetre az zent
 martyrok ivtottanak. hog az vr istenert meg halanak. Ezenkeppen
 zent dorothea azzon es. halalt zenuede az vr istenert. Mert zent
 dorothea azzonra adateek sentencia. hog az ev zentfeges feye el 10
 vagatneek. Es mykoron az varasnak kevfalanak kyvevle ky vitet-
 neek zent dorothea azzon. Latuan evtet teophilus az orzagnak
 fev jtylev mestere. olyha meg menetuen kere zent dorothea az-
 zont. hog evneky kevdene az ev iegyesenek kertebevl rofakat es
 almakat. Zent dorothea azzon kedeg fogada hog meg kevdly. My- 15
 koron zent dorothea azzon jvtot volna az nyak vago helyre. kere
 az vr istent mendenekert. hog valakyk az ev || kennyanak meg em- 256
 lekevzetyre az ev jnnpeet tyztelneek. vagy az evkennyarol meg
 emlekevznenek. mindenben iduezeytetnenek meg halgattatnanak.
 Es ielesfevl hog zemeremtevl. hamys byntevl meg zabadaytatnanak. 20
 Gyermekek zevlev azzonyallatok kedeg az ev neueet hyuan. az ev
 faydalmakban erezenek hamarfaggal valo fegedelmet. Es mende-
 nek kyk az ev halarol kennyarol meg emlekevznek. halaloknak
 jdeyen nyeryek minden bynekrevl valo tevredelmeffeget es bocha-
 natot. Es jme zozat hallateek menyorzagbol monduan. Yevyel en 25
 valasztottam en jegyefem. mendeneket kyket keertel meg nyerted.
 Zent dorothea azzon kedeg az ev feyet lehayta az nyak vagonak
 elevtte. es jme jeleneek evneky egy gyermek. ky vala barfonyal
 meg evltevtet. Mezeytelen labakkal. es vala zeep fodor haya.
 kynek ev ruhayan valanak aranyas chyllagok. hozuan evkezeben 30
 kofarkaat. harom rofakkal es harom almakkal. Kynek monda zent
 dorothea azzon. kerlek en vram hogy vigyed ezeket az az. az rofa-
 kat es ez almakat ez kofarkaban teophylusnak. Az nyak vago ||
 el vaga zent dorothea azzonnak zentfeges feyet. vr zvletety vtan 257
 keet zaz nyolchuan heet eztendevben. februar hauaban. dyoclecia- 35
 nus es maximianus chazaroknak jdeyeben. Ezen keppen ez zent-
 feges zvz es martir zent dorothea azzon zenuede az martyrom-
 fagot. az ev zerelmes iegyefeert kyt mendenkoron zerete. kevana.

es meg kerefe es meg lele. Teophilus kedeg ez idevben al vala
 az feyedelmnek palotayaban. tahat jme ieleneek teophilusnak ez
 felyeül meg mondot gyermek. kezeben hozuan az kofarkat az
 rofakkal es almakkal. feel fele hyua teophilus es monda neky.
 5 Ez rofakat ez almakkal kevldette teneked az en hvgom dorothea.
 az ev iegyeenek paradichomabol kertebeül. Ezeket monduan ez
 gyermek el énezeek. Teophilus notarius ez nagy chodat latuan.
 meg kereztelkevdeek. es efeek dycheretnek zauara. dycherueen es
 dycheveytueen dorotheanak ifteneet. hogky februar hauaban rofa-
 10 kat es almakat kevldhet kynek akarya. mykoron az nagy hydeg-
 leeg az fevldet annera meg zoreytotta. hog az faak femmynemev
 258 zevldfeggel megnem evltevtetnek. kynek ev neue || aldott legen
 evrekke. Es zerze teophilus igeen zeep dychyretet eneket. vr
 iftennek es zent dorothea azzonnak dychyretyre. ez rofaknak cho-
 15 dayrol. Annak okaert teophilusnak erevfeytefeuel es predykacyo-
 yauul. mynd az tellyes fevld meg fordvla. Latuan ezeket az feye-
 delm. tevbfele kenokkal gyevtre teophilus. hognem zent dorothea
 azzont. Vtolzer az feyedelm teophilus darabontkeent el metel-
 tette. es vettette madaraknak meg enny. Yme azert mely jgeen
 20 chodalatos az vr iften ev zentyben. es dychevfeges az ev felfege-
 ben. O io iefus. O iftennek fya neked dychyret es dychevfeg. Har-
 madzer zolok jmmar az rofay feneflegnek bodogfagarol. Myert
 kedeg az rofa. az ev viragzo zepfegeuel iegyezy az zvzeffeget. es
 az ev piroffagauul iegyezy az martyromfagot. kynek mendenyk
 25 vala zent dorothea azzonban. Ennek okaert erdemlevt rofa kozo-
 ruval meg bodogeytatny es tyzteltetny. Azert kerdetyk. hogha
 zent dorothea azzonnak. meltofagofb az ev bodogfaganak dychev-
 fege. es ha nagyob az ev evrevme menyorzagba az ev zvzeffege-
 revl. hognem az ev martiromfagarol. feleltetyk erre zent thamaf-
 259 nak mondafa zerent. hog az martiromfagnak aureolal|ya meltofaga
 job altalyaban zolual. menden egyeb aureolaknal. Ennek okaert
 zent dorothea azzonnak nagyob evrevme vagyon az martyromfag-
 [rol]nak aureolayarol. Annak okaert mondatyk zent mathe monda-
 fan valo magyerazon. hog az nyolc bodogfagban. mynd az tevb
 35 bodogfagok meg tevkelletnek. hogky illety az martiromokat mon-
 uan. Bodogok kyk evldezeft zenuednek igaffagert. mert evk iften
 fyaynak hyuattatnak. Haymo efmeg vgymond hog az hazas em-
 bernek martiromfaga. felyeül mulya az oly zvzeket kyk nem mar-

tírok. Imennek okaert. Mert az aureola nezy tulaydonchak az viaškodaft es az gyevezedelm vetelt. hog az aureola mondaſſeek jobnak. az ky tartozyk erevſb viaškodaſnak. de az martiromfagnak viaškodaſa erevſb. az zvezſſegnek viaškodaſanal. azert job az martiromfagnak aureolaya. hognem az zvezſſegnek aureolaya. Azert⁵ mykoron zent dorothea azzonnak mynd ez keet aureolak adattanak. gondolyatok mely jgeen nagy az ev bodogſaga. O dychevſeges zvez. O nemes martir. O roſay bodogſaggal fenes zent dorothea azzon. tegedet kerevnk hog az te zerelmes iefus iegyeſednel mel-
toly || eſedevzned my erettevnk. hog agyon mynekevnk malasztot. 260
bekeſſegevt es dychevſegevt. Amen.

Vegeztetyk zent dorothea azzonnak elete zent borlobas eſtyn zombaton. Vrnak zvetety vtan. Ezer. evt zaz. tyzen neegy ezten-
devben. Ezen eztendevben levn az kereztes had. magyar orzagnak evrevk emlekevzety. kyben vezenek ſok nemes vrak az kegyetlen¹⁵
poor hadnagyoknak kegyetlenfegek myat. : —

Kezdetyk zent agota azzonnak elete es marty-
romfaga ez keppen monduan.

Zent agota azzon vala nemes zvz. elmeuel es testeel jgeen
zeep. cathanianak varafaban. az vr iftent mendenkoron tyztely
5 vala menden zentfegben. Quincianus kedeg. ficilianak feyedelme.
mykoron ev volna nemtelen. felveen. fertezetes eletev. es baluany
imadafra adatot. erevkevdyk vala zent agota azzont meg fogny.
Es myert quincianus nemtelen poor vala. ez nemeffet feeli vala
meg fogny. Es myert fertezetes eletev vala. hog az ev zeepfegeuel
10 eltetneek. myert kedeg fesueen vala. hog az ev kazdagfagyt el ra-
261 gadoznaya. es myert baluany jmado vala. hog az balua||nykat
jmattatnaya vele. Azert eleyben hozata quincianus zent agota
azzont. ky mykoron eleyben hozattatot volna. Es quincianus meg
elmerte volna zent agota azzonnak jndulatlan zandokat. ada evtet
15 nemely affrodofia neven parazna azzonyallatnak. es ev kylenc
leanynak. kyk es ezenfele rvt eletet vifelnek vala. hog az ev tanal-
chokkal harmyc napyg az elmeyet meg valtoztatnayak. Es nemy-
koron jgyrnek vala zent agota azzonnak vigaffagofokat. nemykoron
meg jyeztveen fenyegetyk vala kemenfegevkkel. remenlyk vala hog
20 evtet az ev io zandekatvl meg vonhatnayak. Kyknek monda zent
agota azzon. az en elmem az kevzyklan az az cristofon erevfeyte-
tet meg. es cristufban fondaltatot. Az ty igetek zelek. az ty jgye-
rettek essevk. az ty fenyegetestek folyo vizek. kyk akar mely jgeen
vyanak. de az en hazamnak fundamentomat elnem ondhagyak.
25 Zent agota azzon kedeg zomehozuan jutny az martiromfagnak pal-
mayara. naponkeent fyr vala es jmadkozyk vala monduan. Oh enne-
kem. Latuan azert affrodofia zent agota azzont jndulatlan meg ma-
262 radny. monda || quincianusnak. kevnyeben lagyvihatnak meg az
kev. es kevnyeben fordulhatna az vas az onnak lagylagara. hog-

nem mynt ez leannak elmeye meg vontathatneek az kereztyenfeg-
nek jgyekevzetytevl. Tahat quincianus eleyben hozatatta zent
agota azzont. es monda neky. Mynemev tulaydonlagv vagy. nemes
vagy. auagy nem. Kynek monda zent agota azzon. Nem chak
nemes vagyok. de meeg ennek felette. nagy nemes meltosagbely
nemzet vagyok. mykeppen ezt minden en nemzetlegem byzoney-
gya. Kynek monda quincianus. ha nemes vagy. myre mutatod
magadat lenny zolgalo zemelnek erkevlchevddel. ffelele zent agota
azzon. Myert criftusnak zolgalo leanya vagyok. azert mutatom
zolgalonak zemelyet. Monda quincianus. ha nemefnek mondod¹⁰
magadat. mykeppen mondod zolgalonak magadat. ffelele zent
agota azzon. nagy nemesseeg az. kyben criftusnak zolgalatya byzo-
neytatyk meg. Monda quincianus. Valazyad amelyet akarz. auagy
aldozyl az ifteneknek. auagy kevlemb kevlemb kenokkat zenuegy.
Ky||nek zent agota azzon felele. Legyen olyan az te felefege²⁶³
nemev az te azzon iftened venus. es te olyan legy. mynemev az
te iftened jupiter. Tahat quincianus paranchola [evtet] evneky
torkat fel verny monduan. Az byronak bozzvfagara. ne akary
vakmerek zaual pogyokny. ffelele zent agota azzon. chodallak te-
gedet ezes ferfyat. enne bolondfagra ivtottat. hog azokat mongyad²⁰
lenny te iftenydnék. kyknek eleteket nem keuanod hog kevueffe.
sem felefege²¹ sem tenen magad. Es hog mongy teneked bozzv-
lagokat lenny. ha az ev peldayokkal eelz. mert ha iftenek. tahat
iot keuantam teneked. ha kedeg vtaalod az ev tarsoffagokat. tahat
en velem egyet ertez. Monda quincianus. mecchek en ez lok beze-²⁵
dekkel. auagy aldozyl ez ifteneknek. auagy kevlemb kevlemb
kenoknak myatta el vegeztetlek tegedet. ffelele zent agota azzon.
ha ennekem fenye vadakat jgerz. criftusnak neuuet haluan. meg
zeledevlnék. ha ennekem tevzet ach. menyorzagbol ennekem ange-
lok idueffeges harmatot zolgaltatnak. ha en ream sebeket || auagy²⁶⁴
keent vec. vagyon ennalam zent lelek. kynek malaztya mya men-
deneket meg vtaalok. Tahat quincianus paranchola evtet az tevm-
levchben vonny. mert nyluan valo zoual zydaalmazya vala evtet.
Mely tevmlevchben zent agota azzon vigan es dychekevduen me-
gyen vala. es mynthá vendeegfegevkre hyuatot volna. az ev kefal-³⁵
kodafat vr iftennek ayanlya vala. Mafod napon monda neky quin-
cianus. tagadmeg az criftust. es jmagyad az ifteneket. ky mykoron
nem akarya. paranchola evtet quincianus kenzofara fel fezeyteny

es kenzany. Monda zent agota azzon. en ez kenokban azonkeppen
 gyenyervevdm. mykeppen ky jo hyrt hal. auagy ky lagya azt
 kyt reegtevl fogua kevant latny. auagy ky fok keencheket lelt.
 Mert az buza nem tetethetyk az kasban. hanemha az gabonafev
 5 leyend elevzer erevffen meg chepletevt. es pelyvaya valtoztatot.
 Ezenkeppen az en lelkem nem mehetbe paradychomban marty-
 romfagnak palmayaua. hanemha zerelmefen kenzatod az en tef-
 265 temet az kenzokkal. Tahat meg || haraguek quincianus. hagna zent
 agota azzonnak emleyt kenzany. es fok kenzafok vtan el metteny.
 10 Kynek monda zent agota azzon. alnok kegyetlen kemen pogan
 feyedelm nem zegyenletted el metny azzonyallatban azt. melyet
 tenen magad zoptal anyadban. Ennekem belevl en lelkemben egez
 emlevym vadnak. kykbevl eltetem menden en erzekefegymet.
 kyket gyermekfegemtevl fogua vr iftennek zenteltem. Tahat quin-
 15 cianus paranchola evtet az tevmlevchben be rekeztény. meg tylt-
 uan ev hozya bemenny oruofokat. es hog fenkytevl evneky ne
 adatneek kenyer auagy vyz. Es jme efelenek jdeyen. jevue zent
 agota azzonhoz az tevmlevchben nemely veen. kynek elette iev
 vala zevuetnek vifelev gyermek. hozuan ev vele ez veen kevlemb
 20 kevlemb oruoffagokat. es monda zent agota azzonnak. Iolleh
 hog ez bolond feyedelm tegedet kenokkal gyevtre. demaga te jnkab
 gyevtred evtet az te feleletyddel. Es iolleh hog ev kenza az em-
 levydet. demaga az ev bevelkevdesfe keserevfegre fordeytatyk. Es
 266 myert en ot valek mykoron kenzatol || vala. latam hog az te em-
 25 levd egeffegnek meg gyogyvlasat vehety. kynek monda zent agota
 azzon. Telfy oruoffagot az en teftemnek foha nem attam. es rut-
 lag hog amytt enne jdeyg meg tartottam. es mast el vezeffem.
 Monda neky az veen. leanyom en kereztyen vagyok. ne zemerme-
 kegyel en tevlm. kynek felele zent agota azzon. honneet zemerme-
 30 kevdhetnem. mykoron te legy jgeen veen. en kedeg [vgy] oly jgeen
 kegyetlenevl zaggattattam. hog fenky en tevlm gyenyervefleg
 nem vehet. de halat adok teneked vram es atyam. mert meltoltat-
 tal en rolam zorgalmatoffagot vifelned. Kynek monda az veen. myert
 nem hagyod hog meg gyogyehatlak(?) tegedet. ffelele zent agota
 35 azzon. azert nem hagyom. mert vagyom en nekem vram iesus
 cristus. ky chak igeuel gyogeyt mendeneket. es bezeddel mende-
 neket meg epeyt. ev ha akarya legottan meg gyogeythat engemet.
 Tahat mofululvan az veen monda. en es ev apostola vagyok. es ev

bochatot engemet te hozyad. es ev neuben tugyad magadat meg
gyogyvlnak lenny. Ezeket monduan legottan zent peter apostol
el ene||zeek. Es le teryezkevdveen az fevldevn zent agota azzon. ²⁶⁷
halat aduan. lele evmagat menden felevl meg gyogyvlnak. es ev
emleyt meg adatuan ev melyenek. Azert mykoron az velagoffag-⁵
nak nagy voltabol. az tevmleve evryzevk meg jyeduen el futottak-
volna. es az tevmlevchet nytua hattak volna. Keryk vala neme-
lyek zent agota azzont. hog el menne az tevmlevchbevl. Monda
zent agota azzon. tauol legen en tevem hog en el fuffak. es az be-
keffegnek coronayat el vezeffem. es az tevmleve evryzevket nyo-¹⁰
morufagban hagyam. Negy napoknak vtanna monda quincianus
zent agota azzonnak. hog az ifteneket jmadnaya. hog nehezeb ke-
nokat ne zenuegyen. Kynek monda zent agota azzon. atte jgeyd
bolondok es hytok. az egeket meg ferteztetyk es alnokok. The ne-
uolyas es ertelm nekevl valo. mykeppen akarad hog en az kevue-¹⁵
ket jmagyam. Es menyeknek ifteneet el hagyam. ky engemet
[teremtet] meg gyogyeytot. Monda quincianus. kychoda gyogyeytot
meg tegedet. ffelele || zent agota azzon. Criftus elev iftennek. fya ²⁶⁸
gyogyeytot meg engemet. Monda quincianus. esmeg criftuft mered
nevezned. melyet en nem akarok hallanom. Monda zent agota ²⁰
azzon. myg en elek. criftuft zyvemmel es ayakaymmal hyvom.
Monda quincianus. maydan meg latod ha criftus tegedet meg gyo-
gyeyt. es paranchola ez kegyetlen feyedelm cherepeket meg tevr-
deluen el hynteny. es az cherepek ala hagyta eleuen zenet tenny.
es hagyta ez tevzes cherepeken. zent agota azzont mezeytelen ²⁵
teftel hengergetny. Mykoron ez nemes zent zvzet ezenkeppen ken-
zanayak. Ime levn nagy fevld jndulas. Mely fevld jndulas mynd
az telyes varaft vgy vere evzue. hogy egy reze le efeek. es quincia-
nufnak keet tanalchofyt meg evle. Es mynd az neep quincianufhoz
futa kyaltuan. hog ez fevld jndulaft zenuedneyek. Zent agota azzon-³⁰
nak hamyffan valo kenzafaert. Tahat quincianus az fevld indu-
lafnak felelmeert es. az nepnek feltamadasanak felelmeert. hagyta
zent agota azzont esmeg az tevmlechben be vyny. Mely || tevm- ²⁶⁹
lechben zent agota azzon ezenkeppen jmadkozeek monduan. Vram
iefus criftus. ky engemet teremtetee. es en gyermekfegetmtevl ³⁵
fogua meg evryzteel. ky az en testemet fertezeteffegtevl meg tar-
tottad. es en tevem ez velagnak zerelmeert el vetted. Es ky en
velem meg gyevzettet ez nagy kenokat. es ez kenokban attad en-

nekem bekeffegnek jozagat. Vegyed el en zerelmes iftenem en edes
 iegyesem io iefus az en lelket. Es parancholyad jutny az en
 lelket. az te irgalmaffagodra. Ezeket mykoron jmaduan mon-
 dotta volna zent agota azzon. nagy zoual ky bochata az ev bodog
 5 lelkeet. Vr zvletety vtan keet zaz evtuen harom eztendevben.
 decius chazar ideyeben. Mykoron kedeg az kereztyenek zent
 agota azzonnak testeet nemes kenetekkel kenneek. es az kopor-
 foban teneek. Ime nemevnemev iffyv felmes ruhaban evltevzuen.
 tevb hognem zaz zepfeges es meg ekefevlt. es feyerben evltezet
 10 ferfyakkal be ievue zent agota azzon testehez. kyk az fevlden
 270 ez elevt soha nem || lattattanak vala. Es ez iffyv tevn egy maruan
 kev tablat zent agota azzon feyehez. es evmaga mendeneknek
 zemey elevl el enezeek. Vala kedeg iruan az tablan ez. Mentem
 sanctam. az az. zent elmeet. akarat zerent valo. iftennek tyztes-
 15 fegeet. es az tartomannak meg zabadulafat. ky ezenkeppen erte-
 tyk. Zent elmeye volt. akaratya zerent atta ev magat az kenokra.
 iftennek tyztesfeget adot iftennek. es az tartomannak zabadulaft
 tevt. Mykoron ez chodak el hyrhettek volna. kezdek tyztelny az
 fydok es poganok zent agota azzonnak koporfoyat. Quincianus ke-
 20 deg mykoron elmene zent agota azzonnak kazdagfagyt meg tuda-
 kozny. keet louak nagy nyereyteft tevnek evnen kevztevk. az egyk
 lo nagy kegyetlen harapast tevn quincianofon. es az malyk vgy
 ruga ev labaual. hogy elbe efeek az vyzben. vgyhog soha az teste
 megnem leleteek. Egy eztendev kedeg el muluan. zent agota
 25 azzonnak halala napyan. nemely nagy hegy az varafnak mellette
 271 meg hafada. es ky jevue || ev belevle nagy lang. Mely lang my-
 keppen nagy hertelenfeggel valo folyo vyz le zaluan. Es az
 kevuket es az fevldet meg oluaztuan. az varafra nagy hertelen
 fyteffel jev vala. Tahat poganoknak nagy fokaffaga az hegyrevl
 30 le zaluan. es futuan zent agota azzon koporfoyahoz. Az velomot
 kyuel be vala fevduen zent agota azzon koporfoya el ragadak. es
 allatak az tevznek langya ellen. Es legottan az tevz meg alla.
 Zent agota azzon halala napyan. es touabba semmykeppen nem
 mene az tevz. Vgy mond zent ambrus az prefacioba zent agota
 35 azzonrol monduan. O bodog es nemes zvz. ky erdemlette vr
 iftennek dychyretyert. ez hyv martyrnak ev vereet meg fene-
 leyteny. O nemes es dychevfezes zvz. ky ez keet ekeffeggel

velagofottal. ky az kemeny kenok kevzevt. choda tetelekkel
mendeneknek nagy feyedelmek. Es ifteny tytok[kal]nak fegeyt-
fegeuel feneluen. erdemlet zent peter apoftolnak latogatafaual
meg gyogeyttatny. vegeztetyk zent agotha azzonnak elete ken-
nya es meltoffagos halala. : — ||

272 Kezdetyk dychevfeges zent Iuliana azzonnak
zentfeges elete monduan.

Zent juliana azzon. mykoron iegyztetet volna evlogios feyedelmnek. Es mykoron zent iuliana azzon semmykeppen nem
5 akarna menny ez feyedelmhez kevlemben. hanemha cristusnak
hytyt fel venneye. paranchola zent iuliana azzont az ev atya meg
foztany. es jgeen kemenyen verny. es az feyedelmnek meg adny.
Monda az feyedelm zent iuliana azzonnak. en edeffeges julianam.
myre meuetteel meg engemet illyen igyen. hog en hozyam nem
10 akarz ievned. kynek monda zent iuliana azzon. ha te jmadandod
az en iftenemet. tahat engedek teneked. ha kedeg nem jmadandod
az en iftenemet. soha nem leez en vram. kynek monda az feye-
delm. En azzonyom en ezt nem tehetem mert az chazar el vetet-
nee az en feyemet. kynek monda zent iuliana azzon. ha te illyen
15 jgeen feled az halando chazart. mykeppen akarod azt. hog en ne
felyem az halaltalan chazart. Azert valamyt akarz azt tegyed.
273 mert engemet || megnem chalhacz. Tahat az feyedelm paranchola
zent iuliana azzont jgeen nehezen verny vezzevkkal. es feel nap
eftyg hayanal fogua feel akasztuan fyggeny. es oluaztot onnot ev
20 feyere evtteny. Mely kenok mykoron neky semmyt nem artottak
volna. az feyedelm zent iuliana azzont lanchokkal meg kevtevezze.
es tevmlevchben be rekezte. Mykoron zent iuliana azzon volna az
tevmlevchben. ev hozya jevue pokolbely erdeg monduan. juliana
en vagyok vrnak angela. ky engemet te hozyad bochatot. azert
25 hog en tegedet intenelek. hog aldozzal az ifteneknek. hog il fokayg
ne kenzaffal. es il gonoz halalal megne haly. Tahat zent iuliana
azzon fyruan jmada az vr iftent monduan. En vram iften. ne hagy
en nekem el veznem. de mutassad meg en nekem. kychoda ez ky
ennekem illyeneket tanalchoz. Es zozat levn zent iuliana azzon-

hoz. hog meg fognaya azt ky neky zol. es kezereyteneye evmagat
 hog meg vallanaya ky volna ev. Mykoron meg fokta volna evtet
 zent iuliana || azzon. es meg kerte volna hogky volna. Meg monda **274**
 hog ev evrdeg volna. es hog evtet az ev atya azert bochatta volna
 hog evtet meg chalnaya. kynek monda zent iuliana azzon. es ky-
 choda az te atyad. ffelele az erdeg. hog belzebvb az ev atya. hogky
 mynket minden gonozokra jgazgat. Es jgeen kemenyen veretet
 mynket belzebvb. valamenyzer meg gyevezetevnk az kereztyenek-
 tevl. Es annak okaert joltudom en. hog en gonozomra jevttem
 jde. mert tegedet meg nem gyevzhételek. Egyeb dolgok kevzevt ¹⁰
 az erdeg ezek valla meg. es monda hog mentevl jnkab akoron
 tauoznak el az erdegevk az kereztyenektevl. mykoron vronk iefus
 cristufnak zent teste aldoztatyk az myfen. es mykoron jmadfagok
 es predicacyok leznek. Tahat zent iuliana azzon az erdegnek ke-
 zeet hatamege kevtevez. es evmagat fevldre le vete. es jgeen erevf- ¹⁵
 fen vere zent iuliana azzon az erdeget az lanchal kyuel vala meg
 kevtevezuen ez zent zvz. Az erdeg kedeg kyaltuan kery uala mond-
 uan. en azzonyom [ne akary en rolam meuetevt tenned touabba.] ||
 iuliana. irgalmaz ennekem. Tahat az feyedelm paranchola zent **275**
 iuliana azzont ky hozny az temlechbevl. es ky jevuen zent juliana ²⁰
 azzon az temlechbevl. vonzya vala ev vtanna az erdeget meg
 kevtevtetuen. Az erdeg kedeg kery vala zent iuliana azzont
 monduan. en azzonyom ne akary touabba en rolam meuetest ten-
 ned. Mert jmmar touabba en fenkyt megnem gyevzhetek. az ke-
 reztyenek irgalmasoknak mondatnak. es te en velem femmy irgal- ²⁵
 maffagot nem teez. Ezenkeppen zent iuliana azzon az erdeget
 mynd az tellyes pyachon vona. es ennek vtanna vete az erdeget
 egy nagy zernyev farban. Mykoron zent iuliana azzon jutot volna
 az feyedelmnek eleyben. Zent iuliana azzon ky teryezteteek ne-
 mely kereken. annera hog minden ev tetemy meg tevrettek vala ³⁰
 mynd ev veleenek ky jevueseyglen. Vrnak angela kedeg az kereket
 mynd el tevre femmye teue. es zent iuliana azzont azon horaban
 meg gyogyeta. kyt latuan azok kyk ot ielen valanak. hynek cris-
 tufban. Es legottan meg evletenek evt zaz ferfyak. es zaz har||myc **276**
 azzonyallatok. Ennek vtanna mykoron zent iuliana azzon bochat- ³⁵
 tatot volna nemely fazekba. ky vala oluaztot onnal tellyes. de az
 oluaztot on levn olyan mykeppen egy jgeen zepen meg elegyetet
 ferdev. Tahat az feyedelm meg atkoza az ev iftenyt. kyk egy

leant megnem gyevzhetnek. ky evneky enne fok bozzvlagot tezen.
Tahat az feyedelm hagua zent iuliana azzonnak nyakat vagny. ky
mykoron vitetneek az nyak vagaфра. az erdeg melyet zent iuliana
azzon vert vala az tevmlecben ot ielenven. egy ifyvnaк kepeben.
5 kezde kyaltany monduan. Ne akaryatok evneky engedny. mert az
ty iftenteket bozzonta. es engemet ez eyel jgeen nehezen vere.
azert agyatok meg neky amyt erdemlet. Ez bezedekre mykoron
zent iuliana azzon ev zemeyt keueffe fel emelte volna. hog latnaya
ky volna ky illyeneket volna. Az erdeg ezt latuan el futa kyaltuan
10 monda. Iay. jay. ennekem neuolyafnak. mert azt hyzem. hog en-
277 gemet meg akar fogny es kevtevyzny. Azert mykoron zent iuliana
azzonnak nyakat vagtak volna. az feyedelm hayon menuen az ten-
geren. es nagy veez zeel tamada. harmyc neegy ferfyakkal be me-
revle az tengerben. Ezeknek ev tefteket mykoron az tenger ky
15 vetette volna. Vadaktol es madaraktvl meg emeztetenek. Vegezte-
tyk zent iuliana azzonnak zentfeges elete.: —

Kezdetyk zent potenciana azzon elete.

Vgy mond zent agoſton. zvznek jnnepen. predycallando az
zvzeſſeg. Erre ſegehen mynket criſtus zvznek fya. es zvzeknek
iegyeſe. Zvzey mehbevl zvletet teſt zerent. Zvzey hazaffaggal zer-
kezet lelek zerent. Azert mykoron kevzenſegés anya zent egyhaz 5
zvz legyen. mykeppen zent pal apoſtol mongya. Mynemev nagy
tyzteſſegre meltok az oly tagok. kyk azt evryzyk ev teſtekben. me-
lyet anya zent egyhaz evryzet tellyeſſegel hytben. az az. az zvzeſ-
ſeget. Azert az teſtnek ſemmynemev nemzeſe. nem haſonlathatyk
az zent zvzeſſeghez. meg chak az teſtnek zvzeſſegehez es. Menye- 10
tek el azert. || zent gyermekek. es iſtennek leany. menyeyek es nem 278
hazaſvltak. Menyetek el es jaryatok mynd vegyg az zent zvzeſſeg-
ben. dychyryetek edeſben azt. melyet gyakran gondoltok. Ré-
menkevgyetek bodogban abban. kynek alhatatoſban zolgaltok.
Zereſſetek geryedeteſben azt. kynek kellemeteſſevk vattok jgye- 15
kezteteſben. Ez illyen fele zent zvzeknek zama kezzevl es tar-
toſſagy kezzevl vala bodogſagos zvz. zent potenciana azzon. ky
vala romay. es nagy nemeſſeges nemzetbely. prudens ſenatornak
zent peter apoſtol taneytuanyanak leanya. es zent praxedis azzon-
nak huga vagy evcche. Ev anyanak vala neue ſabynella. Az ev 20
atya prudens. taneyta zent potenciana azzont. kereztyenſegnek
menden zerzeteſſegere. es hagyá evtet criſtusnak zvzeſſegben. Az
ev atyanak halala vtan zent potenciana azzon neuekevdeek irgal-
maſſagnak menden myelkevdeyben. Vgy hog eyel es nappal zev-
netlen mynd ev [hozza] hazabelyekkel evzue. zolgal vala az vr 25
iſtennek jmmofokban es jmadſagokban. Es az iſteny dychyryetek-
ben rezefeſt vala. auagy || egyefeſt vala zent potenciana azzonual. 279
bodogſagos pius papa. Azert mykoron volna kereztyeneknek nagy
haborgataſſa. es az poganoktvl naponkent fok kereztyenek evlet-

nenek meg. Zent potenciana azzon az ev evcheuel zent praxedis
 azzonual. eyel az zent martyroknak testeket eltemetyk vala. Es
 zent pius papaua. az ev jinnepeket illic vala. Mykoron az kerez-
 tyeneknek evldevzefek il nagyon forrana. ezen jdevben zent po-
 5 tenciana azzon menden ev evrekfegeet zegenyeknek zvkfegevkre.
 es az ev neuolyafagoknak fel emelefere kevlte oztogata. El jevue
 azert az jdev. mely jdevben az menden ioknak meg fyzetevytevl
 kellene venny az io myelkevdetevknek dychevleges dymevlchet.
 Azert ez felyevl meg mondot jo myelkevdetekert es egyebekert es.
 10 kyket tevn ez zent zvz vr iftenert. Yvnius havanak tyzen negyed
 napyan. bodogul repevle criftusfhoz. Es teteteek az ev bodog teste.
 az ev bodog atyanak bodog prudenfnek mellette. priscilla neveu
 cymteryomban. Salaria neveu vton. kynek mellette ez vtan temet-
 280 teteek zent praxedis azzon es. || Maftan kedeg vigadnak az men-
 15 nyey bodogfagban mynd evrekkevl evrekke. Vgy mond zent agof-
 ton. Az vr iftenneel meeg az gyarlo leany termezet es vitezkevdyk.
 Mert fok leanyok. ferfyvy lelekkel viteffegvt tevttenek. Ezenkep-
 pen tevn zent potenciana azzon. ky az ev lelky ereueel meg gyev-
 zev ez velagot. ev testet. es pokolbely evrde[gnek]gevt. Vgy mond
 20 zent agofton. Menyetek el iftennek zent gyermekey es leanyok. fuf-
 fatok vegyg meg maraduan. Ty agyektok meg evuedevzuen. es
 zevuetnektevk meg gyohtuan varyatok az vr iftent zvzek. Mongya-
 tok vy eneket az artatlan barannak menyekvzevere. Oly eneket.
 kyt fenky nem mondhat. hanem chak zenteknek tyzenkeet ezere.
 25 zeplevtelen zvzeffegnek kyntornaloy. Es myert dychevleges zent
 potenciana azzon te rolad. es mynd az zent zvzekrejl jrt zent ia-
 nos. hog az artatlan barant fenky nem kevuethety. vala houa
 megyen. hanem chak ty zvzek. houa aleygyvk hog megyen ez ba-
 ran. houa fenkynek evtet nem kel kevuethety. fe merye fenky kevu-
 281 uethety. hanem chak ty zvzek. Houakel kevuethety az || barant.
 hanem chak criftusbol criftusban. Criftus vtan. criftus myat.
 criftusfert. Az zvzeknek tulaydon evrevme. criftuffe. Mert egye-
 beknek vadnak egyebh evrevmey. de fenkynek illyeten. Mennye-
 tek el zvzek. kevuethetek az artatlan barant. mert az barannak
 35 ev teste es. byzonual zvz. Kevuethetek az barant. vegyg tart-
 uan az zvzeffegvt kyt foggattatok. Tegyetek geryedetevfleg-
 gel az jot. amyt tehettek. hog az zvzeffegnek jaua elne vez-
 zen. Mykoron femmy oly yot nem tehettek. hog kyuel az el vezet

zvezsefeg meg teryen. Kevueffetek zvezek az artatlan barant. vala
 houa megyen. de az alazatos baranhoz. alazatoffon iarulyatok hog
 elne effetek. Ky kedeg feel el efny. kerye es mongya. Ne jeyven
 ennekem keueffegnek laba. Azert iaryatok az keueffegnek vtat.
 alazatoffagnak labaua. Az ioba vegyg marado zvezek. agyak nek-
 5 tevk joba meg maradafnak peldayat. Az bynben el efetv bynefek.
 beueytky az ty byntevl valo felelmetevket. Azt zereffetek. azert
 hog kevueffetevk. Azt fyrassatok. hogne fyratok. Ne leleffEEK ty
 bennetek || nem iamborfagnak zyne auagy orchaya. Ne leleffEEK 282
 tybennetek budoso zem. ne zabolatlan nyelv. Ne leleffEEK ty ben-
 10 netek auagy ty kevztetevk parazna hahotalas. ne zemeremtelen
 rut pakocha. Ne leleffEEK oly evltevzet ky zvezhez nem illic. ne lelef-
 feek keuey iaras. de zereffetek tellyes zyuel. embereknek fyay
 felet zeep abrazt. Nezzetevk zvezek. az ty zerevtevknek zepsegeet.
 Gondolyatok azt. ky egyenlev atya iftenhez. Ky engedelmes az 15
 anya zvez marianak. Gondolyatok azt ky menyekben vrankodyk. es
 fevldevn zolgalt. Gondolyatok azt. ky mendeneket teremtevt. es ev
 embersege zerent. teremtetevt mendenek kevzevt. Nezzetek zvezek az
 kereztfan fyggevnék lebeyt. es az fel tamatnak meg dychevfevt.
 lebeyt. az meg valtonak iutalmat. Azert zegezteffEEK be tellyeffeg-
 20 gel az ty zyuetekben az criftus zent potenciana azzonual evzue.
 ky ty ertetek fel zegeztetEEK az magas zent kereztfan. : —

Kezdetyk dychevfeges zent Ilona azzonrol ygen
zeep tanufag hog ky vala romay nagyfagos cha-
zarne azzony. ||

- 283 Az evzuegyeket tyztelyed. kyk byzonual evzuegyek. Ezeket
5 zent pal apostol mongya thymoteufhoz irt elfev kevnnyuenek evted
rezeben. Az zent evzuegyek meltan tyztelendevk anya zent egy-
hazban. es vr iftentevl kyvalt keppen aldottak es valasztottak. Mert
nem kyfded lelky jozag. fevt nagy lelky iozag az evzuegyfeget iol
tartany. Azert mongya zent ambrus. hog kevzel valo modon. nem
10 kyffeb lelky iozag az hazaffagtyl valo zenuedeas evzuegyfegben.
kyt neha gyenyervekvtet vala. mykeppen az hazaffagnak gyenye-
revfeget [meg tagadnya.] nem tudnya. Mert kevnnyeb az zvzeffeg
tartas az oly testben. ky testnek gyenyerevfegeet nem tutta. Az
evzuegyfeg kedeg zorgalmatosb. az az. tevb keferteteket zenued.
15 azert hog az el multakrol meg emlekevzyk. Annak okaert nyluan
vagyori hog az evzuegyfegbely tyztasag nagy lelky jozag. jgeen
tyztelendev es dychyretes. es iftentevl kyualt keppen valo malasztal
es vegezetre dychevfeggel meg aldando testnek illyen nagy vyaf-
kodafaert. Ezen keppen tyztelendev es dychyrendev mynden ||
284 emberektevl bodogfagos zent ilona azzon. kynek anya zent egyhaz
ez may napon jnnepet tezen nagy tyztteffeguel. ky az ev evzuegy-
fegeben valo tyztasaga myat es zentsege myat az vr iftentevl nagy
malasztot es dychevfeget nyere. Annak okaert. ez dychevfeges zent
ilona azzonnak tyztteffegere. Veteffenek ez felyevl meg mondot
25 jgeek my tanolfagonkra es epevleteynkre. monduan. Az evzuegye-
ket tyztelyed. kyk byzonuan evzuegyek. Es bezedeg auagy jgeek
zerent lezen harom tanolfagonk. Zent ilona azzon tyztteffegere ez
mastany predicacyoban.: —

Elfev tanolfagonk lezen az evzuegyfegnek tyztelendev allapagyarvl. holot az mongya. Az evzuegyeket tyztelyed.

Mafod tanolfagonk lezen. az zentfegnek byzonfagos jegyerevl. holot az mongya kyk byzonual vadnak.

Harmad tanolfagonk lezen. az tyztafagnak erdemenek dychyretyrevl. holot azt mongya. evzuegyek.

Mondam. hog elfev tanolfagonk lezen az evzuegyfegnek tyztelendev allapatyarol. || Ez jgeek melle vadnak nemely keerde-²⁸⁵ fevk my tanolfagonknak okaert. Elfev keerdees ez. Az evzuegyeknek mynemev tyzteffeget kel zeretnyek. Erre feleltetyk ezenekppen.¹⁰ hog három fele tyzteffeg vagyon. Az elfev tyzteffeg. ez velagy tyzteffeg. Mafod tyzteffeg az ifteny abraznak tyzteffege. harmad tyzteffeg. az menyey tyzteffeg. Az elfev tyzteffeg az az. ez velagy tyzteffeg. meg vtalando menden kereztyen embertevl. Mert ez velagy tyzteffeg hytfagos. es lelky dymevlc nekevl mulyk el. Mykeppen meg¹⁵ ielenteteek nagy alexanderben. Nero chazarban. es ezekhez hafonlatofokban. kyk evrekke karhozanak. Es az nagy tyzteffegrevl. jutanak pokolbely nagy zegyenfegre. azert hog ev nalok jgaz hyt es byzon zeretet nem volt ev eelteken. es hog ev tevek byneket nem tauoztattak el. Illenekrevl irattatyk bevlc kevyuenek evtevd²⁰ rezeben. hog pokolban haborkattatnak rettenetes felelmel. penitenciat tartuan es monduan. Myt haznalt nekevnk az keuelfeg. auagy myt hozot nekevnk kazdaglagokrol valo magonk hanyafa. Mynd elmulanak || mykeppen arneek. Elmeg ez velagy tyzteffegnek chak²⁸⁶ hevfagos. de es pokolbely kenoknak meg bevevtyevye. bevlchnek²⁵ ez mondafa zerent. Az hatalmafok hatalmafon zenuednek kenokat. Zent ianos es vgy mond latafarvl valo kevyuenek tyzenhated rezeben. Menere dychekevdevt az gyenyerrevfegevkben. anneet agyatok neky az kenokban. : —

Mafod tyzteffeg. az ifteny abraznak tyzteffege. Ez fele tyz-³⁰ teffeg nagy zorgalmatofaggal meg tartando. hog el ne vezzevn. Ezrevl vgy mond dauid propheta az foltarban. Ember mykoron volna tyzteffegben. megnem erte. hafonlateek az oktalan barmokhoz. es levn hafonlatos ev hozyayok. bevnnek myatta. Azert mongya ricardus mester. sem egy tyzteffeg nagyob. sem mynemev³⁵ ekeffeg chodalatofb mynt lenny embernek iftennek kepere es hafonlatofagara. Azert ez tyzteffeget jgeen kel es zeretettel evryznevnk. Mert mykeppen az nemes bevlc ember. az oly leuelet auagy

bullat nagy zerelmel evryzy. Mely leuelnek myatta nyerhet egy varat
vagy egy tartomant. Ezenkeppen kel mynekevnk es evryznevnk. my
287 lelkevnkben meg irot || iften kepeet abrazat. kynek myatta meg nyer-
yevk menyeknek orzagat. de ha kerdeneed mykeppen kel embernek
5 meg tartany az ev lelkenek tyzteffegeet. az ev tyztelendev allapat-
yaban. Tugyad hog harom keppen kel meg tartany. Elevzer ezen-
keppen. hog az leleknek adasseek az vralkodas az testen. Mert my-
keppen nagy zemerem. az zolgalo leannak azzonkodny ev azzo-
nyan. Ezenkeppen nagy zemerem. az testnek vralkodny az lelken.
10 vgy mond zent bernald. Az leleknek kel vralkodny. mykeppen
nemefbnek. Az testnek zolgalny kel. mykeppen zolgalo leannak.
mert zolgalatra adatot az test. az leleknek. Masodzer kel az lelket
meg tartany. evtet meg evryzuen byneknek ganeatvl. Mert mykep-
pen az kyralnak nagy zemerem volna ha te az kyralnak orchayara
15 bydevs ganeet hagytanal. es meg ferteztetned. Ezenkeppen nagy
tyzteleetlenfeget teez az te lelkednek. mykoron az te lelkedet by-
nekkal meg ferteztetevd. Azert mongya lyrak fya iefus. fiam egy-
gyevgyevfegben zeledfegben tarchad az az. evryzyed az te lelkedet.
288 es agy evneky ev erdeme zérent valo tyzteffegevt. || az az. az ifteny
20 abraznak meltofaga zerent. Elmeg vgy mond. Az ev lelkeben veet-
kevzevt. kychoda jgazygya meg. Az az ky nyluan valo bynekkal
meg ferteztety ev lelkeet. ky aleygya jgaznak. Es kychoda tyzte-
feyty. az az. ky aleygya tyzteffegre meltonak. az ev lelkeet tyztef-
feleneytevt. Az az. ky az ev lelkeet nyluan valo bynekkal meg fer-
25 teztety es meg zegyeneyty. es ev tevre el vezy dychevfeegnék coro-
nayat. Ez illyen ember nem melto iftentevl tyzteltetny. Harmadzer
kel az lelket meg tartany. evneky zeep alkoholmas evltevzetevt
zerelmel zerzeny. Mert jgeen nagy zemerevm az kyral leanyanak
mezeytelen jarny. Ezenkeppen nem illie az leleknek mezeyte-
30 len lenny. de kel az leleknek lenny meg ekefevltnek lelky ioza-
gokkal. Mert az lelek az felfeges kyralnak leanya. az az. az vr
iftennek. Es valaky az lelket meg fozgya. az meg gyevtretyk. Es
valaky az lelket meg ekefeyty. az meg iutalmaztatyk. Azert mon-
gya zent ianos latafaryl valo kevyuenek tyzenhatod rezeben
35 monduan. bodog ember ky vigyaz es meg evryzy ev ruhayat. hog
289 mezeytelen ne iar||yon. de jay az mastany kereztyenek jnkab gon-
dolnak az zolgalo leannak evltevzetyevl ekeffegerevl. az az. az
testnek ekeffegerevl. hognem az leleknek ekeffegerevl. Azert mon-

gya zent agofton. Annera elhatalmazot emberekben az elmenek vakfaga. hog menden iokat es tyztakat akar vallany. az ev lelke-
tevl meg valua. Elmeg vgy mond zent agofton. O embery allat.
mychoda ez hog femmykeppen femmynemev gonozt nem akarz
vallanod. Nem akarz gonoz felefeget. nem akarz gonoz fyat leant. 5
nem akarz gonoz zolgat. nem akarz gonoz ruhat evltevzetet. Vtol-
zer meeg chak gonoz kapchat fem akarz. Oh iay demaga veetkez-
uen akarz vallanod gonoz lelket. kerlek azert tegedet vuffed felyeb
tarchad felyeb az te lelkedet. az te kabchadnal. : —

Harmad tyzteffeg mondatyk menyey tyzteffegnek. es ez illyen 10
tyzteffeg. nagy keuanfaggal keresevend. Mykeppen ez zentfeges
zent ilona azzon kerese az menyey tyzteffeget. kyert menden ez
valagy kazdaglagokat meg vta. Azert enekly anya zent egyhaz
zent Ilona azzonnak kepeben || ev dychyretyre monduan. Ez ve- 290
lagnak orzagat es menden ev ekeffeget meg vta. en vram iefus 15
criftusnak zerelmeert. Melyet lattam hytem mya. melyet zerettem-
kyben hyttem. mellyet zerettem. Azert zeretev atyamfyay my. es
kereffevk az menyey tyzteffeget. ez zentfeges zent ilona azzonnak
peldaya zerent. Mert ez dychevleges zent ilona azzon nagy zerel-
mel kerese az byzon hytnek esmeretyt. kynek myatta meg lelhet- 20
neye az menyey tyzteffeget. Kyrevl vgy oluastatyk hog mykoron
az kereztyen hytet meg esmerte volna. zent filuefter papanak.
disputacioyanak gevzedelm vetele myat. legottan meg kereztel-
kevdek evt ezer emberekkel. Es meg gyvluan criftusnak kennya-
nak zerelmeben. az zent kereztfat nagy zerelmes zorgalmatoffaggal 25
meg kereseu meg lele. Mely zent kereztfanak meg lelese myat.
ez zentfeges zent ilona azzon kerese es lele maganak mynd me-
nyen mynd fevldevn veghetetlen nagy fok tyzteffegetket es erde-
meket mynden zenteknek kevzevte. Ez levn az zent kereztfa. ky
meg tevre pokolbely evrdevgnek ereyet. kyrevl vgy mond zent 30
agofton. hog || valahol az zent kerezt elevl menend hyttel es ifteny 291
felelmel. ot az ellenseg nem arthat. Ez az meltofagos zent kereztfa.
ky az gonoz keuanfagot es gonoz gondolatot el evz. Ez az zent ke-
reztfa. ky embert [hog] hoz alazatoffagra. Mert az kereztfanak halala.
vala zevrnyevleges halal. Es criftus ezt valazta maganak. hog my- 35
nekevnk adnaya alazatoffagnak peldayat. Vgy mond zent agofton.
Ime vagyon mynekevnk alazatoffagnak peldaya. keuflegnek
oruoffaga. O azert myt dagachfel ember vagy myt keuelykevdevl.

O meg holt beer. myt gondolz. O meg dohofvlt genyetfeeg. myt keuanz. Az te feyedelmed criftus alazatos. es te keuely vagy. Az fev [keuely] alazatos az az criftus. es tag keuely. tauol legyen ez. Ez fele es ezhez hafonlatos tyztettegevket lele maganak zent Ilona
 5 azzon ez zent kereztnek myatta. minden zenteknek felette. Azert tyztelendev ez zentfeges zent ilona azzon minden emberektevl. Mert mynekevnk nagy fok iokat lele ez zent kereztfanak meg lelese myat. : —

Mafod kerdees ez. hog io lelkeknek es zent lelkeknek my-
 292 keppen kel kerezny az || es mykeppen kereftethetyk ez menyey tyztteffeg. Erre feleltetyk leo papanak mondafa zerent monduan. Chodalkozonk hog ha ember ez velagy tyztteffegre nem iuthat. mukanak erdeme nekevl. Nagyal ereviben ember az menyey tyztteffegre nem iuthat. mukanak erdeme nekevl, Annak okaert ezevnk-
 15 ben kel vennevnk. hog mykeppen ez velagy tyztteffegvk kereftetnek fok modokon. Ezenkeppen lelek zerent. az menyey tyztteffegvk kereftetnek fok modokon. Ez velagy tyztteffeg elevzer kereftetyk nemykoron. erevs hatalmassagnak es iozagnak myatta. es ellenfegevknek meg gyevezese myat. mykeppen az nyluan vagon vitezekhben es
 20 feyedelmekben. Ezenkeppen lelek zerent. kereftetyk az menyey tyztteffeg. ez velagnak. tettevknek es evrdevgnek meg gyevezese myat. Mert ezek amy ellenfegynek. kyknek ellene kel vyaskodnonk. Azert mongya zent bernald. Valamenezzer meg gyevezed. annezer koronaztatol. Zent pal es vgy mond. Senky nem coronaztatyk. hanem ha
 25 ereviben tevruenzerent keshalkodandyk. Mafodzer mykoron kereftetyk ez velagy tyztteffeg. jo zolgalatnak gyorsafaga myat. || Mykeppen nyluan vagon ez. az kyrálnak zolgayban. Ezenkeppen lelek zerent. kereftetyk az menyey tyztteffeg. criftusnak gyors zolgalatya myat. Kyrevl vgy mond jduezeytevnk iefus. Zent janos irtameg
 293 kevnnyuenek tyzenkettevd rezeben monduan. Ha valaky ennekem zolgaland. meg tyztefeyty evtet en atyam ky menyekben vagon. Harmadzer nemykoron kereftetyk ez velagy tyztteffeg. fenes bevlcheffegnek myatta. Mykeppen ez nyluan vagon az tanalc adokban es bevlchekben auagy doctorokban. Ezenkeppen lelek zerent. kereftetyk az menyey tyztteffeg az byzon bevlcheffegnek myatta. Mely byzon bevlcheffeg al. embernek evnen maga meg esmeretyben. es istennek esmeretyben. kyrevl vgy mond bevlc. Ievuenek ennekem ez byzon bevlcheffegnek myatta minden jok. es zamlalhatatlan

tyzteffeg. az az. tyzteffegnek allapatya. Negyedzer nemykoron kereftetyk ez velagy tyzteffeg. kazdagfagoknak kazdagfagy myat. Mert vgy jrattatyk syrac fya iefus kevényuének tyzed rezeben mond-
uan. Az penznek mendenek engednek. Ezenkeppen lelek zerent az menyey tyzteffeg kereftetyk. Iozal||gos myelkevdeteknek es nagy 294
erdemeknek kazdagfagy myat. kyrevl vgy mond zent pal. dychev-
feg. bekeffeg. es tyzteffeg. mynden jot tevévnek. Zent agofton es
vgy mond. Semmy jo ayandekozas nekevl nem marad.: — Evtevd-
zer ez velagy tyzteffeg kereftetyk bevle es ez es zolafnak myatta.
Mykeppen ez nyluan vagy on az oratorokban auagy kevuetevkben. 10
es az aduocatofokban auagy zozolokban. Ezenkeppen lelek zerent.
kereftetyk az menyey tyzteffeg jmadfagnak myatta. kyrevl vgy
mond zent lukac. Mynden ky kery vezy. es ky kerefy meg lely.
Vgy mond syrac fya iefus. tyzteffeg es dychevfeg. az eze nek ertel-
mesnek bezedeben.: — Hatodzer kereftetyk ez velagy tyzteffeg. 15
kyralknak nyayallaga myat. es feyedelmeknek vraknak baratfaga
myat. Ezenkeppen lelek zerent. kereftetyk az menyey tyzteffeg
iftenhez valo byzon zerelm myat. kyrevl vgy mond zent janos.
latafarvl valo kevényuének harmad rezeben. Tanalchozok teneked
venned. meg tevzelevlt aranyat. az az. ifteny zerelmet. hog kazdag 20
legy. Syrac fya ihs es vgy mond. || jiftennek zerelme. tyzteletes 295
bevlcheffeg. Ezen modon kerefe zent ilona azzon es az menyey
tyzteffegevket. Mert ev meg gyeve az ev tetet ez velagot es po-
kolbely evrdevgevt. Magat foglala criftusnak zolgalatyaban. Az
byzon bevlcheffegnek myatta. meg elmere evnen magat es. az vr 25
iftent es. Gyevhtev evmaganak lelky kazdagfagokat. iozagos my-
elkevdeteknek nagy lok kazdagfagybol. Imadfagokban magat
foglaluan nagy zerelmel es nagy aytatoffaggal. Levn evneky ba-
ratya az menyey kyralk. es az menyey feyedelmek az az. az zent
angelok zereteek evtet.: —

30

Harmad keerd es. hog az evzuegyevk mynemev tyzteffeg-
gel tyztelendevk emberektevl az evzuegyek. hog be tellyefevgyek
zent pal apoftolnak parancholatya. holot azt mongya. tyztellyed
az evzuegyevket. Erre feleltetyk. hog az evzuegyeket kel tyztelny
neegy keppen valo tyzteffeggel. Elevzer kel tyztelny az evzuegye- 35
ket. tyzteletnek tyzteffegeuel. Es ezt kel tenny az evzuegyefgbely
tyztalagnak meltofagaert. Mert vgy mond pogan bevle. hog az
tyzteffeg ez. tyzteffegnek mutatafa tetele. az iozagos myelkevdet-

296 nek jegyere. || Mert az tyzteffeg mentevl nagyob az kylsev jok
 kezzevl. es iozagnak iutalma. Mert az tevkelletes iozagnak nynchen
 mento tyzteffege. de zent agofton mondafa zerent. kereztyeneknek
 menden vyafkodafy kevzevt. kemenb viafkodas tyztafagnak kefalco-
 5 dafa. holot az viafkodaas menden napy. es rytká az meg gyevezes.
 Mert ez gyevezedelmnek ayandoka. chak az vr iftentevl adatyk. es
 keueffeknel vagyon. Azert mongya iduezeytevnk criftus. Zent mathe
 irta meg kevnnyuenek tyzenkylenched rezeben. monduan. vadnak
 tyzta emberek menyeknek orzagaert. Elmeg vgy mond. ky foghagya
 10 fogya. mert nem mendenek fogyak ez jgeet. az az. az tyztafagnak
 igeyet. Annak okaert az oly azzonyallatok. kykben leleknek illyen
 erevflege vagyon. kyk az ev telteteket meg gyevzhetyk. jgeen tyzte-
 lendevk. Kynek iegyere az jras. az evzuegyeket zvzekhez zerkez-
 tety. Mykeppen zent pal mongya. corintyofokhoz irt elfev kevnny-
 15 uenek heted rezeben monduan. Az hazafagnekevl valo azzony-
 allat es az zvz. gondolya azokat kyk vr iftene. mykeppen legyen
 kellemetes vr iftennek. hog legyen zent. az az. tyzta tettel es le-
 297 lekkel. || Vgy mond zent ambrus. Tanolyatok azzony allatok. mely
 nagy malaszt legen az evzuegyfeg. Mely evzuegyfeg az madarakban
 20 es dychyrtetyk. mert az gerlice egy gerlychehez zerkeztetueen.
 evzuegye maraduan. soha mas gerlychehez nem zerkeztetyk.: —
 Masodzer tyztelendevk az evzuegyek. el taplalafnak tyzteffegeuel
 zevkfegnek ideyen. Mert regente az evzuegyek el taplaltatnak vala.
 Zent egyhaznak jevuedelmebevl. kyk veenfegevgbevl vagy beteg-
 25 segevkbevl nem mukalkodhatnak vala. Maftan es meltan taplal-
 tatnak el az evzuegyek. mert evk fegellyk az zent egyhazat. tar-
 toznak es fegelleny az ev imadlagokkal es erdemekkel. Az cartha-
 gynyenfis bely concilium jgy zerze monduan. Az evzuegyek kyk
 zent egyhaznak ievuedelmebevl taplaltatnak. oly jgeen mynd zev-
 30 netlen kellennye iftennek dolgaban. hog az ev erdemekkel es jmad-
 lagokkal fegelyek az zent egyhazat. Ennek ellene az irgalmatlanok
 kat kyk evzuegyeknek nem fegelnek. meg feddy zent iob propheta
 monduan. Mynek okaert heuon el bochattatok az evzuegyeket. en-
 nek okaert vattok meg kernyekevzueen tevrekkel.: — Harmadzer
 298 tyztelendevk az evzuegyevk. ev || nyomorufagoknak zomorufagok-
 nak vigasztalafaban valo tyzteffegeuel. Criftusnak peldaya zerent.
 ky latuan az evzuegy azzonyallatot fyruan. ev egyetlenegy meg
 holt fyan. jrgalmaffagra jndultatuan monda. Azzonyallat ne akary

lyrnod. es fel tamazta evtet. Ezen keppen kel nekevnk es jot ten-
 nevnk az evzuegyeknek. jgeuel es myelkevdtel evnekyk jot te-
 ueen. es vigasztaluan evket. vgy mond zent jacob kevnnyuenek elfev
 rezeben. Tyzta es zepplevtelen zerzet. az az. az kereztyenfegnek
 zerzete ez. meg latogatny aruakat es evzuegyeket ev nyomorufa-
 goknak jdeyen. Oh azert mynd hazafok mynd [evzuegyek] zvzek:
 meg latogaffatok segelyetek es vigasztalyatok az evzuegyeket. Mert
 teneked es. azon mertekkel merettetyk. mykoron meg nyomorodol.
 Negyedzer tyztelendevk az evzuegyek. ev jgyekben valo meg oltal-
 mazasnak tyztfessegeuel. Annak okaert irattatyk ezenkeppen. hog 10
 az pispekeknek es egyeb egyhazy feyedelmeknek jelesben kel jgye-
 kevznky. az evzuegyeknek oltalmazasara es el taplalafra. Zent hiero-
 nymus vgy mond. hog kyralyoknak tyzty ||jtyletet es jgaffagot tenny. 299
 es evzuegyeket hatalmafoktvl es nyomorgatoktvl meg oltalmazny.
 kyknek ellene irattatyk jfayas propheta kevnnyuenek elfev rezeben 15
 monduan. Az te feyedelmtyd hytetlenek. oruoknak tarfy. aruanak
 nem jtylnek. evzuegynek jgye ev hozzayok be nem megyen. Iay
 bozzvt allok az en ellenfegymrevl. vr iften mongya. Oh azert em-
 ber tanoly evzuegyevket tyztelny. hog vegy iftentevl jutalmat.
 tanolyad az zent evzuegyevknek eleteket zent Ilona azonual evzue 20
 kevuetny. Masod reze lezen. vagy masod tanolfagonk lezen az
 zentfegnek byzonfagos jegyerevl. holot azt mongya. kyk byzonual
 vadnak. Ezrevl kerdetyk. hog mynemev jegyekkel esmertetyk meg
 az zent evzuegy. Ezre felettetyk. hog ennek ielesben heet jegyey
 vadnak. Elfev iegye ez az zent evzuegynek hog ev zent. hog az 25
 evzuegy vesse mynd ev tellyes remenfegeet. es chak iftent zereffe.
 Kyrevl vgy mond zent pal apostol corintyosokhoz irt elfev kevnny-
 uenek evtetv rezeben monduan. Ky byzonual evzuegy es el hagyat-
 tot. remenkevgyek vr iftenben. Mert mykoron chak az vr iftent ||
 valaztya maganak iegyefevl. kel mynd ev telyes zyueet adny nagy 300
 byzodalmal evneky. hog cristufban legyen evneky vigasztalasa. ky-
 nek egyebevnmen vadnak zamlalhataatlan nyomorufagy. mykeppen
 meg nyomorodot evzuegynek. Kyrevl vgy mond zent dauid. Az
 en fok keserevfegym zerent. az te vigasztalafyd meg vigasztalak az
 en lelket. Annak okaert. remenkedny iftenben. es bekeffeget 35
 tartany ellene valokban. nagyob dolog ez zent gergelynek mon-
 dasa zerent. hognem halottakat tamasztany. es akar mely nagy
 chodat tenny. Masod jegye az zent evzuegynek. hog ev jmadlagban

alyon. Kyrevl vgy mond zent pal. thymoteufhoz irt elsev kevn-
 venek evtevd rezeben monduan. Ky byzonual evzuegy remenkev-
 gyek vrban. es alyon jmadfagokban es kevnyszergefevkben eyel es
 nappal. Anna prophetiffanak peldaya zerent. kyrevl vgy jrt zent
 5 lukac kevnnyuenek mafod rezeben. hog ez anna prophetyffa keet
 negyuen es harom eztendeyg volt evzuegy. Es eyel es nappal az
 templomba lakozyk vala jmaduan. ennek okaert erdemle latny
 301 criftuft. Vgy mond zent agofton || valaky meneuel zentfegefb. es
 zent keuanfagokkal tellyefb. anneual ev jmadfaga kevn hullaffok-
 10 kal beueb: — Harmad iegye az zent evzuegynek. hog az zent
 evzuegy meg ehneyche ev nyelueet fok zolaftvl. Mert salamonnak
 mondafa zerent. fok zolaftban nynchen mezze az bevn. Azert va-
 laky meg meertekly az ev nyelueet. bevlc ember az. Errevl mon-
 gya crifoftomus. Mynemey az zyv. olytanokat zol valamely ember
 15 Ezenkeppen az bezedevknek heetfagabol. az zyvnek heetfaga erte-
 tyk. es az zerezettefeg heetfagnak lattatyk techchyk. Vgy mond
 zent gergely. hog egy apaccha. ky jollehet tyzta vala. de el karho-
 zeek. azert hog az ev nyelueet vgy nem ehneyte meg. mykeppen
 kel vala. : — Negyed iegye az zent evzuegynek. hog foglalya ma-
 20 gat iozagos myelkevdevevkben. Mert az evrefkevdev nem melto
 meeg chak az kenerre es. melyet meg ezyk. Mukalkodny kel az
 evzuegynek. azzonyonk marianak pelday zerent. Mert az tem-
 plomba lakozuan azzonyonk maria. eetket menden napon az an-
 geltwl vezen vala. de maga azert mukalkodyk vala. es valamyt leel
 302 vala mynd. az zegenyeknek agya vala. az eetket es. kyt az || pyf-
 pekektevl vezen vala. zegenyeknek agya vala. Ezenkeppen tezen
 vala zent erfebet azzon es. egyeb fok zent azzonyok es. Vgy mond
 zent agofton. Az oly alamyfnat zerety az vr iften es ioua hagia.
 melyet valamely ember az ev igaz mukaybol ad. : Evtevd iegye az
 30 zent evzuegynek. hog ev tetteet kemenyen meg nyomoreycha.
 Mert vgy mond zent agofton hog kevnnyeben tartatyk egy edenben
 az tevd es az vyz. hognem mynt etelnek es itlnak gyenyerervege-
 ben tartathatneek meg az tyztaffag. : — Hatod iegye az zent ev-
 zuegynek hog nylvan valo helt el tauoztaffon. es maganak lakozo
 35 helt zereffen. Azert mongya zent ambrus. Tanolyatok zent zvzek
 es azzonyallatok. zvz marianak peldayaul. kevnnyevl nem keren-
 geny egyebeknek hazok zerynt. nem keefny vehakon. Esmeg vgy
 mond. valaky iduezevlly akar. el fuffa ez velagot. fel menyen

elmeyeuel. es kereffe az vr iftent. Errevl dychyrtetyk vala zent judit azzon. hog ev marad vala ev hazanak tytkos helyen. : — Heted iegye az zent evzuegynek. hog ev criftnak kennyanak emlekeveztyt. myndenkoron ev zyueben hor||dozza. Vgy mond **303** bona ventura. hog zentlegnek tellyes keenche vagyon. criftnak kennyanak emlekeveztyben. Mely criftnak kennyanak emlekevezty mendeneknek felette myelkevy zerzy embernek lelkeben az zent-segevt. Zent gergely es vgy mond. ha criftnak kennyanak embernek zyueben hozattatyk. nynchen oly kemen dolog. ky egyenlev lelekel el nem vifeltetyk. Azert ennek kel lenny evzuegyeknek men-¹⁰ den napy leckekeknek. Ezenkeppen tevn ez zentleges zent ilona azzon mert ev benne mynd meg leletenek ez felyevl meg mondot iegyek. Es ielefben evbenne meg leletek criftnak kennyanak zevnetlen valo emlekevezty. Ez az dychevleges zent ilona azzon. kynek oly jgeen nagy buzgo zerelme vala criftnak kennyához. hog ev myn-¹⁵ den helyeket meg iara meg kerefe ierufalemben. valahol my edes iduezeytent iefus kenzatot es az ev dragalatos zent vereet ky hullata. Ez bodogfagos zent ilona azzon mynd fel veue es be viue ierufalembel zyntyn romaba. nem akara hog ez dragalatos keene. criftnak vereuel meg zenteltetet fevld es kevuek. meg nyomattaffanak ²⁰ poganoknak laboktvl. Yelefben kedeg mondatyk hog ezeket || viue **304** romaban. Elevzer az kev garadyhot. mely kev garadyhon. iduezeytenk iefus fel vontatyk vala pilatos eleyben meg kevtevtzetuen. Es mykoron az fydoktvl kegyetlenevl rangattatneek. iduezeytenk iefus ev zent teerdeere le efek. es az kemen kev legottan neky ²⁵ engedueen. be horpada az ev zent labay alat. es mondatyk hog az vapaba bele feerne egy kychyn gyermek. ky mynd ez may napyg azon keppen meg lattatyk. Vgyan ezen kev garadyhon. mykoron criftnak vronk fel vontatneek. es jvtot volna az garadychnak kevzepere. az my aldot meg valtonk efek az ev aldot zent orchayara ³⁰ az garadyhon. ot es ottan engede neky az kemen kev es be horpada. Ez es meg lachchyk mynd ez may napyg. es mondatyk hog ot az arant kys rofteel vagyon rayta. Mafodzer zent ilona azzon viue romaban az aytot. kyn iduezeytenket pilatozhoz viueek. de myert ot harom ayto vala. Zent ilona azzon nem tudhata melyk ³⁵ az ayto. annak okaert mynd az harom aytot el viue. Harmadzer zent ilona azzon viue romaba az fevldet es az kevueket. kyn iduezey||tevnk iefust hordoztak ev kennyanak ideyen. hullatuan az ev **305**

dragalatos zent vereet. Es mondatyk hog az fevldnek chynaltatot volt harom nagy ozlopokat reez plehbevl. kyben tetete az fevldet. Mely ozlopok oly temerdekev k hog keet ferfyv evleuel be nem ery. kyk meeg ma es vgyan vadnak. Az kevuek kedeg hol vronk iart. egy mondhatatlan nagy palotaban vadnak. pagymentom keppen. Negyedzer viue romaba az kevuet zent ilona azzon. kyn az vitezek verfelyet vetenek vronaknak ruhayaert. es az kevnek ketteyt. kyk meg hafadozanak vronk kennya hala jdeyen. es az aztalt. kyn vronk az veeg vachorat teue. Ennek felette fok zantalan egyebeket kyket reuidlegert el hagyok. Azert ezekbevl eleg nyluan vagyon. hog ez zentfeiges zent jlona azzonnak nagy zerelme vala cristus kennya-hoz.: — Harmad tanolfagonk lezen. az tyztafagnak erdemenek dychyretyrevl. holot azt mongya. evzuegyek. Mely jgeek melle ker-detyk. menemev iokkal erdemly ember hog meg bodogeytasseek
 15 az tyztafagnak myatta. kyre felettetyk. hog evzue gyevhtueen ||
 306 zent jrafokbol. ielesevl bevlchnek jrafabol. iegyeztetnek heet jook. kykkel ember meg bodogeytatyk. Mert igy irattatyk bevlchnek keynyveben monduan. O mely jgeen zeep az tyzta nemzetseg fenefleggel mert halaltalan ev emlekevzety. Mert iftenneel es efmeretes joua hagyafnak efmeretyuel. emberekneel es ez velagon. Mert mykoron az tyztafag ielen vagyon. kevuettyek es keuannyak evtet emberek. es evrekke orzagol meg coronasztatuan. Elevzer az tyztafag meg ekefeyt embert chodalatos ekeffleggel. azert mongya bevlc nagy chodalkozaffal monduan. O mely jgeen zeep az tyzta
 25 nemzetseg. byzonyaban chodalatos keppen zeep az tyztafag. Mert az ifteny hafonlatoffagnak dychevlegeet rezefeyty maganak. ky-revl vgy zent ianos latafarol valo keynyueben monduan. Iarnak en velem feyer ruhakban. mert meltook. Mafodzer az tyztafag meg fokafeygya az bodogfagnak dymevlcheet. annak okaert mongya
 30 fenefleggel. az az erdemeknek es iutalmaknak feneflegeuel. Har-madzer az tyztafag aad embernek fenefleges neuet. evrekke. azert
 307 mongya ha||laltalan ev emlekevzety. Negyedzer az tyztafag embert fel magasztat nagy meltofagra. mert tezy evtet cristufnak zerelmes iegyefeue. Azert mongya. mert efmeretes iftenneel es. az az. ze-relmnek ieles efmeretyuel. Mely zerelmel vetetyk az lelek cristuf-tvl iegyefevl. mykeppen anya zent egyhaz enekly monduan. Ievyel cristufnak iegyefe. Evtevdzer az tyztafag embert meltofa-gofban hafonl cristus vronkhoz es azzonyonk mariahoz. azert

mongya. efmeretes embereknel es. Mert mykoron ielen vagyon az tyztafag. kevuetyk. az az. cristust es zvez mariat. Errevel mongya zent ianos. Ezek kevuetyk az baran. valahoua megyen. Hatodzer az tyztaffag nagy bodogfagost meg coronaz. azért mongya. evrekke orzagol meg coronasztatuan. Mert minden tyztaknak aran corona. ⁵ de az zvezeknek ennek felette adatyk aureola. az vyaskodasert kyt tevttek ev testekevn. Hetedzer es vtolzer az tyztafag meg bodogeyt embert. mert tarsofegygya evtet angeloknak evrevmekhez. kyk sem hazafvlnak. sem hazafeytatnak. azért mongya. keuannyak evtet. az az. Az || angelok. kyk az tyztab embereket jnkab zeretyk. az ev ³⁰⁸ hozyayok valo hafonlatoffagnak okaert. Ez dychevfeges zent ilona azzon. mynd meg lele az ev tyzta elete myat ez felyevel meg mondot jokat. Mert ev vranak constantinus chazar halala vtan. nem akara meg hazafulny. de mynd halaly zent es tyzta evzvegyfegben marada meg. Ez az meltofagos zent ilona azzon. ky vala britanyay ¹⁵ cloel kyralnak leanya. es constantinus chazarnak felesége. Nagy constantinus chazarnak edes anyja. Ez az zentleges chazarne azzon. kynek ev meg fordulafa koron. fordulanak cristushoz evt ezer emberek. kyrevel vgy [ir] enekel anyja zent egyhaz. ez zent azzonnak ev zolofmayaban monduan. O iftennek chodalamatos es hatalmas ke- ²⁰ gyelmessége. ky ez dychevfeges kyralne azzonnak meg fordulafara. engede meg kereztelny evt ezer embereket. Ez az zent jilona azzon. ky mykoron meg lelte volna az zent kereztfat. ot az helyen chynaltata egy jgeen nagy ekes templomot. Es kyraly kazdagfagokkal meg kazdageyta. az zent kereztfanak feleet viue constantyna- ²⁵ polyban az ev fyanak nagy constantinus chazarnak. || es egyk re- ³⁰⁹ zeet hagyja ierufalemben. es ciriacust zerze ierufalemben pispekke. Ez az alazatos chazarne azzon. ky mykoron meg lelte volna az zent kereztfat. meg vigada ez aytatos lelkev tyztelendev chazarne azzon. es tevn nagy vendegfeget. Valanak kedeg ierufalemben if- ³⁰ tennek zentelt zvezek. ezeket hyuata zent ilona azzon az ev vendegfegeben ebedre. Es oly jgeen nagy aytatoffaggal gondola ev veleik. hog meltatlannak hyzy vala azt. hogha ez zvezeknek zolgalnanak chazarne azzonnak zolgalo leany. hanem evnen maga zent ilona azzon. hozza evuedeze az ev ruhayt. Es evnen maga ³⁵ tarta vizet kezeknek mosdany cristusnak zolgalo leanynak. es evnen maga hoz vala eetket nekyk. es eleygben tezy vala. Ezenkeppen jtalt es zolgaltat vala nekyk evnen maga. Ezen-

keppen alazya vala magat ez alazatos chazarne azzon. hogky
 vala romay chazarne azzon. es nagy constantinus chazarnak
 anya. hog ev az criftus zolgalo leanyinak zolgalo leanyua tene
 evmagat. Ezeknek vtanna zent ilona azzon foglala magat jrgal-
 310 maffagnak es zent zerzeteffegnek my||elkevdetyben. Mykoron ez
 zentfeges zent ilona azzonnak volna keet negyuen eztendeye. Ele-
 tenek zentleben romaban. ez velagbol kymuleg vrban bekeffegben
 bodogvl el nyvgoueeek. feptember hauanak tyzen evtvd napyan.
 Es temetteteek az ev zentfeges teste. Zent marcellinus es zent pe-
 10 ter egyhazaban. kynek testeet az ev fya nagy constantinus chazar
 romabol el viue constantinapolyban. de jdev iartaban az ev zent
 testeet ez chazary varasbol. az velenchey vrak el hozak. Es maf-
 tan vagyon velenchenek mellette egy zygetben. ky neuzeztetyk fetet
 varas[ba]nak. Zent ilona azzon clastromaban. nagy ekeffeggel meg
 15 ekefeytetuen. Es kyk evtet ot lattaak mongyak hog egezzen va-
 gyon az ev bodog teste. es ev feyeben vagyon dragalatos zep aran
 eorona. es ev nyakan aran lanchban criftusnak kereztfayaban
 chynalt dragalatos zep kerezt ev melyen. ky feenlyk kevlemb
 kevlemb chodakkal. Azert ez az zentfeges ilona azzon ky roma-
 20 ban nagy fok martyroknak. fok zent egyhazakat rakata. es fok
 311 evrekfegevkkel meg kazdageyta. kynek ev lelke || keuankozeek vr
 iftennek pituaraban. az ev zyue meg vigada ev ifteneben. Melto
 levn azert vr iftennek orzagara ez zent azzon. hogky vgy vifele ez
 velagy tyztelfegeet. hog erdemleneye az menyey dychevfegevket
 25 vallany mynd evrekke.: —

Kezdetyk nemes azzonyunk zyz mariarol valo
predicacio ky hyuattatyk vyfytacio marie nap-
yanak monduan

Benedicta tu in mulieribus et benedictus fructus ventris tui.
luce primo. Aldot vagy te azzonyallatoknak kevzevzte. es aldot te⁵
mehednek dymevlche. Ezeket zent lukac irta kevnyvenek elfev
rezeben. Ez igeket monda zent erfebet azzon zacariafnak felefege
zent ianos baptistanak anya. azzonyonk marianak az ev rokonfa-
ganak. Mykoron azzonyonk maria meg latogata zent erfebet azzont.
mely meg latogatafnak innepeet ma tyztellyevk. Mely jgegben ne-¹⁰
kevnk harmakat kel ezevnkben vennevnk. Elevzer azt. myert lato-
gata meg azzonyonk maria zent erfebet azzont. Mafodzer azzo-
nyonk marianak meg aldafanak es valaz||tatanak erektevlfogua valo³¹²
zerzefeert. Harmadzer zvz marianak dymevlchenek dragalatos
haznalatoffaga. ky neuztetyk iesus cristufnak. Ez predicacyonak¹⁵
elfev rezerevl ezevnkben kel vennevnk ezt. hog myre latogata
meg azzonyonk maria zent erfebet azzont. Mert ez azert let. hog
zent ianos baptista meg zenteltetneek ev anyanak meheben. En-
nek okaert neuztetyk ez jnnep azzonyonk marianak meg latoga-
tatanak jnnepenek. Mely jnnepnek zerzefe vagy eredety. monda-²⁰
tyk hog jgy lev mykeppen zent lukac mongya. Mert mondatyk vagy
oluaftatyk hog azzonyonk zvz maria. ev jfyvfagatvl fogua men-
denkoron templomban volt istennek zolgalatyaban. Es hallotta
gyakorta mondatny. hog volna zvletet egy zvz. Mely zvznek kel-
lene hordozny ev meheben. menyeknek kyralyat es vrat. Es azzo-²⁵
nyonk maria zevnetlen es zerelmele keuanya vala vr istentevl. hog
ev zolgalhatna ez zvznek. Es tahat bochattateek evmagahoz azzo-
nyonk zvz mariahoz istentevl gabriel archangyal. galileanak vara-
faban. kynek neue nazaret. ferfyvnak jegyzet zvzhez. kynek neue
ioseph. dauid haza||bol. es az zvznek neue maria. Es az angyal³¹³
meg hyrdete azzonyonk marianak. hog ev volna az zvz. kynek kel-

lene vifelný ev meheben menyeknek kyralyat es vrát. Es bemen-
 ven az angyal. kevzevnuen monda. Iduezlegy malasztal tellyes vr
 vagon teueled. Es mykoron azzonyonk maria fogatta volna ev me-
 heben iftennek fyat. legottan el menuen lyeteteffeggel az hegyre.
 5 es bemene zakaryafnak hazaban. es kevzene erfebetnek. Ime azert
 mykeppen mene alazatoffon az nagyob az kyffebhez. az azzon az
 zolgalohoz. Menyorzagnak kyralne azzonya. az evnfegebely zolgalo
 leanhöz. Es ezenkeppen dychyretekkal dychyruen. kevzevne erfe-
 betnek. Ez vala ez may jnnepnek zerzefenek oka. Mafodzer ezevnk-
 10 ben kel vennevnk ez igeegebevl. hog azzonyonk zeepfeges zvz ma-
 ria fok okokbol neuztetet aldotnak evrektevl fogua. Elevzer ne-
 uezetet aldotnak azzonyonk maria az ev nagy alazatoffagaert.
 kyuel levn az evrek kyralnak anya. es fel magasztateek menyen
 es fevldevn. Mert evnen maga az zvz maria bodognak mongya
 314 magaat az || ev alazatoffagnak okaert. kyrevl vgy ir zent lukac
 kevnyuenek ellev rezeben monduan. Mert meg tekeentette vr iften
 az ev zolgalo leanyanak alazatoffagaat. mert ezbevl. az az. az en
 alazatoffagombol engemet bodognak mondna menden nemzetevk.
 Mert az zvz maria oly jgeen alazatos. hog ev nem vtal mynekevnk
 20 bevneseknek zolgalny az ev nagy alazatoffagabol. hog ev efedevzne-
 yek az ev zent fyanak elevtte az bevneseget. Az zvz maria kedeg
 zolgal az bevneseknek harom keppen. Elevzer az zvz maria az be-
 vneseknek ezben. mert ev el valtoztagyaz az jgaz byronak kemenfeges
 sentencyayat. es az bevnest meg fordegyya es meg hozya az bocha-
 25 natra. Ez meg vala peldaztatuan ellev kyraly kevnynek hvzon ev-
 tev rezeben. holot vgy mondatyk. hogy mykoron nabal meg ban-
 totta volna dauid kyralt. azert hog az ev kevuetyt megvtalta volna.
 Nabalnak ev felefege abigail. le efeek dauid kyralnak labay elevt
 el valtoztatuan az kyralnak haragyat. es nyere bochanatot ev vra-
 30 nak nabolnak. Nabolon ertetyk az bevnese. ky meg bantotta az
 vr iftent az ban. hog meg vtalta az ev kevuetyt. anyazent egyhaz-
 315 nak paranchola||tynak engedetlenfege myat. vetkevzuen halalos
 bevnnek myatta. Mely bevnest az ev iften az ev kemenfeges sen-
 tencyaya myat iteel evrek karhozatra. Melyet meg esmeruen abi-
 35 gail. az az. az bodogfagos zvz maria. az ev nagy mellefeges alaza-
 toffagabol el megyen cristufnak zent labayhoz. Es ezenkeppen
 el valtoztagyaz az kemenfeges sentencyat. az bevnest meg bekeltety
 vr iftennel. es bochanatot nyer neky vr iftentevl. Mely zolgalatya-

rvl az zvv marianak my kyk bevnfek vagyon. foha elegfezes ha-
 laat nem adhatonk. Mafodzer zolgal az zvv maria az bevnfeknek
 ezben. hog gyakorta zerez evnekyk bemenetevt es iarulatot. az ev
 zent fyahoz my vronk iefus criftushoz. Byzonyaban nagy byzodalim
 vagy hyedelm volna ez vala mely embernek. hogha ez embernek
 volna valamy nagy jgye vagy pery valamely nagy feyedelmel. Es ez
 embernek volna efmerety ez feyedelmnek valamely rokonfagaua.
 vagy vduarabely ieles zolgayaua. ky vynneye evtet ez vrnak vagy
 feyedelm eleyben. hog ez vrnak meg mondhatnay az ev dolgaat. An-
 nal es nagyob byzodalim || volna. ha ez embernek efmerety volna ez 316
 vrnak rokonfagaua. de meeg ennel es nagyob volna ha ez embernek
 efmerety volna. ez vrnak atyafyahua. de jt az zvv marianal nem
 valamely fevldy kyralnak baratyanal vagy zolgayanal. vagy rokon-
 faganal. vagy atyafyanal es fyanal vagyon. nagy byzodalmad. ha-
 nem vagyon neked nagy hyedelmed vagy nagy byzodalmad. az te 15
 zerelmes nenedneel. az menyey evrek kyralnak anyanal az zvv
 marianal. Ky zerez neked bemenetet az ev aldott fyanak iefusnak
 criftusnak zyne eleyben. Ezenkeppen o te bynes ember batron be-
 mehec vr iftennek eleyben. es meg ielenthetevd az te zyuednek
 keuanfagat. aytatos jmadfagnak myatta. Az zvv maria nekevnk 20
 nenenk hugonk es anyank. Mondam hog az zvv maria nekevnk
 nenenk hugonk. mert embery abraznak testeet fel veue. Mondam
 hog az zvv maria nekevnk anyank. mert ev zvlte mynekevnk ez
 velagnak teremtevyet. az az. criftust. ky menden teremtevt alla-
 toknak atya es teremteye. Es mykeppen lehet ot valamynemev el 25
 evzees. holot zeretetnek ennefok iegyei evzue folnak. || Vgy mond 317
 zent bernald. Nagy byzodalmat ad ez mynekevnk. hol vagyon az
 anya. az fyvnak elevtte. Es az fyv atyanak elevtte. efedezveen my
 ertevnk. Mert az anya mutagya ev fyanak az ev aldott emlejt.
 kykbevl vevt eledelt ey emberfege zerent. Es hog az fyv az zvv 30
 anyanak enne io tetelerevl zolgalatyarol meg emlekevzseek. es
 ezért el valtoztaffa atya iftennek kemenfezes sentencyayat.
 Ezrevl es meg emlekevzyek az fyv. hog ezért meltoltateek
 zvltny az zvv anyatvl. hog az bevnfeket meg bekelteffe
 atya iftennel. Es ezenkeppen. az fyv iften ev kegyessegebevl 35
 meg engezteltetveen. lagya hog az erevk hatalmas atya iften
 meg jndvlt meg haragwt az bevnfekre. Legottan az fyv iften
 meg mutagya atya iftennek az ev kezeyt es labayt es olda-

laat zyveet. es egyeb sebeyt monduan. En zeretev atyam. te bo-
 chattal engemet ez velagban. hog en meg valtanam az bevnefeket.
 Es en az keent zenuettem nagy bekeffeggel. azert hog az en bevne-
 feket te hozzad meg hyvnam. Azert myert en az bevnefeket illyen
 5 nehez kenommal valtottam meg. Kerem te felfeges kegyes atyafa-
 318 godat. hogne jary az te igaffagod zerent. de || hog az te igaffagod
 zerent iary. es hagyad jvtny az bevnefeget az te malasztodra. Mert
 az en aldót anyamnak kegyes efedezesebevl. nem zenuedhetek
 illyen nagy haborufagot. te kevzevtted en zent atyam es az zegeen
 10 bevnefek kevzevt. Oh azert bevnes ember lassad mykeppen zerez
 vtat bemenetet ez aldót zvv maria teneked. az vr iftennek elevtte.
 hog zerezheffen erevs bekeffeget te kevzevtted. es az te teremted
 kevzevt. Azert tyztellyevk ez may napon meltan valo tyztfeggel
 az zvv marianak meg latogataffanak napyat. hog ennek myatta
 15 nyerye nekevkn mynden bevnevnknek bochanatyat. Harmadzer
 zolgal az zvv maria az bevnefeknek ezben. mert ev meg bekeltety
 az bevnefeket vronk iefus criftuffal. kyrevl vgy mond zent bernald.
 Te vagy azzonyom maria irgalmassagnak anya. es az byronak
 anya. Te vagy iftennek anya. te vagy az kyralnak anya. te vagy az
 20 bevneffnek anya. Azert mykoron mynd iftennek. mynd kedeg az bev-
 nefnek te legy anya. Mykeppen zenuedhetevd el az te fyayd kevzevt
 valo haborufagot. hanem meg bekeltetevd evket. Ezenkeppen bekel-
 tete meg az zvv maria nemely bevneft iftenvel. ky meg tagatta vala
 319 criftuft zvv mariat. || es az kereztyen hytet. Masodzer mondatyk azzo-
 25 nyonk maria aldótnak. az ev nagy bevfegeert. Mert ev jgeen felette
 meg ayándokozya az evtet hyuen zolgalokat. ky meg jelentetyk
 illyen peldabol. Vala egy joh paztor. ky azt hallotta vala. hog vala-
 ky az zvv marianak hyven zolgalna. az zvv maria neky bevfeggel
 meg fyzetneye. Ez ioh paztor nagy zerelmel zolgal vala. hog mykep-
 30 pen tehetne kedues zolgalatot neky. Az az. hog ezteve el muluan keet
 iutalmat venne. Egyket az vrtol kynek iohayt evryzy vala. masy-
 kat azzonyonk mariatvl. kynek hyuen zolgalt vala. Myt mongyak
 tevbbet. Ez ioh paztor femmy egyeb zolgalatot nem tevt vala az-
 zonyonk marianak. az ev nagy egygyevgyevfegetevl. vagy egygyev-
 35 gyevfegenek myatta. hanem chak ezt hog menden reggel az felef-
 tekemet mellyet vele hoz vala. az zvv marianak kepe eleeben tezy
 vala. Es zvv mariat egy aue mariaual iduezly vala. Es mykoron
 ez joh paztor efmeg [me] teer vala. femmyt az keep elevt nem leel

vala. kyrevl ez ioh paztor jgeen erevl vala. Mert azt aleygya vala.
 hog az ev felestekemeet az zvz maria enneye meg. Azert || az egy 320
 eztendev el muluan. ez egygyevgyev ioh paztor. az ev eztendey
 zolgalatyt meg kere az zvz marianak kepetevl. Az zvz maria neky
 ielenueen. mosolodeek. Kynek monda az ioh paztor. O zvz maria. 5
 te mastan chak mosolygaz. es nekem semmyt nem felel. Jollatom
 hog az akarod. hog en megees neked zolgalyak. En evrevmest meg
 tezem. de lassad zvz maria. hog ennekem meg agyad mynd az
 eleby zolgalatomat. mynd az mastanyat. ha kedeg megnem adod.
 touab nem zolgalok neked. Es ezenkeppen ez ioh paztor zolgala 10
 az zvz marianak keet keet aue mariaual. mykeppen elevb. Az ma-
 fod eztendev es be telueen. elmeg meg kere zolgalatyt az zvz ma-
 ria kepetevl. Az zvz maria neky ielenueen mosolodeek. kynek
 monda ez ioh paztor ez ifyv. byzonyaban mondom neked. myert
 ennekem semmyt nem acch mastan. zolgalok teneked jmmar har- 15
 mad eztendevben es. de ha ennekem semmyt nem adandaas. byzon
 en tegedet chalonak mondlak. Ez harmad eztendevben es zolgala
 az zvz mariat ez ioh paztor mynt eleb jmmar harom aue maria-
 ual. Az harmad || eztendev es be teluen. meg kere az ev zolgalatyt 321
 az keptevl. Az zvz maria neky ielenveen mosolodeek. Mykoron 20
 latta volna az ioh paztor az zvz maria neky semmyt nem adot
 volna. sem neky nem zolt volna. Meg keserevdeek ez ifyv paztor.
 bvlchwt vevn ev vratvl kynek iohayt evryzy vala. de az ev vra-
 kere az paztort. hog zamot vessenek. es ammy ev zolgalatya azt el
 vigye. Kynek monda ez ioh paztor. Mykeppen adnad te meg az en 55
 zolgalatomat. ha en mennek es fevldnek kyralne azzonyanak ha-
 rom eztendeyg zolgaltam. es ennekem semmyt nem adot. Ezen-
 keppen meg keserevduen el mene. es mykoron ez paztor koldulna
 alamyfnaat. Nemely evzuegy azzontvl meg feddeteek. ezert hog ev
 koldulna. mert eletet es ruhat kerefhetne maganak mukayaua. 30
 ffelele ez paztor. kynek zolgalyak valamy adomanyeert. ha az
 menyorzagnak kyralne azzonya. harom eztendey zolgalatomert
 semmyt nem ada. Kynek feleluen ez evzuegy azzon monda. keetseg-
 nekevl meg ayandokoz tegedet menyorzagnak kyralne azzonya.
 ffeleluen ez paztor monda. Mynd nyayan jgyen mondotok. demaga 35
 en azert semmyt nem levek. || Monda neky az evzuegy azzon. 322
 akarze egy fakot az zvz marianak tyztefflegeert vagy zerelmeert
 hog neked agyam. kyuel be fedezteffeel hydegtevl es effevtevl. ffe-

lele ez paztor. byzonyal akarom. Ez paztor el veue az fakot es
 el mene. tahat jme jevue nagy hertelen veez zeel es effev. ez paz-
 tor mene egy jgeen fyrev agw fa ala. es befevde magaat az fakkal.
 Mely paztorhoz iarula nemely zepfeges zvz. vifelveen ev evleben
 5 jgeen zerelmes zeep gyermekevt. Kevnyevregueen ez zep zvz az
 paztornak zvz marianak zerelmeert. hog evtet az gyermekkel evzue
 az fakkal be fedezneye. ffelele ez paztor hog ev ezt semmykeppen
 nem tenneye. mert ev az fakert harom eztendeyg zolgalt volna. de
 maga ez zerelmes zeep gyermeket akara az faak ala fogadny ez paz-
 10 tor. Kynek monda ez zepfeges zvz. En vagyok az anya es zvz. ky-
 nek te zolgaltal. az te zolgalatodnak meg fyzeteseert. Vegyed azert
 ez leuelet. es vygyed az kyralnak. es zvz el enezEEK az gyermekkel
 evzue. Ez iffyv ez paztor hog veue ez leuelet ez viue az kyralnak.
 es az kyral zerze evtet tartany es taneytany dyakvl ev fyay kev-
 323 zyben. inynd addeeg mygnem pappaa || levn. Es mykoron jmmar
 vy mifeet akarnaya mondany. az kyral be hyuata ez vy mifere ev
 vduaraat. kyk mykoron kevnyevl allananak. es ez vy pap me-
 mentot tenne auagy emlekevzetet eleuenekrevl es holtakrol. Meg
 ieleneek evneky az zepplevtelen zvz maria. mutatuan evneky az
 20 fakot. hog meg emlekevzneek az evneky tevt zolgalatrol. Kynek
 okaert ez iffyv ky jmmar pappaa let vala. az zvz marianak tevt
 zolgalatbol. eltetyk vala tyztelfegevkkal es kazdagfagokkal. Az ev
 eleteet be tellyefeytuen hyuen az zvz marianak zolgalatyban. Azert
 jmmar jme ez beuen fyzetev aldott zvz maria az kyfded zolgalat-
 25 ert. zaz anneet aad. kynek zolgalnonk kel mendenkoron. :— Har-
 madzer mondatyk aldottnak az zvz maria az ev nagy zepfegeert.
 kynek zepfegerevl el chodalkozuan bevle salamon vgy mond. crif-
 tufnak kepeben. Tellyeffeggel zeep vagy en zeretevm. es zepplev
 nynchen te benned. az az. bevneknek zepplevy. Mert volt meg zen-
 30 teltetueen ev anyanak meheben. Es az ev zent fyanak foganaty-
 ban. ez eleby meg zentelees vgy volt ev benne meg confirmaltatot.
 324 hog ev nem vetkevzhetet sem || bochanando keppen sem halalos
 keppen. Azert meltan mondatyk aldottnak menden teremtet alla-
 toktvl. kynek zepfegerevl oluastatyk. hog ev zent haromsagnak
 35 tevkere. Negyedzer mondatyk aldottnak az zvz maria. az ev zyue-
 nek nagy tevredelmefsegeert es keferevsegeert. kyt vala ev fyanak
 iefuf cristufnak kennyaban. Mert ha az zvz maria aldott nem volt
 volna. es az menyey gyevnyevrevfeggel es edeffegel megnem gyv-

ladot volna. lehetetlen volt volt volna. hog az zvz maria ennesok
es nagy keserevsegevket el zenuedhetevt volna. Melyeket zenue-
devt ev zeretev fyan. kynek ev lelkeet banatnak tevre altal folya.
kyrevl zolt symeon propheta. Azert tyztelyevk ez aldót zvz mariat
fevldevn. hog év es meltoltasseek efedevzny my ertevnk. my er-
[tevn] my vronk iefus criftushoz. Amen.

Kezdetyk bodoglagos zyz zent margit azzonnak
zentfeges elete es kemenfeges martirumfag val-
lafa ezen keppen.

Tota pulcra es amica mea. et macula non est inte. Canticorum
5 *quarto.* Tellyeffeggel zeep vagy en zeretevm. es nynchen tebenned
325 zepplev. Ez jgeket [mo] jrya || bevlc salamon egy kevényuenek negyed
rezeben. Es ez jgeegben dychyry vr iften az ev iegyeseet zent mar-
gyt azzont az ev zepfegerevl. Mert ez zent zvz zent margyt azzon.
zeep vala testel es lelekkal. Az ev testy zepfege ez jgeegben jt erte-
10 tyk. tellyeffeggel zeep vagy en baratom. de az lelky zeepfeg ertetyk
jt. es zepplev nynchen te benned. Az ev testenek zeepfegeert olib-
rius zerete evtet. es az ev lelkenek zeepfegeert zerete evtet vr iften.
Az ev testy zeepfegerevl jgyen oluaftatyk. hog zent margyt azzon
volt tamaduan nemes es pogan zevlektevl. Ez zent margyt azzon
15 adatot volt daykanak. es az daykatvl nagy zerelmel neuelteteek.
es kereztyen hytben meg taneytateek. Mykoron kedeg iutot volna
zent margit azzon az ezeflegnek eztendevere. az az. tyzen evt ez-
tendevre. kereztfeget veyn fel. Ezen idev kevzben meg hala az ev
anya. az ev atya teodofius pogan patriarcha kedeg zent margyt
20 azzont jgeen vtalya gyevevly vala. azert hog kereztfegevt vet vala
326 fel. kynek okaert zent margyt azzon el hagma ev atyanak || hazaat.
es meg teerueen ev daykayahoz az ev iohayt evryzy vala. Vala ke-
deg ez zent margyt azzon chodalatos zeepfegev. es mendeneknek
zemey elevt kedues. Tevrteneek egy napon. hog olibrius feyedelm
25 onnat menne vton. hol zent margyt azzon az iohokat evryzy vala.
Es tekentueen ez feyedelm ez zvznek zepfegeet. legottan meg fo-
gattateek ev zepfegeben. Es monda ez feyedelm ev zolgaynak.
Menyetevk el es hozzatok en nekem ez zvzet. ha zabad az az ha
nemes. vezem evtet felefegemme. ha kedeg zolgalo lean. lezen en
30 [paraznam] zeretevm. Ezenkeppen nyluan vagyon az ev testy
zeepfegerevl. mely testy zeepfegert olibrius zerete evtet. Mely testy

zeepfeg nem igeen dychyrendev. sem zevkfeges embernek idueffe-
geere. Mert vgy mond salamon pelda bezedrevl irt kevnvenek har-
myc egyed rezeben monduan. Chalard malazt es hyvfagos az zeep-
feeg. de az belfev zepfeg dychyrendev. ky al az iozagos myelkev-
detevkben. Annak okaert mondatyk vgyan ottan. azzonyallat feel-
ueen iftent. ev dychyrtetyk. Mert valaky fely iftent. az oly ember
zerety az iozagos my||elkevdetevket. es tezen io myelkevdetevket. 327
kyrevl vgy mond fyrac fya iefus. ky fely iftent. tezen iokat. Meg
kel kedeg tudnonk hog az belfev zepfeg. mentevl jnkab kettevben
al. az az. ifteny zeretetben es tyztasagban. kyrevl vgy mond bevlc 10
kevnnyuenek negyed rezeben. O mely igeen zeep az tyzta nemzet-
feeg zeretettel. olyha azt mondanaya. O mely jgeen zeep az lelek.
ky meg gyvlatot ifteny zerelmel. es ezzel egyembe tyzta. Ez keet
iozagok valanak zent margyt azzonban es. Hog kedeg ev benne
levt legeen az ifteny zerelm. ez meg ielentetyk ezbevl. mert halalt 15
zenuedevt iftenert. Vgy mond zent ianos kevnnyuenek tyzen evtvd
rezeben. Senkynek nagyob zerelme nynchen. mynt ha valaky ev
lelkeet vety ev baratyert. Ezt meg teue zent margyt azzon. ky az
ev lelkeet vete az ev baratyaert. az az. cristufert. Vgy mond sala-
mon. Erevs az zeretet. my keppen halal. Magerazo iras vgy mond. 20
Sevt erevfb az zeretet az halalnai. mert az zentek halalra men-
tenek iftennek zarelmeert. Zent agofton vgy mond. femmy erevfb
az oly embernel. mynt az kyneel || zeretet vagyon. Mert az zere- 328
tevt femmynemev keen megnem gyevezhety zydalmazhagya.
zent bernald vgy mond. menden nehezeket kevnnyevye tezen 25
az zeretet. Mert mykoron zent margyt azonnaal zeretet volna.
menden kenok evneky kevnnyevyek valanak. Annak okaert oluaf-
tatyk zent margyt azzonrol. hog mykoron vitetet volna ev
olibrius eleyben. Es keerdeneye evtet olibrius ev neuerevl.
nemzetsegerevl es zerzeterevl. ffelele zent margyt azzon. mar- 30
garetanak hyuatom. nemzettet nemes vagyok. es zerzettet ke-
reztyen. Kynek monda olibrius. Az keet elfevk te hozzad
illendevk. de az harmadykat hallany sem kel. hog illyen nemes
es zeep lean. meg fezevlt iftent jmagyon. kynek felele zent
margyt azzon. Az my meg valtasfonkert. es nem az ev bevneert 35
fezevlt meg. Tahat meg haragueek az feyedelm. hagya evtet meg
tevmlevcevzny. Masod napon ky hozata evtet. es monda neky. O
io lean kevnnyerevl az te zeepfegedevn. es imagyad az en ifteny-

met hog iollegen teneked. Kynek monda zent margyt azzon. Az
 329 oly iftent imadom kynek || angelok zolgalnak. es melyet menden
 teremtet allatok feelnek. Kynek az feyedelm. Ez kettev kezzevl
 egyet valaz. auagy imagyad az my iftenynket. hog melto legh az
 5 my agyas hazynkra. mert felefelegemme vezlek. Vagy el veez kev-
 lemb kevlemb kenokkal. ffelele zent zent margyt azzon. Criftus en
 ertem evmagaat atta halalra. es annak okaert nem felek meg
 halny criftuferth. Tahat az feyedelm paranchola zent margit az-
 zont keenzo fara fel fyggezteny. es oly igeen erevffen gyevtreny.
 10 Elevzer vezevkkel. annak vtanna vas gerebenekkel mynd az az te-
 temeknek meg latafayglan. Vgy hog az ev vere ev testebevl azon
 keppen ky zarmazheek mynt egy igeen tyztafagos kevt fevbevl.
 Syrnak vala az kevrnyevl allook. es mondnak vala. O margareta
 byzon igeen bankodonk te rolad. mert az te testedet latyvk il
 15 igeen meg keenzany. O margareta mely nagy zepfeget vezteel el
 az te hytetlenfegednek myatta. Akar chak maftan hyg immar.
 hog ely. kyknek felele zent margyt azzon. O gonoz tanale adok.
 330 tauozyatok el en tevlem. Mert || testnek ez gyevtreleme. leleknek
 idueffege. Monda az feyedelmnek es. zent margit azzon. Zegyen-
 20 telen eeb. meg elegevlhetetlen orozlan. az testen hatalmad vagyon.
 de az lelket criftus evryzy. Az feyedelm kedeg az ev orchayat be
 fevdy vala ev palaftyauaal. mert nem neezhety vala enne fok veer-
 nek ky evtteseet. Tahat paranchola az feyedelm zent margyt az-
 zont le venny az keenzo farol. es be rekezteny fetet tevmlevchben.
 25 Mely tevmlevch iftentevl meg vilagofeytateek. Es jme pokolbely
 erdeg nagy farkannak abrazaban. ev hozza ievue. hog evtet be
 nyellye. de mykoron zent margit azzon. zent kereztnek iegyeet
 vetnee. az farkan kette repede es zent margyt azzon ferelm nekevl
 ky ievue. Annak vtanna az evrdeg ievue zent margyt azzonhoz.
 30 embery zemelyben. Es zent margit azzon evftevkevn ragada az
 erdeget. es le teryezte evtet ev labay ala. es meg nyomoda evtet
 monduan. keuely erdeg teryez le magadat leannak labay ala. Ta-
 hat az erdeg ordeytuan monda. hagy ennekem el mennem. es to-
 331 uabba hozzad nem megyek. Monda zent margyt azzon. || myre
 35 ievttel vala en hozzam. felele az evrdeg. Azert hog tanalcholnalak
 tegedet. tenned az feyedelmnek akaratyat. Monda zent margyt
 azzon. myre haborgatot az kereztyeneket. kynek monda az evrdeg.
 termetet zerent valo gyevlevleeg vagyon ember kevzevt es evr-

deg keyzevt. azert hog embernek kel byrnya az helt. melyet az erdeg el veztevt. honnat le efeet. Elmeg monda az evrdeg. Salamon evrdevegvknek lokaffagat be rekeztevtte vala jueg edenben. hog embereknek ne artananak. de mykoron salamon meg holt volna. az erdegek nagy tevzet bochatnak valaky az edenbevl. Emberek⁵ kedeg aleytaak hog ot nagy keenc volna. es az iueg edent meg tevreek. az erdegek kedeg ky ievueen. az eget be tevlteek. Ezeket monduan. Zent margyt azzon labat fel emeluen monda. fuffal neuolyas. es legottan az erdeg el enezeek. Mafod napon elev hozattateek zent margyt azzon. es kezereytetyk az baluanyoknak al-¹⁰ dozatyara. Kyt mykoron nem tenne zent margyt azzon. az ev orchayat egev faklyakkal || egeteek meg. Es monda zent margyt az-³⁹² zon. nem meltok ez jdevzerent valo kenok. az ieuwendev dychevfegre. ky meg ielentetyk my bennevnk. Tahat az feyedelm vettete zent margyt azzont egy hordo vagy kaad tellyes hydeg vizben. hog¹⁵ az hydegfeggel gyevtevtetneek. Legottan az kevtelek meg zaka- dozanak. kykkel zent margyt azzont meg kevtevtzteek vala. Es fevld evzue verettetyk vala. es mendenek feelueen. Zent margyt azzon ferelm nekevl ky ievue az hydeg vyzbevl. Tahat latuan ez nagy chodat. evt ezer emberek fordulanak criftufhoz. es iefusnak²⁰ neueert mynd ez evt ezer emberek veueek nyak vagafnak senten- cyayat. es meg evletenek. Az feyedelm kedeg feelueen hog egyebek es ne fordulnanak criftufhoz. paranchola zent margyt azzonnak nyakaat vagny. Es zent margyt azzon jmadlagot teuen criftufhoz monda. halat adok teneked vram iften. hog az en kefalkodafomat²⁵ gyevzedelm vetelre hoztad. keerlek vram iften irgalmaz azoknak. kyk az en emlekevezetevmet || vagy kenomnak napyat tyztelendyk.³⁹³ Es ha valakyk engemet hyuandnak ev zevkfegevgben. es zevle az- zonyallatok kyk engemet hyuandnak ev zevlefekben. kegyelmefevn segelyed evket. Es zozat ievue menyorzagbol monduan. meg vad-³⁰ nak halgattatuan te kerefyd. Ezek meg leuen. zent margyt azzon ev teerdeyt fevldre le haytuan es nyakat ky teryeztueen. Az nyak vago egy vagaffal el vaga ez zentfege zvvnek feyet. Ezenkeppen veue az martyromfagnak coronayat ez meltofagos zent zvv zent margyt azzon. az ev zerelmes iegyefenek zerelmert iefus criftuf-³⁵ nak zerelmeert. Iulius hauanak tyzenharmad napyan. Vala kedeg ez zent zvv zent margyt azzon theodofius patriarchanak leanya. antyochyanak varafabol. Ez zent zvv zent margyt azzon monda-

tyk margaretanak. nemevnemev dragalatos kevrevl auagy gyevngy-
 revl. ky margaretanak neuzeitetyk. Mely kev feyer fenes kyfded
 es iozagos. Ezenkeppen zent margyt azzon feyer vala zvzeffege
 334 myat. kyfded vala alazatoffaga myat. iozagos || choda tetelevk-
 5 nek myatta. No azert dychevleges zent margyt azzon az te zerel-
 mes iegyefedert. az te kemen kenaydert kyket nagy zerelmel zen-
 uedeel. jmagy my ertevnk bynefekert ma es halalonknak ideyen.
 Amen.

Vegeztem penteken zent dyenes eftyn vr zvletety vtan Ezer
 10 evt zaz tyzen nyole eztendeiben. Ezen eztendeiben gyevlekevztek
 az magery vrak es mynden nemeffek baccha. valamý lezen
 benne.: —

Kezdetyk bodogfagos zent praxedis azzonnak
elete ezen keppen monduan.

Kychoda az ky embery elmeuel az zvzeffeget meg foghassa.
mely zvzeffeget az természet sem rekeztevt az ev tevrueyebe.
Auagy kychoda foghagya vagy mondhagya meg természet zerent⁵
valo zoual azt. ky az természetnek zokafa felet vagyon. Hyua ez
zvz menyorzagbol azt. mellyet kevuetne fevldevn. Sem [choda ez]
meltatlan kereste menyekbevl ez zvz eletenek zokafat mogyat. ky
emaganak iegyeft lelt menyorzagban. Ez zvz az eegnek kevdyt es
az angelokat es az chyllagokat által hata || istennek igejt az az³³⁵
iefus zvzeknek veragat. meg lele atya istennek kebeleben. es ky me-
reyte mynd ev tellyes zyvyuel. Ezeket zent ambrus mongya. Azert
ez tyztelendev zvz zent praxedis azzon. vala fenesseges nemes nem-
zetbevl tamadot. es vala romay senatornak bodog prudenfnek le-
anya. ky vala az zent apostoloknak taneytuanya. Es vala ez zent¹⁵
praxedis azzon nouaciufnak es thimo[d]teofnak es bodogfagos zent
potencia azzonnak hugok. Mykoron zent praxedys azzon igeen
bankodneek az ev nenyenek vagy huganak halalaert. fok nemessek
kereztienek ievnek vala ev hozza zent pius papaua egyetevm-
ben. es vigasztalyak vala evtet. Ezen idevben zent praxedys azzon²⁰
kere zent pius papat. hog az ev bagyanak nouaciufnak feredev
hazabol. kyben jmmar nem ferednek vala. Zent egyhaz chynaltat-
tatneek. Mert ez feredev hazban lattatyk vala lenny nagy es bev
epevlet vagy rakaas. Mely keræes kellemetes levn zent pius papa-
nak. Es chynaltata zent egyhazza nouaciufnak feredev hazaat.²⁵
Zent praxedis azzon neuben. || veueen hatalmat romaban. Keet³³⁶
eztendevk es tyzen nyole napok vtan. levn az kereztieneknek nagy
kemen jdezese. vgy hog vontattnanak az baluanyoknak aldozatyara.
es martyromfagnak coronayaua meg coronasztatnak vala. Tyzte-

lendeu zent praxedys azzon kedeg geryedevzueen lelkeben. fok kereztieneket el tytkol vala vgyan ezen ev neueben zentelt egyhazban. kyket eltet vala etekel es. zent leleknek igeyeucl es. Tahat ky hyrdetteteek antoninus chazarnak. hog kereztieneknek gyevelekeuety lenne praxedifnak egyhazaban. Mely antoninus chazar el bochatuan ev zolgayt. fok kereztieneket meg fogata. es keerdees nekevl tevrrel meg evlete vgyan azon egyhazban. Ez zent martyroknak ev tetteket zent praxedis azzon evzue gyeve eyel. es el temete priscilla neuev cynteryomban. Es evmaga keferuevleggel
 10 meg zoreytatuan. jmad az vr iftent. hog ev ky mulneek ez velagbol. Kynek ev jmadfagy es fyralmy az vr iftenhez jutanak. Azert harmyc neeg napok el muluan ez felyeul meg mondot zent mar-
 337 tyrok halala || vtan. ky muleek ez velagbol bodoglagos zent praxedis azzon. aguftos hauanak tyzenketteud kalendafan. kynek ev bo-
 15 dog tetteet pafior pap eltemete. az ev atya mellet bodog prudens mellet priscilla neuev cymyteryomban falaria neuev vton. Holot mafian viragoznak zenteknek jmadfagok es erdemeket. : —

Vegeztem penteken zent peter martyr napyan. vr zvletety vtan. Ezer. evt zaz. tyzenkylenc eztendeuven. Ezen eztendeuven
 20 hala meg pereny jmreh. magyar orzagbely nadrifpan. : .||

Kezdetyk zent bereck pispeknek elete ez keppen **349**
monduaan:..

Bodogfagos zent bereck. vala zent marton pispeknek dyako-
nosa. ky zent marton pisppeknek myelkevdetyt jgeen jrylly vala.
Es mykeppen zent marton pispek meg prophetalta vala. Zent ⁵
marton pispek halala vtan zent bereck valasztateek az pispekfegre.
de ez valasztafnak vtanna. Zent bereck foglala magat aytatos
jmadfagban. ky annak elevtte zent marton pispeknek nagy fok
bozzv bezedevket mond vala. Es jollehet hog ez zent bereck meg-
es keuely vala. de maga testel tyzta vala. Egy jdeven mykoron ¹⁰
nemely zegeen kerefneye zent marton pispeket. monda neky zent
bereck. ha az bolondot kerefed. tekenc mezze. Mert az. akyt kerez.
ky mykeppen bolond menyorzagot nezy. Azert mykoron az zegeen
el vette volna zent marton pispektevl. amyt ev tevl keert vala.
Zent marton pispek hozya hyuan zent berecket monda neky. auagy ¹⁵
en teneked bolondnak lattatom. || bereck. Mely bezedeket mykoron **350**
Zent bereck tagadnaya zegenletyben. monda zent marton pispek.
Nemdee az en fyleym az te zadon valanak. mykoron ezeket tauol
mezze zolod vala. Byzon mondom neked. hog meg nyertem az vr
iftentevl. hog en vtannam te lez ez varafnak pispeke. de tuggyad ²⁰
hog az pispekfegben teneked fok bozzufagokat kel zenuedned. Me-
lyet haluan zent bereck. meg meuety vala zent marton pispeket
monduan. Nemdee mondam ez embert lenny bolondnak. Azert
zent marton pispek halala vtan. zent bereck pispekke valasztateek.
ky ez valasztatvl fogua foglala magat jmadfagba. Es iollehet hog ²⁵
meges keuely volna. de maga testel tyzta vala. Zent berecknek
pispekfegenek harmyc eztendeveben. nemely zerzetes ruhaban evl-
tevzevt azzonyallat. ky zent berecknek ruhayat mossa vala. fogada
es f yat zvle. Tahat mynd az neepek kevuekkel gyevlekevenek

zent bereck pispeknek aytoyara monduan. Sok jdevtēvfogua el
 hallogattvk az te paraznaflagodat zent marton pispeknek kegyeffe-
 351 geert. de || jmmar femmykeppen az te fertezetes kezeydet megnem
 chokolhagyvk. Ezeket haluan zent bereck. nagy erevffen tagagya
 5 vala monduan. hozzatok en hozzan az gyermevkevt kyt zvt ez
 azzonyallat. Mykoron ez harmyc napy gyermeket el hoztak volna.
 monda neky zent bereck. kezereytlek tegedet istennek fyara iesufra.
 hog mond meg mendeneknek elevtte. ha en zvltelēk tegedet ha en
 vagyok te atyad. Es monda ez kys gyermek. nem te vagy az en
 10 atyam. Az nepek kedeg kezereytyk vala zent berecket. hog meg
 kerdeneve ky volna evneky atya. ffelele zent bereck. nem en dol-
 gom az. meg tevttem amy engem illetevt. Az nepek kedeg zent
 berecknek ez fele dolgyt mynd erdevgy tudomannak tulaydoney-
 tak monduan. femmykeppen hamys paztornak neuevel. nem vral-
 15 kodol my raytonk. Tahat zent bereck az ev neueneke meg tyztula-
 faert. eleuen zeneket vevn ev kevntēvfeben. es el viue mendenek-
 nek latafara mynd zent marton pispeknek koporfoyayg. Es ot el
 352 vetveen az eleuen zeneket. az ev kevntēvfe || egees nekevl ieleneek.
 es monda zent bereck. Mykeppen ez en ruham ez eleuen zenektevl
 20 egees nekevl maradot meg. ezenkeppen en testem tyzta ez azzony-
 allatnak illetefetevl. de maga az nepek meeg fem hynek ev neky.
 hanem gyevtrek zent bereckēvt bozzv bezedekkel es bozzv tete-
 lekkal. Es az ev meltosflagabol pispeksegebevl ky evzeek. hog be
 tellyesēvdneek az jge melyet mondott vala zent marton pispek.
 25 Tahat zent bereck fyruan mene papahoz. es vgyan ottan papanal
 heet eztēdeyg penitenciat tartuan. valamyt zent marton pispek
 ellen tevt azt le vakara meg bochantateek neky. Az nepek kedeg
 zent bereck [ellen] helyeben teueek iustinianuvt pispekke. es kevl-
 deek romaban hog az pispekseget oltalmaznaya zent bereck ellen.
 30 Mykoron ez iustinianus menne romaban zent bereck ellen. es iu-
 tot volna vercellensis varasban. vgyan ottan meg hala ez iustinia-
 nus. Es az nepek iustinianus helyeben teueek armeniuvt pispekke.
 Azert mykoron zent berecknek zamkyuetteffenek volna heted ez-
 353 tendeye. || meg tere zent bereck az ev pispeksegeben papanak
 35 hatalmaual. Es romatvl hat meer fevlden zallaft vevn maganak.
 de armenius azon eyel meg hala. Kynek halalat zent bereck iele-
 netnek myatta meg esmerueen. monda az ev-tarfynek. kellyetek
 fel es menyevnk el. el temetny turonbely pispekevt. Azert myko-

ron zent bereck be menne turon varafanak egyk kapuyan. armenius pispek kedeg az varafnak mafyk kapuyan halua vitetyk valaky. Kyt mykoron el temettek volna. zent bereck veue az ev pispekfelegenek zekyt. es ez vtan ele az pispekfelegben heet eztendevt. Es vifelueen az pispekfelegben zent es dychyretes eletev. Es mykoron volna zent bereck pispekfelegenek negyueen heet eztendeye. ez bodog bekeffeges zent atya zent bereck pispek el nyvgoueek bekeffegben. es veue az erevk eletet. holot feleg menden nyomorufagban vetteket ky hyvyak az ev kegyelmes fegedelmeet. Es ez életnek vtanna nyery mynekevnek az evrek bodoglagot. Kyt engyen. m. n. 10 a. f. z. l. Amen. ||

Oluaftatyk zent bereckrevel illyen pelda. hog mykoron zent 354 marton pispek myleet mondana egy jdevenben. Zent bereck ky vala zent marton pispek dyaconofa. lata pokolbely evrdeget evluen az oltar meget es jrnya. Es mykoron az evrdevgnek el fogyt volna 15 hargyaya. akara az erdeg az hargyat fogauval ky huzny. hog tevb-bet hyrhatna rea. Mykoron az erdeg az hargyat huznaya. az hargya el zakada. es az erdeg jgeen evte feyet hatra az fev falhoz. Melyet latuan zent bereck. kezde meuetny. Es mykoron zent marton pispek kerdeneye. hog myert meuetet volna. meg monda neky 20 zent bereck nyluan. Meg keerduen az evrdeget myt jrt volna. felele az erdeg. hog az hevfigos jgeket jrnya melyeket emberek zent egyhazban bezelnek. Vgymond zent gergely. ha az evres jge-revel okot kel adnonk az vtolfo napon. megkel merteklenevnek. mene gonoffagok kevetkevznek az fok zolafbol. Zent bernald vgi 25 mond. hameg gondolot mely erevs zamot veznek az evres jgekrevel. nem lezen jgeen vtalatos te neked az filenciom az veztegfeg tartas. Mely veztegfeg. t. a. n. e. a. f. z. l.: ||

355 Kezdetyk zvz zent iustina azzonnak elete es
martyromlaga ez keppen monduan.

Iustina neuzeztetyk az jgaffagtyl. mert ev az igaffagnak my-
atta mendennek meg ada azt akynek my evue vala. Mert meg
5 ada az vr istennek az engedelmeffegevt. ev evregbenek az tyztel-
get. Ev hozya egyenlevnek az egyenlevfeget bekeffeget. alab valo-
nak fegyelmet io erkevlchevt. ellenfegynek bekeffeggel valo zenue-
dest. Neuolyafoknak es gyevtretteknek kenyerevletevt. es evnen
maganak zent elettnek zentfeges myelkevdeyt.

10 Zvz zent iustina azzon vala antyochya bely baluan jmado
papnak leanya. Ez zent zvz zent iustina azzon naponkent evl-
ueen nemely ablakon. halgatya vala az euangelyomot. melyet pre-
lus diaconus oluas vala. Mely prelus diaconustul meges fordeytatek
zent iustina azzon. cristusnak hytyre. Mykoron zent iustina azzon-
15 nak ev anya az ev agyaban bezelleneye. hog zent iustina azzon
meg fordult volna cristusnak hytyre. Ezenkevzben mynd ketten ||
356 el aluanak. es cristus ev angelyual evzue nekyk ieleneek monduan.
jevyyetek en hozyam. es adom nektek menyeknek orzagat. kyk fel-
ferkenuen legottan ev leanyokkal egyetemben meg kereztelkev-
20 denek. de ez zentfeges zvz zent iustina azzon. cipryanustul jgeen
bantatyk vala. de maga vegezetre evtet cristusnak hytyre fordeyta
zent iustina azzon. Mert ciprianus mynd ev gyermekfegetevl fogua
evrdevgy tudomanban neuvekevdevt vala garbonchas vala. mert
mykoron meeg heet eztendeys vala ez ciprianus. az ev zvleytevl
25 evrdevgnek ayanlateek. Azert ez ciprianus mendenkoron foglalya
vala magat ez evrdevgy tudomanban. es tettety vala hog nemely
veen azzony allatokat baromnak kepere fordeytana. es fok egyeb
chalardlagokat tezen vala. Azert ciprianus geryedevzuen zvz zent
iustina azzonnak zerelmeben. fordeyta magat ciprianus az ev evr-

devgy tudományára. hog ez zent zvzet vehetneye auagy evnen maganak. auagy acladyus nevez embernek. ky es geryedez || vala zent 357 iustina azzonnak zerelmében. Azert hyva hozya ciprianus egy evrdevget. hog az evrdegnek myatta valhatnaya justinat. El jevuen kedeg az evrdeg. monda ciprianusnak. Myert hyttal engemet myt 5 akarz. monda ciprianus. En zeretek egy zvzet. az galileofok kezzevl. az az. az kereztyenek kezzevl. Tehetede hog en evtet valyam. es az en akaratomat ev vele meg tevkellem. kynek monda az evrdeg. En ky embert paradychombol ky evzhettem. caymmal ev atyafyat abelt meg evlettem. Az fydokkal cristuft meg evlly tetettem. em- 10 bereket haborgattam. Nem teheteme ez. hog egy leanyal kedued zerent elteffel. Vegyed jmez kenetet. es justina hazanak kevrnyevle kyvevl hynched el. es en es el jevuel. es az ev zyueet az te zerelmedre fel gyohtom. es kezereytem teneked engedny. Azert az jevuendev eyel az evrdeg be mene zent iustina azzonhoz. es erevke- 15 dyk fel gyohtany zent iustina azzonnak zyveet zertelen zeretetre. Melyet meg erezuuen zent justina azzon. aytatoffon ev magat vr iftennek ayanla. es mynd ev tellyes tetet zent kereztnek jegyeuel meg erevfeyte. || Az zent kereztnek iegyere. pokolbely evrdeg [el fut] 358 meg rettenuen el futa. es iutuan ciprianushoz meg alla ev elevtte 20 az erdeg. kynek monda ciprianus. Myre nem hoztad en hozyam az zvzet. kynek felele az erdeg. lateek az zvzben nemynemev iegyet es meg jyedeek. es en bennem menden erev fogyatkozeek. Ciprianus kedeg ez erdeget el bochata. es mast erevfbet hyua elev. Mykor elev ievt volna ez erdeg monda ciprianusnak. hallam az te 25 parancholatodat. es latam az en elevttem ievt erdegnek tehetetlenfegget. de amyt ev megnem tehetet. az en meg tellyefeytem. es az te akaratodat meg tezem. jme az zvzbez megyek. es az ev zyveet meg febhetem fertezetes zeretetre. es eeltetel ev vele atte keuanfagod zerent. Azert pokolbely erdeg be menuen kefertete myat 30 zent iustina azzonhoz. erevkevdyk vala tanalchozny vagy jhleny. es fel geryezteny zent iustina azzonnak lelkeet zertelen zeretetre. Ezeket erezveen ev magaban zent iustina azzon. legottan aytatoffon ev magat vr iftennek || ayanluan. zent kereztnek iegyeuel menden 359 kefertetet el evze. es az erdegre lehelle zent iustina azzon. legottan 35 az ellenfeg el tauozeek. Az ardeg kedeg meg zegyenyevluen el futa. es ciprianusnak elevtte meg alla. kynek monda ciprianus. hol vagyon az zvz kyhez tegedet kevldettelek vala. Monda az erdeg. azt

vallo^m hog meg gyevzettem. de mykeppen meg gyevzettem felek
 meg mondanom. Mert nemely rettenetes iegyet lateek ez zvzen. es
 legottan menden erevmet el vezteem. Tahat ciprianus ez erdeget
 meg chufoluan el kevlde. es az erdegegnek feyedelmeet hyva ev
 5 hozya. Mykoron el jutot volna ciprianushoz. monda neky cipria-
 nus. Mydolog hog az ty erevtevk hatalmatok illyen keues. hog meg
 gyevzeffeek egy leantvl. Monda az ellenseg. Ime ky megyek ev
 hozya. gyevtrevm evtet hydeeg leleffeekkel. es az ev zyueet gerye-
 detelben fel geryeztem. es mynd tellyes ev telteet nagy geryede-
 10 tefleggel meg hyntem meg evtevezem. es vgyan meg kabeytom. es
 360 kevl^membkevl^memb keebzefeket es re||muleteket vizek neky. es eyfe-
 leen teneked vyzem. Tahat pokolbely erdeg valtoztata evmagat
 egy zvznek kepeben. es el mene zent iustina azzonhoz monduan.
 O en zeretev azzonyom. Ime en te hozyad jevttem. mert en teue-
 15 led tyztassagban zvzeffegebe keuanok elnem. de kerlek tegedet hog
 mongyad meg. mychoda lezen az my jvtalmonk. az zvzeffegeben
 valo vyaskodafert. felele zvz zent iustina azzon. Az zvzeffegeben
 valo vyaskodafert az jutalm byzonual fok. de az vyaskodas kefal-
 kodas es muka keues. Monda az zvznek abrazaban az erdeg.
 20 en io azzonyom ha my zvzeffeget tartonk. tahat mychoda az.
 hog az vr. iften azt parancholta monduan. Nevekevgyetek es fo-
 kafulyatok es tevlchetek meg az fevl^ldet. Azert en jo zvz tarlom
 jgeen felek hogha my az zvzeffegeben meg maradandonk. hog my
 az my zvzeffege tartafonk mya ellene tezevⁿk az ifteny parancho-
 25 latnak. Es efevⁿk nehez jtyletben mykeppen az ifteny parancho-
 361 latnak v^taloy es || engedetlenevk. es honnat varonk vala jutalmat
 erdemet. azbol efevⁿk nagy kenokra. Tahat kezde zent iustina az-
 zonnak zyue. gonoz gondolatokkal evzue verettetny az erdegnek
 ihlese myat. es az gonoz keuanfagnak geryedetevffege kezde erev-
 30 ben fel gyvladny langazny. annera hog jmmar fel keluen el akarna
 menny zent iustina azzon. Tahat zent iustina azzon evmagahoz
 teruen. es meg ertueen azt. ky volna az aky ev vele volna. legot-
 tan ev magat meg erevfeyte meg jegze zent kereztnek jegyeuel.
 es az erdegre lehelle zent iustina azzon. legottan az erdeg meg ol-
 35 uada mykeppen vyaz. es erze magat meg zabadultnak menden
 kefertettevl ez zent zvz. Ennek vtanna valtoztata magat pokolbely
 erdeg jgeen zep iffyvⁿak zemelyeben. es be m^enuen zent iustina
 azzonnak agyas hazaban. mykoron az ev agyaban fekenneek. Es

nagy zegyentelenevl be zekelleek zent iustina azzonnak agyaban. es akara evtet meg evlelny. Melyet latuan zent iustina azzon. es || meg esmeruen pokolbely erdeget ielen lenny. legottan zent kerez- 362 nek iegyet vete. es pokolbely erdeget meg oluazta. mykeppen vyazt. Tahat istennek engedetybevl pokolbely erdeg. Zent iustina azzont 5 gyevtvruen hydeg lelefeekkel. es fokakat az chordakkal es evkevr chordakkal meg evlueen. Es erdegtevl meg zallot emberek myat nagy devg halalt hyrdet vala. jevuendevnek lenny mynd tellyes antyochyaban. ha zent iustina azzont hazaffagra nem adnayak. kynek okaert mynd az tellyes varas meg [devgleteek] devgletueen. Zent iustina 10 azzon zvleynek aytoyara gyevlekekvzuen az nep kyaltuan mondnak vala. hog iustinat hazaffagra adnayak. es ezenkeppen az varast illyen nagy vezedelmtetvl meg zabadeytanayak. de mykoron zent iustina azzon semmykeppen nem engedne az hazaffagra. ezbevl evtet mynd nyayan halallal fenyegetyk vala. Mykoron jmmar heet 15 eztendeye volna az devg halainak. Zent iustina azzon jmada ev ertek. es meg mente || evket az devg halaltvl. Latuan pokolbely 363 erdeg. hog ezzel semmyt nem haznalna. valtoztata evmagat zent iustina azzonnak abrazara kepere. hog zent iustina azzonnak io hyreet meg ferteztetneye. es ciprianust meg [chufolnaya] chufoluan. 20 es ezzel hannaya vetneye magat az erdeg. hog ev zent iustina azzont ciprianoshoz hoznaya. Menueen kedeg az erdeg ciprianoshoz. Zent iustina azzonnak zemelyeben. es futamek ciprianoshoz. akara evtet meg chokolny. vgy mynt azt ky az ev zerelmeben beteglene. Melyet latuan ciprianus. es hyue evtet lenny iustinanak. evremmel 25 be telueen monda. Ioual jevttel iustina. menden leanyoknal ekefb. legottan hog ciprianus iustinanak neueet neueze. az erdeg az iustina neuet elnem zenuedhete. de ez nevnek ky mondafara. mykynt fevft el enezeek. Kynek okaert ciprianus lata magat lenny meg chufoltnak az erdegtevl. marada nagy zomorusagban. 30 Annak okaert annal es jnkab eeguen ciprianus. iustinanak zerelme||ben. fokayg vigyaza ciprianus zent iustina azzonnak aytoyan. 364 Es nemykoron valtoztatgya vala magat ciprianus erdegy tudomanyal azzonyallatta. nemykoron madarra amynt techeyk vala. Mykoron kedeg jut vala ez zvznek aytoyahoz. sem azzonyallatnak sem 35 madarnak nem lattatyk vala. hanem legottan ciprianusnak lattatyk vala. Acladius nevev dyakes. erdegy tudomanyal valtoztata magat verebbe. Es mykoron ez acladius vereb kepeben repevlt

volna zent iustina azzonnak ablakara. legottan hog zent iustina
 azzon rea tekente. nem verebnek. hanem aeladiusfnak ielenek. Es
 kezde aeladius zomorgany es jgeen rezketny. mert sem elnem fut-
 hat vala. sem elnem repevlhet vala. fflueen kedeg zent iustina
 5 azzon. hog aeladius le ne efneek es kette ne repedne. laytoryan
 evtet le vetete. Intuen evtet hog meg zevnneek az ev bolonfaga-
 tvl. hog az tevrvenyek zerent megne gyevtretneyek mykeppen
 erdenges. Azert meg gyevzetueen pokolbely erdeg mendenkeppen ||
 365 meg tere ciprianushoz. es ev elevtte meg zegyenevlueen meg alla-
 10 peek. kynek monda ciprianus. Nemde tees meg gyevzettele. my-
 choda az ty neuolyas erevtevk. hog ty egy leant megnem gyevz-
 hettek. hanem jnkab ev gyevz meg tyteket. es illyen jgeen neuo-
 lyafvl le nyomod tyteket. de kerlek tegedet hog mondmeg enne-
 kem. myben vagyon az ev il nagy erevflege. Monda az erdeg cipria-
 15 nufnak. ha meg eskedendevl ennekem. hog en tevlm soha el nem
 tauozol. es az ev gevzedelm vetelenek ereyet neked meg mondom.
 Kynek monda ciprianus. myre auagy mynek myatta eskegyem meg
 neked. Monda az erdeg. eskegyel meg ennekem az en nagy ere-
 ymre. hog en tevlm soha elnem tauozo[m]l. Monda neky ciprianus.
 20 az te nagy ereydre eskezem teneked. hog tegedet soha elnem had-
 lak. Tahat az erdeg olyha meg batorulvan monda. ez lean az
 meg fezevltnek jegyeet vete magara. es legottan meg jydeek. es
 menden en erevmet el veztem. es el oluadeek mykent vyaz. az
 366 tevznek || zyne elevl. Monda neky ciprianus. tahat az meg fezevlt
 25 nagyob-tenaladnal. felele az erdeg. byzonual nagyob mendenek-
 nel. es mynket es mendeneket kyket jt ez velagon meg chalonk.
 agya az meg olthatatlan tevznek gyevtreny. kynek monda cipria-
 nus. tahat en es az meg fezevltnek baratya lezek. hog valamyko-
 ron ne effem illyen nagy kenra. Monda az erdeg. meg eskettel en-
 30 nekem az en feregemnek ereyre. melyekre nekem senky nem eskevt.
 hog en tevlm soha elnem tauozom. Kynek monda ciprianus. Te-
 gedet. es menden te fystelgev ereydet meg vtalom. es teneked. es
 menden te evrdegydnek ellene mondok. es en magamat meg iegye-
 zem az meg fezevltnek idueffeges iegyeuel. Es legottan az erdeg
 35 meg zegyenevluen. el tauozeek ciprianustvl. Tahat ciprianus mene
 az pispekhez. melyet latvan az pispek. es hyzy vala hog azert jyne
 oda hog valamy teuelgest tenne az kereztyenek kevzevt. Es monda
 neky az pispek. Elegek legyenek teneked o ciprianus azok kyk ky-

vevl vadnak anyazent egyhaznak || Mert semmyt nem hatalmaz-367
hatol. az iftennek egyhaza ellen. felele ciprianus. byzonfagot vet-
tem en azbol. hog en nem hatalmazhatom iftennek egyhaza ellen.
mert gyevezhetetlen cristufnak ereye. Es meg ielente ciprianus
mynd az pispeknek. valamelyek neky tevtentek vala. es meg ke-5
rezteltete evmagat az pispekkel. Es ez ciprianus ennek vtanna
jgeen haznala mynd tudomanban. mynd kedeg eletyben. Es az
varafnak pispeke meg haluan. ciprianus zerezteek pispekke. Es
ez bodog zvzet zent iustina azzont ciprianus pispek clastrom-
ban zerze. es ot az clastromban nagy lok zent zvzeknek teue 10
feyedelme zent iustina azzont. Zent ciprianus pispek kedeg. az
zent martiroknak epistulakat leueleket kevld vala. es az zent
martirokat az vyaskodasban erevfeyty vala. Az orzagnak ifpa-
nya kedeg haluan zent ciprianusnak es zent iustina azzon-
nak hyreet. evket ev eleyben hozattata. Es meg keerde hogha al-15
dozny akarnak. kyk mykoron erevffen allananak cristufnak hyty-
ben. paranchola evket vetny vyazzal. zvrokkal es kevuerrrel tellyes
hevfeges vas || evftben. Mely keen evnekyk ada evnekyk chodala-368
tos kyelleget. sem ada evnekyk valamynemev keent. Az baluan
jmado pap monda az feyedelmnek. parancholy ennekem allanom 20
az evftnek elevtte. es ezennel meg gyevzevm mynden ev ereyeket.
Azert mykoron az baluany jmado pap jutot volna az evft eleyben.
monda. Nagy vagy hercules iften. es ifteneknek atya jupiter. Es
jme legottan tevz jevueky az evftbevl. es mendenestevl meg emezte
az baluany jmado papot. Tahat zent ciprianus es zent iustina azzon 25
ky vontatanak az evftbevl. es ev reayok sentencia adatuan. mynd
ketten egyetemben nyakokat vagak. Ezeknek testek mykoron hat
napyg az ebeknek vetuen marattak volna. annak vtanna romaban
vitetenek. Maftan kedeg mykeppen mondatyk nyvgoznak placen-
ciaban. kenzatanak kedeg ez nemes zentek es martirok october 30
hauanak hatod napyan. Vr zvletety vtan keet zaz. nyolevanheet
eztendevben. dyoclecianusnak alatta. Vegeztetyk zent iustina az-
zonnak elete. vrnak eztendeyben. Ezer. evt zaz. tyzenheet ezten-
devben.: — raskay lea ||

369 Kezdetyk az nagy cheterteky predicacio.

*Accepit ihs panem et benedixit. fregit et dedit discipulis suis
 dicens. Accipite et comedite. hoc est corpus meum. Mathei vicessimo
 sexto.* Az az. Veue iefus az kenyeret es meg alda. meg zege es ada
 5 ev taneytuanynak monduan. Vegyetek es egyetek. ez az en testem.
 Ezeket irta meg zent mathe. kevnnyenek huzon hatod rezeben.
 Zeretev atyam fyay. ez may napon az felleges nagy pap iefus cris-
 tus. zolgaltu auagy monta az ev ellef vy myseyt. Es ennek vtanna
 mondany zerzette. mynd tellyes anya zent egy zerte. Annak okaert
 10 az myfenek [zerzefere] magyerazafarol ertelmerevl. hallyonk vala-
 myt reuiden. Az myse kevlomb kevlomb doctoroktvl. kevlomben
 kevlomben magyerasztatyk. Azert menere mastan akaronk zolny
 az myferevl. az myfenek officioma auagy kezdete. iegzy iften fya-
 nak meg testefeveleseet. Zoktanak kedeg nemelyeket mondany az
 15 myfeben hangos zoual. mykeppen az kantust. oraciokat. epistulat.
 370 euan||gelyomot es ezekhez hafonlokat. Es ezek iegyeznek nemi-
 koron. nemynemev vigassagot. Nemelyek mondatnak az myfen
 lassv zoual. mykeppen secreta canon es az vezteghalgatas es ezek-
 hez hafonlok. Es ezek gyakorta iegyeznek nemynemev zomorufa-
 20 got. Elevzer az myfenek introitosa vagy kezdety lezen hangos
 zoual. ky iegzy az regy zent atyagnak keuanfagokat. kyk nagy
 evremmel keuanynyak vala iften fyanak testefeveleseet. Azert mongya
 zent bernald. Az fazkodo zent atyagnak keuanfaganak geryede-
 tességeet. cristusnak testben valo ielen voltat. gyakorta meg gondol-
 25 uan meg keferedem. es ennen magamban aleeg tartom meg az
 kevn hullatafokat. Zent agofton vgy mond. Tugyak vala az regyek
 cristust lenny ievuendevnek. es mindenek kyk keuanynyak vala vgy
 mondnak vala. O ha it ez velagon leel engemet az zent zvletees. o
 ha en meg latom en zemeymmel azt. melyet hyzek zent irafokban.

Zent ifayas es vgy mond mond vala. O vr iften tevrneed meg az egeket. es zallanal le. Zent moyfes es vgy yr vala. bochaffad el vram kyt bochatando vgy. Zent dauid vgy mond || vala. Vram 371 iften haychad le az egeket es zalle. Symeon propheta es vgy mond vala. Valyon aleytode hog meg latome. valyon meg ereme. mykoron el iev az iduezeytev. de ez jntroytus vgy az myfenek kezdety keetzerezetetyk vgy keetzer mondatyk. azért mert keet helyek[en] valanak hol cristusnak testben ievuetyt varyak vala. Az az lynbosban es ez velagban. Ennek vtanna kezdetyk az myfen kyryeleyfon hangos zoual. kylenchzer. kyn ertetyk az kylenc kar angeloknak 10 keuanfagok. Az kylenc kar angelok kezzel keuanyak vala nemelyek. iftenfyanak test fel vetelect. hog annak myatta az ev romlалok meg epeytetneyek. Mert hytetyk hog az kylenc kar angelok kezzel mynden karbol esee. Ennek vtanna kezdetyk hangos zoual *gloria in excelsis deo.* melyet oluastatnak hog angelok eneklet- 15 teek elevzer vronk zvletefenek jdeyen. Ez *gloria in excelsis deo* elevzer chak pispekek enekletteek. de symakvs papa ezeben veueen. hog az pap iftennek angela. Zerze hog menden || pap enekelhette 372 ez angely eneket. de az angelok nem eneklenek tevbben. hanem chak ezt. *Gloria in excelsis deo. et in terra pax hominibus bone voluntatis.* Az az dychevfeg iftennek magaffagogban. es fevlden bekeffeg io akaro embereknek. Es kyk ez vtan mondatnak zent illarius zerzette telephorus papanak parancholatyabol. Ennek vtanna az pap ev orchayat fordegyya az nepre. hangos zoual monduan. *dominus vobiscum.* az az. vr veletek. Ez meg fordulafon es orchayanak meg mutatafan. iegyeztetyk. hog cristus az ev vgy orchayat meg mutata ez velagnak. melyet az zent atyak reegtevl fogua keuantanak vala. Moyfes vgy mondot vala. Vram iften ha malaztot leltem te zemeyd elevt. mutaffad meg ennekem te orchadat. Az lynbos. bely zent atyak vgy mondnak vala. iften 20 irgalmazzon my nekevnk es meg algyon mynket. meg velasyha ev orchayat my raytonk es irgalmazzon my nekevnk. Hester azzon es vgy ir. jgeen chodalatos vgy vram. es az te orchad tellyes malaztal. || Ime azért mykeppen keuanyak vala latny 373 ez aldót orchad. de maga vegezetre az vr iften irgalmassagra 35 indultatuan. ievue ez velagra es meg mutata ev orchayat. Ennek iegyere mutagya az pap es ev orchayat az nepnek. Ennek vtanna mondatnak az oracyok. kyn iegyeztetyk hog vyz kerezt napyan

jmattatot vronk az pogan kyralyokhtwl. Ennek vtanna kezdetyk az
 epistula. mely epistulan iegyeztetyk zent ianos baptystának preca-
 cyoya. Mert zent ianosnak predicacyoya azonkeppen elevl vezy
 vala cristufnak predicacyoyat. mykeppen az epistulah az euan-
 5 gelyomot. Ezenkeppen zent ianos es eleue meg hyrdete cristufnak
 ievueteet ez velagban es lynbosban. Es ezbevl levn nagy evrevm
 az zent atyagnak lynbosban. nagy evrevm levn az zenteknek ez
 velagban. nagy evrevm levn az angeloknak menyorzagban. Ez ha-
 rom keppen valo evrevmert. lezen az epistula vtan három keppen
 10 valo eneklees. Elfev az gradual. ky iegyezy az lynbosbely zent
 374 atyagnak evrevmeket. Masod eneklees || az alleluia. ky iegzy ez
 angeloknak evrevmeket menyorzagban. Harmad eneklees az se-
 quencia. ky iegzy ez velagban valo zenteknek evrevmeket. Ennek
 vtanna kezdetyk az euangelyom. ky iegzy cristufnak predicacyoyat.
 15 Tahat az euangelyom koron az zent igeeknek tyztellegeert fen al-
 lonk tyztelleggel. ferfyak mezeytelen fevuel. de az euangelyom ol-
 uastatyk enekletyk ezakra. az ezakon zokot iegzetny pokolbely
 evrdevg. Mert zent kereztnek iegye myat. vagy az zent euangely-
 omnak predicacyoya myat. erdeget meg gezzevk. es ennek okaert
 20 akoron zent kereztnek iegyeuel magonkat meg erevseygyevk er-
 degnek ellene. Ennek vtanna *credo in vnum deum* kezdetyk. ky
 iegzy az apostoloknak predykacyoyat. kyk predycaltak mynd vela-
 got myat az kereztyn hytet. Mert vronk iefus bochata az aposto-
 lokat ketten ketten predicalny. Ennek vtanna az pap fordeygya ev
 25 orchayat az neepre. kyn iegyeztetyk hog vronk iefus fordeyta ev
 orchayat verag vasarnapon. hog menne ierufalemben halalt zen-
 375 uedny my ertenk. || Tahat ez vtan kezdetyk dychyretnek eneke. az
 az. az offertorium. ky azt iegzy hog vronk iefus fogadak az sydok
 verag vasarnapon dychyrettekkal es eneklesekkel. veragokkal es
 30 palmakkal. Ez offertorium koron zoktanak emberek adny ayando-
 kozny valamyt istennek tyztellegere. ky mynd ev tehetfege zerent.
 Ezen iegyeztetyk az. hog mykoron iduezeytenk be ment volna az
 templomban. lata hog az kazdagok fokakat adnanak aldoznanak.
 es lata hog egy zegeen evzuegy azzon ada aldoza istennek keet fyl-
 35 lyert. Es monda vronk hog mendenekneel ev adot volna tevbbe.
 Ez offertorium vtan lezen nemynemev filencium auag veztegfeg.
 ez filencium iegzy azt. hog mykoron iduezeytenk be mene ierufa-
 lemben verag vasarnapon. es tyztelteteek az nepektevl. Es tahat

az fydok tytkon veztegfegben tanalehot tartanak. mykeppen evtet halakra arulnayak. judas es tytkon tanalehot tarta ev vele. Ez filenciumnak auagy veztegfegnek alatta az pap fordeygya magat az nepre. es lassv zoual mongya. *Orate prome.* az az jmagyatok en er-tem. olyha zomorv volna. Ez zo||morufag iegzy criftusnak az zo-376 morufagat kyt valla az ev kenya el kevzeleytueen. mert zomoru vala ev lelke mynd halalyg. Ennek vtanna az pap keezdi enekleny nagy jnneplessel az prefaciót. es hozzabban es nagyob jnneplessel enekly hognem mynt mynd az tellyes myfet. kynek myatta iegyeztetyk az hozzv es edeffeges bezed es predicacio. melyet tevn az my¹⁰ edeffeges meg valtonk az veeg vachoran. Iollehet hog iduezeytenk iefus az elevt es edefdedevn predicallot vala az taneytuanyoknak. de maga nem oluastatyk hog soha iduezeytevnk iefus. olyan hozzv es edes predicacyot tevt volna. Mely bezedet jrt meg zent ianos chak. es zokot oluastatny az mandatomon. Ennek vtanna az car¹⁵ enekel jnneplessel sanctuft. ez iegzy az apostoloknak evrevmevket. mely evrevmevk vala az bezednek vigaffagabol. es criftus testenek vetelebevl. Melyet vettek vala criftustvl az veeg vachoran. auagy iegzy angeloknak vigaffagat. Ennek vtanna az pap le haygya magat az oltar elevt. es imad lassv zoual. kynek || myatta iegyez-377 tetyk criftusnak jmadfaga olyvetym hegyen. Mykoron veert vereytezeek. es monda. Atyam ha lehet. menyen el en tevlm ez pohar. de maga nem mykeppen en akarom. de mykeppen te akarod. Tahat ez vtan az pap fel emely magat. es tezen harom kerezteket. ky iegzy azt hog vronk haromzer jmadkozot veres vereytekkal²⁵ vereytezuen. Es tahat veztegfeg lezen mynd az tellyes carhan. ez veztegfegen iegyeztetyk az apostoloknak el futafa. kyk mynd nyayan vronkat ev edeffeges mesterek el hagyuan el futanak. sem meernek vala zolny. Valamyt zol az pap az veztekfegben. ez mynd lassu zoual lezen. Es neha az pap ez idevben mendeneftevl fogua³⁰ vezteg halgat semmyt nem zol. Ennek myatta iegyeztetyk hog criftus ev kenyanak ideyen az evtet kerdevzevknek lassu es alazatos zoual felelt. es nemykoron mendeneftevl fogua vezteg halgatot. es semmyt nem felelt. Criftus testenek fel emelety elevt. az pap tezen [hat kerezteket. kyn ez iegyeztetyk hog mynek elette³⁵ criftus az kereztfan volt fel emeltetuen. || hatzer jzben vitetet³⁷⁸ byronak eleyben. Elevzer viteteek annas pispekhez. es ot nyakon veretteteek. Masodzer cayphasnak viteteek. es ot meg pevkdevf-

teteek vtalatos nyallal. es orchaya zeme be kevtteek. Harmad-
 zer pilatofnak viteteek. es ot hamiffan vadoltateek. Negyedzer
 herodesnek viteteek. es ot feyer zynev ruhaban meg chufolta-
 teek. Evtvedvzer pilatofnak esmeg meg hozattateek. es ot meg hof-
 5 toroztateek meg coroztateek es meg cvfoltateek. Hatodzer az ity-
 lev helyben esmeg pilatos eleyben viteteek. es ot halalra itelteteek.
 Ennek vtanna fel emeltetyk cristufnak zent teste. ky iegzy az
 meg fezeytelt. Ennek vtanna fel emeltetyk az keleh. ky iegzy
 cristufnak zent verenek ky evtteleet az kereztfan. Ennek vtanna
 10 az kelehnek le teteletevl fogua ez igeyg kyt mond az pap monduan
 nobis. leznek nyole kereztek az mifen. kyn iegeztetnek az nyole
 igeek. kyket vronk monda az kereztfan. Elfev ige vala ez. Atyam
 bochas nekyk. mert nem tугyak myt teeznek. Masod ige vala ez.
 379 mykoron zola az toluaynak. byzon mondom || neked. ma velem leez
 15 paradychomban. Harmad ige ez vala. mykoron zola az ev zvleynek
 es zent ianofnak monduan. Azzonyallat ime [fyvneked] te fyad. es
 zent ianofnak monda. ime te anyad. es ez levn az negyed ige.
 Evtved ige levn ez. ely ely lamazabatany. Az az. en istenem en
 istenem. myre hagyal el engemet. Hatod ige ez. Zomehozom.
 20 Heted ige ez. meg tevkelletevt. Nyolchad ige levn ez. Atyam te
 kezedben ayanlom az en lelket. Tahat ennek vtanna az pap
 valamenere magaffan mongya ez igeet. nobis. ky iegzy azt. hog
 cristus iduezeytevnk nagy zoual kyaltuan bochata ky az ev zent
 lelkeet. Ennek vtanna lezen kydded fylencyom az myfen. ky iegzy
 25 az idevt. mely idevben cristus fekevueek az koporfoban. Ennek
 vtanna az pap fel emely cristufnak zent testeet az corporalvyl. es
 tezen cristufnak zent testeuel evt kerezteket. ky iegzy cristufnak
 fel tamadafat. es hog az napon evtzer ielent meg vronk. Ennek
 380 vtanna kezdetyk magas zoual az pater nofter. mely pater || nofter
 30 iegzy azzonyonk marianak evrevmeet. es az apoftoloknak evrev-
 meket. Mely evrevmek vala. cristufnak dychevfege fel tamadafan.
 Ennek vtanna az pap enekel monduan. pax domini. ky iegzy azt.
 hog cristus halottaybol fel tamaduan. az ev taneytuanyinak bekef-
 feget hyrdete. Hog kedeg az hostya harom reezre oztatyk vagy
 35 zegettetyk. ez iegzy azt. hog cristufnak kenya haznalt harom fele
 nepeknek. Az az. az zent atyának lynbolban. az zenteknek ez
 velagon. es az angeloknak menyorzagban. Ennek vtanna enekel-
 tetyk vigaffagnak eneke az agnus dei. ky haromzer enekeltetyk

meg. ez felyevl meg mondot nepeknek három keppen való evrev-
mekert. Ennek vtanna az pap vezy ev hozza cristusnak zent
tefteet. tellyes anya zent egyház kepeben. Az elfev egyházban. az
az. az apostolok ideyeben. minden kereztyenek minden napon
comunykálnak való. Annak vtanna chak vafar napon comuni-
5 kálnak való. Annak vtanna || zerezteetek. hog chak az pap vegye 381
ez oltary zentfeget. minden embereknek kepeben. Ez vtan kez-
detyk az comunium. ky iegzy az hala adaft. vr iftennek enne fok
io tetelerevl. Tahat ez vtan az pap fordeygya magat az nepre. ky
iegzy az vtolfo ielenetet. Mykoron vronk iefus meg ieleneek az ev 10
taneytuanyinak. es mynd ev elevttevk menyorzagban fel mene.
Ennek vtanna el forduluan oracyokat mond. mely oracyok iegzyk
azt hog cristus vronk menyorzagban fel mene. es imad my ertevnk
atya iften elevt mykeppen my zonk zolo. vtolzer fordeygya magat
az pap az nepre. aduan evnekyk aldomaft. kyn iegyeztetyk 15
cristusnak vtolfo ievuetele. Mykoron az ev zent vyg orchayat meg
mutagya az ev valasztattynak evket meg alduan es monduan.
Yevyetek el en atyamnak valasztottay. vegyetek az orzagot ky
vagyon zerezueen nektek en menyey atyamtl. ez velagnak kezde-
tytevl fogua. es evrekevl evrekke. Amen. ihs. maria. : — ||

397 Kezdetyk zent lucia azzonnak elete ez keppen.

Zent lucia azzon vala firacufana vevev varafbol. nemzettel nemes. Haluan zent lucia azzon. zent agota azzonnak hyreet. ky hyrhedny mynd tellyes siciliaban. el mene az ev koporfoyahoz. az
5 ev anyauual evticiaual. hogky jmmar tyzenneeg eztendeyg zenuette vala meg gyogyvlhatatlan veer folyafnak betegfegeet. Tevrteneek hog az mifeznek zolgalaty kezevt. az euangelium oluafstatneek. kyben mondatyk hog jduezeytenk az azzonyallatot ez fele betegfegtevl meg gyogehtotta. Tahat monda zent lucia azzon az ev anyanak. ha
10 hyz ezeknek kyk oluafstatnak. hygyed hog zent agota azzon ezt meg nyerhety. ky az iefufnak neuert meg kenzatot. Es hog az ev eleutte myndenkoron jelen vagon. kynek neuert az kent zen- uette. Azert ha hyvyn illettendevt az ev koporfoyat. tevkelletes
398 egeffegllgel leg ottan evrelz. Annak okaert mykoron az neep el
15 tauozot volna. le teryezteek ev magokat az koporfonal zent lucia azzon es az ev anya. es kezdenek kerny fegedelmet fyralmakkal. Ezen jdeu kezben zent lucia azzon el alueek. es lata almaban zent agota azzont allany angelok kezevt gyevingyevkkel meg ekefevlveen. es monduan evneky. En hugom lucia myt keerz en
20 tevlm. melyet te magad legottan meg nyerhech. Mert jme az te hyted mya meg gyogyvlt az te anyad. Es mykeppen cathanyenfys varafa en myattam. criftuftvl fel magaztatyk. ezenkeppen firacufana varaffa te myattad meg ekefeytetyk vr iefus criftuftwl. mert vigaffagos lakodalmat zerzettel vr iftennek az te zvzefse-
25 gevdben. Ezeket haluan zent lucia azzon fel ferkenueen fel kele. es rezketveen monda az ev anyanak. En zeretev anyam jme meg
399 gyogyvltal. azert anllnak myatta kerlek tegedet. ky tegedet az ev jmadfagyual meg gyogeytot. hog touabba en nekem jegyest ne neuez. fe akaryad kerefned nyerned az en teltemnek magzatytwl.
30 halaloffagnak dymevlcheet. de mendeneket kyket volna adando ennekem jegy ruhaert. agyad ennekem menevnek az tyztafagnak

tevrementevehez my vronk iesus cristushoz. Az az hog agyam zege-
nyeknek. kynek monda az ev anya. Myndeneket kyk voltanak
kylenc eztendevnek elevtte meg holt atyade kar nekevl evrezven.
jnkab beveyhttettem hognem kyfsebeytettem te atyattvl maradot
evrevkfegevt. Az enymet es. myndeneket kyk vadnak es lehetnek. 5
te azt jnkab tudod. Elevzer fegyed be en zemeymet. es valamyt
akarandaz az vtan azt tegyed az te evrevkfegydvcl. Monda zent
lucia azzon az ev anyanak. nem jgeen kedues az iftennek. ky az
vr iftennek azt agya. melyeket vele el nem vihet. de ha akarz
iftennek kedues lenny. azokat agyad evneky. kykkel elhetneel ez 10
velagban. Meg || mert meg haluan femmyt veled el nem viheech. 400
Myt meg haluan aach. azert adod mert veled el nem vihetevd.
Agyad azert cristufnak melyet byrz. addeg myg eelz es jvtalmat
veez. es valamyt fogach vala es gondolz vala nekem adnya. kez-
gyed cristufnak adny. Azert mykoron haza teernenek. es ezekrevl 15
naponkent| bezellenenek. legottan levn az ev jozagoknak el ozto-
gatafa. zegenyeknek zvkfegevkre. Mykoron mynden jozagokat el oz-
tottaak volna zegenyeknek. aruaknak. evzuegyevknek. zarando-
koknak. es iftent zolgaloknak. Ezen jdev kevzben mykoron az ev
evrevkfegevknek el tekozlafa ez oztafa. zent lucia azzon jegyese- 20
nek tudafara jvtot volna. meg tudakozeek ezekrevl az jegyes az
daykatwl. ffelele okofon az dayka. hog zent lucia azzon levlt
volna job evrekfeget. kynek jevuedelmebevl [bev] || tevb jevne ezer 401
foryntnal. kyt akarna maganak valtany. ezert lattatneek az ev
jozaban valameneet el tekozlany. El hyve ez bolond ez telfy val- 25
tozast. es kezde ev es. arulny zent lucia azzonnak evrekfegeet.
Mykoron myndeneket el attak volna. es hoztotta volna zent lucia
azzon az arrat mynd az zegeenyeknek. az ev jegefe vona evtet
pascasius feyedelm eleyben. monduan evtet lenny kereztyennek.
es hog eelne az chazarok tevrue nye ellen. Pascasius zent lucia 30
azont meg feduen. es meg foguan kezde evtet jnteny az balva-
nyoknak aldozatyara. Kynek monda zeut lucia azzon. Az byzon
es zeplevtelen aldozat ez. az atya iftennel. latogatny aruakat. es
zegenyeket. es segelleny ev zvkfegevgben. Es myert jmmar nyn-
chen tevb myt aldozyam. enen magamat aldozom iftennek elev 35
aldozatot. Monda pascasius. ez bezedeket te hozzad hasonlo
bolond kereztyennek zolhatod. nekem kedeg ky feyedelmeknek
tevrue nyeket || evryzem. ezeket heyaban mondod. kynek monda 402

zent lucia azzon. Te feyedelmeknek parancholatyt evryzed. en es
 en iftenemnek parancholatyt evryzem. Te feyedelmeket feelz. en
 es iftent felem. The azokat nem akarod meg bantany. en iftent
 nem akarom meg bantany. The azoknak keuanz kellemetes lenny.
 5 en azt keuanom. hog criftusnak kellemetes legyenek. Azert azt
 tegyed te melyet esmerendez. hog haznalatos teneked. En azt
 tezem melyet esmerendevg vagy latandog en magamnak haznala-
 tofnak. Kynek monda pascasius. Az te atyattwl maradot evrek-
 fegevdet el kevltevtted testnek rontoyval. es annak okaert vgy
 10 zolz. mykeppen parazna. Kynek monda zent lucia azzon. Az en
 atyamtwl maradot evrevkfeget bator helyre zerzettem. testnek es
 elmenek rontoyt kedeg soha nem tuttam. ffelele pascasius. kycho-
 403 dak testnek es elme||nek rontoy. ffelele zent lucia azzon. Ty vattok
 [azok] az elmenek rontoy. kyk tanalchozyatok el hadny az lelek-
 15 nek az ev teremtevyet. de az testnek rontoy azok. kyk az testnek
 gyenyerевfegeet. felette vetyk az evrek menyey vendegfegevknek
 es gyenyerевfegevknek. Monda pascasius. meg zevnnek az bezedeg.
 mykoron jvch az veresegevkre. Kynek monda zent lucia azzon.
 iftennek jgyhy meg nem zevnhetnek. Kynek monda pascasius.
 20 tahat te iften vagy. ffelele zent lucia azzon. iftennek zolgalo
 leanya vagyok. ky azt monta. Mykoron allandotok kyralyoknak
 es feyedelmeknek elevtte. ne akaryatok gondolny mykeppen vagy
 myt zolyatok. mert meg adatyk nektek az horaban. myt zolyatok.
 touab esmeg vgy mond vr iften. Mert nem ty vattok kyk zoltok.
 25 de az ty zent atyatoknak lelke. ky zol ty bennetek. Monda pascasius.
 404 fhus. tahat || te benned zent lelek vagyon. kynek monda zent
 lucia azzon. kyk tyztan elnek azok iften templomy. es zent lelek
 lakozyk ev benne. Kynek monda pascasius. en tegedet el vitetlek
 az fertezetes hazban hog ot fertezetelleget vegy. es el vezeffed
 30 zent lelket. Kynek monda zent lucia azzon. nem fertesztetyk meg
 az test. hanem chak az elmenek engedetybevl. Mert ha engemet
 teez meg fertesztetny akaratom nekevl. az tyztasag ennekem meg
 kettevztetyk coronara. Az en akaratomat es rea valo engedete-
 met. soha erre nem jngerheted. Jme az en testem mynden kenra
 35 keez. myt kefel. kezdel evrdegnek fya az te kenaydnak keuan-
 fagytt en bennem tenned. Tahat pascasius hyvata fertezetes fer-
 fyakat monduan. vigytek evtet mynden nephez. es mynd addeg
 chvfoltassek. mygnem meg holtnak jzentessek. Akaruan kedeg

evtet el vonny. annera meg erev||seyte evtet zent lelek. hog sem-405
 mykeppen ez zent zvzet el ne jndeythatak az helyreyl. Tahat
 paranchola pascasius ezer ferfyakat jevny. es zent lucia azzonnak
 kezeyt labayt meg kevtevyzny es vgy vonny. de semmykeppen
 megnem jndeythatak ez zent zvzet. Tahat pascasius az ezer fer-5
 fyakhoz ada nagy lok jga barmokat. de maga vrnak zvze zent
 lucia azzon jndulatlan meg marada. Tahat pascasius hyvata evr-
 devnges deakokat. hog az ev erdegy tudomanyokkal zekt lucia
 azzont el jndeytanayak. de semmykeppen nem tehetek. Tahat
 monda pascasius. melyek ez evrdegfegek. hog egy lean ezer fer-10
 fyaktyl meg nem jndeytatyk. Monda zent lucia azzon. ezek nem
 evrdegfegek. hanem criftufnak jo tetely. byzonual meegha tyz
 ezer ferfyakat adandaz ezekhez. azonkeppen jndulatlanlak laac
 engemet mykeppen eleeb. Aleytvan kedeg pascasius nemelyeknek
 lelemefek zerent. vagy tetteteefek zerent. hog az evrdegy tudo-15
 many mofaffal el tauoztatneek. hagyta evtet || vizzel meg evtteny. 406
 Mykoron ezenkeppen sem jndeythatnayak ky az helybeyl zent
 lucia azzont jgeen meg zomoroduan. paranchola nagy tevzet
 gyohatany ez zent zvznek mellette. auagy kevnyevle. Es paran-
 chola pascasius zent lucia azzonra fekete zvrkot es fenyez zvrkot 20
 es jgeen bvzgo forro olayt evtteny. Monda zent lucia azzon. az en
 martyromfagomnak haladekyat meg nyertem az en vram iefus
 criftufty. hog az kereztyeneknek el vegyem az keen zenuedef-
 nek felelmeet. es az poganoknak el vegyem ev tevek bozzontaf-
 nak zauat. Latuan kedeg pascasiufnak baraty. hog pascasius jgeen 25
 zomorkodneyek kefergene. tevt evtenek ez artatlan zent zvznek zent
 lucia azzonnak torkaba. de zent lucia azzon azert az ev zolafat el
 nem vezte. hanem monda. Anya zent egyhaznak bekefegeet meg
 adotnak teertnek hyrdetem tynektek. maximianus ma meg holt.
 es dyoclecianus orzagabol ky evzetevt. || Es mykeppen cathanenfis 407
 varafanak adatot az [ev] en hugom zent agota azzon oltaimvl. Ezen-
 keppen en es adattam firacula varafanak efedezevevl. Mykoron
 zent lucia azzon ezeket zolnaya. jme romayaknak zolgay el jev-
 uenek. pascasiuft meg fogak. es fogva ev velel chazarhoz viveek.
 Mert hallotta vala chazar. hog mynd az tartomant el puzteytotta 35
 volna pascasius. jvtuan kedeg romaban. meg vadoltatek az tanalch-
 nak. meg es gyevzetek. es feye el vagafnak sentencyayauul gyevt-
 retek meg evletek. Zent lucia azzon kedeg az helyreyl addeg el

nem jndula. mely helyen az tevrt ev torkaba evteek. sem meg-
nem hala. mygnem papok jevuenek. es cristufnak zent testeet
neky adak. Olyha mondanaya ez zentleges zvz zent lucia azzon.
hog nem illeneyek az meny azzonnak. az vev legennek jelen volta
5 nekevl mas orzagba menny. az az cristufnak jelen volta nekevl
kyt hozya vevn az oltary zentlegben. Es az ev aldot jegesenek
cristus iefusnak zokafa zerent. edeffeges bezelleffel kereztyenek-
408 nek || anyazent egyhaznak bekefeget hyrdete. Cristufnak peldaya
zerent. ky az vtolfo vachoran az ev taneytvanyinak bekefeget
10 hagyta. Ezenkeppen ez dychevfeges zent lucia azzon ev bezedeet
el vegezuen. es valuan cristus iefust. evmagat neky ayanla. Es
mykoron az kevrnyevl allok felelték volna amen. az ev zentleges
lelket el bochata. Vgyan azon helyen temetteteek el es ez zent
zvz es martir. es vgyan ottan zent egyhaz es rakateek. Kenzatek
15 kedeg zent lucia azzon. vr zvletety vtan harom zaz es tyz ezten-
devben. O azert zentleges zvz zent lucia azzon. o byzonual az
byzon velagoffagnak baratya. O iefus cristufnak zeretev jegyese.
O mynden [jöz] lelky jozagokkal hyres. O dychevfeges zvz. marty-
romfagnak gyevzedelmes coronaya. kerevnk tegedet hog kevrnyevr-
20 gessed jmagyad my ertevnk cristust. hog az te erdemed myat adasseek
nekevnk malaszt ez velagon. es dychevfeg az mas velagon. ky my
nekevnk engegyen atya fyv zent lelek mynd erekkevl ereke.
Amen.

Vegeztetet zent lucia azzon eftyn zerdan. Vr zvletety vtan.
25 Ezer. evt zaz. tyzen evt eztendevben. ezen eztendevben zenteltek
meg az kapolnat. zent katerina azzon napyan vafarnapon. ||

Zent agnes azzon vala jgeen ezes zvv. mykeppen zent ambrus tezen ev rula tanolfagot. ky meg jrta evneky kennyat. Zent agnes azzon ev eletenek tyzenharmad eueben. halalt el vezte. es eletet lele. Iollehet hog zent agnes azzonnak eztendevkben iffyvlag⁵ zamlaltatneek. de az ev elmeenek merhetetlen nagy venfege vala. Teftel iffyvchka vala. de lelekben veen. Zeep vala orchauul. de zeeb vala hyttel. ky mykoron meg terne scolabol. az feyedelmnek fyatvl meg zeretteteek. kynek ev gyevngeyvet es zamtalan kazdagfagokat jgyre. ha ev neky hazaffagat megnem tagadnaya.¹⁰ Kynek zent agnes azzon felele. tauozyal el en tevlem bynnek gyevkerezety. gonoffagnak elteteve. halalnak etke. mert jmmar egyeb zeretevtevl vetettem elevl. Tahat zent || agnes azzon kezde az⁴¹⁰ ev zeretevyet es jegyefeevt evtbevl dychyrny. kyket jegyefek egy mafban jelennen kerefnek. Az az kezde zent agnes azzon az ev¹⁵ jegyefeevt criftust dychyrny nemzetének nemeffegerevl. zepfegenek ekeffegerevl. kazdagfaganak bevfegetevl. Erevffegenek es hatalmanak tehetfegetevl. es zeretetynek nagyfagarol monduan. Ky naladnal fokkal nemefb. nemzeteuel es meltofagauul. kynek anya zvv. kynek atya azzonyallatot nem [efmer] twd. kynek angelok²⁰ zolgalnak. kynek zepfeget nap es hold chodalyak. kynek kazdagfagy foha meg nem fogynak. kynek marhay nem kyffbevlnek. kynek illatyauul holtak meg elevenevlnek. kynek illetefeuel korok meg batorulnak. Kynek zeretete tyztafag. illetefe zentfeg. zerkezese zvzegefeg. Ezeket kedeg zent agnes azzon evt²⁵ jgeben fog||lalyabe monduan. Kynek nemeffege fellegefb. hatalma⁴¹¹ erevfb. nezese zeeb. zeretete edefb es mynden malaztal felyevl mvl. Ezek vtan zent agnes azzon veet evt jo teteelt kyket az ev jegyefe criftus neky ayanlot auagy adot. mely jo teteleket ad criftus egyeb jegyefynek es. Mert evtet hytnek gyevreveuel gye-³⁰

revzy. jozagoknak fok kepev kevlembfegeuel ruhazya es ekefeyty.
 ev kenyanak vereuel jegyezy evtet. ev zeretetenek kevteleuel fog-
 lallya. es menyey dychevfegnek kazdagfagyual kazdagegygya
 monduan. Ky engemet ev gyevreveuel meg jegyzet. jok kezemet
 5 es nyakamat foglalta draga kevuekkel. fel evltevztetevt engemet
 aranyal zevt atlachba. es merhetetlen nafuakkal ekefeytet enge-
 met. Iegyet vetevt en orchamra. hog senkyt egyeb zeretevt
 412 hozyam ne bochaffak. es ev vere meg ekefeytette en || orchamat.
 Immar az ev tyzta elelefeuel zoreyrtttam. Immar az ev teste. en
 10 testemhez zerkezet. oltary zentfegnek myatta. Keencheket mutatot
 en nekem. kyket nekem jgyrt. ha ev benne meg maradandok.
 Haluan ezeket az hyt iffyv. agyba efeek. es hog az zeretet mya
 korvlt volna meg. oruofoktvl meg elmerteteeek. az iffyvnak nagy-
 fel valo fazkodafy mya. Azert mykoron ez iffyvnak ev atya zvz
 15 zent agnel azzonnak azonokat bezelleneye. es zent agnes azzon
 az ev elevby iegyesenek criftufnak fogadafaat mondanaya. hog ev
 megnem zeplevfeythetneye. kezde az feyedelm kerdeznye hogky
 volna az jegyes. kynek hatalmarvl agnes magat hannaya. Myko-
 ron azert nemelyek mondanayak. hogy criftuft mondanaya jegye-
 20 senek. Elevzer az feyedelm kezde zent agnes azzont hyzelkevdev
 edes bezedekkel ferkegetny. az vtan fenyeztetekkel. Kynek monda
 zent agnes azzon. Valamyt akarz azt tegyed. mert melyet te
 413 kerez megnem nyerhe||tevd. kynek az feyedelm monda. Ez kette
 kezzevl egyet valaz magadnak. auagy vesta nevev iften azzonnak
 25 az zvzekkel aldozyal. ha az zvzeffeg kellemetes teneked. Auagy az
 paraznakkal fertezteffei. Myert kedeg zent agnes azzon nemes
 vala. erevt nem vehete rayta es ennek okaert az kereztyenfegnek
 neueet vete neky. hog az kereztyenfegert kenzanaya evtet. kynek
 monda zent agnes azzon. Sem az te iftenydnem nem aldozom.
 30 sem jdegen fertezetekkel megnem zeplevfevdevm. Mert velem
 vagon en testemnek evryzevy. vrnak angela. Tahat az feyedelm
 hagyja zent agnes azzont ruhaybol ky foztany. es mezeytelen az
 burdelban vinny. demaga az vr iften az ev hayanak anne fevrev-
 feget ada. hog hayayual jnkab be fedezteteeek. hognem ruhayual.
 35 Be menuen kedeg zent agnes azzonh az fertezeteffegnek helyere.
 es lele vrnak angelat kezen ev fegedelmere. Mely angyal az helt
 414 fenefeggel kernyevl veue. es zent agnes || azzonnak feyerfeleges ruhat
 zerze. Ezenkeppen levn az fertezeteffegnek [helye] haza. jmadfag-

nak helye. vgyhog [zent agnes azzon] tyztaban jevue ky. hognem be
mene. valaky tyzteffeget ad vala az nagy velagoffagnak. Az feye-
delmnek ev fya kedeg egyeb iffyakkal jevue az rutlagnak helyere. es
elevzer evket jingerle az gonoffagra. kyk be menuen. de az velagof-
agnak chodayabol meg yeduen. keferevleggel meg terenek. Kyket ez ⁵
feyedelmnek fya neuolyafoknak neuezueen. es ev maga mereggel be
menuen ev hozya. Mykoron ez feyedelmnek fya akarnaya illetny zent
agnes azzont. rugazkodeek az feneflegre. ky mykoron az vr iften-
nek nem adot volna tyzteffeget. meg foytateek evrdegtevl. es meg
hala. Melyet haluan az feyedelm. nagy fyrassal jevue ev fyahoz. ¹⁰
es nagy zeretettel tudakozyk ev halalanak okan. kynek monda zent
agnes azzon. az. akynek akaratyat akarya vala meg tevkelleny. az
vevt ev rayta hatalmat. es meg evlte. Mert az ev tarly latuan az
chodat. meg jyeduen ferelmnekevl meg terenek. Kynek az fej-
yedelem monda. Ezben ielenyk meg. hog ezt evrdevgy tudo- ⁴¹⁵
manyoddal nem tevtted. ha azt nyerheted hog en fyam fel ta-
magyon. Imaduan azert zent agnes azzon. es az ifyv meg eleue-
neve. es ev [tevre] myatta criftus nyluan predicaltatyk. Ezre templo-
moknak pifpeky zendevlefst haborufagot jndeytanak auagy tamaz-
tanak. az neep kevzeet nagy jvevteffel monduan. Ved fel ez evr- ²⁰
dengevt. ved fel ez gonoz tevt. ky elmeket valtoztat. es lelke-
ket jdegeneyt. Az feyedelm kedeg latuan il nagy chodat. akara
evtet meg zabadeytany. de zamkyvetestevl valo felteben. kepe-
belyet hagyja. Es myert zent agnes azzont megnem zabadeythata
az feyedelm. zomorufaggal el mene. Tahat kepebely alpafyos nevev ²⁵
paranchola zent agnes azzont nagy tevzben be vetny. de az tevz-
nek langya keet fele ozoluan. haborgo nepeket meg egety vala
zvz zent agnes azzon kedeg ferelm nekevl al vala az tevz kevzevt.
Tahat alpafius paranchola zent agnes azzonnak torkaban tevrt
gyaknya. es ezenkeppen feyer pyros iegyele evtet || maganak ⁴¹⁶
iegyeleue es maytyrra zentele. Kenzateek kedeg ez zentfeges zvz
zent agnes azzon. mykeppen hytetyk. nagy constantynus chazar
jdeyeben. Vr zvletety vutan harom zaz es kylenc eztendevben.
Azert mykoron az ev testet kereztyenek es ev zvley vigaffaggal el
temetneek. aleeg zaladanak el az evket kevuezev poganoktvl. ³⁵
Emerenciana kedeg. zent agnes azzonual evzue neuekevdevt.
zentfeges zvz lean. lehet hog meeg chak meg hyvletet volna.
mykoron zent agnes azzonnak ev koporfoyanal allana. es alhata-

tofon feddeneye az poganokat. es tevlvk meg kevuezeteteek. Es
 legottan fevld indulas. meny gergees es villamafok levnek. vgy hog
 poganok kezzevl fokban el vezenek. vgyhog touabba zent agnes
 azzon koporfoyahoz jevvevket nem fertetteek. Zent emerenciana
 5 azzonnak testeet kedeg. zent agnes azzonnak mellette temeteek.
 Mykoron zent agnes azzonnak zvley nyolchad napon. koporfoya-
 417 nal vigyaznanak. latak zvzeknek feregeet || aranyas ruhaban fen-
 leny. kyk kevzevt latak zent agnes azzont vgyan azon ruhaban
 fenleny. Es ev iogyara allany honal feyerb barant. kyknek monda
 10 zent agnes azzon. Laffatok. hog engemet ne fyraffatok mykent
 holtat. de vigagyatok en velem es evruengyetek. mert mynd ezek-
 kel fenes zekeket vettem. Ez latafert zent agnes azzonnak mafod-
 zer illetyk jinnepe napya. Constancia kedeg zyz lean. constantinus
 leanya jgeen nehez pokloffagban munkalkoduan. mykoron hallotta
 15 volna ez lataft. jevve zent agnes azzonnak koporfoyahoz. Es my-
 koron ot jmadfagban volna el zvnyada. es lata bodog zent agnes
 azzont. ky monda neky. Alhatatoffon myelkevgyel constancia. ha
 cristufban hyendez. jgeen hamar meg zabadvlz. Ez zora fel fer-
 kenuen constancia. lele magat tevkelletes egeffegben. Constancia
 20 kereztfegyet veuen. Zent agnes azzonnak testeneel zent egyhazat
 418 rakata Es ot zvzeffegben eluen. ev peldayaua! oda fok zvze||ket
 gyevte. Vala nemely paulinus pap jambor. zent agnes azzonnak
 egyhazaban. ky kezde testnek chodalatos kefertetyuel gyevtretny.
 de mykoron ez ev testy kefertety myat nem akarnaya az yr iftent
 25 meg bantanya. aldomaft kere papatvl. hog meg nevzhetneek.
 Kynek egygyevgyevfeget es io voltat papa meg efmeruen. ada
 evneky smaragdus kevuel chynalt gyevrevt. Es hagma hog [az] az
 zent agnes azzonnak zepenek ky az ev egyhazaben vala. paran-
 cholna papanak hatalmaual vagy zauaual. hog hadnaya magat
 30 iegyezny ez paulinufnak. Es mykoron ez pap parancholna zent
 agnes azzon kepenek papa zauaual. hog meg hadnaya magat
 gyevrevzny. Zent agnes azzon legottan elev nyoyta ev gyevrevs
 vyat. es az gyevrevt el veuen. az ev vyat meg vonuan. legottan az
 paptvl menden testy kefertetevt el tauoztata. Mondatyk kedeg hog
 35 az gyevrev meges az kepnek vyaba lattatyk. Nemely jraffban kedeg
 oluastatyk. hog mykoron zent agnes azzonnak egy haza el om-
 419 lana. papa nemely papnak || monda. hog akarna hadny evneky
 nemely zvzet. zent agnes azzon egyhazanak evryzetyre es evregev-

letyre. Es az papa aduan az papnak egy gyevevt. paranchola
 hog az zvzet meg gyevevzneye. Mely zvz ev vyat ky nyoyta es
 elmeg be huza. az ev vyat meg gyevevze.: — Ez zvzrevl vgy
 mond zent ambrus. zvzeflegrevl irt kevnyben monduan. Ez zent-
 leges zvzet zent agnes azzont dychyryk az venek. ezt dychyryk az 5
 jffyak. es gyermekek. Elmeg vgy mond. fenky dychyretefb annal.
 mynt ky mendenektevl dychyrtetyk. Menyen az emberek vadnak.
 annyian vadnak az hyrdetevk. kyk az martyrt az az. zent agnes azzont
 hyrdetyk. mykoron zolnak. El chodalkozyatok myndnyayan. hog
 jmmar ez lev iftenfegnek tanoya. ky meeg az az ev jdeye zerent. az 10
 evnen akaratyat fem byrhatta volna. Es teue azt ez zent zvz. hog
 evneky hygyenek iftenrevl. kynek meeg nem hynnenek emberrevl.
 Mert amy az termezetnek felette felette vagyon. az atermezetnek
 teremtevytevl || vagyon. Martyromfagnak vy neme. az kenra 420
 meeg nem alkolmas. es jmmar az gyevedelmre zvletet. vyaskodny 15
 nehez. meg coronasztatny alkolmas. Az iozagos myelkevdetevknek
 tevkelleteffeget be tellyefeyte. kyuel meeg nem vala az jdevkor-
 nak jtylety. Nem olyan vigan menne ez zent zvz hazaffagra adat-
 uan az ev termeben. mely vigan hamar valo iaraffal fyete az ken-
 nak helyere. Ezeket zent ambrus mongya. Elmeeg vgy mond zent 20
 ambrus. az prefacioban. Zent agnes azzon az ev nemeffegenek
 gyevnyerevfeget meg vtuian erdemle az menyey meltosagot.
 Az embery tarfoffaghnak akaratyat meg vtuian. az evrek kyrálnak
 tarfoffagaban tarfofeytateek. Criftufert veueen dragalatos halalt.
 egyetemben levn ev hozya egyenlev. O byzonual tyztasagos zvz 25
 zent agnes azzon. az te tyztasagod mya olchad meg mybennevnk
 az byneket. O byzonfaggal dychevfeges. zvz jmagy my erettevnk.
 hog adasseek mynekevnk criftul malaszt es dychevfeg mynd
 evrekke.

Amen. : — ||

Vala egi Toluai ki lakik vala egi erdőben ez mikor latot volna

nemely zerzetevfeket bemenny az erdevben kyben ez toluay lap-
pag vala. Es tevredelmeflegre indultateek ez toluay. es fut vala
ev vtannok kyaltuan. hog ev gyonafat meg halgatnayak. Ez zer-
5 zetes emberek kedeg meg jyeduen kezdenek fvtny. Ez toluay es
ez zerzetefek vtan futuan le efeek az kevzyklarol. es nyaka zakad-
uan meg hala. Es latak ez zerzeteffek hog angelok jevuenek. es
az toluaynak lelkeet menyorzagban viueek. Harmad rend bely
emberek vadnak. kyknek ev lelkek ala mennek purgatoryomban.
10 kyk zent pal apoſtol mondafa zerent ev uelek az mas velagra viz-
nek faat. zenat. es pozdoryat. kyken ertetnek az bochanando
bynek. Mely bochanando bynek kezzel. memelyek nagyok. neme-
lyek kevzepfevk. es nemelyek kyfdedevk. Az pozdoryan kynek
nynchen nagy tevze vagy hevſege. jegeztetnek az apro kyfded
15 bochanando bynek. Az zenan kynek vagon tevze es hevſege.
422 jegeztetnek az kevzep || bochanando bynbelyek. Az faan kedeg ky
nagyal erevſben eeg az zenanal. Iegyeztetnek az nagy bochanando
bynek. de embery allat annefokat rakhatna az pozdoryaban es az
zenaban es az faba evzue. hog [j] egy jgeen nagy tevz lehetne be-
20 levle. Ezenkeppen embery allat annefok bochanando byneket
tehet. hog jgeen nagy nehez purgatoryomot zenued ertek. Ezrevl
oluaſtatyk illyen pelda. hog nemely lean ev halala vtan tyzen
evtevd napon. meg jeleneek nemely embernek. Es monda hog
fokayg volt volna purgatoryomban. nemely gonoz enekert. Mely
25 eneket halgatot vala ez lean enekleny nagy gyenyerevſeggel. Azert
ne alehak emberek ſemmynek az bochanando byneket. mert gya-
korta nagy bynek azok. kyk kyfdedevknek technek. Eſmeg oluaſ-
tatyk meg illyen pelda. Valanak keet tarfok. kyk mynd ketten be-
menenek egy zerzetben. es egy maſt zereteek. Mykoron ez keet
423 fraternek || egyk beteglene. es kevzeleytene halalara. el jevue az

ev tarfa syruan es keeruen ev tarfat. hogha lehetne tahat ev ha-
 lala vtan evneky valamyt jelentene az ev allapatyarvl. Tahat az
 ev tarfa meg haluan. meg ieleneek az ev tarfanak monduan. hog
 ev purgatoryomnak nagy kennyaban volna. Mykoron az ev tarfa
 kerdeneye ennek okat. felele az meg holt. Mykoron en elek vala. 5
 es ennekem vy faruk adatnak vala. az ruhas hazbol. az o farukat
 el reytem vala az agy ala. es megnem adom vala. mykeppen kel
 vala. ennek okaert egek purgatoryomnak nagy kennyaban. de ker-
 lek tegedet menyel az en agyamhoz. es el veueen az o farukat vyd-
 meg az feyedelmnek es keryed hog ayanlyon engemet az fraterek- 10
 nek jmadfagyban. Azert mykoron az meg holtnak tarfa ezeket
 meg monta volna az feyedelmnek es az fraterek jmattanak volna
 ev erte. efmeeg meg jeleneek az meg holt || es monda magat meg 424
 zabadultnak. Azert jmmar nyluan vadnak ez harom rendbely em-
 berek. kyk ala zalnak purgatoryomban. Ezek keryk az my fege- 15
 delmevnket monduan. *Miseremini mei. miseremini mei saltem vos
 amici mei.* Az az. kevnnyerevlyetek en raytam. kevnnyerevlyetek en
 raytam akar chak ty en baratym. Vadnak kedeg kevlomb kevlomb
 rendbely fegedelmek kykkel fegeytethetnek az purgatoryombely
 lelkek. Elfev kyuel fegeytethetnek az purgatoryombely lelkek. 20
 cristus testenek aldozatya. kyrevl peldat veet zent gergely jndia-
 logo. hog nemely ev baratya iustus nevev. jutuan ev halalara meg
 ielente ez iustus barat hog evnala voltanak tytkon el reytenen ha-
 rom arany kupak. es ezrevl fazkoduan vagy bankoduan meg hala.
 Zent gergely kedeg az egyeb baratoknak rettenetesfegere hagyta az 25
 ev testeet az kypakkal az ganera ky vetny es ot eltemetny. || Es 425
 paranchola egy baratnak. hog harmyc napyg mynden napon myfet
 mondana ev erte. kyt mykoron meg tevt volna. harmychad napon
 meg ieleneek. es monda magat lenny meg zabadultnak. Elmeg
 egyeb pelda oluastatyk ezrevl. hog mykoron nemely emberek 30
 ezevftetv asfnanak az kev zyklaban. az kevzykla vagy az verem le
 eseek es mynd meg evle evket. Ez emberek kezzevl kedeg egyk.
 az kev zyklanak egy veremben vagy lykaban fekevueek ferelmne-
 kevl. kyt az ev felesége aleythuan lenny meg holtnak. Menden
 napon az ev vraert myfet oluastat vala. es ad vala egy kenyeret. 35
 egy meerteek borral. es gyergyauul. Pokolbely evrdeg kedeg ezt
 meg jreluen. harom napon ielenek ez azzonyallatnak monduan
 mykoron myfere akarna menny. meg let az myfe myt jarz ot.

Ezenkeppen három napon nem mondata myfiet sem alamyfnat
 426 nem ada ev erte. Ennek vtanna nemely || ember ez meg mondot
 kevzyklaban afuan ezevftvt. halla az verembevl zozatot mond-
 uan. laffan vagyad. mert en feyem felet egy nagy kev fevg. Es
 5 mykoron ezeket haluan meg jyedet volna ez ember. es hyvt volna
 tevb embereket. es esmeg asot volna. Esmeg halla ezt mondany.
 laffan vagyad mert nagy kev fevg en feyem fevlevt. Tahat ez em-
 ber kezde afny oldalul. mynd addeg mygnem juta ez emberhez.
 es ky huza evtet egeffegben. Es mykoron kerdeneye. hog mykep-
 10 pen elhetet volna enne jdeyg. Es ev felele. hog mynden napon
 hozatot evneky egy kynyer es egy merteek bor gergyauul. három
 naptvl meg valua. Melyet haluan az ev felesege. meg esmere hog
 az erdeg chalta volna meg evtet. hog az myfiet el hatta volna az
 három napon. Masodzer segeytetnek az purgatoryombely lelkek ala-
 15 myfna adafnak myatta. Annak okaert olu iftatyk makchabeofoknak
 427 masod kevnyueknek tyzenkettevd reze||ben monduan. Erevffeges
 ferfyv Iudas. kevlde ierufalemben tyzenkeet ezer gera ezevftvt.
 aldozny ot ierufalemben meg holtaknak bevnekert. Azert oluaf-
 tyk alamyfnas zent ianos eleteben. hog ev taneyt vala embereket.
 20 evrevmest adny alamyfnat. Vetuen illyen peldat. hog nemely em-
 ber volt. ky poganoktwl meg fogatot volt es tartatyk volt foglag-
 ban. Ez embernek ev zvley aleygyak vala evtet meg holtak
 lenny. es menden eztendevben negy kevtees lent adnak vala ze-
 genyeknek ev erte. Es mendenkoron az napon el jev vala feyerfe-
 25 ges iffyv ez fogolyhoz. es menden ev kevteleet meg oldozuan.
 paranchol vala neky el menny. Ez fogoly kedeg feelveen. nem
 meer vala el menny. Vegezetre kedeg byzuan iftenben el mene. es
 meg teeruen ev zvleyhez. valamelyek neky tevrteentenek vala
 mynd meg monda. Es vgy leleek hog az napokon oldoztatot el.
 30 mykoron ev erte az alamyfnat attak. Ezekbevl jmmar nyluan va-
 gyon. meneet haznal az halottakkak az alamyfna. Harmadzer
 segeytetnek az halottak elevknek jmadfagokkal. Kyrevl jllyen pelda
 oluafstatyk. Vala nemely deak ky valamykoron altal megyen vala
 428 az || cynterymen. myndenkoron az halottakert ieles jmadfagokat
 35 tezen vala. Es mykoron ez deak meg holt volna. es az pap ev erte
 vigilyat monduan mondanaya. *requiescant in pace.* feleleenek
 mynd az meg holt testek. amen. Esmeg mas pelda oluafstatyk.
 Nemely vitez. valamenezer az cynterymen altal megyen vala.

jmadfagokat mond vala az halottakert. Mely vyteez mykoron meg akarna fogatny ev ellenfegytevl. be futa az cynterymben. Es legottan fel kelenek az halottak. ky mynd fel veue kezeben az algyvyat. mynemev myes volt ez velagon. Az kapafok ragadak kappayokat afoyokat. chepeket. lapatyokat. kev myefek chakanyokat. 5 chyzarok tevreket. Ezenkeppen egyeb myefek. olyha akaruan meg oltalmazny ez vitezt. kyt latuan ev ellenfegy meg rettenveen el futanak. Negyedzer fegeytethetnek az halottak bevtnek myatta. ky meg byzoneytatyk ez felyevl meg mondot példabol. Az fyvrol ky ev anyanak bevnerevl eleget tevn. heet eztendeyg penyteneyat 10 tartuan. Efmeg fegeytethetnek az halottak. kereztnek fel veteleuel. Mykoron papa valakynék kereztet ad. három vagy neegy lelekert. Kyrevl ilyen pelda oluaftatyk. || Mykoron egy idevben az kereztnek 429 fel vetele predicaltatneek. egy ember által menuen az erdevn elevl lele három fekete louakat. egy maft marvaan. *Annak vtanna jevue 15 negyed lo. kyn evl vala egy ember. chodalatoffon es neuolyaffagos kyaltuan juevltuen. Es kerde ez embertevl hogha latot volna valakyt fekete louakon. ffelele ez ember hog latot volna fekete louakat. de nem latta az louon evlevket. Tahat kezde az fekete louon evle ember nagy keserevfeleg jvevltény monduan. Oh ennekem neuolyaf- 20 nak. ky menden fegetfleegtevl meg foztattam. Es ez erdevben iaro ember kerdeneze az ev fyralmanak okat. felele ez fekete louon evlev ember. Keues jdevnek elevtte valanak három tarfym. kyk evlnek vala fekete louakon. es ez louak valanak erdegek kyk evket kenozyak vala. [Meh] Mely három tarfymert az io baratyok vettenek 25 kereztet fel. es evk ky zabadultak az kenbol. Ennekem kedeg neuolyafnak egy baratom lynchen ez velagon. ky en ertem fel veneye az kereztet. Tahat ez ember irgalmaffagra jndultatuan. fevldre le terdepevluen. fogadaft fogada iftennek. hog fel || ven- 430 neye az kereztet ez lelekert. ha az vr iften evtet meg zabadeyta- 30 naya. Legottan ez fekete louon evle ember el enezeek. es nagy fenefleggel halat ada. Es ev tetemey azon helyen nagy fenefleggel le efenek. az fekete lo kedeg nagy ordeytaffal el mene. : — ||

SZENT KRISZTINA ÉLETE.

Legenda fancte xpine uirginis et martiris || 1

CRistina mondathatik oly minth ha krismaual kenetetet-3
nek: Merth uala nyaiakodafaban io illatnak balfomoma: es
zyuiben vala aitatoffagnak olaia: es isteny malaztnak aldafa

VAla nemy tizta zyz: es zenth leanzo Tyrus newó varasbol: 5
ky neuzeitetheth uala Christinanak: Vezetek newzerenth Splen-
deus newó nemzetlegből: Ez nemes zyz meeg tizeneg eztendeienek
előtte: zorgalmattos őrizetben valla az zyzesegeth: Vala kedeglen
az ő Atya nag nemből: meltofagwal vitezeknek mestőre: Vgyan
azon leanzonak anna es pogan vala. Anicius vezetek newó: 10
awag győzhetetleneknek nemzetsegeből: Ez Azzonak vala eget-
len ege xpina newó leanya: || Ez leanzonak: atya néuel Vrbán: 4.
rakata magas tornyoth: es be viue ez zyzeth az toromba tizen-
keth zolgalo leanyokkal: Es őttethe Arañ isteneketh: es helhez-
tete őketh az toron alath: hog azokath ymadnak: es hog foha az 15
torombol el ne tauoznanak: es emberektől ne nezetetnek:
merth e xpina nag zepfegő vala: Es fokan akariak uala oteth
hytólny es iegezny: Demaga az ő Atya oteth fenkinnek nem
akaria uala adny: hog mindenkor zyzelegben meg maradna: az
Sidoknak tizteleffeknek okaerth: Zenth xpina kedeglen az ur 20
iftennek zerelmeben uala uetteteth: es veueen eg mel tagoth az
baluanoknak oltaran ualo aldozatra: es tezy uala az ablakra: es
aluaan az ablakban: mehorzagba neez uala tekentveen az fel
tamado chyllagra: es meg ieg||ezy uala ő zyueben: es eroffen 5
fohazkodyk uala: es fyruala: es heth napokon nem aldoza ego 25
temiēnth az baluanyoknak: Mondának neky az zolgalo leañok:
tiztelendő azzonyvnk: yme immár heth napok multanak el:
mytőlfogwa az iftenek aldozatoth nem vőttenek: sem temienth:

ay XL

fem azaleky aldozatoth nem tótteel: Ne talam reank haragoz-
nak: es el vezónk: Ez artatlan xpina monda zolgalo leanynak:
Mit zoltok nekem il dolgokath ty ferteztettek: es lelekneky l ualo
nyauafafok: Nem dee ez iftenek fyketek, es uakok: kyk fem
5 zolnac: fem erzeckenfegek nynchen: Vagon annak kedeglen heted
napia: kyken en aldozatot ielentek: az ééló, es igaz iftennek: ky
menneth es földeth, tengerth, es mindeneketh: kyk benne uad-
6 nak terómtótte: Mondanak az || leañok neky: Azzonyonk my
dolog ez hog teueggez: es idegen iftenth tiztelz: Ha ezt meg
10 hallandya atyad: az my vrunk: minketh es nemzetónketh el vezty:
Merth ottan azth monga hog my tanoytotonk tegedeth ymadny az
iftenth ky pilatofol kerdeztetteteth: es meg fezitetteteth: Zenth
xpina monda zolgalo leanynak: Myt hytetettek el, baluanoknak es
órdognek myatta: Jarolatok tyes az mennéy iftenhez: es az ó fyahoz
15 my urunk xpus ihesufhoz: es ó meg zabadyth tytóket az órdógtól
Es mikoron meeg zolnanak: ióue az ó Atya Vrban hog az ó
leañath meg latnaa: es hog az ifteneketh ymadna: es nekyk aldo-
zatoth tenne: Vaaria uala kedeglen az ó leanyath hog zokas
7 zerent előzer: az || ifteneknek temienth aldozna: auag gyoitana:
20 Zenth xpina kedeglen az ablakon ky kónókólwen az mehorzagba
neez uala: Az zolgalo leañok kedeglen el ióuenek es mondanak
az ó Atyanak: kónyörgwnk vronk te neketh, merth my raitonk
hatalmad vagon: Ime kilenczed napia vagion hog a my azzonyonk
atte leañod az ifteneknek femy aldozatoth nem tóth: Ezeketh
25 haluan az ó Atya. monda neky: Xpina azzoñ. eggetlen eg leañom:
mimodon teuehettel el: hog az iftenth tiztelneed: ky ó magath
fem segythette meg: Nem tudode xpina azzoñ zeretó leañom: hog
te eretted munkalkodom: es sokath fyrtonk: es aldoztonk az
ifteneknek hog teged nekónk adnanak: Jarol eleue azert ymag:
8 es aldozzal a menyey || ifteneknek: kyk tegedeth iutattanak
ez ydöre: Netalantan haragóganak read es vezeffenek el tege-
deth: Zenth xpina kedeglen monda az ó Atyanak: Ne mong
engemeth the leañodnak: hanem a leanyanak: kyth illeth. az
igaffagnak: byzónfagnak, es meg igazitafnak aldozatya: merth
35 en ó neky mondok dychyreteth. Tézteffegeth, es magasztalafth
órókkól órókke: Az ó attya kedeglen ó leanyanak bezedeben teue-
lyegueen: monda: Zeretó leañom: ne chak eg iftennek teg aldo-
zatot: hog a többy read ne haragóganak: Zent xpina monda:

Mind az altalis iol zolál: nem tudvan az igaffagoth: Merth en tezek aldozatoth: Attyanak: es fyvnak: es zenth leleknek: Monda neky az attya || Ha három ifteneketh ymacz: mieerth hóg az 9 egebythes nem ymadod: xpina monda Haromfaag a zemelyekben: eg iftenfeeg allatban: Az o attya kedeglen ez leanzonak bezedeben 5 el hittetetik uala: alaitvan hóg o Iftenyról zolna: Xpina e nemes zyz: be zegeze magath halo hazaban: ava^g titkos hazaba: es ymadkozvan: firaffal ezth mondya vala Vram ihus xpus, es lathatthatlan[ak] meⁿey iftennek fya: ky az halhatatlan atyától bochatattal ez uilagra: es fel vówd az embery testeth: es el vówd az órök 10 halalth az kegetlen emberektől: en bynes zolgalo leañod kerlek teged: irgalmaz en nekem: mert fokath vetkeztem tudatlanfaag myat: tiztelveen: ava^g ymadvan az órdögöketh. yfiwfagomtofogva: Mofth kedeglen the || benned byzom: ielennen leg ez 10 kenokban: kyk zerezttelveen vadnak nekem: hóg atte hatalmas 15 iozagodmyath meg gózzek myndeneketh: kyk nem esmeertek atte zenth neuedeth: es mindenek felyeek: es rettegieek atte na^g neuedeth

URnak kedeglen Angála meg ielenek neky monduan: Xpina vrnak fertezetlen es zeplótelen zolgalo leanya: meg halgatta 20 az ur iften atte onzollaffodath alhatatoffon chelekeggel: es batroggyeek meg az the zyued: a három byrook ellen hóg az ur iftennek hatalmas dychyrtfeek: Zent xpina monda az Angálnak: Vram aggád en nekem: az en meg halhatatlan attyamnak: az my idueziteknek: es urunk xpus ihusnak órök ielenek feguereeth || 25 es fenkyth nem felek: Vrnak kedeglen Angála meg foga oteth: es 11 ymada az o feyere es adaa neky zenth kereztnek ieleeth. Zenth xpina kedeglen fordola iob keze felee: talala helheztteth feier keⁿereth o elötte mykeppen aho: es edefth mykeent a meez: Es veueen adaa az Angálnak es monda neky: Vram ez keⁿereth ueged 30 el: ald meg, es a^g en nekem órök eleteth: es mynden byneimnek bochanatyath: ime merth tizenketh napya va^gon kyken keⁿereth nem ottem: Vrnak angála kedeglen veueen a keⁿereth meg alda es adaa meg ennye az halhatatlanfagnak kenyereeth: Es el veueen a zenth zyz: imadkozeek: es onzollá. Atyath: es fiath: es 35 zenth lelketh monduaan: Vram iften: mi vrunk xpus ihusnak zenth Attya: ky meltolko||dal en töllem el venny ez meg rofha-12 datlanfagnak keⁿereth: Azerth halaath adok vram ihus xpus atte

nouednec Es veueen az keñereth eueek: Vecherñekor ydõ be tel-
 ueen: veueen: zenth xpina az ifteneketh: Jouifst: Appolinofst:
 es Venus iftenth: es le veuee harom laytrakon: es õueeth le
 oduaan kõttee az ablakhoz: es raita le bochatkozeek: es el ronta az
 5 baluañokath: es zegenyeknek adaa: es elmeg fel tere az õ õueen:
 Nap vilagofloduan: el iõue az õ Attya Vrbaan: ymadny az bal-
 uañokath: es egbe gyoitveen zolgalo leanyth: keerde õketh
 monduan: Houa: avag mye lõttenec az iftenek: le esenek a
 leañok labaira, mondanak: kõnõrgõnk kegelmes vrynk: merth
 10 atte leañod õketh el tõrueen, az uczara vetee: Az õ Attya Vrban
 13 kedeglen igen meg || haragueek: Veueen zenth xpinath: tene-
 rekkal parancholaa õ orczaiaith uerny: Es meg kerde õteth
 monduan: Xpina mongad meg en nekem: hol reitetted el az iftene-
 keth: Xpina kedeglen nem akara neky feleleteth adny Elmeeg
 15 monda neky az õ Attya: Ha az irgalmas ifteneketh meg nem
 mondandod en nekem: kegetlen, es vad beftyeknek adlak tege-
 deth: Jarol eleue azeerth: es ymaggad a mehey ifteneketh: ne uez
 el gonozol: es ne haragogganak read: Zenth xplna kedeglen meg
 nyta az õ zaiath monduán Igazaan zolaal hog ymaggam az men-
 20 ñey iftenth: es az õ fiaath xpus ihufst: Meg haraguek az õ Attya
 Vrbán: parancholá õteth marok vezzőkkel verny: es hiuatta-
 14 tanak tizenketh emberek: kyk veryk uala || õteth: annera hog el
 fogatkoznak uala. es el esnek uala: Zenth kedeglen monda az õ
 attyanak: Te fertezetes: es tizteffegnekyl valo utalatos Vrbán:
 25 yme a kyk engemet vernek el fogatkoznak: merth nynchen ereiek:
 Az õ attya kedeglen Vrbán: nag gettreimben uala: myerth hog
 ilen nag bozzufagokath zenued az õ leañatol: es paranchola: az õ
 nyakaba iaromfakath auag kõtteleketh vetny: es kezyth labayth
 bekoba zekeztetny, es be rekeztete õteth a tõmlõczbe: El mene
 30 kedeglen az õ attya hazahoz, nem akara semyth enny: Halla
 kedeglen az õ felelege: hog az õ leaña ily nag kenokath zenue-
 deth volna az õ attyatol: el metele az õ ruhayth: es hunte ha-
 15 muth az õ feiere: es a tõmlõczhõz || mene az õ leañahoz: es lea-
 ñanak labaihoz eseeek: es firua ezt monga uala neky: Xpina
 35 irgalmaz atte anyadnak: mert meg halok erted, es chak te uag az
 en egetlen eggem: En edes leanyom irgalmaz nekem: es yme
 minden iouaim thieed: En leañom xpina: en zemeimnek uilaga:
 tudodee merth en zõttelek tegedeth: es az en emlõimeth emted:

mi dolog ez: a my raitad törtenth: hog mas idegen iftenth ymadaz
 Zenth xpina kedeglen meg nytuan az ő zaiath monda anyanak:
 Hog hyhacz engemet te leañodnak: avág ky neuzeiteteth xpina-
 nak atty nemzetfegetekből ualamikor: Az ő anña kedeglen monda
 neky: Senky nem neuzeiteteth: Zenth xpina monda: Myth mon-⁵
 daz azeerth engemeth the leañodnak || Nem tudode hog en azidue-¹⁶
 zitó xpuf neuzeeth uallom: Az aky engemeth a meñey vytezke-
 defre bizonytoth maganak: es meg feguerkereteth engemeth: es
 adoth nekem győződelmeth: azokath mind meg gőznóm kyk meg
 nem elmerteek az ur iftenth: es le rontanom atty zydalmas teuel-¹⁰
 gefteket es az baluanyokath: kyknek myatta vattok el hiteteteen:
 Az ő anña kedeglen ezeketh haluán: hazahoz tére: es minde-
 neket az ő uranak meg monda: Az ő vra kedeglen vrbán harag-
 ual indultaték az ő leanya ellen es holual leueen: nylyan tör-
 ueñre űle az ő leanya ellen: Az uitezek kedeglen el menenek ky¹⁵
 hozak a fog hazból xpinath. Az azzonyok kedeglen mind lafak
 uala zenth xpinath: es my modon vonat||tatik uala az foghaztol:¹⁷
 naág fel zoual yuóltnek uala monduán: Ez artatlannak iftene
 legelyed őteth ky te hozzad folyamoth: Es parancholá ő az atta
 vrbán: ytilő zeky előtte xpinath ielentethny: es monda neky:²⁰
 kőñörwlók raitad xpina azért hog en leañom vág: Jaroly es
 imaágad az ifteneketh hog kegelmezzenek neked: es zabadohanak
 meg tegedeth: az teuelgélből kyth zenuettel: Ha kedeglen
 ymadny nem akarod az ifteneketh: parancholok fok kenokkal
 tegedeth meg őletny: sem touabba hiuattatol en leañomnak:²⁵
 Zenth xpina felele Naág kedueeth acz en nekem, Ő, fertelmes es
 kegethlen vrbán: merth ymmár nem hyvz engemet őrdógnék
 leañanak: kynek tegedeth bizonytlak: merth nem uág en Attam:
 Vrbán || kedeglen haragual be telyeffedueen: parancholá őteth¹⁸
 meg foztatny: es fok kenokkal gettretetny ő tagait: Valanak³⁰
 kedeglen tizenkétten az emberek zamual kyk őteth kenozzák
 uala: es kenozuán őteth el fogatkozanak, Az ő atta kedeglen
 Vrbán nem elegezyk uala hanem, esmég paranchola violan inkab,
 őteth kenzatatny: Es vőn fel az őñön testéből zenth xpina: es
 haita az ő attának orczaiara: es monda neky: Oh atkozoth es³⁵
 keferwfeges vrbán: neked mondom: El vezendő uág a iőuendő
 vilagban, az pokol tyze langiainak gyoitomañual: keuantad
 ennye atte leañodnak hufayth: Ime atte zemeid előtth uadnak

vettetuén vedfel es ed meg az the orczadnak gyalazattat: Az ő
 19 atta kedeglen monda: Xpina || mondom teneked: Jaro! eleue es
 imadiad az ifteneketh: ha nem imadandod: nem mondlak teged en
 leañomnak: es ha nem aldozandol az ifteneknek: iktatok teneked
 5 kegetlenfeges kenokat: es nem zabadoith meg tegedeth az a ky
 meg őlettetek a Sidoktol: kith the tiztelz: Zenth xpina kedeglen
 meñorzagra nézueen monda neky: Minden gonoffagual meg
 tölth fertelmes ember: Nem tudode: hog az élő iftennek fya:
 igaffagnak vilagoffaga: ez vilagnak yduezitőie: ky meñből le
 10 zalloth el tauoztatya minden gonoffagodath. es meg zabadith en-
 gemeth: Moft es ő érte a ky engemeth yduezyth ezeketh zenue-
 dem es meg gőzöm atte erődeth: Az ő Atta nem tőruén az ő
 20 bozzontaffáth: paranchola || eg kereketh hozny: es zenth xpi-
 nath rea kötőztetny: es az kerek ala langath geriezteny: es fakath
 15 tereiteny alaia: es olaith a tyzben őtteny: hog gorfaban el vegez-
 tetneek: Xpina kedeglen a kerekre kötőztetuén: es mikor forga-
 tatnek a kerék: minden testét meg rokkanta: Zenth xpina kedeg-
 len meñorzagra neezuen monda: En edes iftenem ky meñekben
 uag aldlak tegedeth: Halakat adok teneked: vram Ihus xpus: en
 20 zenth attam: ez kefalkodásban ne hag el engemeth: de nyoichad
 ki atte zenth kezedeth: es illéffed ez tőwzeth: es olchad meg
 őteth: hog ne ualamikor en raitam őrőlyön ez kegetlen vrbán:
 Ezeketh monduán zenth xpina: el terőle legottan az tőwz: es a
 21 poganokbol őle meg ezerth es neguent || merth az ő meñey iegefe
 25 uala nag otalma: es vrnak Angaly ielennen ualanak neky: Vrbán
 kedeglen le vetetny paranchola a kerekrol őteth: es meg kerde
 őteth monduán: Xpina ky tanitoth tegedeth ez őrdőngőssegekre:
 vallyad meg en nekem: hog ha meg nem uallandod: meg halz es
 nem eelz az kezeim kőzōth: Zenth xpina kedeglen monda Vrbán-
 30 nak, Moftan meg mondám: fertelmes vrbán es feregnek mezarofa.
 merth az en atam xpus ky engemeth ez igaz náiaffagra tanitoth:
 Ő azoknak vilagoffaga kyk a fetytfegekben uadnak: teuelgőknek
 uta: meg haborottaknak vigafaga: es azoknak kyk őtet hyiák
 remenőge: Ő aky engemet tanitoth menden tudomanra: es az
 22 eelő iftennek zerelmere: azerth tegedeth meg galazlak || es az the
 kemenfeges kenaidath meg utalom es mind atte hatalmaidath atte
 attaddal pokolbeli őrdőguel: Az ő atta kedeglen Vrbán az ő lea-
 nyanak bezidiuel meg győzetetueen, nem tudya uala mimodon el

vezthetneje öteth: vitete öteth a tömlőczbe: es mikoron be vite-
teth uolna zenth xpina: le űl uala: es iftennek parancholatith
gondolya uala: Jűuenek kedéglen ő eleibe harom Angalok hoza-
nak neky ebedeth: es teueek ő rea kezeketh, es legottan minden
tesfthe meg uigazeek: Zenth xpina kedéglen nézueen meňorzagba 5
monda, Vram iften menyey oruos: lelky zemeknek sebeyth tudom
es efmerem, merth nem hacz el engemeth: de inkaab merth em-
lekeztél en rollam: es kűldöttél ebedeth || en nekem atte 23
zenth Angálittol: Tudod vram mert fok kefálkodasban uağok:
es azeerth kűldötöd en nekem a meg ualtásnak eledeleeth: Eiel 10
kedeglen vrbán az ő Atta kűlde őth zolgakath: es paranchola
kűuet kűthny az ő nyakara: es vettetny a tengerbe öteth: es mi-
koron vitteteth volna a tengernek közepire: be ueteek öteth: es
legottan fogadá ötet Angaloknak ferege: es iaar vala Angalokkal
a tengernek vyzein: Neezuén zenth xpina meňorzagba: ymadko- 15
zeek monduán: Vram Ihus xpus: ky velőnk vağ: es a tegedeth
felőket el nem hattad: mutaffad atte chudaidath: es mongad
nekem vennem ezegben atte zenth ieledeth: merth the a tenger-
nek vizeyn iartál: es meg aldottad őketh: es mostan engemet
violan zyletny paranchol: es || vennem violan ziletetnek tiztulat- 24
tat, es tiztoh meg az zeplőkthől kyk ream vettetenek: es vilago-
fych meg engemeth vram Ihus xpus zenth vilagofitasban: es az
the órók igasslagodnak féneffegeben őttőztes meg engemet Es mi-
koron zent xpina ezeket eiel a tenger közepyn mondana: zozat
lőn meňből monduán: Xpina meg hallgatta atte vrad iftened 23
atte onzollaffodat, es legottan iőue meňből az ő feiere feier felhő:
Látá zent xpina iőny iftennek dichőfegéth: es eg barfőn ftolát:
Angalokat io illatnak edeffegeuel: es edes dychiretekuel tekynt-
ueen meňbe ymadkozeek monduán: Lathatatlan es zeplőtelen
vr iftennek zenth fya: ky má le zallottall: es adatt nekem 30 m at
meg halhatatlan[lag]vytasnak dychőfegéth: zabadoh meg enge||-
meth ez kegetlenfegees Vrbannak kezeiből: ky el vegezte es 25
fénegeth: holnap hoğ engemet meg őlyőn: Ezeket monduán zent
xpina az Angaloktól efmeeg a tengernek partyara vitettetéek: es
zolgálnak uala neky dychyruen az ur iftenth: Az ő atta kedég- 35
len azon eiel nağ kenokual es géttrelmekkel meg hala: Zenth
xpina kedéglen haluán az ő attanak halaláth: ottan fel kele
imadkozeek monduán: Halakat adok my atfaynknak Abraham-

nak. Ifaaknak. es Jakobnak iftene ky meg zabaditál engemet ez alnak embernek kezeiből: ky el vezteny akarth engemet: ky aldoth uag örökkől örökke Amen: —

NEMy wdō be teluén iōue mas byro Vrbán hefebe: neuel
 5 Dyon: ő es baluañoknak alnakfagos tyztelōie: Az ő tiztynece ||
 26 kedéglen első űge ielenté auag hozá neky zent xpinanak miuel-
 kedetyth: oluafuán azokath kyketh zenuedeth vala: es hog még
 es az baluañoknak ymadafara nem bocháta volna magáth:
 Paranchola ez Dyon byro őteth hozny itilō zeky eleibe: es miko-
 10 ron oda viteteted uolna: Latuán oteth: mert igen zeep uolna:
 hozzaia hyua őteth: es hytegetō edes bezedekuel kezdee neky
 mondanya: Xpina nağ iol es zépen zyletteel es kyraly nemből
 vağ: es amynth hallottuk nağ haborufagot zenuettél: Michoda
 15 teuelgees záloth zyuedbe: hog el hadnád az irgalmas iftene-
 keth: kyk vralkodnak ez földnek kerekfegeen, es ōk: kyk minden
 lelken vralkodnak: Jarol eleue azért es ymadyad ōketh: es ne
 27 akar' el hytettet||ny embereknek őrdōngōflegekuel: es ha ezt
 teended: en tegeded hyrua ielentlek meg leuelemben mind e
 zēles világnak előtte. hog te az my baratynknak nemzetfegeből
 20 uag: es aggyvnyk tegedeth hazafol nağ hatalmáknak: dychōfegef-
 nek: es mindeneknek felette ualō nemeffeges feedelmének: Ha
 kedéglen nem akarandod azokath kyk the neked en töllem paran-
 choltatnak: hath én az gōzhetetlen as irgalmas ifteneknek miat-
 tha zōrnyōfeges gonoz itileteket tulaidonytok teneket: es nem
 25 zabadyt meg tegedeth atte iftened kyth ymác: Zenth xpina
 kedéglen tekéntuén meñorzágban monda Oh edes vram xpus
 Thus fegeł engemet Es monda a byronak: Atte fertelmes bezydid-
 28 uel nem hytetheczel engemeth || sem the: sem atte kyralyod kyt
 feelz: hog en az meñey iftenth el haggám: es az en vram Ihus
 30 xpufth: ky ielennen vağon en uelem: es meg zabadyth engemeth
 atte alnakfagos kezeidnek gyettrelmyből: Meg haraguék Dyon
 byro: parancholá őtteth vezzőkuel verettetny: Zent xpina
 kedéglen monda: Zemeliel zōrnűfeges es vtalatos atte iftenyd-
 uel poronkodol, merth en nekem chak [chak] az vigafagyth attad a
 35 kenoknak: Nagyob kenokat zolgaltas en nekem: merth hyzek en
 az en yduezitemben vram ihufban: hog meg gyalazlak tegedeth:
 mykénth vrbánt atte atyadyfath: Monda a byro: Xpina el zen-
 uedem atte bozzontafydath: es kōnyōrwlōk raitad: hog az ifte-

nekhez || téröly: es irgalmaffagoth nyery: Zenth xpina kedéglen 29
 felele: Mongád meg en nekem atte neuedeth: Byro felele: Dyon
 az en neuem: Xpina monda: Igazán vag Dyon: merth uak es
 fyketh baluanyoknak vag neuene: Meg haraguek a byro: hozata
 ég eercz rosteelth: es az allatta ualo tyzben kémkőueth es fag-5
 gyuth: zurkoth es olayt bochattata: es feketék őteth az uitezek
 ég bőlchőben: es az vitezek között négen körül aluán razzak
 uala es rengetyk vala őteth: Zenth xpina kedeeglen ymadkozyk
 uala monduán: Tegedeth dychyrlek tegedeth dychőitlek vram
 ihus xpus merth meltoa tóttél engemeth violan zylethny: es az 10
 kychyn zolgalo leañodat akartad az alnak zolgaktol ydegene-
 tetny || A byro kedéglen monda Xpina nem illetnek tegedeth ez 30
 kenok: véd ezedbe miképpen el zenuednek az iftenek tegedet
 Jarol az iftenekhez es onzollyad őketh hog meg zabadyhanak
 tegedet atte byneidből kyketh ellenek tóttel: Zenth xpina kedég-15
 len monda: Őrdőgnek kegetlen es fertelmes fya: nem félem atte
 itiletidet es feñegetefydeth kyketh nekem mutacz: merth byzom az
 my vrunk xpus Ihuf[ban]nak zenth neuében: hog az kwlő lytét-
 fegekre bochatlak tegedetes ahol az en atam Vrbán gettetryk:
 Az byro kedéglen haragual telieffeduén parancholá az ő feieeth 20
 meg beretualny es mezeitelen gettretetny: es nyluán vifeltethny
 Latuán mind az azzonyok ő neky egtelen || voltát: es hog ilien 31
 kenokat zenuedet uolna egenlő zoual mind fel riadanak mond-
 uán: Byro hamiffak atte itiletýd: es alnakfagofok atte paran-
 cholatýd: Mierth tezed ezekes: merth meg galazod az azzony 25
 természetnek alappattath: Zenth xpina kedéglen meñorzagba
 nézuen ymada monduán: Ez vilagnak yduezitőie: halakat adok:
 mert ez napon mendeneknek esmeretyben lennem: meltoa tól
 engemet: hog mendenek meg esmérienek engemeth: mert en te
 leañod vagok: Le veuén őtet az vitezek: viueek a tőmlőczbe: 30
 Holual leuén: parancholá őtet abyro ky hozny a tanách
 hazba: es allatta őtet az ő zeke előth: es monda neky Xpina iőuel
 a templomba: es ymadyad az nağ iftenth: hog irgalmat nyery
 az || kenokból kyk neked kezýttetuén uadnak: Zenth xpina fel 32
 nytuán az ő zaiath monda: Dyon myth teuelgez: Te íaualyas 35
 fertelmes es eztelen: az the baluanythoz hasonlatos uağ es az
 oktalan allatokhoz egenlőe tótted magadath: Ne kefeerges enge-
 meth az felleges iftennek zolgalo leañath: merth nem félem atte

fehégetefydeth : A byro monda : Xpina : myert hog ekeppen zidal-
maz engemet : El tŵrōm az te bozzontafydath chak hog ne teue-
liegy de iarol az iftenekhez : es azoknak teeg aldozatoth : hog
irgalmassagot nyerhes mert fokaig el zenuednek tegedeth : Xpina
5 monda : Iol mondád. iftentol el idegenolth kegetlen ember :
33 Merth en az menyei iftennek tézek aldozatoth : ky || mennek es
foldnek vralkodoia : mert o oriz meg engemet te neked minden
gonoz myelkedettytol : A byro kedeglen vigad uala az o bezydi-
ben : merth alaitya uala hog iarolná Appollines iftenhez es
10 ymadna oteth Zenth xpina kedeglen menorzagra kezeyth fel
emeluén ymada monduán : Menyey vr iften zentfeges atam
Ihus xpus : ky yggyvel mendeneket teromtettel : ky tengernel le
zallottal vyzeire : es meg vilagoffitottal engemet az lelky violan
zyletesnek vize myat halgas meg most engemet zolgalo leanodath :
15 es parancholyad ky menyey ez baluant ky ith az lelkeketh el
hytety : es az vezedelmbe oketh bochatya : Fen al uala xpina es
nag zoual ezt monda : Parancholok te neked lelketlen baluan az
34 en vram xpus || ihusnak neueben hog ky men ez templombol : es
iar' neguenlaabnyomot : es ahol parancholok otahelian meg al : az
20 baluan ottan ky mene a templombol : es iara neguen laab nyomot :
es alla a helyre a hol zent xpina neky parancholt uala Es ezeketh
neezuén a byro igen meg yede es arczol efeek a foldre : es ottan
fel keluén nag rettegue yulte monduán : Xpina atte ordongof-
fegy mendenekben meg gyozenek : mert ammy vrunkat Appolli-
25 nest meg yndoitad atte ordongoffegydenek myatta : de o neky te
raitad nag irgalmassaga vagon : es meg halgatot tegedeth : azért
iara : es mene ky ez templombol meg latnya az o teremtet allat-
35 fath Zent xpina kedeglen meg zomorodeek || az o bezidiben : es
monda : Igaffagnak kegetlen ellensege : Ordog az menyey iftennek
30 felelmét nem esmerede : kyket miuelkedet es tot ennek ellote
ez uilagban : es mostanes tezen : Te hytetlen, es igaffagnak vila-
goffagatol el idegenolt Appollinefth mondod iftennek ky embe-
rektol chynaltatoth : en kedeglen hyzek az en iftenemben az en
vram Ihus xpusnak attaban : ky nekwnk az vilagoffagnak agga
35 igaffagat kyben en hyttem, es hyzek : Es imadkozék zent xpina
monduán : Kerlek vram Ihus xpus ez oraban ez baluant porrá
lenny Es ottan porra lon le esuen a baluan : mikynt zent xpina
ymadoth vala : es az poganak kozzol fokban hyuenek : es mind eg

zoual fel riadanak monduán: Vrunk || Ihus xpus paranchollad 36
 reank iöny atte iftenfegednek bizonfagát: hog my es hyggywnk
 atte igafflagodnak vilagoffagaban mert mind ez napiglan teuelge-
 tőnk ymaduán az baluanyokat: Hynek akoron az paganok kőz-
 zól ez kereztyen hytben harom ezer fyrfiak: Es meg rettene Dyon 5
 biro Appollines iftenen: hog le efuén ő magaban el romlot volna:
 es ezt monda Dyon Ha ezt meg hallandya a kyra, minemő dol-
 gok lőttenek xpina őrdőngőffegynek miatta az ő iftene Appollines
 ellen engemet gonozol el vezt: ezt monduan az byro ottan meg
 rettene es meg hala: Vala kedéglen xpina az tőmlőczben dychir- 10
 uén az vr iftenth: Nemy wdő el muluán: iuta maf byro azés
 az kereztieneknek kegyetlen||féges ellenfege: neucl Iulianos: Iőuén 37
 azért az tanach hazban: es zent xpinanak myelkedetyt neky hoz-
 uan mikoron meg oluastattanak volna ő előtte: zent xpinat itilő
 zeky eleibe hozata: es monda Iulianos: Xpina hallottam hog fok 15
 dolgokat chelekettel atte őrdőngőffegydnék myatta: Mofthan
 iarol eleue es ymadyad az őrk ifteneket es teeg aldozatot nekyk:
 Ha kedéglen nem akarandod az en parancholatimat tenned es
 ymadnod az en iftenymet: tahat en te neket zőrnőffleges kenokat
 zolgaltatok: es az xpus kyt te tiztelz meg nem zabadyt tegedet: 20
 Zent xpina kedéglen fel nytuán az ő zaiát monda: De myre
 zolaz ilieneket Iulianus, chodalatos es őrdőgnék rézese es iften-
 nek ellenfege: nem hyttetnek el|| engemet atte bezidyd: Mert en 38
 a xpufnak zolgalo leaña uagok: nem félem az kenokath kyk en
 nekem adandok te tőlled: Iulianus kedéglen paranchola harom 25
 napokon kemenczéth gyoitany es zent xpinat belé vettetny:
 Vala kedéglen zent xpina az kemenczeben dychiruén az vr
 iftenth es nag zozat iőue ky az kemenczeből: Az vitezek haluán
 ez zozatot igen meg rettenenek, es el menenek meg ielenték Iuli-
 anofnak monduán: Vram nag yuőltéft hallánk az kemenczeben 30
 ky mynket igen meg rettente: Ezt haluán Iulianos meg nyttata
 az kemenczeet: es lelek zent xpinat mint ha az ferődőből iőne
 ky: dychiruén az vr iftent: es ky hozzataték az ytilő zék eleibe:
 es monda neky Iulianos || Mondiad meg es ualliad meg en nekem 39
 xpina minden őrdőngőffegidet: kykuel mindnn természetet meg 35
 gőztél: Ha kedéglen nem akarandod meg uallanod en nekem:
 zőrnőffegesb kenokat adok the neked: Zent xpina monda Keget-
 len Gonoz Iulianos nem felem atte fenyegetefidet: Az ur iften az

segédfejem: ha vagion tób^{es} gonoz eród auag^{es} nagio^b g^{et}trelyd:
 mutaf^d meg en nekem Iulianus kedéglen paranchola hozny eg^{es} ba-
 iolot. es paranchola neky ket kegyokath zent xpinara bochatnya: Es
 monda neky Iulianus: Mondiad meg ennekem xpina nemde meg ba-
 5 iolhatode ez oktalan beftieket: Zent xpina monda: Hytetlen, es ezte-
 40 len: es ertelmetlen: en hyzem || hog^{es} az en vram Ihus xpus ennekem
 minden g^{et}trelym^{em}ben ielen va^gon: Iulianus kedéglen rea bo-
 chattata az kéth kegokat kyk eg^{be} vonak magokat: zent xpina
 labainal es nyaliak uala az o talpaith Zent xpina kedéglen meⁿ-
 10 orzagba nézuén nag^{es} könyóhullataffokkal ymadkozeek moduán:
 Halakat adok te neked vram Ihus xpus: igaffagnak vilagoffaga: es
 azoknak segédfege kyk felyk atte neuedet mert engemet meltol-
 kottaI az uzo mázo férgeknek esmeretesnek lennem: Iulianos
 kedeglen monda az baiolo embernek: Nemde thees órdóngós
 15 va^ge: Indoichad az beftieket hog^{es} g^{et}eriek otet: Az baiolo kedég-
 len az o baiolafual yndoifa uala az kegyokat: Az kegyok fietenek
 41 az ba||iolora es meg oleek otet: es fenky nem mere oda mennyi:
 Zent xpina kedéglen ymachagot teueen monda a kegyoknak: pa-
 rancholok nektek vzo mazo fergek az en vramnak xpus Ihufnak
 20 neueuel: menyetek atty helietekre: fenkinek nem artuán Es leg
 ottan az o heliekre menenek: Es meⁿbe tekentuén zent xpina
 ymadkozok monduán: Mennek es földnek iftene: ky bochatád
 atte fiadath Ihus xpust es fel tamasztád Lazaarth halottaibol:
 engemet atte zolgalo leañodath halgas meg es atte zent eródben
 25 es iftensegednek hatalmaffagaua^l: tammazd fel a halalból éz em-
 berth: Es meg fogá az holt embernek kezeith zenth xpina mond-
 42 uán: Vram iften segély meg engemet: hog^{es} ezth || mind latuán
 dychirie^k atte zent neuedet mert te va^g az en iftenem: es minden
 iozagoknak mielkódóie: Ez zozat ióue meⁿből monduán: Xpina
 30 byzaal es alhatatofon chelekeggél: mert en the veled vagyok: es
 valamyt kérendez en tollem: meg adatik te neked: Zent xpina
 kedéglen meg iegze zent kereztuel az halottath es kaialta mond-
 uán: Tammiag^{es} fel ky meg holtál: my vrunk xpus Ihufnak ne-
 uebe Es legottan fel tammada: le esuén zenth xpinanak labaira
 35 monduán: Halakat adok atte iftenednek. ky engemet hallotaibol
 fel tammaztoth: Iulianos kedéglen monda: Xpina eleeg legien
 the neked: meg mutattad ym^{ar} minden órdóngóffegydet: Ierel

fordoly az my iftenők||hóz ky tegedeth eddiglen el zenuedeth 43
 Zenth xpina kedeglen monda: Te eztelen es iftennek felelmenekyl
 ualo ertetlen ember: nem lattaak atte zemeid az hatalmaffago-
 kath: kyket tóth az menyey iften es az ó fya xpus Ihus: ky az ó
 zolgait meg zabaditotta minden gonoztol: Iulianos ezen meg harag- 5
 ueek: es zent xpinanak emleith el metteté: Zenth xpina monda
 neky: Mynden iozagtol el zakasztatoth es kóhóz haffonloth ke-
 men zyuó Iulianos Parancholaad az en emlóimet el mettetny:
 Laaffad es neezed te eztelen ember mert az veer heliebe tey foly
 ky: Es tekentuén zent xpina meńorzagba: monda: Halakat adok 10
 te neked vram Ihus mynden orzagoknak kyralya. merth || mert 44
 meltolkottal engemet meg zabaditany testemnek minden vezedel-
 metól: mert tudom hog keez uágok ymar el vegeznem az en
 kefalkodasomat: es vennem az meg romolhatatlanfagnak koro-
 ronaiat: Ezeket mikor mondotta uolna zent xpina: vitete 15
 byro a tómlomeczbe, Es lataak mind az azzonyok az haborufagokat
 kyket zenuedet uala zent xpina: fokath vifelnek uala vele az ó
 iozagokban: hog xpinanak hyzelkednenek, es vigasztalnak őtet: Es
 leleek őtet vezteg wlue: elmelkeduen az ur iftennek paranchola-
 tiban: Es az azzonyok be menueen az tómlóczbe: le efenek zenth 20
 xpina labaira: Zent xpina kedéglen uigasztalya uala oketh: Azok
 kedeglen chudal||koznak uala az ó nag zenuedefén: Azok kózzól 45
 kedeglen heten hyuenek a xpusban: Holual leuén hozata Iulianus
 zent xpinat az ytiló hazba: es hyua őtet itiló zeky eleibe: es
 monda neky: Xpina be tólt atte időd: ymmar fordul az en ifte- 25
 nimhez: ha kedeglen nem akarod: en el vézem atte eletedeth:
 es azt te neked nem tőróm Zenth xpina kedéglen meńbe tekent-
 uen Oh en edes iftenem ky engemet el nem hattal tekench en
 ream te zolgalo leañodra es paranchol engemet iőnem te hozzád
 ez kefalkodasban: Es zozat lón meńből ó hozzaia monduán: Yme 30
 az menyek meg nyttattanak Ióiel es ueged az the koronadat: Mert
 az zent ángalok várnak tegedeth: es áldyak 'az ur iftenth the
 éretted || hog te artatlanfagottol fogua haliglan meg tartot tege- 46
 det az alhatatoffagban Azért az Ángalok örölnek latuán atte
 kefalkodasodath: Es még zozat lón hozzoia monduán: Ióiel 35
 veged az órók nyugodalmat: es atte romolhatatlanfagodnak dya-
 dalmáth: Ezt haluán Iulianus bochata nylakat, es zenth xpi-
 nat meg ólé: ky az ó lelket xpuft dychiruén ky bochata: Ióue

kedeglen zent xpina nemzetlegeböl: ég ky hyth uala a xpus
Ihufban zent xpina myat, es meg kene zokaf zerenth az ó tef-
teeth es helheztete öteth nağ io helyen: Be telyefite kedeg-
len zenth xpina martiromfagát: kyf azzon houanak heted nap-
5ian ég chetörtókon: olaz orzagban Tyrus nevő varafban: az
edes xpuf ||

VITKOVICS CODEX.

Vrnac neube kezdetic vyh zerzetefeknec Regulaia

Zent pal apaſtal a Romaiaknac irya vala ég kónvenec tizenketöd rezeben az vyh zerzetefeknec monduan Epöletec meg, erzenfekteknek vyh voltaban, hog meg bizonyny h |affatoc, mü legen 5 iftenec, io kellemetes es tökelletes akaratta, hog akyc e vilagban a bñnnec myatta valanac vndokoc es fótetefec, moſtan az zerzetben helheztetuen a vegig valo penitencianac myata meg vyh||ih-2 taffanac hog vilagofok legenece, hog mondaffec örölóc, Nemikoron fótetec valatoc, moſtan kegeg vrban vilagofoc vattoc. [azert] vg 10 iaryatoc ment vilagoffagnac fyai Azert akyc akarnac lelkekben es elkölčökben meg epihtetñi iégezenec ez ala valo irafokhoz eleteket zöbña :c

Az imačagról C I

Miert vrñnc iefus az zent ewangeliomban azt monğa, hog 15 zükfec mendenkoron imatkozñi es ſoha meg nem fogatkozñi. Annac okaert enčelkegel vñdodet el költened auag imačag||ban, auag 3 iras oluafalban, auag io gondolatban, auag zolgalatban. Mert az meg nem zñnc imatkozni, ki meg nem zñnc iőt čelekedni. Az imatfagban kegeg gakorlatofon es kefedelmefen meg marag, zñ-20 uednec melfeges aih^htatoffagaua^l. es alazatoffagaua^l, Mert a maga meg alazonac imačaga, a bölēnec mondafa zerent, az eget által hatfa, Valamit kegeg imatfagodban kerendez, meg nerefnece bizodalma- val keryed, Mert vg mond a meg cölhatatlan bizonyfag. valamit imačagtokban kerendetec, higetec|| mert vezitec es meg lezen tinek-4 tec A te imačagod legen, nağfagos zeret^htben megeröfi^htet^htet, Mert vg mond zent gergeł doctor, hog az tökelletes imačagnac hazna-

latfa, zeretetlenec magaffa A te imaçagod toaba légen, kefedelmes, zermes, igaz, ákorlatos, es fíralmas, Es miért az imatlag femi nem egeb, hanem neminemó elmenec fel emelefenec iftenhez küldese, Annac okaert minec előtő imadkozni kezd, zerezéd temagadat, be-
5 lólualo ayhtatoffagra, ha akarz, iŭtŭi az ifteni koŭtolafra, auag edef-
5 segre, Mert zent gergel tanó bizón||faga zerent, az imatlag az zŭuee nem az ayakake, Mert iften nem az kónórgónec zauara ígekezic, de az imatkozónac zŭuet nezi, Es azert monga vala az bölc falomon, fyam az imatfagnac előtő, meg zerezéd lelkedet, es ne akar'
10 olannac lenned, a mel embör iftent kefert, Az imatkozo kegeg akor mondatic iftent keferteni. mikoron zŭuenec feminemő zerzefenekül megen az zozerent valo imatfagra, es őttögel ifteni edesseget ker, de çac alig auag soha meg nem írhet, mert ez ileten, nem
6 mondatic ayhtatos imatkozónac, de incab, || ayhtatlannac, es ígek-
15 nec vगतोयाना, Azert ha az imatlagban haznalni akarz. előzőr zŭuedet, ayhtatoffagra zerezéd, Mert ez ilen zerzefről mondatic, az profetanac myatta, Vram mendenható iften az ő zŭuóknec zerzefet halgata meg a te föld. Azert oluastatic az zent attac eleteben, Valami nemóknec akarónc leletetni az imatlagban, Annac előtő,
20 olanóknac zerezűc meg makónkat Ez ilen zerzefre az imatlagban, harom dolog zŭkfeg Elő őt erzenkefegeknek meg vonafa tudna
7 illie, az kŭuól valoktól, hog femire egebre ne || űgekezeç, hanem çac elmeyenec nŭgodalmara, Mert netalantan a lelec, az imatlagban, ki űgekez çac iftenben űreskedni, az erzenkefegeknek myatta
25 el oztafféc, külob külob dolgokra, Mert a lathatatlan lelec, az lathatatlan iftenhez haŭfonlatos, micoron iftent imaça, menden lathato allatól elkel feletkezni, hog az földiekhez nem egelöltetuen, hamar fel menen a menyekre Bizonfagong vağon erről, hog a lelec az imatlagban az fyatal fanac moça zerentfel emelkedhetic, ha
30 teŭti erzenkefegeknek myatta, nem haçatatic el zelefőlhi, Kiről vğ
8 mond zent Gergel doctor. kiki mend ane||ra nağób mohon az bölçefegnec koŭtolafat auag edesleg vezi valaki menere azon bölçefegert, erőŭben kŭvólualo erzenkefeget, meg nómórihta Minekokaert mŭ vrónc iefus monga vala, Te mikoron imatkozol, men be te hay-
35 lakodba, es ayto be rekeztuen imaçad attadat, De mert hog űenki, fel nem megen az ifteni gondolatra, hanemha előzőr le zal őmaganc alzatoffagara Imar kŭuetkezic a mafodie, tudna illic, Tulaydon küŭdegfegegnec meg gendolatfa, Ha kegeg akarod meg latnod

te, ki imatkozol te küsdedfegetet gondolad annac mertekhetetlen
 nag' voltat, a kit || imacz, Mert te az elő istenhez hasonlatuan, semi **9**
 vag, Mert te halandó alauáló teremtet allat vag, Ő kegeg menden-
 ható teremto, Te rothatandó fergecke vag, Ő kegeg öröke valo isten
 Demaga te mikoron semi lég ő hoza hasonlatuan, nem tizteltet az **5**
 iftent, mikepen teremtet allat, teremtoyet, Sem zolgaltat otet, mi-
 kepen zolgalo leán ő vrat, sem tizteltet otet, De mel' vezedelmesb,
 vetkezven, haragra ingerleted otet, Es gakorta azon onon fölgauual
 ellene vyaskottal, es annac okaert, nem vag' meltó meg halgattatni
 De incab öröke valo kinökal göttretni || Es ezenkepen zalle a pokolra **10**
 nag' firással, meg gondoluan tudna illic mel' nehez bünöket tótel, es
 mel' nag' dicőfeget elveztetel, es mel' nag' kinökba estel hog' meg gon-
 doluan a te törüentőrefedet mel' igen igazan karhoztatal erdeml meg
 igazolast es irgalmassagot Imar kezdetic az harmadic, tudna illic,
 meg valto vrönc cristulnac tüzes zereteti, ha kegeg tökeletesen **15**
 akarod cristust zeretned előzőr gondold meg, mehere zeretettel
 cristus vronctól, Mert fenkinec nagób zereteti ninčen ment hog'
 valaki aga ő eletet ő fele barattfaert, De cristus v||rönc ennel **11**
 nagóbat tön műnekönc, mert ellenfegiert holameg, zent pal apa-
 ftal tanóbizonfag tetele zerent, Mikoron istennec ellenfegi volnanc, **20**
 meg engezteltetenc istennec, ő fyanac halalanac myatta, Annac
 okaert gondolad meg istennek ilen nag' iotetelet, Mert mikórön er-
 demed zerent pokolban öröke kellene göttretned, Istennec fya aldót
 iefus, te valcagödert akara zegen azzonhallatól zületni, kemen kinö-
 kat zenuedni, hog' tegedet pokolnac rettenetes örüenenec verneből **25**
 meg zabadihtana es az mehei feregbe helheztetne, || Es itegel lelek **12**
 zerent men' fel a bodogognac feregebe, es isteni tűzzel fel gölad-
 uan, kezg büzgofagofon imatkozni, hog' a profetaual azt monthaf-
 sad, Oh vram mendenható isten, Meg heuülő az en züuem en ben-
 nem es az en gondolatomban tűz ég Es miglen imatközöl, men- **30**
 denkoron gondolad a mehei gözödelmes ierufalemet, hog' imatköz-
 uan mondhasfad zent pal apaftalal, A mi ná'afagone ménegben
 vagón A mel' imaçagokat tez mendenkörön bizon zam alat tarçad,
 kiket soha el ne hag, hanemcæc zükfegel auag korfagal kezeriht-
uen, || Melec kegeg legenee az imaçagog, Elözör istennec tyztel- **13**
 segere, napon ked, eyel napal oluas zaz pater nostert, Gloria pat-
 rial, Züz marianac kegeg ég Soltart terdepelven, Az iö töuökert
 Elökert es holtakert, Es az cristus vrönc koronayat, es az züz ma-

rianac koronayatis, el ne hágád, Es a töbet vgan téged, ment vr
 iften zolgaltatta teneket De erre ígekezel hog az imačagban, incab
 enčelkegel ayhtatoffagra, honem ment a vegezetire, hog leg ottan
 hog imačagodban meg leled vrönc criftust, toab ne hozihčad ima-
 14 čagodat, || de akit kerez vala vele meg marag, monduan az iegeffel
 ment meg irta bolč, Meg lelem a kit en lellem zeret, meg tartom
 ötet, el fem bočatom Es mikoron vrönc iefus önön magat töled
 meg vonža, A mel imačagot kezdetel vegezdél, Es tanačöt adoc ne-
 ked, hog e meg mondot imačagot, soha el ne hágád, Mert nem az
 10 dičertetic a ki el kezdi, de aki benne vegig meg marad Zeretö lea-
 nöm, annac ökaert zönetlen imatkožal, es mendenkoron imačagba
 15 foglalyad magadat, mert az nem || imatkozo zegeñnec, öróke valo
 kinoc igertetnec, Kiröl vg mond zent Bernard doctor, Zeretö at-
 tamfya zönetlen imatkožyal, mert az oľan zerzetes mondatie, verbe
 15 martot ruhat volańi, aki ö tetet, az zegeñeknec verihtekeből elteti,
 Mert ez iöc műnekönc vigafagal iönc, Annac ökaert tartözönc ö
 ertek, nehez fohazkődafokat es sirafokat tennönc, kit ha nem ten-
 dönc, a melec gőnöröfegél emeztetnec meg, a kinokban, verrel
 16 ökattatnac ki Annac ökaert ańe||ual gakorlatofban es elmenec na-
 20 göb bűzgofagauaľ enčelkegönc imatkožńi, meñeuel műnekönc ege-
 beknel nagöb yooc tetetnec, auag adatnac, Mert mikepen zent ger-
 gel monğa, Kineekinec mend ańeual alazatofbnac, es gőrfabnac
 kel leni az ifteni zolgalatban, az vet aiandoknac adoffagaböl, me-
 ñeuel latta adofnac leni, az zam adafban ömagat, Es menden
 25 imačagod mendenkoron forogyon, auag az ifteni zeretetnec adafa-
 nac aiandokahoz. halaknac adafauaľ. Auag tulaidon bűnödneć te-
 17 telehez, Auag felebara||todnac vetkekhez, keferöfegél es kőñueknec
 hullatafaual, Mert ez a laytora ~~auag labito~~, kin az Iacob patriarka
 latta vala az anğalokat fel meńi, es le zallańi, Es menden napon
 30 eczer, az azőñöknac tarfafagatöl el valaľ, enčelkegel elmedet, men-
 den zorgolmatoffagtöl meg vonnod, es alkolmatľan gondolatoktol
 meg tisztoluan, melleges alazatoffagal, ez halaknac adafauaľ, nag
ayhtatoffagal, meg gondolad iftenednec, es keges teremtdönc,
 menden io tetet, es ayandokat. Ieleľben hog te ereted akara tetet ||
 18 fel venni, kemeñfeges kinokat zenvedńi, es rutfagos halalal meg
 holńi Meleket kegeg akoron kelen gondolnod criftus vrönknac kin
 zenuedeferöl, Iol meg monğa zent bernard doctor, ekepen mond-
 uan Oh bűnös embör, tekinč meg lelki zemedel, meñe meg aian-

dokozafnac adoffagauaal kezerihtetel, a te kin zenuedő vradnac, Ne-
 zed veres verihteket, Arczöl veresenc bözzőfagat, Oltorozafanac
 kemeń voltat, Tűuis coronazafanac keferőfeget, Arczöl hağapala-
 fanac vndogfagat. kerezť fayanac vifelefet, Akazť fara fel fügez-
 tetet || faydalmas kőnues zemeit, Ayakanac hiruatoffagat, Epe-19
 uelualo[est] etket, Eczettelualo italat, feyenec lehaytasat. halalanac
 ő keferőfeget Mit ennel tőbet? Az elet műeretőne meg hola, Es
 mikőron mend ezeket hozan meg gondolandod, kőnueknec hullata-
 faual, Terőľ temmagadhoz, es ved ezedbe, mert criftus vrőne, nem
 ěac ez meg mondattakat, de egeb loc kenőkatis zenuede, hoğ tege-10
 det őrdőgnec fogfagaből meg zabadihtana. Es te halalatlan te meg
 zabadihtodnac io teteleről. mikoron ő halalauaal lég meg valtatot,
 Nem || ěac hoğ őtet bözgfagat nem zereted de [incab] vetkezuen 20
 incab ellene vyalkottal, Mykepen őnőnmaga panzol vala a profe-
 tanac altala monduan, Az iokert ennekem gonozť adanac, es az 15
 zeretetemert gőľőfeget, Es ezenkepen hozan meg gondolad, me-
 nere es mel igen meg bantottad vradad iftenedet, es mel igen nağ.
 diőfeget veztetel el, es mel nağ kinba estel, Oluagőn meg a te
 lelked, bankoduan, keferguen es keferuesen firuan hoğ montha-
 lad a profetaual, Az en zemeim vizeknec kifolasat hozac Vege-20
 zettre kegeg kel fel bizuan iftennec || irgalmaffagaban, mert be-21
 keffeges es igen irgalmas, mlkepen az soltar kőnben vagőn meg
 iruan, Es annac okaert biződalmason es alazatofon imağad őtet,
 hoğ a ki tegedet ő zent halalauaal meg valtot, es meg valtostat az
 zent zerzetbe be hit, a te iğekezettet vegezetre zeplőtelen meg 25
 tarĉa, az zenteknec tarľaľagiban meg coronazandot Ennec vtanna
 imatkozał Romai zent eğhazert, tődnă illic zentľeges papa vrőnk-
 ert, es Cardinalekert es ańa zent eğhaznac, kőzőnľeges feyedelemi-
 ert, Es vitezkdő ańa zent || eğhazert hoğ emberi nemzetnec ellen-22
 ľeget őrdőgőt meg gőzuen, mend ő gőľekezeteuel nağ gőzedelemel 30
 fel meheffen az meńi vigalagra Ennec vtanna imatkozał minden
 zerzetefekert, mert minden embőrknek fölőtő hitta őket vr iften,
 tőkelleťfeğnec magaffagara es zegenľegnec iegeuel őket meg ekel-
 fihtete, hoğ meńorzagba fel vige őket meg coronaznya Ennec
 vtanna imatkozał egez kőzőnľeges kerezťtenekert Ieľesen io tőuők-35
 ert, hoğ kyc ő gazdagľagokat zolgalťtağac zűkőkldőknek, ez kű-
 dedekert || erdemľenec nağókat venni, ez fodeyekert meńeyeket, 23
 ez űdőzerent valokert őrőkevalókat

Ennec vtanna imatkozal az zegen purgatorombeli holotakert, Es vegezetre az hűtöttlenekert, hog kyc őrdögi calardfagal van-nac meg foglalttatac, isteni irgalmassagból hiuattaffanac hűtnec ő vilagoffagara. Se vakiról ketfegbe ne effel mert az istennec ayan-
 5 dōki es hiuatala, penitencianalkül vagōn, zent pal apaftal mon-dafa zerent.

Az gónafról C 2.

- 24 MIert hog a bűnökneec meg boça||tafara harmac legēnec zűk-
 fegefec, tudña illic keferues törödelmefleg, Tizta gónas es melto
 10 elegtetel, Annac okaert menden bűnöket meleket ennec előtő valo
 gónafodnac vtanna tötēl, zűuedel, zaddal es műuelkedetel Auag
 tūnafagodal mendeneket zűuednec melfeges tōredelmeflegeuel, ze-
 retetefēn elmedbe gōyced, hog azokat a gónaſban el ne hagad Es
 mikoron menden bűneidet nag keferőfegel elmedbe gōhtōted, me-
 15 nēl a pap eleybē zemermeffegel, Alazatoffagal kezeid egbe foguan,
 25 terdelpegel le mon||gad Tiztelendō attam, Bűnōmet mondom vram
 istennec, attafagodnac előtō, mendennemō bűneimben kikben vet-
 keztem germekfegemtől fogvan ez oraiglan, halalofkepen, bočanandō-
 kēpen eiel napal, akaratom zerent, es akaratomnac kūuōlō, mīke-
 20 pen vram istennec előtō, nīluan vannac az en bűneim, azon zerent
 hagōm bűnōffe magamat Ielefen azokban meleket fogattam a kerez-
 viznec fōlōttō, hog en e vilagnac teſtemnec es pokolbeli őrdōgnec
 26 ellene alloc, Az || en fogadaſomat meg tōrtem, es ellene nem allot-
 tam, es nem vyafkōttam E vilagnac ellene nem allottam, mert e
 25 vilagi tizteffegeket keuantam, en erdememnec fōlōttō, Es gazdag-
 fagokat ſoc kīncet, zēp ruhakat es draga ōltōzeteket, es firfyak-
 nac tarſafagat tanczolaſt, es vigafagokat, es menden egeb nemō
 bűnōkben, kikben vetkeztem, ez elfō fogadaſomnac ellene, bűnōffe
 hagōm vram istennec magamat Maſodic fogadaſomnac ellenys vet-
 27 keztem, hog az en teſtemnec ellene || nem allottam Mert incab
 kereſtem keduet az en teſtemnec etelben italban, hūgōdalomban
 hivſagokban, ez vilagnac zorgalmatos, es hivſagos gondolattaban,
 teſtemnec gōnōrōſegeben es hivōlkōdaſban hog nem ment az iſteni
 zolgalatra attam volna, az en teſtemet, kīkből bűnōffe hagōm vram
 35 iſtennec magamat Az harmadic fogadaſomnakis ellene nem allot-
 tam, Mert a pokolbeli őrdōg, gākorta gonoz gondolatokat, hivſagos
 28 gondolatokat, hōzōt en elmembe, zūuembe, lelķembe, es || kefedel-

mes voltam a gőnőz gondolatokban, ki nem vetetem elmemből, De még ákorta meg tőkeltem volna az gőnőz gondolatokat, ha e világi zemeremtől nem feltem volna, Bűnőffe hágóm magamat vram istennec valami módon mikenen vetkeztem en három fogafimban Es bűnőmet mondom vram istennec. attafagodnac előtő ebenif, hog en s vram istent, nem zerettem, menden allattoknac főlőtő, Es ayhtatoffagual, zent zeretettel, nem zolgaltam vram istennec, de || nag budoso 29 elmeuel, es vígaző zemekuel, mondottam meg imačagimat, Es az imačagot mikoron mondottam, külömb külömb fertelmes gondolatocat bočattam be az en elmembe, Es az zerent nem dičertem 10 vramat teremtőmet, mikenen tartoztam, Es az ő kiharól halalaról es zent verenec hullafaról zűz marianac epefegeről, ákorlatoffagual, meg nem emlekeztem, keferőfeget zűuemben nem vífeltem, es kőh hullatafőkat, az ő zent halalaról, es zent vere hullafaról, nem totem, || es halatlan vóltam vram istennec, az ő zent aiandőkiről, 30 lelkeikről es teftiekről, kiuel ő zent istenfege engemet zeretet, es azokal engemet meg aiandőkőzöt, Ielefől hog engemet nem teremtet oktalan allatta[1], de az ő zent zemelere terőmtöt egez zemel főlel, égebec kőzöt, zep termettel abrazattal engemet meg ekefihtet, Es io elkölčel, ezzel. elmeuel zeretet, Zent vereuel halalauual engő- 20 met őrdőgneč fogfagaból meg zabadihott, Es nemes kereztteneč nec kőzibe zamlat, Es naponkedualő vetkezetimben el zenuedēt, Es || menden égeb io zent aiandokiről es hožam valo zeretetiről, 31 halalatlan voltam, Vram istennec bűnőffe hágóm magamat, mend azőkbanis, kyc ennekem ezembe nem iutnanac, auag kiket az po- 23 kolbeli őrdög, en velem el feleytetet volna, Es kiket bűnnec nem alaytanec, Mikepen vram istennec előttő, niluan tűduan vannac a zerent hágóm bűnőffe magamat Es ennec vtanna kezged el meg gőnnöd, mefeket főlől meg gondoltal, es mendenikert bűnődet mongád, Kiket meg monduan vegezettre eztis hoža teged, vağ 30 mongád ment || előzőris meg mondatec, Mend ezekben mend égeb 32 bűneimbenif, halaloffokban, bočanandokban, meg gontakban, el feletekben, kikben meg bantottam teremtő istenemet Latafomban Hallafomban, Illatozafomban. Kostolafomban es illetefemben, bűnőmet mondom vram istennec, Azert kerem vram istent 2c. Es az 35 ákorta valo gőnafra ez eleg ležen Ha kegeg hožan akarz gőhi, tehat gőhal az regulaban valo fogadafokról, ielefen az zent engedelmeffegről, Istenec parancőlattanról es az zeplőtelen tiztafagról,

33 es ki ielenčed, ha va||lamelikben vetkeztel Toaba az foc lankat-
 fagról, tuhafagról, es tizteletlensegről melet vallaz az zent zolof-
 maban, mert ne talan tan azőkat, almafon, aihtatlan es elmednec
 bu'dofafauat fizeted meg Toaba az keues zeretettől, melet vallaz
 5 iftenhez, es felebaratodhoz, mert iftenedet nem zereted teljes zü-
 uedel lelkedel ment tartoznal, Sem kegeg igazan nem engecz az
 ő parančolatinac es tanačinac, De ki enel vezedelmeľb, gákorta
 az ő akarattanac ellene alaz. Felebaratoddatis nem zereted mike-
34 pen tartoznal, mert || nem őrlz elömenten, fem kőňörolz haboro-
 10 sagan ment tartoznal Toaba az űdönec el vezteferől, mert gákorta
 nap eftig hiuolkodól, zoluan es halgatuan artalmas es hiuolkódó,
 es meuettre ingerlő bezedeket Toaba az tizteletlen es kűlőmb kű-
 lőmb kefedelmes gondolatokról, kiknec ellene erőfen nem allaz,
 mikenen tehetned, de netalatan ki ennel gonozb, mikoron a gonoz
 15 indolatoc fel tamadnac, tuhafagodból az eley nec ellene nem allaz
 hog meg ehnihtened Toaba az etelben italban valo moffagról, es
35 fölöttő || valofagról Toaba az iftentől hillet io gondolatokról, me-
 ket művelkedetedel meg nem tőkelleter, de tuhafagodnac myatta
 gákorta elhalogatafnac myata tőled el vzted Toaba egebeknec ha-
 20 mis es vokmerő iteletiről, Toaba az hivfagos zomorosagról, es hiv-
 fagos őrőmről Toaba mert te gőrs vag a gonozra ez tūna a iora
 Toaba az hamiffagról, keuelfegről, jregfegről, haragról, főľuenfeg-
 ről, es restfegről. Toaba a keues banattról, melet valaz a te būneid-
36 ről, mert nem banod iftennec meg bantafat, mikenen || tartoznal,
 25 Es a tőőb būneidről is, kīkről a te lelki őfmereted tegedet meg fe-
 gelmez, ielefen meľekben vetkeztel niluan Es mikoron mend eze-
 ket meg meg gőnőđ, penitencia veuen, a papnac ő kezet auag a
 foldet meg apolad Es a te gőnafod leģen gākorlatos, niluan valo
 egez leģen, zemermes leģen, es kőňhullataľľal leģen, tőrdeldelmeľ-
 30 feģel. es magadmentefnelkűl leģen, Es ha lehet eg hetben harőm-
 zőr meg gőňal, Auag čac eczer, Es eztendő zerent iģekezel, hog
37 eczer kőzönfeģel menden bū||nődet meg gőňad

Az comonicaľafrol Capitulum

Miert az zent pal apaľtal azt monga, hōg valaki vrőne crif-
 35 tufnac meg gondolhatatlan zentľeges teľtet veret meľtatlan ezi iģa,

iteletet ezik izic ōmaganac, azaz vġan karhozic ha ōmaga ōlte volna
 meg, Annac okaert valamikor comonucalni akarz, enċelkegel mend
 az egez elōtō valo heten, temmagadat zorgalmatoffagal hoza ze-
 rezned, Es ezt bŭneidnec banattauul zōnetlen valo ġōnafal, es aih-
 tatos imaċagal. Mert ez iſen zerzeſrōl || monġa vala zent pal apaf- 38
 tal, elōzōr bizonihċa meg embōr ōmagat, es ekepen egec a kenerben
 es igic a poharbōl, Aſera hoġ ha a iōuendō vafarnapon akarz como-
 nicalhi, enċelkegel anac elōtō harmad napal, tem magadat lelked-
 nec [bozz] bōzgofagara zerezned, Tūdha illic, az elōttō valo penteken
 meg oġad magadat, menden fertelmes gondolatōl, Es mendenkō- 10
 rōn leki zemeid elōt valad, vrōnc aldot iefuſt, a kerezttan figuen
 valzegekel által veretetuen, Tūuiffekel meg coronasztatuan, Epeuel
 eczettel itattat||van N'alakal es bōzzōlagokal meg elegihitetuen, A papi 39
 feyedelmektōl meg karomlattatvan, Oſtorozafoknac foklagauul meg
 faraduan, kemenſeges halalal meg holuan, es holandō embōrōktōl 15
 el temettetuen Es az napon akar eġel, akar iġal, akar eġebet mŭ-
 ueſ mendenkoron gondoſad a teremtōdet meg fezihtetnec, es meg
 kinzattatnac lehi, Es mend nap eſtig zōmōrōſagot, auag banatot
 tarċ, zūuedben, Es teſtedbenis orezadnak zōmōrōſagat mutaffad,
 monduan a zent pal apaf[al]al[al]val Tauol leġen || ennekem diċe- 40
 kednem egeben, hanemċac vrōnc iefuſ criſtuſnac kerezteben Zom-
 baton kegeġ enċelkegel mendenōtōl fogua az azōnōknac tarſafagat
 el tavoztatnod, es elmednec nōġodalmat valasztanod. Mert az zombat
 nōġodalomnac nap'a Es zadnac eros vezteġfeget ves, hoġ a napon,
 nemċac hiuōlkodo bezedeket tōled el zakaz, de meg az zŭkfegeketis 25
 ċac alig zoſad Mert zent Ieremias tanō bizonſaga zerent, Igen io
 vezteġfeġben varni vrnac vduōſfeget, Es mend completaġlan fogla-
 lad maga||dat auag imaċagba, iras oluaffaſba auag zent gondola- 41
 tokba, A completanac vtanna kegeġ menbe a capolnaba, es ōtōġel
 ġōċ ōzuō elmedet, es valamikepen valamiben, teremtōdnec vami- 30
 koron ellene vetkeztel naġ keſerōſfeġel mend meg gondoſad, mondu-
 uan a profetaul, Meg gondolom menden eztendōimet en lelkem-
 nec keſerōben. Es mikoron comonicalhi akarz az elōt valo napon
 bōytōl, Es veterne vtan ne ōlōġ, de imaċban viġaz, mert vduōzih-
 tōnc ieleſen az eyh viġazaſban leletetic meg, kirōl ōmaga tano- 35
 bizon||ſagot tezen monduan, Valaki en hozam holual viġazand meg 42
 lel engemet Mikoron kegeġ comonicaltal, leg ottan menbe celladba es
 ōttōġel, naġ ōrōmel meg gondoſad, e comonicalaſnac haznalattat,

Mel haznalatot azon meg cölhatatlan bizonfag. vronc iefus, ki ielente monduan, Valaki ezi en testemet, es iza en veremet öröc eletet val Es leg ottan mond meg az criftus vrönc coronaiat. Es oğad magadat a napon, hog te zadböl ki ne iarolanac, artalmas auag artandö
 43 bezedec kin be ment az dičoveges eleseg iefus, || Mert zent pal apaf-
 tal tanö bizonfaga zerent, Senki nem ihatta eczerfmint, vrnac es ördögoknec poharat Az comonicalasnac kegeg gakorlafaröl, femi nemö tanačovt nem merec adni egebet hanemcac akit zent agof-
 ton doctor ad, Mert ö vg mond, Menden napon vrnac testet veret
 10 veni, fem olčarlom fem dičerem demaga menden vafarnapon on-
 zollac comonicalni, De mikoron az elme, vetkezetnec keuanfaga-
 ban vagön mondom hog incab meg neheziht, honem ment meg
 44 tiztiht Es iollehet valaki vala||minemo bünel öztökeltfeec, de maga
 ha toaba ninčen vgekezeti vetkezni. könhullatafokal eo imačago-
 15 kal, batorfagal hoza iarölön De ärrol mondom akit halalos bünöc
 meg nem nehezihtenec

Az etelről neğed *Capitulum* az az reze en
könnec

LEg ottan hog etelre harangoztatic, veztegfegben aluan hahad
 20 vessed meg magadat, mükepen a napon, munkalkottal imatfagban
 tanölafban, es egeb munkakban, hog a meg zerzet alamifnac, io
 45 lelki batorfagal cheffedmec, Mert a bünöfföc oz||tögattac münekönc
 alamifnaiokat, nem azert hog e vilagi feiedelmekről, auag hazaf-
 fagokröl, auag hodakról zoł auag hiuolkodafban meg marag. De
 25 hog zönetlen-imatfagodban vrnac előttö eretek efedežel Ha kegeg
 lelended tem magadat hiuolkodafban meg maratadnac, Auag mon-
 dotal, auag müueltel alkolmatlanökat, züuednec keferöfegeuel feel
 tuduan, hog a veet alamifnaröl, zükfeg lezen okot adnod mikoron
 neked mondati, A te fölnagfagodrol ag okot Es mend az mafie
 46 harangozafiglan gondolad e fölöl || meg mondattakat imatkozuan
 a iötouökert Mikoron be még az aztalhoz, mendenkoron a tiztef-
 fegebec es ertelčovbec melle vl, ha io modon teheted Es minee
 előttö eni kezdez, mond meg az angali dičeretet, tudna illic Dičov-
 feg magaffagban iftennec es földön io akarö embörökne, Es ha-

rom pater noftert, Es zent haromfagnat neuet hiuan, kezg éni
 tizteffegel, es zúuednec felelmeuel, hog meg bizonihtaffec te ben-
 net, az zent iob patriarkanac mondafa, Minek elöto ezem fohaz-
 ködöm Es mikepen zent Bernard doctor || monga, Mikoron ézel 47
 mendenestölfogua ne egel, de ha ol helen leendez, holot az aztalra
 oluafnac az oluafafra ígekezel, Ha kegig nem oluafatic, ötögel if-
 tenről gondölkögal, auag imatkozal hog mend a ket embörfeg,
 külfö belfö, tudna illic, az test es a lelec, meg elegegec ö elefegeuel
 Az aztalnal mendenkörön tizteffegel lég, fayed le haytuan, zeme-
 ydet le fügeztuen, ne tetoua budofatuan Es fenkiuel ot ne zoł, 10
 hanemha valaminemö zükfelegel kezerihtetel, Se aual ne gondol,
 mikepen egebec ez nec [ez nec mikepen] vag mit ez nec || vag menet 48
 ez nec, A keñert laffan zeldeled, es a bort laffan tölced, ahera hog
 mikoron ezel, fe a le zeldelt keñer, Se a böör a poharban meg ne
 maragon Es oğad magadat hog az etelben elfö ne lég, Se vtölfo 15
 a vegezetben Es mikoron egeffegben vag, foha iob keñert ne
 valogas es az alab valoot, el ne hağad, hog iftent meg ne
 bančad, es fele baratodat meg ne botrankoztaffad Es ne egel
 ragadozuan, mikepen a torkos, kinec hafa iftene, es az ö
 dičöfege galazadban vagön, ki ez földyeket izli, mikepen zent 20
 pal apaftal mon||ga de vdvar modra es tizteffegel, mikepen zer- 49
 zetest illet, es zentfeleg tizteffegnec köuetöyet Es valaminezer
 innod akarz, előzőr vduözleg mariat mong, es mend ket kezedel
 [igal] tarčad a pohart mikor izöl, es a borba vizet ös es toaba viz-
 nelkül ne igyad hog a mi teneked eletedre auag taplalafodra ada- 25
 tic ne legén törödelmedre, Mert a bor, emberi természetet zokta
 buyafagra geryezteni, ment a bolč falomon monga, Mel igen buya
 allat a boor, Azert monga vala zent pal apaftalis, Meg ne rezegö-
 letöc borral, kiben || buyafag vagön, Masotis vg mond, keues bor- 50
 ral el, Kiualt kepen valokat foha tem magadnac ne zerez, fe zerez- 30
 tes, De az aldottakat el ne veğed ha io modon el tauoztathatod
 Ayandökökatis az aztalnal foha ne küldöz, hanemčac ne talantan
 annac vag azoknac kyc melleted vlne Az etelne vtanna a morfa-
 lekokat. zeretetelen egbe göyčed es meg eged, mert vg monda al-
 dot vrönc iefus, Gyöčetec egbe a morfalekokat, hog el ne vezenec 35

Az zenuedefröl őtőd reze

MIert vr azt monga a zent ewangeliumban, vegetec eze-
 51 tekbe, hog' || zűuetőc meg ne nehezölteffenec torkoffagal, Annac
 okaert enčelkegel mendenkőrön, a torkoffagot el tauoztatnod,
 5 es iozanfagot valasztanod, Mert mikepen a bolč monga, A tor-
 koffagnac myatta, foka veztenec el, Azert mikőrön etelnec
 helen leendez mikepen zent Bernard doctor mōnga, Az ehleg,
 nem az eteknec izi ingeryen etelre, Es soha ne egel gōnōrőfeg-
 bōl, de zűkfegebōl, Mert vg' mond zent Agōltōn doctor, hog' az
 10 elme etkekneč fōlōttō voltaual, el vezti az imačagnac es aihatatoffag-
 nac ereyet, Annac okaert mend te teles eletednec vdeyeben, keues ||
 52 es kōz etekel ēl, Mert mikepen zent Ieronimus doctor monga,
 A hol elegfeg auag torkoffag vagōn, őtōgel būyafag vralcōdic, Es
 oğad vag' eltauoztaffad, hog' zenuedeteffegben auag etelben terme-
 15 ze[d]tedet fōlōl ne mūlad, Sōōg vg' mond zent Ieronimus doctor
 Ane bōyttōt ves magadnac, menēt el vifelhecz Mert iōōb napon-
 ked keufet, honem ment ritkan fokat ehi. Zent agoston doctoris
 azt monga, hog' semit nem haznal, mend egez nap eftic hōzō bōy-
 tōt zenuedhi, ha annac vtanna a lelec, meg elegeeffel meg nōmō-
 53 rihtatic, Tōaba ettōlis magadat meg oğad, || hog' valaminemō ieles
 etket magadnac ne zerez, De menden vđōben mikor egeffegben
 vag', meg elegegel a kōffeg etkeuel, tūdna illic keherel, borral, es a
 mi a kōhnan fōztetic. Es ha egeb képen elődbe tetetic, ha zűkfege-
 vagon veddel, eztis mertekzerent, mikepen illeti iftennec hiv zolgalo
 25 leahat, es felfeges zegenfegnec zeretōyet A mel etkeč kegeg, incab
 ingerlenec torkoffagra, honem ment testnec taplalafara, mendenkō-
 rōn el tauoztaffad, mikepen vadnac, zokhatatlan gōnōrőfeges etkeč,
 54 külōmb külōmb fűuekel zerezettec, es hafonlatofoc, ha elődbe || te-
 tetnec, es zűkfegeč vagon [egeb] egel benne, Ment zent Bernard doc-
 30 tor monga. Menden azalegba eleg a fo, Se kegeg te bōyttōdnec okaert,
 ne hač temagadnac valaminemō dragalatos etket zerezni, ki a kōffec
 etkenel dragalatosbnac alyhthatatnec, mert ez nem zenuedes volna
 de kēpmutatas, zentfegnec ielenfege Eztis el tauoztaffad hog' zen-
 ueduen az euōt meg ne iteled vag' meg ne vtaład, Mert vg' mond
 35 zent pal apastal, A ki nem ezic, az euōt meg ne vtała, Mert a ki
 ezic, vrnac ezic Es aki nem ezic, vrnac nem ezic Az ebellō haznac kű-
 55 uōlō soha ne egel, hanem || ha zűkfegeč, auag korfagal kezerihttetel,

De menden ioban a kőffeget kőueffed Es menden v̄döben, mikor egeffegben vag, Az vizkerezt negven nap'at Es az apaftaloknac böytit, tūdha illie, Aldözö naptól foguan Pünköft nap'aiglan, es az zombat napot, mendenkoron böytölled Es valamikor az zenüedeffeg teneket el vifelhetetlenec latatnec, legottan vrönc iefufról 5 gondolkogál, ki mikoron mendeneknec vra volna, A kereztfnac akazto fayan meg faraduan, tūuiffekel meg coronasztatuan, vafzegekel által veretetuen, Zömyohozuan. epeuel eczettel itatatec Akoron || ileneket gondoluan, nem čac az eteknec zenuedeteffegget. de 56 még akarmi nemö kemenffegetis, es kinökat el zenuedhecz, 10 Mert vg mond zent Gergel doctor, Ha criftus vrönknac kin zenüedefe elmebe hozatatic, femi ninčen ol kemen dolog, ki egenlö lelekel el nem vifeltetic, Azert zeretö leahöm, zenuetteld meg magadat, ielefen gönöröfeges meleg etkektől, mert a büyafagnac ez fel gerieztöiö, Es menden etelben italban felöttö valofagot elta- 15 uoztas. Ahera hog az etelnec vtanna lattaffal, ehezned, zomyohoznod, ha az öröke valo vendegfegben akarz meg ele||gedned, Mert 57 vg mond zent Ieronimus doctor, Lehetetlen dolog ez, hog valaki mend e ielen valo, es az iöuendö iokal elen, hog itegel hafat es men orzagban elmeiet lelket be tölčö, es [eg] ez vilagi gönöröfegről, 20 az angaloknac gönöröfegere menen, Es mend menen földön dičöfe[geffe]gef nec ielehec, Azert bodogoc kyc ehez nec zomyohoznac e vilagban, mert az iöuendoben meg elegitnetec

Az olafról hotod reze ez

Mendenkoron hog az olafnac üdeyre iutandaz, az zerzet 25 v̄dööt elől nem veuen. Elözör zentelt vizzel magadat meg hinčed, es menel || az aghoz, elözör valaminemö imatlagot tég, Es zent 58 kerezt nec iegeuel magadat, es az agat meg iegezuen, es magadat vr iftennec ayanluan alazatoffagal, tizteffegel es alkalmaf modon iob auag bol oldaladra fekuen, Es soha ne fekeg hanota, auag 30 egebkepen tiztetetlen, Soha ne alög kezeidet kebeledbe vonuan auag terdeid zaraid fel emeluen, meg mezihtelenyntuen, hazas azönöknac moga zerent de mendenkoron az zoknat zarad köze te-

ged hog' fenki tegedet tizteletlen fekeven ne lefen, Az ag'ban eke-
 pen helhez tetuen, miglen az alom tegedet meg foglal, mong' vala-
 59 mi||nemő dičereteket, auag' valaminemő haznalatos ifteni gondokat
 gondol, Auag' ki mentől iob gondolad vrőnc criftus iefuſt, a kerez-
 5 fan figven, kit ha zorgalmatoffagal gondolandaz, čac alig avag' ſoha
 őrdőgtől meg nem bantatol Mert criftus vrőnknc kin zenuedefenec
 ahtatos gondolattaua, őrdőgőknc feregi el vztetnec Mikoron
 kegeg az ag'bol fel kelendez leg ottan elmedbe iarőlőn, a meg fezőlt
 criftufnac emlekezeti, Mert vg' mond zent Bernard doctor, Men-
 10 denestől fogua zūuedben legén az, ki mendenestől fogua fűgő te
 60 eretted a kereztfan, Es zent kereztf||nec iegeuel magadat meg
 iegezven, ſyetetteffegél meh a kapolnaba es magadat zentelt
 vizzel meg hintuen, mongad az zent dauid propheta mondatat,
 Vram be megeg a te [templomodba] hazadba es imatkozom a te
 15 templomodban, te felelmedben, Vram vig' be egemet te igallagod-
 ban en ellenfegimnec előlő egenefgeſſet az en vtammat, te zened-
 nec előtő, Mikoron iutandaz az oltarnac eleibe alazatoffagal le
 terdepel[el]ven imağad vradat iftenedet, es ha tehetet koñuetis hul-
 laſ, Es ayanlat temagadat ő nekye zūuednec [zūuednec] melle || *)

61 napon a tereyaig az eghazban meg marag', ki fe iőy, hanem ha
 zűkfegél auag' feiedelmedtől, auag' haznalattal kezerihtetel, Meg
 emlekezven, zent Bernard doctor mondaról, hog' az zent anga-
 loc, a cellaert meh orzagot valac, es egenlőkepen gőnőrkődnec a
 cellakban, ment meh orzagban, 'Mert gākorta az zerzetes a cella-
 25 ből meh orzagba megen fel

Az tizteffegről. c. 9.

Mert az kűuől való erzenefegeknec tizteffege, legén a lelki
 iozagoknac zerzőyő, Azert menden bezededben, műuelkedetben
 62 mendenkoron értelmes tizteffegél lég || Mert vg' mond zent pal
 30 apaftal, Mendenec tükőzöttetec tizteffegél es zereuel legénec Azert

*) Az eredetiben két levélnyi házag.

ha keuanod az iozagokal meg ekefölt tizteffeget meg lehni, es a
 meg lelt tizteffeget kőnen meg tartanód, Enčelkegel menden koron
 ez ala valokat meg tartani Előzör lég buzgofagos áakorta valo
 imatfago, kiről monthatod a bolc mondafat Ennekem menden
 nemő időc az imatfag által adatanac, Es zamlalhatatlan tizteffeg
 ő kezenece általa adatéc Masőczör mendeneknec főlöť el tauoztal,
 hiuőlkőđő tizteletlen bezedet, ahera hog fe mongad, || fe a mon- 63
 dotat ne halgassad Mert zent pal apastal mondafa zerent, A gonoz
 bezedec meg rőntfac a io elkőlkőket Harmateczör, tizteletleneknec,
 felleteknece tarlafagat, hitfagos iatekokat, ielefen ifyakal el tauoz- 10
 tas Negeđczör hiuőlkodoknac es iaczőđőknac gőlekezeteket elta-
 uőztalđ Ottőczor hizelkőđőgnec hizelkedeťet el tauoztalđ Hotőczör
 Sugoknac, hugoknac, ragalmazoknac, ket neluőknece tarlafagat
 mendenkor ytalad, Mert zent iras tanő bizőnfag tetele zerent A
 morgőđőđő, zugőđőđő, es ragalmazőđő, gőlöfegeťec iftennec Hete- 15
 czör || soha ne zoľ egebet, hanemčac meg gondolt [iget] zereuel 64
 valo haznalatos es tizteffeges bezedet, ketzinő es kepmutalo igit
 mendenkor el tauoztas, Annac okaert monga vala zent agőfton
 doctor, Menden kettőztetes es kepmutalas hazugfag. Masot meg
 azt monga, Menden igéc, előzör az rezre, Az az egedre auag lelki 20
 őfmeretedre időyn, honem ment neluedre Nőlczaczör Ne lég zugőđő
 morgodo, es egebeknec itelőyő, Se valakit toaba meg ne űtrofoľ,
 vag meg ne feğelmez, hanem ha niluan iftennec ellene vetkezič,
 De incab mi||kőron te meg feğelmeztetel, le terdepeluen, būnődet 65
 mongad, akar lég būnős akarne, Mert zent gergel tanő bizőnfag 25
 tetele zerent Io lelki őfmeretnec dolga ez, ottis būnt őfmerni holot
 ninčen Kilenczerzer valamikőron valaki tegedet meg bantand, ne
 feleľ nekye de fola[l]myal az bekeűfegehez monduan, Meltő ez hog
 menden teremtet allatőc meg bančanac mert en keuel az en terem-
 tőmet mendenkoron meg bantotam, es meg bantom hamiffan el- 30
 uen Tizeczör mikor az eghazhoz még, ha lehet mendenkőron az
 oltar előđt alazatoffagal leterdepel, || mert iruan vağon, Iesufnac 66
 neuere, menden terđ meg haytasseť Tizen egeczör, mikoron az
 hazban testoua iarz, mendenkoron keges lepefid legēnec, vezteg
 allo kezeid, le fűgeztet [ze] vezteg allo zemekel nem testoua būđő- 35
 főkál, Mert műkepen zent Ifidoros doctor monga, Az zemeremte-
 len zem, zemeremtelen zűnec kőuete Tizenkettőťczör Valamikor
 hallod. hog az azőhőc valamiről zolnac. nem ifteről. sem zent

irafrol, ielefen holot zugodnac morgodnac, auag hazaffagról, auag
 67 hodakozafrol, leg ottan el meñ onnag, Mert zent || iras tanöbizon-
 faga zerent, Az ő helvec eles tőör. Es hog e megmondottakat
 ioban meg tarthaffad, Enčelkegel mendenkörön Züuedben es tes-
 5 tedben alazatoffagot vallanod, mert vg mond zent gergel doctor,
 hog a meñ embör egeb lelki iozagokat alazatoffagnalkül göyt,
 olaten ment aki a port tenereben a zelre vizi

Az kefertetnec ellene allafról tized reze

Mert emberi nemzetnec ellenfege ördög, zönetlen ígekezie
 10 főkepen valo keferteteknec haborgatafaua. az hiuöknece ellenec
 68 allani, Zent peter apaftal || mondafa zerent, A tū ellenfegtöc ör-
 dög, mikepen riuo orozlan kering forog testoua, kerefuen kit meg
moryon, kinec ellene alatöc hütben, Annae okaert mendenkoron
 zorgalmatoffagal örized, magadat lelkedet, bolč salamon tanača ze-
 15 rent, Es valamikor erzended hog ilen keferteteket haborgattatöl,
 leg ottan cristuf vrönkhoz folamlal, mert igen hivleges, hog
 még az kefertetelis haznalatot zerez, Es leg ottan ezt mon-
 gad. En vduöffegemnec vra iftene, fegeñ meg engemet, Zaba-
 69 dihč meg engemet, en erős ellenfegymtöl, Es helheztes || en-
 20 gemet te melled, es akarki keze vyahfkögec en ellenem meg
 ha fergec allonac en ellenemis nem fel az züuem Es leg ot-
 tan gondolad, hog a bünnece myatta, embör meg foztatie, az
 bodogoknae gondolhatatlan dicöfegetöl, Es karhoztattatie, az kar-
 hoztattaknac, retenetes kinökra, Mert ha e ket dolgot, zönetlen
 25 iol züuedben vallandod, ki vzie te bölöled mendeneftölfogua az ke-
 ferteteket Ha kégig megis az gondolat meg gözend, büzogofagofon
 gondolkogal, vrönc cristuf iefufnac kemenleges kin zenuedeseröl,
 70 Mert zent || iras tanö bizonfaga zerent, cristus vrönc kin zenuede-
 seröl valo gondolat, tökelletes ertelem, Es a ki az cristus vrönc
 30 kin zenuedesehez vigazand, hamar batorfagos lezen, Az az ha meg
 valtonknac kin zenuedese, züvönkbe iol be hömötatie, az čalard
 ördögnece nem lezen hese meg čölafra Mert ez az feğerkezes, ki-
 röl zol vala az apaftal, az ellenfegeknece ellene öltöztesfetec maga-
 tokat, hütnece feğererebe, hog ördög lefelkedesenec ellene alhafia-
 35 töc, Es meltan monga, mert ninčen haznalatofb orvoffag, kinec

myatta ellenfegek||nec feregi meg gőzhetetnéc, Azert monga vala **71**
 zent peter apastal, Miert criftus vrőnc mű erettőnc testebe kint
 zenuedet, tū is azőn gondolattal, féguerkezetec fel, Es ezt az edes
 zauo zent Bernard doctor niluaban meg ielenti monduan, Vala
 mehezor erzendez fertelmes gondokal haborgatni, es fertelmes gő-
 nőřegekre hayolnod, Ahezőrl lelki zemeidnec eleibe vessed, mi-
 kepen criftus vrőnc, te eretted meg fezihtetet, Nezed tekinčed
 mikepen Iudaftól el arőltatic, Az fidőktől mel vndokol tartatic,
 karomlatatic, Arczöl veretetic, N'akőn vt||tetic; Iteltetic es karhoz-
 tatic, Meg foztatic, es oftoroztatic, Vegezetre kéég, bőzző tetele-
 10 kel, es bőzzőlagókal meg elegihtetuen, ket toluay kőzőt akasztatic
 fel, Val zegekel által veretetic, N'alakal meg pőgdőftetic, tūuiffekel
 meg coronasztatic, Ecettel epeuel itatatic, Czuczauaal által veretetic,
 Es teftenec menden rezeből, bőfegecs vér fől ki, Es hog feye le hayt-
 uan, nag kyaltaffal bočata ki zentfegecs lelket, Emi a te meg val-
 15 tod mikepen holmeg te eretted az kereztfan, Es en nem tudom
 vğmond, minemő fertelmesszegekel, fertelmeztetel meg || *)

*) Az eredetiben két levélnyi hézag.

73 igen alkalmas iftennec dičeretire es vallafara, mert ő fellege elők-
nec es holtaknak biroya

Az terciara valo ifteni gondolat

TErcianac idein, keferues es zomoro zūuel, gondolad, mike-
5 pen ierufalemnec menden vczain hirdetetic hog a te vrad aldot
iesus fogua tartatic, es hog meg akaryac otet fezihteni, Es
ezeket meg haluan, az ő keferues aha, oda vitetec, alihtat-
hatlan keferősegele firaffal es iaygataffal očeytől, es dragalatos
74 baratitől, mikepen holt eleuen||ől, Es eliōu meg lathi ekepen
10 meg gōtretēt, meg pōkdōstetot, menden vigasztalattól elhaga-
tatot, ő tanihtuanitől is el hagōt fyat, es aihatatoffagodnac őregbō-
lelere gondolhatod, hog el mennel, es ő keferues ahanac meg mon-
danad, es el hinad otet, nag keferősegele, es aihatatoffagal, küh
hullataffal orczadat meg mofuan hog el iōnō, es meg latna e nag
15 čuda latut, Es ezt vgan gondolad ha ot volnal, es el menel az ő
zallaffara, es firuan azt mondanad hoh it vagon azonōm en vram
75 criftus iesufnac || keferues aha, Oh azonōm maria oh en remenfegem
es tanačadom mel kemei hirt mondac teneked, akarnam ha el
tauoztathatnam azonōm maria de zūkleg [es] es en iftenennec, es
20 iftenednec zereteti kezeriht engemet Tehat ő el almelkoduan fe-
lel neked, Zeretō [fyam] leaōm mi dolgod vagon mit firz, mit
kōnuez mondmeg en nekem, fokaig meg se foglal Oh azonōm maria
oī nag keferősegele es zomorofag, hog nem mernem meg mondanom
De kel fel ioyh hamar, az en vramhoz a te edesseges fyadhoz, kit
76 a fidooc || fogua tartonac, hog meg őlēc lōyel hamar, hog auag ele-
uenfegben lelhesed otet, Ezeket az keferues aha maria haluan, a
földre holt eleuenől le efic, ingen sem zolhat sem zemeit fel nem

nithata, [fög zolhat] olmeſ erzenkeſeget el hağa, mind az ő ba-
 ratys kyc vele vannac Oh meſ nağ keferőſeg vala ez, gondold meg
 ha lehet, Tehat az keferues aña maria az földről fel emeltetic, es
 vitetic az ő zerető fyahoz, ierufalemnecc pyaczan zőnetlen ſiruan
 es monduan, Iay en zeretetes fyam ieſus, hól || vağ, hól vağ en 77
 edeſſeges fyam, hól lelelecc meg tegedet Dragalatos fyam, ki fogot
 meg tegedet Edeſſegeſ fyam, mire vetenec el tegedet en tőlem,
 Ezeket es ezekhez haſſonlatoffokat monthat vala, es nağal nağuba-
 kat, az halloknac es hiueknec zűűőket, keferőſegre es kőhőreletel-
 ſegre intőket, Ennec vtanna keğeg mikor latta az ő zerető fya¹⁰
 ekepen meg kötőztetuen es meg gőttretuen, es mendenektől el ha-
 gattatat, meg vtaltatat, ſem magat nem mentuen, es vrőnc ieſus
 latta ő keferues aňat, || őceyuel es egebekel, kyc vele iőtekua, a 78
 földre le burőluan, Minemő keferőſég volt mendeniknec, kerlec
 gondold meg, keferőſegeket, ha keges elmed vağon, Oh io vram ie-¹⁵
 ſus gőnőreſeges iff'u, Bizonaba faydalmad mendenőt ſokaſihtatic
 vala, Mert aňadnac keferőſeget, magadnac tulaydonihtodua[yal]-
 la Mit keğeg az keferues aña mondhat vala zerető fyanac, temagad
 meg gondolad, Ayhtatos embőrnec, hőzző ezeket meg gondolhi,
 Alyhtom hog mendenec kie lattakuala e gőttrel||met, mend azt 79
 mongac vala, Oh meſ gőnőzöl vağon e io azőnnac dolga, Lattale
 haſonlatos keferőſeget Ennec vtanna kűdetēc herodeſhez vrőnc
 ieſus, es az őtet kőuető nepnec nağ zoroffaga lőn, Oh keferues
 azőnom maria, mikepen allazuala, auag ki ſegeſ uala iſ nağ zorof-
 ſagban, Bizőnaba keferőſegnec pelda'a valal, mendeneknec kyc²⁵
 criſtuſt zereticuala, es kyc akaryacuala lathi, Es ha a nep vrőnc
 criſtuſról kűlőmbet kűlőmbet zől[nak]uala, hizem hog te roladis
 nem keveſebet zőluala Te keğeg criſ||tus ieſuſnac zerető zolgalo³⁰
 leaňa, gondolad hog őrőmeſt ſegellenéd őtet, es ez iſen keferőſe-
 ges zőmőro aňahoz őrőmeſt tarfalkodnal, Es ennec vtanna laſd-
 meg mikepen, herodes kerdezi vrőnc criſtus ieſuſt, mend ő ſerege-
 uel egetembe es meg vtała, pilatoſnac meg kűldi, Ennec vtanna
 gondolad, mikepen valanac, vrőnc criſtuſnac labai meg tőrettetuen
 mert nağ fyetſegel, vittec vala herodeſhez, es meg hoztac vala pi-
 latoſhoz, aztſe hiğed hog ſaru vultuolna lababan, mert ſem őmaga³⁵
 vrőnc ieſus, ſem ő tanihtuaňi ſaruban || nem iarnakuala Ennec 81
 vtanna gondolad mikepen hog vrőnc ieſus meg hozatecc pilatoſhoz,
 meg foztatēc, es ozlophoz kötőztetēc, es meſ kegetlenől oſtoroz-

18 tatéc, az ő feyerleges teste, rosa zinő vereuel meg verefihetetic, es
 mikepen az ő zenleges feye, tñuis coronaua meg coronasztatic, es az
 piros zinő vere orzfaian ala fűt. Ennec vtanna ég kűs zederyes pa-
 laftal meg kőrnekeztetic, es nad adatic kezebe, ő galazattfara, es me-
 5 uetlegere, Es ezenkepen a fidoknac niluan ki hozata vrőne iefust,
 82 mert az fidőc || [fidőc] be nem mentenec vala a pilatofnac hazaba
 az innepnec tiztefflegeert, Tehat a fidőc őrdőgnece fyai fel kyalta-
 nac monduan, vedfel vedfel fezihe meg őtet Mend ezec fel serkenthe-
 nec tegetet aihatatoffagra es keferőlegre, ha reia igekezettel, hozya
 10 es gyakorta meg gondolandod, Tees fel kyalē es mongad, Oh io
 vram iefus, Mikepen mezihtelenihtetel meg te ki az mezihtelene-
 ket meg ruhazod, Mikepen kötőztetel meg te, ki az őrdőgtől meg
 kötőztekett, es korfagal meg gőtrrőtteket meg zabadihtōd, Es mend
 83 zereuel meg gondolad || Mikepen terdet, haytonac vala előtō, es a
 15 nadal feiet verikuala monduan Ia napod auag vduőzleg fidoknac
 kiralla, Oh atta mendenhato vr iften, Mikepen zenuededel a te
 zentleges fyadon hog iſen nag bozzofagot es zidalmaffagot teznec,
 Es ha mendeneknec kyc hozad kyaltonac irgalmas vag, mire hog
 az en zeretetes vramnac, a te zentleges fyadnac iſen kegetlennec
 20 latatōl, Mire nem hagod az angaloknac seregit, segelehi ő vrōkat,
 es minden kegetlensegtől őtet meg nem oltalmazod, Oh keferues
 84 azōñom maria, mit || műuelz uala, mikoron aldot fyadat ekepen
 latoduala gōtrehi, kerlec tegetet, ielenčed meg lelkenec, Sōög
 incab meg erzefed velem mert zent fyadnac kihāt nem erezhetem
 25 mint keuanom, kōnörgog neked azōñom, te zent fyadnac zereteté-
 ert erzefed meg en velem Ennec vtanna pilatos kemeſleges ſen-
 tenciat ada vrōnc iefufra, hog meg fezihtetnec, Gondolad meg ha
 keges zūued vagōn, mel nagōn kyaltonac vala criftus vrōknac
 85 barati mikor ez ſentenciat hallac En||nec vtanna a kereztfat ő gō-
 30 nōrőleges vallara adaac hog az fezihtō helre vinne, Bizohaba zeretō
 leahom, igen iol tenned, ha ſegellened vradat az kereztet el vinni
 es meg mondanad, Kerlec titeket, agatoc ennekem vramnac kerezt-
 tet, es en eluizem őtet Oh azōñom maria, hizem hog te őrōmeſt el
 vinned őtet, Oh mel zomorolagal es banattal, mel nag kyaltafal,
 35 es ſiraffal, mennec vala az zent azōñalatoc, ketfelől tartuam azō-
 86 ñom mariat, criftus vrōknac keferues ahat, ki a nag keferō||ſege-
 ben magat nem birya vala, kikre fordola vrōnc iefus monda, Ieru-
 ſalemnec leahi, ne ſiryatoc en raytam, de temagatokon es fyaytokon

firyatoc mert el iõnec az napoc kikben azt mongac, Bodogoc a medõc, melec nem zultenec, es az emlõc, melec nem emletenec, Mert akoron kezdic mondani az hegekne, effetec mi re'anc, es az holmoknac, földõzetec be minket, Mert ha az nyers fan ezt tezie, mi lezen az azionac dolga Bizohaba vram iefus bizõn ez, mert ha 87 te zent gõmõlcõs aldot fa, || enyet zenuecz, es agaidtõl. az az tanihtuahitõl meg foztatol, mi lezen mi iõlõnc, vag mûnekõnc nauafafoknac, kyc azo faac vagõnc, õrõc tûzre meltõc

Az Sextara valo ifteni gondolat c.

Hatod horan, keferõfegel es zõmõrõfagal e melekot mondoc 10 meg gondolad, de maga az üdõrõl tudnõnc kel, Mert nemelec az hotod oranac elõttõ lõttec, nemelec vtanna, notalantan mend elõttõ, Gondolad hog a nép eliõuõ, mend az nakuago helre, es õttõgel mendenekne || elõttõ, ruhaytõl meg foztatéc nağ keferõfegel, mert a ru- 88 hanac befõ reze hoza ragadot vala igen erõfen, az oltorozafnac my- 15 atta kifolt vereert, Es akoron az õ ekeffegel teremtetet teste ielenec mendeneftõl fogua vérefnec, Oh keferues ana maria, minemõ keferõfeged vala, mikoron ezt latoduala, Eh kõzbe a kereztfa meg zereztetven, mondanac neki, Iefus meñ az kereztfara, Oh meñ õrõmeft reia mene, Oh meñ nağ zeretétel mû erettõnc mend ezeket zenvedi vala, 20 Oh meñ nağ bekeffe||gel, Oh meñ nağ zeledfegel engeduala, Oh 89 atta mendenható iften, meñ igen az õ engedelmeflegeben gõnõrkõdõl uala, Es ekepen ana zult mezihtelen el fezihtetuen, a kereztfan fel emeltetéc, De az õ keferues zentfeges ana, õ fõfõdelet kit feyen voluala. keferõfegel telles, oda vete, es zeretõ fyanac, zemer- 25 melleget vele be földõze, Oh vronc iefus akoron meñe loc zõmõrõ firafokat kyaltafokat haluala [akoron] az õ zeretõ baratitõl, es ielefen az õ keferues aniatol, mikoron || a kereztfan il nağ kemenfegel 90 [az] fel emeltetéc, által veretetéc, es mend telles testeben el zagatatéc, Es leg ottan hog az nağ vizza vagdalt temerdec valzeguel 30 által veretetec keze laba, kezdõ az õ zentfeges vere a kereztfarõl a földre le folhi, Ennec vtanna meg gondolad mikepen fel magaztatéc mikepen õ maga meg mondot a vala, Embernec fyanac, fel kel magaztani. Es mikepen moyfes az badog kigõt a puztaban fel

91 akasztota vala, es kyc a kigóktól meg moratatnac || vala, ez badog
 kigóra neznec vala, az kigó morasból meg gögölnac vala, Ezenke-
 pen őrdőgi kefertetnec meg fulafanac ellene, ninčen iob orvofflag.
 mikepen nezní az kereztfan mű eretőnc meg fezölt űduozihetōnket,
 5 Mert meg latod, a te vradat iefuſt, fel emeltneç lehi, mikepen az
 magas kirali etelō zegben, kezneç lehi itelhi, Annac okaert ket em-
 bōrt fezihtenec meleye, azoc kōzzōl egic, űduōzōl, a mafic karho-
 92 zec, Toaba meg latod az criftuſt, ki iōuendō ioknac pūf||pōkō, ke-
 zei ki terihtuen aldoža az tyzta aldozatot, tudna illic ō dragalatos
 10 teſtet, mi eretōnc, az zent kerezt fanac oltaran, Eztiſ meg latod
 mikepen a te meſtered iefuſ, fel alot az zent kerezt fanac oltarara,
 es het igeget predicala, az kereztfan fūguen, mel igeget riuiden
 zūuedben meg iegež, es azokat aihatatoffagal meg gondolad, Elō-
 zōr monda, az fezihtōkert imatkozuan, Meñei zent attam, boçaſt
 15 meg nekyec. mert nem tuğac mit tezneç tudna illic, meñe iot en-
 nekem, es || *)

93 tizteluen, Annac okaert mikepen criftuſ vrōnknac kin zenuedefe,
 zūkfeg vala űduoffegōnkre, ezenkepen zūkfeg vala az aiianlas, mű
 fegedfegōnkre es tanačōnkra, Es annac okaert batorfagal foſamha-
 20 tōnc hozza'a menden űduōffegre valo zūkfegōnkben Neğedzer ezt
 monda En iſtenem, en iſtenem mire hağal el engemet, hog meg
 mutatna vrōnc iefuſ, kinnanac nağ voltat, mert ol nağ faydalmat
 zenued vala, ha ingen iſtenneç fya nem volna, de ellenſelege, es
 94 criftuſ vronknac teſte iſ||tentōl el hağattatnac latatic vala, ſeminemō
 25 hyedelmet auag ſegedelmet veuen, De maga a mi haznalatōnkert
 ōnōn maga e vilagból ig akara ki meñi, Es ekepen zenued vala,
 hog mys ō peldaia zerent ha valamit zenuedendōōnc, es lattan-
 dandōōg vr iſtentōl el hağatatnac leñi, bekeffegōnc legēn meřt vr
 iſten akar minket meg bizonihtahi, hog mys a kinban haſſonlatoffōc
 30 le[gōnc]uen, a dičōfegbeniſ haſſonlatofoc legōnc Ōtōczōr monda
 vrōnc iefuſ az kereztfan zōmyōhōzōm, Es adanac ō fellegenec
 95 epeuel meg ||egelihtet eczetet, mikepen meg mondota vala, az da-
 uid profetanac altala, Adanac en etelemre epet es en zōmyōſa-
 gomban eczettel itatanac, (Emi minemō vačōra adateç, mi vrōnc

*) Itt egy levélnyi hézag van.

iefufnac, Az vačóranakis ideye vala imar, Es a nağ munkaban es
 faydalomban nem kere egebet az vačoraert hanem čac italt, Bötö-
 zerentis alihthatod hog iken zomyóhozic vala, Es az fidőc őrdög-
 nec fyai, adanac őnekye epet etekert, es italert eczetet, Oh mi na-
 ualafoc mit tegűnc, kyc gőnőrfőget kerelőnc etelben italban, Bi-
 zőnaba ha embőr ezer ez||tendeig vizzel keherel böytőlnő, čac ez 96
 eg vačórarőlis meltő fizetelt nem tehetne, Demaga ha ki fokhatta
 fogya, mert az tefti embőrők nec ez igen nezed bezed, Es annac
 okaert nem izefec, az az nem erzie izyt, az ifteniek nec, fődg ingēn
 zűűőkbe sem bočattac be Hőtőczőz monda, El vegeztetőt, az azio
 menden dolgom, melet e vilagban kelle meg zereznem, tőkellef-
 fegel el vegeztetéc, Menden kinomis es kifalkodafom el tőkelleféc
 Az űdős kiben atta mendenhato iften nec tizteffegere, es hiuők nec
 haznalattara em||bőrők kőzöt kelle lennem el vegeztetéc 97

A nonara valo ifteni gondolat 2c.

15

HA keges es aihatos lelked vagőn, nonanac ideyen firalmas
 es keges lelekel gondolad Mikepen menden kellemetes malasztő-
 zeretetes vrad iefus, halalara kőzel[ked]ihtuen kezde zemeit le
 haytani, es meg hiruadni, es kezde zentfeges feiet, keferues aña
 fele bočatni, Ol mel vrőnc iefus, keferőfeg nec es menden zomoro-
 fagnac vtolfo bučő vetelet aduan, amit az nağ kőnőrfőgből es fay-
 dalmaből || zayaua ki nem ielenthet vala, ol mel teftet nekye 98
 ayanlvan, kit igen altal vertekuala, es el zagattac vala Mel dolog
 meg leuen, az heted igetis eluegeze Mehei zent attam, te kezedbe
 ayanlőm en lelkemet. Es ezeket meg monduan. ki mulec e vilag-
 ből, Bizőnaba iol meg ertheted mikor ezeket mondah, es lata őtet
 az ő keferues aña maria meg holtnac es hagőtnac őnőn magat ez
 vilagban, ifen nağ zomőrfőagban, es banatban, De maga ha zolhat
 vala, kyaltani es mondani, Oh en edeffeges fyam iefus, Mit te||gen 99
 imar ez te nauafas keferues aňad, Engemet nauafast el ayanlvan 30
 kinec hacz el, De en edeffeges fyam iefus, emlekezel meg en rolam
 es mend e te čaladodről, melet ifen nağ zomorofagban haczel,
 Emlekezel meg mendenekről, kyc teneked zolgaltanac fyam

iefus, Enis náualas keferues aňad, a te mehei zent atťadnac kezebe aianlôm enen magamat, es mend ez teles čaladot, Oh mehei zent atťam te kezedbe aianlom az en fyamat iefuť, Sđđg incab en
 100 vramat, a mehere tehetem, nem a mehe||re tartozom mert hog nem
 5 tehetem, es meg fogatkozom, es keuanđc en edes fyamnac zine elđđt meg holńi, lleneket es ezekhez haffonlatofokat monduan đnđn magatis nem birhatuan, mint alihtom, az földre arczol le eféc az keferues aňa. Oh criftufnac zeretđ zolgalo leaňa, meg gondolhatot, mehe nag keferđfeleg firnakuala, mend az đ zeretđ barati,
 10 mikoron meg azokis kyc đuele nem lakoztac vala, demaga bankodnac vala rayta, mikepen az zaz vitezeknec hadnaga, egebekis
 101 kyc đtet latńi iđtekuala || Meleket verikuala, es meg ternekuala monduan, Bizohnaba ez igaz embđr vala, es iftennec fya vala, Azert ez het igeknec myatta, mńis kyaltas tehetđnc, nemikoron tartuan,
 15 mi vrđnc iefus criftufnac rezet, az fidoknac ellene, Nemikoron kđňđrđluem mi vrđnc iefuson, Nemikoron az đ keferues aňan, Nemikoron minen magđnkđn náualafokon, Es menden zentfleges igeknec vtanna meleket az kereztľan monda, imačagot tenye

Az večernere valo ifteni gondolat ez 1c ||

102 Istennec zeretđ zolgalo leaňa, večernenec ideyen, iđhyel aih-
 tatos lepeffekel es lelki iaraffokal te zeretđ vradat iefuť, az kerezt-
 farol le vennńi, es az o aldót keferues aňauaľ đtet firatnod, Es az đ
 zentfleges vereuel meg verđfđlt testet, kđň hullataľidal meg mofnod,
 es meg kenned đtet Zentfleges imačagnac keneteuel, Es viľelned
 25 đtet ifteni zeretned es alazatos mńuelkedetnec koryan, es el temetned đtet io kenetekel, azaz, iđ náyaffagal, io tanofagokal, es
 103 io peldakal, es firafokal, es ohaytaľokal, || Es el temetned đtet, te
 io lelki ofmeretednec, es zeretednec, es aihatatoffagodnac pagimontomanac alaya, Es vľni đtđgel, mi vrđnc iefus criftufnac koporfoya-
 30 nal, ki el es orzagol đrđkđl đrđke Amen [zent] Vzđges zent peter napyan. 1.5.2.5. 1c

Kezdetic mû vrõnc iefus criftufnac a kereztfan
valo vtõlffõ zauarõl valo aihattosimačag, mefnec
fok iozaga es bulčõia vağõn

URam iefus criftus, ki te eletednec vtõlffõ nap'an, az kerezt-
fan fũguen mondal het zentfeges igeket, es ezt akarad, hog' az zent-
feges igeket || mendenkor elmenkben tartanõc, kerlec tegedet, vram 104
iefus, hog' ez zentfeges igeknec myatta, meg bočaffad ennekem,
valamit vetkeztem, het halaios bũnõkben, auag' azõgbõl zarmaz-
takbõl, tudha illic, keueffegbõl, fefvenfegbõl, Buyafagbõl, Iregfeg-
bõl, Torkoffagbõl, haragoffagbõl, Restfegbõl, Vram mikepen te 10
mondad, Attam bočafmeg engemet fezihtõknec, Teged te zent ze-
retedert, hog' enis meg bočafac, mendeneknec nekem gonoz tõuõk-
nec, Es mikepen mondad a toluaynac, Mo velem lész || paradičõm- 105
ban, Tég engemet ekepen elnem, hog' halalomnac ideyen, nekemis
mogad, Mo velem lész mehorzagban, Es mikepen te mondad aňad- 15
nac, Azzoňalat, Emi te fyad, Ennec vtanna, az tanihtuannac mon-
dad, Emi a te aňad, Teged hog' engemetis a te zerelmed, es ifteni
bizon' zereteted, tarfolkottaffon a te zentfeges aňadhoz, Es mike-
pen te mondad, Ely ely lamazabatani az az, En iftenem, en ifte-
nem, mire hağal el engemet, Mondaffad en velemis. menden habo- 20
rofagomnac es zomorofagomnac || ideyen, Mendenhato vr iftenem, 106
vram iefus, Irgalmaz ennekem bũnõfnec, es feğel engemet, Egenef-
ges engemet, en kiralom, es en iftenem; Mert tulaydon zent veredel,
valtottal meg engemet, Es mikepen te mondad, Zomyohozom, tudha
illic, az zent lelkeknek, kyc limbofban valanac, a te iõuetednec eliõue- 25
fet varoknac zabadolafokat, Engeged vram iefus, hog' enif menden-
koron, zomyohožam es zerefelec tegedet, elõ viznec kũtfeiet, zũuem-
nec teles kiuanfagaual tegedet zeretnem, Es mikepen || te mon- 107
dad, Attam te kezedbe ayanlom en lelkemet, Engeged vram iefus
hog' enis tõkelleteffegel, es zabadon mendhaffam te neked, en ha- 30

lalomnac ideyen Attam te kezedbe ayanlom en lelkemet. Veeğ en-
gemet te hozyat menöt, mert emi mostan meg zerzetet. en üdö
zerent valö eletemnac hatarat, Es mikepen te mondad, El vegez-
tetet, mel peldaža a munkakat es keferöfegeket, imar el vegeztette-
5 nec melekot iötel vala, mi eretönc nauaľafokert fel venhi, Engeged
108 hog enis erdemlyem halanöm, || a te edeffeges zodat, tudna illic
Iöyel en iegefem, en valasztottam, mert imar meg zerzetem, a te
nauaľaydat eluegeztethi, Iöyel hog en velem fel ioy en zent an-
galimal, en orzagomban gönörködhi, vigadhi es velem lakozhi,
10 örököl öröke Amen

Zent Brigida azon kőnueben vő vagón meg iruan
hó g vrőnc criftufnac

Óga kaponayat es velejet, néguen nég tūuysec yartac által
Ót ezer, nég zaz, hetuen őt febeket zenuedet ő testen
Ótzor zaz ezer, es hot- ||

LÁNYI CODEX.

Benedictus az thewb antyfonakwal ees pfalmwfokwal kyk az fol-
tharba wadnak capitulom ymnws Mynth az brewiarba wacyon
anthyfona: Magnificatra Ecce nomine domini collecta Excita do-
mine potentiam Matwl fogwa Mynd zenth haromfaagnak wtanna
walo hethfewyk zenth kerezthnek semmy emlekezeteth Nem thez- 5
zwnk sem myfebe sem egyeb zolofmaba ||

Bodogh azzonny wecherneyre Az pfalmwfra Antyfona Pro- 2
fethe predixerunt capitulum Mynth elewb Werficulus Aua maria
Antyfona Magnificatra Myffus est gabriel: Benedietuffra Antyfona
Angelws domini Collecta deus qui de Beate marie ees ez wtan: de 10
omnibus sanctis az az Mynden zen||thektewl Antyfona: Ecce domi- 3
nws weniet: Werficulus letamini Collecta confciencias Noftras
Ez antyfona werficulufauual collectayawal wechernyen ees weter-
nyen mondatyk Mynden nap akar ydhnep legyen akar ne ees az
egyeb orayra Omnes sanctith kelly mondany ees sem az nagy ho- 15
rakra sem Bodogh || Azzonnera fuffragywmoth ennel thewbeth 4
Nem mondwnk Wyzkerzth octawayk ez Meg Mondoth Collecta.
az az Deus qui de beate orayra Bodogh azzonnak karachonyk
Mondathyk ees Te deum laudamwftth Nem kely Mondany ez ad-
wenthba hannen mykor wala Mely zenth nappya effyk || harom 5
leckes ydnepeth nem zolgalwnk hanen čak wethernen ees wecher-
nen antyfonat ees collectath Mondwnk ees nagy Myfen Werficulus
az Laudes elewth Mento domine inbeneplacito populi tui:

Ha zenth andraf wygilyaya adwnth wafarnapyan thertennyek
efnye || heth fewre kelly hadny ees akkor az wafarnapy wecher- 6
neth el kelly zent Adrafeerth hadny zenth andrafrol kelly az we-
cherneth Mondany wgy mynth az kewn thanoyth wafarnapnak
inponalny kelly čak Antyfonath ees collectath ees zenth andras
nappya akar || Adwentth elewth effeyk akar adwentba octaway 7
alath čak antyfonawal kely Nely thartany antyfonat Laudefbewl 30

Andra's

keely Mondani Mykor ely wegezyk megh elewl kelly kezdeny ees
 ew neky ha adwenthba efykes Te deum laudamwft kelly Mondany
 8 egyeb zentnek || Megh Akeppen Octawayan zenth Andrasnak elfew
 napy Antyfonak az az kyth Magnificatra Mondwnk: Bendieffra
 5 Megynth Magnificatra werficulufwal es collectat Protegat kelly
 mondany wedh yol ezedbe yth hogy az harmad hetyn adwentnak
 9 Laudeffek wannak lazokath || Reffponforywmwal zenth andras
 octawayan kelly be wenny: De a melly Antyfona wagyon akkor
 Benedictuffra azzt wgyan otth helyn kelly Be wenny:

10 Mafodyk Capytwlom ymmar kezdetyk

MAfodh wafaarnap zent Myclos napyarol ees concepyo Ma-
 10 ryerool Mafod || wafarnapyan Adwentnak zombatyan wechernyere
 Atyfona az el Mwlt wafarnapnak laudefabul az pfalmufra ees
 IN illa die stillabunt A thewbby mynt A brewyarban wagyon

15 Ha Zenth Myklos napy a ees wafarnapnak Zombattyán leeyend
 11 Thaath Zenth Myklofnak kelly Mondany az mafod wecher||neeth
 ees az dominykanak čak Inponalny kelly antyfonawal ees collec-
 tayawal ozztan Zenth Andrasnak mynth Meg montwk ha keedeek
 wafarnapon efyk ez megh mondott Zent Myklos napy thaat
 20 hetfewre kelly hadnyi ees A Maf dominikanak wecherneye elly
 12 Mwlyk eretthe || Zenth Myklonak prima uesperat az az elfew we-
 chernet kelly Mondany Dominikanak čak Inponalny: Zenth Myklof-
 nak mynden zolofmaya helyn wagyon octauayan zent Myclofnak
 Antyfona o pastor eterne wechernen copioze werchenen o xpi pyetas
 13 heteth zaka antyfona || Laudefbewl weficulus ora pro Nobis collecta
 Deus qui beatum Nicolaum pium

Concepção 311/ Concepcyoarol azzonwnk zwz Maryanak ez concepcio duplex
 az az kethews ees az elfew wecherneen lezen fuffragium elewzer
 az adwentrol azwtan zenth andrasnak azutan zenth Myklofnak: ha
 14 Zombaton || Leyend ez megh Mondoth ydhnep tahat ew neky kelly
 mondany az wecherneth az wafarnapnak čak Imponalny kelly
 antyfonawal: ees kely enekelny proprium yftoryat ha leend ha
 tedyk Nynch De natiuitate kely az az kyff azonny napyt kely
 mondany ortus conclusus A hol natiuitast yrtak oth concepciott
 15 kely mondany || Completara Antifona cum Ioconditate concepcio-

nem Beate Capitulum Tu in nobis ymnus Memento salutis versus
 pſt partum Antyſona Nunc dimittyfra Aue Regina celorum Infra pre-
 ces. az. az. allath werficulus dignare me laudare collecta famulorum
 tuorum Mynden napywal prymarays azon || collecta famulorum 16
 werficulus Aue maria Myndennapy collectawal ez ydnepek nyn- 5
 chen octawaya

Harmad wafaarnap
 Negyedek capitwlom

DOminica harmad wechernere Antyſona ecce in nubibus az Luca
 tewbywel Reſpoſorium Ecce radix yeſſe Mykor Zenth Luchya 10
 Azzonny napy az harmad Zom||baton effyk wecherneth az domi- 17
 nikanak az az wafaarnapnak kelly Mondany ees az zenth Luchya-
nak čak antyfonawal ees collectawal kelly emlekezeteth tennye
 Zenth luchyanak zoloſmayara yol meg tanynth az breuyar a wagy
 antyſonaal Inuitatorium ees kylench antyſona comunebol az az de 15
 una Xgine || ees hath Reſponſorium harom Reſponſorium ees an- 18
 tyſona Wechernekee Benedictuſfra laudeſre ew maganak wagyon:
 ha thedyk ez zenth luchya azzonny Napy hethfewn leendh Nem
 lehet wechernye wafaarnapnak az az dominykaerth: Hanem čak
 memoryaya az emlekezet Secunda Weſperaya az az maſod || We- 19
 chernye ſem lebeth: Zenth Nykaſiufeerth: ha zenth luchya azzony
 wafaarnapon leend az elewth walo pentheken kelly Be uennye ees
zenth Nykaſiufnak Zombaton kelly tartany ees akkor az wecher-
nyeth zenth Nykaſiufnak kelly Mondany zent Luchyanak Memo-
riat az az emlekezeteth čak antyfonual colle||ctawal kelly thennye: 20
 Ha Thegyk zenth Nykaſius wafaarnap leend: Thaath zombaton kelly
neky tartany ha Duplexnek akaryak tartany Thaat Ewe az wecher-
 nye: Dominikanak Inponalas antyfonawal collectawal: Ha duplex-
 nek nem akaryak Thartany: thahat az prima Weſpera az pſal-
 muſfra Anty||ſona Certamen Reſponſorium Iſti ſunt ſancti: Magni- 21
 ficatra antyſona Gaudent incelis. Benedictuſfra antyſona Iſti ſunt
 ſancti Maſod wecherneye nem lyezen hanem čak antyſonaya
 Sanctum eſt uerum lumen ees collecta az O ſapyenchaerth Mely o
 ſapiencia Myndenkor az napon kezdetyk az az karachon elewth ||
 Tyzen kethewd napon. Mely Antyſonath az tewbywel kyk ees azon 22
 keppen kezdetnek mynd elewte Mynd wtanna az magnifykatra

Mondatnak ees akor Mygh az antyfonak thartnak Responforium Tu
 exurgens Mynden nap zombath napoktol meg wala merth akkor
 23 wannak Responforyomok || ees zenth Thamas napyanys wagyon
 Responforium Mynden Nap zentek napyatol: ees wafarnapokthwl
 5 Megh walwa: preces az az pr nr aue mariat kelly Mondany Therdre
 effwen: karachonnak wygyliyan ys Myndh wecherneyk pr nr. De
 wecherneyn oztan nem kelly Mondany: Ha thedygh az zenth Ny-
 24 kadius napyath az elewth A mynth effyk egy || Napal elewb be
 wezyk tahat wgh Duplex leheth ees wgy Nen bantya meg az O
 10 fapenchyath akkor az elfew wechernen Responforium abftergyeth
 deus Az mafodon Responforium Isti sunt sancti:

Ha az zenth lucya azzonny napyaz az harmad hetben leend
 walamely napon That az feryanak ew Responforiummat ees Lau-
 25 dafath || zenth Thamas wygilyara kely halasztany az antyfonakoth
 15 Magnyfykatra ees Benedictufra kyk wannak azokat helyen kelly
 tartany ha zent Nykadius napyaz ez harmad heten effyk az ferya-
 nak Responforiummat antyfonat laudesba kyk wannak zenth an-
 dras octauayan kelly Be wenny: Magnyfykatra Benedictufra walo
 26 an||tyfonayt helyen Mondywk

20 KaRachon kantorol ees zenth thamas napyarol:

ez kantor Myndenkor zent lucya azzonny nap wtan walo zere-
 dan effyk Ewangyelyommya wagyon ees Responforiumya antyfo-
 naya Collectaya weternyenen De az tewb orakra az dominika
 collectayat kelly mondany ha nocturnusfth tarnak

27 Mykor thedyk || Zent Thamas napyaz ez kantornak walamely
 napyan thertenyk esny az zent Thamas weterneyere az kantor
 ewangyeliummat kelly mondany ees az feryanak Mynemew Respon-
 foriumya wolna zent andras octauayan kelly Be wenny. De Mag-
 nifykatra ees Benedictufra antyfona Collecta helyen: Zenth tamas
 28 Elfew wecherneyn antyfona || IAm non dicam vos seruos fed Re-
 sponforium. dum steteritis Magnyfikatra antyfona O thoma didime.
 Mynd keeth wechernen Az tewb zolosmara comunebol Benedic-
 tufra antyfona Quia iusti Me thoma: : Mynden eztendebe zenth
 Thamas napyan az zent Collectaya wtan ez antyfonat Megh kelly
 29 mondany: Nolite timere: versiculus uox clamentis || Collecta ha wa-

farnapon eſyk thaat azth ha kantoron: hath eſmegh azth heth kez-
 napon hath az wafarnapy Collectat kely Mondany ezth thedyk
 wedh yol ezedebe hogy ha wala my keppen zenth Thamaſnak nem
 Thartnak az napon A mellyen eſſyk. Azerth az nolite tymereth
 Megh kelly akkor Mondany Secunda weſperat: az az napyan || 5
 Neky kelly az wechernyet mondany Bathor az negyed wafarnap- 30
 nak zombathyan effekys Ezth yol wedh ezedben zenth Thamas
 elſew wecherneyn feryanak az antyfonath kelly mondany ky wala
 mykor az O zapiencya kezdeteek. weternyen nolite timere we-
 chernyen kyth Benedictuſra kellet wolna Mondany ha Feryath 10
 Thartanank Ha waſar||nap eſſyk heetffewre kelly hadny ees akkor 31
 wafarnapon az wechernyeth zenth Thamaſnak kelly Mondany Do-
 minikanak čak Inponalny zenth Thamas collectaya wthan Antyſona
 Aue mari Vſiculus rorate celi: collecta dominykalys Azeerth wedh
 yol ezedbe ha az karachon wygilyaya Waſarnap eſſyk thahat akkor 15
 az zenth tamas collectay wthan || Wechernyen feryanak antyſona 32
 Tu es qui venturus: Secunda Weſperan: az az. maſod wechernyen
 Ite dicite Iohanni wethernyen Mynth megth monthwk

D Ominika negyed Adwentba

ez negyed wafarnapyarol adwenthnak ees karachon wygilya- 20
 yarol wed ezedbe wechernyen zombaton Reſponſorium Quoniam
 fiet paſalmuſra antyſona || Veniet Dominus az tewbywel az we- 33
 thernyere Mynth az antyſonal a wagy Brewyar mondya: laudes
 canite tuba hethetchaka antyfonakath laſſad Benedictuſra hoc eſt
 teſtimonium: Nem kelly thedyk elly feleyteny A wagy elly hadny 25
 hogy az karachonnak wygilya elewth keeth feryan az zenth
 Agoſton keth fermoyath Be || kelly wenny kyk ez keppen kez- 34
 nek: Legimus ſanctum Moyſen: az mas Sermo Vos inquam ees Laſſ
 yol zenth thamas Maſod napyan kylench Lecchkewel walo. wygi-
 lyath kely Mondany Ha Nemha waſarnap kewethkezneek ees az wthan 30
 regwel kewſſeghbe Medya comendacyoth az az feel comendaciot Mon-
 gyonak ees azon nap wala Menye halot||takath Thalalnak Meg 35
 yruan az kalandariumba capitulumkor wyzkereznapyk kyk wannak
 Meg pronunczialny Ith laas wed ezedbe hogy ha walamelly Atya-
 fyw megth hal Bee kelly Ewteth yrnya az kalendarumba ees az har- 35

mych napyk capitulumba ygh keelly mondany az De profundis
 36 wtan az collectaba Ab solue domine animam || famule tue et ani-
 mas parentum fratrum ac sororum nrarum: ha pap thaath ygh
 kelly Mondany Ab solue domine animam famuli tui facerdotis et
 5 animas parentum frum ac sororum: 10 effmeegh tudny hoky kara-
 chon wygilyaya elewth walo napon keffekbe nem Mondonak wy-
 gilyath hanem čak haloth yelen woltaba az az ha hallot terteneek
 37 ha tedyk || az karachon wygilyaya ez negyed wafarnapon effneek
 that Zombaton wechernyen pfalmufra antyfona: Canite tuba az
 10 tewbbywel Resporium de illia oculta ees Azzonnwnk Maria Orayth
 ettewl fogwa zenth estwan octawayk karba Nem Mondywk čak az
 egy collecta Mondatyk wechernyere dominicalis az az wafarnapy
 38 Inuita||torium hodie scietis ymnus verbum supernum Antyfonak Az
 pfalmufokra dicit dominus Az tewbywel hatth lechke hatth Respon-
 15 foriumwal az dominikabul Canite tubabwl Harmad nocturnusba wer-
 ficulus hodie scietis Ewangyelium vigilyaee az az Cum effet despon-
 lata Mater ihu Responforium azys wygilyaee Te deum laudamus:
 39 Nem enekelteteyk verficulus Ludes myndh wygiliaee ees az wy-
 gilia collectaya wtan Dominikanak az az wafarnapnak kelly werfi-
 20 culus collectawal imponalny az thewb orakath Mynd wygiliarol
 kelly tartany: Ees ezt laas yol wed ezedbe: hoky ha wala Mykor
 ezkeppen az az wafarnap effyk ez wygilya that az dominika harom
 40 [wtofo] Responforiummat || az elewt walo kedden kelly Be wenny
 Myeerth hoky A wygiliaeeth kelly harmad nocturnusba Mondany
 25 Ezek A dominika Responforiummy kyketh Mondeek hoky kedden
 kelly Be wenny non Discedimus. Intuemini Nascetur: ees azon
 feryanak ew Maganak wagyon laudeffa mynd Benedictufra walo
 41 antyfona az Negyed do||minikanak ew Inwyttoriumyat az elewth-
 walo zombaton kelly Be wenny az laudes kedyk az az Canite
 30 thwbat wygilia elewth walo napon wechernyen kelly Be wenny
 Mynth felewl meg montwk

CRyftusfnak zyletefereul az az karachon napy-
 rol ualo ordinarium

wechernyen Mynth az breuiar ees antyfonal thanoyth: az
 42 completara antyfona Compe||ti sunt Mynd octauayk capitulum

Tu in nobis es domine ymnus Veni Redemptor gyencium čak
 egyzer Versus benedictus qui Nunc dymitise antyfona: dum
 ortus fuerit čak ez egyzer: preces kezzet Vñclis Notum fecit
 dominus: collecta da nobis domine quesumus az Illuminaual az
 az mynd napywal Az weternyere Mynth A kenwek thanythnak: 5
 Masod Benedicio Mlykor kelly Masod Benediccioba Mondany 43
 Az precibus sue Matrist az nagy weternyen: Wala mykor
 weternyere Inuitatorium xpus Natus est nobis Myndekor ma-
 sodh Benedicio precibus ees mynden bodgh azzonny napyan ees
 mynden Nap az Bodogh azonny weternyere ees Mynd zenth 10
 napyan A lechkek Megh wadnak breuiarba A wagy Leccionalba az
 harmad nocturnusba || harom harom ewangyeliu az elsewre Be- 44
 neditio Intellectum sancti Ewangyely: Az masodykra ewangelica
 leccio: az harmadykra Ad gaudya eterna: az kylencedyk Respon-
 sorium wtan Mondatyk Ewangyeliu liber generacionis: kyre 15
 turifikalny kelly: az az thewmyenezny Az wtan Te deum lauda-
 mus az wtan az elsew Myffe dominus dixit Kyrye Bodog azonny
 Auagy || Az Paskalis. Ez Myffe wtan mond A pap versiculus veritas 45
 de terra orta est et iusticia de celo prospexit: Deus in adiutorium
 ees a laudeth Mynd wegyc: Primara antyfona az tewb orays lau- 20
 desbawl pfalmus primara confitemini elsew napon capitulum do-
 mine miserere Nri versiculus preces koron uerbum caro: collecta
 conde qs: lafd az wethernyen domine deus pater || wal ezen keppen 46
 kelly mondany hetedh chaka az primath chak az antyfona egyeb
 az pfalmus confitemini ha wafarnap lezen ez octauaban thahat 25
 meg kelly Raytha mondany Responsorium Criste fyli dei: Qui na-
 tus es de virgine laafd wechernyen Tecum Principium az tewbbiuel
 Mygh tarth az tecum principium ees ez Antyfona tecum principium
 mynden || wechernyen mondatyk wyz kerzet octawayk az az wy 47
 eztendewn secunda wesperan ees wyzkerezth napyanak Mynd keeth 30
 wechernyere egyeb Antyfonak wannak Responsorium Verbum caro
 factum est: ymnus: A solis ortus: ezth wedh yol ezedbe hogy
 mynden zenthnek ymnuffat azon notan kelly Mondany mynth A
 solis ortus: wala Melly hozzya ylyk ezen thedyk Megh effimered
 A melynek a wege ya deo patri wagyon hozza ylyk de A zenth 35
 esthwanere: ees sanctorum || Meritiffre: non conuenit: az az nem 48
 ylyk A nota hozzya: ees melly ymnuffth wgy mondodotok Mynth
 a solis ortuffth azzoknak A wegyebe Gloria tibi domine qui natus

es: azzth kelly Mondany Az elfew collecta wtan karachon napyan
 zenth elthwannak kelly imponalny Mynth az antyfonalba A wagy
 Brewyarba wasyon Completara antyofona psalmwfra completi
 sunt: capitulum Mynden napy ymnus enyxa est Verficulus Bene-
 49 dictus nunc dimifre verbum || caro preceffkor Versus notum fecit
 Collecta da nobis yllumynawal ees Mynd hethedcha ezenkepen
kelly Mondany az completath:

Az zenteknek napyarol walo capitulum az az
 zenth elthwanrol zenth yanoforol apro zentek-
 rew l zent thamafrol zent fylufterol

10

Veedh ezedbe hogy karachon mafod Napyn zent estwanrol
 tartwnk zolofmath ees az zent estwane wtan weternyen karachon-
 rol inponalny kelly antyfonawal collecta elewb egy verficulus
 50 Mondwan Benedictus az prymarol || Eleget zoltwnk: wechernyen
 15 atyona Tecum principium Responforium lapides torrentes az zent
 estwan colletaya wtan karachonnak: az wtan zent yanofnak Az Com-
 pletarol meg Montwk myt kelly tenny Ezen keppen legyen zent
 Ianos napyanys elewzer zent Ianofnak az wtan karachonnak az wtan
 zent estwannak Aprozentek napyan Meg akepen elewzer nekyk az
 20 wtan karachonnak zent estwannak zent Ianofnak zent Thamafnak
 51 comunebol kylenech || Lecchkewl kelly Thartany Wedh ezedbe az
 apro zentek napyath Az weternyen A wenite hogy ely mongyak
 gloryat Nem kelly raa mondani hanem az quadraginta annist elly
 Mondod kezdel felebe az In vitatoriomoth oth oztan wgy elewl egy
 25 Responforyomra sem kelly gloria Patryth mondany sem weternen
 sem az tewb oran Te deum laudamuft sem kelly Mondany Myfen
 az introytus wtan sem kelly gloria patrith Mondany laaffad De
 52 Maga ha wa||farnapon esyk Myndenth mynth egyb zentheknek mynd
 gloriat mynd The deum laudamuft meg kelly mondany zenth
 30 thamafnak meg Mondok zent thamas napyá wtan weternyere In
 vitatorium xpus natus est mynd kyl karachonyk ymnoffok Antyfo-
 nak Mynth karachon napyan az egy antyfonatol meg wala az helybe
 Ipse In uocabit me: mondatyk homo natus est psalmus Fonda-
 menta Respomforiumokath Benedictusbol az az dominikabol ky
 53 az octawa alath esyk || kelly Mondany feryanak yrafa zerenth
 ladefba mynden nap ewth antyfonat az karachon napyt Bnedic-

tufra Antyfonat ees Magnyficatra Nefciens Mater az tewbywel ha
 eleegh nem lezen elewl kelly kezdeny: Collecta Concede ky kara-
 chon napyan wolt ha wafarnap leend Thaat leceketh kelly ees
 Ewangyeliummat Mondany ees az benedictus yftoryayat Mynd el
kelly Mondany laudeffra ewth antyfona karachony capitulum ymnus 5
 karachony antyfona Benedi||ctufra Dum medium filencium col-54
 lecta omips ees ennel egyeb emlekezet az az imponalas nem leezen
 karachonrol De A zenteknek legyen zent eftuannak ees A tewby-
 nek wechernyen Antyfona Tecum principium Magnyfykatra Antyfona
 az Nefcienfbeul kyn azzer wagyon ees a Megh mondoth zenthekrewl 10
 imponalny ees wtozer zent fylwelternek wechernyen ees weter-
 nyen: hogh ha wafarnap leendh ez zenth fyluefter napyan Zom-
 baton wechernyere antyfona || Tecum Principium capitulum Apar-55
 uit Benignitas saluatoris: ha zombaton leend zent fyluefter ees
 wafarnap octaua az az kys karachon Akar wy eztendew napya: 15
 Thaath az yftorya benedictus Mynd leckekeywel ewangeliummaual
 antyfona zent Thamas Martyr wtanualo napon kelly be wenny
 Azeerth eftys wed yol ezedbe Mykor zent eftwan Napya akar zent
 yanofe akar apro zenteke wafarnap effyk akkor az dominikanak
 az az wafarnapnak || femmyt nem thartwnk sem imponalwnk 56
 Merth meegh maas wafarnapys effyk wyzkereztyk kyn az yftoryat
 Be wehethny Azert kezenfegghely wedh ezedbe ytth ha karachon
 kewzzeth ees wyzkerezt wygilyaya kezeth keeth wafarnap efendyk
 Thaath az elfewn femmy emlekezeteth Nem tezzewnk az Bene-
 dictufrol Mynd leckeewel Refponforiummawal antyfonawal dum 25
 Megium filenciumnawal az ywendew dominikara hadywk Thwd-
 nye || laaff yol az karachon ees az dominika collectaya elewth az 57
 Verficulus Benedictus Mykor imponalnak

Kys karachonrol octaua zwletethnek wy efzten-
 dewye xpufnak

30

Octauan zywetetynek wechernyen antyfona Tecum princi-
 pium az tewbywel capitulum aparuit Benignitas Refponforium
 Verbum caro: Verficulus Tanquam fponfus dominus: ymnus afolis
 ortu antyfona Magnyficatra Qui de terra eft Collecta deus qui in
 nobis Inuita||torium antyfonath Refponforiummat laffaad az breui-58
 arba awagy antyfonalba az zeteknek octauayarol femmyt nem

kelly mondany ez Napon sem weternyen az Mynth fewlewl meg
 Mondodtwk az primara pfalmus confitemini Mondatyk Preces kez
 Verficulus uerbum caro collecta deus qui nobis az mynden Napywal
 az wechernyere antyfona O Ad Mirabile A teubbywel pfalmus
 5 Mynth karachon napyan Responforium collecta Mynth az breui-
 59 ar||ba wagyon ees az elfew collecta wtan zent esthwannak kelly
 imponalny Intuens Verficulus glia et honore čak ew neky megh ez
 egy napon az completath megh ez napon wgy kelly mondany Mynth
 elfew napyan weternyen zent esthwannak wgy kelly tartany
 10 mynt elfew napyan čak hogy Az egy Responforiummat Elterna die
 nem Mondywk az heleybe kyth meg lattok yol az breuiarba yeleff-
 60 ben weternyen az zent esthwan collecta||ya wtan zent Ianofnak
 kelly inponalny antyfona ecce puer Meus Meus oztan az apro zen-
 teknek antyfona herodes iratus: ees ezen eyel Azzonnywnk Maria-
 15 nak horay meghynt el kezdetnek az karban de az zenttek suffra-
 giuma Meegh Wyzkerezth octawayk nem mondatnak az Bodgh
 azonny weternyen Benedictusfra antyfona Virgo uerbo concepit:
 Collecta deus qui salutis eterne ew maga ez collecta wyzkerezth
 61 octauayk wechernyen nesciens || Mater antyfona collecta Mynt elewb
 20 ky Mondateek ees ezen collecta deus qui salutis purificacioyk az az
 gyerghya Zentewlew Bodogh Azzonny Napyk tarth wyz kerezth octa-
 waya wtan Mykor az suffragiummok ely kezdetnek akkor omnes
 sanctyth kelly hozzaya mondany az apro orakra: Zent estwan
 octawayan primara čak az egy collecta az domine deus pater com-
 25 pletan antyfona Misere ymus enixa verficulus custodi no's Nunc
 62 dymitifre || Antyfona uerbum caro factum collecta illumina ew Maga
 čak wyz kerezth esteyk ygh kelly Mondany az Completat meegh
 akkorys čak hogy az nunc dimitifre antyfona stella ista sicut
 flamma:

30 Wyzkerezth wygylyarwlees Napyarol

Vyz kerezth wygylyayan weterneyn antyfonak pfalmusfra
 Responforium az kyff karachony: Ewangyelium defuncto herode
 elfew Responforium continet ingremio Masod Sancta et imaculata
 63 harmad || Ecce Agnus dei az kylenechedyk Antyfon wtan Verficulus
 35 veritas de tera ees azon napon Te deum laudamust Mondwnk: Ha

tegyk Wafarnap effyk az wygilya Sermoya wagyon az az leckekeye
 ees Responforiummok Benedictusbol kly Mondany laudes O ad mira-
 bile antyфона illefa mater collecta Corda nra Bodogh azzonnak karba
 Nem Mondwnk : Ma sem holnap sem Deus Myfereatorth mondwnk ||
 az napy orAkra čak azon egy collecta corda nra primatol Megh **64**
 wlua kyre az Mynden napy mondatyk az az. Domine Deus pr Az
 wechernyen Antyfonak O ad Mirabile az Tewbbywel Pfalmus dixit
 dominus Mynt Karachon napyan capitulum ew Maganak wagyon
 Mynden orakra Responforium regies tarfis Collecta corda nra:
 completare Antyфона Mifere Capitulum Tu in nobis ymus enixa ¹⁰
 az wegeen Glori tibi domine qui aparuiſti ho||die Vſiculus cuſtodi **65**
 nos antyфона ſtella iſtia collecta ew Maga illumina wethernyen
 Inuitatorium az elew eyel ſem ymuſt nem kelly Mondanye De hogy
 el mondod az domine labyat ees A tewbit gloria patriſh Aleluyath
 Intonalny el az Antyfonat ees kezd el az pfalmuſt : oka ez Myeert ¹⁵
 nem mondnaſ az eyel in witatoriummat Merth az in witatatorium
 hywatal de az harom zenth kyraly hywatlan ywtenek wolph wrwnk
 xpuſt || Megh lathnye. az tewb napon octauayk kelly in witatorium **66**
 Benediccio Maſod leckere deus dei filius az elfew napon kylenched
 Responforium wtan Mondatyk ewangyelium factum eſt ees nem ²⁰
 kelly mondany Reya in illo Temporeth az ewangyelium wtan Te
 deum laudamus az wtan Vſiculus venient ad te qui laudeſre
 ymnus hoſtis herodes octauayk Mynden ymuſfra gloria tibi do-
 mine qui aparuiſti hodye : akar eyly akar napy az elew napon
 pry||mara Pfalmus Conſitemini Responforium xpe fily dei viui **67**
 Vſiculus Qui aparuiſti hodie : mynden Napy ew Maga wechenyere
 pfalmus karachony Antyфона laudeſbowl de az antyфона helybe
 Maaria mondatyk antyфона vidimus ſtellam eius ha ez nap zomba-
 ton A wagy wafarnapon leyend Bator rewydh ydew legyen kylench
 hagyo ees wyzkerezt kewzet azert az dominikarol akor ſemmit ³⁰
 nem kelly mondany octawayk az elfew naptwl || el walwan Inuita- **68**
 torium Mondatyk xpus aparuit nobis venite adoremus az xpus
 natus eſt notayan keli Mondany ymuſt az inuitatorium wtan hoſtis
 herodes : antyfonak Pfalmus verſiculus az antyfonatwl megh
 walwa ees pfalmuſtol venite ky helybe Mondatyk antyфона homo ³⁵
 natus pfalmus fudamenta az tewby mynt elew napon Te deum lau-
 damus : egy antyфона a laudeſre ha wafarnap leend that ewth
 antyфона laudeſbe ymnus || Afolis ortus octawayk Mynd helyn **69**

wagyon lecke fermok wechernyere antyfona az octawaba Tecum principium az tewbywel octawanak Prima wesperayan az az elfew wechernyeyn akkor Tecum principium az tewbywel pfalmufys Myn-
 5 denkor azon oth yechetek az tecumwal ees az tewb antyfonawal
 70 pfalmufok Mynt ez octaua alath Mynemewk wolthak Mynd azo-
 nok de az laudetre antyfona veterem hominem az tewbywel we-
 cherne||nys az az pfalmufokra antyfona veterem hominem: pfal-
 mus Mynt karachon napyan

az ydewrewl ky wagyon wyz kerezth octauayatul
 10 fogwa kylench hagyoyk ees az yftoryarwl: do-
 mine ne in ira tua

Octauaya wtan wyz kereztnék az nagy weternyere Inuitato-
 rium wafarnapon az kewz cantnfbwl az ky az soltarba wagyon an-
 tyfonakys azonok lecchkek zent paal apaftal epystolay oluafatnak
 71 Refponforium az melly ferya || lezen octaua wtan wagy hetfew
 wagy egyeb wafarnapon Refponforium Domine ne in ira az tew-
 bywel ha walamy ydnep nem leendb thahat ez feryakot kelly tar-
tany: Ha wyz kerzth kewzet ees kylench hagyó az az Mykor Ale-
 luiath čak egy wafarnap leend Thaat az Domne Ne in irat azon
 20 kelly Be venny ha ez illyen wafarnapon wamel kylench leekes
 ydnep leend thaat zombaton kelly az ydnepet Be wenny A wagy
 72 hetfewre hadny amynt || Alkolmaftban thechyk ha keeth wafarnap
 nap leendh ez meg mondoth ydeyk az az wyzkerztyk octawayatul
 fogwa kylench hagyoyk ees Mynd az kethewn ydnep effyk kyknek
 25 kylench lecke wolna az egyyk el wezy az yftoryath Domine ne in
 ira de az Mafykön az ydnepnek thartany ees ez megh Mondo-
 th yftorya Domine ne in ira az elfew wafarnapon Mondatyk ees Mykor
 thedyk az yftorya egyzer Thartatyk oztan az tewb wafarnap az ||
 73 Melly zent eflyk annak kelly Thartany ees az dominikaröl čak in-
 30 ponalny kelly az az emlekezetet tenny Antyfonauual collectauual
 wechernyen ees weternyen ha walamynemew három leekes ydnep
 eflyk ez wafarnapon kynek collectaya antyfonaya wagyon Thaath
 wechernyen ees weternyen Antyfonauual collectawal inponalny kelly
 neky ees az egy Myfen: Nem kelly gondolny az dominikawal az az
 35 ewangyelywmnal. Confiteor tibi ha ydewnek Rewyd woltaerth ||

Megh nem tarthatny chak azok Ne Mwllyonak el kyknek offyciuma 74
az az antyfonaya collectaya ees Myfeye wagyon:

Egy dominykarol wykerezth ees kylench hagyo
kezeth

Vala Mykor wyzkerezt octauaya kezeth ees kylench hagyo 5
kezeth čak egy warnap efyk ees az wyzkerezt octawaya wafarnap
wagy hetfewn A wagy kedden efyk az ywendew wafarnap kylench
hagyo leendh az az kyn az allelujath el hagywkw That az octauath
zombaton kelly || Be wenny Mynden Tyzteffeggel ees azon zomba- 75
ton az wecherneth octauarol kelly Mondany az wtan az dominika- 10
nak imponalny antyfona az dominykarol Peccata Mea domine Vfi-
culus vespertina collecta omips sempiterne deus qui celestia: ees az
yftorya Domine ne in ira Mafod nap Mondatyk Ewangyelium nup-
cie facte sunt in kana galyee Benedictura antyfona Nupcie facte
sunt collecta omips sempiterne deus qui celestia wechernyen 15
Magnificat Antyfona deficiente vino coll||eccta omips sempiterne 76
zeredan tedeek ez wafarnapnak elewte az az azonnal wyzkerezt wtan
waternyere Ewangyelium Cum factus effet Ihus annorum duodecim
kelly Mondany ees az wyzkerezt collectaya wtan antyfona Reman-
fit Ihus Vficulus: dominus regnavit colleccta vota nra az wecher- 20
nyen wyzkerezt collectaya az wtan: fili quid fecisti Nobis Vfus di-
rigatur collecta vota A Mafodyk zeredan tedyk az az kylench hagyo
walo zeredan: we||chernyen Ewangyelium cum descendyfet Ihus an- 77
tyfona cum autem collecta omips sempiterne deus infirmitatem ees
tewbzer nem Mondatyk az collecta kyt ez elewt walo uafarnapon 25
megh Mondatoth laasad Merth wala mykor keeth dominikat A wagy
tewbet wezewnk Be egy hetbe Thahat az elfew dominikanak Collec-
tayath čak addyk mondywk Az horakra Myk A Mafyknak ewangye-
liummat wezywk Bee az wtan az elewfewrewl femmy emle||kezet nem 78
leyezen: Thewbzer wechernyere antyfona vide nemini collecta 30
omips sempiterne deus: qui infirmitatem Penteken akkor waternere
Ewangielium ascendente Ihu antyfona ascendente collecta: deus qui
nos intantis: wechernyen antyfona domine salua nos collecta deus
qui nos: wedh ezedbe hogy ha kylench hagyo kw wyzkereztewl fogwa
hocz w ydew leyeend Thahat wyzkerezt octawayaban ky dominika 35

79 wafarnap esyk Thahat az ewangyelium cum factus || effet Ihus ees
 Az antyфона Remanfit Antyфона fili quid fecisti nobis: Collecta:
 Vota quesusum Nem Mondatyk az wyzkerezt octauaya Alath ha
 nem az ywendew dominikara halasztatyk: dee mondatyk ez ewan-
 5 gyelium: venith Ihus A galilea ezekrewl yde ala yobban Megh
 mondywk myt kelly tenny

Mykoron keeth wafarnap nap esyk kylenech hagyoyk wyzke-
 reztewl fogwan lezen az elfew wafarnapon weternyen Ewangyelium
 80 cum factus || ees az wyzkerezt collectaya wtan antyфона Reman-
 10 fit puer Ihus ꝺficulus dominus regnauit collecta vota quesusum:
 Wechernyen antyфона fili collecta kyt meg mondeek Zombaton ky
 ymmaar esyk wechernyere Antyфона peccta mea domine collecta
 omnipotens sempiterne deus qui celestia: weternyere ewangyelium
 Nupcie facte sunt Antyфона Nupcie collecta az meg Mondot omni-
 81 potens: wechernyere Antyфона deficiente vino colle|cta omnipotens
 Mynt fellewl meg wagyon yrwan Zeredan weternyere Ewangyelium
 cum descendiffet Antyфона cum descendiffet collecta omnipotens
 sempiterne deus infirmitatem nostram: wechernyere Antyфона Mag-
 nificatra vide Nemini dixeris collecta azon omnipotens Penteken
 20 weternyere Ewangyelium Ascendente Ihu antyфона Benedictufra
 ascendente collecta deus qui nos in tantis periculis: wechernyen
 82 Magnificatra || Antyфона: domine salua nos perimus Collecta: deus
 qui nos in tantis

Mykor harom wafarnap esyk wyzkerezth kewzet kylenech ha-
 25 gyo kewzet akkor az wyzkewrezt octauaban ky dominika wafarnap
 esyk weternyere Ewangyelium cum factus est Ihus Az wyzkerezt
 antyfonaya collectaya wtan antyфона Remanfit Ihus collecta vota
 wechernyen az wyzkerezte wtan antyфона fili quid fecisti nobis col-
 83 lecta vota Az ywendew Zombaton wechern||yen Magnificatra Anty-
 30 fona pecta Mea domine collecta omnipotens Veternyen Ewangyelium
 Nupcie facte sunt Antyфона Nupcie collecta omnipotens wechernyen
 Magnificatra Antyфона: deficiente vino collecta omnipotens Az
 harmad zombaton Antyфона Magnificatra hoc fecit in Ieum collecta
 omnipotens sempiterne deus infirmitatem nram weternyere Ewan-
 35 gyelium cum descendiffet ihus Bedictufra Antyфона cum autem
 84 collecta azon opotens sepiterne wechenyen || Magnificatra Anty-
 fona, vide nemini dixeris collecta omnipotens Zeredan veternenyere
 Ewangyelium Ascendente Ihu Benedictufra Antyфона Ascendente

Collecta deus qui nos instantis periculis Wechernyen Magnificatra Antyфона domine salua nos collecta deus qui az eleby:

Effmeg mykor Negy wafarnap leend wyzkerezh nap wtan kylench hagioyk wafarnapon ky wyzkerezt octauayaban Akar alattha Mongywk eflyk weternyere Ewangyelium cum factus || ees az 85 wyzkerezt collectaya wtan dominikarwl Antyфона Remanit Puer Ihus collecta vota Az ywendo zombaton wechernyen Magnificatra Antyфона pecta mea collecta omnipotes sempiterne deus qui weternyere ewangyelium Nupcie Benedictusfra antyфона nupcie collecta omnipotens sempiterne deus qui celestia Wechernyen Magnificatra 10 antyфона deficiente vino collecta azt keth Mongy oth omnipotens sempiterne deust Az harmad zombaton wecherny||ere Magnificatra 86 Antyфона hoc fecit iniciom ihus collecta az masod omnipotens sempiterne deus infirmitatem nram weternyere Ewangyelium Cum descendisset Antyфона cum descendisset collecta a kyt mostan megh 15 Neuzek omips wechernyen magnificatra Antyфона vide nemini dixeritis collecta azon omips sempiterne deus Negyed zombaton wechernyere Az Magnificatra domine Puer Meus collecta deus qui nos instantis Weternyen Ewangyelium Ascendente || Ihu Antyфона 87 Benedictusfra Ascendente collecta deus qui nos wechernyen Magni- 20 ficatra antyфона domine salua nos collecta deus qui nos Instantis

Mykor ewth dominica az az wafarnap nap eflyk wyzkerezt Napyatwl fogwa kylench hagioyk Az octawa alath walo wafarnapon weternyere Ewangyelium venit Iesus ees azom dominican semi Antyfonat A wagy collectat nem Mondwnk dominikarol. Merth a 25 mely Antyfonak wannak Mynd az masod || dominikara halasztatnak 88 az az ez antyfonak Pecta. Remanit fili Az Masod Zombaton wechernyen Magnificatra. Antyфона peccata: collecta omips sempiterne deus qui celestia weternyen Ewangyelium cum factus effet: antyфона Benedictusfra Remanit collecta omips qui celestia wechernyen Mag- 30 nificatra antyфона fili quid fecisti nobis collecta Azon omips kyt most el wegekeek Az harmadyk zombaton wechnyen Magnificatra Antyфона concede || collecta omips sempiterne deus infirmitatem 89 nostram: weternyen ewangyelium: Nupcie facte sunt Bendictusfra Antyфона Nupcie: collecta azon omips wechernyen Magnificatra 35 Antyфона deficiente vino collecta Azon omips: Az negyed zombaton wechernyen Magnificatra Antyфона; hoc fecit collecta deus qui nos Instantis weternyen ewangyelium cum descendisset Antyфона

Benedictusfra cum autem collecta deus qui nos wechernyen Magnificat
 90 catra Antyфона || Vide Nemini collecta azon deus qui Nos Az ewte-
 dyk zombaton wechernyen Magnificatratra antyфона domine puer meus
 collecta familiam tuam: weternyere ewangyelium ascendente iesu
 5 Antyфона ascendente collecta familiam wechernyen Magnificatratra
 antyфона domine salua nos collectam azon meg Mondot familiam:

Mykor hath wafarnap efyk: wyzkerezt napya kezet ees kylench
 hagio kezewth Mynden azon keppen legyen Mynth az ewt wafar-
 91 naprol Meg Montwnk ees || az hatod zombatonys az antyфона Puer
 10 meus Mondatyk Magnificatratra collecta conferua domine weternyere
 Ewangyelium Respondes Ihus antyфона Benedictusfra Ascendente
 collecta Conferua wechernyen Magnificatratra Antyфона domine salua
 nos collecta conferua ez kepen kely ez dominikakoth Tartanye

Az zentekrewl kyk wyzkerezt wtan efnek

15 ha mely zent napya efyk wafarnap napon es kilench leckeye
 92 leend ees az yftorya domine ne in ira egyzer || Meg lezen Mondwan
 Thahat wafarnap az zenteknek ky rayta efyk Tarthatnak ha ky-
 lench leckeye wagyon:

Zenth fabyanrwl ees zent sebechenrol Ez zenthek ynnepo ky-
 20 lench leckes ees ha tertenyk esny cheterteken penteken zombaton
 secunda wafarayok az az ew napyokon Rolok az wechernyere nem
 lehet Merth ha lenne: Tahahat zenth Agnesnek a wagy zent wyn-
 che Martyrnak wechernéyek nem lenne az wafarnaperth ky wtan-
 93 nok || yuendew ees ez zent az az zenth fabyannak ees zent
 25 sebesthennek wechernyen ees weternyen collectayok Mynd egy
 wegbe mondatyk egy per dominum ala kelly Mondany de az egyeb
 orakra az az terciara sextara Nonara čak az infirmitatemet kelly
 Mondany de wgy hogy mynd az keeth zenteth kelly Bele newezny
 ymygy kelly Infirmitatem nostram Respice omips deus et quia
 30 pondus ppxyo accionis grauet beatorum Martirum tuorum fabiani
 94 et sebastiani || Intercessione libermur per dominum

Zenth Agnes azzonnyrwl ha ez zenth Annos Azzonny napya
 hagio wafarnap efyk: de neky ne tathatny ha nem čak antyfonauual
 collectawal Mynd zombaton wechernyen wafarnap weternyen ef-
 35 mek wafarnap wechernyen kelly neky memoryat az az inponalny
 kelly neky: es az zombaton ky az ew napyawtan efyk akkor kelly

neky tellefegwel tartany ha egyeb ydewn eflyk Thahat az ew octaw-
 yan Neky čak harom lechkewel || kelly Thartany ees Mynd az ew 95
 yftoryabwl kelly weternyere Antyfonat Refponforiummat feryanak
 yrafá zererynt azon ew Refponforiumybol kelly mondany Antyfo-
 nat Magnificatra Benedictufra Mynd onnetan az ew yftoryabol čak 5
 azon egy antyfona Ingreffa agnes:

Zent wynche Martyr Napyá kylenech lechkees: ha hetfewn
 leend Nem lehet neky wechernye wafarnap ha nem ha celebre leyend

Zenth Tymothewf napyá. celebre || de nynch Refponforiumya 96
 wechernyen az mafod welperan fynch zent Pal napyáert Merth az 10
 dwplex

Vala Mely ez megh mondot ydnepek kewzewl kylenech hagio
 wafarnap efendyk Myndenyk hetfewre halaztatyk: de wafarnapon
 az wechernyet egynek sem mondywk hanem čak zent Pálnak az
 egyebynek Antyfonawal collectawal Imponalwnk wafarnap wecher- 15
 nyen. azert hetfewn neky tartwnk De ezen zent Paal napyá ha ||
 kylenech hagio elewtwalo zombaton eflyk nem Mondanak neky 97
 wechernyet akkor Mynt az tewbynek Ved ezedbe ezth Merth akar
 mynemew zent napyá eflyk ez kylenech hagio zombatolfogwa zom-
 bath Napon hwfwetyk egynek sem kelly rayta wechernynet mon- 20
 dany Purificaciotal meg walwa az az gyerthya Zentelew Bodh az-
 zonny napyatwl: kyrewl tewbeth zolywnk alab: az az zolofmarol

Gyerthya zentewlew Bodok || Azzonnyrol wala Melly wafar- 98
 napon eflyk ez gyerthya zentelew Bod azzonny napy: ha meegh ky-
 lench hagon heet hagon hws hagon efnkys Myndenkor neky kelly 25
 tartany ees az dominikanak Antyfonawal collectawal wechernyen
 weternyen inponaly kelly ees A dominika Ewangyeliumat hetfewn
 kelly Be wenny ees az Purificacyorol kelly wgy tartany Mynth az
 Breuiar a wagy antyfonal Tanyth: wechernyere antyfona || O Ad 99
 Mirabile az tewbywel pfalmus dixit dominus confitebor Beatus vir 30
 de profundis Memento domine az tewbyt lassad kewmbe completara
 Antyfona: Cum iocunditate Purificacionem Beate marie Vginis
 ymnus Enixa eft puerpera Vficulus poft partum Nunc dimiftre An-
 tyfona lumen Ad Reuelacionem. Preces Vficulus Accipiens fytheon
 puerum Collecta deus qui falutis az mynden Napywal Az primara 35
 pfalmus confiteminy Mondatyk Vficulus || Preceftezt efmeg acci- 100
 pens collecta deus qui falutis mynden napywal Az nonara anty-
 fona obtulerunt Twdnye hogy purificacio mafod Napyan el kezde- +

tyk az Bodogh Azzonny zolofmaya ky Meg *nem* waltoztatyk Mynd
ad wentyk Bedictufra antyфона Beata dei genitrix Collecta concede
nos famulos ezth kedeeck Byzonnyal twdyatok hogy az Concede nos
ygy kellene Mondanotok Merth az zent domonkos apacyayt halo-
101 tham hogy ygy Môngyak con||cedo nos famulas tuas quefumus
domine deus Merth az famulos ferfyat illet oztan az famuloromo-
tys ygy kellene Mondany famularum tuarum quefumus :

Zent Peter napyarwl wala melly wafarnapon tertenyk esny
ez zent peter napyanal kylench hagyon a wagy az wtan Thahat
10 hetfewre kelly halaztany es wala Mykor el halaztatyk secunda wef-
peraya az az napyan wechernye nem lezen zenth Mathyaserth

102 Zent Mathyas napyarol ez zent matyas || Napyanak wygily-
aya: nynch ewangeliummal ees zolofmawal de Bewythwel wagyon:
ha wafarnap esyk hetfewre kelly halaztany Bator zekellew ezten-
15 dew legyenys azth hywk dyacol Byfextilyfnek az Am hogy ket yge
akkor litera dominicalis wafarnapnak: ees akkor capitolomba az
Martylogiumbol az az a kewnbewl kybawl as zenteknek halalokat
Pronunccialyak: čak felyeth kelly akkor zent Matyas wygillyayan
103 Meg mondany az || felyeth napyan: az kalandad ez lunat az az hol-
20 danak napyat keeth nap-Mynd azonth kelly Mondanye ees ez zent
Mathyafrol az antyфона Responforium Mynd az comunebol az we-
ternyen harmad nocturnusba Antyфона: ego vos elegi: Manete bti
Mundo corde: ha bewytbe az elfew zombaton leyend wechernyen
čak Memoryat: az az emlekezeteth kelly tenny zent Matyafnak de
25 penteken Mynd neky kelly wechernyetewl fogwa zombaton wecher-
104 neyk || Thartany de egyeb zombaton ez elfewtewl Meg walwa
Myndenkor ewe lezen az wechernye ees az dominicarol Antyfonat
collectat in ponalwnk: ha thedeek Beythfew zeredan esyk Mynd
neky kelly tartany Az ewangyeliumat az bewytfew zeredayt kelly
30 Mondany

Septuagesima: kylench hagio Mykor az
alleluiat el kelly hadny wed ezedbe

zombaton kylench hagio elewth walo wafarnap ky lezen
105 wechernyen Allayath nem kelly mondany || ees Mynd hwfwet wygi-
35 lyayk Az. az. nagy zombatyk Melly wechernyen oztan el kezdetyk
Responforium ez zombaton: ipes mea ezen Responforium Mondatyk

az mas zombatonys az tewb zolozmat lafd az brewyarba antyfo-
nalba az harmad zombaton az az hwhhago zombaton Responforium
Angelus domini lecehekbe ees az tewb zolofmabays olwaftatyk ees
enekeltetyk Moyffnek kewnw Inprincipio Iesu naue: Iudicum az az
bibllia o thewrwen kewnywey mynd Iudicayk kyt az parasztok fyket 106
wafarnapnak hywnak Mynden wafarnap tedyk egyeb egyeb kenw
kezdetyk ees ez wafarnatol fogwa Inwocauithyk wafarnap napokon
laudef elewt vesiculus: domine refugium factus es hetkeznapa tedyk
Vficulus fiat Misericordia: ez naptol fogua hufwetyk az psalmus
Confitemini weternyen Mondatyk ees az helybe priman dominus 10
regnauit Mondatyk wafarnapnakon || Erched: ees Mynd ethewl fogwa 107
sem wafarnapokon sem zentek Napyan. Te deum laudamust sem
Az Bodogazzonny orayara Nem Mondwnk hwhfeth napyk ez heten
Mynden nap Benedictufra ees magnificatra Antyfonak wannak my-
kor el wegezyk Meg elew kelly kezdeny yelesewl hath hago wtan 15
ees hufhago wtan Merth akor kewefbek A Meeg aky wafarnap az
orakra woltak antyfonak az primara, Tercyara sextara: nonara kyk ||
woltak hetchhaka Benedictufra ees Magnificatra mondhatny ew- 108
keth A wagy kylenech hago hetyben kyk el Maratak az tewbybe be
wehetny Meeg ez kylenech hagytol fogua Bewythfew zeredayk ha 20
walamy harom lecekes ydnepefkyk heth kewz napa neky tarthany:
ees akkor mykor zenteknek Thartwnk Nem zwgfek Az ferynak in-
ponalny ha walaminemew kylenech lecekes innep ez harom zomba-
ton az az kylenech hagyon nyolch a wagy ynkab hat || hagyon hwhf 109
hagyon tewrtenyk lenny Purificaciotol Meg walua cak inponalny 25
kelly az zentekrewl wechernyen ees az dominikae lezen az wecher-
nye: ha tedeek ez meg mondot harom wafarnapon efkyk wala melly
ynnep hetfewre kelly halasztany Bodog azzonny napyatol mynth
Mondam Meg walwa merth az Akar Melykyn efkyk myndekor neky
kelly tartany dominicanak Inponalny ees az dominicanak Responfo- 30
riummyt feryakon az az || heth kewz napon Be venny ezt yol erched 110

Bewyth few zeredarol Bewyth few zeredan ez naptwl fogwa
Nagy chetertegyik Mynden nap ha nem mykor kylenech lecekes
ynnep wasyon ees wafarnapon de egyeb napkon Mynden nap nagy
chetertegyik capitulum wtan azonnal az egyhazba kelly Menny Salue 35
regina wtan az feyedelem yegh adwan pr noftera terdre efwen sep-
tem psalmust kelly Mondany letanyaual collectaual ez elfew napon
sexta || wtan nagy Myffe elewt kelly mondany ees az ky a nagy 111

myffet mondia az collectakot ees mynd az Preces ky Meg wasyon
 yruan az Myffalba annak kelly mondany ha tedeek walamynemew
 nyawalyanak Myatta a wagy az prepoft hon nem volna: Thath az
 feyedelem Azzonny Mondya ez el wegezuen az hamwat kelly megzen-
 5 telny ees Myndennek alazatoffagwal kelly yarolny Myffe eleut ees
 112 Mygh fel yarnak az atyafyak || Akar Mynd az parasztok ez Antyfonak
 Mondafonak mygh az hamw hyntetyk: In mutemur iuxta uestibulum
 propicius esto Responforium Emendemus ees az tewbby el wegezuen
 Mond az pap dominus vobiscum: az conuent et cum Iputuo: Ore-
 10 mus concede quefumus: Ezennel az letanya az wtan az Myffe myffe
 wtan nona: Ez napfagtol fogwa Mynd mondwnk Nagy chetertegyik
 wafarnaptol zombatul kylench lecke ydneptewl Meg walwa Myn-
 113 den nap hallo||thaknak Placebot ees wygillyat kylench leckewl
 Mondany ees femmynemw comendaciot nem kelly Mondany ha-
 15 nemha halotwnk tertennek: a wagy hetede A wagy harmychada
 akar eztendee Mert akkor kelly: harom leckes ydnep Bewytbe
 Mykor efyk inponalwnk neky antyfonawal collectaua! wechernyen
 ees veternyen ha kylench leckes ydnep leendh ez napon az az bewyth
 114 few zeredan az ydnepnek tartany de ewangye||lium veternyen az
 20 bewytfew zeredanek kelly lenny ees az hammas Reyg Myffen legyen
 mynd letanyath Azon mongyon Mynth megh montwk:

Ez elfew zombaton beytbe Meegh nem kelly Mandatummata
 Tenny de az tewbyn Myndenyken vyrag wafarnapyk mongyak en-
 nek meg mongywk

25 Elfew wafarnapon Bewytbe mynd capitulum ymnus verficulus
 ees Myndenek Meg valtoznak verficulusok az qui abitatbol van-
 115 nak || ynka! Mynd eyere Mynd napra Judikaygh Mynden nap res-
 ponforium wasyon wechernyere mykor feryat tartwnk ees ez nap-
 380 tol fogwa zent haromfaagh mafod napyaygh wechernyen ees we-
 30 ternyen suffragiummokat nem Mondwnk de az bodogh azonny
 wternyere ees wechernyere collecta mynd zenteknek letetur az con-
 cedeual egy perdominum ala Mondatyk az tewb orakra omnes
 sancti famulorum

116 heth fewn Bewythbe ez || elfew heth fetewl fogua walamykor
 35 kylench leckes ydnep nem lyezen Propenitentibus Antyfona we-
 ternyen Conuertimini Verficulus conuerte Collecta parce domine:
 wechernyen antyfona uiuo ego verficulus peccauimus Collecta exaudi
 quefumus: ha walamynemew ydnep ky celebre efyk az elfew zom-

batol fogua hufuetyk Zombat napon az celebre feftum My legyen
laafad az orgynarium vegebe : akar wafarnap effeyek akar zomba-
ton ha zombaton efyk dominicanak || Inponalny kelly az ydnepe 117
az wechernye ha wafarnap efyk thahat hettfewre kelly halaz-
tany ees azonkepen Az ydnepe az wepera dominicanak Inponalny 5
kelly: wafarnap ees kylench lecekkes ydnepen : az antyfonakot Pro-
penitentibus : az az conuertmini ees uiuo ego nem kelly Mondany :
ez heten Myndenkor kantor efyk ees veternyen az ew ewangyeli-
umat kel Be venny Bator ynnep legyen rayta

Bewytbe az Mafod zombaton Mandatom zokot lenny Myn|| 10
den zombaton Vyragh zombatyk azon el wegeztetyk ees nagy che- 118
tertekenys lezen kynek ez Mongya az hetes a wagy az feyedelem
legyen kewes Melegh vyzel ees Medenchewel kezkeneyel az com-
pleta elewt oth a hazba holot zoktak capitulomot Tenny ees kezgye
el Confitemini domino quoniam bonus Conwent Mongyon quoniam 15
infeculum Misericordia eius Confiteor deo mynd wegyk myzere-
atort aztyf Mynd wegyk : oremus || Indulgenciam oim peccatorum 119
nostrum Tribuat nobis omips Pater et Misericors dns Xpus Ostende
nobis domine : exaudi oracionem meam : et clamor Meus ad te ve-
niat Oremus Acciones nostras quesumus domine aspirando pre- 20
ueni : et ad iuuando Prosequere ut cuncta nostra operacio et ate
semper incipiat et perte incepta finiatur per xpm dominum nrm-
Amen Cantrix kezgye el az antyfonakath Madatum nouum ees az
Tewbyt Zombat napokon Megh || Rewydeyhetyk az enekleſt de 120
mga Nagy cheterteken Mynd meg killy Mondany ees a hetes har- 25
mad magauual Moffa akar az feyedelem az kewzffegnek labokat yl-
lyen modon hogy ketten wyfelyk az wyzet ew Moffya ees el wegez-
wen Mongy : kyrieleyzon xpeleyſon kyrieleyzon Pater nr Aue Ma-
ria X et ne nos : ſed libera nos : Suſcepimus deus Misericordiam
tuam In medio templi tui : Tu Mandasti mandata tua cuſtodei ni- 30
mis Tu lauasti pedes diſcipulorum tuorum || Opera Manuum tuarum 121
ne deſpicias : domine exaudi orom Meam et clamor meus ad te
veniat oremus Ad eſto domine officio ſeruitutis noſtre et quia tu
pedes lauare dignatus es tuis diſcipulis : opera Manuum tuarum
ne deſpicias : que nobis Retinenda Mandasti : Sed preſta : vt ficut 35
hic A nobis exteriora abluuntur Inquinamenta : ſic ate omnium
noſtrum interiora lauentur Peccata : quod ipſe preſtare digneris
qui cum deo pre et ſpiritu ſancto uiuis et regnas deus per om-

122 nia secula seculorum Amen || Ees ezt el wegezwen Mennyenk Awagy
ylenek akollachyora az wtan Mongyak meg az completat: Tudnye
hogy completa vtan senkynek nem zabad sem zolny sem ynny dee
a kyk wtrol ywnek: Meg azoknak Myg az ew completayokot Megh
5 Mongyak adeek zabad Mynd zony alathomba zugffeges dolokro
ees Mynd ennyk Mynd ynnyok Nelyk azt Mongyak hogy apachak
Myfereator ees Indulgenciamot nem Mondhatnak egyeb orzagba
123 meg || Mongyak Thahat ythys meg Mondhatyak Zent perpetua
ees felicitas azonrol: Mykor Bewytbe efnek čak inponalny kelly
10 antyfonat collectat nekyk ha kedeeek Bewytnek kyuele efneek nekyk
tartany harom leechkewel plurimarum virginum comunebol az wtan
antyfona Responforium

Zent greglyrewl duplex ketews ees az ew zolofmayat lafd az
breuiarba Zent gergely Mafod Napyan wasyon nalwnk halotak napyá
124 azeert ebeyd wtan placebo ees wechernye||kor kylench leechkewl ha-
lotaknak vigiliat kelly Mondany: Colleccta Reya Deus Indulgen-
ciarum Regwel keet prima kezeth Nagy commendacio in exitu
yfraeltwl fogua ad dom cum tribulareyk Menye pfalmus wasyon
Mynd el kelly Mondany:

20 Zent Benedek Confessorwl duplex pfalmufra antyfona: Con-
fessor domini az comuneba Benedicte Responforium iste est qui
ante deum: secunda vesperan antyfona laudes Responforium Sint
lunbi az tewby Breuyarba:

125 Anunciacio Test fogado Bodog Azzonny napyarol ordina||rium
25 Ez Bodog Azzonny napyá wala Melly wafarnapon esyk Iudicaygh
Myndenkor neky kelly Tartany ees dominycanak A Mynt zokas inpo-
nalny kelly Atyfonawal Collecta es domica ewangyeliumat hetfewn
kelly Be venny dee ha ez Meg mondót Iudica wafarnapyan esyk
thahat hetfewre kelly halasztany ees az wechernyet Bodog azzon-
30 nak kely wafarnapon Mondany: az wafarnapnak čak inponalny
kelly antyfonauwal Collectauwal ha tedeek tewrtenyek lenny wyraag
126 zombaton ez ynnepnek || Az nagy wechernyet kelly elewzer meg
Enekelny az wtan Anunciacyoet ewth Antyfonauwal laudefbewl: de
ygy ercheedh hogy Penteken wechernyetwl fogua esmeg Zombaton
35 Mynd Bodog azzonnak kelly tartany čak wechernyen A mynt Mon-
dan kelly oztan vgy tartany ees az nap keeth completat kelly mon-
dani egy az Mynden napy az mafyk Bodog azzonne de azat az kys
Pfalmufokál kelly Mondany Cum iocunditate Anunciacione: ees

eztys yolezedbe wed hoky valamykor wyragh || wafarnap wtan efyk ez 127
 Meg mondot Anuncciacio Thahat wyraag zombaton kelly Be venny:
 Mertaznagy hetbe femmynemew zentnek nem tarthatny ees A mynt
 oth vagon wgy kelly tartany Penteken elfew wechernyet zomba-
 ton myden rola kelly Mondany az az ueternyet Primat veternyere 5
 ymnus quem Terra: laudefra Beatus Auctor seculi ees ees Mynd az
 tewb zolofmat de oztan wechernyet elewzer dominicarol az utan ez
 Anuncciaciorol Mynd keeth nap az Completara Antyfona cum iocun-
 ditate || Anuncciacione Beate ymus Memento salutis Nunc dimityfre 128
 Antyfona Aue regina verficulus ymnus vtan ees az pres keztyz Aue 10
 regina collecta Mynden napyual mynd completan Mynd Priman
 deus qui de Beate: Capitulumok mynd az adwenty elfew wecher-
 nyetewl Meg walua Mykor tedeek az ynnepeth Awagy el halaztyak
 A wagy ew Maga hwfuetbe efyk az hwfuetnek Tyztefegeerth octa-
 uara kelly hadny ees akkor Mynden tyzteffegel neky kelly Tartany 15
 ees Mynden Antyfflonanak ees Responriumnak wegybe Alleluyat 129
 kelly Mondany ha tedeek akkor walamy egyeb ynnep efneek Maas
 napra kelly azth hadnye:

Zent Ambrus doctor napyá: duplex a Mynt tanoyt az bre-
 uiar wgy legyen rola: Mykor azt mongya Tempore pascali hwf- 20
 wetbe Mongya akkor lafaad ázeet Mykor efyk az kepen tarch:

Dominica in passione Iudica wafarnapya xpufnak kynnya kezde-
 tyk Capitulum ymnus verficulus Meg waltozyk veternyen az uenite
 vtan ees || Responforiumokra Mynd weternyen ees Mynd az tewb 130
 orakra gloria patryth nem kelly mondany a venitebe Mykor az 25
 quadragintat el wegezyk seebbe kelly el kezdeny az in vitatoriumot
 efmeg wgy elewl kezdeny hetfewn suffragium Mellyet lassad A Bre-
 uiarba ees antyfonalba ha kylenech lecces ynnep efyk A suffragiu-
 mat el hathatny Az Responforium helibe ifti sunt dies heteth chaka
 Mondatyk Vide domine:

90

Vyraagh wafarna||pon eleuthe walo: Zombaton wechernyen 131
 Responforium Circumdederunt me: veternyet ees az orat Tarchad
 wgy Mynt az kewnwegbe vagon yrua ymmar fem wechernyen fem
 weternyen suffragiumat femy nemewth nem Mondunk:

hetfewn kedden zeredan fermok wannak kyknek Responfo- 35
 riumy helyen vannak hetfewn Prymara Antyfona Anime Inpyorum
 az Tereyara Iudicasti sextara Nonara az Masod wafarnapy laudefbewl
 ha valamy kylene||ch lecces ynnep leyend ez heten femmyt nem kelly 132

rola Tartany wagy az elewth kelly Be venny wagy hwfwet watan kelly
 hadny. Nagy zeredan Reguel keet Prima kezst Media Comendanciot
kelly Mondany az reegh Myse requiem Capitulumba Megh kelly
mondany mene halot wagyon Be yrua octawagy oth Mongyon az
 5 feyedelem: Anime eorum: et Anime omnium defunctorum permi-
 fericordiam dei requiescant in paace: Amen: vechernyere Respon-
 133 sorium Circumderunt kyth ketthen || kelly Mondany az tewby Mynt
 az kewnew taneyth: ymar Matol fogua horaya azzonyunk ma-
 ryanak hufwet octauayg az karba nem Mongyk:

10

Nagy chetertekrewl

Nagy cheterteken weternyen domine labyat nem kelly Mon-
 dany sem gloria Patryt Responatoriumra ees antyfonara hanem čak
 alatomba kelly ees elewzer Credot pr nofterth Aue Mariat mon-
 dany: kyt myden ydewn veternyere kelly mondany ees azzonnal az
 134 antyfonath || Zelus domus tue: ees az pfalmust az lecceg elewt
 ky pr noftert mondotok nem kelly et ne nos reyea mondany
 hanem alatomba Mynd wegyk kelly Mondany ees az feyedelyem
 tegyen yelt ees az leckes kezgye el az lecket Iubenelkewl ees Tu
 autemnelkewl wegeze Mynd az harom nap elfew lecket helyfibe ha-
 20 rom lamentacio vagyon. az. az. zent yeremyas syralma ky yerufa-
 135 lemen wegeztetyk az tewbynek ew Magarol kelly wget tenny || Az
 veternyere nem kelly dominus uobiscum sem domine exuadi sem
 Bendicamus az kylenechedyk Responatorium wtan laudetre es az An-
 tyfona el wegezwen ky Benedictusfra vagyon: keeth foror atyafyw
 25 az yffyák kewzewl ky allyonak az karbwlees Mondyak kyrieleyzont
 esmeg ketten az ewregbek fororok kewzwlees Mondyak qui Pasurus
 ad venisti: esmeg ketten mondyak domine miserere: Chorus. az az
 kewffeg xpus dominas factus: esmeg az keet yfyyw xpeleyfon Meg ||
 136 keeth ewrek fororok. Qui profetice Promifisti esmeg az ketthew: do-
 30 mine miserere chorus xpus dominus Meg keet elfew yfyyw fororok
 kyrieleyfon az keth ewreg Qui expansis in cruce manibus Meg a ket-
 tew domine Miserere: chorus xpus dominus factus: az feyedelem:
 Morte autem crucis Therdre eswen pr nr Aua Maria ees et ne nos sed
 libera nos: Oremus oracio Respice quesumus Mynd wegyg: ezen ke-
 35 pen kelly Mynd az harom nap Mondani az weternyet: Az Primara
 137 pfa||mus: deus in nomine Beati immaculati Retribue quicumque in

monte oliueti Ÿ fus verumtamen fiat voluntas Meg elewl kezdetyk in
 monte Ÿ fus exurge domine: pater noster et ne nos: Credo in deum az
 preces mynd wegyg az repleatur os meum laude ees Mynd az tewbyt
 az domine oracionemyg azt oth nem kelly mondany oracio Respice
 domine az capitulomba Iubet nem kelly Mondany hanem čak kezgye 5
 el az lector A hol waygon az zenteknek halalarol wa||lo kewnw Mon- 138
 gya Meg az ywendew zentek napyat A hol nynch čak Mongya: Sancti
 perfidem: nem kelly preciosa sem oremus Sancta Maria ha nem hogy
 el wegezygh Az Sancti per fidemet legottan kyrieleyfon xpeleyfon
 kyrieleyfon Pater nr et ne nos inducas: sed libera nos: respice do- 10
 mine: et dirige filios eorum mynd Vegygh Meg az collectatys diri-
 gere az wtan az Regulabol Mongyon valamyt Az lector A wagy ante
 omnyat de tu autemet ne mongyon || sem az Pfalmuft de profundis 139
 ez harom nap nem kelly ees A kynek Myt akarnak mondany hogy
 myth Tegyen A wagy walamy Feddew waygon Akar zerfees Ma 15
 kelly el zerezny Merth nagy Penteken fenkynek nem ylyk capitu-
 lomot ylny A wagy tenny: Az orakoth Mynth kelly Mondany Meg
 mongya az breuiar A wagy antyfonal: nona vtan Mynd az kessegh
 Be Menyen az egyhazba ees oth Therdre effwen mongyak Meg az
 Septempfalmuft letanya||nal kewl ees az collectak verffeek Myfalba 140
 kyk vannak Rya mondyak megh az wtan Myffeth ees az myffen Meg
 kelly az agnus deyt mondany Agnus vtan azonnal az comuniomat
 az vtan ky az myffet mongya kezgye az antyfonat calicem saluta-
 ris Melly antyfonat az kewffeegh wegygh Mongyon az wtan kez-
 gyek Az pfalmuft es Mongyak wegygh A wechernyet el wegezwen 25
 mond az pap dominus vobiscumot ees oraciot az efemeg dominus
 vobiscum Bene||dicamus domino azonnal meg kelly az oltarokath 141
 Mofny ees Mykor moffak Myden oltar mely zent newere waygon
 az Relponforiumat kelly monday Ÿficuluft collectat nagy oltarra:
 Circum dederunt ees aky Patronus: wagy xpi virgot Ÿ fus post partum 30
 collecta: famulorum tuorum Az elewth sexta wtan az portas annye
 zegyent kereffyen Menye atyaffyw waygon Mynnyan Be gylwen es az
 zegenyeket Be hywan Thegyenek Mandatummat Nekyk az az labo-
 kat meg moffyak || Myt kelly tedeek mondany ees tenny meg mon- 142
 twk: Bewytbe mafod zombaton mynden atyaffyw az ew zegynyenek 35
 wyzet tewlchen kezere ees Mynden zeghennek egy egy Penzt a wagy
 Fyllyert aggyonak Mykor nekyk oztyak mynden zegennek meg
 kelly Bekelny a kezehes az wtan walamy enny walot ees ynnya

walot kelly nekyk Adny: az Feyedelem Tedeek maganak annye ze-
 143 gent hywaffon Menyet akar ees el wegezuen || gywlewnek ethelhez
 ees ezenkeppen Mongyak az Benedicio myndnayan mongyak:
 Edent pauperes ne Mongyonak Benedicite se dominus hanem čak
 5 az edent pauprest wegyg De gloria patrit ne: kyrieleyfon xpeleyfon
 kyrieleyfon pater noftert Mynd wegyg allatomba mongya oztan az
 hetes oremus Benedic domine hec dona mynd wegyg kewffeegh
 Mongyon amenth az lector. az az. aztalhoz olualo ne mongyon
 144 Iube hanem Mennyen helyere olwaffon || hogy el wegezy se mon-
 10 gyon Tu autemet: hogy el wegezyk az etelth Mongya az Cantrix
 Memorian fecit dominus escam dedit timentibus se ees gloria patrit
 ne Mongyonak čak azonnal az miferere mei deust kezdyek ees
 Mennyenek az wal az egyhazba Rea se mongyonak gloryat ha nem
 chaak egy egy pater nofteri ees Aue mariat: semmyt ne tewbet az
 15 Terciara sextara Nonara Az collecta elewth ne mongyonak Preceft.
 145 az az. pater noftert || ees Aue Mariat Ma de holnap az az nagy pen-
 teken meg kelly mondany Zombatonys Meg kelly wechernyeygh:
 de oztan nem kelly: ees Az Benedicite ethelyere ez keet nap čak.
 az. az. cheterteken ees penteken ezen keppen kelly mondany:
 20 Zombaton Mynt egyeb-kor wgy kelly mondany

Nagy Penteken Mynden zolozmat azont mongyon ees nagy
 zombaton čak hogy antyfonak Responforiumokys egyebek nagy
 146 zombaton az Benedicite Mynt egyeb || Napon gloria patryt kelly
 Raya wechernereys azt mynd pfalmufra ees Magnificatra Merth
 25 ha az Allewya Be yw azonal az gloria patrys: ezth Thedeek enky
 yrom nem mondom en Magamtwl de latham ez My zerzetwnknek
 Byzon kewnyebe hogy ygh kelly lenny

Az zenthfegef hwfweth napyarol

weternyen domine labya Mea aperyzt kelly mondany ees deus
 147 in ad iutoriumot Mynd ez heten azon keppen ewangyelium || Respon-
 forium Mynd magnak mynden nap: ez heten ymnus capitulum ez
 heten Mynt az napy orakra nem kelly mondany deus in ad iutori-
 umat mynd zombatyk mynden orara čak Alla hec deus alla Mynt
 az Brewyarba wagyon prymara Mynd ez heten chaak ezek az pfal-
 35 mufok Deus in noie Confitemini Beati in maculati Retribue az qui-
 cunque nem kelly octauaygh preces sem kelly čak confiteor prymara

alla Gradual hec || Werfnel kewl alla in die Refurecionis ees vtan 148
 nem kelly alleluyat Mondany De Maga azt mynd wegyt kelly meg
 wonny kyt fynalifnak hywnk Terciara sextara nonara Mynd ezen
 kepen kelly tenny wechernyere Alla az pfalmufra čak harom pfal-
 muft kelly elewzer mondany Gradual verfewel alla pafca nrm ver- 5
 fewel efmeg Megh kelly az alleluyat wtanna mondany antyfonat
 wegyk mynd Magnificat elewt mynd vtan nagy zombatonys azon-
 kepen || kelly Benedictufra de az wechernyet Mynden nap zom-
 batyg az pafcale kyrieleyfon kelly kezdenye ees az vtan antyfona 149
 Alla ky nagy zombaton wolt az laudate dominum omnes gyentefre 10
 horom pfalmus: elewzer Dixit dominus Confitebor Beatus vir Gra-
 dual verfywel alla pafca nrm verf: epulemur Antyfona mynd elewte
 ees vtanna Magnificatnak: et Refpicientes collecta deus qui hodi-
 erna: Mynd wegyk ees Benedicamus Azonnal antyfona alla Mynt
 az || Nos qui Viuimus pfalmus laudate pueri in exitu kyt az fezewlet 150
 elewth kelly Mondany ees alla az mafod napy non ne cor nrm ees
 az allath nem kelly rea mondany ha nem azonnal Collecta dominus
 Vobifcum A wagy domine exaudyual kelly ees collectat čak per xpm
 dom nrmwal kelly wegezny Azonnal antyfona Criftus refurgen
 Verfnel kewl: dicant nunc Nalkewl: verfculus dicite in nacionibus: 20
 Oremus collectat Mynd wegyk dominus vobifcum A wagy domine
 exaudi || Benedicamus Mynd ez heten ezen Modon kelly mondany az 151
 wechernyet de Mynden napra kewlen werffe wagyon az Gradulnak
 ees kwlen Aleluyak vannak ees collectak Completara antyfona alla
 pfalmus Cum Inuocarem az tewbywel ees nunc dimityfwel: Gradual 25
 hec dies verfnelkewl: alla Surexit dominus vere collecta prefta
 quefumus ky nagy zombaton wolt antyfona: Regina celi de nag zom-
 baton wtozer antyfona: Aue regina celorum: ez megh Mondot mo-
 duff tartatyk || Zolozmaba Mynden nap ez heten Te deum laudamus 152
 laudefre ewth antyfona angyelus autem domini az tewbywel: ees ezt 30
 yol ezedbe wedh hogy hfwet hetfewtewl fogwa Aldozyk wala My-
 kor feryat tartnak az nocturnofra antyfona čak egy alla wafarpok-
 tol ees kylench leckes ydneptewl meg wala: Zombaton az orakra
 čak ew maga Alla Hec dies weternyere pfalmufok ez heten az wa-
 farnapy Nocturnufba kyt meg Mond az Breyar Mert mynden nap 35
 chaak harom harom pfalmuft || kelly weternyen ez heten ha walamy 153
 kylench lechkes ydnepefky akar harom lechkes az mas hetre kelly
 hadny

Hwfuet octauan zombaton wechernyen Mynd deus in ad iu-
 torium capitulum ymnus mynd Meg mondatyk alla az pfalmufra
 Mynt az Benedictus pfalmus benedictus ymnus ad cenam agni ees
 ezt ved ezedbe hogy az zentek ymnwfy kyk pyngedyk efnek mynd
 5 wechernyen veternyen az ad cenam Agni notayara mondatnak ez
 154 keth || ymnustol meg uala sanctorum meritis Ilte confessor: Mert
 ezek nem yllenek az notához az elfew collecta vtan xpus refurgens
 vers dicite in nacionibus collecta Solita nos ees ez meg Mondot an-
 tyfona xpus refurgens vesiculufaua Collectayaua Mynden zomba-
 10 ton mondatyk Aldozoyk ha nem ha duplex festum efyk rayta ees
 ez hfwet octawayara semynemew ynnepert el nem halaztatyk
 155 harom lechkes ynneprel semmy emlekezeteth nem the||zwk ez
 napon ha kylenech lechkes leend hetfewre halaztatyk akar duplex
 legyenys wgy hogy wafarnap wechernyen az elfew collecta vtan
 15 az ynneprewl kynek hetfewn tartnak inponalyonak az vtan hfw-
 wetrewl: Completara conuerte nos deus in ad iutorium Mondatyk
 Alla Antyfona az miserere Mihi domine azon notan ymnus: Iesu nra
 redempcio Versus Custodi Antyfona Nunc dimittre Alla Refurexit
 156 dns Aldozoyk zokas || Zerynt walo preces: collecta Illmina ew Maga:
 20 weternyere Surexit dominus vere nocturnufra ymnus chorus noue:
 Harom antyfona ees harom Responforium pfalmus Azon azon ky
 hfwet napyan wolt versiculus lechkeek elewt Refurexit dominus
 Te deum laudamus az wtan versiculus Inrefurecione tua xpe alla
 Laudes azon ky hfwet napyan capitulum helyn ymnus Aurora An-
 25 tyfona Benedictufra collectat laafad az breuiarba Ewangyeliuma
 157 ez dominikanak helyn || Mynt Az tewbynek Mert mynden wafarna-
 pon ezenkeppen kelly tartany Aldozoyk ees az dominica collectaya
 wtan De resurrectione az az hfwetrewl kelly myndenkor inponalny
 ez antyfonawal Surexit dominus de sepulcro: V furexit dominus vere
 30 collecta Deus qui hodierna die Primara pfalmufok Deus in nomine
 Confitemini Beati Inmaculati Retribue quicunq collecta chaak ew
 158 maga domine deus pater: Az tewb horara Mynt az breuiar || ees Anty-
 fonal tanoyt wechernyere Antyfona Alla pascale az az ky nagy zom-
 baton wala wechernyen az pfalmufra pfalmus Dixit dominus az
 35 wtan valokal ymnus Ad cenam Melly ymnus Myndenkor mondatyk
 Aldozoygh Mykor dominicat A wagy feryat tartotok elfew collecta
 vtan antyfona Dicant Nunc V ficulus dicite in nacionibus collecta So-
 lita mely antyfona Versiculufaua ees collectayaua mynden wafar-

nap Mondatyk Aldozoyg De mykor duplex ynnep efyk Akkor el
 hat||hatny het kewz napba suffragium veternyen crucifixus furexit 159
 wechernyen crucem sanctam Ꝛficulus dicite in nacionibus: Col-
 lecta Solita ez Meg mondot suffragiumok mondatnak Az meg
 mondot aldozoyg mely suffragiumot twggyad dominicanak vtanna 5
 azonnal inponalni: de trium lecionum az az harom lechkes ynnep-
 nek elewte inponalny mykor Aam dominican tewrtenyg valamy ky-
 lench lechkes ynneprewl tartany

Hetfewn Hwfwet octawya || Vtan kezdetyk Apostolrol walo 160
 kewnw ky tARTH az negyed wafarnapyk het kewz napba weter- 10
 nyere Inuitatorium alla alla alla: venite vtan ymnus Chorus noue
 ky feryban Mondatyk Mynd Aldozyg čak egy Alla mynd az egez
 nocturnufra ez heten Responforiumok Maria magdalena ky az
 hwfweth hetybe wolt mynd az tewbywel Te deum laudamus nem
 kelly: Az laudefra antyфона ewt Alla psalmus dominus regnauit 15
 antyфона Benedictufra Mite manum colle||cta dominicae zent kerez- 161
 rewl suffragium crucifixus. Ꝛficulus dicite in collecta Solita nos ky
 mynden nap Mondatyk Ascensioyg Meeg kylench lechkes naponys
 de duplexen el hathatny ees twdnye hogy mynd hwfwetwl fogwa zent
 haromsaag octawayk weternyen ees wechernen az finalis protractio 20
 nem kelly ees semynemew zolofmara sem refectoriumba terdre
 nem eswnk hogy wgy kernewnk venyamot az az Bochanatot ha
 nem čak kezwel wezwnk mykor || illyk 162

Azzonywnk Maria horaya ez hetfewn kezdetyk Meghynt el
 az Tewb zolofmaya mynt Bewtbe A wagy Az elewt volth suffragium 25
 Mynt zentekrewl veternyere Sancti et iusti wechernyen Sancti tui
 domine Ꝛficulus gaudete collecta letetur ecclesia melly collecta
 mynd eztendew alth mondatyk aduentewl meg valua ees zent aga-
 pytus napyatwl meg walua Napy horagra antyфона capytulum Re-
 sponforium mynth hwfwet octawayan wechernyere antyфона alla 30
 Mynth Az Inclinauit: azon notan az tewb napy || eef ezkeppen In- 163
 tonaltatnak Mynth Az feryalys antyфона ymnus ad cenam az elfew
 collecta vtan: Crucem sanctam ees ez suffragiummak el nem ha-
 gyatnak Mynt meg mondot aldozoyg ha nem čak duplex festum:
 az az yeles ynnep Myekor lyezen Twdnye hogy ha walamy harom 35
 lechkes Zent napy efyk Most ez feryagba that neky kelly tartany
 az zolofmat ees az antyfonak kyk ez heten vannak az zent collec-
 taya vtan kelly azokat Be venny mynd wechernyen weternyen az

- 164 tewb heten || walo Antyfonak hagyadnak valamy ynnepert nem
kelly vele gondolny csak az hetbelyt nem kelly el hadny ha hwfwet
helybawl walamy ynnep erre halasztatot yth azon napon weteffeyg
Be Mellyen oth effet volt ha yth azon napon maf ynnep leyend
 5 Mynd az kethewrewl egyetembe kelly tartany ha mynd A ketew
harom lechkes ha mynd az kettew martyr Thaat plurymorum Mar-
tyrum zolofmayat kelly nekygh mondany: ha mynd A kettew con-
 165 fessor plurimorum || Confessorum ha zwz plurimarum virginum: ha
vala melly ezeknek kylenech lechkes leyend Thaat annak kelly az
 10 zolofmat tartany ees az harom lecyonumnak chaak inponalny kelly
antyfonawal collectawal: Thwdnye tedegy hogy Mynden ymnufra
aldozoyg kelly mondany quesumus Auctor omnium az o crux aue-
tol meg valua: Ifte confessor sanctorum meritis ha valamy kylenech
lechkes ynnep efyk wafarnapnapon aldozoyg neky Tarthatny az
 166 zolofmat: es az do||minicanak inponalny kelly: harom lechkes yn-
nepnek chaak Memoryat Tenny antyfonauwal Vficufual collectauwal

Hwfwet octauaya vtan walo wafarnaprol ees az
harom wafarnaprol ky vtanna effyk

- ez wafarnap: eis az tewby kyk Aldozyg lezne mynd azon
 20 keppen lezen az zolofma mynt hwfweh octawayan Mynd Inuitato-
rium Antyfona Responforium chaak euangelium Benedictufra an-
 167 ty'ona collecta Maas merth Mynden dominecanak || Ewangyeliuma
Antyfonaya collectaya Maganak vagyon az Tewb orag Mynt hwf-
wet octawayan vechernyere Alla pascate ymnus Ad cenam; Feryak
 25 zerebe ez inuitatorium Alla Alla Alleluia egy Nocturnufra egy alla
az tewbyt lasad az hwfwet octawya vtan walo hetfewn chaak hogy
ez feryaknak Magognak valo anty'onay vannak Az tewby Mynt ak-
kor uolth Ees Thwdny hogy ez heten kezdetyk az yftorya dignus
 168 hetfewn || Az elfew Responforiumot kedden zeredan ez kylenech
 30 Responforiumot Be kelly venny: eis Myndenkor lechke elewt ve-
ficulus Refurexit dominus: Laudes elewt: versiculus Inrefurccione
Mykor feryat tartnak az maas heten yftorya Si oblitus fuero aztys
azon modon kelly Be venny Feryaba ha ez heten az antyfonak
Benedictufra eis Magnificatra eleg nem leyendnek a kyk az Ma-
 169 fod A wagy harmad hetbe walamynemew ynnepek el mar||atanak
volna yth meg kelly Mondany ha Megys eleg nem leyenne ezen
hetbelyt meg elewl kelly kezdeny:

Az negyed wafarnap

Negyed wafarnapnak elfew wecherneyen wy capitulum lezen
Az tewb zolofma mynth az kewn Mwtattyá weternyere inuitatorium
Refponforium mynt hufwet octawayan Ewangyelium ew Maganak
wagyon: Antyfona collecta

Ewtewd wafarnap kerezt wel yaro kyt rögacionak hy||wywyg⁵ 170
dyacol elfew wechernyen Capitulum azon ky az negyed wafarnapon
wolth antyfona Magnificatra collectat lafad az breuiarba Suffragium
Mynt hufwet octawayan weternyen ees azon keppen chaak hog
Maganak walo ewangyeliumma vagyon: Ez heten Bewtewn¹⁰ wa-
gyon hetfewn kedden zeredan nona vtan kelly enny hetfewn zere-
dan Ewangyelium vagyon ha valamy ynnep leend hetfewn kylench
lechkes kynek helyn vagyon ewangye||liumma Akor az hetfewy 171
ewangyelium kedre Marad ha tedeek az ynnepnek nem legend
Ewangyeliumma Az ynnepnek kelly tartany az zolofmat: De az 15
Ewangyeliummath A hetfewrewl kelly mondany: ees az ynnep
Collectaya vtan az Bewtewrl antyfona: Quis ueltrum yfculüs
in refureccione Collecta prefta qufumus kely Mondany het-
fewn kedden A feryat Nocturnuft tartnak čak weternyere kelly
mondany az ferya collectayat Az tewb orakra a dominica collecta||-²⁰
yat kelly Mondany wechernyere Antyfona Magnificatra Exui apre 172
Collecta dominicalis ha valamy ynnepert az ewangyelium hetfewn
ky volna el halasztatyk: az antyfona ky Benedictufra ees ky magni-
fycatra vagyon nem halasztatnak keedden az wternyen lechke epyf-
tola wgy ha hetfewn az ewangyeliummot Meg montak antyfona Be-²⁵
nedictufra Si ergo collecta pra queus wechernyen Magnificatra
antyfona Nunc fcimus collecta dominicæ k||eedden ha ynnep legend 173
az ynnep collectaya azonnal ez meg mondot antyfona ees collecta
antyfona Si ergo collecta pra qs: ees twdneye hogy ez harom napy
az az hetfewy keddy zereday antyfonak kyk Benedictufra vanna³⁰
az collectaual femmy ynnepert el nem hagyattnak de az wecher-
nyere valo Antyfona ees collecta el mulhatyk yeless ynnepert Ze-
reda kyn myndenkor wygylya efyk aldozoba ha ez wygylyaan a
wagy || Az elewt valo keeth napon valamy harom lechkes zent 174
ynnep efyk Neky tarthatny az zolofmaba çaak az ewangyeliummo-³⁵
kat nem kelly el hädny ees az ynnep collectaya Vtan azonnal ez
feryakrol kelly az ew antyfonaywal ees collectayawal Inponalny Ees

tewtdnnye hogy ha ez vygylyan: Valamy kylenech lechkes ynnep
 egyk kynek Ewangyeliumma Vagyon Bator zent kerezt Napy egyk
 175 ees Megys az vygylya || Ewangyeliummat kelly Reya mondany az
 ynnep ewangyeliumma az elewt valo keden kelly Be venny ees ez
 5 ylen ynnep collectaya vtan az vygylyarol antyfonawal collectauual
 kelly inponalny Mykor zent kerezt napy az vygylyan egyk wecher-
 nyen zent kereztnek az vygylya collectaya vtan inponalny kelly
 chaak antyfonawal Collectawal ha egyeb ynnep ezen vygylyan egyk
 176 akar kylenech lechkes legyen Akar harom femmyt || Nem kelly ve-
 10 chernyen neky inponalny chak ez meg mondot antyfona

Aldozorol ees octayarol

ez aldozo viglyayan vechernyen pfalmus Dixit dominus Mynt
 hwlwet octawayam Antyfona alla pascale capitulum Responforium
 ymnus lafad a kewnde Breuiarba Awagy antyfonalba az ymnus:
 15 Eterne rex vechernyen Mynd vegyk mondatyk de vet fele az noc-
 turnufra az venite vtan fele az laudetre: Tu xpe nrm gaudium
 177 ees ez naptwl fogwa ymar || Nem lezen femmy emlekezet zolof-
 maba hwlwetrewl ees zent kereztrewl ez nap femmy nemew
 ynnepnek nem ynponalwnk ha nem čak zent kereztnek: ha
 20 egyk ha walamy kylenech ynnep egyk ez Nap pentekre kelly
 hadny ees az secunda wespran az az aldozo napyan ynponalny
 kelly neky az elfew collecta vtan: de harom lechkes ynnepnek
 nem kelly ez nap ynponalny ha zent kerezt napy az aldozo che-
 178 terteken effyk tahat || Zeredan kelly neky Tartany azt Meg mon-
 25 twk hogy Mynt kelly az zolofmat Tartany Mykor zent kerezt napy
 ez vygylyan egyk ha Thedeek penteken egyk aldozo vtan vecher-
 nye nem lehet aldozoert ha nem chaak ynponalny kelly neky
 antyfonawal colectawal Completa azon modon lezen mynt E ko-
 rayg volt chaak az nunc dimitifre antyfona Alla ascendens xpūs
 179 collecta ew Maga čak yllumina az tewb A weternyere meg || Tanynt
 azon Breuiar az tewb orarays Primara pfalmus confitemini xpe
 fili dei qui sedes adexteram vechernyere antyfona az laudes
 pfalmus dixit dominus Mynt az elfew vechernyen Aldozotol fogwa
 pynekydyk Mynd az aldozo yftoryabol kelly zolofmat Tartany čak
 35 A dominykanak vagyon kylenech lechkeye az tewbbyt harom ha-

rom lechkewel kelly Tartany Meg az octawatys ez octawa alat ha walamy kylench lechkes ynnep efyk neky || kelly az zolofmat Tartany 180
 ees akkor az octauarol čak inponalny kelly Antyfonauual ky Magnificatra ees Benedictufra volna harom lechkes ynnepnek čak Antyfonaya vagyon ees collectaya vechernyen ees veternyen laudefre ees 5
 vechernyere čak egy Antyфона az eleuatis Manibus ew Maga De az dominica mafod wechernyen az az octaua állat walo vafarnapon Mynd laudefre wechernyere Ewt antyфона hetetchaka vechernyere pfalmus feryalis : octaua alat walo || Vafarnapon Mynden mynt 181
 ygaz Aldoza napyan čak Magnificatra Benedictufra az antyфона 10
 egyeb ees ueternyen collecta omips sempiterne. Az Tewb orakra Concede qs omips : azon A ky napyan volt : ha aldozo walo vtan zombaton valamy kylench lechkes ynnep leyend olly ky nem celebre wechernyen chaak Inponalny kelly neky ha vafarnap leyeend walamy olly ynnep kynek kylench lechkeye vagyon ha zent kerezt 15
 napyá efneekys neky az yn||nepnek kelly Tartany ees az ewangyeli- 182
 ummat az wafarnapet kelly mond ny: ees az elfew collecta vtan az dominicanak Antyfonat collectat Mondany Mynd vechernyen mynd veternye ez octaua A mynt meg montwnk chaak harom lechkewel lezen ees ez octaua Capitulumba meg kelly pronuncialny Menye 20
 halot vagyon Be yrwa az kalandariumba Pynkefd napyanak octauayg: ees kylench lechkewel halottaknak vigilyat kelly Mondany ees Reguel medya comendacyot Penteken || zombaton Azon Aldo-183
 zor kelly az zolofmat Tartany čak az collectat kelly az dominicaet mondany ha ynnep efyk tedeek kynek kylench lechke vagyon 25
 annak kelly tartany ees ez aldozorol Memoryat kelly tenny Antyfonauual ees dominica collectayauual

Az zentekreul kyk effnek hufuet vtan
 Pynkefdyg

zent ambrus

30

Zent Ambrus napyá duplex: mykor hwfuetben Tewrtenneek az pfalmufra wechernyen antyфона Qui Manet in me Responforium de || ore prudentis Magnificatra Antyфона Beatus uir: benedictufra 184
 antyфона In medio eccle: Mafod vechernyere Alla pascale kyt

egyeb zentekrewlys kelly Mondany kyknek kylenech lechkeek wacyon
 secunda vesperan az az Masod wechernyen Pynkesdyk meg walua
 Zent fylib yakab ees Zent kerezst Masod wecherneyektewl: Respon-
 sorium In medio eccle antyфона Magnificatra lux perpetua ezt tedyk
 5 yol ezedbe wed hogy az ewangyeliumok kyk hwfuet wtan walo uafar-
 185 naptol || fogua pyngesdyk esneek femmynemew ynnepkeert Bator
 dwplexek legyenek ees nem wetetnek el az ewangyeliumok sem
 halaztatnak hetfewre Akar mynemew ynnepert ha nem az ynnep-
 nepnek az az A zentnek ky rayta esyk az domican annak kelly tar-
 10 tany de A dominica Ewangyeliumat kelly rea Mondany

Zent gyergy Martyrol eztergomy egyhaztol duplexnek kelly
 186 Tartanwnk mert a melly pypeseg alat lakwnk A myt || oth yllenek,
 nekönk ys illew az, mert meg mongya az Breuiarban hog wgh kel
 lenny, zent Gewrghrewl, ees zent albertrol, Antifona psalmofra
 15 Beatus vir, ps, feriaye, Responfor, de erre Masod wechernyen, An-
 tifona pfra, alla pascalis, R-ryom filie Irlm, collecta

Zent Albertrol, de vno martyre et pontifice Antifona Magni-
 187 ficatra mynd keet wechernyeen, filie Ihrlm, ha kedyk || zent Gewrg-
 nek nem akartok duplex modra tartany, Tarch vg mynt az Bre-
 20 uiarban wacyon: Zent Albert elfew collectaya wta'n mynd egh per
 dominum ala kel mondany az oraciokat, ees az magnificatra valo
 antifonat yg kel mondany, filie Ihrlm venite et videte martires
 cum coronis, quibus cornouit eos dominus indie 12. Mel antifonat
 188 myndenkor mykor ketten vannak, awagh || thewben a zentek ezen-
 25 ke'pen kel mondany az tőbytt laafd a kent Mykoron valamy kylenech
 lechkees awagh harom [leyend] ynnep esyk prima vespera'ra Elfew
 wecherneere az psalmofokra Alla ferialis az mynemew napon esyk
 az feria zerynt valo antifonara kel az allat mondany pykesdygh,
 az tewb zolofmayok wg wacyon awag lezen mynt az Breuiarban
 30 wacyon rolok myndenykröl meg yegezwe'n ||

189 Zent Mark duplex capitulum versiculus a mynt az Breuiarban
 wacyon yrwa az ewangelistakrol Az Breuiarban mynden zolof-
 maya megh wacyon yegezwen prima vesperan, R-rium. In medio
 masod vesperan, de ore pru 12 ha ez zent mark napya wafarnapon
 35 leyend az zolofmayat helen kel tartany Az dominica ewangelyomat
 190 kel veternyen mondany Ees Reeg myfe [az zenthe] Refurrexi || Nag
 myfe az zenthe Ees az Beytet proceffiot heet fewre kel halaztany,
 Twdney kedyg kel hog pynkesdyk vala mel wafarnapon zentnek

tartnak hat mynndenkor ygh kel tartany mynd zolofmat mynd myfeet

Zent fylep Iacabrol duplex, ees mynden zolofmayokat meg mongya azon Breuiar,

Zent kereztnék meg lelety napya dupx Mynden zolofmaya⁵ megv vagon az Brewyarban || de hwlwetrol femy fufragyomot¹⁹¹ nem kel az nap teny, fem vechernen fem veternyen ha ez zent kereztné napya aldozo vygylyáyán eflyk veternyen ewangelyom vygylyaye, ees az zent kereztné collectaya wtán az vygylyarol kel ymponálny antyfonawal collectaual az wtán az zenteknek, Az vygylya¹⁰ verficulofa, furrexit dominus

Olayba fewth zent yanos napya celebre, Elfew wechernyen [zenth] ez || Responforium, In medio ecclie, antyфона magnificatra,¹⁹² Inferuentis oley dolium, 10 Benedictufra Antifona, In medio ecclie Masod wechernyen antifona pfalmofra Alla pascalle, Magnificatra¹⁵ antyфона, Iste est Iohannes, Capitulum ymnus Yficulus apoftolokrol wagyon

Tranflacioya zent Myklofnak celebre Elfew vechernyen antifona pfra feryalis Alleluya, Capitulum, de vno || Confessore R-pon-¹⁹³ forium Btus Nicolaus, az thewb zolofmaaya mynt zent ambrwrol²⁰ Tempore pascaly, lezkey helen antyfonak vechernyén Magnificatra O paffor Benedictufra Copiofe o xpi pyetas wtolfo R-ryom ex tumba eius,

Zent kangolofnak ees zent Erafmufnak vgh legen mynt zent Gewrghnek de vno Martyre tempore pascali.

25

Pynkefd vigiliayarol ees Napyarol ||

Veternyén Ewangelyom vygiliarol ees ez harom R-orium mon-¹⁹⁴ datyk reya Non conturbetur, Ego rogabo, Tempus est, Inuitatorium, ix antifona laudes eleuatis mynd aldozorol, ha valamy kylencz lezkes ynnep eflyk ez napon, azt penteken kel be venny, ha harom³⁰ lezkes Memoriat kel neky tenny vechernyen, ees veternyén antifonaual, collectaual vechernyen, alla az pfra a modra mynth || Be-¹⁹⁵ neditus dns deus meus ps Benedictus az thewbyvel, capitulum mynden orara helén vagon, R-forium Iam non dicam ymnus veni creator, mel ymnus hetetzaka mynden orara mőndatyk veternyetől³⁵

meg valwa, ees valamyg ez ymnusnak az elfew verfe mondatyk
 adyk arczol a nag oltar felé kel fordolny, oftan mynd veghyg eg
 196 mafra kel arczol lenny, collecta vygylyarol, completára || Antifona
 Alleluia capitulum mynden nap ymnus, veni creator Antifona Nunc
 5 dimitifre veni fcte, collectam affit, mynden napywal, Vñculus col-
 lectam elewt sptus dni rep, az naptol fogwa zent haromfaagh mafod
 napyáygh karban nem mondwnk bodog azzonnak orat, az veter-
 197 nyere mynden napon ewangelium vagon, myndennap azon ynui-
 tatorium antifonak ees az harom pfalmus ky || elfew eeyel vagon,
 10 laudefys azon, mynden nap ewth antifona laudefre, vechernyereys,
 vechernyen az negyed Antifona heleebe, hy qui linguis, hetfewn,
 kedden, Zerdan Refponforyomok vannak azok meghenth meg repe-
 táltatnak, Az hetfewy Chótörtökön, az keddy pentheken, az zerday
 zombaton, venite wtan, ymnus Iam xpe, laudefre Bta nobis, primara
 198 pfalmus confitemini chak az elfew napon az preces || Alat Vñculus
 emitte collecta deus qui hodierna die corda, Az domine prwal myn-
 den nap zent haromfaag napyg yg kel mondany az primat az com-
 pletat ys wg mynth meg montók, veed ezedbe mykor kel collectaba
 hodierna diet mondany, akar az pfacyoban, Twgyad hog wala-
 20 mel collectaban oracioban, pfacioban, awag ymnusban hodierna
 199 diet, awag hodied yrtak, octawayg mynden||kor azon keepen kel
 mondany, Ez kedyg magyarol az hodierna die akar hodie, ez may
 napon, ees ha ez heeten valamy ynnep efyk, akar kylencz akar
 harom leczkés legen, octawa wtan kel hadny ees ozton octáwa wtan
 25 nem az antifonat kyket yegzettek mynt filie. Ihrlm, wag Beatus
 vir, Mert azok hwfwety antifonak nem azokat kel mondany, ha-
 200 nem az nyary kónwebewl, akar || Martyr legen, akar konfeffor legen
 akar virgo legen

Veeghe wagyon az tely Ordinariomnak

Kezdetyk az mafodyk réze az az ordinariomnak
nyary Reeze ||

Iefus Maria

201

Zombaton zent haromfaag napya elewt pynkefd octawayan
zent haromfaag[nak]rol lezen az zolofma, ky duplex kynek ew zo-
lofmaya tartatatyk zent wer napyg ky az yewew Cheterteken lezen
Antifona, Gloria tibi trinitas az thebywel, pfalmus Benedictus mynd
az wtana valokal, ees wechernyen, ees Regghel weternyen, awag
egyeb zolofmán zent lelekról femy emlekezet nem lezen, || Ve-202
chernyere ymnus, O lux beata, mel o lux mynden zombaton mon-10
datyk adwentyg valamykor dominicat tartnak ha valamy kylencz
leczkcs Innep yt thewrthenyk, heelfewre hallad ees neky vecher-
nyeye elfew nem lehet az zent haromfaageert, hanem chak anti-
fonawal, collectawal az zent haromfaaghe wtan Memoria lezen,
Completara Antifona, Miserere mi, capitulum, Tu in nobis || ymnus, 203
Te lucis, antifona Nunc dimitfre, Salua nos domine, collecta, Illu-
mina, ees ezen kepen kel mondany completat mynd aduentyk, wr nap-
yatol, ees Bodog azzon napyatol meg valwa, veternyeen az laudetre
az ewt antifonawal, ewt verfet keel mondany az elew eyel, elewzer
kedygh az verlyt kel mondany, oztan az antifona primaara pfal-20
mus, confitemini mel confitemini myndenkoron || Mondatyk vafar-204
napon Mykor zentnek tartnak ys, vechernyen antifona az laudes
ky volt verly nekyl, ps, dixit dominus az thewbywel, Twdnye
hog myndenkor zent haromfaag napyan vechernye vtaan Az ha-
lottaknak kylench lezkeewel kel mondany vigiliat, ees Regghel 25
egyeb comendaciot, ha heet feen kylencz leckes ynep nem eflyk, ha
kedyg az ynep leyend hat hetfeen legen az vygylya, kedden || az 205
comendacio, hetetczaka in vitatoryom deum verum hymnus Nocte
furgen, kylencz antifona kylencz pfalmus mynt elew eyel, Te deum

- laudamus laudetre chak az eg Antifona O Beata benedicta, capitulum, ymnus, collecta ky elfew napyan volt, vechernyere chak az eg Antifona psalmus feriae, ymnus o lux Beata, antifonak Benedictusfra ees Magnificat, Gloria tibi trini az tewbywel, Mykor el fog-
- 206 nak meg elewl kel kezdeny || Twdneye kel hog heetfeen zent haromfaag nap wtan az suffragyomok per signum crucis, ees mynd az tewbyel kezdetnek bodog azon horay mind [ff] suffragyomwal azys el kezdetyk Twdneye efmeg hog az ymnufok nocte surgentes ees Ecce iam [lucis] noctis mynden vafarnapon mondatnak aduentyg mykor
- 10 dominicat az az vafarnapnak tartwnk ha valamy ynnep az mas ||
- 207 heetról erre marat, akar kedyk ky efyk ky harom leczkes antifonawal collectaval vechernyen, ees veternyen kel imponalny, ha kedyk kylencz leczkes leyend, az ynnepnek kel tartany, haromfaagnak imponalny antifonawal, collectaul,
- 15 Vr napyarol, akar zent weer napyarol meg vagon zerezwen, hog mynden eztendewben zent haromfaag vtan valo cheterteken ||
- 208 Inepe legen zent veernek octavayawal mynden tyzteffegwel ees ez tripplex, az az, Nag ynnep mynt karachon napy, azert az zent haromfaag octawaya ennek enghed, elfew vechernyen Antifona
- 20 Sacerdos in eternum az thewbywel ps, dixit dns, Capitlm, R-rium, Yficlus, ymnus, laafd az Breuiarban mynd vechernyere noctnofra,
- 209 laudetre vagon ymnus az napy horakra az || az primara, Terciara, Sextara, nonara completara, ymnus, sic sacrificium, mynden horayat meg mongia az Breuiar zery, primara ps confitemini, az elfew napon
- 25 R-im xpte fili dei viui, verfy Qui pro nobis efudisti sanguinem preces kewzt Yficulus, caró mea, collecta deus qui nobis, az mynden napy-
- 210 wal heteczaka veternyere mynden napra vannak leczkeek || laudetre, vechernyere, mynden ewt antifona, sapiencia ees az wtanna valok, ps. mynden octauanak elfew vechernyeyek quiq laudate,
- 30 ymnus, Sacris solemnis, antifona magnificat, ees Benedictusfra az elfew vechernyen kyk voltak, Sacerdos az thewbywel mykor el fognak elewl kel kezdeny, elfew vechernyen es napyan, vetenen
- 211 meg az vechernyen, Zent || haromfaagnak nem kel imponalny, Twdneye kel azert hog ha valamynemő ynnep efyk az octawa
- 35 alat, kynek kylencz leczkeye vagon octawa wtan kel halasztany, mert ez ynnepnek octawayat nem kel fenkyert el hadny hanemha zent Ianos efneeyek, harom leczkefnek antifna collectaya vagon chak ez octawaban, A mel ynep kedyg ez hetre hallasztattan az

pynkefd || hetybawl, Zent haromfaagh nap wtaan valo hetfeen vag **212**
 kedden akar zerdan kel Be veny azokat, ha kedyg valamy duplex
 az az yeles ynnep efyk, mynt zent Ianos napyá, Tahat az ynnep-
 nek kel tartany az zolofmat az vr napyarol kedyg imponalny kel
 Antival collectawal, ha ez zent Ianos napyá a| wr eftyn awag nap-⁵
 yan efneyek, ha eftyn efyk hat vechernyen az || zent veer collectaya **213**
 vtan imponalny kel neky, ha napyan tahat ha az zent Ianos pat-
 ronus, az az, ahol eg haza vagon az patrociniomert neky kel az
 vechernyeyt wr napyan mondany, ees az zent weerneke ymponalny
 kel antifonaval collectaval A hol kedyg nynchen egh haza zent ¹⁰
 Ianosnak, vr napyan az vechernyen imponalny kel Antival collec-
 taval || Octawayg mynd zenth veerewl kel tartany, ha egyeb zent-**214**
 nekys leyend octawaya, az az, ha zent Ianosnak ys vgyan ezen
 octawa alat efyk mynt meg mondok ynepe ees octawaya, Tahat ne-
 kyes myden napkel imponalny antival collectawal, Elfew napon nem ¹⁵
 kel zent haromfaagnak imponalny, de penteken, Zombaton kel

Octawaayaan zent vernek || akar mongyam vr napyanak, El- **215**
 lev vechernén ant Sacerdos ineternum, ps dixit dns mynd az
 tób antifonawal, pfalmufwal mynt elfew napyan veternyen ees
 tewb zolofma mynt ygaz napyan 20

Elfew dominica zent haromfaagh nap wtaan, vechernyere
 antif: Benedictus pfalmus ees az Capitulum, collecta az Breuiarban,
 Inuitatoryom, antifo: az pfalmufra, foltarban, R-forium || deus om- **216**
 nium az tewbywel [The] Te deum laudamus laudefre antifo: Regna-
 uit chak ew maga mondatyk, mynden kor valamykor vafarnap ²⁵
 nocturnuft tartwnk, myg az ad aperiat hystoryaya kezdetyk, pri-
 mara pfalmufok vafarnap napokon, deus deus meus Respice, domi-
 nus regit me domini est terra, ad te domine leuau iudica me domine
 deus in nomine tuo, Confitemini Beati in maculatj, Retribue ser, ||
 Quicunq wlt, Az confiteminit akar zentnek tarchanakys mynden kor **217**
 meg kel mondany vafarnapon primara hfwetwol fogwa kylenczbe
 hazyoyg az az mykor az alleluia el hazyok Twdney kedyg hog myn-
 den vafarnapy wechernye el mwlyk az wtanna valo ynepert, ha
 celebre vag dupx, azt hywk celebrenek kynek eg R-riomot yrtak ve-
 cherneere, ez yllen mykor || efyk hetfewn hat az vechernyet az zent- **218**
 nek kel mondany az domicanak imponalny kel Antifol: Collectaua,
 Meg az kepen ha zombaton efykys ez ylle celebre vag dupx, Az
 duplex kynek mynd az keet vecherneyen Responforium vagon, Az

- ha zombaton lennenekys ewek az vecherneye, az dominicanak im-
 219ponalny kel chak antifonawal collectawal || de wafarnapok meg
 valasztatnak ees ez zombatok aduent zombatya, kylenczbe hagyó,
 mykor az allath el hagyak atol fogwa beytbe az elew zombatyg,
 5 ees vala meny zombat nap vagyon az eghez beytbe mert
 ezek nem enghedhnek az celebrenek, de duplxnek vecherneyek
 lezen rayta, ees akor az dominicanak imponalny kel Anti collectal
 220 Az wafarnapok vettetnek || ky esmeg kyn nem lezen az celebrenek
 vesperaya, aduent wafarnapya az elfew Mykor az allat el hagyak,
 10 Beytbe Iudica ees vyrag wafarhnap, hwlwet wafarnapya, hwlwet
 octawaya, pynkefd ezeken nem lehet az celebrenek vecherneye,
 Meeg imponalny sem kel senkynek hwlwet nappan Sem pynkefd
 221 nappaan, de az thewbyn imponalny kel nekyk, Mykor az || celebre-
 nek kel tartany, vag mondany az vecherneyet, ved yol ezedbe hog
 15 amel ix leczkes nem celebre Nyncz Responforyoma az ollyannak nem
 lelehet sem zombaton Masod vecherneye, sem wafarnapon elfew
 vecherneye, de yeles octawanak mynd zombaton, mynd wafarnapon
 vecherneye lezen mynt eg celebrenek Noha nynch Responforyoma
 222 ha mykor tewrteenyk || hog ket ynnep kyknek mynd az ket-
 20 tewnek kylencz leczkeyek lezen, ees az vtolfo zombaton esyk ha
 nem volt elfew vecherneeye, Zombaton legen masod vecherneeye
 Twdnye esmegh hog vala mykor dupx festum esyk wafarnap az wa-
 farnap ewangelyomat, hetfere vag egyeb napra kel hadny, Mykor
 kedyg chak fleyt kylencz leczkes ynnep esyk akor az dominica
 223 ewangeliomat || Az dominica ewangelyumak kel az veterne mond-
 yany bator azert az ynnepnek tarchyanak zent harumfag nap wtan
 walo wafarnapthwl fogwa, zent peternapyg kyth az parazthok kepe
 gyonthonak hywnak adyk responforium, deus omn az tewbywel,
 lecek regumbol az az o terwenbely kyaloknak yarafarol Wed
 30 ezedbe tedyk hog neha tertenyk hog az antfonat loquere, es a
 224 tewby Nem leheth eleegh az ydenek || hofwolthaert az wy ystoriayk
 wala mykor eleek nem leyend: Azonnal az wy ystoriabol kel Mon-
 dany antfonat magnificatra yollehet fertartalzerent Meg ezten-
 napra kellene el kezdeny dee nem kel awal gondolny mert az wy
 35 iftorianak wth antiphonaya wagion es eleg lezen Neha tedyk tert-
 nyk hog az ydew reuid wrnaptwl fogwa a zentpeternapik Es az anti-
 fonakba A loquere felybe el kel [monda] maradnj, Thahat ezt yol meg
 225 kel || latny hog ez haru antfonat el nem kel hadny az wy ystoria

elewt, deus omnbol akar loquereböl. Ezek Mons gelboe doleo super te,
Rex autem dauid harum zombathon az ywendew wy iftoria elewt be
kel ezekek wenny es az egeb antifonakat el kel ertek hadny 1c

Kewethkezyk yt towaba tabla mykeppen az wy
iftoriakath be wenny nyaradzaka kyk efnek: 5

Elfewt mondywk zent harumlag napyat Mafod wy iftoria
Deus omn || Ky tart zent iacob haygh hoztan eyeb lezen, Ez deus 226
omnium tedyk, kezdetyk zenth harumlag wtan walo wafarnap im-
ponalas zerent myert Akor eflyk az hew octauaya Harmad yftoria
Sapiencia az Antifona magnificatra, Negyed yftoria Iob: hwted tho- 10
bias: hatod adonay: heted ad aperiat 1c. Nyolchad vidi dominum 1c

Wala mykor litera domicalis Az az a wafarnap bethewe leyend
A thahat az sapiencia iftoriaiaual wehetyt be zent semien || Es Ab- 227
don Napyan Iob iftoriatat zent egyed naputan walo wafarnap Tho-
bias zent lampert napyan Adonay zent gelerth Napyan azon nap 15
eflyk zent rupert Napyas Ad aperiat iftoriaia zent Remigius pyf-
pek napyan Vidi dominum iftoriaia zent fimcn iude Apostolok
mafod napyan

Mykor az wafarnapnak bethewe az az ira dominicalis lend
B, tahath Az iftoria Sapiencia kezdetyth zent germanus pyfpek 20
napyan Iob iftoriaia zent agofton octauayan Thobias yftoriaia-
zenth || Lampert Mafod Napyan, Adonay iftoriaia zent Gelert ma- 228
fod Napyan, Ad aperiat zent leodegarius napyan Vidi dominum
mynd zent nap elewth walo uafarnapon,

Mykor az ira dominicalis az az wafarnapnak ew bethoe 25
C leyend tahat az Sapiencia iftoriaia kezdetyk aduincula petri kepe
gyoto zent peter napyan Iob yftoriaia decolacio Iohannis az az
zent ianus nyaka wagafa Napyan Iob iftoriaia Zent kerezt nap
elewt walo uafarnap, Adonay iftoriaia zent Mathe napyas elewt
ualo wafarnapon || Adaperiat yftoriaia duorum eualdorium nap- 229
yan Vidi domine Mynthzentek wygilian 1c

Mykoron az ira dominicalis D leyend, Tahat az wy iftoria
Sapiencia kezdetyk Stephani pape: zent yfthwan papa Napian
Iob iftoriaia, zent ianus nyaka wagafa mafod napyan Thobias zent
kerefth nap elewt ualo wafarnapon, Adonay iftoriaia zent mathe 35
nap elewth walo wafarnap, Adaperiat zent Ferench napyan Vidi
Dominum Crispini et Crispiani martirum napian ||

230 Mykor E leyend az littera dominicalis Thahat Sapiencia ifto-
 riaia kezdetyk Invencio Stephani az az zent yfthwan tefty meg
 lelese napian, Iob zent eged nap elewt walo wafarnapon, Thobias
 iftoriaia zent kerefth napyan, Adonay iftoriaia zent mathe ewan-
 5 gelifta napiam, Adapierat yftoriaia zent venceflaus magyarwl zent
vyzlo napian octauaia vtan 2c

Mykor F leyend a littera dominicalis a Sapiencia iftoriaia kez-
 231 detyk zent yftwan tefthe Meg leleffe Invencio protomartiris || Ma-
 fod Napyan Iob iftoriaia zent egyed napian Tobias Natiuitas marie
 10 az az kyzazon octauan Adonay zent morich napian Ad aperiat
 zent myhal Napian Vidi domi mynd zenth wtan,

Mikor G leyend Thahat az wy iftoria, Sapiencia kezdetyk zent
 maria magdalena octauan, Iob iftoriaia zent egyed Mafod napian,
 Thobias zenth Effemia napian Adonay iftoriaia zent mathe nap
 15 wtan ualo wafarnap Adaperiat zent ieronimus napian Vidi domn
 232 mynd zentek napyá wtan az wafarnap || Twdneye Illik azert hogy
 Mykor az wy iftorkak napian walamy kylench leczkcs innep Elyk
 az wy iftorkaert nem kel el hadny yelesewl haa celebre awag dup-
 lex awag yeles octaua leyend Mert ez olyankor az wy iftorkath
 20 eywres ydere kel hadny auagy feriaba nem wenny Twdneye efmeg
 hogy Mykor pynkefd napia kezeth es ad went kefet rewyd ydew
 leyend hog az wafarnapoknak Ewangeliomayt be nem wehethne-
 233 hek Thahat feriaban kel bee wenny az az hethkez napokon : || Az
 ewangeliumnak Egyketh zent Marton octauayan kel be wenny

25 Maalfth zent Cecilia napyan 2c harmadykat zent kelemen papa
 Napian dee wg hog mykor ez ynnepek wafarnapnak kywele efnek
 Es twdneye hog mykor az meg mondoth Ewangeliomokath feria
 zert kelletyk bee wenny, Mykor be wezyk az antifonat ky bene-
 dictufra es magnificatra wacyon myndenyknek be kel wenny az
 30 zent wtan kynek tardnak, Es az Vficulus wetherhen dominus reg-
 234 nauit Wechernyen, dirigatur domine [oracio] || Collectayokatys
 Meg kel mondan ymynth ha wafarnap wolna Mykor tetyk hofw
 az ydew pynkefd ees ad went kezeth, hwg hog az Ewangeliomoth
 nem lezen heleek az wafarnapokhos az Ewangeliom loquente ihu
 35 keth wafarnap mondatyk Mynd antifonauual collectauual es akor az
 collecta Deus refugium, harom wafarnapon mondatyk Mykor thedyk
 tertenyk hog keth hewres dominica az az oly wafarnap efyk kynek
 235 nem lenne Ewangelioma Tahat || Az Ewangeliom Abeuntcs ket

wafarnap mondaffek, az loquente ihu ys kethtewn ees Akor a collecta, deus refugium Né g wafarnapon mondatyk Megys twdnnya hog [Mikor az hwdew hozzw] Akar hofw legyen az ydew akar rewyd pynkeft kez es advent kezth Az Ewangelium cum fubleuaffet ihus oculos Es collecta Excita Myndenkor aduent elewth walo az tедыk 5 az wtofo wafarnap kel be wenny 12 Ith wed ezedbe hog az senteknek kyknek nynchen antifonaok || Wechernyere, awag Collectaok 236 es az kalendariumba be irtak hwketh ferialis antifonat kel pfalmufra azoknak mondany antifonakat magnificatra benedictufra Es collectat communebol, Es ez tewelgest el kel tawoztatny hog femy- 10 nemw zentnek legendaya awag passioia weternyen ne olwastaffek hanem kynek hozya walo az Az legendához akar passiohoz hylendew Responforiumok wadnak merth my kezthwnch ollyat, hog wala mel zentnek Eletyk olwaffa az weternyen || hostan Responfo- 237 riumoth Communebol mond neky, dee ennek nem kel lenny auag 15 mynd communebol legen auag az zent eletybol, de fele mas ne legen

Zent ianus baptiztarol es ewlewzer wygiliaiarol Thwdany azert hog mykor ez kereftelew zent ianus beythy auag wygiliaia wafarnapon esyk Mynd az euangeliumat A wygilianak es mynd a bey- 20 tith zombaton kel meg tartany Mynd myfeyk, Ez tедыk twdnnya walo hog mynd wygiliat ky wafarnapon esyk azzonkeppen || kel 238 tartany karachon wygiliatwl meg walwa mert annak zolofmayaf myfeyk helen thartyak chyak az bewytyth beytelyk, zombaton es ez zent ianufnak hew zolofmaya mynd zereuel meg wagon helen, 25 helen wagon octaua weternyere feriabol kel lecke mondanya, de wafarnap ky ez octaua alat helyk es octauan, fermok wannak hetethzaka oro concede, dee wafarnap es octauan Deus q pfentem: Antyfonak magnificatra benedictufra a kyk elfew weternyen voltak mondathnak, haa el || foghnak meg elewl kel kezdeny laudefre an- 239 tiphona wechernyerees Elizabet chyak az egy: 12 Zombaton ha wafarnap esyk ez octaua alath akorees chyak ez eg antiphona elizabet, Capitulum prima wesperabol, az ky az elfew wechernyen wolth Thwdnya azert hog mynden octaua Alath walo zombathon az capitulum wechernyre ky az prima wesperan wolth az az elfew we- 35 chernyen Wafarnap weternyere laudefre wechernyerees hewt antifona mynden octauanak haa hethfewn esyk octauaes azert wafarnap wechernyen az laudefbwl hewt antiphonat || Kel mondany, Dee bo- 240

dog azonak Mykor yg efnek es dedicio nekyk az pma welperabol
 kely mondany wafarnap ha hethfen efyk octauaok [h]a hol zent
 ✓ Ianus patronus Nekyes wg kel hog hewth antifonat kel Mondanya
 az pfalmufra prima, az az elfew wechernyre Iohannes eft [az] Es az
 5 tewbywel de a hol nem patronus az az Nynchen eghaza Thahat az
 zent pal wechernye wtan antifonat Ingresso zakaria Collectat Deus
 241 qui pntem 2c || Kel werficulusawal Neky mondany

Zent ianufrol es zent palrol Ewlfew wechernyen antiphona
 pfalmus ferialis, Responforium pprium az az magoknak wagyon, az
 10 elfew collecta wtan zent Ianusnak Imponalny kel az antyfonauual,
 kyt magnificatra mondanal, az az, az hew elfew wechernyebol we-
 ternyenes honneth kel Nem a laudefbol, Zent ianus zent pal we-
 ternyere, Inuitatorium, antiphonat ymnus pfalmus haath responfo-
 242 rium de martiribus aaz Ewangeliumra wagion responforium || Mynt
 15 helen Benedictufra Magnificatra magoknak vagion Antiphona'ok
 Towaba ez segenfeget es elkel tawoftatny hog Wechernyen az
 Capitulumyk eg zentnek mongyak Es az tewbyth az wechernyenek
 megh Mas zenthnek az az capitulomatol fogwa es esmek az eleyby
 zentnek Imponalnak ez illyen doloknak nem kel sem Illik leny,
 20 hanem a kynek Nynch antifonaya pfalmufra ferialis Antiphonak
 243 kel annak mondana azert eg feleh wechernyeth kel mondany || Eg
 Eg wegben nem felemasth ha azonnap Thewben efnek zenthek
 imponalny azoknak

Zent peterol es zent pal apostolokrol, haa wygiliaiok wafar-
 25 nap efyk hog legen mynth iohannis baptiste Megh monthok ha the-
 dyk ez hew innepek wafarnap efyk az dominica Ewangeliumat az
 ywendew chetherthekre kel hallaztany antifonayth Collectat, Ezen
 napon kel bee wenye Apostolok collectaya wtan: Zolofmaia zent
 244 peternek Az breuiarba meggy wagion || Inuitatorium wtan Imnus
 30 aurea luce oliue byneyk mert oftan atwifogwa a laudefre mondatyk
 Secunda wespera antifona pfalmufra, Ierauit az tewbywel Respon-
 forium, Qui sunt hy, Imnus Aurea luce myndwegyk antifona mag-
 nificatra Gloriosj principes terre 2c Es ez Nap zent paalnak semyth
 nem kel imponalny merth Ez wechernye ketthen wagion nekyk, de
 35 zenth Ianufrol legen memoria az elfew wechernyebol antifonauual
 245 Collectauual uem az laudefbol || Mynt Eleb meg mondook

Zent paal emlekezethyn Commemoracio setj paulj: Zolofma-
 iara az breuiarba mynd helen weternyen az zent paal Collectaia

wtan, zent peternek kel imponalny, Antifona Petre amas me 10
 Werfculus Tu es petrus Collecta deus qui bto petro, azwtan zent
 Ianufrol, ha tedyk ez zent paal Napya wafarnap eflyk az weter-
 nyere a dominica az az wafarnap Ewangeliumat kel mondany:
regh misse a domicahe auag zent paale sequecia clar Secunda wef-5
 peram Antifona Iurauit, az || Tewbywel, antifona magnificatra 246
 Sancte paule: zent paale wtan zent ianufnak antifona Ingresso,
 Collecta deus qui presentem az utam zent peternek tu es petrus. V
 Nimis honorati sunt Collecta deus qui bto petro, a hol tedyk az
 zent ianus patronus Meg monthwk mynth oth kel tartanye hetet-10
 zaka az apostolokrol antifonat comunebol Iam non dicam uos, az
 tewbywel Collecta deus cuius dextera btm petrum aplum, Mynden
 nap octauayg ezen collecta mondatyk: Octauan Inuitatorium venite ||
 Adoremus Regem Aplorum ymus aurea luce felyk kylench antifona 247
 Responforium Ecce ego mitto vos, mind de aplis, laudes hoc est 15
 preceptum Elfew wechernyen octauanak hoc est preceptum, antifona
 Seda welperan Iurauit, haa tartany akaryatok az bodog azon ora-
 iara nem kel mondany Gloriosi principesth [h] a helebe mondatyk
 Impaciencia westra Vus Nimis honoratj sunt: Es az collectaba Ex
 audi nos, nem kel bele mondany petri et paulyth Es ez zent peter 20
 es zent paal octauaia Chyach antifonauual collectauual || yelen azo- 248
 nyonch maria octauaiaert wechernyen antifona Isti sunt uiri, bene-
 dictus ista sunt due oliue Seda welperan Gloriosi principes terre 10

De uisitacione bte marie Vginis Azonyonk marianak latoga-
 tafa innepe ha wygiliaia wafarnap Eflyk wg legyen mynth ianus 25
 baptista wigiliayan meg wagon mondwa Ewangelium az vigiliara,
 Cum effet desponsata lasaad karachon esthyn Mysfeye Salue Sancta
 alleluiat nem kel mondany chyak az gradualt esmek meg kel repe-
 talny az verse utan Az az meg elewl kel kezdeny az gradualth, Es
twdnya walo || Hog mynden wygilia mifeyt ezenkepen kel zolgalny 249
 karachon wygiliaiatol meg walua, Mert annak alleluayat mond-
 nak mykoron, wafarnap eflyk wechernyen antifona Accedunt lau-
 des az tebywel, psalmus dixit dominus az tewb bodogazon
 psalmusywal Capitulum ymnus azon breuiar mynd meg mongya,
 Zent ianufunk es kel imponalny antifona Puer qui natus est V fuit 35
 homo, Colletat deus qui pnte, az wtan az processj : marciniany kel
 mondany Completara antifona Cum Iocunditate Capitulum mynden
 napy ymnus Memento salutis auctor, || Az tewbyt lasd az breuiarba 250

Collecta famulorum a mynden napywal azon keppen primarays
 Mynd octauayk weternye es az tewb zolofma eleg nylwan wágon
 a breuiarba octauayk Masod leckere benediccio precibus sue mat-
 ris, leckey mynden napra wanak, Magnificatra benedictufraes
 5 antifonak Az elfew wechernyen kyk woltak pfalmufra ha el wegez-
 nek Megynth elewl kel kezdenye Es twdnye hog ez octaua-femyne-
 mw [kylench leckes] inneperth el nem hágytyk, ha ualamy kylench
 251 lechkes inep eflyk octaua wtan kel bewenny harom || Leckefnek
 Inponalny kel antifonawal Collectaua Az fufragiumot elyen modon
 10 lefnek ez octauaalat per signum Crucis de anglis Ianus patronufrol
 Inter Natos mulierum, de aplis zent aguf-tonnak, zent myclofnak
 zent yftwan kyralnak, de Confessoribus Iuftj, az zwzeknek hee sunt,
 letare zent elizabetnek Mynd zenteknek Sancti dej: da pacem, ha
 ez inep wafarnap efendyk az dominica Ewangeliumath feria feda
 15 hetfen kel be wenny, octauaian ez uifitacionak wechernyere anti-
 252 fona, Accedunt laudes Az tewbyes mynd ygaz elfw napon || Athwl
 még walwa chak hog wechernire refponforiumoth nem Mondwnk,
 az teby mynd azon Twdnye tedyk hog harom leckefnek mykor
 tarthwnk 2c Thahat az refponforiumokath yg kel mondany hetfen
 20 az elfew lecket az wtan kyk wanak, keden az kewzewpfewth Az
 wtan kyk wannak, zeredan az harmad lecketh utan kyk wanak
 Cheterteken meg Ekeppen az elfewkeith, penteken az kezepfe-
 ket, zombaton az wthofokat, Es haa walamy zentnek tarthwnk
 253 akor a laudefre chak Eg antifonat kel mondany || Mykor octaua
 25 wágon mynden nap az hew octauaiban Ewth antifonat kel mon-
 dany laudefre es wechernire mynd uifitacion es afumpecion
 Natiuitafon: Zent lazlo kyral Napy: duplex zolofmaia Az bre-
 uiarba, fons eterne pietatis mynd az tewbywel ha az nem lend
 Communebol kel Noky mondany Zent margytha azon duplex ez
 30 orzagba Tyzenket apoftal napy celebre Antifona pfalmus ferialis
 refponforium Qui sunt hy, magnificatra antifona Conuocatis ihus
 254 weternyere mynd antifonak refposforiumok || Pfalmufok Commune-
 bol de aplis utofo refponforium, Ite in orbem, Euangelium euntes
 in mdm, ha wafarnap nem le'nd Benedictufra antifona Iurauit do-
 35 minus a tewbywel antifona Magnificatra, Illi autem profecti predi-
 cauerunt zent maria Magdalena azon octauan Wechernyen az
 pfalmufra antifona Maria ergo uixit, Caplm de vna uirgine ref-
 ponforium Armilia perforata: az tewb folozmayara az kenwek az

az breuiar antifonal meg taneth hetethzaka octauayk, het kez-
napba laudetre wechernyere chyak egy Antifona, Conuerfus est
dominus || Benedictufra Magnificatra ezek az antiphonak Maria **255**
ergo, Nyarba mynt ég mafutan meg leled, de az antifonalba hwf-
weth zerybe kerefd dominica infra octauam ewangelium rogabat, 5
octauayan elfew wechernyen conuerfus est chyak ez eg wmaga ha-
nem ha wafarnap uolna meit akor ewteth kel mondany Ewange-
lium Stabat maria ftabat: az tewby mynd elew napyan mynd
azon keppen 10 Zent iacob apoftal napyia duplex Es wagyon wygi-
liaia helen az breuiarba Ewangeliuma az te'b zolofmaya de aplis 10
Communebol || Zent peter Napyia Celebre 10 zolofmaya az bre- **256**
uiarba [hyelen] helyn az antifonaba kerefd zent peter napan zent
Matias ewleth Zent yftwan tefthe Meg lelese napan wechernire
Antifona ferialis pfalmufys az teb zolofmaia mynd ygaz karachon
wtan, az ég refponforiumtwl meg walua az hefterna diethwl Zent 15
affrarol es romanofrol mynt az breuiar mongya chak wég 10.

Zent lerynehek wygiliaiarol Es Napyarol Wygilian Ewan-
gelium wagyon kyth laas az Breuiarba wechernyen antifona || Bea- **257**
tus vir Ifte fanctus, Nifj granum, Qui edit, Ifte cognouit, pfalmus
ferialis, Es ez innep duplex octauas afumpcio napyk Mynd neky 20
kel tartany, laudetre wechernyen chyak eghy antifona, benedictufra
magnificatra azok antifonak kyk elfew wechernyere wannak ye-
gezwen, Bodog azon naputan chak antifona es collecta mondatyk
Mynden nap meg octauany Nefy Te deum laudamus wtan verficu-
lus difperfit dedit paup, Es ezen verficulus bogod azon napyia 25
wtan mondatyk az ew oracioya eleth ha ez innep wafarnap efyk,
az wafarnapy Ewangelium || Hetfere halad awag Egyeb napra Oc- **258**
tauaya chak antifonakal collectaual telleffedyk: az Azonywnk
maria octawaherth

Azonyonk zyz mariarol kyk kyt Nagazon napyanak hywnak 30
parafthwl 10 10 ha afonyonk zyz marianak ew wygiliaia wafarnap
lend mynd bewyty mynd az ewangelium A wygiliaia zombaton
tartathyk Wechernyre antifonaak, Ortus Conclufus az tewbywel
pfalmufok azok, kyketh zokhtanak mondany azonyonk mariarol,
dixit az tebywel zent lewrynehek imponalny kel antifonawal Col- 35
lectaual, Es tewb zolofmaya || Mynt helen wagon, Completara Cum **259**
iocunditate Capitulum Tu in Nobis ymnus Memento falutis V poft
partum, Nunc dimittre antifona Aue regina: preces alat verficulus

Exalta est oracio famulorum tuorum, Es Illumina: Az weternyere walo Zolofma mynd helyn Mafod benediccio precibus tue [f] matris, priman responforium, xpe fily dej viu, qui natus es de uirgine: versiculus Collecta elewt post partum auag Exaltata: famulorum: 5 az mynden Napywal: octaua alat hetethzaka wafarnapys ky az octaua alath efyk: Inuitatorium In honore Antifonak az pfalmu- 260 lokra Exaltata est, || Az tewbywel laudetre es wecherneyre Ewth antifona Assumpta est maria a tebywel octaua alat az orakra walo ymnufokat kylench leekes inep Modyara notaiara kel mondany es 10 mynden napra wannak leckek, Ez octaua tedyk fenkyert [b] tewbert el nem haghatyk hanem chak zent yftwan kyralert

Az zent yftwan kyral Duplex ew rola az zolofma legen antifonal mynth kenwetekbe wagon ha nynch Maganak tahat Communebol kel mondany Es ez zent yftwane wtan azonyonk Maria zolofmaya myndh || Wechernyen mynt weternyeth de asumpcione 261 legen weternyen azonyonk marianak Inuitatorium In honore antifona Exaltata: az [b] tewbywel ix antifona ix pfalmus harom lecke az hew octauaiabol laudetre hewt antifona wechernyenes ewt, ha thedyk ez zent yftwan kyral[rol] Napy wafarnap efyk hath azo- 20 nywnk mariarol hat lecketh kel mondany az octauabol kyre Az dominica Ewangeliomat mondhatny hetkezben Collecta az zyz maria oraiara famulorum, de elfw napyan es wafarnap ky az octaua 262 alat efyk es octauan oracio || Veneranda chak priman completan famulorum: Es mynd ez Egez octauayk wanak antyfonak Benedictus es Magnificatraz az kychenek het kez napba mondathnak az nagok Zombaton es wafarnapon: az bta dej genitrix maria, ees Sancta maria sem mafth sem a mafyk octauaiaba: Az az a kys azon octauaiaba nem Mondathnak: ha ez asumpcio wafarnap efyk az wafarnap Ewangeliomath hetfere kel hadny: Octauaia ez asump- 30 cionak ha zombaton efyk zent bertalan Wygiliath kel az weternyen || 263 Mondany az az ewangeliomat ky az hew wygiliaian wagon, Es az wechernye lefen az octauarol es az dominicanak nem lefen wechernye, Merth wafarnap zent bertalannak kel mondany prima wesperat responforiumal, dum steteritis,

35 Zent bertalan Napy duplex lezen neky az ew zolofmaia mynt az breuiarba wagon meg yrwa de Apostolis

Zent agufthon atyank napy maius dupx es octauas Es az hew zolofmaia [elewt] eleg nyluan wagon A breuiarba es az anti-

fonalba ha wafarnap eflyk legyen memoriaia || Az domicanak Antifo- 264
 naual collectaua es az zenteknces kel Inponalny: laudefre octauayg
 kez napon chak ég antifona Wechernyre es azon keppen post mor-
 tem ew maga, de az dominica Infra octauam ewt mynd laudefre
 mynd wechernyre hetedzaka benedictufra magnificatra antifonak, 5
 letare mater nostra, Az tewbywel octauan zent agoftonnak prima
 vesperan antifona pfalmufra post mortem mris chak az ég wmaga
 hanemha wafarnap wolna merth wég ewth kellene benedictufra
 magnificatra Antifona aky || Napyan wolt secunda vesperan zent 265
 agofton octauaianak zenth ianufrol inponalny kel, ha tedyk az zent 10
 ianus patronus leyend hat neky kel mondany Az wechernyeth zent
 agoftonnak inponalny antifonaua collectaua: Zent ianufnak
 zolofmaiath az breuiarba meg yedzethtek Capitulumj azonok kyk
 az elfew inepen woltak az teby mynd az breuiaribe wagyon meg
 yruan 15

Azonywnk Marianak zewleteffe napyarol Es zenth kereft
 napyarol Natiuitas marie Exaltacio sancte crucis Capitulum elfew
 wechernyere azonywnk || Marianak pfalmufra antifonak azonok kyk 266
 Afumpcion woltak, Ortus Conclufus az te'bywel, Capitulumok respon-
 forium Stirps yeffe: ymnus aue maris, Collecta az elfew wechernyen 20
 Supplicacionem feruorum: hoztan az teb Napon famulis tuis que-
 sumus mondathyk Dee Completara es Primara famularum az myn-
 den napywal Yficulus dignar primara aue maria, Primara es Com-
 pletara Capitulum esthedeik semha nem ualtozyk primara capitu-
 tulum, domine miserere, Completan. Tu In Nobis: Nunc dimitifre || 25
 Antifona egez octauayk Aue regina celorum, weternyen azon antifo- 267
 nat pfalmufok kyk afumpcion woltak ewlfew napyan es wafarnap
 ky az octaua alat eflyk es octauan wanak leckeek az tewb kez napon
 ferialis leckeek mondatnak ez orara Responforium Solem iusticie,
 Styrps yeffe, Ad nutu domn: az harom nocturnufba: myndenyk 30
 harmad helen mondatyk az elfew wechernyen es weternyen me-
 moriaia wagon zent adriannak: Octauaba Inuitatorium Corde voce,
 antifonak pfalmufra, Benedicta tu, || Es mynd az tewby kyk myn- 268
 den nap mondatnak kezydecbe az bodog azon weternier wafar nap
 ky ez octaua alat lezen akores ez meg mondoth Antifonat bene- 35
 dicta tu, mynden nap ez octauayk laudefre es wechernyre ewt
 antifonath kel mondany Natiuitafth: az tewbywl benedictufra
 magnificatra antifonak afumpcio octauaba kyk woltak az proyat

kez napon kel mondany Az nagyad lombaton wafarnapon kel
mondany: Chak az ég antifonath nem kel ez maftany octauaba
269 mondany *Ÿgo* || *Prudentissima*: az tewbyth mynd meg kel: octa-
uaianak elfew wechernyen antifona ortus conclusus es mynd anti-
fonak responforiumok mynden mynt ygaz elfew napian, de myert
5 hog az zent kereft napya Ez octaua alat zokath efny es ewrola
azon zolafmat kel mondany ky hwsfet utan walo innepya efyk
de ez antifonakh nem mondatlnak prima wesperara benedictusfra
magnificatra es laudefre de az responforiumok mynd azonak chak
270 hog az wegekben nem kel Mondany mondany alleluiat || Az zent
kereft wechernye wtan azonnal bodog azonak kel mondany we-
chernyet de natiuitate: Completan zent kereftnek antifona misererè
capitulum Tu in Nobis, ymnus te lucis Antifona nunc dimitisre
Salua Nos domine uigilian Collecta Illuia az zent kereft wechernye
15 wtan azonal bodogh azonyak *Corde uoce*, Inuitatorium antifonak
benedicta tu az tewbywel leckeeek az ég napon In omnibus requiem
quifiui responforiumok de Natiuitate kel mondany laudasfre ewt an-
271 tifona || Mynt az tewb napokon: Az bodog azon weternyen chak
ég benediccio precibus fue, A zent kereft wechernye utan azo-
20 nywnk marianak azonnal kel mondany Prima vesperat octauaiarol
Ortus conclusus az tewby mynt elfew nap, es mynd ez keth nap
keth completat kel mondany az mynden napyth es bodogh azon-
nak az ymnusba kyt zent kerezt napyan az venite wtan mondnak
yg kel mondany O Crux aue spes vnica, o redemptorum gliam Nem
272 hoc passionis temporeth || Ha ez zent kereft napya wafarnap efyk
haat wafarnap Ewangeliumat el kel halaftany egeb napra es az
inepeth helen kel tartany zc

Zent myhalrol az zenth ewangelistak cantusaf kel ewrola
mondany: Neha tertenyk efny ez zent matenak hetfen az kantor-
30 nak ewangeliumayat wafarnap az uigiliat ez az wafarnapy ewan-
geliumoth pentekre kel hallaftany: ha ez tedyk az uigilia zerdan
awaág penteken efyk nem kel herte az kantort el hadnye ha ezt
273 meg mondok zent mate napya ez cantor napoknak walah || Melyk
yglend az zent weternire az kantor Ewangeliumath kel mondany
35 oztan az zent mate Collectaia wtan az cantornak kel imponalny
antifona ferial es *Ÿficulus* collectaik wagyon zeredan ky mynd
az harom bewt nap mondatyk mykor nocturnufal tartyak meg a
kantor, ha tedyk wafarnap efyk ez zent mate napya zent matenak

kel mynd az zolofmat tartany es az dominica ewangeliumath egyeb
napra kel halasztany 10

Zent mihalról es zent genefrol zent mihal archangel napya
dupx, mynden zolofmaia helen wagon mynd antifonalba || Mynd 274
breuiarba octauaia Nalwnk nynch mafod wechernyen zent yerom- 5
mufnak kel imponalny antifonat collectat az zent myhale wtan es
ez zent ierommufrol meg wagon yegezwen az breuiarba a zolofma
yo modon mynd 10 Az zent dyenes napya dupx zolofmaia azon
breuiarba meg wagon yrwan

Thyzen eg ezer zwzekrel ez zent zwzek napia dupx octaua- 10
yokys wagon nalwnk, Elfew wechernyen pfalmufokra antifona: hee
sunt q Capitulum deuirginibus responforium In numerabilis myn-
den zolofmaiok || Meg wagon yegezwen az breuiarba es az antifo- 275
nalba Az laudetre walo antifonak chak az elfew eyel mondatnak
oztan octauaba azon antifonak. Benedictura es magnificatra leznek 15
laudetr[a]e wechernyere antifona Media nocte communebol chak eg
antifona het kez napba dee wafarnap mynd weternyen wechernyen
ewtheth kel mondany: Octauan az elfew wechernyen Pfalmura
antifona chak Media nocte, laudetre es benedictus magnificatra
antifonak es az tewb zolofma mynd ygaz elfew napon de myert 20
ez zwzeknek ew octauayok zenth || Simon Iude apostolak napian 276
zokot esny azert az ew uigiliaokon be venny az octauat Es az Ewan-
gelium lezen az uigiliae es mafod wechernye nem lezen az apostolok
ineperth hanem chak inponalny az apostoloknak: Collectaya wtan
nekyk zent simon iude apostalrol az zolofma communebol kel lennye 25
de apostolis a mynt az breuiarba meg hedzethwen wagon 10 10

Mynd zentek napiarol tydnye hog mynd zentek Wygiliaian
az wechernyre a uigilia ewangeliumat kel mondany: Es ez duplex
es octauas || Az ew elfew wechernyre antifonak wannak meg yrwan 277
az breuiarba es antifonalba es mynd ez/egaz octauayk semynemw 30
zenthnek nem kel inponalny hanem chak dominicanak az mel efyk
completara es primara chak a mynden napy collectat kel mondany
elfew heyel Inuitatorium regem regent az antifonak pfalmufok mynt
az zolofma tarto kennekbe wagon meg yrwan de oztan az tewb
napon megh octauanes chak mynt de martiribus Inuitatoriumthwl 35
es ymnufokthwl meg walua merth || Az inuitatorium ymnus caplm 278
collecta meg nem waltozyk feriakba responforium harmad Noctur-
nusba In circuitu tuo dominica infra octauas: az az wafarnap ky

ez octaua alat efyk es octauan wtofo responforium: Istj sunt: laudefre: antifonak mynden nap mynd octauayk azok kyk elfew napwoltak, de feriaba chak egy Antifona laudefre wechernireys, Sancti tui domine: wafarnap es octauan ewt antifona mynd laudefre mynd
 5 wechernire Pfalmus minden nap azon ky elfew wechernyen wolph
 279 qunque laudate: es ez octaua alat tewb || Sufragium nem kel ha nem chak per signum crucis, Es da pacem, oztan dominicanak mykor efyk es bodog azon zolofmaiat azert ez octaua alat meg kelh mondany benedictufra magnifi[g]catra az antifonak azok kyk a prima
 10 wesperan pfalmufra wotak Ez octauaba leckeeek ferialis chak wafarnap es octauan wanak fermok az az maganak walo leckeeek octauan prima wesperan az az elfw wechernyen antifona mynt elfew napon de weternyen chak Inuitatorium ymnus es antifona benedictus az teb antifona responforium mynt de martiribus: Magnificatra || Antifona mynt elfew napon Ez twdny hog mynd zent[ket]-tek napya bator mafod wafarnap efykys az halothaknak, annak wechernye wtan Placebot kel mondany kyre chak eg collectat az az fideliumoth ewmagat kel mondany lauda anima mea wtan reghwel annak weternye utan Az bodog azonak kel mondany az utan a
 20 halotaknak Inuitorium regem cui omnia, Mynt kyleneck leckewel laudefuel meg kel mondany Collecta fidelium keth prima keft hág
 281 commendacio az az In exitu israel thwl foghwa || Ad dominum contribulareryk meny pfalmuf wagon mynd meg kel mondany

Zenth marton pyspekrol ezys dupx Octauas zolofmaia mynd
 25 meg wagon az kenuekbe octaua alat Inuitatorium antifona responforium mynt elfew napian Benedictufra es magnificatra antifona Martinus abrahe es communebol de vno confessore amauit, Es mynd az teby mykor el wegeznek elewl kel kezdeny es elfew martinus 2c

30 Zent ymre [re] herchek napia duplex Es kel neky tartany
 282 mynt kenwenkbe wagon Akar a mynd zentek octaua || Alath tarchanak neky akar az octaua wtan mynd megh lehet

Zent ottmar napyan Imponalny kel zent martonnak az meg newezeth antifonakual es nem laudefabol: zent cecilia azon Napian
 35 az wechernyen zent kelemennek kel Imponalny az elfew collecta wtan

zent katerny azon duplex mynden zolofmaia meg wagon az breuiarba ha akarthok octauat neky tarthany hat elfew napia wtan

de communj kel neky de vna virgine tartany, benedictufra es magnificatra antifona laudefból a mely zent napia || Awag aduent ye-283
wend inponalny kel neky az ew laudeybol antifonauaal es Collectauaal 2c

Zent andras napiarol es octauaiarol, ha ez zent andras vigi-5
liaia aduent wafarnapyan lend: thahat Zombaton kel mynd
Euangeliumat mynd bewthyt be wenye: ha az inepe wafarnap lend
hetfere kel hadny es az wechernye wafarnap ewe lezen wafarnap-
nak Inponalny kel: ha zombathon eflyk ez inep az az ez zent andras
napya hat zombaton advent elewt ky wágon hat akor zent an-10
dreafnak Secunda vesperaia || Nem lehet az advent wafarnapiaert 284
ha nem chak inponalny kel antifonauaal ees Collectauaal neky es
octauayk mynden nap laudefbol kel neky inponalny, Vñculus de-
lexit andream dominus octauaian antifona Ambulans ihus az
tewbywel kyk elfew napon wotak benedictufra magnificatra 2c 15.

Dedicaciorol az dedicacio zenteghaznak akar mykor efek
duplex es octauas, wechernyen weternyen nag myfen walamyny
kereft wagon az egh hazba yruan myndenre eg eg gyergyath kel
gyhwytany: || Prima vespera antifona psalmufra Pax huic az tew-285
bywel az tewb zolofmaia mynd helen wágon ymnus vrbs beata 20
venite wtan mondatyk ez versék: oms Illa: mel werftwl fogwa
wegyk mondatyk laudefre es napy zolofmara az az primara, terciara,
sextara, nonara, mynd octauayk ymnus complerays, hoc intemplo
supme deus laudefre octaua alat es wechernyre chak ewmaga az
antifona: domum tuam: de wafarnap ky az octaua alat eflyk 25
es octauan ewt antifona laudefre wechernyerees psalmus wecher-
nyre octaua alat laudate puerj: laudate dominum omnes gentes ||
Lauda anima mea, laudate dominum qm bonus lauda iheru-286
salem: wechernyre egezen kel ymnust mondaný, primara az elw
nap psalmus Confiteminj: octauan prima vesperan antifona pax 30
huic az tewb zolofma mynt ygaz elfew napian chak awal kylen hog
elfew napian az weternyen harom Ewangelium wágon octauan
chak eg 2c

Twdnye hog mynden wafarnapy el mwlyk az wtana walo
inepert ha celebre: az a celebre kynek eg responsoriuma wagon 35
chak wechernyre, de ez wafarnapok ky wettetnek hfweth pynkefd
wafarnapj ||

Esmeg twdnye hog mynden zombat napj wethernye el mw-287

lyk ha celebre festum eflyk rayta de ez zombatokthwl meg walua
aáne aduent elevth: kylench hagio ewlet nyolch hagio hwlhagio
elewt es bewtbe mene zombat wagon Ezektlw meg walua

Amel ix leckeas 2c inepnek nynch responforium awagy nem
5 lend celebre sem zombaton nem lesen secunda wesperaia sem wa-
farnap prima wesperaia, chak Imponalasa wagon antifonaua col-
lectal, de yesen octauakath wég kel tartany mynt ég celebreeth,
mynd zombaton es mind wafarnapon: elfewketh 2ct ||

288 Ha mykor keeth inep tertenyk leny Egmasutan es az wlto
10 zombaton lend, ha penteken [meg] nem leheeth wechernye neky
zombaton secunda wesperaia legen

Ha mykor ket inep égzerfmynd eflyk harmadyk wafarnap lend,
az ynnepnek a kyfebyketh a kyfebyketh el kel hagny az nagyop
inepek kel tartany: Regh mife az wafarnape az nag Mife az nagyob
15 inepe Es mynd az keth mifen oraciooth kel mondany az kyfeb
inepnek

Mykor tedyk yeles Inepnek efnek wafarnapnapon mynth mynd-
289 zentek napya: || Eg haz zenthfege napia: auag bodogazonnak akar
melyk ynepe, zent ianus ynepe es egeb akar mel yeles ynnep kyk-
20 nek keth mifewknek kel leny azon ég napon: az dominica mifeeth
el kel halasztany es mynd az keth mifeeth az ynepnek kel mondany
az az mynd regh mifeth mynd Nag mifeeth: Egeb dupx inepeeben
kyk wafarnap efnek dominicanak kel mondanj az reg mifet kychen
duplexek mykor efnek

25 Twdny hog mynden octauanak elfew wechernyen Pfalmufra
290 antifona || laudeshol chak ég ew maga mondatyk: De ez octauakh-
twl meg wolna Afumpcio marie Natiuitas marie, Visitatio marie:
Corporis xpi es patronus akar mynemw zent legen ky patronus
ha octauas: es dedicacio ecclesie merth ez meg mondoth octauak-
30 nak ezenkepen kel az prima vesperat mondany az tewb zolofmat-
ys mynt ygaz elfew napian

Twdnye esmeg hog mykor kel weternyen benedictus ewleth
es wtanna wechernyen magnificat ewleth es wtana kel mondany
291 az antifonath Azon keppen mynth mondam || Ez ynnepeken kara-
35 chon napian kyfkarachon napian az az hwy eztenden: wyzkereft
napyan Gerthya zenthelew bodog azon napian Anuncio marie
napyan hwlwet napian, Pynkesd napian, wr napian Zent ywan nap-
ian. visitacio marie napian, afumpcio marie napian, Natiuitas ma-

rie napyan, Zent agostonnak az elfew inepen Mynd zentek napian, Patronus napyan, (a zent lampert nalatok) Zenth yfthwan kyral, zent lazlo kyral, zent ymre herchek mynd ezeknek napian, Dedicacio napian ezeken kel kethzer || Benedictufra es magnificatra 292 Antifonat mondany az o fapienciates wg dee az chak wechernien 5 mondatyk

Twdney esmegh hog mykor kel el hagny Az fufragiumokat mynd az keth wechernyen es deus misereator, Thwdny hog mynden duplex festumun el kel hagny, duplex festum az kynek mynd az keeth wechernyen responforiuma wagon 10

Mykor kel el hadny az bodog azon orayth karba ezek az ynepek [karokon esyk] karachon esty elwt walo naptwl fogwa zent yftwan octauayk wyzkereftu estyn weternyethwl fogwa harmad napyk Nagh || Zeredan wechernyetwl fogwa hfwet octauayk: 293 Aldoza napian pynkefd zombatyatwl fogwa: zent haromfag wtan 15 napyk wr akar zent veer napyan, zent ianus napian: Zent agoston doctor atyanknak mynd keet ynepen: Mynd zentek napian Egyhaz zentlege napian, Patronusfoknak, Nalatok zent leleek napian, zent yftwan kyral, zent lazlo kyral, zent ymre herchek mynd ezeken nem kel karba mondany Es meny ynep esyk azonywnk 20 mariak az kys orayt nem kel karba mondany :et ||

Twdney hog mynemw napokon kel misere profat mondanj: 294 Mynden duplex festumon chak zent maark es zent lukach ewangelistak napian nem mynden Celebre festumon, Es mynden wafarnapon hfwethwl fogua pynkefdyk xpufnak fel tamadafaert es 25 mynden zombaton Mykor azonywnk marianak mongyak az nag miseeth: aduentwl meg walua es mykor Az alleluiyat el hagyak athwl fogwa hfwetyk mykor zenth lelek mondyak Chetertek nap Az nag miseet: es mykor azonywnk marianak octauath || Tarthwnk 295 octaua kezet walo wafarnapon Wr napianak megh ezen keppen: 30 zent ianufnak meg wgyan: dedicacionakes wgyan patronusfnak meg wgyan Es mynd ezeknek octauaian sequenciat kel az az profat kel mondany :et

Twdney hog leet yelefb ynepek ezek kyket triplexnek mondwk karachon napia, hfwet pynkefd Wrnapia: mynd zentkek 35 napia dedicacio patronusf akar mel eghaznak zent yftwan kyral nag bodog azon napian esekre mondathyk kyrie te supplices ez az

Kyrye eleyson Gloria in xelfis deo ||

296 Duplex festomok kyk nagyobak ezek kys charachon Wyz ke-
rest Pvrificacio Anuncciacio, Zent ianus visitacio, asumpcio Ascen-
sio, aldozo, Natiuitas marie petrj et paulj, Zent myhal ezeken ezek-
nek kyryet mondhatyak conctipotens, [fons bonitatis] presentacio
5 concepcio marie 2et 2et

Kyrye eleyson Gloria in excelsis deo

Sanctus Agnus Dei quj ||

297 Duplex festomok kysebek ezek zent ystwan protomartir zent
ianus Apro zentek zent tamas apostal, zent paal fordwlatya Zent
10 matyas Zenth ambros doctor zent albert pylpek zent gerg, Zent
maark ewangelistha, zent fylep iacob, Zent kereft mynd kethzer,
zent lewrynych, zent bertalan zent mathe ewangelista zent maria
magdalena, Thyzen eg ezer zwzek, Zent lwkach, zent ymre, zent
lazlo, Zent Simon iude zent Marton, zenth ersebet, zent katharyn
15 Zenth Miclos ezeken kyryet kel mondany mynt eyt wagon yrua ||

298 Kyrye eleyson Akar ez kyrye son

Sanctus auag ez Sanctus

Agnus dei qui Agnus dei qui

Kylenc leckes ynepek ezek Celebrek akar celebre legen wa-
20 lamy festum akar ne ha kylench lecke wagyon hfwet kezeti [min]
mynd dominicanakys ez kyryet kel mondany ||

299 Kyrye eleyson Gloria in excelsis deo

Dominicalis ees [hfwet] celebreken hfwit kyryeel ez 2et 2et

Kyrieleyson Gloria in excelsis deo

25 Sanctus Agnus dei qui

Kyrye marie Gloria in excelsis deo

Az honan yrtak oth sem wolt meg notwlatwa 2et ||

300 Twdny hog az halothaknak mynden kor tartozwnk zolofma-
yokwal chak karachonba octauayk, Elmeg hfwetben octauayk,
30 pynkeldben octauayk, Mynden dupx festum mynd ket wechernye
ewlewth Mynden celebre festum mynd ket wechernye elwt ix lec-
kes festomon, Elfew wechernye elwth Chak ezeken nem tartozonk
de [eb] egeb yden mynden kor: ha tedyk haloth tertenyk meg
akorys es twdny hog mynden Atyafyw my atyank fya mykor meg
301 haal ky foltart twd olwafny mynden eg egez foltart || Thartozyk
olwafny erte a ky nem twd foltart olwafny tahat ewt saaz pater
noster wal tartozyk Es keffegkeh az harmych napyk barom Con-
mendaciot kel erthe mondany Elfew napyan az nagyot keeth prima

kezth Az nag primat hogy el wegezyk ottan capitulumba kel
 menny es oth disciplinath kel weny az halothert ez modon ez
 ewt pfalmufual Verba ma domine ne infurore dilexj qm: Cre-
 didj: de profundis clamaui, Es a mykor az foltart olwaffag tha-
 hat ekeppen kel olwaffny || Mykor el mond ewthwen pfalmufth **302**
 hat mongón requiem etnam pater noster Vfus Et ne nos, Es
 mongya meg az elfw leckeketh az halotaketh az responfori-
 umokwal oztan mongya re'a az Collectat ha Sacerdos az az ha pap
 tahat Collecta pro sacerdote, ha tyfeletek tahat Collecta Quesu-
 mus domine pro, az mas ewthwen pfalmus wtan mongón az mafod **10**
 leckeketh responforiumokwal meg alkalmas Collectaual, az harmad
 ewthwen pfalmus wtan az harmad leckeke^t responforiumokwal
 Collectaual Twdny esmegh hog mynden ethbe ewt^{en} pfalmufual
 harom lecke^{wel} a Collectak^{ual} || ky[k]t az halothak wechernyere **303**
 mynden nap mondonk ezwel tartozwnk az halotakerth, aky pfal- **15**
 mufokat nem twdya faaz pater nrwal tartozyk: Myffe mondo eg
 myfewel Thwdny hog enyzer kel Commendaciot mondany az nag
 Commendaciot mynd zentek mafod napyan akor Collecta az halot-
 thak zolofmayara fidelium deus Mafod^{zer} zent gergel papa Mafod
 napan kel az nag Commendacio, akor Collecta elfew Indulgencia- **20**
 rum az teby mynden napy Harmad^{zer} kel mondany az Nag con-
 mendaciot zent haromfaag mafod napan akor az zolofmara halot-
 taknak deus Induldenciarum ||

Twdny hog ennekwl harom zolgalathwal tartozwnk fondato- **304**
 rokert, abba^{ffokert} feyedelmekert Es A kyk walamy yowal wotak **25**
 az zerzethnek es mel zolgalatot mynd zentek napia kezt es adwenth
 kezt kel meg tellyefeyteny es az elfw zolgalaton yg kel tenny hog
 halottaknak wechernyet kel mondany es ez collectakat mondany:
 Presta qumus omnipotens deus, vt anime famulorum, tuorum, sacer-
 dotum, quos in hoc Seculo conmrantes, Sacrys muneribus decorasti **30**
 In celestj fede gloriosa semper Exultent Inclina domine aurem tuam
 Ad preces nostras quibus misericordiam tuam Suppliciter || depre- **305**
 camur, ut animas famulorum famularumque tuarum quas de seculo
 migrare iussistj in pacis ac lucis regione iubeas confortes Per domi-
 num nrm Omnip^s sempitern^e deus cui nunq sine spe re. Harmad pro- **35**
 piciare Negyed, deus qui caritatis Ewted omips sempitern^e deus qui
 viuorom dominaris kere^{ld} az my myssalwnkba wygiliat ix lecke^{wel}
 kel mondany Es az pfalmus domine exaudj wtan ezen Collectakat

kyket fewlwl mondank kel mondany Regwel az nag prima wtan
 azonnal Capitulumba kel meny Ees disciplinat kel weny ez pfal-
 musokat kel mondany, verba mea aurj domine ne Infurore, dilexj
 306 quoniam || Credidj, de profundis pater noster aue maria ⁊ Et ne
 5 nos Non intres iniudicium cum fidelibus tuis domine, Quia non iusti-
 ficabitur in conspectu tuo omnis viuens, A porta inferj, Erue domine
 animas eorum domine exaudj orom meam Et clamor meus ⁊ Ore-
 mus Azon Collectakat kyt fewlwl meg mondank Prefta qms a twby-
 wel azwtan be menwen az karba a nag Commendacioth kel el mon-
 10 dany az az In exitu israeltwl fogwa, ad dominm cum tribulareryk
 meny psalmus wagon Az wtan az bodog azon Primayat azonnal
 307 myle requiem Collectak || Az kyket meg Newztewn Epistola nolu-
 mus vos ignorare ⁊ [Grag] Graduale Sj ambulem tractus Sicut ceruus
 desi ⁊ Ewangelium dixit martha ad ihm, offertorium domine ihu
 15 xpe Comune lux eterna luceat eis, Es twdny hog ez nap eg zegen-
 nek ethewlt es ythalt kel any kyt prebendanak mondwnk Es mynden
 atyafyw ky foltart twd tartozyk eg foltart olwafny Es mynden
 ewtwn psalmus wtan az halottak leckeeth kel mondany, Elfew
 psalmufok utan Parce mi domine Es az Collectakat kyketh ymar
 308 fokzer newztwnk || Az az pra qs az Inclinaual es mynd a tewby-
 wel az mafod ewthwen psalmus wtan leckeek responde mi meg
 azon Collectak az harmad ewthwen psalmus wtan leckeek Spiritus
 meus Collecta pra ps,

[Ez az harmad es ytofo Solgalat: az mafodot wtol kerefd]
 25 Ez az mafod zolgalat mynden zertatas azonkeppen legen mynt
 az elfew wolt chak hog az collectat ezek ⁊ ez keth collectat egbe
 kel mondany, deus venie largitor, deus Indulgentiarum Mafod
 309 Omnips sempiterne deus cui nunq || Harmad fidelium deus Neged
 deus qui Caritatis Ewted omips sempiterne deus qui viuorum domi-
 30 nar simul et mortuorum Epla graduale tractus mynth az elfew
 zolgalaton: foltarwalh mynden az harom zolgalatonh egel egyel
 tartozyk es mynden ewtwn psalmus utan az halottak leckeeyt
 meg kel mondany es mynden zolgalatnak az ew Collectayat:
 Parast atyafyak kyk nem twdyak az foltart ez harom zolga-
 35 latrah Maffel ezer pater nosterel tartoznak, Thwdnye hog [ako] ||
 310 Azokeert, akyk walamyowal Confraterfagal wanak az zent zer-
 zethe[z]s mynden myffe mondo harom misewel tartozyk pro
 petis, kyk nem papok eg eg foltarwal Parast atyafyak harom zaz

pater nofterwel bywnesekeert: Twdny efme^g hog mynden my zerzetwnkbely tartozyk weternye elwt az harom pfalmufual kyt me^gh yrtak az bodogazon curfufaba:

Ez az harmad es wtolfo zogatlat hog az halotaknak wecher-nyre ez Collectakath kel mondany, Inclina domine aurem || tuam **311**
ad preces Nostras quibus misericordiam tuam Suplitter de precamur ut animas fidelium tuorum quas de hoc seculo migrare iuffitj in pacis ac lucis regione constiuas et sanctorum tuorum iubeas esse confortes Per dominum Masod oracio Omnips sempiterne deus cui nunq sine spe ict Harmad Oro Deus cuius miseracionem fidelium **10**
Negyed oracio deus qui Caritatis dona, kerefd az misalba ewted oracio ict Omips sempiterne deus qui uiuorum || kylench leckeuel **312**
wygiliat ezen Collectaka rya mondany Prima wtan efme^g Capitulumba kel menny es disciplinat Azon pfalmufokal kyket az ewleby zolgalatba meg newezenk az az Verba mea domine Ne in furore **15**
tuo, ict Dilexij qm ict Credidj ict de profundis Clamaui kyrre eleyfon xpe eleyfon kyrre eleyfon ict pater nofter Aue Maria ict verficulus Et ne nos Inducas ict Non Intres in iudicium cum fidelibus domine Quia non iustificabitur || A porta Inferi Erue domine domine exaudi **313**
orom meam Et clamor, Oremus oracioth Inclina domine az tew- **20**
bywel ict ez elwegezwen a karba be menwen az Nag Commendacioth kel mondany mynt az maas zolgalaton az wtan bodog azon primayat, azonal mysse requiem oraciook Inclina az tewbywl ict Epla Grudual tractus Ewangeliu azon mynt az elfew zolgalaton wolt, es ez harmad zolgalaton nem zywkfek az disciplina sem az **25**
fegenyeknek walo eetel hytal adas my az ketthewn ict

Dycherteffek zent haromfag ||

Kezdetyk Benediccio, menfe az az aztal az my **314**
zerzetwnknek ygaz modya zerent az mynt franciaba tartayak **30**

Mykor ketzer eznek Cantrix mondya Benedicite kesszeg Oculj omnium inte sperant domine, Et tu das Illis escam in tempore oportuno, Aperis tu manum tuam Et inples omne animal benediccione Gloria prj et filio et ict Mynd wegyk kyrreleyfon xpe eleyfon kyrre eleyfon pater nofter aue maria az hetes awag az feyedelm Et **35**
Ne nos Inducas Sed libera nos a malo Oremus || Benedic domine **315**

Ethec dona que de tua largitate fumus sumpturi per dominum no-
 trum, yt wenyamot kel kezwel venny Ihm xpm filium tuum Qui
 tecum uiuit et regnat in vnitate spiritus sancti deus per omnia secla
 seculorum, kesseg Amen aztalhoz olwaso Iube domine benedicere
 5 abbatissa awag hetes Cibo potuque spirtualj refficiat nos miserico-
 dia ihu xpi Myg az olwaso el nem kezdy az olwasaft lenky adyk
 ne egyek mykor el kezdy az few az az mykor yelt aad wgy ege-
 316 nyek, Es az etel el wegezwen || Az feyedelm tegen yelt az olwaso
 mondyon Tu autem domine miserere nrj kesseg Deo gras Cantrix
 10 Confiteantur tibi domine omnia opera tua Et sanctj tui benedicant
 tibi Gloria patrij et filio wegyk Abbatissa auag az hetes Agimus
 tibi gracias omips deus pro vniuersis beneficys tuis quj uiuis et
 regnas per omnia secla seculorum amen Cantrix Miserere mej deus,
 mynden wegyk Menwen az eghazba kyyre eleon xpeon kyyreon pa-
 15 ter noster Aue maria az heetes Et ne nos Inducas Intemptacionem
 317 Sed || libera nos a malo disperfit dedit pauperibus, Iusticia eius ma-
 net in seculum selj Benedicam domino in omni tpre, Semper laus
 eius in ore meo, In domino laudabr anima mea Audiant mansuetj
 et letentur Magnificate Domn mecum, Et exaltemus nomen eius
 20 Impm, Sit nomen domini benedictum Et hoc nunc et usque in secu-
 lum Retribuere dignare [deus] domine deus omnibus nobis bona
 facientibus propter nomen sanctum tuum In vita eterna, Benedica-
 318 mus domino deo gracias : Et amen omnium fidelium || Defunctorum
 per misericordiam dej requiescant in pace, Amen, pater noster. aue
 25 maria Nem kel et ne nost mondany hanem awag az nonat awag
 az wygiliat kel azonnal mondany Mynden kor ezen benedicitet kel
 tedyk ebedre mondany mynd bewtth nap mynd hwseewe nap Ch'ak
 hog ez eg verset kel mondany bewtth nap Edent pauperes, az teby
 mynt felewl meg wagon yruan, Mert a largitor omnium bonorum,
 319 nem kelli egyebkor hanem chak wachol||rara mondany Wachyarara
 walo benedicite : Cantrix 2c Benedicite kesseg Edent pauperes Et sa-
 turabuntur, Et laudabunt dominum, qui requirunt eum uiuent corda
 eorum in seculum seculij, Gloria pri et filio mynd wegyk kyyre
 eleyson xpe eleyson kyyryson pater noster aue maria Nfus Et ne
 35 nos in ducas, Sed libera nos A malo, Oremus 2c largitor omnium
 bonorum deus benedicat cenam famularum suarum kesseg Amen
 lector astalhoz olwaso Iube domine benedicere abbatissa awag hetes
 320 Ad Cenam vite, || Eterne perducatur nos rex eterne glorie amen, Az

eteel el wegezwen mond az lector, Tu autem domine miserere nostrj
 deo gracias Cantrix memoriam fecit mirabilium suorum misericors
 et miseratur dominus escam dedit timentibus se Gloria patry mynd
 wegyk Abbatiffa: awag hetes Benedictus dominus deus In donis
 fuis et sanctus In omnibus operibus fuis qui uiuit et regnat deus
 per omnia secula seculorum amen Cantrix kezgye miserere mej
 deus az teby mynt felwl meg wágon yruan

Bewt napokon Collacióra walo || Benedicite Cantrix Benedi- 321
 dicite az hetes potum seruorum awagy ancillarum suarum filius
 dej benedicat Es le ylwen ky ky wezkeghfegben tanolyon es few 10
 yel tewen Mondyon az hetes Sit nomen domini benedictum keffeg
 Ex hoc nunc et usque in seculum azonal az capitulumba kelene
 meny es az aztalhoz folgalo: nem az aztalhoz olwafó mondyon,
 Iube domine benedicere feyedelm akar hetes Noctem quietatem
 et vitam beatam tribuat nobis omnipotens et misericors dominus || 15
 Amen, Es olwafon oth [az] ég kychynt az feyedelm mykor yelt 322
 tezen mond az lector Tu autem domine miserere mej Az keffeg
 deo gracias, es bee menwen az karba, pater noster Aue mariat
 mondwan, mondyakel az Completat azonal Completa wtan filen-
 ciomoth kel harangozny az cyrkattrixnak, Es lee kel azonnal few- 20
 kwny es az filencium wtan senkynek feyedelmthwl meg walua es
 dolgofokthwl, nem zabad az dormitoriumbol ky || Menny Az Cir- 323
 catrrix tartozyk meg latny wala myt mywelnek az atyafyak zc

Dycherteffeg zent haromfak wege wágon az ordinariomnak
 finis

25

laudetur deus qm finis adesse uidetur Necnon mater eius
 vnica uirgo maria ||

331 IN Nomine patris et filij et spūs sancti
amen 2c

kezdetyk az beteggegh keneteffe my modwnkra:

Mykor az beteg el nehezedyk: az abbatiffa akor eleybe walo
ember tégen yelt az kyfharangual es mynd az keffegh az beteghez
bee gywlven az kenetet az pap oda wywen mondwan 2ct 2c ||

332 Pax huic domuj et omnibus habitantibus In ea
es mondia oraciokath 2ct 2ct

Dominus vobiscum et cum spūo *) ||

334 es ez wtanh az septém pfalmus kel mondanya Domine ne
In furore az tebywel **) ||

356 Confessio fratrum In morte 2c

walas halaloknak ydeyn ezen keppen kel
kezdeny 2ct

357 Ewrwlze zerelmes atyamfia || hog az kerefthyen hytbe halz
meg felelyen Erwlek, Erwle hog ez regulas zerzetbe halz meg
Mongon erwlem, wallodhe hog nem eltel w'g amynth kellett volna
Mongon wallom Wagyone akaratod hog megh yobeytod eletedet

*) Az eredetiben itt két latin oracio és egy antiphona következik.

**) Itt egy latin litánia és sok oracio következik, a 350. lapon azzal az utasítással, hogy «yth az fewzwletet wygek az betegnek hog' meg' chyo-kolya es az pap», azután ismét orációk, az utolsó kenet szertartása és a beteg fölött mondandó áldások latin nyelven.

Mongon wágon hyzede hog az kegelmes xpus még holth ereted
 Mondyon hyzem Mongyon adche halath neky hog teremtet es
 megh waltot Mongon adok, hyzede hog nem ydwezwlhech egeb
 keppen hanem chyak az hew || halanak myatha Mongon hyzem, 358
 Ayanlad azert mynden remenfegedwel ewneky magadat ez byzal⁵
 az hw halalaba myg az lelek az tesbe wagyon: Nag remenfeged
 legen es hwraya hagyad magadat Az hw halalat wed magadnak
 oltalmwl es hw halalaba gondolkodyal tellyes elmedwel es az wr
 yften nem akar teged karhozathra ytelny: es mongyad Az wr ihus
 xpufnak halalat wetem en kestem es az te yteleted kefth egeb kep-¹⁰
 pen nem wetekedem teweled ha mongya || hog karhozatot erdem- 359
 leth Mongyad wram mynden ható wr yften: az wr ihus xpufnak
 halalat wetem az en gonoffagym keft es az hw erdemyt ha ennekem
 nynch erdemem: Megys mondyad wram az wr ihus xpufnak hala-
 lat wetem enh kestem te kefted es az [ha] zent haragod keft Mon-¹⁵
 dyad wram yften az te zent markodba ayanlom az en lelketmet:
 wala ky ezeket meg mondhatya halalanak elete batorfagwal hal-
 ha[d]t Meghy 2et 2et 2et ||

Mykor az beteg halanak horayara ywt cyliciomoth awag fa- 360
 kot akar gykenth tereychenek es az hamwat rea hynchek es az pap²⁰
 monga ez oraciokath etc etc etc *) ||

Mykor myndenestwl fogwa az beteg el nehezedyk mynd nyan 361
 el hagyak a dolgot es hozzya fyeffenek es wtet ymachyagokwal se-
 geyhek mondwan Pater noftert Aue mariat Credoth

ha walamy kychynne elhet tahat mondyanak septem pfal-²⁵
 muft es ez letaniat mykor wonoghny kezd az halo ember es kez-
 detyk el ez letanyath 2c || **)

hogha meg haland azonal zenthelt wyzet weffenek rya Es az 381
 kerefted es az || zewethneketh oda hozwan Az prepoft kapaba el- 382
 tezuen Mongyanak azonal nag Commendacioth Subuenite Mint az³⁰
 breuiar tartya Es az Commendacioth el vegezwen az testet meg
 moffag, Es zepen fel eltezteffeg Es az feyedelm atyafyakat yntezen
 kyk az testnel wygazanak es foltart olwaffanak azwtan az pap

*) Itt ismét latin oracio.

**) Itt megint latin litánia következik. Ezután a kihagyásokat egy
 kipontozott sor fogja jelölni.

kamfaban ftolaban es Capaban eltezwen zenthelt wyzel temyene-
 383 zewel, kereftwel || oda menyen es wessen zenthelt wyzet rea, es
 temyeneze meg adyk az kesszeg mongyak az Miserer mej 3c Pater
 nofter, Et Ne nos, A porta Inferj: dominus vobiscum oremus

5 ||
 384 Mynek eléwte ky wynnek az tefted mongyanak libera me do-
 mine mynd wegyk Es zeppen proceffional bee wygek az Eghazba
 az kerefthwel temyenezewel elewl menyenek az wtan mynd ket-
 ten ketten utannok az prepoft, Es lek wthol az halotat. Negyen
 10 kel hozny ha paraft paraftok, ha zyz wolt hat zyzeknek kel hozny
 385 es az Eg||hazba ywthwan wegezyk el az libera meth az wtan Mon-
 gyanak Pater nofter aue maria, Et ne nos In, A porta Inferj, do-
 minus vobiscum

15 Es ha wala my okwal elwb Commendacyot monthak wolna az ha-
 lothnak hat hazonual kel mondanya az wtan Placebot, Es wyhyly-
 386 ath Regem cui omnia uiuunt Ps || Wenite exultemus Antifo Dirige
 ps Verba mea mynd az tebywel, leckek Quando Celebramus Res-
 ponsorium Credo quod repemptor, az tewbyuel es az wthoffo psal-
 20 mus wtan Collectat, ha pap Collecta Presta quefumus ha apacha
 Quesumus domine az foltart kyk tudyak meg olwaffak es mynden
 etthwen psalmus utan Requiem eternamoth mongyanak Es [Paf] pa-
 ter noftert es az halotak leckeyth Parce mihi es az oracyoth Presta
 387 quefumus Auag Quesumust mynd az || kylench [lech] lechketh mond
 25 meg Reghwel az Capitulumbe be menuen az nag prima wtan az
 halothert wegenek dyfciplinat ez psalmufokual Verba mea Domine
 Ne infur Dilexj gum Credidj ppter De profundis, Pater nofter, Et ne
 nos, Non Intres, Domine exaudj 3c Oremus Absolue domine animam
 famule tue ab omni vinculo delictorum ut In refureccionis gloria
 30 Inter sanctos tuos refufeitata respiret, per xpm dominum nostrum
 harmych Napyk-mynt kel tenny Az halothert laald az ordi-
 nariumbe ||

388 Es Miffe wtan az halotat kernyel alyak kereftel themyeneze-
 wel es az pap alyon az halot feyehez kezdye el ez ymachyagoth
 35 etc etc

. ||
 389 Es ez oraciot el wegezuen az Cantor kezgye el Subuenite
 sanctj Xpus Corus angelorum

Kyrion Xpeon Kyrjeon

Azonba az pap temyeneze Meg az halotath 2ct 2c

..... ||

Kyrion Xpeon Kyrjeleyfon

391

yt esmeg meg temyeneze az prepofst az holt tefsteth 2cc

5

..... ||

hynche zentelt wyzel es temyeneze Pater nofter 2 Et ne nos 392

Non Intres Requiem eternam 2 A porta inferj 2 Anima eius In
bonis demoretur, Et semen Dominus vobiscum, Et, Oremus

..... || 10

yth fel kel wenny az halotath es az fyrhez kel wyny es Ez an- 393

tifonat kel mondanya Aperite mi portas 2c Es az pap dyaconufa-

ual es subdyaconufauual temyenezewel zenthelt wyzel alyanak az

Weremnel feyefelwl a gergyauual || Es az kereftthuel laba felwl es 394

az tefstet tedyk az uerem kareara es mond a pap

15

..... ||

Sequitur benediccio fepulerj az az a koporfo zenteles

395

..... ||

Meg temyenezuen tedyk az fyrbe: weffen zenthelt wyzeth rea 397

Es a ky az fyrbe be fogya a temyeneze othben meg: es || Kezgye 398

el ez Antifonat hec requies mea In feculum 2c

..... ||

Sequitur abfolucior odozath

399

..... ||

yth az pap ynche a nepeth hog ymagyanak a halothert Pa- 400

ter nofter Et ne nos, In memoria eterna erit iufta, ab au 2c Ne tra-

das beftys animam confiden A porta inferj, Dominus vobiscum

Oremus 2c

..... ||

Ez wtan az pap az tefstre weffen haromzer feldet es mongya 401

ez antifonat DE terra pfalmaftj 2c || Es az wtan ez oracyoth 402

..... ||

Mykor papoth temethnek ez antifonat kel mondany Cle- 409

mentiffime domine qui 2c Es ezt mynd papnak mynd apachanak

terdre efuen kel Mondanya 2ct 2ct 2c

35

Domine miferere super peccatrice Sequitur Pater nofter Et

ne Non intres In iudicium domus vobiscum et cum fpiritu Oremus

..... ||

410 Azokert, kyk a chynterymbe fekezne^k halotakert ezth Mife-
rere mei deus Pater nr. Et ne, Oremus pro omnibus fidelibus de-
functis deⁱ requiem eternam dona eis domine et lux ppetua luceat
eis dominus wbm

5

Oremus ect

. ||

411 Azonnal a septem pfalmust el [ked] kezduen a karba menenek
terdre effuen el wegezek az pap tedyk az nag oltar eleybe terde-

412 pelyen 2c Pater nofter Et ne nos || A porta Inferj dominus vobis-
10 cum

Oremus

. ||

413 A kyk nem ez my zerzethwnkbewl walok azoknak nem kel
mondany az anti 2c Clementissime Sem az septem pfalmust Dee
15 az miferere mej Deus, Es ez collectath Deus cuius miseratione

414 Es ez el mondwan kezdetyk R-m || Libera me domine Pater
nofter Et ne, A porta Inferj dominum vobiscum Et cum, Oremus

.

Laudetur deus Necnon sua genitrix vnica: quum finis adesse
20 videtur per me laudislaum pbrm de Kalmanchey Ob refrigerium
Corporis et anime sue: quod opifex omnium rerum hominibus in
ipso sperantibus tribuere sine fine [concedat] dignetur

.1.5.1.9.

Ith kezdethnek az Nowyciaknak Nemynemw 415
 byzonytaffak Meg yelenteffek ees
 kerdeffek :ct :ct :ct

Mykoron Az Nouiciak az zerzethre bee kerechnek twdoma-
 nykról még byzonytaffanak Annak wthanna kewesebe harmad Na- 5
 pyk az hew bewethelek el hallaztaffek hogy azon kezben az regula-
 nak ees Az zerzethnek kemensege || Ethelben Es ytalban Ruhazad- 416
 ban, mwkaban, es dyisciplinak es engedelmeflegnek neky Meg mw-
 tataffanak es yelentheffenek Ha kedyglen az harmad napyk az hew
 zandokaban Ereffen megy maradand az Abbaffnak paranchyolat- 10
 thyara hozataffek az kapitholomban bee hozatthanak az feye-
 delemnek Awág az prioriffanak elwth Terdre le effenek, es még
 kerdven az feyedelemthwl awagy prioriffathwl, myth keresnek fele-
 leth yftennek yrgalmassagath Es thynektek, ees ez eghaznak || Tar- 417
 fassagath Thahat az feyedelm awág prioriffa kergyé hewteth, ha 15
 hazafok awagy zolgak Awag [egyeb zerzethben professofo]k adofok
 awág egyeb zerzetben professofo]k awag ha wagyon walamj thythkon
 walo korfagok, kyk ha felelnék myndenekre yol : Az feyedelm awág
 prioriffa hew Nelyek reuideden az zerzethnek kemensegeth meg
 yelenthwen, hew akarathyokath megys meg kerdwen, [es az feyede- 20
 lemnek ha felellnek] ha felelnék myndenth akarny megy tarthany
 az feyedelem awag prioriffa Mongyon az yften ky kezdetthe thy
 bennethek tekelle megis || Es felelue az Conuenth Amen 418

Ith ymar kezdethyk hogy mykeppen kel az nouiciat az zer-
 zethbe be wenye, Elefer mondathyk, Veni scete sptus Az wtan 25
 modyak ez alath megh yrth verfeketh :ct :ct

.....
 Az wtan zentellye még az || Ruhakath Mondwan :c. Adiuto- 419
 rium nrm in Nomine dni :c Ez wtan mongya ez yrth collectat

Oremus

.
 Az wtan hynche meg zentelth wyzzel, es meg temyeneze Es
 420 legothan az zwz az ky be elthezyk kozoryath el zagaffa, az || Wtan
 5 le wethkezthetyk az parazth rwhaból es akoron Mondatyk ez wers
 12t Exuat te deus veterem hominem cum actibus suis Ez wtan hewl-
 teztetyk zerzeth rwhakba Mondwan In duat te Deus nouum homi-
 nem qui secundum deum creatus est iusticia et sanctitate veritatis
 Az wtan terwllyen el az oltar elwth es [w] ottan ynekelthetyk
 10 responforium

.
 421 Es az wtan Az feyedelm awag pryoriffa || Messe el hayath es
 mondyá ez werfeketh

. ||
 424 Es [az wtan] azon kezbe az nouicia terröllen el veniamra es
 az wtan ynekelthetyk ez anti

. ||
 425 Es Az wtan kellyen fel es witeffek az tewb zyzek kezzybe 12t
 Professio koron modus tartasa az zerenet legen kezdyeg el az
 20 ymnofth Veni Creator spiritus mentes tuorum Awag ez responfo-
 riomoth Regnum mundi et omnem ornatum scilicet coteplj Es ez
 wtan antiphonath Veni Sancte Spiritus reple tuorum corda fide-
 lium Towaba az Nouicia terdepelwen az oltar eleth Es prepoft elwth
 mongya haromzer ez werfeth Suscipe me domine secundum elo-
 25 quium tuum et [vio] viam Et non confundas me ab expectacioe
 426 mea Es annyezer felelyen az || Conweneth Awag kedeg az kar 12
 Suscepimus deus Misericordiam tuam In medio templi tui Glo-
 ria patri et filio et spiritui Towaba az Nouicia le fekegyek wenia
 keppen es el terwlwen az oltar elwth az zewnegen mynd adygh myg
 30 az preposnak tetele lezen Es azon kezbe mykoron wg fekednek el
 terwlwen Mondyak el az pfalmofokat ps Magnus Dominus et
 lauda 12 ps Miserere mei deus secundum Magnam misericordiam
 tuam 12 ps Ecce quod bonum et quod Gloria patri et Sicut erat In
 principio Es az Wtan kezdetyk antiphona Suscepimus deus miam
 427 tuam In medio tpli tui az wtan || ynekelthetyk letania Az kantor-
 twl es az ffeyedelm mongya haromzer ez werfeketh 12

. ||
 430 Ez wtan az Nouicia fel kelwen es az hw feyet az oltara the-

uen olwaffa Meg az professioinak leweleth Ezenkeppen mondwan
deakwl haa kedeeek zwkfeg leend [az] || yelennen az [ezwegeknek] 431
ezwegek ottan magiarwl mondiak

..... ||
Professio el wegezwen Az professio leweleth thege az oltaara 432
Es az preposith leghottan kezgye el az fekete welamenra : Es az
aaran gwrwre walo zenthelest Elewzer mondyon ıc Adiutorium
nrum In nomine domini

..... ||
hynch meg zentölth wyzzel es towaba teeg feyere Es kezd el 433
ez alath meg yrt ymachyagoth ||

..... ||
Gwröre walo zenteles Oremus 434

..... ||
hic asperge anulum aqua benedicta yth ymar az arany gw- 435
röth : teeg wyara : az job kezen walora az ky kys wya melleth wa-
gyon a ky dyak neewen fidiusnak neuezetetyk Es az zwz aky profes-
sioth thwth kezgye el ez antiphonath fen zowal ynelkelwen ıct ıct
Anulo suo subarravit me dominus meus ihus xpus yth ymar ne-
wezze meg Neue N et tanqu sponfam decoravit me corona ıct || 20

Preposith kedeg mykorth az gwröth wyara thezy mongia ez 436
Antiphonath olwafwa ezen keppen Anulo suo subarret te dominus
noster ihus xpus N. Et tanqu sponfam decorat te Corona, Amen
ıct ıct Ezeketh el wegezwen az professa es le terdepelwen Mongon
haromfer ez werfeth Confirma hoc deus quod operatus In nobis 25
A templo sancto tuo quod est In Ierusalem, Az preposith kedyg
Conwentthel egetembe mongya wtanna mynd haromzer ıc Con-
firma he Es ezek meg lewen az preposith kommunikallyon wele, es
aggon Nekye ez herzethek tharfafagath ez alath meg yrth zenth ||

